

LIBRARIÆ UNIVERS IAGELL CRACOVI
Inc. 2239

AVLVS GELIVS

¶AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII.

¶Capitula primi Libri.

¶Capitula secundi Libri.

¶De Sicinio

¶Capitula tertii Libri.

¶Capitula quarti Libri.

¶Quid

Capitula quinti Libri.

¶Capitula sexti Libri.

suos

¶ Capitula undecimi Libri.

¶ Capitula duodecimi Libri.

¶Capitula quartidecimi Libri.

¶ Capitula decimiseptimi Libri

¶Capitula decimiseptimi Libri.

¶Capitula decimioctaui Libri.

¶AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER PRIMVS.

p Lutarchus in libro quem οωοσηψυχων και σωματων αν τρωποισ ωερι ευφυταν και αρετην διαφορα. idest quantū inter homines animi corporisq; ingenio atq; uirtutibus inter sit: conscripsit. scite subtiliterq; ratiocinatu Pythagoram philosophum dicit. in reperienda: modulandaq; status longitudinis eius præstantia. Nam cum fere constaret curriculū stadii. quod est pisis apud Iouem olympium. Herculem pedibus suis metatum. idq; fecisse longum pedes ducentos. cætera quoq; stadia in terris græciȩ ab aliis postea instituta. pedum quidem esse numero ducentorum: sed tamen esse aliquantulum breuiora. facile intellexit modum. spaciumq; plantæ Herculis ratione proportionis habita. tanto fuisse q̄ aliorum procerius: quanto olympicum stadium longius esset q̄ cætera. Comprehensa autem mensura herculani pedis secundum naturalem membrorum omnium inter se competētiam modificatus est. Atq; ita id collegit: quod erat consequens. tanto fuisse Herculē corpore excelsiorē: q̄ alios: quanto olympicum stadium ceteris pari numero factis anteiret. Hercules

¶Ab Herode attico consulari uiro tempestiue deprompta in quandam iactatum & gloriosum adolescentem: specie tantum philosophiæ sectatorem uerba Epicteti stoici: quibus festiuiter a uero stoico seiunxit uulgus loquacium nebulonum: qui se stoicos nuncuparent. Capi. ii.

h Erodes atticus uir & græca facundia: & consulari honore præditus: accersebat sæpe nos quum apud magistros athenis essemus in uillas eius urbi proximas me & clarissimum uirum Seruilianum cōplurisq; alios nostrates: qui Roma in græciam: ad capiendum ingenii cultum concesserant. Atq; ibi tunc quum essemus apud eum in uilla: cui nomen est Cephysia: & estu anni: & sidere autumni flagrantissimo propulsabamus caloris incommoda lucoꝝ umbra ingentium longis ambulacris & mollibus ædium posticum refrigerantibus lauacris nitidis: & abundis: & collucentibus: totiusq; uillæ uenustate aquis undiq; canoris: atq; auibus personante. Erat ibidem nobiscum simul adolescens: philosophiæ sectator: disciplinæ ut ipse dicebat stoicæ: sed loquacior impendio & promptior. Is plerunq; in conuiuio sermonibus qui post epulas haberi solent multa: atq; īmodica de philosophiȩ doctrinis intempestiue: atq; insolite disserebat. Præq; se uno cæteros omnis linguæ atticæ principes gentemq; omnem togatam quodcūq; nomen latinum: rudes esse: atq; agrestes prædicabat: atq; interea uocabulis haud facile cognitis: syllogismoꝝ captionumq; dialecticarum laqueis strepebat κυριων ιτας σοχαισοσασ θεωριασ: idest laqueorum adhuc speculationes claudicantes. Aliosq; ad genus griphos neminem posse dicens nisi se dissoluere. Rem uero ethicam naturamq; humani ingenii: uirtutūq; origines: officiaq; earum confinia: aut contra morborum uitiorumq; fraudes: animorumq; labes: ac pestilentias asseuerabat: nulli esse ulli magis ea omnia explorata: cōperta meditataque. Cruciatibus autem doloribusq; corporis & periculis mortem minitantibus: habitum statūq; uitæ beatæ: quam se adeptū esse putabat: neq; lædi neq; imminui existimabatur. Ac ne oris quoq; & uultus serenitatem stoici hominis: unq̄

B

illa posse ægritudine obnubilari. Has ille inanes quum flaret glorias: iamq; omnes finem cuperent: uerbisq; eius defatigati pertęduissent: tum Herodes gręca: cuius plurimus ei mos fuit: oratione utens. Permitte inquit philosophorum amplissime quoniam respondere nos tibi quos idiotas uocas: non quimus: recitari ex libro: quid de huiuscemodi magni loquentia uestra senserit: dixeritq; Epictetus stoicoꝝ maximus. iussitq; proferri dissertationum Epicteti digestarum ab Ariano primum librũ: in quo ille uenerandus senex iuuenes: qui se stoicos appellabant: neq; frugi neq; operæ probæ: sed theorematibus tantum nugalibus: & puerilibus isagogarum cõmentationibus dilatrantes: obiurgatione iusta incessuit. Lecta igitur sunt ex libro qui ploratus est: ea que addidit. Quibus uerbis Epictetus seuere simul ac festiuiter seiũxit: atq; diuisit a uero: atq; sincero stoico: qui eẽt proculdubio: ακωλυτος: ανεκβιασος: απαρεμποδιστος: ελευθερος ευπορος ευδαιμων: dest non prohibitus inuiolatus: minime implicitus: liber: diues: fœlix: uulgus aliud nebulonum hominum: qui se stoicos nuncuparent. Vltroq; uerborum & argutiarum fuligine ob oculos audientiũ iacto: sanctissimæ disciplinæ nomine mentirentur. ειπε μοι περι αγατων. και κακων ακουεις. ιλιοθεν μεφερων ανεμος κικονεσσι πελασσεν. των οντων τα μεν εσιν αγατα. τα δε κακα. τα δε αδιαφορα αγατα μεν ον αρεται κακα τα μετεχοντα κακιας. αδιαφορα δε τα μεταξυ του τον πλουτος. συζυγια: ζωι θανατος. ηδονη: πονος: ποθεν οιδας ουτως ελλινικος λεγειεν τοις αιγυπτιακοις τι γαρ διαφερει τουτο ειπειν η οτι διογενης. εν τη ηθικη η χρυσιππος η κλεανθης: βεβασανκας ουν αυτο: και δογμα σαυτου πεποιησαι: δεικνυε πως ειωθας εν πλοιω χειμαζεσθαι μεμνισαι ταυτης της διαιρεσεως οταν ψοφηση το ιστιον: και αναραυγασης εαν σοι της ουτω πος παρασθεις ει πη λεγε μοι συα προ ων ελεγες: μι κακια εσι το ναυαγησαι: μη της κακιας μετεχον ουκ αραξυλον εν σεισεις αυτο τι ημιν. και σοι ανθρωπε, απολυ μεθα και συ ελθων παιζεις. εαν δε σε ο καισαρ μεταπεμψηται κατηγορουμενων. i. de bonis cedo: & malis audis an illud? Ad ciconas troia referẽs meuentus adegit: Rerũ q̃dã bona: quædã mala: q̃dã indifferentia sunt. Bona sane uirtutes: quæ uicii participant mala. Indifferentia uero illa quæ inter hæc media sũt: opes: coniugium: uita: mors: uoluptas: labor. unde nosti inquit? Sic Hellanicus in ægyptiacis tradit. Quid enim refert ita dicam an Diogenem in moralibus, Chrisippumue: aut Cleanthem? Hoc itaq; exquisiuisti: decretumq; fecisti tuum. Expone quonam modo tempestatem in naui feras nunquid eius distinctionis memineris: ubi instrepit ac stridet uelum? si quis te ita alloquatur: repete age tu ea. quę modo aiebas: num sit uitium naufragium facere? nũ particeps uitii sit: an non contra istum baculũ moueas? heus homo: quid mecum tibi? nos perimus: & ipse ludis Cæsar quoque si te delatum accersiuerit: quid agas?

¶Quod chilo lacedæmonius consilium anceps pro sa lute amici cœpit. Quodq; est circunspecte & anxie considerandum an pro utilitatibus amicorum delinquendum aliquando sit notataq; inibi: & relata quæ Theophrastus: & M. Cice. super ea re scripserunt. Capi. iii.

c Hilo præstabilis homo sapientiæ: quonam usq; debuerit cõtra legem contraq; ius pro amico ꝑgredi dubitauit. Eaq; res in fine quoq; uitæ ipso: animum eius auxit. Et alii deinceps multi philosophiæ sectatores: ut in libris eorum scriptum est satis inquit scite: satisq; sollicite quæsiuerunt: ut uerbis quæ scripta sunt

pra sunt ipsis utar ει δει βοηθειν τω φιλω παρα. το δικαιον. καὶ μεχρι πωσου και
ποια. idest nunquid oporteat contra iusticiã amico subuenire? & qua fini? & incuius-
modi? ea uerba significant: quæsisse eos: an nõnunq̃ contra ius: contraue morẽ facien
dũ pro amico? sit & in qualibus & in quibus causis. & quẽnam adusq; modum. Sup
hac quæstione quũ ab alii sicuti dixi: multis tum diligentissime a Theophrasto dispu
tatur: uiro i philosophia peripathetica modestissimo doctissimoq;. Eaq; disuputatio
scripta est: si recte meminimus: in libro eius de amicitia primo. Eum librum. Ma. Ci
cero uidet legisse quum ipse quoq; librum de amicitia componeret: & cætera quidẽ
quæ sumẽda a theophrasto existimauit: ut ingenium. Facundiaq; eis fuit: sumpsit &
transposuit commodissime aptissimeq;. Nunc autem locum de quo satis quæsitum
esse dixi: omnium rerum aliarum difficillimum: strictum: atq; cursim transgressus
est. Neq; ea quæ a Theophrasto pensiculate atq; enucleate scripta sunt: executus est.
Sed anxietate illa & quasi morositate disputationis prætermissa: genus ipsum rei tã
tum paucis uerbis notauit. Ea uerba Ciceronis si recensere quis uellet: apposui. His
igitur finibus utendum esse arbitror: ut cum emendati mores amicorum sunt: tum
sit inter eos omnium rerum: consiliorum: uoluntatum sine illa exceptione communi
tas: ut etiam si qua fortuna acciderit: ut minus iuste uoluntates amicorum adiuuã
dæ sint: in quibus eorum aut caput agatur: aut fama declinandum sit de uia: modo
ne summa turpitudo sequatur. Est enim quatenus amicitię uenia dari possit. Quum
agetur inquit aut caput amici: aut fama declinandum est de uia: ut etiã nonnunq̃ uo
luntatem illius adiuuemus. Sed cuiusmodi declinatio ista esse debeat: qualisq; ad ad
iuuandum digressio: & in quanta uoluntatis amici iniquitate non dicit. Quid autem
refert scire in huiusmodi periculis amicorũ: si non magna me turpitudo insecutura ẽ:
de uia recte esse declinandum? nisi id quoq; me docuerit: quam putat magnam tur-
pitudinem? & cum decessero de uia: quousq; digredi debeam? Est enim inquit quati
nus dati amicitiæ uenia possit. Hoc immo ipsum est: quod maxime discendum est:
quodq; ab iis: qui doceant minime dicitur quatinus quaq; fini amicitiæ uenia debe-
at. Chilion ille sapiẽs de quo pauloante dixi: conseruandi amici causa: de uia declina-
uit. Sed uideo quousq; progressus est: falsum enim pro amici salute consilium de-
dit. Id ipsum tamen in fine quoq; uitę: an iure possit reprehendi: culpariq; dubitauit.
Contra patriam inquit Cicero arma pro amico sumenda non sunt: hoc profecto ne
mo ignorauit. & priusquam Theognis: ut Lucilius ait: nasceretur. Sed id quæro: id
desidero: quum pro amico contra ius & contra q̃ licet: salua tamen libertate atq; pa
ce: faciendum est: & quum de uia (sicut ipse ait) declinandum est: quid: & quantum
& in quali causa & quonam usq; id fieri debeat? Pericles ille atheniensis egregius uir
ingenio bonisq; omnibus disciplinis ornatus in una quidem specie: sed planius tamẽ
quid existimaret professus est. Nam quum amicus eũ rogaret ut pro re causaq; eius
falsum deieraret his ad eum uerbis usus est. Δεῖ μέ συμπράττειν τοῖς φίλοις ἀλ-
λὰ μέχρι θεῶν. idest opus est me amicis commodare sed usq; ad aras. Theophrastus
in eo quem dixi: libro inquisitius quidem super hac re ipsa & exactius. pressiusq; q̃ Ci
cero dixerit. Sed is quoq; in docendo non de uno quoq; facto singularim existimat
neq; certis exemplorum documentis: sed generibus rerum summatim: uniuersimq;
utitur ad hunc ferme modum. Parua inquit & tenuis uel turpitudo uel infamia sub
eunda est. si ea re magna utilitas amico queri potest. Rependitur quippe: & compẽ

ſatur leue damnum delibatæ honeſtatis maiore alia grauioreq; in adiuuando amico
honeſtate. Minimaq; illa labes: & quaſi laſciuia famæ imminentis: partarum amico
utilitatum ratione ſolidatur. Neq; nominibus inquit moueri nos oportet: q̃ paria ge
nere ipſo non ſunt: honeſtas meæ famæ: & rei amici utilitas. Ponderibus hęc enim po
teſtatibuſq; præſentibus: non uocabulorum appellationibus: neq; dignitatibus gene
nerum diiudicanda ſunt. Nam quum in rebus aut paribus: aut non longe ſecus: uti
litas amici: & honeſtas noſtra conſiſtit honeſtas proculdubio præponderat. Quum
uero amici utilitas nimio eſt amplior: honeſtatis autem noſtræ in re nõ graui leuis ia
ctura eſt: tũc quod utile amico eſt: id primum illo: quod honeſtum nobis eſt: ſit ple-
nius. ſicuti eſt magnum pondus æris: parua lamina auri ſit præciosius. Verba adeo
ipſa theophraſti ſup ea re adſcripſi. ουκεἰ τιϖουτου του τωγενεἰ τιμιώτερονμηλη
κᾶι οτιοῦν μεροσ τουτου ϖροσ τοτηλικον δε θατερον συνκρίνο μενον αἱρετον
εσᾶι. λεγω δε̃ οιον και χρυσιον τιμιοτερον χᾶκλου. κᾶι τηλικον δετόυ χρυσου̃.
τωτηλίκω δε χᾶκλου̃ μεγεθοσ ᾶντιϖᾶρᾶ βᾶλλομενόν. πλεον δοξει. ᾶλλᾶ ποί
ησει̃ τινα τεροπην. κᾶι τοϖληθοσ. κᾶι το μεγε̃θοσ: ideſt nõ ſiquid ſuo genere alio
eſt nobilius: continuo quæuis quoque pars eius: partis cuiuſlibet alterius quo cum
comparatur: collatione eligenda ſit potius. uerbi gratia hoc modo ut & nobilius ære
aurum ſit. & auri pars quælibet portionis cuiuſlibet æris comparatione: ſit pluris: ue
rum non nihil diſcriminis: cum numerus: tum uero magnitudo efficiet. Phauorinus
quoq; philoſophus huiuſcemodi indulgentiam gratiæ tempeſtiuius: laxato paulum
pmiſſoq; ſubtili iuſticiæ examine: his uerbis definiuit ηκολουμενη χᾶρησ πᾶρα το
ισ ᾶντρωποισ τουτοε̃στιν υφεοισᾶ. κρίβειᾶσεν δεοντι. ideſt quæ gratia apud ho-
mines uocatur: hoc quidem eſt: iuris diligentioris loco & tempore imminutio. Poſt
deinde idem Theophraſtus ad hanc ferme ſententiam diſſeruit. Has tamen inquit
paruitates rerum: & magnitudines: atq; has omnis officiorum æſtimationes: alia nõ
nunq̃ momenta extrinſecus: atq; alia quaſi appendices perſonarum: & cauſarum: &
temporum & circunſtantiæ ipſius neceſſitates: quas includere præcepta difficile eſt:
moderantur: & regunt: & quaſi gubernant. & nunc ratas efficiunt: nunc irita. Hęc ta
lia quę Theophraſtus ſatis caute & ſolicite: & religioſe cauſa diſcernendi magis diſpu
tandiq; diligentia: q̃ cum decernendi ſententia fiduciaq; diſſeruit: quoniam profecto
cauſa ſcientiæ: corporum uarietates: diſcertationumq;. & differentiarum ignorantes
directũ atq; perpetuum: diſtinctumq; in rebus ſingulis pręceptum: quod ego uos in
prima tractatus iſtius parte deſiderare dixeram non capiunt. Eius autem Chilonis
a quo diſputatiunculæ huius initium fecimus: quum alia quædam ſunt cognitu uti-
lia: atq; prudentia: tum id maxime exploratæ utilitatis eſt: q̃ duas ferociſſimas affe-
ctiones amoris: atq; odii intra modum tantum coercuit. Hac inquit fini ames: tanq̃
forte fortuna oſurus: hac itidem tenus operis: tanq̃ fortaſſe poſt amaturus. Super
hoc eodem Chilone Plutarchus philoſophus ĩ libro περὶ ψυχησ. ideſt de anima pri
mo uerbis ita ſcripſit χειλον οπᾶλᾶιοσ ᾶκουσᾶσ τινοσ λεγοντοσ. μηδενα
εχειν εχθρον. ηρωτησενει κᾶι μηδενᾶ φιλον εχει νομιζων εξᾶναγκησ ε̃πᾶκο-
λουθειν κᾶι συνεπᾶγε̃σθᾶι φιλιᾶσ και ἀπεχθειᾶσ. ideſt Chilo ſenior. quum quem
piam dicentem audiſſet: nullum ſe inimicum habere: an nullum ẽt amicum haberet:
interrogauit: amicitias inimicitiaſq; inuicem conſequi & adduci neceſſe eẽ arbitratus.

¶ Quam tenuiter curioſeq; explorauerit Antonius Iulianus in oratione Marci. T.

uerbi ab eo mutati argutiam. Cap.iiii.

Ntonius Iulianus rhetor perq̄ fuit honesti: atq; amœni ingenii. Doctrina quoq; ista utiliore ac delectabili: ueterumq; elegantiarum cura: & memoria multa fuit. Ad hæc scripta omnia antiquiora tã curiose spectabat: aut uirtutes pensitabat: aut uitia rimabatur: ut iudicium factum esse ad amusim diceres. Is Iulianus super eo enthymemathe: quod est in oratiōe. M. Tulli: quam pro Gn. Planco dixit: ita æstimauit. Sed uerba prius: de quibus iudicium ab eo factum est: ipsa ponam. Quamq̄ dissimilis pecuniæ debitio & gratię. Nam qui pecuniam dissoluit: statim non habet: id quod reddidit. Qui autem debet: æs retinet alienũ. Gratiam autem & qui refert habet: & qui habet: in eo ipso quod habet: refert. Neque ego nunc Planco desinam debere: si hoc soluero. Nec minus ei redderem uoluntate ipsa: si hoc molestiæ non accidisset. Crispum sane inquit agmen orationis: rotundumq;: ac modulo ipso numerorum uenustum sed quod cum uenia legendum sit: uerbi paulũ ideo immutati: ut sententiæ fides salua esset. Namq; debitio gratiæ & pecuniæ collata: uerbum utrobiq; seruare posset. Ita enim recte opposita iter sese gratiæ: pecuniæq; debitio uidebitur: si & pecunia quidem deberi dicatur: & gratia. Sed quid eueniat in pecunia debita solutaue: quid contra in gratia debita redditaue debitiōis uerbo utrinq; seruato disseratur. Cicero autem inquit: quum gratiæ pecuniæq; debitionem dissimilem esse dixisset: eiusq; sententiæ rationem redderet: uerbum debet in pecunia ponit: in gratia habet subiicit: pro debet. Ita enim dicit. Gratiam autem & qui refert: habet: & qui habet in eo ipso quod habet: refert. Sed id uerbum habet: cum proposita comparatione non satis conuenit. Debitio enim gratiæ non habitio cum pecunia cōfertur. Atq; ideo consequens quidem fuerat sic dicere: & qui debet in eo ipso quod debet refert: quod absurdum & nimis coactum foret: si nondum redditam gratiam: eo ipso redditam diceret: quia debetur: immutauit ergo inquit & subdit uerbum ei uerbo: quod omiserat: finitimum: ut uideatur & sensum debitionis collatæ non reliquisse: & concinnitatem sententiæ retinuisse. Ad hunc modum Iulianus enodabat: diiudicabatq; ueterum scriptorꝝ sententias: quas apud eum adolescētes lectitabant.

¶ Quod Demosthenes rhetor cultu corporis atq; uestitu probris obnoxio infamiq; mundicia fuit: quodq; itē Hortensius orator ob eiusmodi mundicias: gestũq; in agēdo histrionicum Dionisiæ salitatriculæ cognomento compellatus est. Cap.v.

Emosthenem tradunt: & uestitu cæteroq; cultu corporis nitido, uenusto: nimisq; accurato fuisse. hinc etiam κομψη illa χλαινισ καὶ μαλακοὶ χιτωνισκοι idest elegans illa uestis: & molles tuniculæ ab æmulis aduersariisq; probro datum. hic etiam turpibus: indignisq; in eum uerbis non temperatum: quum parum uir: ore quoq; polluto diceretur. Ad eundem modum Hortēsius omnibus ferme oratoribus ætatis suæ: nisi. M. Tullio clarior: qui multa cum mundicia & circunspecte compositeq; indutus: & amictus esset: manusq; eius interagendum forent argutæ admodum & gestuosæ: maledictis compellationibusq; probrosis iactatus est. multaq; in eum quasi in histrionem: in ipsis causis atq; iudiciis dicta sunt. Sed cum. L. Torquatus sub agresti homo ingenio: & infestiuo: grauius acerbiusque apud consilium iudicum: quum de causa Syllæ quæreretur: non iam histrionē eum esse diceret: sed gesticulariam Dionysiamq; eum notissimæ saltatriculæ nomine appellaret. Tum uoce molli: atq; demissa Hortensius: Dionysia inquit: Dionysia ma-

Demosthenis cultus.

Hortēsi9

lo equidem esse: q̃ quod tu Torquate. ακονσος αγροδιαιτος. ἀπροσιτος: idest inelegans agrestis aditu difficilis.

Verba ex oratione Metelli Numidici: quam dixit ad populum in censura. quum eum ad uxores ducendas adhortaretur: eaq; oratio quam ob causam reprehensa: & quo contra modo defensa sit. Cap. vi.

Metellus de uxore ducenda

m Vltis & eruditis uiris audiētibus legebatur oratio Metelli Numidici grauis ac diserti uiri: quam in censura dixit ad populum: de ducendis uxoribus: quum eum ad matrimonia capescenda hortaretur: in ea oratione ita scriptū fuit. Si sine uxore possemus quirites esse: omnes ea molestia careremus. Sed quoniam ita natura tradit: ut nec cum illis satis cōmode: nec sine illis ullo modo uiui possit: saluti perpetuæ potius q̃ breui uoluptati consulendum. Videbatur quibusdam Metellum censorem cui consilium esset: ad uxores ducendas populum hortari non oportuisse: nec de molestia incōmodisq; perpetuis rei uxoriæ cōfiteri: neq; adhortari magis: q̃ dissuadere absterrereq;. Sed contra: illud potius orationem debuisse sumi dicebant: ut & nullas plerunq; esse in matrimoniis molestias asseueraret: & si que tamen accidere nonnunq̃ uiderentur paruas & leues facilesq; eē toleratu diceret. maioribusq; eas emolumētis & uoluptatibus oblitterari: easdemq; ipsas neq; omnibus: neq; naturæ uitio: sed quorundam maritorum culpa & iusticia euenire. T. autem Castritius recte atq; condigne Metellum esse locutum existimabat. Aliter inquit censor loqui debet: aliter rhetor. Rhetori concessum est sententiis uti falsis: audacibus: subdolis: captiosis: si modo uerisimiles sint: & possint ad mouendos hominum animos qualicumq; astu irripere. Propterea turpe esse ait rhetori: si quid in mala causa destitutum: atq; impugnatum relinquat. Sed enim Metellum inquit sanctum uirum illa grauitate & fide præditum: cum tanto honore: atq; dignitate uitæ apud populū Romanum loquentem nihil decuit aliud dicere: q̃ quod uerum sibi esse: atq; omnibus uidebatur: præsertim quum super ea re diceret quæ quotidiana intelligentia & communi peruulgatoq; uitæ usu comprehenderetur. De molestia igitur cunctis hominibus notissima confessus: eaq; cōfessione fidem sedulitatis: ueritatisq; cōmeritus: tum deniq; facile & procliuiter: quod fuit omnium rerum ualidissimum atq; uerissimum persuasit: ciuitatem saluam esse sine matrimoniorū frequentia non posse: Hoc quoq; aliud: ex eadem oratione Metelli dignum esse existimauimus assidua lectione: non: hercle minus: q̃ quæ a grauissimis philosophis scripta sunt. Verba Metelli hæc sunt. Dii immortales plurimum possunt sed non plus uelle debent nobis: q̃ parentes. At parentes: si pergunt liberi errare: bonis exhæredant. Quid ergo nos a diis immortalibus diutius expectemus: nisi malis ratiōibus finem facimus: iisdem deos propitios esse æquum est: qui sibi aduersarii non sunt. Dii immortales uirtutem approbare: non adhibere debent.

In hisce uerbis Ciceronis ex oratione quinta in Verrem: hanc sibi rem sperant præsidio futurum: neq; mendam esse: nec uitium. Errareq; istos: qui bonos uiolāt libros & futuram scribunt. Atq; ibi de quodam alio Ciceronis uerbo dictum: quod probe scriptum perperam mutatur. Et aspersa pauca de modulis: numerisq; oratiōis: quos Cicero auide sectatus est. Cap. vii.

i N oratione Ciceronis quinta in Verrem libro spectate fidei: tyroniana cura: atq; disciplina facto: ita scriptum est. Homines tenues obscuro loco na

ti:nauigant adeuntq; ad ea loca:quæ nunq̃ antea didicerant:neq; noti essent quo uenerunt:neq; semper cum cognitoribus esse possunt. Hac una tantum fiducia ciuitatis:non modo apud nostros magistratus:qui & legum:& æstimationis periculo cōtinentur:neque apud ciues solum romanos:qui & sermonis:& iuris:& multarum rerum societate iuncti sunt:fore se tutos arbitrantur : sed quocunq; uenerint: hanc sibi rem præsidio sperant futurum. Videbatur q̃ pluribus in extremo uerbo menda esse. debuisse enim scribi putabant:non futurum:sed futuram:neq; dubitabāt: quin liber emendatus esset:ne ut in Plauti comœdia mœchus:sic enim mendæ suæ illudebant: ita in Ciceronis oratione solœcismus esset manifestarius. Aderat ibi forte amicus noster homo lectione multa exercitus:cui plæraq; omnia ueterum litterarum quæsita: meditata:euigilataq; erant. Is libro inspecto ait:nullum esse in eo uerbo: neque mendam:neq; uitium. Ciceronem probe ac uenuste locutum. Nam futurum inquit non refertur ad rem:sicut legentibus temere & incuriose uidetur: neq; pro participio positum est. sed uerbum est indefinitum:quod græci appellant απαρέμφατον: neque numeris:neq; generibus præseruiens sed liberum undiq; & impromiscuum est. Quali. C. Gracchus uerbo usus est in oratione:cuius titulus est de. Q. Pompilio circum conciliabula:in qua ita scriptum est. Credo ego inimicos meos hoc dicturum. Inimicos inquit dicturum : & non dicturos. Videtur ne ea ratione positum apud Gracchum dicturum qua est apud Ciceronem futurum?sicut in græca oratione sine ulla uitii suspitione omnibus numeris:generibusq; sine discrimine attribuuntur huiuscemodi uerba ποιήσειν ἔσεσθαι:idest futurum:λέξειν ἔσεσθαι dicturum & similia. In. Q. quoq; quadrigarii tertio annali libro uerba hæc esse dixit. Dum hi conciderentur hostium copias ibi occupatas futurum. In. xii. ānali eiusdem quadrigarii principium libri sic scriptum. Si pro tua bonitate & nostra uoluntate tibi ualitudo suppetit: est quod speremus:deos bonis benefacturum. Item in Valerii Antiatis libro. iiii. & xx. simili modo scriptum esse. Si hæ res diuinæ factæ:recteq; perlitatæ essent aruspices dixerunt oīa ex sententia processurum. Plautus etiam in casina quū de puella loq̃retur:occisurum dixit. non occisuram his uerbis. Etiam ne habet Casina gladium? Sta habet. Sed duos. quibus altero te occisurum ait. altero uillicum . Item Liberius in Gemellis. Non putaui inquit hoc eam facturum. Nō ergo isti omnes solœcismus quid esset:ignorauerunt. Sed & Gracchus dicturum : & quadrigarius : futurum & benefacturum & Plautus occisurum:& Antias processurum:& Laberius factorum indefinito modo dixerunt. qui modus neq; in numeros:neq; in personas:neq; in genera distribuitur. Sed omnia istæc una eademq; declinatione complectitur. Sicuti. M. Cicero dixit futurum:non uirili genere:neq; neutro. solœcism9 enim foret plane. sed uerbo usus est ab omni necessitate generum absoluto . Idem autem ille amicus noster in eiusdem. M. T. Ciceronis oratione:quæ est de imperio Gn. Pompeii : ita scriptum esse a Cicerone dicebat atque ipse ita lectitabat. Quum nostros portus. atque eos portus:quibus uitam ac spiritum ducitis:in prædonum fuisse potestatē sciatis. Neque solœcismum esse aiebat:in potestatem fuisse. ut uulgus semidoctum putat: sed ratione dictum certa & proba:contendebat qua & græci ita uterentur & Plautus uerborum latinorum elegantissimus in Amphitrione dixit. Nunc uero mihi in mentem fuit:non ut dici solitum est, in mente. Sed enī præter. Plautum cuius ille in præ

senti exemplo usus est: multam nos quoque apud ueteres scriptores locutionum talium copiam offendimus. atque his uulgo annotamentis inspeximus. Vt rationem istam missam fa. ias & auctoritates: sonus qui ευφονια idest uoculatio tantum: & positura ipsa uerborum satis declarant: id potius επιμελειατων λεξεων: idest uocabulorum delectui diligenti: modulamentisque orationis. M. Tulii conuenisse: ut quoniam utrum uis dici latinæ posset: potestatem dicere mallet: non potestate. Illud enim sic compositum iocundius ad aurem. comspectiusque insuauius hoc imperfectiusque est: si modo ita explorata aure homo sit: non surda: nec iacenti. sicuti est hercle quod explicauit dicere maluit: q̃ explicuit: quod esse iam usitatius cœperat. Verba sunt hæc ipsius in exhoratione quam de imperio Cn. pompeii habuit. Testis est sicilia: quam multis undique cinctam periculis non terrore belli: sed consilii celeritate explicauit. At si explicuit diceret imperfecto & debili numero uerborum sonus clauderetur.

¶ Historia in libris Phocionis philosophi reperta super Laide meretrice: & Demosthene rhetore. Cap. viii.

Demosthenes Lais meretrix

P Hocion ex pipatetica disciplina: haud sane ignobilis uir fuit. Is librũ multæ uariæque historiæ refertum composuit: eumq; inscripsit: κεροσ αμαλθ ιασ ea uox hoc ferme ualet: tanq̃ si dicas cornu copiæ in eo libro super Demosthene rhetore: & laide meretrice historia hæc scripta est. Laias inquit corinthia ob elegantiam: uenustatemq; formæ grandem pecuniam demerebat. Conuentusq; ad eam ditiorum hominum ex omni græcia celebres erant. neque admittebatur: nisi qui dabat: quod poposcerat. Poscebat autem illa nimiam quantitatem: Hinc ait natum esse illud frequens apud græcos adagiũ ου παντοσ ανδροσ εσ κορινθον εσθ πλουσ: idest. Non uiri cuiusque est corinthum petere: q; frustra iter corinthum ad Laidam qui non quiret dare: quod posceretur. Ad hanc ille Demosthenes clanculũ adit: & ut sui copiam faceret petit. At Lais μυριασ δραχμασ: idest decem drachmarum milia poposcit. hoc facit nummi nostratis denarium decem milia: tali petulantia mulieris atq; pecuniæ magnitudine ictus: expauidusque Demosthenes auertitur. & discedens: Ego inquit pœnitere tanti non emo. Sed græca ipsa: quæ fertur dixisse lepidiora sunt: ουκ ωνουμαι inquit μυριων δραχμων μετα μελειαν. idest nõ emo centum sestertiis pœnitere.

¶ Qui modus fuerit: quis ordo disciplinæ pythagoricę quãtumq; temporis imperatum obseruatumq; sit: dicendi simul ac tacendi. Cap. ix.

Pythagorica disciplina

O Rdo ac ratio Pythagoræ. ac deinceps familiæ successionis eius recipiendi instituendiq; discipulos: huiuscemodi fuisse traditur. Iam a principio adolescentes: q sese ad discẽdum obtulerant: εφυσιογνωμονει. i. per naturæ indicia pensiculabat. id uerbum significat. mores naturasq; hoĩum coniectatiõe quadã: de otis & uultus ingenio: deq; totius corporis filo: atq; habitu sciscitari. Tũ q explorātus ab eo: idoneusq; fuerat: recipi in disciplinam statim iubebat. & tẽpus certũ tacere: non oẽs idẽ: sed aliud alius tẽpus: pro æstimato captu solertiæ. Is autem q tacebat quæ dicebant̃ ab aliis: audiebat. Neq; pcontari. si parũ itellexerat. neq; cõmentari. quæ audierat: fas erat. Sed nõ minus quisq; tacuit. q̃ bienniũ. Hi prorsus appellabant̃ intra tẽpus tacendi audiendiq; ακουσ ικοι. i. auditores. Ast ubi didicerant rerũ omniũ

omnium difficillimas tacere: audireq́;: atq; esse iam cœperant silentio eruditi: cui erat nomen. εχεμυτια: idest taciturnitas tum uerba facere & quærere: quæque audissent: scribere: & quæ ipsi opinarentur expromere potestas erat. hi dicebantur in eo tempore μαθηματικοι: idest disciplinis uacantes: scilicet ab iis artibus: quas iam discere atque meditari inceptauerant: quoniam geometriam: gnomonicam: musicam: cæterasque item disciplinas altiores μάθη ματα: idest disciplinas: ueteres græci appellabant. Vulgus autem: quos gentilico uocabulo chaldæos dicere oportet: mathematicos dicit. Ex inde his scientiæ studiis ornati: ad perdiscenda mundi opera: & principia naturæ procedebant. At tunc denique nominabantur φυσικο: idest naturales. Hæc eadem super Pythagora noster Taurus quum dixisset: nunc autem inquit isti qui repente pedibus illotis ad philosophos diuertunt: non est hoc satis quod sunt omnino ἀθεώρητοι αμουσοι αγεωμετρητοι: idest a contemplatione musica: geometria: penitus alieni: sed legem etiam dant: qua philosophari discant. Alius ait: hoc me primum doce. Item alius: hoc uolo inquit discere. istud nollo. Hic a Symposio Platonis incipere gestit: propter Alcibiadæ comessationem. Ille a Phædro propter Lysiæ orationem. Est etiam inquit proch. Iuppiter qui Platonem legere postulet: nō uitæ ornandæ: sed linguæ orationisq; cōmendæ gratia: nec ut modestior fiat: sed lepidior. Hæc Taurus dicere solitus nouicios philosophorum sectatores: cum ueteribus Pythagoricis pēsitans. Sed id quoq; non prætereūdum est: quod omnes simul: qui a Pythagora in cohortem illam disciplinarum recepti erant: quod quisque familiæ pecuniæque habeant: in medium dabant. Et cohibebatur societas inseparabilis: tanq̄ illud fuerit antiquum consortium: quod re atq; uerbo romano appellatur: κοινοβιον: idest contubernium.

❡Quibus uerbis compellauerit Phauorinus philosophus adolescentem: uetuste nimis & prisce loquentem. Cap. x.

p Hauorinus philosophus adolescēti uete℞ uerborum cupidissimo: & plerasq; uoces nimis priscas: & ignotissimas in quottidianis cōmunibusq; sermonibus expromenti: Curius inquit & Fabritius & Corūcanius antiquissimi nostri: & his antiquiores Horatii illi trigemini plane & dilucide cum suis fabulati sunt. Neq; aurumcorum: aut sicanorum: aut pelasgorum: qui primi coluisse Italiam dicuntur: sed ætatis suæ uerbis locuti sunt. Tu autem perinde quasi cum matre Euandri nunc loquare sermone multis annis iam desito uteris. q; scire atque intelligere neminem uis: quæ dicas. Nonne homo inepte: ut quod uis abunde consequaris: taceres? sed antiquitatem tibi placere ais: q; honesta: & bona: & sobria: & modesta sit. uiue ergo moribus præteritis: loquere uerbis præsentibus. Atque id quod a. C. Cæsare excellentis ingenii ac prudentiæ uiro. In primo de analogia libro scriptum ē: habe semper in memoria: atque in pectore: ut tanq̄ scopulum: sic fugias inauditum: atque insolens uerbum. C. Cæsar

❡Quod Tucydides historiæ scriptor inclytus: lacedæmonios in acie non tuba: sed tibiis esse usos dicit. Verbaq; eius super ea re posita. Quodq; Herodotus Halyaten regem fidicinas in procinctu habuisse tradit. atq; inibi quædam notata de Gracchi fistula concionaria. Cap. xi.

a Vctor historiæ græce grauissimus Thucydides lacedæmōios sūmos bellatores: nō cornuū tubarumue signis: sed tibiarū modulis in prœliis usos

esse refert. Non prorsus ex aliquo ritu religionum: neq; rei diuinæ gratia: neq; autem ut excitarentur: atq; euibrarentur animi: quod cornua & litui moliuntur: sed contra ut moderatiores: modulatioresq; fierent: quod tibicinis numeris temperatur. Nihil adeo in congrediendis hostibus: atq; in principiis prœliorum ad salutem uirtutemq; aptius rati: q̄ si permulcti sonis mitioribus non immodice ferocitent. Quum procinctæ igitur classes erant: & instructa acies: cœptumq; in hostem progredi: tibicines inter exercitum positi: canere incœptabant. Ea ibi præcentione tranquilla & uenerabili quadam. quasi militaris musicæ disciplina: uis & impetus militum: ne sparsi: dispalatiq; prorueerent: cohibebatur. Sed ipsius illius egregii scriptoris uti uerbis libet: quæ & dignitate: & fide grauiora sunt. και μετα ταντα ηξυνοδοσην: αργειοι μεν: και οι ξυμμαχοι εν τονωσ. και ορμη: χωρουντεσ: λακεδαιμονιοι δεβραδεωσ και υπο αυλοισ. πολλων ομου εγκαθεσωτων. ουτου ηλεωσ χαριν αλλινα ομαλωσ μεταρυομου βαινοντεσ προσελθοιεν. κει μηδιασπασθει η αυτωνη ταξισ οπρεπει αει μεγαλα ςρατοπεδα εντσισ προσ οδοισ ποιειν. i. Post hæc congrediebantur argiui quidem sociiq; acriter & impetu adorientes. Lacedæmonii contra sub tibiarum præcentione: stipato agmine maturantes non adeo uoluptatis causa: uerum ut æquabili modulatoq; sensim ingressu conuenientes pugnam capescerent: nec suos ordines distrahi sinerent: quod semper amplissimas copias agere: ubi congrediendum est: nimirum decet. Cretenses quoq; prœlia ingredi solitos memoriæ datum est. præcinente ac præmoderante cithara gressus. Halyates autem rex terræ Lydiæ: more atque usu barbarico præditus quum bellum milesiis faceret: ut Herodotus in historiis tradit: concinentes habuit fistulatores & fidicines: atque fœminas etiam tibicinas in exercitu: atq; procinctu habuit: lasciuientium delicias conuiuiorum. Sed enim achæos Homerus pugnam indipisci ait: non fiducularum tibiarumq; concentu: ueℜ conspiratu tacito nitibundos οι δαρισαν σιγη μενεοσ πνειοντεσ αχαιοι εν θυμω μεμαωτεσ αλεξεμεν αλληλοιςιν: idest. Ast ibant taciti spirantes robur achiui. Inque uicem auxilium cupida sibi mente ferebant. Quid ille uult ardentissimus clamor militum romanorum: quem in congressibus prœliorum fieri solitum scriptores annalium memorauere? Contra ne institutum fiebat antiquæ disciplinæ tam probabile? An tum etiam gradu clementi: & silentio est opus: quum ad hostem itur in conspectu longinquo procul distantem? Quum uero prope ad manus uentum est: tū iam e propinquo hostis & impetu propulsandus: & clamore terrendus est. Ecce autem pro tibicina laconica tibiæ quoq; illius concionatoriæ in mentē uenit: quam. C. Graccho cum populo agente præisse: ac præmonstrasse modulos ferunt. Sed nequaq̄ sic est. ut a uulgo dicitur canere tibia solitum qui pene eum loquentem staret. uariisque modis tum demulcere animum: actionemq; eius. tum intendere. Quid enim foret ea re ineptius? si ut planipedi saltanti. ita Graccho concionanti numeros & modos: & frequentamenta quædam uaria. tibicen incineret. Sed qui hoc compertius memoriæ tradiderunt. stetisse in circunstantibus dicunt occultius: qui fistula breui: sensim grauiusculum sonum inspiraret. ad deprimendum sedandumq; impetus uocis eius. Referuescente namq; impulsu. & instinctu extraneo naturalis illa Gracchi uehementia indiguisse non (opinor) existimanda est. M. tamen Cicero fistulatorē istum utrique rei adhibitum esse a Graccho putat: ut sonis tum placidis: tū citatis: aut demissam iacentemque orationem eius erigeret: aut ferocientem sæuientemque cohiberet.

C. Gracchi fistula

Verba ipsius Ciceronis apposui. Itaq; idem Gracchus: quod potes audire Catule ex
Licinio cliente tuo litterato homine. quem seruum ibi habuit ille ad manum cũ ebur
nea solitus est habere fistula: qui staret post ipsum occul. e: quum concionaretur: pe-
ritum hominem qui inflaret celeriter eum sonum: qui illum aut remissum excitaret:
aut a contentione reuocaret. Morem autem illum ingrediendi ad tibicinum modu-
los prœlii institutum esse a Lacedæmoniis Aristotelis in libris problematum scripsit
quo manifestior fieret: exploratiorq; militum sceuritas: & alacritas. Nam diffiden-
tiæ inquit & timori: cum ingressione huiuscemodi minime conuenit: & mœsti ac for
midantes ab hac tã intrepida: & tam decora incedendi modulatione alieni sunt. Ver
ba pauca Aristotelis super ea re apposui. Διατι επιδαν πολεμειν μελλωσι. προσ
αυλον εμ̃βαινωσιν. ινα τουσ δειλουσ ασχημονουτασ γινωσκωσιν. idest quã
obrem ubi cõmissuri prœlium sint: ad tibiæ modulos congrediãtur: ut timidos mi
nus honeste agentes iudicent.

¶ Virgo ueste quid ætatis: & ex quali familia: & quo ritu: quibusq; cerimoniis: ac re
ligionibus: ac cognomine a pontifice maximo capiatur. Et quo statim iure esse incipi
at: simulatq; capta est. Quodq;: ut Labeo dicit: nec intestato cuiq̃: nec eius intesta-
tæ quisq̃ iure hæres est. Cap. xii.

q Vi de uirgine capienda scripserũt: quorũ diligentissime scripsit Labeo An
tistius minorẽ q̃ annos. vi. maiorẽ q̃ annos. x. natam negauerunt capi fas
eẽ. Itẽ quæ non sit patrima: & matrima: Itẽ quæ lingua debili: sensuue au
riũ diminuta aliaue qua corporis labe insignita sit. Itẽ quæ ipsa. aut cuius pater emã
cipatus sit: etiã si uiuo patre i aui potestate sit. Item cuius parentes alter amboue ser
uitutẽ seruierunt: aut in negotiis sordidis diuersant̃. Sed eam cuius soror ad id sacer
dotium lecta sit excusationẽ mereri aiunt. Itẽ cuius pater flamẽ: aut augur: aut quin
decimuir sacris faciũdis: aut qui septemuir epulonũ: aut salius est. Sponsæ quoq; põ
tificis: aut tibicinis sacrorũ filiæ uocatio a sacerdotio isto tribui solet. Præterea Capito
Atteius scriptũ reliquit neq; eius legendã filiã: q domicilium i Italia non haberet: &
excusandam eius: qui liberos tris non haberet. Virgo autem uestalis simul est capta
& i atrium uestæ deducta & põtificibus tradita est: eo statim tempore sine emãcipa
tione: ac sine capitis minutione. e patris potestate exit. & ius testamenti faciũdi adipi
scitur. De more autẽ: rituq; capiundæ uirginis litteræ qdem antiquiores non extant:
nisi quæ capta prima est: a Numa rege esse captã. Sed papiam legem iuenimus: qua
cauetur: ut pontificis maximi arbitratu uirgines e populo uiginti legantur. Sortitio
que i contione ex eo numero fiat: sed ea sortitio ex lege papia non necessaria nunc ui
deri solet. Nam si quis honesto loco natus adeat ponti. maxi. atque offerat ad sacer
dotium filiã suam: cuius dũtaxat saluis religionum obseruatiõibus: ratio haberi pos
sit gratia popiliæ legis per se ratũ sit. Capi autẽ uirgo propterea dici uidet̃: quia põti
ficis maxi. manu præhensa: ab eo parẽte: i cuius potestate est: ueluti libello capta ab
ducitur. In libro primo fabii pictoris: quæ uerba ponti. maxi. dicere oporteat: quum
uirginem capit: scriptum ẽ. Ea uerba hæc sunt. Sacerdotem uestalem: quæ sacra faci
at: quæ iussi: & sacerdotem uestalem facere pro po. ro. qritibus uti: quod optima le-
ge fiat: ita te amata capio. Plerique autẽ capi uirginem solam debere putant. Sed fla
mines quoq; diales: itẽ põtifices & augures capi dicebant̃. L. Sylla rerum gestarum
lib. ii. ita scripsit. P. cornelius: cui primum cognomen syllę ipositum est: flamẽ dialis

captus. M. Cato de lusitanis: quum Ser. Galbam accusauit eum dicit ius pōtificum dicere noluisse. Ego me nunc uolo ius pontificum optime scire. Iam ne ea causa pontifex capiat? Si uolo augurium optime tenere: ecquis ob eam rem augurem capiat? Præterea etiam in cōmentariis Labeonis: quę ad. xii. tabulas composuit: ita scriptum est. Virgo Vestalis neq; hæres est cuiq̄ intestato: neq; intestatæ quisq̄: sed bona eiꝰ in publicum redigi aiunt. Id quo iure fiat quæritur. Amata intercapiēdum a ponti. maxi. appellatur: quoniam quæ prima capta est. hoc fuisse nomine tradita est.

¶ Quæsitum in philosophia est: quidnam foret in recepto mādato rectius id ne omnino facere: quod mandatum est: an nonnunq̄ ēt contra si id speres ei: qui mandauit utilius fore? Superq; ea quæstione expositæ diuersæ sententiæ. Cap. xiii.

i N officiis capiendis: censendis: iudicādisq;: quæ καθηκοντα: idest expediētia & conuenientia philosophi appellant: quæri solet: an negocio tibi dato & quicquid omnino faceres: definito: cōtra quid facere debeas: si eo facto uideri possit res euentura prosperius: exq; utilitate eius: qui id tibi negocium mandauit. Anceps quæstio: & in utranq; partem a prudentibus uiris arbitrata est. Sūt enim non pauci qui sententiam suam una in parte defixerunt: & re semel statuta: deliberataq; ab eo: cuius negocium id pontificūq; esset: nequaq̄ putauerūt contra dictū eius faciendum: etiam si repentinus aliquis casus rem cōmodius agi posse polliceret. Ne si spes fefellisset culpa impacientiæ: & pœna indeprecabilis subeunda esset. Si res forte melius uertisset: diis quidem gratiam habendam: Sed exemplum tñ intromissum uideretur: quo bene consulta consilia religione mandati soluta corrumperentur. Alii existimauerunt incōmoda prius: quæ metuendæ essent: si res gesta aliter foret: q̄ imperatum est: cum emolumento spei pensitanda esse. Et si ea leuiora minoraq;: at utilitas contra grauior & amplior: spe quantū potēst firma ostenderetur: tum posse aduersum mandata fieri censuerunt: ne oblata diuinitus rei bene gerendæ occasio amitteretur. Neq; timendum exemplum non parendi crediderunt: si rationes huiuscemodi dūtaxat non adessent. Cum primis aūt respiciendum putauerūt ingeniū naturāq; illius cui ea res præceptūq; esset: ne ferox: durus: indomitus inexorabilisq; sic: qualia fuerint posthumana imperia: & manliana. Nam si tali præceptori ratio reddēda sit: nihil faciendum esse monuerūt aliter: q̄ præceptum est. Instructius deliberatiusq; fore arbitramur theorematiū hoc de mandatis huiuscemodi assequendis: si exemplum

P. Crassus quoq;. P. Crassi Mutiani clari: ac inclyti uiri apposuerimꝰ. Is Crassus a Sempronio Asellione & plerisq; aliis historiæ romanæ scriptoribus traditur quinq; habuisse rerū bonarꝫ maxima & præcipua: q; esset ditissimus: q; nobilissimus: q; eloquentissimus: q; iurisconsultissimus: q; ponti. maxi. Is quum in consulatu obtineret asiam prouinciam: & circumsedere oppugnareque leucas oppidum pararet: opusq; esset firma ac procera trabe: quæ arietem faceret: quo muros eius oppidi quateret: scripsit ad magistrum αρχητεκτωνα molis atheniensium: sociorum amicorumque popu. roma. ut ex malis duobus: quos apud eos uidisset: uter maior essent: eum mittendum curaret. Tum magister αρχητεκτων comperto: quamobrem malum desideraret: non uti iussus erant: maiorem: sed quem esse magis idoneum: aptioremque faciendo arieti: faciliorem que portatu existimabat: minorem misit. Crassus eum uocarii iussit: & quum interrogasset: cur non quem iusserat misisset causis rationibus quas dictitabat spretis uestimenta detrahi imperauit: uirgisque multis cecidit. Corrumpi

atq; dissolui officium omne imperantis ratus: siquis ad id quod facere iussus est: nõ obsequio debito: sed consilio non desiderato respondeat.

¶ Quid dixerit feceritq; C. Fabricius magna uir gloria: magnisq; rebus gestis: sed familiæ pecuniæq; inops: quum ei samnites tanq̃ indigenti graue aurum donarent: plerumq; odii. Cap. xiiii.

i Ulius Iginus in libro de uita: rebusq; illustrium uirorum sexto. legatos dicit a samnitibus ad. C. Fabricium imperatorem po. ro. uenisse: & memoratis multis: magnisq; rebus: quæ bene & beniuole post redditam pacem samnitibus fecisset: obtulisse dono grandẽ pecuniã: orasseq; uti acciperet: uteretur q;. Atq; id facere samnites dixisse: q; uiderent multa ad splendorẽ domus atq; uictus defieri: neq; pro magnitudine dignitateq; lautum paratũq; esse. Tũ fabricium planas manus ab auribus ad oculos: & infra deinceps ad nares: & ad os: & ad gulã: atq; ĩde porro ad uẽtrem imum deduxisse: & legatis ita respõdisse: dum illi omnibus membris: quæ attigisset: obsistere: atq; imperare posset: nunq̃ quicq̃ defuturum. Propterea pecuniam: qua sibi nihil esset usus: ab iis quibus eam sciret usui esse: non accipere. .C. Fabricius

¶ Quod importunum uitium sit futilis: inanisq; loquacitas: & q̃ multis in locis a principibus utriusq; linguæ uiris detestatione iusta culpata sit. Cap. xv.

q Ui sunt leues: & futiles: & importuni locutores: quiq; nullo rerum pondere innixi uerbis humidis: & lapsantibus defluunt. eorum orationẽ bene existimatum est in ore nasci: non in pectore. Linguã aũt debere aiũt non esse liberam: nec uagam: sed uinclis de pectore imo ac de corde apertis moueri: & quasi gubernari. Sic enim uideas quosdam scatere uerbis: sine ullo iudicii negocio cum securitate multa & profunda: ut loquentes plerunq; uideantur: loqui sese nescire. Ulyxem contra Homerus uirum sapienti facundia præditum: uocem mittere ait non ex ore: sed ex pectore. Quo scilicet non ad sonum magis habitumq; uocis. q̃ ex sententiarum penitus conceptarum altitudine pertineret. Petulantiæq; uerborum coercendæ uallum esse oppositum dentium: luculente dixit: ut loquẽdi temeritas. nõ cordis tãtum custodia: atque uigilia cohibeatur: sed ex quibusdam quasi excubiis in ore positis sepiatur. Homerica de quibus supra dixi: hæc sunt.

αλλοτε δη ο̃πα τε μεγαλην εκ στηθεοσ ιει:
τεκνον ἐμον ποιον σε επος φυγεν ερκος οδοντων. idest

Ast ubi iam magnam fundebat pectore uocem.
Dentis claustra tui uox qualis nata reliquit?

M. tullii quoq; uerba posui: qbus stultam & inanem dicendi copiam grauiter & uere detestatus est. Dũmodo inquit hoc constet: neq; ĩfantiam eius: qui rem norit: sed eam explicare dicendo nõ queat: neq; inscitiam illius: cui res non suppetat: uerba nõ desint: esse laudandam. Quorum si alterum sit optandum: malim equidem indisertam prudẽtiã: q̃ stultam loquacitatẽ. Item ĩ lib. de oratore primo uerba hæc posuit. Quid. n. est tam furiosum: q̃ uerborum uel optimorum: atq; ornatissimorum sonitus inanis: nulla subiecta sñia: nec scia? Cum primus autem. M. Cato atrocissimus huiuscemodi uitii ĩsectator est. namq; in oratione quæ inscripta est. Si Celius tri. ple. appellasset. Nunq̃ inqt tacet: quem morbus tenet loquendi: : tanq̃ ueternosũ uiuendi: atq; dormiẽdi. Quod si ꝗ̃ cõueniant: tñ conuocari iubet. Ita est cupidus orõnis ut cõducat: qui auscultet. Itaq; auditis nõ auscultatis tanq̃ pharmacopolam. Nam

eius uerba audiuntur: uerũ ei se nemo cõmitat: si æger est. Idem Cato in eadẽ oratione eidẽ. M. Celio uilitatẽ obbrobrans: non loquendi tantũ: uerũ etiã tacendi. Frusto inquit panis conduci potest: uel uti taceat: uel uti loquatur. Neq; non merito Homerus unum ex omnibus Tersitã ἀμετροεπῆ καὶ ἀκριτόμυθον: idest loquentem sine iudicio & modo appellabat: uerba illius multa & ἄκοσμα: idest incompta. strepentium sine modo graculoꝝ similia esse dicit. Quid enĩ est aliud ἀμετροεπῆ ἐκολῴα: idest supra modũ loquitãs cõturbabat. Eupolidis quoq; uersus de id genus hominibus consignatissime factus est. λαλεῖν ἄριστος: ἀδυνατώτατος λέγειν: idest blaterare optimus dicere ineptissimus. Quod Salustius noster imitari uolens loquax inquit magis: q̃ facundus. Quapropter Hesiodus poetarum prudẽtissimus linguam non uulgandam sed recondendam esse dicit: perinde ut thesaurũ. Eiusque esse in promendo gratiam plurimam: si modesta: & parca: & modulata sit.

γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
φειδωλῆς πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης.

Optimus est homini linguæ thesaurus & ingens
Gratia: quæ parcis mensurat singula uerbis.

Epicarmiũ quoq; illud non inscite se habet. οὐ λέγειν δεινὸς. ἀλλὰ σιγᾶν ἀδύνατος: idest non idoneus ad dicendum: sed ad tacendum impos. Ex quo ꝓfecto sumptum est qui quum loqui non posset: tacere non poterat. Phauorinum ego audio dicere uersus istos Euripidis: ἀχαλίνων στομάτων. ἀνόμου τ' ἀφροσύνας τὸ τέλος δυστυχία idest effreniotis: & ex legis dementiæ extremum infœlicitas occupat. Non de iis tm̃ factos accipi debere: qui impia: aut illicita dicerẽt: sed uel maxime de hominibus quoq; posse dici stulta & ĩmodica blatterantibus. quorum lingua tam prodiga: infrenisq; sit: ut fluat semper & estuet colluuione uerborum teterrima. Quod genus homines a grecis significatissimo uocabulo λάλους: idest liguaces appellatos.

Iudicius de Salustio [illegible]

Satis loquẽtiæ: sapientię parum

Valerium Probum grãmaticum illustrem: ex familiari eius docto uiro comperi Salustianum illud: Satis loquentiæ: sapientiæ parum: breui anteq̃ uita decederet: sic legere cœpisse: & sic a Salustio relictum affirmasse. Satis loquentiæ: sapientiæ parũ. Quod loquentia nouatori uerborum Salustio maxime congrueret. Eloquentia cũ insipientia minime conueniret Huiuscemodi autem loquacitatem: uerborumq; turbam magnitudine inani uastam facetissimus poeta Aristophanes insignibus uocabulis denotauit in his uersibus. ἄνθρωπον ἀγριοποιὸν αὐθαδόστομον ἔχοντ' ἀχάλινον. ἀκρατὲς. ἀπύλωτον στόμα ἀπεριλάλητον. κομποφακελορήμονα. i. hominem agresti ferocia: ore temerario: effrenato: prodigo: petulante loquacem: futilem: & fusum per uerborum congeriem: ac fastum. Neque minus insigniter ueteres quoq; nostri: hoc genus homines in uerba prouectos locutuleios: & blatterones: & linguaces dixerunt.

Quod uerba istæc quadrigarii: ex annali tertio ibi: Mille hominum occiditur: nõ licentia neque de poetarum figura: sed ratione certa: & proba grammaticæ disciplinæ dicta sunt. Cap. xvi.

Mille hominũ occiditur

q Vadrigarius in. iii. annaliũ ita scripsit. Ibi occidit̃ mille hoium: occidit̃ inqt non occidunt̃. Item Lucilius in. iii. satyrarum. Ad portum mille a porta est: exinde solernum. mille inquit est: non mille sunt. Varro in. xyiii. reꝝ humanaꝝ. Ad romuli initium plus mille & centũ annoꝝ est. Cato in primo originũ.

Inde est ferme mille passus. M. Cicero in .vi. i Antonium. Ita ne ianus medius in. L. Antonii clientela est? quis unq̃ in illo iano inuentus est? qui. L. Antonio mille nummum ferret expensum? In his atq; multis aliis mille numero singulari dictum est. Neq; hoc (ut quidam putant) uetustati concessum est: aut per figurarum concinnitatem admissum est: sed sic uidetur ratio poscere. mille. n. non pro eo ponitur: quod græce χιλοι dicitur. Sed quod χιλιασ: & sicuti una χιλιασ: & duæ χιλιαδεσ: ita unum mille: & duo millia certa atq; directa ratione dicitur. Quamobrem id quoq; recte & probabiliter dici solitum: mille denarium in arca est: & mille equitum in exercitu est. Lucilius autem præterq̃ superius posui: alio quoq; in loco id manifestius demonstrat. Nam in libro. xv. ita dicit.

Hunc mille passum qui uicerit: atq; duobus.
Campanus sonipes succussor nullus sequetur.
Maiore in spacio ac diuersus iubebitur ire.

¶Item alio libro. viii. Mille die nũmum potest uno quærere centum. Mille passum dixit pro mille passibus. & uno mille nũmum: pro unis mille nũmis: aperteq; ostendit: mille & uocabulum esse: & singulari numero dici. Eiusq; pluratiuum esse millia: & casum etiam capere ablatiuum neq; cęteros casus requiri oportere: quum sint alia pleraq; uocabula quæ in singulos tantum casus. quædam etiam quæ in nullum inclinentur. quapropter nihil iam dubium est: quin. M. C. in oratiõe quam inscripsit pro Milone: ita scriptum reliquerit. Ante fundum Clodii quo in fundo: propter insanas illas substructiones: facile mille hominum uersabatur ualentium: non uersabantur: quod in libris minus accuratis scriptum est. Alia enim ratione mille hominum: alia mille homines dicendum est.

¶Quanta cũ animi æquitate tolerauerit Socrates uxoris ingenium intractabile atq; inibi quid. M. Varro in quadam satyra: de officio mariti scripserit. Cap. xvii.

x Anthippe socratis philosophi uxor morosa admodũ fuisse fer?: & iurgiosa. Irarumq; & molestiaꝶ muliebrium: per diem perq; noctem scatebat. Has eius intẽperies in maritum Alcibiades demiratus: interrogauit Socratem: quæ nam ratio esset: cur mulierem tam acerbã domo non exigeret. Quoniã inquit Socrates: quum illam domi talẽ perpetior: insuesco & exerceor: ut cęterorum quoq; foris petulantiã & iniuriam facilius feram. Secundum hanc sententiam quoq; Varro in satyra menippea: quã de officio mariti scripsit. Vitiũ inquit uxoris aut tollendum: aut ferendũ est. Qui tollit uitiũ uxorem cõmodiorem præstat: qui fert sese meliorem facit. Hæc uerba Varronis tollere: & ferre lepide quidem composita sunt. Sed tollere apparet dictũ pro corrigere. Id etiam apparet: eiusmodi uicium uxoris si corrigi non possit ferendum esse: Varronem censuisse. quæ ferri scilicet a uiro honeste possunt. Vicia enim flagitiis leuiora sunt. Xãthippe

¶Quod. M. Varro in libro de ratione uocabuloꝶ primo. L. Lælium magistrũ suum περι ετυμολογιασ nonnulloꝶ uerboꝶ falsa dixisse reprehendit: quoq; idẽ Varro in eodem libro furis ετυμολογιαν falsam dicit. Cap. xviii.

i N primo de ratione uocabuloꝶ lib. M. Varro doctissimũ tunc ciuitatis hoiem. L. Læliũ errasse ostendit: ꝙ uocabulum græcũ uetus traductũ in linguã romanã ꝑ meraco: & quasi a se primitus latine fictũ esset: resoluit in uoces latinas: rõne etymologica falsa. Verba ipsa super ea re. Varronis posuimus.

Nota mille pluralis ac singularis nominis numeralis ...

In quo Lælius noster litteris ornatissimus memoria nostra errauit aliquotiẽs. Nam aliquot uerborum antiquorum græcorum: perinde atque essent propria nostra reddidit causas falsas. Non enim leporem dicimus (ut ait) quod est leuipes. Sed quod est uocabulum antiquum græcum. Multa enim uetera illorum ignorantur quod pro iis aliis nunc uocabulis utuntur: & illorum esse plærique ignorent græcum: quod nunc nominãt ελληνα. Puteum esse quod uocãt ὄφεαρ leporem: quod λαΥωον dicunt. In quo nõ modo Lælii ingenium non reprehendo: sed industriam laudo. Successum.n. fortuna experientiam laus sequitur. Hæc Varro in primo libro scripsit. de ratione uocabulorum scitissime: de usu utriusque linguæ peritissime: de ipso Lælio clemẽtissime: Sed in posteriore eiusdem libri parte dixit. Furem ex eo dictum quod ueteres romani: furuum atrum appellauerint. & fures per noctem. quæ atra sit. facilius furentur. Nõne sic uidetur Varro de fure dixisse. tanquam Lælius de lepore? Nam quod a græcis nunc κλεπτης. idest fur dicitur. antiquiore græca lingua φωρ est dictum. Hinc per affinitatem litterarum. quæ φωρ græce est latine fur. Sed ea res fugerit ne tunc Varronis memoriã. an contra aptius. & cohærentius putarint. furem a furuo. idest nigro appellari. in hac re de uiro tam excellentis doctrinæ non meum iudicium est.

Lepus · Fur (marginal notes)

¶ Historia super libris sibyllinis: ac de Tarquinio superbo rege. Capi. xix.

i N antiquis annalibus memoria super libris sibyllinis hæc pdita est. Anus hospita: atque incognita ad Tarquinium superbum regem adiit: nouem libros ferens quos esse dicebat diuina oracula: eos uelle dixit uenũdare. Tarquinius pcium percunctatus est. Mulier nimium atque imensum poposcit. Rex quasi anus ætate desiparet risit. Tum illa foculũ coram eo: cum igni apposuit: tris libros ex nouem deurit: & ecquid reliquos sex eodem pcio emere uellet: regẽ interrogauit. Sed.n. Tarquinius id multo risit magis: dixitque anum iam pculdubio delirare. Mulier ibidẽ statim tris libros alios exussit: Atque idipsum denuo placide rogauit: tris reliquos eodem illo precio emat. Tarquinius ore iam seno: atque attentiore animo fit: eã constantiam confidentiamque non insuper habendam intelligit: & libros tris reliquos mercatur nihilo minore precio: quam quod erat petitum pro omnibus. Sed eam mulierem tunc a Tarquinio digressam: postea nusquam loci uisam constitit. Libri tres in sacrarium conditi sibyllini appellati. Ad eos quasi ad oraculum quindecim uiri adeunt: quum dii immortales publicæ consulendi sunt.

Libri sibyllini (marginal note)

¶ Quid geometræ dicãt græci: quibusque oĩa ista latinis uocabulis appellẽt. Cap. xx.

f Igurarum quę σχηματα geometræ appellãt: genera sunt duo: planũ & solidum: hæc ipsi uocant επιπεδον στερεον. Planũ est quod in duas partes solum lineas habet: qua latũ est: & qua lõgũ: qualia sunt triqtra: & qdrata: quæ in area fiunt sine altitudine. Solidũ est: qñ non longitudines mõ: & latitudines planas numeri linearũ efficiunt: sed ẽt extollunt altitudines: quales sunt ferme metæ triãguli quas pyramidas appellãt: uel uualia sunt quadrata undique: quæ κυβους illi: nos quadrãtalia dicimus κυβους.n. est figura ex omni latere quadrata: quales sũt inquit. M. Varro tesseræ: quibus in alueolo luditur: ex quo ipse appellatæ κυβοι. In numeris ẽt similiter κυβοσ dicitur: quum omne latus eiusdẽ numeri æqualiter in sese soluitur: sicut fit: quũ ter terna ducũtur. Atque idem ipse numerus triplicatur: huius numeri cubum Pythagoras uim habere lunaris circuli dixit: quod & luna orbem suũ lustret septem & uiginti diebus: qui a numeris ternio: qui græce dicitur τριασ tantundem efficiat

efficiat in cubo. Linea autem a nostris dicitur: quam γραμμὴν graeci uocant. Eam M. Varro ita definit: Linea est inquit lõgitudo quaedam sine latitudine & altitudine. εὐκλείδης autem breuius praetermissa altitudine γραμμή est iquit μῆκος ἀπλατές: idest longitudo illatabilis: quod exprimere uno latine uerbo non queas: nisi audeas dicere illatabilis. linea

❡Quod Iulius Iginus affirmatissime contendit legisse se librum. P. Virgilii domesticum: in quo scriptum esset. Et ora Tristia tentantum sensu torquebit amaror: non quod uulgus legeret sensu torquebit amaro. Cap. xxi.

Ersus istos ex georgicis Virgilii plaerique omnes sic legunt.

At sapior indicium faciet manifestus: & ora.

Tristia tentantum sensu torquebit amaro.

Higinus autem non hercle ignobilis grammaticus in commentariis: quae in uirgilium fecit confirmat: & perseuerat: non hoc a uirgilio relictum. Sed quod ipse inuenerit in libro qui fuerat ex domo: atque familia uirgilii: Et ora Tristia tentãtum sensu torquebit amaror. Neque id soli Higino. sed doctis quibusdam etiam uiris complacitum quoniam uidetur absurde dici. Sapor sensu amaro torquet: quum ipse inquiunt sapor sensus sit: non alium in semetipso sensum habeat: ac perinde sit quasi dicatur: sensus sensu amaro torquet: Sed enim cum Phauorino Higini commentarium legissem atque ei statim displicita esset insolentia & insuauitas a maioris. Iouem lapideũ inquit quod sanctissimum iusiurandum est habitum: paratus sum ego iurare: uirgilium hoc nunq̃ scripsisse. Sed Higinum ego dicere uerum arbitror. Nõ enim primus finxit hoc uerbum uirgilius insolenter: sed in carminibus Lucretii inuentum: non est aspernatus auctoritate poetae ingenio & facundia praecelentis. Verba ex quarto Lucretii haec sunt. amaror

Denique in os falsi uenit humor saepe saporis:

Quum mara uersamur propter: dilutaque contra.

Quum tuimur misceri absyncthia tangit amaror:

Non uerba autem sola: sed uersus prope totos: & locos quoque Lucretii plurimos sectatum esse Virgilium uidemus.

❡An qui causas defendit: recte latineque dicat superesse id quod defendit: & superesse proprie quid sit. Cap. xxii.

Rroborauit inueterauitque falsa & aliena uerbi significatio: quod dicit: hic illi superest quum dicẽdum est. Aduocatum esse quem cui piam: causamque eius defendere atque id dicitur: non in compitis tantum neque in plaebe uulgaria sed in foro: in comitio: apud tribunalia. Qui integre autem locuti sunt: magnam partem superesse ita dixerunt: ut eo uerbo significarent superfluere: & superuacare atque esse supra necessarium modum. Itaque M. Varro in satyra quae inscripta est: Nescis quid uesper ucat: superfuisse dicit immodice & in tempestiue fuisse. Verba ex eo libro haec sunt. Inconuiuio legi nec omnia debent: & ea potissimum quę simul sint βιωφελῆ. idest uitae incommoda: & delectent potius: ut id quoque non uideatur superfuisse. memini ego praetoris docti hominis tribunali me fortasse assistere: atque ibi aduocatum non in celebrem sit postulare: ut quã causam diceret: remque quae agebatur non attingeret. Tũc praetorem ei quia res erat: dixisse aduocatum eum non habere: & quũ is qui uerba faciebat reclamasset: ego illi uir clarissime supersum: Adesse superesse

Respondisset prætorem festiuiter: Tu plane superes: non ades. M. autem Cicero in libro q̄ inscriptus est de iure ciuili in artem redigendo uerba hæc posuit. Nec uero sciētia iuris maioribus suis. Q. Melius Tubero defuit: doctrina etiam superfuit. In quo loco superfuit significare uidetur supra fuit: & præstitit superauitq; maiores suos doctrina sua superfluenti tum & nimis abundanti. Disciplinas enim Tubero stoicas & dialecticas percalluerat. In libro quoq; de repub. secundo: idipsum uerbum Ciceronis non temere transeundum. Verba ex eo libro hæc sunt. Non grauarer Læli: nisi & hos uelle putarem: & ipse cuperem te quoq; aliquam partem huius nostri sermonis attingere præsertim cum heri ipse dixeris te nobis non etiam superfuturum: uerum id quidem fieri non potest: ne desis omnes te rogamus. Exquisite igitur & comperte Iulius paulus dicebat: homo in nostra memoria doctissimus superesse non simplici ratione dici tam latinæ q̄ græce. Græcos enim περιειναι: idest uiuere: adesse: uicisse: tam in utraq; parte ponere: uel quod superuacaneum esset: ac non necessarium: uel quod abundans nimis & affluens & exuperans. Sic quoq; nostros ueteres superesse alias dixisse: pro superfluenti & superuacuo: nec admodū necessario: ita ut supra posuimus Varronem dicere. Alias ita ut Cicero dixit: pro eo: quod copia quidem & facultate cæteris anteiret: tum supra modum: & largius ꝓlixiusq; flueret: q̄ esset satis. Qui dicit ergo se superesse ei: quem defendit nihil istorū uult dicere: sed nescio quid aliud indictum inscitumq; dicit. Ac ne Virgilii quidē poterit auctoritate uti: qui in georgicis ita scripsit.

Primus ego in patriam mecum modo uita supersit.

Hoc enim in loco Virgilius ἀκυρότερον. i. minus ꝓprie uerbo usus uidetur: quod supersit dixit pro longinquius diutiusque adsit. illud contra eiusdem Virgilii est aliquanto probabilius.

Florentisq; secant herbas fluuiosq; ministrant.
Farraq; ne blando nequeant superesse labori.

Significat. n. supra laborē esse: neq; opprimi a labore. An aūt superesse dixerint ueteres ꝓ restare & ꝑficiendæ rei deesse quærebamus. Nā Salustius in significatione ista non superesse: sed superare dicit. Verba eius in iugurtha. Is plærūq; a rege exercitum ductare: & omnis res exequi solitus erat: quæ iugurthæ fesso. aut maioribus astricto superauerant. Sed inuenimus in. iii. Enni annalium in hoc uersu.

Inde sibi memorat unum superesse laborem. Idest reliquū esse & restare. Quod quia idest diuise ꝓnunciandum est: ut non una pars orationis esse uideatur: sed duæ Cice. autem in. ii. antonianaꝝ: quod est reliquum non supesse: sed restare dici. Præter hæc supesse inuenimus dictum ꝓ superstitem esse. Ita. n. scriptum est in libro epistolaꝝ. M. Ciceronis ad. L. Plancum: & in epistola. M. asinii Pollionis ad Ciceronem uerbis his. Nam neq; deesse reipu. uolo: neq; superesse. Per quod significat: si resp. emoriat̄: & pereat nolle se uiuere. In Plauti autem asinaria manifestius idipsum scriptum ē in his uerbis: quæ sunt eius comœdiæ prima. Sicut tuum uis unicum gnatum tuæ supesse uitæ hospitem & superstitem. Cauenda igitur est nō improprietas sola uerbi: sed etiam prauitas oīs: siquis se nunc senior aduocatus adolescenti superesse dicat.

Supare — Restare — superesse

¶ Quis fuerit Papyrius prætextatus: quæue istius causa cognomēti sit historiamq; ista omnis super eodem Papyrio cognitu iocunda. Cap. xxiii.

Papyrius

h Istoria de Papyrio prætextato dicta: scripta est a. M. Catone in orōne qua

usus

usus est ad milites contra Galbam: cum multa quidem uenustate atq; luce: ac mundicia uerborum. Ea Catonis uerba: huic prorsus commentario indidissem: si libri copia fuisset id temporis quum hæc dictaui. Quod si non uirtutes dignitatesq; uerborũ sed rem ipsam scire quæris: res ferme ad hunc modum est. Mos antea senatoribus romæ fuit: in curia cum prætextatis filiis introire. Tunc quidem in senatu res maior quępiam consultata: eoq; in diem posterũ prolata est. Placuitq; ut eam rem super quã tractauissent: nequis enunciaret: priusq decreta esset. Mater papyrii pueri: qui cum parente suo in curia fuerat: percontata est filium: quidnam in senatu patres egissent. Puer respondit tacendum esse neq; id dici licere. Mulier fit audiendi cupidior secretum rei: & silentium pueri: animum eius ad inquirendum euerberat. Quærit igitur compressius uiolentiusq;. Tum puer matre urgente lepidi: atq; festiui mendacii consilium capit actum in senatu dicit: utrum uideretur utilius: exq; repu. esse: unus ne ut duas uxores haberet: an ut una apud duos nupta esset. Hoc illa ut audiuit: animus compauescit. domo trepidans egreditur: ad cæteras matronas peruenit. Ad senatum postridie matrumfamilias caterua lachrymantes: atq; obsecrantes orant: una potius ut duobus nupta fieret: q̃ ut uni duæ. Senatores ingredientes in curiam: quæ illa mulierum intemperies: & quid sibi postulatio illa uellet mirabantur. Puer Papyrius in medium curiæ progressus: quid mater audire institisset: quid ipse matri dixisset: rem sicuti fuerat denarrat. Senatus fidem atq; ingenium pueri exosculatur. Consultum facit: uti posthac pueri cum parentibus in curiam ne introeant: nisi ille unus Papyrius. Atque puero postea cognomentum honoris gratia inditum Prætextatus ob tacendi loquendiq; in ætate prætextata prudentiam.

Prætextatus

Prætextatus

❡Tria epigrammata trium ueterum poetarum: Neuii: Plauti: Pacuuii: quæ facta ab ipsis: eorum sepulchris incisa sunt. Cap. xxiiii.

t Rium poetaꝝ illustrium epigrãmata Cn. Neuii: Plauti. M. Pacuuii: quæ ipsi fecerunt & incidenda suo sepulchro reliquerunt: notabilitas eoꝝ gratia: ac uenustatis: scribenda in his cõmentariis esse duxi. Epigrãma neuii plenũ superbiæ cãpanæ: quod testimonium esse iustum potuisset: nisi ab ipso dictum esset.

Immortales mortales si foret fas flere:
Flerent diuæ camenæ Neuium poetam.
Itaq; postq̃ est orchio traditus thesauro:
Obliti sunt Romæ lingua latina loquier.

❡Epigramma Plauti: quod dubitassemus an plauti foret: nisi a. M. Varrone positũ esset in libro de poetis primo.

Plauti Epigramma

Postq̃ est morte captus plautus
Comœdia luget: scæua est deserta.
Deinde risus: ludus: iocusq;: & numeri.
Innumeri simul omnes collachrymarunt.

❡Epigramma Pacuuii uerecundissimum: & purissimum. dignumq; eius elegantissima grauitate.

Pacuuii Epigramma

Adolescens tametsi properas. hoc te saxum rogat.
Vt se aspicias. deinde quod scriptum est legas.
Hic sunt poetæ Pacuuii marci sita ossa.
Hoc uolebam nescius ne esses, uale.

¶Quis uerbis: M. Varro inducias definierit: quæsitumq; inibi curiosius: quænam ratio sit uocabuli induciarum. Cap. xxv.

Induciæ d Vobus modis. M. Varro in libro humanarum: qui est de bello & pace: inducias quid sint definit: Induciæ inquit sunt pax castrensis paucorum dierum. Item alio in loco. Induciæ inquit sunt belli feriæ. Sed lepide magis at que iocundæ breuitatis: utraq; definitio: q̄ plena aut proba esse uidetur. Nam neque pax est induciæ: bellum enim manet pugna cessat. Neq; in solis castris: neq; paucorū tantum dierum induciæ sunt. Quid enim dicemus si induciis in mēsium aliquod factis: castris concedatur: nonne tum quoq; induciæ sunt? Aut rursus quid esse id dicemus: quod in primo annalium quadrigarii scriptum est. C. Pontium samnitem a dictatore Romano sex horrarum inducias postulasse: si induciæ paucorū tantum dierum appellandæ sunt. Belli autem ferias festiue magis dixit: q̄ aperte atq; definire. Græci autem significantius consignantiusq; cessationem istam pugnæ pacticiam ἐκεχειρίαν. i. a manibus temperatiōem dixerūt exempta una littera sonitus uastioris: & subiuncta lenioris. Nam quod eo tempore non pugnetur: & manus cohibeātur. ἐκεχειρίαν. i. inducias ab abstinendis manibus appellarunt. Sed profecto non id fuit uarroni negocium: ut inducias supersticiose definiret: & legibus rationibusq; omnibus definitionum inseruiret. Satis enim uisum est: eiusmodi demonstrationē. Quod genus græci τυπους. i. forma magis & ὑπογραφας. i. descriptiones: q̄ ὁρισμους: idest definitiones uocant. Induciarum autem uocabulum. qua sit ratione factū: iam diu est ꝙ quærimus: Sed ex multis quæ iam audiuimus uel legimus probabilius: id quod dicam uidetur. Inducias sic dictas arbitramur: quasi tu dicas induci ansam. Pactum induciarum eiusmodi est: ut in diem certum non pugnetur: nihilq; incommodi detur: sed ex eo die postea uti iam omnia belli iure agantur. Quod dicitur dies certus præfinitus: pactum sit ut ante eum diem ne pugnetur: atq; is dies ubi uenit: inde uti iam pugnetur. Iccirco ex his quibus dixi: uocibus quasi per quendam coitum & copulam: nomen induciarum connexum est. Aurelius autem Opilius primo librorum: quos musam inscripsit. Induciæ inquit dicuntur: quum hostes inter sese utrinq; ultro citroq; alteri ad alteros impune: & sine pugna ineunt. Inde ab eo inquit nomen esse factum uidetur: quasi initus atq; introitus. Hoc ab Aurelio scriptum propterea non præterii: ne cui hạc noctium æmulo: eo tantum nomine elegātius id uideretur: tanq̄ id nos originem uerbi requirentes fugisset.

Induciæ Opilius Aurelius

¶Quem in modum mihi Taurus philosophus responderit percontanti: an sapiens irasceretur. Cap. xxvi.

i Nterrogaui in diatriba Taurum an sapiens irasceretur? Dabat enim sæpe post quotidianas lectiones: quærendi: quod quis uellet potestatem. Is cū grauiter: & copiose de morbo affectuue iræ disseruisset: quæ & in ueterū libris: & in ipsius cōmentariis exposita sunt: conuertitur ad me qui interrogaueram. Et hæc ego inquit super irascendo sentio. Sed quod & Plutarchus noster uir doctissimus: & prudentissimus senserit nō ab re est ut id quoq; audias plutarchus inquit seruo suo nequam homini & contumaci: sed libris disputationibusq; philosophiæ aures imbucas habenti tunicam detrahi. ob nescio quod delictum: cædiq; eum loro iussit: cœperat uerberari: obloquebatur: non meruisse: ut uapulet: nihil mali: nihil sceleris admisisse. Postremo uociferari inter uapulandum incipit. neq; iam qu̧erimonias aut gemitus

gemitus eiulatusq; facere: sed uerba seria & obiurgatoria. Non ita esse Plutarchum: ut diceret philosophum irasci turpe esse: sæpe cum de malo iræ desertauisse: librum quoq; περὶ ἀοργησίασ.i.de non irascendo uel irascibilitate pulcherrimum conscripsisse. Is omnibus: quæ in eo libro scripta sunt: nequaq̃ conuenire: q̃ prouolutus: effususq; in iram plurimis se plagis mulctaret. Tum Plutarchus lente & leniter: quid autem inquit uerbero: nunc ego tibi irasci uideor? ex uultu ne meo: an ex uoce: an ex colore: an etiam ex uerbis correptum esse me ita intelligis? Mihi quidem neque oculi (opinor) truces sunt: neq; os turbidum: neq; imaniter clamo: neq; in spumam: robo remue efferuesco. Neq; pudenda dico: aut pœnitenda: neq; omnino trepido ira & gestio: hæc enim omnia si ignoras: signa esse iraꝝ solent: & simul ad eum qui cedebat: conuersus interim inquit: dum ego atq; id disputamus: hoc tu age. Summa autē totius sniæ Tauri hęc fuit: non idem esse existimaui ἀόργησιαν καὶ ἀνάγηριαν.i.in irascentiam & indolentiam. Aliudq; esse non iracūdum. animū: aliud ἀναλγητον καὶ ἀναίσθιτον.i.habētem ac stupentem. Nam alioꝝ omnium quos latini philosophi affectus uel affectiones gręci πάθι appellant: ita huius quoq; motus animi: qui cum est ulciscendi causa senior: ira dicitur: non priuationem esse utilem censuit: quam græci ςέρισιν dicunt: sed mediocritatem: quam μετριότιτα illi appellant.

Auli Gelii noctium atticarum commentarii Liber secundus.

Quo genere solitus sit philosophus Socrates exercere pacientiam corporis: deque eiusdem uiri pacientia. Cap.i.

Nter labores uoluntarios: & exercitia corporis ad fortuitas paciētiæ uices firmamentum id quoq; accepimus Socratem facere insueuisse: stare solitus Socrates dicitur pertinaci statu perdiu͡: atq; pernox a summo lucis ortu ad solem alterum orientem inconueniens: immobilis iisdem in uestigiis: & ore atq; oculis eūdem in locum directis cogitabundus: tanq̃ quodam secessu mētis: atq; animi facto a corpore: Quam rem cū Phauorinus de fortitudine eius uiri: ut pleraq; dissserens attigisset πολλάκισ.i.sæpenumero inquit ἐξ ἡλίου εἰσ ἥλιον εἰσ ἥκει ἀςραβέςεροσ τῶν πρέμνον.i.de sole ad solem erectior stipitibus arboꝝ steterat. Temperātia quoq; eum fuisse tanta traditum est: ut oīa fere uitæ suæ tempora ualitudine inoffensa uixerit. In illius ēt pestilentiæ uastitate: quæ in bello pelopōnesiaco imprime ipsam atheniensium ciuitatē internecino genere morbi depopulata est. is parcendi: moderandiq; rationibus dicitur: & a uoluptatum labe cauisse: & salubritates corporis retinuisse: ut nequaq̃ fuerint communi omnium cladi obnoxius.

Quare rō obseruatioq; officioꝝ esse debeat inter patres: filiosq; in discūbendo sedēdoq;: atq; in id genus reb͡: domi forisq;: Si filii magr̄atus sunt & patres priuati: super q; ea re Tauri philosophi dissertatio & exemplū ex historia romana petitū. Cap.ii.

D philosophū Tauꝝ athenas: uiscendi cognoscendiq; eius gratia: uenerat uir clarissimus: p̄ses Cretæ prouinciæ: & cum eo simul eiusdē præsidiis pater. Taurus sectatoribus cōmodum dimissis sedebat pro cubiculi sui foribus: & cū assistentibus nobis sermocinabatur. Introiuit prouinciæ p̄ses: & cum eo pater. Assurrexit placide Taurus & post mutuā salutationem residet. Allata mox una

sella est: quę in promptu erat: atq; dum aliæ promebant᷑: apposita est. Inuitauit Taurus patrem præsidis ut sederet. Atq; ille ait: sedeat hic potius: q̄ po. Ro. magistratus est. Absq; præiudicio inquit Taurus tu interea sede: dū inspicimus quærimusq; utrū conueniat te ne potius sedere: qui pater es: an filium qui magistratus est. Et cū pater assedisset: appositūq; esset aliud filio quoq; eius sedile: uerba super ea re taurus facit: cum sūma dii boni: honoꝝ atq; officioꝝ perpensatione. Eorum uerboꝝ sñia hęc fuit. In publicis locis: atq; muneribus: atq; actionibus patrū iura: cum filioꝝ qui in magistratu sunt: potestatibus collata inter quiescere paululū & conniuere. Sed cum extra remp. in domestica re: atq; uita sedeat᷑: ambuletur: in conuiuio quoq; familiari discūbatur: tum inter filiū magistratū: & patrem priuatū publicos honores cessare: naturales & genuinos exoriri: hoc igitur inquit: ꝗ ad me uenistis: ꝗ colloquimur nunc: ꝗ de officiis disceptamus: priuata actio est. Itaq; utere apud me iis honorib⁹ prior: quibus domi quoq; uestræ te uti priorē decet. Hæc atq; alia in eandē sñiam Taurus grauiter simul & cōiter disseruit: quid aūt super huiuscemōi patris atq; filii officio: apud Claudiū legerimus: nō esse ab re uisum est: ut adscriberemus. Posuimus igit᷑ uerba ipsa quadrigarii ex annali eius. vi. trāscripta. Deinde facti consules Sēp onius Gracchus iteꝝ. Q. Fabius maximus filius eius: qui priore anno erat consul: ei cōsuli pater ꝓconsul obuiam in equo uehens uenit. Neq; descendere uoluit: ꝗ pater erat: & ꝗ inter eos sciebat maxima cōcordia conuenire: lictores non ausi sunt descendere iubere. Vbi iuxta uenit: tum consul ait descendere iube: quod postea q̄ lictor ille qui apparebat cito intellexit. Maximū proconsulem descendere iussit. Fabius imperio pater: & filium collaudauit: quum imperium: quod populi esset: retineret.

Filioꝝ in patres officium

Valerius [illegible]

¶ Qua rōne uerbis quibusdā uocabulisq; ueteres imiserūt. h. lr̄æ spiritū. Cap. iij.

H. littera

h Littera: siue illam spiritū magis q̄ litteram dici oportet: inserebāt eam ueteres nostri plerisq; uocibus uerboꝝ firmandis roborandisq;: ut sonus eaꝝ esset uiridior: uegetiorq;. Atq; id uidentur fecisse studio & exemplo linguæ atticæ: satis notum est atticos ιχθῦνιρον. i. piscem pauperē: multa itidē alia: citra morem gentium græciæ cæteraꝝ inspirantis primæ litteræ dixisse. Sic lachrymas sic sepulchrum: sic ahenū: sic uehemēs: sic incohare: sic helluare: sic allucinari: sic honera: sic honustum dixerunt. In his uerbis oībus litteræ seu spiritus istius nulla ratio uisa ē. nisi ut firmitas & uigor uocis: quasi quibusdam neruis additis intenderetur. Sed qm̄ aheni quoq; exemplo usi fuimus. uenit nobis in memoriam. Fidum optatumq; multi nominis romæ grāmaticum ostendisse mihi librū æneidos secūdum. mirandæ uetustatis emptum in sigillariis. xx. aureis. quem ipsius uirgilii fuisse credebat: in quo duo isti uersus quum ita scripti forent. Vestibulū ante ipsum. primoq; in limine pyrrhus exultat telis. & luce coruscus aena. additam supra uidimus. h. litteram. & ahena factum. Sic in illo quoq; uirg. uersu in optimis libris scriptum inuenimus. Aut folijs undam tepidi despumat aheni.

Lachrymæ: Sepulchrum Ahenum Vehemens. incohare helluari hallucinari Honera. Honustū

¶ Quam ob causam. C. Bassus genus quoddam iudicii diuinationem appellari scripsit. Et quam aliam causam esse eius uocabuli dixerunt. Cap. iiij.

q Vum de constituēdo accusatore quæritur. iudiciūq; super ea re reddit᷑. cui nam potissimū ex duabus pluribusue accusatio: subscriptione in reū ꝑmittatur. ea res atq; iudicium cognitio diuinatio appellat᷑. Id uocabulū quam ob cām ita factum sit quæri solet. C. Bassus in tertio libroꝝ. quos de origine uocabu

lorum

lorum composuit. Diuinatio inquit iudicium appellatur: qm̃ diuinare quodãmodo iudicem oportet quã sniam sese ferre par sit. Nimis quidẽ est in uerbis. C. Bassi rõ imperfecta. uel magis inops & ieiuna. Sed uidetur eum significare uelle: iccirco dici diuinationem: q in aliis quidem causis iudex ea quæ didicit: quæq; argumẽtis uel testibus demonstrata sunt sequi solet. In hac aũt re: quum eligendus accusator est: parua admodum: & exilia sunt: quibus moueri iudex possit: & propterea qui nã magis ad accusandum idoneus sit: quasi diuinandum est. Hęc Bassus. Sed alii quidam diuinationem esse appellatam putant: qm̃ quum accusatur & reus duæ res quasi cognatæ: coniunctęq; sint: neq; una sine altera cõstare possit: in hoc tamen genere causæ res quidem iam est. sed accusator nondum est: & iccirco quod adhucusq; deest: & latet diuinatione supplendum est: quisnam accusator sit futurus. Diuinatio

¶ Quam lepide designateq; dixerit Phauorinus philosophus: quid intersit inter Platonis & lysiæ orationem. Cap. v.

p Hauorinus de Lysia & Platone solitus est dicere: si ex Platonis inquit oratione uerbum aliquod demas: mutesue: atq; id cõmodissime facias: de elegantia tamen detraxeris: si ex Lysiæ de sententia. Plato Lysias

¶ Quibus uerbis ignauiter & abiecte Virgilius usus esse dicatur: & quid iis qui improbe dicunt respondeatur. Cap vj.

n Onnulli grãmatici ætatis supioris: in quibus est Cornutus Anneus: haud sane indocti: neq; ignobiles: qui cõmentaria in Virgilium composuerunt: repræhendunt: quasi incuriose & abiecte uerbum positum in his uersib9. Cornutus Anneus

Candida succinctam latrantibus inguina monstris
Dulichias uexasse rates: & gurgite in alto,
At timidos nautas canibus lacerasse marinis.

Vexasse. n. putant uerbum esse leue: & tenuis ac parui incõmodi: nec tantæ atrocitati congruere: quum hoies repente a bellua ĩmanissima rapti: laniatiq; sint. Itẽ huiuscemodi repræhẽdunt. Oia iam uulgata: quis aut eurystea dur. Aut illaudati nescit busyridis aras: Illaudati parz idoneum uerbum esse dicunt: neq; id satis esse ad faciendã scelerati hois detestationem: qui q hospites omnium gentium ĩmolare solitus fuit: non laude indignus: sed detestatione execrationeq; totius generis humani dignus esset. Item aliud uerbum culpauerunt. Per tunicã squalentẽ auro latus aurit aptum tanq̃ non conuenerit dicere: auro squalẽtem qm̃ nitoribus: splẽdoribusq; auri squaloris illuuies sit contraria. Sed de uerbo uexasse ita responderi posse credo: uexasse graue uerbum est. Factumq; ab eo uidet̃ quod est uehere: in quo est iam uis quædã alieni arbitrii. Nõ. n. sui potens est qui uehitur. Vexare aũt: q ex eo inclinatũ est: ui atq; motu distrahitur: is uexari ꝓprie dr̃: sicuti taxare pressius: crebriusq; est: q̃ tãgere: unde ꝓculdubio id inclinatũ est: & iactare multo fusius: largiusq; est: q̃ iacere: id unde uerbũ traductũ est. Et quassare: q̃ quatere grauius uiolẽtiusq; est. Non igit̃ quia uulgo dici solet. uexatũ esse quem fumo: aut uẽto: aut puluere: propterea debet uis uera atq; natura uerbi deperire: quæ a ueteribus: qui ꝓprie ac signate locuti sunt: ita ut decuit cõseruata est. M. Catonis uerba sunt ex orone: quã de acheis scripsit. Cumq; annibal terrã italiam laceraret: atq; uexaret. uexatã italiam dixit Cato ab Annibale: qm̃ nullũ calamitatis: aut seuitiæ: aut ĩmanitatis gen9 reperiri queat: q in eo tpe italia nõ ꝑpesa sit. M. Tulii in uerrem quæ ab isto sic spoliata atq; direpta est: ut non ab hoste uehere uexare Taxare Tangere Iactare Iacere Quassare Quatere

aliquo.qui tamen in bello religionem & consuetudinis iura retinet: sed ut a barbaris
Illaudat9 prædonibus uexata esse uideat. De illaudato aũt quo uidentur respõderi posse. Vnũ
est eiusmodi:nemo quisq̃ tam efferis est moribus:quin faciat:aut dicat nonnunq̃ ali-
quid quod laudari queat:unde hic antiquissimus uersus:uice pro uerbi celebrat9 est.
πόλλακι καὶ κί πορος ἀνηρ μαλα καὶ ριον εἰπεν.idest.
Sæpe etiam est olitor ualde oportuna locutus
Sed.n.qui in omni re:atq; omni tempore laude omni uacat:is illaudat9 est. Isq; om
nium pessimus deterrimusque est. Sicut omnis culpæ priuatio:inculpatum facit. In
Inculpatus culpatus autem instar est absolutæ uirtutis. Illaudatus quoq; finis est extremæ mali
ciæ. Itaq; Homerus non uirtutibus appellandis: sed uitiis detrahendis laudare am-
pliter solet:hoc.n.est ηυλαμαντισ αμυμων.& τω δουκάκοντε πετηωιν: idest fa
ri inculpabilis auspes:& illa aut inuita uolarunt. Et item illud.
ἔνθ οὔκαν ὑβρίζοντα ἰδοισ αγαμεμνονα δῖον.
ου δεκατα πτοσσον τον δουκεθελοντα μαχίσθαι.idest.
Tunc neq; cernere erat torpentem agamemnona diuum.
Nec pauidum:uel uolentem decernere ferro.
Epicurus quoq; simili modo maximã uoluptatem:detractionẽ priuationẽq; oĩs do
loris definiuit his uerbis:οροσ τού αλγοντοσ ὑπεξαιρεσισ.i.hæc est definitio do-
Inamabilis loris detractio. Eadem rõne idem Virgi.inamabilem dixit stigiam palludẽ. Nam si-
cut illaudatum κατα.i.ſm laudis στερισιν.i.priuationem:ita inamabilẽ κατα amo
Laudare ris στεοισιν detestatus est. Altero modo illaudat9 ita defenditur. laudare significat
prisca lingua nominare:appellareq;:sic in actionibus autem ciuilibus laudari id dici-
tur:quod est nominatius. Illaudatus.n.est quasi illaudabilis:qui neq; mentione:aut
memoria ulla dignus: neq; unquam nominandus est. Sicuti quondam a cõmuni cõ
silio asiæ decretum est:uti nomen eius: qui templum dianæ ephesiæ incenderat:ne-
quis ullo in tempore nominaret. Tertium restat ex hiis:quæ reprehensa sunt:q; tuni-
cam squallentem auro dixit. Id autem significat copiam densitatemq; auri in squama
Squalere. rum speciem intexti. Squallere enim dictum est a squamarum crebritate: asperitateq;:
quæ in serpentum pisciumq; coriis:uisuntur: Quam rem & alii: & hic quidem poeta
locis aliquod demonstrat. Quem pellis inquit athenis in plumã squamis auro con-
serta tegebat. Et alio loco. Iamq; adeo rutilũ thorata indutus Athenis horrebat squa
Squalor mis. Accius in pelopodis ita scribit. Eius serpentis squamæ squalido auro: & purpu-
ra prætextę. Quicquid igitur nimis inculcatum obsitumq; aliqua re erat & incuteret
uisentibus facie noua horrorem id squalere dicebatur. sic in corporibus incultis squa-
mosisq; alta congerie sordium squalor appellabatur. Cuius significationis multo as-
siduoq; usu totum id uerbum ita contaminatum est:ut iam squalor de re alia nulla:
q̃ de solis inquinamentis dici cœperit.
¶De officio erga parẽtes librorum:deq; ea re ex philosophiæ libris:in q̃bus scriptũ quę
situmq; est:an semper in oĩbus patris iussis obsequendum sit. Cap.vij.

Officia filiorum in patres q Veri solitũ est in philosophorum disceptationibus:an semp inq; oĩbus iussis
patri parendũ sit. Sup ea re græci: nostriq; qui de officiis scripserunt:tres
sñias esse quæ spectandæ considerãdæq; sint:tradiderũt: easq; subtilissime
diiudicauerunt. Earum una est:oĩbus quę pater impat parendũ. Altera est:in quibusdã
parendũ quibusdã non obsequẽdum. Tertia est:nihil necessum esse patri obsequi: &
parere.

parere. Hæc sentẽtia q̃m primore aspectu nimis infamis est: super ea prius quæ dicta sunt: dicemus aut recte inquiunt imperat pater: aut perperam. Si recte imperat: nõ quia imperat parendum: sed quoniã id fieri ius est: faciendũ est. Si perperam nequaq̃ scilicet faciendum: quod non fieri oportet. Deinde ita concludunt: nequaq̃ est igitur patri parendum quæ imperat. Sed neq; istam sniam probari accipimus. Argutiola quippe hæc: sicuti mox ostendemus: friuola & inanis est: Neq; autem illa quam primo in loco diximus: uera & proba uideri potest omnia esse quæ pater iusserit parendum. Quin.n. si proditionem primæ si matris necem: si alia quædam imperauit turpia: aut impia. Media igitur snia optima: atq; tutissima uisa est. Quædam esse parendum: quædam non obsequẽdum. Sed ea tamen quæ obsequi non oportet: leniter & uerecundæ: ac sine detestatione nimia sine obbrobratione acerba rephensionis declinanda sensim: & relinquenda esse dicunt: q̃ respuenda. Conclusio uero illa: qua colligitur sicuti supra dictũ est: nihil patri parendum imperfecta est. Refutari ac dilui sic potest. Oĩa quæ in rebus humanis sic fiunt sicuti docti censuerunt: aut honesta sunt: aut turpia. Quæ sua ui recta: aut honesta sũt ut fidem colere: ut patriam defendere: ut amicos diligere: ea fieri oportet: siue imperet pater siue non imperet. Sed quæ his contraria: quæq; turpia & omnino iniqua sunt ea ne si imperet quidem. Quæ uero in medio sunt & a græcis tum αλιαφορα.i. indifferentia: tum μεσα.i. media appellant͛ ut in militiam ire: rus colere: honores capessere: causas defendere: uxorem ducere: uti iussum proficisci: ut accersitum uenire: quoniam & hæc: & his similia per sese ipsa neq; honesta sunt: neq; turpia: sed perinde ut a nobis aguntur: ita ipsis actiõibus aut ꝓbanda fiunt: aut reprehendenda. propterea in huiusmodi oĩum rerum generibus patri parendum esse censent: ueluti si uxorem ducere imperet: aut causas pro reis dicere quod enim utrunq; in genere ipso: per sese neq; honestum: neq; turpe est: iccirco si pater iubeat obsequendum est. Quid enim si imperet uxorem dicere infamem propudiosam criminosam? Aut pro eo Catilina aliquo: aut. C. Bibulo: aut. P. Clodio causam dicere? non scilicet parendum quoniam accedẽte aliquo turpitudinis numero desinunt esse per sese hæc media. atq; indifferentia. Non ergo integra est propositio dicenda: aut honesta sunt quæ imperat pater: aut turpia. Neq; υγιεσ νομιμον διεζευγμενον. idest sanum legitimum disiunctum uideri potest. deest enim disiunctioni isti tertium: aut neq; honesta sunt: neq; turpia. quod si additur. potest ita concludi: nonnunq̃ est igitur patri parendum.

Qd parꝝ æq̃ rephẽsio epicuria plutarcho pacta sit ĩ syllogismi disciplina. Ca. viij.

P Lutarchus secũdo librorꝝ quos de Homero cõposuit impfecte atq; prępostere. atq; inscite syllogismo eẽ usum Epicurꝝ dicit. Verbaq; ipsa epicuri ponit οθανατοσ ουδεν προσ ημασ το γαρ διαλυθεν αναισθιτει: το δε αναισθη τον ουδεν προσ ημασ.i. mors nihil ad nos: Nam dissolutũ nõ sentit: qd aũt nõ sentit nihil ad nos. Nã prætermisit inqt q in prima pte sumere debuit οτανατοσ ψυχησ καισωματοσ διαλυσισ.i. mors animæ & corporis dissolutio. Tũ deinde eodẽ ipso: qd omiserat q̃si posito cõcesseq; ad cõfirmãdũ aliud utit͛ ꝑgredi ãt hic inqt syllogismus nisi illo prius posito non põt uere hoc qdẽ Plutar. de forma & ordine syllogismi scripsit: Nã si ut in disciplinis tradit͛: ita colligere & ratiocinari uelis sic dici oportet: οτανατοσ ψυχησ καισωματοσ διαλυσισ: το δε διαλυθεν αναισθητει το δε αναισθητηιουν ουδεν προσ ημασ.i. mors animæ corporisq; est disso- Mors

lucio: dissolutum autem non sentit. quod uero nō sentit: nihil ad nos. Sed Epicurus cuiusmodi homo est non inscitia uidetur partem illam syllogismi prætermisisse. Neq; id ei negocium fuit syllogismum tanq̃ in scholis philosophorum cum numeris omnibus: & cum suis finibus dicere. Enim profecto quia separatio animæ & corporis in morte euidens est: non est ratus necessaria esse: eius admonitiōem: quod omnib9 prorsus erat obuium: sicuti etiam q conclusionem syllogismi non ĩ fine posuit: sed in principio. Nam id quoq; non imperite factum quis non uidet? Apud Platonem quoque multis ĩ locis repias syllogismos repudiato concisoq; ordine isto qui in docendo traditur. cū eleganti quadam repræhensionis contentione positos esse.

¶Quod idē Plutar. euidēti calūnia uerbū ab Epicuro dictū isectatus sit. Cap. ix.

i N eodē libro idē Plutarchus eūdē epicurū reprehēdit q uerbo usus sit parū pprio & alienæ significatiōis. Ita. n. scripsit Epicur9. ορος του μεγετου στων ηδονων, η ϖαντοσ του αλγουντοσ υϖεξαιρεσισ. i. definitio magnitudinis uoluptatū: oīs doloris Sublatio. Non inqt ϖαντοσ του αλγουντοσ. i. oīs dolētis sed ϖαντοσ του αλγεινου. i. oīs rei anxiæ: & tristis dicere oportuit Detractio. n. significāda est doloris inquit: nō dolētis. Nimis minute ac ppe etiā sub frigide plutarchus in epicuro accusando λεξεισ τηρει: idest dictiones rimat: has. n. curas uocū uerborūq; elegantias: non modo non sectat epicurus: sed etiam insectatur.

¶Quid sint fauissæ capitolinæ: & quid super eo uerbo. M. Varro Ser. sulpitio quærenti rescripserit. Cap. x.

f Eruius Sulpitius iuris ciuilis auctor: uir bñ litteratus scripsit ad. M. Varronem: rogauitq; ut rescriberet quid significaret uerbū quod ĩ censoriis libris scriptū esset. Id erat uerbum fauissæ capitolinæ. Varro rescripsit: ĩ memoria sibi esse: q. Q. Catullus curator restituendi capitolii dixisset: uoluisse se aream capitolinam deprimere: ut pluribus gradibus ĩ eandem cōscenderetur. Suggestusq; fastigii magnitudine altior fieret: sed facere id non qsse: qm̃ fauissæ impedissent. Id eē cellas quosdam & cisternas quæ ĩ area sub terra essent: ubi reponi solerent signa uetera: quæ ex eo templo collapsa essent: & alia q̃dam religiose donariis ōsecrata. At deinde eadem epistola negat qdem se in litteris inuenisse: cur fauissæ dictæ sint. Sed. Q. Valerium Soranum solitum dicere ait. quos thesauros græco nomine appellarem9: priscos latinos flauissas dixisse: q in eas non rude æs: argētūq; sed flata signataq; pecunia conderetur. Coniectare igitur se detractam esse: ex eo uerbo secūdam litteram & fauissas esse dictas cellas quasdam & specus: quibus æditui capitolini uterentur ad custodiendas res ueteres religiosas.

fauissæ capitolinę

thesaurus Flauissas

¶De Sicinio dentato egregio bellatore multa memoratu digna. Cap. xi.

l Vcium Sicinium dentatum: qui trib. ple. fuit. Sp. Tarpeio. Au. Thermo consulibus: scriptum est ĩ libris annalium: plus q̃ credi debeat: strenuum bellatorem fuisse Nomenq; ei factum ob ingentem fortitudinem: appellatumq; esse Achillem romanum. Is pugnasse in hostem dicitur centum &. xx. prœliis Cicatricem auersam nullam: aduersas quinque. &. xl. tulisse. Coronis esse donat9 aureis octo. Obsidionali una. Muralib9 tribus. Ciuicis. xiiii. Toquib9 tribus &. lxxx. Armillis plus centum. lx. Hostis duodeuiginti. Phaleris item donatus est quinquies uiciesq; populi militaria habuit multiiuga: in his prouocatoria pleraque: Triumphauit cum imperatoribus suis triumphos nouem.

Sicini dentatus Achilles romanus

¶Considerata perpensaq; & quædã Solonis speciẽ habens priorẽ iniquæ iniustæq; legis: sed ad usum & emolumentum salubritatis penitus repertam. Cap.xij.

i N legibus Solinus illis antiquissimis q̃ Athenis axibus ligneis incisæ sũt: quisq; latas ab eo Athenienses: ut sempiternæ manerent: pœnis & religionibus sanxerunt: legem esse Aristoteles refert scriptam ad hanc sententiam. Si ob discordiam dissensionemq; seditio atq; discessio populi in duas partes fieret: & ob eam causam irritatis animis utrinq; arma caperẽtur: pugnareturq; : tum qui in eo tempore: in eoq; casu ciuili discordiæ: non alterutra parte sese adiunxerit: sed solitari9 separatusq; a cõmuni malo ciuitatis secesserit: is domo patria: fortunisq; omnibus careto: exul extorrisq; esto. Quũ hanc legem Solonis singulari sapientia præditi legissemus: tenuit nos grauis quædam in principio admiratio : requirentes qua ob causam dignos esse pœna existimarit: qui se procul a seditiõe & ciuili pugna remouissent. Tũ qui penitus atq; alte usum ac sniam legis introspexerat: non ad augendam sed ad desinendam seditionem legem hanc esse dicebat & res prorsum se sic habet. Nam si boni homines qui in principio cohercendæ seditionis impares fuerint: populumq; parcitum & amẽtem non deterruerint: ad alterutram partem diuisi sese adiunxerint : tum eueniret: ut quum socii partis seorsum utriusq; fuerint eoq; partes ab hijs: ut maioris auctoritatis uiris: tẽperari ac regi cœperint: concordia per eos potissimũ restitui: conciliariq; possit: dum & suos: apud quos sunt regunt: atq; mitificant: & aduersarios seruatos magis cupiũt: q̃ perditos. Hoc idẽ Phauorinus philosophus iter fratres quoq; aut amicos discedentis oportere fieri censebat: ut qui in medio sunt utriusq; partis beniuoli: sic in concordia admittẽda paꝝ auctoritatis: quasi ambigui amici habuerint: tum alter in alteram partem discedat. Ac per id meritum uiam sibi ad utriusq; cõcordiam muniant. Nunc autem pleraq; inquit partis utriusq; amici quæ si probe faciãt: duo litigantes destituunt: & relinquunt. deduntq; eos aduocatis maliuolis aut auaris: qui lites animasq; eoꝝ inflamment: aut odii studio: aut lucri. Solonis legis sensus

¶Liberos in multitudinis numero ẽt unũ filiũ filiãue ueteres dixisse. Cap.xiij.

a Ntiq oratores: historiæq; aut carminũ scriptores ẽt unum filiũ: filiamue: liberos multitudinis numero appellarũt. Id quoq; nos quũ in complurimũ ueteꝝ libris scriptum aliquotiens aduerteremus: nunc quoq; in libr. Sempronii Asellionis rerum gestarũ quinto ita positũ esse ostendimus. Is Asellio sub. P. Scipione Africano tri. militum ad numãtiam fuit. Resq; eas: quibus gerendis ipse interfuit. conscripsit. Eius uerba de Tib. Graccho tri. ple. quo in tpe interfectus in capitolio est. hec sunt. Nam Gracchus domo quum proficiscerẽt. nunq̃ minus terna. aut quaterna milia hominum sequebanẽt. Atq; inde infra de eodem Graccho ita scripsit. Orare cœpit ut se defenderent. liberosq; suos. eum quem uirilis sexus tum in eodem tempore habebat produci iussit. populoq; cõmendauit prope flens. Liberi

¶Quod. M. Cato in libro qui inscriptus est contra Tib. exulẽ stitisses uadimonium per litteram dicit. non stitisses. Eiusq; uerbi ratio reddita. Cap.xiiij.

i N libro uetere. M. Ciceronis. qui inscribitẽ contra tiberiũ exulem scriptum quidẽ sic erat. Quid si uadimoniũ capite obuoluto stitisses? Recte ille stitisses scripsit: Sed falsi & audaces emẽdatores. e scripto per libros stitisses fecerũt tanq̃ stitisses uanum. & nihil uerbũ esset. quin poti9 ipsi neq; & nihil sunt. qui ignorant stitisses dictum a Catone. quoniam sisteretur uadimonium non st aretur. Stitisses

¶Quod antiquitus ætati senectæ potissimum habiti sint ampli honores: & cur postea ad maritos & patres iidem isti honores delati sint: atq; ibi quædam de capite legis iuliæ. viii. Cap. xv.

Pud antiquissimos romanoꝝ: neq; generi: neq; pecuniæ præstãtior honos
a tribui q̃ ætati solitus. Maioresq; natu a minoribus colebantur: ad deũ prope & parentum uicem. Atq; in omni loco: inq; omni specie honoris priores potioresq; habiti a conuiuio quoq;: ut scriptum est in antiquitatibus: seniores a minoribus domum reducebantur eumq; morem accepisse romanos a lacedæmoniis traditum est: apud quos licurgi legibus maior reꝝ omnium honos maiori ætati habebatur. Sed postq̃ soboles ciuitati necessaria uisa est: & ad prolem populi frequentãdam præmiis: atq; inuitamentis usus fuit: tum antelati quibusdã in rebus: qui uxores: quiq; liberos haberent: senioribus: neq; liberos: neq; uxores habentibus. Sic capite. vii. legis Iuliæ priori ex coss. fasces sumendi potestas fit: nõ qui pluris annos natus est sed qui pluris liberos q̃ collega: aut in sua ptãte habet: aut bello amisit. Sed si par utriq; numerus liberoꝝ maritus: aut qui in numero maritoꝝ est præfertur. Si uero ambo & mariti: & patres totidem liberoꝝ sunt: tum ille pristinus honos instauratus: & qui maior natu est: prior fasces sumit. Super hiis autem qui: aut cælibes ambo sunt: aut parem numerum filiorum habent: aut mariti sunt: & liberos non habent: nihil scriptum in lege de ea ætate est. Solitos tamen audio: qui lego potiores essent: fasces primi mensis collegis concedere: aut longe ætate prioribus: aut nobilioribus multo: aut secundum consulatum ineuntibus.

¶Quod Cesellius Vindex a Sulpitio Apollinarii reprehensus est in sensus Virgiliani enarratione. Cap. xvi.

¶Virgilij uersus sunt e libro sexto.

Lle uides pura iuuenis qui nititur hasta:
i Proxima sorte tenet lucis loca: primus ad auras
Aethereas italo commixtus sanguine surget
Siluius albanum nomen tua posthuma proles:
Quem tibi longæuo serum lauinia coniunx
Educet siluis regem: regumq; parentem
Vnde genus longa nostrum dominabitur alba

Videbantur hæc nequaq̃ conuenire. Tua posthuma proles.
Quem tibi longæuo serum lauinia coniunx
Educet siluis regem: Nam si hic Siluius ut in omnium ferme annaliũ monumentis scriptum est: post mortẽ patris natus est: ob eam cãm prænomen ei impositum hoc fuit qua rõne subiectum est. Quem tibi longæuo. serum lauinia coniũx. Educet siluis regem?: Hęc. n. uerba significare uideri possunt. Aenea uiuo: & iã se natũ ei siluiũ. & educatũ. Itaq; hãc sniam esse uerboꝝ istoꝝ Cesellius opinatus in cõmẽtario lectionum antiquaꝝ. Posthuma inquit ꝓles nõ eũ significat: q p̃re mortuo. sed q postremo loco natus est sicuti siluius qui Aenea iã sene tardo seroq; partu est editus. Sed huius historiæ auctorẽ nullũ idoneũ noiat. Siluium aũt post Aeneæ mortẽ sicuti dixim9. natũ multi tradiderũt. Iccirco Apollinaris sulpicius iter cætera in quibus Ceselliũ reꝑhendit. hoc quoq; eius quasi erratũ aiaduerti. Errorisq; istius hãc eẽ cãm dixit ꝙ scriptum ita sit. Quẽ tibi longæuo inquit nõ seni. Significatio. n. esset contra historiæ fi-

Posthuma ꝓles Siluius Lõgæuus

dem: sed in longũ iam æuum & ꝑpetuũ recepto ĩmortaliq; facto: Anchises.n.q̃ hæc dicit ad filiũ: sciebat eum: quũ hoĩum uita discessisset. ĩmortalem atq; indigentẽ futurũ & lõgo ꝑpetuoq; æuo potiturũ. Hoc sane Apollinaris argute. Sed aliud tamen est longum æuum: aliud perpetuum. Neq; id longæui appellantur: sed immortales.

¶ Cuiusmodi naturam esse quarundam præpositionum. M. Cicero animaduerterit disceptatumq; ibi super eoipso: quod Cicero obseruauerat. Cap. xvii.

O Bseruate curioseq; aĩaduerterit. M. Tullius: in & con præpositiões uerbis: aut uocabulis præpositas tũc ꝓducit: atq; ꝓtẽdi: quum litteræ sequerent: quæ prima sunt in sapiente: atq; fœlice: In aliis aũt oĩbus correpte ꝓnũciari. Verba Ciceronis hæc sunt. Quid uero hoc elegantius: q̃d non fit natura: sed quodam instituto Indoctus dicimus breui prima littera: insanus producta: inhumanus breui: Infœlix longa: Et ne multis: quibus in uerbis ea primæ litteræ sunt: q̃ in sapiente atq; fœlice: hæc productæ dicuntur: in cæteris uero omnibus breuiter. Item quæ cõposuit: consueuit: concrepuit: confecit: cõsule ueritatem: compræhende: & refert ad auris probabunt. Quare cur ita sit dicet: proh iuuare. uoluptati autem aurium morigerari debet oratio. manifesta quidem ratio suauitatis est in iis uocibus de quibus Cicero locutus est: sed quid dicemus de præpositione pro quæ quum produci & corripi soleat obseruationem hanc tamen. M. Tulli aspernata est. Non.n. semper producit quum sequit ea littera: quæ prima est in uerbo fœlix: quam Cicero hanc habere uim significat: ut ꝓpter eam rem in & con præpositiones ꝓducant. Nam ꝓficisci: & ꝓfundere: & ꝓfugere: & ꝓfanum: & ꝓfestum correpte dicimus: ꝓferre autem & ꝓfligare: & ꝓficere ꝓducte cur igit ea littera: quam Cicero ꝓductionis causam facere obseruauit non in omnibus consimilibus eandem uim: aut rationis aut suauitatis tenet: sed aliam uocem ꝓduci facit: aliam corripi. Neq; uero cõ particula tum solum ꝓducit: qum ea littera: de qua Cicero dicit insequit. Nam & Cato & Salustius fœnoribus inquiunt coopertus est. Præterea colligatus & cõnexus ꝓducte dicunt. Sed tamen uideri potest in iis quæ posui: ob eam causam particula hæc ꝓduci: quoniam elidit ex ea n littera. Nam detrimentum litteræ ꝓductione syllabæ compensat. Quod quidem ẽt in eo seruat: quod est cogo. Neq; repugnat q coegi correpte dicimus. Nõ.n. salua συναιρέσει. i. coagmentatione dicit a uerbo: quod est cogo.

In — Con — Indoctus — Insanus — Inhumanus — Infœlix — Pro — ꝓficisci — ꝓficere — ꝓfugere — ꝓfanum — ꝓfestum — ꝓferre — ꝓfligare — ꝓficere — Coligatꝰ — Cõnexus — Cogo

¶ Q̃d phedõ socraticus seruꝰ fuit: q̃q; itẽ alii cõpusculi seruitutẽ seruierũt. Ca. xviii.

P Hedon elidensis excohorte illa socratica fuit. Socratiq; & platoni perfuit familiaris. Eius nomini Plato illum librũ diuinum de immortalitate animæ dedit Is Phedon seruus fuit: forma atq; ingenio liberali: & ut quidam scripserũt: a lenone domino puer ad merẽdum coactus. Eum Cebes socraticus hortãte Socrate emisse dicit: habuisseq; in philosophiæ disciplinis. Atq; is postea philosophus illustris fuit. Sermonesq; eius de socrate admodum elegantes legunt. Alii quoq; non pauci serui fuerunt: qui post philosophi clari extiterunt. Ex quibus ille menippus fuit: cuius libros. M. Var. in satyris æmulatus est: quas alii cinycas: ipse appellat menippeas. Sed & Theophrasti peripatetici Seruus pompilius: & Zenonis stoici seruus: qui pseus uocatus est: & Epicuri: cui nomen Mys fuit: philosophi non incelebres uixerunt. Diogenes ẽt cynicus seruitutem seruiuit: sed is ex libertate in seruitutem uenierat: quem quum emere uellet Xeniades corĩthius: & qs id artificii nouisset ꝑcõtatꝰ foret. Noui inq̃t Diogenes hoĩbus liberis ĩperare. Tum Xeniades respõsum

Phedon — Menippꝰ — Mys — Dioge. cynicus — Xeniades

corinthi9 eiusdem miratus emit: & manumisit: filiosq; suos ei tradens: accipe inquit liberos me
Epictet9 os: qbus imperes. De Expicteto aūt philosopho nobili: q; is quoq; seruus fuit: recen
tior est memoria: q̄ ut scribi: quasi oblitteratum debuerit. Eius Expicteti etiam de se
scripti duo uersus ferunt: ex quibus latenter intelligas: non oīs modo diis exosos nō
esse qui in hac uita cum erūnarum uarietate luctantur: sed esse arcanas causas: ad q̄s
paucorum potuit peruenire curiositas.
Δουλοσ επηκτητοσ γενομην. και σωματι πηροσ
και πενιην ιροσ. και φιλοσ αθανατοισ: idest
Seruus epictetus fueram: qui corpore mancus:
Pauperiæ pressus: carus eram superis.

Rescire ¶ Rescire uerbū quid sit: & quā habeat uerā & propriā significationē. Cap. xix.

u Erbū rescire obseruauim9 uim habere litteræ ꝓpriā quādā: nō ex cōi signi
ficatiōe cæteroꝝ uerboꝝ: quibus eadē ꝑpositio re īponit. Neq; ut rescribe
re: relegere: restituere: dicimus itidem rescire. Nam q factū aliquod occul
tius aut inopinatū insperatūq; cognoscit: is dicitur proprie rescire. Cur autem in hoc
uno uerbo re particula huius sniæ uim habeat: equidem adhuc quæro. Aliter. n. di
ctum eē: resciui aut rescire apud eos. qui diligenter locuti sunt nondum inuenimus q̄
super his rebus: q̄ aut cōsulto cōsilio latuerint aut contra spem opinionēue usu uene
rit q̄q̄ ipsum scire de oibus cōiter rebus dicatur: uel aduersis: uel prosperis: uel in spe
ratis uel expectatis. Neuius in triphalo ita scripsit. Si unq̄ quicq̄ filiū resciuero: argē
tū amoris causa sumpsisse mutuo exēplo illo te ducā. ubi nō despuas. Claudius qua
drigarius in primo annali. ea lucani ubi resciuerunt sibi p fallacias uerba data esse. Itē
Quadrigarius in eodem libro in re tristi & inopinata uerbo isto ita utit. Id ubi resci
uerunt propinqui obsidum: quos Pontio traditos supra demonstrauimus. eoꝝ parē
tes cum propinquis capillo passo in uiam prouolarunt. M. Cato in quarto originū:
Deinde dictator iubet postridie magistrum æquitum accersi. Mittam te si uis inquit
cum equitibus. Sero est inquit magister equitum iam resciuere.

¶ Quæ uulgo dicunt uiuaria id uocabulū ueteres nō dixisse: & quid ꝓ eo. P. Scipio
in orone ad populū: qd postea. M. Var. i libris de re rustica dixerit usurpatū. Ca. xx.

Viuaria Iuaria quæ nunc dicunt septa quædam loca in quibus feræ uiuæ pascunt.
Lepora- u M. Var. in lib. de re rustica. iii. dicit leporaria appellari. Verba Var. subie
ria ci. Villaticæ pastionis genera sunt terna: ornithones: leporaria: piscinæ.
Ornitho Nunc ornithones dico omnium alitum: quæ intra parietes uillæ solent pasci. Lepora
nes ria te accipere uolo non ea quæ tritaui nostri dicebant: ubi soli lepores sint: sed omnia
septa ædificia uillæ: quæ sunt: & habent inclusa animalia. quæ pascuntur. is item infra
in eodem lib. ita scribit. Quum emisti fundum thusculanū a. M. Pisone. in leporario
apri fuerunt multi. Viuaria autem quæ nunc uulgus dicit quos. παραδεισουσ: id-
est hortos græci appellant: quæ leporaria Var. dicit: haud usq̄ memini apud uetustio
res scriptum. Sed quod apud Scipionē omniū ætatis suæ purissime locutū legimus:
roboraria aliquot romę doctos uiros dicere audiui id significare quod nos uiuaria di
cimus appellataq; esse a tabulis roboreis: quibus septa essent: quod genus septoꝝ ui
dimus in Italia locis pleriq;. Verba ex oratione eius contra Clau. Asselliū quinta hæc
sunt. Vbi agros optime cultos: & uillas expolitissimas uidisset: in his regionibus ex-
celsissimo loco murum statuere aiebat. inde corrigere uiam: alis per uineas medias

aliis per roborarium atq; piscinam: aliis per uillam. Lacus uero & stagna: quæ piscibus uiuis coercentur clausa: suo atq; ꝓprio nomine piscinas nominauerunt. Apiaria quoq; dici loca in quibus siti sint aluei apum. Sed neminem eoꝝ ferme qui incorrupte locuti sunt: aut scripsisse memini: aut dixisse. M. autem Var. de re rusti. iii. μελιττῶνεσ. i. apiaria melariaq; ut ἀμπελῶνεσ. i. uineas & δαφνωνεσ. i. laureta inquit ita facere oportet: quæ quidem mellaria appellabāt. Sed hoc uerbum quo Var. usus est: græcum est nam melissones ita dicuntur. Piscinæ apiaria Melissones Mellaria

¶Super eo sidere quo græci ἅμαξαν: nos septentriones uocamus: ac de utriusq; uocabuli ratione & origine. Cap. xxi.

a B ægina in piræum complusculi earūdem disciplinaꝝ sectatores greci Romaniq; hoīes eadem in naui transmittebamus: mox fuit: & clæmens mare & anni æstas cœlumq; liquide serenū. sedebamus ergo in puppi simul uniuersi: & lucentia sydera considerabamus. Tum quispiam ex iis: qui eodem in numero græcas res eruditi erant: quid ἅμαξα. idest plaustrū esset: quid ἄρκτοσ: idest ursa: quid βοώτησ: idest bootes: & quæ nam maior ἄρκτοσ: & quæ minor: & cur ita appellata: & quam in partem ꝓcedentis noctis spacium mouerentur: & quamobrem Homerus solam eam non occidere dicat cum & quædam alia scite: tum ista omnia ac perite disserebat: hic ego ad nostros iuuenes conuertor. Quid unq̄ uos oppidici dicitis mihi? quare quod ἅμαξαν græci uocant: nos septentriones uocamus. Nō enim satis est ꝗ. vii. stellas uidemus: sed quid hoc totum quod septentriones dicimus significat scire inq̄ id prolixius uolo. Tum quispiam ex iis qui se ad litteras memoriasq; ueteres dediderat. Vulgus inquit grammaticoꝝ septētriones a solo numero stellarum dictum putat: Triones enim per sese nihil significare aiunt: sed uocabuli esse supplementum: sicut in eo quod quinquatrus dicamus ꝗ quinq; ab idibus dierū numerus sitatrus nihil: Sed ego quidem cum. L. Lælio: &. M. Varrone sentio qui triones rustico certo uocabulo boues appellatos scribunt quasi quosdam terriones: hoc arandæ colendæq; terrę idoneos. Itaq; hoc sidus: quod a figura posituraq; ipsa qa simile plaustri uidetur: antiqui græcorum ἅμαξαν dixerunt: nostri quoq; ueteres abubus iunctis septentriones appellarunt idest a septem stellis: ex quibus quasi iuncti triones figurantur. Præter hanc inquit opinionem id quoq; Varro addit: dubitare sese: an propterea magis hæ septem stellæ triones appellatæ sint: quia ita sunt sitæ: ut ternæ stellæ proximæ quæque inter sese faciant trigona. i. triquetras figuras. Ex his duabus rationibus quas ille dixit: quod posterius est subtilius elegantiusque uisum est. Intuentibus enim nobis in illud: ita propemodum res erat: ut ea forma esset: ut triquetra uideretur. Septētriones Triones Quiquatrus

¶De uento iapige: deq; aliorum uentorum uocabulis regionibusq; accepta a Phauorini sermonibus. Cap. xxii.

a Pud mensam Phauorini in conuiuio familiari legi solitū erat ut uetus carmen Meliti poetæ: aut historia partim græce linguæ: alias latinæ. Legebatur ergo tūc ibi in carmine latino ιαπυξ uētus: quæsitū est: quis hic uētus: & qbus ex locis spiraret: & quæ tā in frequētis uocabuli rō esset. Atq; ēt petebamus: ut super cæteroꝝ nominibus regionibusq; ipse nos docere uellet: quando uulgo neq; de appellatiōibus eoꝝ: neq; de finibus: neq; de numero cōueniret. Tum Phauorinus ita fabulatus est. Satis inqt notū est: limites regiōesq; esse cęli quattuor: exortū: occa Iapix

sum: meridiem: septentrionem: Exortus occasus mobilia & uaria sūt. Meridies septē
Ventorū trionesq; statu perpetuo stant: & manent. Oritur enim sol non idem semper: sed aut
descriptio æquinoctialis oriens dicitur. quum in circulo currit. qui appellatur ισονυκτιοσ: id-
Apelio- est æquinoctialis: aut ιση μερινοσ: idest æqdialis: aut solsticialis: aut brumalis: quæ
tes sunt θεριναι τροπαι: και χειμεριναι: idest æstiua solstitia & hiberna. Item cadit sol nō
Subsola- in eundem semp locum: fit enim similiter occasus eius: aut æquinoctialis: aut solsti
nus cialis: aut brumalis. Qui uentus igitur ab oriente uerno. i. æquinoctialis uenit. no-
Aquilo minatur eurus facto uocabulo: ut est ετυμολογικοι idest rationem originis uerbi ī
Boreas terpretando indagantes aiunt. αποτησεωρεων idest ab oriente sole fluens. Is alio
Vultur- quoq; a grecis nomine απηλιωτησ: a Romanis nauticis subsolanus cognominatur.
nus Sed qui ab æstiua & solsticiali orientis meta uenit: latie aquilo: boreas græce dicitur:
Eurono- eumque propterea quidam dicunt ab Homero αιθρηγενετην serenitatem faciētem
tus appellatum. Boream autem putant dictum αποτησ βοησ. i. boatu: quoniam sit uio
Eurus lenti flatus & sonori. Tertius uentus est: qui ab oriente hyberno spirat uulturnum.
Caurus Romani uocant. Eum plærique græci mixto nomine: q inter notum & eurum sit ευ
Argestes ρονοτον appellant. Hi sunt igitur tres uenti orientalis: aquilo: uulturnus: eurus: quo
Fauoni9 rum medius eurus est. His oppositi & contrarii sunt alii tres occidui: caurus quem
zeph r9 solent græci αργεστην uocare is aduersus uulturnum flat. Item alter fauonius. qui
Africus græce uocatur ζεφυροσ is aduersus eurum flat. Tertius africus: qui græce uocatur
Libs λιψ: is aduersus aquilonem flat. Eæ duæ regiones cæli orientis: occidentisq; inter sese
Auster aduersæ sex habere uentos uident̄. Meridies autem quoniam certo: atq; fixo limite ē:
Notus unum meridionalem uentum habet. Is latine auster græce νοτοσ nominat̄: quoniā
septētrio- est nebulosus atq; humectus νοτισ. n. grece humor nominat̄. Septentriones autem
narius habent ob eandem causam unum. Is obiectus directusq; in austrem latine septentrio
Aparcti- natus: græce απαρκτιασ appellatus. Ex his octo uentis alii quattuor detrahunt uen-
as tos: atq; id facere se dicunt Homero auctore: qui solo quattuor uētos nouerit: eurū:
austrum: aquilonem: fauonium. Versus homeri sunt.
συν δ' ευροσ τε νοτοσ τ' επεσε ζεφυροσ τε δυσαησ
και βορεησ αιθρηγενετησ μεγα κυμα κυλινδων
Cumq; euro incubuit: zephyrusq;: notusq; furentes:
Sudificusq; simul: boreas mala plurima uoluens. A quattuor cæli ptibus quas qua-
si primas nominauimus: oriente scilicet. atque occidente latioribus: atque simplici-
bus non tripartitis. Partim autem sunt qui ꝓ octo. xii. faciunt inter hos quattuor in
media loca inserentes: cum meridie septentriones eadem ratione: qua secundi quatu-
or intersiti sunt primores duos apud orientem: occidentemque. sunt porro alia quæ
dam nomina quasi peculiarium uentorum: quæ in colæ in suis quique regionibus fe
cerunt: aut ex locorum uocabulis: in quibus pollent ex aliqua causa: quæ ad facien-
dum uocabulum acciderat. Nostri nāq; galli uentum ex sua terra flantem: quem se
circius uissimum patiuntur: circium appellant a turbine (opinor) eius: ac uertigine. ιαπυγα
Iapix ex ipsius apuliæ oræ ꝓficiscentem: quasi finibus apuli eodem & ipsi nomine: iapigē
Caulis dicunt: eum esse ꝓpemodum caurum existimo. Nam & est occidentalis & uidet̄ ad
uersus euꝝ flare. Itaq; Virgilius cleopatram e nauali prœlio i ægyptū fugientem uē
to iapige ferri ait. equum quoq; apulum eodem: quo uentū uocabulo iapigem appel
Cæcias lauit: est etiam uentus nomine cæcias: quem aristoteles ita flare dicit ut nubes nō ꝓ
cul

cul propellat: sed ut ad sale uocet: ex quo uersum istum prouerbialem factum ait κα κα εφεαυτονελκων ωσ ο καικιασ νεφοσ .i. Mala de sese attrahens: ut cæcias nubes. Præter hos autem: quos dixi: sunt alij plurifariam uenti cõmentici suæ quisq; regiõis indigenæ: ut Oratianus ille Atabulus: quos ipse quoq; executur9 fui. Addidissemq; eos: qui etesiæ & prodromi appellantur: qui certo tempore anni: quum canis oritur: ex alia atq; alia parte cæli spirant: rationesq; omnium uocabulorum: quia plus paulo adhibi: effudissem nisi multa tam prorsus omnibus uobis reticẽtibus uerba fecissem: quasi fieret a me ακροασισ επιδεικτικη .i. asculatio sese ostentans: In conuiuio autem frequenti loqui solum unum: neq; honestum est inquit: neq; commodum. Hæc nobis Phauorinus in eo quo dixi tempore: apud mensam suam summa cum elegantia uerborum totiusq; sermonis comitate: atq; gratia denarrauit. Sed q; ait uentum qui ex terra gallia flaret: circium appellari. M. Cato in libris originũ eum uentũ cercium dicit non circium. Nam quum de hispanis alpinis scriberet: qui citra hiberũ colunt: uerba hæc posuit. Sunt in his regionibus ferrariæ argenti fodinæ pulcherrimæ. Mons ex sale mero magnus. quantum demas tantum adcrescit. Ventus cercius: quũ loquare: buccam implet: Armatum hominem plaustrum oneratũ percellit. Quod supra autem dixi ετισιασ .i. ethesias ex asia & alia parte cæli flare: haud scio an secut9 opinionem multorum temere dixerim. P. Nigidii in secundo librorum: quos de uento composuit: uerba hæc sunt. & austri anniuersarii secundo sole flant. Considerandum igitur est: quid sit secundo sole.

Atabul9 Etesiæ ꝓdromi

¶Consultatio diiudicatioq; locorum facta ex comœdia Menãdri: & Cecilii: quę plocium inscripta est. Cap. xxiij.

c Omœdias lictitamus nostroꝝ poetaꝝ sumptas: ac uersas de græcis Menandro. & posodio: aut Apollodoro: aut alexide: & quibusdam. item aliis comicis. At qui quum legimus eas: nihil sane displicent: quin lepide quoq; & uenuste scriptæ uideantur. prorsus ut melius posse fieri nihil censeat. At. n. si conferas: & componas græca ipsa unde illa uenerunt: ac singula considerate atq; apte iunctis: & alternis lectionibus cõmitas: oppido q̃ iacere: atq; sordere incipiunt: quæ latina sunt. Ita græcaꝝ quas æmulari nequiuerunt: facetiis: atq; luminibus obsolescunt: Nuper adeo usus hui9 rei nobis uenit: cecilii. Plocium legebamus: haud quaq̃ mihi: & qui aderant: displicebat. Libitum est. Menãdri quoq; Plocium legere: a quo istam comœdiam uerterat. Sed. n. postq̃ i manus Menãdri uenit: a principio statim dii boni. quantum stupere: atq; frigere: quantũq; mutare a menandro cecilius uisus est: diomedis hercle arma: & Glauci non dispari magis præcio æstimata sunt. Accesserat dehinc lectio ad eum locum in quo maritus senex super uxore diuite: atq; deformi quærebatur: q; ancillam suam non inscito puellã ministerio: & facie nõ illiberali coactus erat uenũdare: suspectam uxori quasi pellicem. Nihil dicam ego quantũ differat uersus utriusq; eximius: sit satis aliis ad iudicium faciendum exponi. Menander sic.

Plocium comœdia

επαμφοτεραν ἰνεπικληροσ η μελλειν καθευδησειν.
κατερ γασασα μεγα: καὶ περὶ βοιτοου εργον
εκτὶσ οικίασ ἐξεβαλετην λυπουσαν: ημεβουλετο.
ἰνεπὶ βλεπωσὶ παντεσ εἰσ τὸκρεωβυλισ προσωπον.
ητευ γνωσοσ ειχε με γυνη δεσποινα

καὶ τὴν ὀψίνων ἐκηίσατὸ ονόσέν πιθηκοισ τοι:
τὸ λεγόμενον ἐσὶ δή τουτὸ σιωπαν βούλομαί.
τὴν νυκτά. τὴν πολλῶν κάκων ἀρχηγον.
οἰμοῒ κρεωβΐ λην λαβεῖ νεμε. καὶ δεκα ταλαντά
γυναίκων οὖσα πηχεόσ: εἰ τεσὶ τὸ φρυαγμαὶ
εἰποσ ἀνυποσ ατον: Δίατον αλυμπιόν
και αθηναν ουδομωσ ποὶ δίσ χαρίον. θεραπευτικὸν δε
λογου: ταχίον. ἀπὸ γεσθῶ δετίσι ορανυτικα γυγην. idest
In aurem utranq; quandoquidem dotata est: cubet.
Re confecta magnifica: & negocio inclyto
Domo illam exegit: cui male uoluit maxime.
Vt omnes increobulæ faciem oculos conuerterent:
Tum me cunctis notum sit facere uxor hera.
Meoq; demoraretur in uultu: asinus inter simias fierem
Ati aiunt. Se. Quid tandem. Ma. Tacere uolo.
Noctem mali consciam plurimi.
Me miserum qui crobulam duxi: & talenta decem:
Nanam mulierculam: cuius superbia
Adeo intolerabilis est. Iouem olympium
Et mineruam testor non ancillulam potius officiosa: dicto citius
Præsto: hanc quispiam abigat quæso: at illam referat.
Cecilius autẽ sic. Se. Is demum miser est: qui erũnam suã nequit
Occultare. Ma. ferre ita me uxor forma & factis facit.
Si taceam: tamen indicium est: quæ nisi dotem omnia
Quæ nobis habet: qui sapit de me discet: qui quasi
Ab hostis captus libere seruio: salua urbe atq; arce.
Quæ mihi quicq̃ placet: eo priuatum: uim me seruatum?
Dum eius mortem inhio: egomet uiuo mortuus
Inter uiuos. Ea me clam cum mea ancilla ait
Consuetum: id me arguit: ita plorando orando:
Instando: atq; obiurgando me obtudit: uti eam
Venundarem nunc credo inter suas æqualis.
Et cognatas sermones serit. Quæ uostrum fui
Integra ætatula: quæ hoc itidem a uiro
Impetrarit suo: quod ego anus modo
Effici: pellice: ut meum priuarem uirum?
Hæc erunt concilia hodie: differor sermone miser.

Præter uenustatẽ ãt ueꝵ atq; uerboꝵ: in duob9 libris nequaq̃ parẽ: in hoc eqdẽ soleo aĩum attendere: ꝙ q̃ Menander præclare & apposite & facere scripsit: ea Cecilius nequaq̃ potuit & quidẽ conatus enarrare: Sed quasi minime ꝓbanda ꝑtermisit: & alia nescio q̃ inimica inculcauit. Est & illud Menandri de uita hoĩum media sumptũ: simplex: & ueꝵ: & delectabile: quod nescio quo pacto omisit. Idem .n. ille maritus senex cum altero sene uicino colloquens: & uxoris locupletis superbiã depræcans: hæc ait.

εχῶδεϖ κληρον λαμίαν οὐκεί ρηκασοί.
τουτου χίκυρίαν της οἰκιασ. και τωναγρων.
καὶ ταντων αντεκει νησεχομεν: ἀϖολλων καλεϖῶν
καλεϖωτατον αϖασι δαργαλεαεςινε μοι μονω.
υιλϖολυ μαλλον ευχατρί. ϖραγμα
αμοχον λεγεισ ευοιδα. ί.
Laniam hæreditariam duxi: quod non dixeram tibi.
Tum uero domus: atq; agrorum heram.
Vniuersorumq; illius loco. Se. hei q̄ miserum & graue?
Difficilimum immo. At omnibus molesta est: non soli mihi:
Filio multo magis filiæq;. Se. prouinciam
Inexpugnabilem geris certo scio.
Cecilius uero hoc in loco ridiculus magis q̄ personę isti: quam tra
ctabat: raptus atq; conueniens uideri maluit: sic. n. hæc corrupit.
Se. Sed tua morosa ne uxor quæso est. M. Quam rogas.
Se. Qui tandem. M. Tedet mentionis: quæ mihi ubi domum
Aduení: ac sedi: exemplo sauium dat. Se. Ieiuna anima:
Nil peccat de sauio: ut deuomas uult: quod foris potaueris.
Quid de illo quoq; loco in utraq; comœdia posito existimari debeat manifestum est. Cuius loci hæc ferme sententia est. Filia hominis pauperis in peruigilo uiciata est. Fa res clam patre fuit: & habebatur pro uirgine ex eo uicio grauida mensibus exactis par turit. Seruus bene frugi: quum pro foribus domus staret: & propinquare partum he rili filiæ: atq; omnino uicium esse oblatum ignoraret: gemitum & ploratum audit pu ellæ in puerperio enitentis timet: irascitur: suspicatur: miseretur: dolet. Hi omnes mo tus eius animi affectiōesq; in græca quidē comœdia mirabiliter arces & illustres apud Cecilium autem pigra hæc omnia: & a rerū dignitate atq; gratia uacua sunt. Post ubi idem seruus percontando quod acciderat: repperit: has apud Menādrum uoces facit.
ωτρισ κακο δαιμονοσισ ωνϖενησ ανηρ
καὶ ϖαιδοϖοιεῖ. ωσαλογίστοσ εστανηρ
ος μητε φυλακην των αναγκαιων εχεί
εἰ μηταν ατυχισ η εισ τακοίνα τουριον.
εϖαμφιέσθαι δυναταί τουτό χρημασιν
αλλεν ανακατακυϖτω καὶ ταλαιπωρω βίω.
χεί μαζομενοσ ζιτων μεν: ανίαρον δευχων τομερόσ.
αϖαν τονάγαθων ου δυναμενοσ.
υϖερ γαρενοσ αλεγον: ϖαντασ νουθετω.
Se. Quam extreme infœlix est: quisquis in egestate situs.
Quærit liberos: hei quantum est insciens sui.
Quiq; neq; necessarium studium rerum gerit.
Nisi quantum aliquid iugiter in uita deterat.
Neq; (licet res cogat) tectum præbere quit sibi.
Sed inops domo in erumna uitam trahit:
Hyemem tolerans male: miseriæ omnis socius.

Bonorumq; uniuersorum insors: ac carens
Vnum equidem obbrobrans: cunctos monitos uolo.

Ad horum at sinceritatē ueritatēq; uerborum: an aspirauerit Cecilius cōsiderem9. uersus sunt hi Cecilii: trūca q̄dā ex Menādro dicētis: & cōsarcinātis uerba tragici tumoris.

Is demum infortunatus est homo pauper:
Qui educit in egestate liberos: cui fortuna
Et res est ut continuo pateat: nam opulento famam
Facile occultat factio.

Itaq; ut supra dixi: quum hæc uerba seorsum lego: neutiq; uidentur ingrata ignauaq;. Quum autem græca comparo: & contendo: non puto Cecilium sequi debuisse: quod assequi nequiret.

¶De uetere parsimonia: deq; antiquis legibus sumptuariis. Cap.xxiiii.

Parsimonia apud ueteres romanos: & uictus atq; cœnarum tenuitas non domestica solum obseruatiōe: ac disciplina: sed duplica animaduersione: legumq; compluriū sanctionibus custodita est. Legi adeo nuper in Capitonis attei cōmentariis senatus decretū uetus. C. Fannio: &. M. Valerio Messala consulibus factū in quo iubētur principes ciuitatis: qui ludis megalēsib9 antiquo ritu mutitarent. i. mutua inter sese dominia agitarent: iurare apud eos uerbis cōceptis nō amplius in singulas cœnas sumptus esse facturos: q̄ cētenos uicenosq; æris: preter olus: & far & uinū. Neq; uino alienigena: sed patrio usuros. Neq; argēti in conuiuio plus pondo: q̄ libras centū illaturos: Sed post id senatusconsultū lex fannia lata ē: q̄ ludis romanis: itē ludis plæbeis: & saturnalibus: & aliis quibusdā dieb9 in singulos dies cētenos æris insumi cōcessit decēq; aliis diebus: in singulis mēsibus tricenos. Cęteris āt oībus diebus denos. Hanc Lucilius poeta legē signat quū dicit. Fānii centussisq; misellos. In quo errauerunt quidam cōmentariorum in Luciliū scriptores: q₃ putauerunt fannia lege perpetuos in omne dierum genus cētenos æris statutos. Centū.n. æris Fānius constituit: sicuti supra dixi fastis quibusdam diebus: eosq; ipsos dies nominauit. Aliorum autem dierum oīum in singulos dies sumptus inclusit intra æris: alias tricenos: alias denos. Lex deinde licinia rogata est quæ cum certis diebus sicuti fannia cētenos æris impendi permisisset: nuptiis ducenos indulsit: cæterisq; diebus statuit æris tricenos quum & carnis aridæ: & salsamenti certa pondera in singulos dies constituerit. Sed quicquid esset tum e terra: uite: arbore: promiscue: atq; indefinite largita est. Huius legis Lælius poeta meminit in crotopæginis. Verba Lælii hæc sunt: quibus significat hædum: qui ad epulas fuit allatus: dimissum: cænāq; ita ut lex licinia sanxisset: pomis oleribusq; instructam. Lex licinia inquit introducitur: lux liquida hædo redditur: Lucilius quoq; legis istius meminit in his uersib9. Legem uitemus licini. Postea L. Sylla dictator: quum legibus istis situ atq; senio oblitteratis plerique in patrimoniis amplis helluarentur: & familiam pecuniamque suam prandiorum gurgitibus proluissent: legem ad populum tulit: qua cautum est ut calendis: idibus: nonisque. diebusq; ludorum: & feriis quibusdam solennibus: sestertios tricenos in cœnam insumere ius potestasq; esset. Cæteris autem diebus omnibus non amplius ternos. Præter has leges Aemiliam quoque legem inuenimus: qua lege non sumptus cœnarum sed ciborum genus & modus præfinitus est. Lex deinde antia præter sumptum æris id ēt sanxit: ut qui magistratus esset. magistratūue capturus esset: nequo ad cœnam

nisi ad certas

Mutitarent. Fannia lex. Licinia lex. Aemilia lex. Antia lex.

nisi ad certas personas itaret: Postremo lex Iulia ad populum peruenit Cæsar augusto impante: quo p festis quidē diebus ducēti finiunt̄: calēdis: idibus: nonis: & aliis quibusdā festiuis trecenti: nuptiis autē & repotiis sistertii milies esse. Etiā dicit capito Ateius edictum: diuine augusti. an Tiberii Cæsaris non satis cōmemini: quo edicto per dieꝝ uarias solemnitates: a trecētis sestertiis adusqꝫ duo milia sumptus cœnarum ppagatus est: ut his saltē finibus luxuriæ efferuescentis æstus coercetur. Iulia lex

Quid græci αναλογιαν uocant: quid contra ανομαλιαν. Cap. xxv.

In latino sermone: sicut in græco alii analogiam sequendam putauerunt: alii ανομαλιαν. i. inæqualitatē: αναλογια est similium declinatio: quam qdam latine pportionem uocant. ανωμαλια est inequalitas declinationū consuetudinem sequens. duo aūt græci grāmatici illustres. Aristarchus. & Crates sūma ope ille αναλογιαν: hic ανομαλιαν defensitauit. M. Varronis liber ad Ciceronem de lingua latina octauus: nullam esse obseruationem similium docet. Itaqꝫ ī omnibus pene uerbis consuetudinem dominari ostendit: sicuti quum dicimus: inquit lupus lupi: probus probi: & lepus leporis. Itē paro parauī: lauo laui: pugno pugni: tundo tutudi: & pingo pixi. Quumqꝫ īquit a cœno. & prandeo. & poto. & cœnatus sum & pransus sum. & potus sum dicamus. & astringor contra. & extergor. & lauor. astrixi. & extersi. & laudi dicimus. Item quū dicamus ab osco tusco græco osce tusce græce. A gallo tamen & mauro. gallice & maurice dicimus. Item a probus probe: a doctus docte: sed a rarus non rare: sed alii raro dicunt: alii rarenter. Idē. M. Varro in eodem libro. Sentior inquit nemo dicit: & id per se nihil est: assentior tamen ferre omnes dicunt. Sisenna unus assentio in senatu dicebat. & eum postea multi secuti: neqꝫ tamen uincere consuetudinem potuerunt. Sed idem Varro in aliis libris multa pro αναλογια tuendo scripsit. Sunt hi igitur tanq̄ loci cōmunes cōtra αναλογιαν dicere: & rursus item pro ανωμαλια.

Analogia pportio anomalia

pransus potus cenatus

Raro rarenter latina

Sermones. M. Frōtonis: & Phauorini philosophi de generibus colorum: uocabulisqꝫ eorū græcis & latinis. Atqꝫ inibi color spadix: cuiusmodi sit. Cap. xxvi.

Phauorinus philosophus quum ad. M. Frontonem consularem pedibus ægrum uiseret uoluit me quoqꝫ ad eum secum ire. Ac deīde quū ibi apud frontonem plerisque uiris doctis præsentibus sermones de coloribus uocabulisqꝫ eorū agitarentur ꝙ multiplex colorum facies appellationes aūt incertæ & exiguæ forent: plura inquit sunt Phauorinus in sensibus oculorum: q̄ in uerbis uocabulisqꝫ colorum discrimina. Nam ut alias eorum concinnitates omittamus: simplices isti ruffi: & uirides colores singula quidem uocabula multas autem species differentes habent. Atqꝫ eam uocum iopiam ī lingua magis latina uideo: q̄ græca. Quippe qua ruffus color a rubore quidem appellatus ē. Sed quum aliter rubeat ignis aliter sanguis: aliter ostrum: aliter crocum: has singulas ruffi uarietates latina oratio singulis propriisqꝫ uocabulis non demonstrat: omniaqꝫ ista significat una ruboris appellatione. Qum tamen ex ipsis rebus uocabula colorum mutuētur: & igneum aliqd dicit: & flammeum: & sanguineum: & croceum: & ostrinum. & aureum. Ruffus .n. color: & ruber nihil a uocabulo rubei differunt: neqꝫ proprietates oēs eius declarant ξανθος δε καὶ ερυθρος: καὶ πυρρος καὶ φοινικους. i. flauus autem & ruber & rubidus: & fuluus. & puniceus. s. habere quasdam distantias coloris ruffi uident̄: uel augentes eum uel remittentes: uel mixta quadam specie temperantes. Tum fron

Ruffus color Ruber

to ad Phauorinum non inficias inquit imus: quin lingua græca quam tu uidere legiſ-
ſe: prolixior fuſiorq; ſit: q̃ noſtra: Sed in his tamen coloribus quibus modo dixiſti: de
nominandis: nõ perinde inopes ſumus: ut tibi uidemur. Non enim hæc ſunt ſola uo-
cabula ruffum colorem demonſtrantia: quę tu modo dixiſti: ruffus & ruber: ſed alia
Fuluus quoq; habemus plura: q̃ quæ dicta abs te græca ſunt. Fuluus enim & flauus: & rubi
Flauus dus: & phœniceus: & rutilus: & luteus: & ſpadix appellationes ſunt ruffi coloris: aut
rubidus acuentis eum. quaſi incendentes. aut cum colore uiridi miſcentes: aut uirgo infuſcan
phœnice9 tes: aut uirenti ſenſim albo illuminantes. Nam phœniceus: quẽ tu græce φοινικὸνυ.
rutilus. idest puniceum dixiſti noſter eſt. & rutilus & ſpadix phœnicei σύνωνυμα. ideſt co-
Luteus. gnata qui factus græce noſter eſt: exuberantiam ſplendorẽq; ſignificat ruboris: Qua
Spadix les ſunt fructus palmæ arboris: non admodum ſole incocti: unde ſpadicis & phœni
cei nomen eſt. Spadica enim dorici uocant auulſum e palma termitem cum fructu.
Fuluus autem uidetur de ruffo atq; uiridi mixt9 in aliis plus uiridi: in aliis plus ruf-
ſi habere. Sic poeta uerborum diligentiſſimus: fuluam aquilã dicit: & iaſpidem. ful-
uos galeros. & fuluum aurum & arenam fuluam & fuluum leonẽ. Sic. Qu. Ennius
in annalibus fuluo ære dixit. Flauus contra uidetur ex uiridi: & ruffo & albo concer-
tus. Sic flauentes comæ: & quod mirare quoſdam uideo: frõdes olearum a Virgilio
dicuntur flauæ. Sic multo ante Pacuuius aquam flauam dixit: & flauum puluerem.
cuius uerſus (quoniam ſunt iucundiſſimi) libens commemini.

Cedo tamen pedem: lymphis flauis flauum puluerem.
Manibus iiſdem quibus ulyxi ſæpe permulſi: abluam.
Laſſitudinemq; nimiam manuum multitudine.

Rubid9. Rubidus autem & ruffus atrore nigrore multo mixtus. Luteus contra ruffus color
eſt dilucidior. Vnde ei quoq; nomen eſſe factum uidetur. Non ergo inquit mi Pha-
uorine ſpecies ruffi coloris plures apud græcos. q̃ apud nos nominantur. Sed ne uiri
dis quidem color pluribus ab illis. q̃ a nobis uocabulis dicitur. Neq; non potuit Vir
gilius colorem æqui ſignificare uiridem uolens. cæruleum magis dicere equũ q̃ glau
cum. Sed maluit uerbo uti notiore græco. q̃ inuſitato latino. Noſtris autẽ latinis ue-
Glaucus teribus cæſia dicta eſt. quæ a græcis glaucopis dicitur. ut Nigidius ait de colore cæli
Cæſia quaſi cælia. Poſtq̃ hæc Fronto dixit. tum Phauorinus ſcientiam rerum urbem. uerbo
Glauco rumq; eius elegantiam exoſculatus abſq; te inquit uno: forſitan lingua profecto græ
pis ca longe anteiſſet. Sed tu mi Fronto quod in uerſu Homero eſt. id facies.

και νίκην εωταρε τηάμφηρισ ονἔτηκασ. i.
Et uirtute tua facta eſt uictoria nutans.

Sed quum omnia libens audiui q̃ pitiſſime dixiſti: tum maxime ꝙ uarietatem flacci
coloris enarraſti: feciſtiq; ut intelligerem uerba ex annali. xiiij. Enni amœniſſima: quæ
minime intelligebam.

Verrunt extemplo placide mare marmore flauo.
Cæruleum ſpumat mare conferta rata pulſum. Non. n. uidebatur cæruleum mare.
cum marmore flauo conuenire. Sed quum ſit (ita ut dixiſti) flauus color uiridi & al
bo mixtus pulcherrime prorſus ſpumas uirentis maris. flauo marmore appellauit.

Quid. T. Caſtritius exiſtimauerit ſuper Saluſtii uerbis & Demoſthenis quib9 al
ter Philippum deſcripſit. alter Sertorium. Cap. xxvij.

Verba

u Erba hæc sunt grauia atq; illustria de rege Philippo Demosthenis εωρων δε αυτον φιλιππον προς ον ην ημιν ο αγων υπερ αρχης και δυναστειας τον οφθαλμον εκκεκομμενον την κλειν κατεαγοτα την χειρα. το σκελος πεπηρωμενον: παν ο τι αν βουληθη μερος η τυχη του σωματος παρελεσθαι τουτο προιεμενον ωστε το λοιπον μετα τιμης και δοξης ζην. i. uidebã etiã ipsum Philippum: quo cum certaremus pro imperio principatuq; oculo effossum: humero factum manu crureq; oblæsum: omne deniq; corporis mẽbrum: quod fortuna auferre uoluisset: id ultro offerentem: ut de cętero uitam cum honore & gloria ageret. Hæc æmulari uolens Salu. de Sertorio duce in historiis ita scripsit. Magna gloria tribus milibus in hispaniam. T. Didius imperatur: magno usu bello martico paratu militum & armorũ fuit. Multaq; tum ductu eius: quæ rapta primo per ignobilitatem: deinde per inuidiam scriptorũ celebrata sunt cominus faciem suam ostendebant: aliquot aduersus cicatricibus & offesso oculo. Quo de honestamento corporis maxime lætabat. Neq; illis anxius: quia reliqua gloriosius retinebat. De utriusq; his uerbis. T. Castritius quum pensitaret: nonne inquit ultra naturę modum humanæ est: de honestamẽto corporis lętari. Siquidem læticia dicitur exultatio quædam animi gaudio asseruentiore euentu rerũ expetitarũ. Quãto illud sinceriusq; & humanis: magisq; omnibus conueniens παν ο τι αν βουληθη μερος η τυχη του σωματος παρελεσθαι τουτο προιεμενον. i. omne deniq; corporis membrum: quod fortuna auferre uoluisse id ultro offerẽtem: ut de cætera uitam cum honore & gloria ageret. Quibus uerbis ostenditur inquit. Philippus non ut Sertorius corporis dehonestamento lætus: quod inquit solens & immodicũ: sed præ studio laudis & honoris iacturarum dãnorumq; corporis cõtemptor: qui singulos artus suos fortunę producendos daret: quæstu atq; compendio gloriarum. Lærticia

¶ Nõ eẽ cõpertũ cui deo rẽ diuinã fieri oporteat: quũ terra mouet̃ iurib9. Ca. xxviij.

q Uænam esse cã uideatur: quãobrem terręmotus fiant non mõ his cõibus hoĩum sensibus: opinionibusq; compertũ non est: sed ne iter physicas quidem philosophias satis constitit: uentorũ ne ui accidant specus hiatusque terræ subeuntiũ: an aquarũ subter in terrarum cauis undantiũ fluctibus pulsibusue: ita ut uidetur existimasse antiquissimi græcorũ: qui Neptumnum εννοσιγαιον και σεισιχθονα. i. terri quassonem: & tellurimotonẽ appellauerunt: an cuius aliæ rei causa alteriusue dei ui ac numine nondũ etiam (sicuti diximus) pro certo creditum. Propterea ueteres romani cum in oĩbus aliis uitæ officiis: tum in constituendis religionibus atq; in diis ĩmortalibus animaduertendis castissimi cautissimiq;: ubi terrã mouisse senserant: nunciatumue erat ferias eius rei cã edicto imperabant. Sed dei nomen ita uti solet cui seruari ferias oporteret statuare & edicere quiescebant: ne alium pro alio nominando falsa religione populum alligarent: eas ferias sequis polluisset: piaculoq; ob hanc rem remotus esset hostiam si deo: si deæ ĩmolabat: Idq; ita ex decreto pontificum obseruatũ. M. Varro dicit: qm̃ & qua ui: & per quem deorũ dearũ ue terra tremeret: incertum esset. Sed de lunæ motibus: solisq; defectibus: nõ minus in eius rei cã reperienda sese exercuerunt. Quippe. M. Cato uir in cognoscẽdis rebus multi studii incerta tamen causa & incuriosa: super ea re opinatus est. Verba Catonis ex originum quarto hæc sunt non libet scribere quod in tabula apud pontificem maximũ est quotiẽs annona cara: quotiẽs lunæ aut solis lumini caligo: aut quod ob

ſtiterit: uſq; adeo paruifecit rõnes ueras ſolis & lunæ deficienti uel ſcire uel dicere.

¶ Apologus æſopi phrygis memoratu non inutilis. fabella Esopi d' cassita Cap. xxix.

Eſopus ille e phrygia fabulator haud īmerito ſapiēs æſtimatus ē: quū quæ utilia monitu ſuaſuq; erant: non ſeuere non imperioſe præcebit: & cenſuit ut philoſophis mos eſt: ſed feſtiuos delectabileſq; apologos cōmētus res ſalubriter ac proficienter animaduerſas in mentes animoſque hominum cum audiendi quadam illecebra induit: uelut hæc eius fabula de auiculæ nidulo lepide atq; iucunde ꝓmouet ſpem fiduciamq; rerum quas efficere quis poſſit haud unq̄ in alios ſed in ſemetipſo habendam. Auicula inquit eſt parua nomen eſt caſſita: habitat nidulaturq; in ſegetibus: id ferme temporis ut appetat meſſis: puellis iamiam plumantibus: Ea caſſita in ſementes: quoq; forte conceſſerat tempeſtiuiores: propterea frumentis flaueſcentibus puelli etiam tunc inuolucres erant. Quum igitur ipſa iret cibum pullis quæſitū monet eos ut ibi nouæ rei fieret: diceretur ue animaduerterēt: idq; ſibi ubi rediſſet: renunciarent. Dominus poſtea ſegetum illarum filium adoleſcentem uocat: & uides ne inquit hæc ematuruiſſe: & manus iam poſtulare: Iccirco die craſtino ubi primum diluculabit: fac amicos adeas: & roges ueniant: operamq; mutuam dent & meſſem hanc nobis adiuuent: hæc ubi ille dixit diſceſſit: atq; ubi redit caſſita: pulli trepiduli circumſtrepere: orareq; matrem. ut ſtatim iam properet: atq; alium in locum ſeſe aſportet. nam dominus inquiunt: miſit qui amicos rogaret uti luce oriente ueniant & metant: Mater iubet eos a metu ocioſo eſſe. Si. n. domin9 inquit meſſem ad amicos reiicit: craſtino ſeges non metetur: neqne neceſſe eſt hodie uti uos auferam. Die igit̃ poſtremo mater in pabulū uolat. dominus quos rogauerat opperitur: ſol feruit: & fit: nihil & amici nulli erant. Tum ille rurſum ad filium amici iſti inquit magnam in ꝑtem ceſſatores ſunt. quin potius imus: & cognatos affineſq; noſtros oramus: ut adſint cras tempori ad metendum: Itidem hoc pulli pauefacti matri nunciant. Mater hortat̃: ut tum quoq; ſine metu ac ſine cura ſint cognatos affineſq; nullos ferme tā obſeqbiles ait: ut ad laborem capeſcendum nihil contentur: & ſtatim dicto obediant. Vos modo inquit aduertite: ſi modo quid denuo dicetur. Alia luce horta auis in paſtum profecta eſt: cognati & affines operam: quā dare rogati ſunt: ſuperſederunt. Ad poſtremum igitur dominus filio: ualeant inquit amici cum propiquis. Afferes prima luce falces duas: unam egomet mihi: & tu capies alteram: & frumentum noſmetipſi manibus noſtris cras metemus. Id ubi ex pullis dixiſſe dominum mater audiuit: tempus inquit eſt cedēdi: & abeundi: fiet nunc dubio procul quod futurum dixit. In ipſo enim iam uertit̃: cuia eſt res: nō in alio: unde petitur. Atq; ita caſſita nidum migrauit: & ſeges a domino demeſſa Hæc qdem & eſt æſopi fabula de amicorū & propinquorum leui plærunq; & inani fiducia. Sed quid aliud ſanctiores libri philoſophorum monent: q̄ ut in nobis tantum ipſis nitamur. Alia autem omnia quæ extra nos extraq; noſtrum animū ſunt: neq; pro noſtris: neq; pro nobis dicamus. Hunc æſopi apologum. Q. Ennius ī ſatyris: ſcite admodum & uenuſte uerſibus quadratis compoſuit: quorum duo poſtremi iſti ſunt: quos habere cordi & memoriæ operæprecium eſſe. Hercle puto hoc erit tibi argumentū ſemper in promptu ſitum. Nequid expectes amicos. quod tu per te agere poſſis.

Aeſopi apolog9

Caſſita

¶ Quid obſeruatum ſit in undarum motibus: quæ in mari alio atq; alio modo fiūt auſtris flantibus aquilonibuſq;. Cap. xxx.

Hoc ſæpe

h Oc sæpe numero in undarum motu obseruatū ē: quas aquilones uēti: quiq; ex eadē cæli regione aer fluit: quasue faciunt in mari austri: atq; africi: Nā fluctus q flāte aqlone maximi: ac creberrimi excitanť: simul ac uētus po suit sternūtur: ac cōflaccescūt: & mox fluctus esse desinūt. At nō idē fit flāte austro uel africo: qbus iā nihil spirātibus unde tñ factæ diutius tument & a uēto quidē iam dudū tranquilla sunt: Sed mare est ēt atq; etiam undabundū. Eius rei cā esse cōiecta tur: q; uenti a septētriōibus ex altiore cæli parte in mare incidētes: deorsum in aqua rum ꝓfunda quasi ꝑcipites deferunť. undasq; faciunt nō prorsus ipulsas: sed ui intus cōmotas: quæ tantisper erutæ uoluunť: dū illius infusi desup spiritus uis manet. Au stri uero & africi ad meridianū orbis circulū: & ad partē axis infimā depressi: inferio res & humiles per suprema æquoris euntes protrudūt magis fluctus: q̄ eruūt: Et ic circo nō desup læsæ: sed ꝓpulsæ in aduersum aquæ ēt desistēte flatu retinēt aliquātis per de pristino pulsu impetū. Id autē ipsum quod dicimus: ex illis quoq; homericis uersibus. siquis nō incuriose legat adminiculari pōt. Nā de austri flatib⁹ ita scripsit.

Undarum motus uarii

ενταί νοτοσ λοντοιο κλυδονα εισ λααν ώθει. idest.

Auster ubi insanas urget sub saxa procellas.

Contra autem de borea: quem aquilonem appellamus: alio dicit modo.

και βορεησ αιτρι γενετησ μεγακυλινδον idest.

Subdificusq; altos aquilo rotat impete fluctus.

Ab aquilonibus. n. qui alti superniq; sunt: fluctus excitatos quasi per prona uolui di cit. Ab austris aūt iis qui humiliores sunt maiore ui quadā ꝓpelli: rursum atq; subii ci. Id. n. significat uerbū λααναωθει. i. lapidē propellit. Sicut in alio loco: λααναναωθει. i. saxum sursum ꝓpellit. Id quoq; apertissimis rerum philosophis obseruatum est austris spirantibus mare fieri glaucum & cæruleū: aquilonibus obscurius atriusue. Cuius rei cām cum Aristotelis libros ꝓblematum percerpsim⁹ notaui. Cur austro spirante mare cæruleū fiat? Aquilone obscurius atriusq;. An propterea q; aquilo mi nus mare perturbat. Omne autem: quod tranquilius est: atrum esse uidetur.

Auli Gelii noctium atticarum commentarii: Liber tertius.

Quæsitum: ac tractatum quam ob causam Salustius auaritiam dixerit non ani mum modo uirilem: sed corpus quoq; ipsum effœminare. Cap. i.

h Yme iam discedente apud balneas sitias in area sub calido sole cū Phauorino philosopho ambulabamus: atq; ibi interambulandū legebatur Catilina Salustii: quē in manu amici cōspectū legi ius serat. Cumq; hæc uerba ex eo libro lecta essent Auaricia pecuniæ studiū habet quā nemo sapiēs concupiuit: ea quasi uenenis malis imbuta corpus aīum uirilē effœminat. semp infinita & insaciabi lis est: neq; copia: neq; inopia minuiť. Tū Phauorinus me aspiciēs quo inqt corpus hoīs auaritia effœminat? Quid. n. istuc sit: q; aīum uirilem ab ea effœminari dixit: uideor ferme assequi. Sed quonā mō corpus quoq; hoīs effœminet: nōdum reperio. Et ego inq̄ lōge iādiu in eo ipso quærendū fui: ac nisi tu occupasses ultro te hoc rogas sem: uix ego hæc dixerā contabūdus: atq; inibi quispiam de sectātoribus Phauorini: qui uidebatur esse in litteris ueterator. Valerium inquit Probum audiui hæc dicere:

Salustius

usum esse Salustium circũlocutiõe quadam poetica: & quũ dicere uellet: hominem auaritiam corrũpi: corpus & animũ dixisse: quæ duæ res hoiem demõstrarẽt. Nãq; homo ex aĩa & corpore est: Nunq̃ inquit Phauorinus quod equidẽ scio: tã importu na: tamq; audaci argutia fuit noster ꝓbus: ut Salustiũ uel subtilissimum breuitatis artificẽ periphrasim poetaꝝ facere diceret. Erat tũ nobiscũ in eodẽ ambulacro homo quispiã sane doctus: is quoq; a Phauorino rogatus: ecqd haberet super ea re dicere: huiuscemodi uerbis usus est. Quos inq auaritia minuit & corrũpit. quiq; sese quærẽ da undiq; pecunia dediderunt: eos plerosq; tali genere uitę occupatos uidemus: ut si cuti alia in is oĩa præ pecunia: ita labor quoq; uirilis: exercẽdiq; corporis studium re- lictum sit. Negocijs se plerũq; umbraticis: & sellularijs quæstibus in cẽtos habẽt: in qbus oĩs eoꝝ uigor animi: corporisq; elãguescit: & quod Salustius ait effœminat̃. Tũ Phauorinus legi denuo uerba eadẽ Salustii iubet: atq; ubi lecta sunt. Quid igit̃ inqt dicemus: q̃ uidere est pecuniæ cupidos: & eosdẽ tñ esse corpore uegeto & ualen ti. Tũ ille ita respondit: nõ hercle inscite. Quisquis est inquit pecuniæ cupiẽs: & cor- pore tñ est benehabito & strẽnuo: aliaꝝ quoq; reꝝ uel studio: uel exercitio eũ teneri necessariũ est: atq; in sese colendo nõ æque esse parcum. Nam si auaritia sola summa omnes hoĩs partes: affectionesq; occupat: & si ad incuriam usq; corporis grassetur: ut per illam unã neq; uirtutis: neq; uirium: neq; corporis: neq; animi adsit cura. Tũ deniq; is uere dici potest effœminato eẽ & animo & corpore: qui neq; sese: neq; aliud curret nisi pecuniam. Tũ Phauorinus aut hoc inquit: quod dixisti probabile est: aut Salustius odio auaritiæ plusq̃ potuit eam criminatus est.

¶ Quemnã esse natalẽ diẽ. M. Varro dicat eoꝝ: qui ante noctis horã sextã: postue eam nati sunt. Atq; inibi de tꝑibus terminisq; deoꝝ: qui ciuiles nominantur: & usq; quaq; gentiũ uarie obseruant̃: & præterea quod. Q. Mutius scripserit sup ea quam maritus non iure usurpauisset: q̃ rõnem ciuilis anni non habuerit. Cap. ii.

q Væri solitũ est: q noctis hora tertia: quartaue: siue qua alia nati sunt. uter dies natalis haberi appellariq; debeat: is ne quẽ nox ea cõsecuta est: an qui dies noctẽ cõsecutus est. M. Varro in libro reꝝ humanaꝝ: quem de die- bus scripsit hoĩes inquit: qui media nocte ad proximã mediam noctem in his horis xxiiii. nati sunt. una die nati dicũtur. Quibus uerbi ita uidetur dieꝝ obseruationẽ di- uisisse: ut qui post solem occasum ante mediã noctem natus sit: is ei dies natalis sit: a quo die ea nox cœperit. Contra uero qui in sex horis posterioribus nascitur: eo die uideri natum: qui post eam noctem diluxerit. Athenienses autẽ aliter obseruare idẽ Varro in eodem libro scripsit: eosq; a sole occaso ad solem iteꝝ occidẽtem omne id mediũ tempus unum diem esse diceret Babylonios porro aliter. A sole enim exorto ad exortum eiusdẽ incipientem. totũ id spacium unius diei noĩe appellare. Multos uero in terra umbria unum & eũdem diem esse dicere a meridie usq; ad insequentem meridiem. Quod quidẽ Varro inquit nimis absurdum est. Nam qui calendis hora sexta natus est. apud umbros dies eius natalis uideri debebit & calendaꝝ dimidiaꝝ. & qui est põst calendas dies. ante horam eiusdẽ diei. vi. Populum aũt romanum uti Varro dixit. dies singulos annumerare a media nocte usq; ad mediam proximam multis argumentis ostenditur. Sacra sunt romana partim diurna: partim noctur- na. Sed ea quæ inter noctem fiunt. diebus adiiciuntur non noctibus. Quę igitur sex posterioribus noctis horis fiunt. eo die fieri dicuntur. qui proximus eã noctem illu-

Dierum obserua- tionem

cessit. Ad hoc ritus quoq; & mox auspicandi eãdem esse obseruationem docet. Nam magistratus quando una die eis est auspicandum: & id super quo auspicauerunt agẽdum post mediam noctem auspicãtur: & post meridiem sole magno. Auspicati esse & ægisse ex eodẽ die dicuntur. Præterea tribuni plæbei: quos nullum diem abesse Roma licet: cum post mediam noctem proficiscuntur: & post primam faciem ante mediam sequentem reuertuntur non dicuntur abfuisse unum diem: quãdo ante horam noctis. vi. regressi: parte aliqua illius in urbe Roma sunt. Q. quoq; Mutium iuriscõsultum dicere solitum legi: non esse usurpatam mulierẽ calẽdis Ianuariis: quæ apud uirũ causa matrimonii esse cœpisset: ante diem. iiii. calendas Ianuarias sequentis usurpatam esset. Non enim posse impleri trinoctium: quod abesse a uiro usurpandi causa ex. xii. tabulis deberet: quoniam tertiæ noctis posterioris sex horæ alterius anni essent: qui inciperet ex calendis. Istæc autem omnia de dieꝝ temporibus & finibus ad obseruationem disciplinãq; iuris antiqui pertinentia: quũ in libris ueteꝝ inuenerimus non dubitabamus. quin Virgiliũq; quoq; idipsum ostenderit: non exposite: atq; apte: sed ut hoĩem decuit poeticas res agentẽ recondita & quasi operta ueteris iuris significatione. Torquet inquit medios nox humida cursus. Et me scæuus equis oriens afflauit anhelis. His. n. uersibus obliq; sicuti dixi: admonere uoluit diem: quem Romani ciuilem appellauerunt: a. vj. noctis hora oriri.

¶ De noscendis explorandisq; Plauti comœdiis quoniam promiscue ueræ atq; falsæ nomine eius inscriptæ feruntur. Atque inibi q; Plautus in pristino: & Neuius in carcere fabulas scriptitarunt. Cap. iij.

u Erum esse cõperior: quod quosdã bene litteratos hoĩes dicere audiui: qui plerasq; plauti comœdias curiose: atq; contente lectitarũt: non inducibus Helii: nec Claudii: nec Aurelii: nec Accii: nec Manilii. sup his fabulis: quæ dicunt ambiguæ: credituros: sed ipsi plauto moribusq; ingenii: atq; linguæ eius. Hęc enim iudicii norma Varronẽ quoq; esse usum uidemus. Nã pręter illas unam &. xx. quæ uarronianæ uocãtur quas iccirco a cæteris segregauit: qm̃ dubiosæ non erant: sed consensu oĩum plauti esse cẽsebantur: quasdã item alias probauit adductus stilo atq; facetia sermonis Plauto congruentis. Easq; iam noĩbus alioꝝ occupatas. Plauto uindicauit. Sicuti istam quam nuperrime legebamus cui est nomen boetia: nam quũ in illis una: &. xx. non sit: & esse aquilii dicatur: nihil tñ Varro dubitauit quin Plauti foret: neq; alius quisquam nõ infrequens Plauti lector dubitauerit: si uel hos solos uersus ex ea fabula cognouerit: qui qm̃ sunt: ut de illius plauti more dicam plautinissimi propterea & meminimus eos: & ascripsimus. Parasitus ibi exuriens hæc dicit.

Vt illum dii perdant: primus qui horas repperit.
Quiq; adeo primus statuit hic solarium.
Qui mihi conuenit misero articulatim diem.
Nam me puero uetus erat solarium.
Multo omnium istorum optimum: & uerissimum.
Vbi ubi iste mouebat esse. nisi cum nihil erat.
Nunc etiam quod est. non estur. nisi cum soli iubet.
Itaq; adeo iam oppletur oppidum solariis.
Maior pars populi aridi reptant fame:

Phauorinus quoq; noster. quũ Neruulariã plauti legerem: q̃ inter incertas est habi-

plautus
Boetia comœdia
Neruularia

poetarũ

ta: & audisset ex ea comœdia uersum hunc. Stratæ scruppæ de strato uluæ sordidæ: Delectatus faceta uerboꝝ antiquitate meretricum uitia: atq; deformitates significantium: uel unus hercle inquit hic uersus Plauti esse hanc fabulam satis potest fidei fecisse. Nos quoq; ipsi nuperrime: cum legeremus fretum: nomẽ est id comœdiæ: quã Plauti esse quidam non putant: haud quicꝗ dubitamus: quin Plauti foret: & omniũ maxime genuina. Ex qua duos hos uersus exscripsimus: ut historiã quæreremus oraculi arietini: Nunc illud: est quod Arietini responsum magnis ludis dicitur. Peribo si non fecero. Si faxo: uapulabo. M. autem Varro in libris de comœdiis plautinis primo actu uerba hæc ponit. Namne gemini: nec leones: nec condiolum: nec anus plauti: nec bis compressa: nec boetia unꝗ fuit. Neq; adeo αγροικοσ: neq; commorientes: sed. M. Accutici. In eodem libro. M. Varronis id quoq; scriptum est: Plautium fuisse quempiam poetam comœdiarum. Cuius qm̃ fabulæ plauti inscripte forent: acceptas esse: quasi plautinas quum essent: non a plauto plautinæ: sed a plautio plautinane. Feruntur aũt sub Plauti nomine comœdiæ circiter: centum atq;. xxx. Sed hõ eruditissimus Læuius quinq; &. xx. esse eius solas existimauit. Non tñ dubium est: quin ista: & quæ scripta a Plauto non uidenť: & nomini eius adiiciuntur: ueteꝝ poetarum fuerint: & ab eo retractatæ & expolitæ sint. Ac propterea recipiãt dictũ plautinum. Sed. n. Saturionem: & Addictum: & tertiam quandam: cuius nunc mihi nomẽ non suppetit. in pristino eum scripsisse Varro: & plæriq; alii memoriæ tradiderunt cũ pecunia omni quam in operis artificium scænicoꝝ pepererat: in mercationibus perdita inops Romam redisset: & ob quærendum uictum ad circũagendas molas: quæ trusatiles appellantur: operam pistori locasset. Sicuti de neuio quoq; accepim9 fabulas eum in carcere duas scripsisse Laureolum & Leontem: cum ob assiduam maledicentiam: & probra in principes ciuitatis: de græcoꝝ poetaꝝ more dicta: in uincula Romæ a triũuiris coniectus esset: Vnde post a tri. ple. exẽptus est: cũ iis quas supra dixi fabulis: delicta sua & petulantias dictoꝝ quibus multos ante læserat: diluisset.

Fretũ comœdia

plautius poeta

Molę trusatiles Neuius

Quod. P. Africano: & aliis nunc uiris nobilibus ante ętatem senectam barbam: & genas radere. patrii moris fuit. Cap. iiij.

i N libris: quos de uita. P. Scipionis Africani compositos legimus scriptũ animaduertimus. P. Scipioni Pauli filio. postꝗ de pœnis triumphauerat: censorq; fuerat: eidem diem dictum ad populũ a Claudio Asellio tri. ple. cui equum in censura ademerat: Eumq; cum esset reus: neq; barbam desisse radi: neq; non candida ueste uti: neq; fuisse cultu solito reorum. Sed quum in eo tempore. Scipionem minorem. xl. annoꝝ fuisse constaret: quod de barba rasa ita scriptum eẽt mirabamur: Comperimus autem cæteros quoq; in iisdem tẽporibus nobiles uiros: barbam in eiusmodi ætate rasitauisse. Iccircoq; pleraq; imagines ueterum: non admodũ senum: sed in medio ætatis ita factas uidemus.

Radẽdi barbamos

Delitiarum uitium: & molicies oculorum: & corporis: ab Archesilao philosopho cuidam obbrobrata acerbe simul & festiuiter. Cap. v.

Archesilai uerbũ

p Lutarchus refert Archesilaum philosophum uehementi uerbo usum esse: de quodam nimis delicato diuite: qui incorruptus tamen & castus perinteger dicebatur: Nam quum uocem eius infractum: capillumq; arte compositum & oculos ludibundus atq; illecebræ uoluptatisq; plenos uideret nihil interest inquit: quibus membris cinædi sitis posterioribus: an prioribus.

Cinædi

Quare palma victoribus detur

¶De ui atq; natura palmæ arboris q^d lignū ex ea pōderibus īpositis renitat᷑. Ca.vj.

Ethercle rem mirandam Aristo.in.vij.problematum: & Plutarc.in viij. symphosicorum scribit. Si super palmæ inquit arboris lignū magna pon dera imponas ac tam grauiter urgeas: oneresq;: ut magnitudo honoris su stineri non queat: non deorsum palma cædit: nec intra flectitur: sed aduersus pōdus resurgit: & rursum nititur recuruaturq;. Propterea inquit Plutarchus in certaminib⁹ palmam signum esse placuit uictoriæ: quoniam ingenium eiusmodi ligni est: ut urgentibus prementibusq; non cedat. Palmæ Natura

¶Historia ex annalibus sumpta.de.Q.Cedio tri.militū.uerbaq; ex originibus.M.Catonis apposita: qbus ceditii uirtutem cū Spartano leonida æqparat. Cap.vii.

p Vlchrum dii boni facinus: græcarumq; facundiaꝝ magniloquentia condignum.M.Cato in libris originum de.Q.Ceditio trib. militum scriptū reliquit. Id profecto est ad hanc ferme sniam. Imperator pœnus in terra sicilia bello carthaginēsi primo: obuiam romano exercitui progreditur: colles locosq; idoneos prior occupat. Milites Romani: uti res narrata est. in locum insinuant frau di & perniciei obnoxium. Tribunus ad consulem uenit. Ostendit exitum de loci im portunitate: & hostium circūstantia. Matuꝝ censeo inquit: si rem seruare uis: faciun dum: ut.cccc.aliquos milites ad uerucā illam (sic enim.M.Cato locū editum: asperumq; appellat.) ire iubeas. Eamq; uti occupent: imperes horterisq;: hostes ꝓfecto ubi id uiderint: fortissimus quisq; & promptissimus: ad occursandū pugnandūq; in eos preuertentur: unoq; illo negocio sese alligabunt: atq; illi omnes.cccc.ꝓculdubio obtrūcabuntur. Tu interea occupatis in ea cæde hostibus: tempus exercitus ex hoc loco educendi habebis. Alia: nisi hæc salutis uia nulla est: consul tribuno respondit: consilium quidem fidum: atq; prouidens sibi uiderier. Sed istos inquit milites.cccc. ad eum locum in hostium cuneos quisnam erit: qui ducat? Si alium inquit tribun⁹: neminem reperis: me licet ad hoc periculum utare. Ego hanc tibi: & reip. animando consul tribuno gratias laudesq; agit. Tribunus &.cccc. ad moriendum proficiscuntur. Hostes eoꝝ audaciam demirantur. Quorsum ire pergant in expectando sunt. Sed ubi apparuit.ad eandem uerrucam occupandam iter intēdere mittit aduersum illos imperator carthaginensis peditatumq; equitatum: quos in exercitu uiros habu it strēnuissimos. Romani milites circūueniuntur: circūuenire repugnant fit prœliū diu anceps. Tandem superat multitudo: Quadringenti omnes tū una perfossi gladiis: aut missilibus operti cadunt. Consul interibi: dum ea pugna fit: se in locis tutos: atq; editos subducit. Sed quod illi tribuno duci militum.cccc.diuinitus in eo prœlio usu uenit: non iam nostris sed ipsius Catonis uerbis subiecimus: uerba catonis: Dii immortales trib. militum fortunam ex uirtute eius dedere. Nam ita euenit: Quum saucius multifariam ibi factus esset: tum nullus capiti nullū euenit. Eumq; iter mor tuos defatigatum uulneribus: atq; spirantem quod sanguem deflaxerat.cognouere: eum sustulere. Isq; conuolauit. Sæpeq; post illam operam reip. fortem: atq; strenuā perhibuit. Illoq; facto: quod illos milites subduxit.exercitum cęterum seruauit: Sed idem benefactum in quo loco ponas.nimium interest. Leonides Lacedęmonius lau datur: qui simile apud Thermophylas fecit. Propter eius uirtutes omnis græcia glo riam atq; gratiam præcipuam claritudinis inclytissimæ decorauere monumentis si gnis statuis.elogiis historiis. Aliisq; rebus gratissimū id eius factum habuere. At tri

Veruca

Leonides

buno militum parua laus pro factis relicta: qui idem faceret. atq; rempublicam seruauerat. Hanc. Q. Ceditii uirtutem. M. Cato tali suo testimonio decurauit. Claudius autem Quadrigarius annali. iii. nõ Ceditio nomen fuisse refert: sed Laberio.

❡Litteræ eximiæ consulum. C. Fabricii: & Aemilii ad regem pyrrhum a Quito claudio. scriptore historiarum in memoriam datæ. Cap. viii.

Pyrrus thimochares — [q]Vum Pyrrhus rex in terra Italia esset & unam atq; alteram pugnam ꝓspere pugnasset: satisq; angerent̃ Romani: & pleraq; Italia ad regem desciuisset: tum ambraciensis q̃spiã Thimochares Regis pyrrhi amicus ad. C. Fabriciũ cõsulẽ furti uenit: ac premiũ petiuit: & si de premio cõueniret: ꝓmisit Regem uenenis necare Id qđ facile factum esse dixit: qm̃ filii sui pocula in conuiuio regi mini

Fabricius — strarent. Eam rem fabritius ad senatum scripsit: senatus legatos ad regem misit: Mãdauit ut de Thimochare nihil ꝓderent: sed moneret uti res: circũspectius ageret: atq; a ꝓximorum ĩsidiis salutem tutaretur: hoc ita uti diximus: ĩ Valerii Antiatis histo

Nicias — ria scriptũ est. Quadrigarius aũt in libro. iii non Thimocarẽ: sed Niciã adisse ad consulẽ scripsit. Neq; legatos a senatu missos: sed a cõsulibus. Et regẽ a populo romano laudes atq; grãs scripsisse: captiuosq; oĩs: quos tum habuerit: restituisse & reddidisse. Cõsules tũ fuerũt. C. Fabricius: & Aemilius. Litteras quas ad regẽ Pyrrhũ sup ea cã miserunt: Clau. Quadrigarius scripsit fuisse hoc exẽplo. Consules Romani salutẽ dicunt Pyrrho regi. Nos p tuis iniuriis continuo animo strenui cõmoti inimiciter tecum bellare studemus. Sed cõmunis exẽpli & fidei ergo uisum est: uti te saluum uelimus: ut esset quẽ armis uincere possimus. Ad nos uenit Nicias familiaris tuus: q sibi præcium a nobis petere si te clam interficisset. Is nos negauimus uelle. Neue ob eã rem quicq̃ commodi expectaret: & simul uisum est ut te certiorem faciemus: ne qd eiusmodi si accidisset nostro consilio ciuitates putarent factũ: & quod nobis non placet præcio: aut premio: aut dolis pugnare: Tu nisi caueas iacebis.

❡Quis & cuiusmodi fuerit q in ꝓuerbio fertur equus seianus: & qualis color equorum sit: qui spadices uocantur. Deq; istius uocabuli ratione. Cap. ix.

Equi Diomedis Equus seianus — [b]Assus in cõmentariis suis: itẽ Iulius modestus in secundo q̃stionũ confusarum historiam de equo seiano tradũt: dignam memoria: atq; admiratõe. Cn. Seium quempiam scribunt fuisse. Eumq; habuisse equum natum argis in terra græcia de quo fama cõstans esset tanq̃ de genere equorũ ꝓgenitus foret: qui diomedis thracis fuissent: quos Hercules diomede occiso e Thracia argos per duxisset. Eum quum dicunt fuisse magnitudine inusitata: ceruice ardua: colore Phœniceo: flaua & comanti iuba: Omnibusq; aliis equorum laudibus quoq; longe pr̃stitisse. Sed eundem equum tali fuisse fato: siue fortuna ferũt. aut quisquis haberet eũ: possideretq;: is cum omni domo. familia fortunisq; omnibus suis ad internitionem usq; deperiret. Itaq; primum illum. Cn. Seium dominum eius. M. Antonio qui postea triumuir reip. constituendæ fuit: capitis damnatum miserando simplici affectũ esse. Eodem tempore Cor. Dolobellam consulem in Syriam proficiscentem fama istius equi adductum argos deuertisse. Cupidineq; habendi eius exarsisse. Emisseque sestertiis centum milibus. Sed ipsum quoq; Dolobellam in Syria bello ciuili obsessum atque interfectum esse. Mox eundem equum. qui Dolobellæ fuerat. C. cassium qui Dolobellã obsederat: abduxisse. Quũ Cassiũ postea satis notũ ẽ uictis Parthis: fusoq; exercitu suo: miserã mortẽ oppetiisse: Deinde Antoniũ post interitũ Cassi par

a uictoria:equum illum nobilem cassi requisisse:& cum eo potius esset:ipsum quoq; postea uictum:atq; desertum:detestabili exitio interisse. Hinc prouerbium de hominibus calamitosis ortum.diciq; solitum. Ille homo habet equum seianum. Eadē sententia est illius quoq; ueteris prouerbii:quod ita dictum accepimus. Aurum tolosanum. Nam quum oppidum tolosanum in terra Italia. Q. Cepio consul diripuisset: multumq; auri in eius oppidi templis fuisset:quisquis ex ea direptiōe aurum attigit: misero cruciabiliq; exitu periit. Hunc equum. C. Bassus uidisse se argis refert: aut credibili pulchritudine:uigoreq;:& calore exuperantissimo. Quem colorem nos (sicuti dixi) puniceum:græci partim φοίνικα:alii σπαδίκα appellāt:quoniam palmę termes ex arbore cum fructu auulsus spadix dicitur.

Aurum tolosanū

Puniceus color

Spadix

¶ Quod est quædam septenarii numeri uis & facultas:in multis naturæ rebus aīaduersa:de. M. Varro. in hebdomadibus disserit copiose. Cap.x.

u Arro in primo libro:qui inscribunt̄ hebdomades:uel de imaginibus septenarii numeri:quem Græci hebdomada appellāt: uirtutes : potestatesq; multas:uariasq; dicit. Is namq; numerus inquit:septentriōes maiores: minoresq; facit in cælo. Item uirgilias:quas græci πλειαδας uocant. Facit etiā stellas: quas alii erraticas. P. Nigidius errones appellat. Circulos quoq; ait in cælo:circū longitudinem axis septē esse:equis duos minimos:qui axem extimū tangunt: πολους .i. axes appellari dicit. Sed eos in spæra quę κρικωτη .i. spera pertusa uocatur propter breuitatem nō inesse: At qui neq; ipse zodiacus septenario caret numero. Nā in septimo signo fit solsticiū a bruma. In septimo bruma a solsticio. In septimo æquinoctiū ab æquinoctio: Dies deinde illos qbus halcyones hyeme anni in aqua nidulant̄:eos quoq; septē esse dicit. Præterea scripsit lunæ curriculum cōfici integrū quater septenis diebus. Nā duodetricesimo luna īquit:ex quo uestigio ꝓfecta est:eodē redit. Auctoremq; opinionis huius Aristidē esse samiū:in qua re non id solū aīaduerti debere dicit:quod quater septenis.i. octo & uiginti diebus cōficeret īter luna suū. Sed ꝙ is numerus septenarius:si ab uno ꝓfectus:dū ad semetipsum ꝓgreditur: oīs p quos progressus est:numeros cōprehēdat:ipsumq; se addat:facit numeꝝ octo &.xx.quot dies sunt curriculi lunaris. Ad hoīes quoq; nascēdos uim numeri istius porrigi:ptinere ꝙ ait. Nam quū in uteꝝ inquit mulieris genitale semen datū est:primis septē diebus cōglobatur coagulaturq;. Fitq; ad capiendā figurā idoneū. Post deinde quarta hebdomade:quod eius uirile fœtus futuꝝ est. caput & spina:quæ est in dorso informat̄. Septima aūt fere hebdomade.i. nono &.xl. die totus inquit hō in utero absoluit̄. Illā quoq; uim numeri huius obseruatā refert:ꝙ ante mēsem septimum: neq; masculus: neq; fœmina salubriter ac ꝭm naturam nasci pōt:& ꝙ ii : qui iustissime in utero sunt: post.cclxxx.dies:postq̄ sunt cōcepti:quadragesima deniq; hebdomade ita nascunt̄. Pericula quoq; uitæ fortunarumq; hoīum:quæ climateras Chaldæi:appellant:grauissima quæq; fieri affirmat septenariis. Præter hæc modū esse dicit summum adolescendi humani corporis septē pedes:quod esse magis ueꝝ arbitramur. q̄ quod Herodotus homo fabulator in primo historiarum inuētum esse sub terra scripsit. Oresti corpus cubita longitudinis habens septem.quæ faciunt pedes duodecim & quadrātem. Nisi si (ut Homerus opinatus est) uastiora.prolixioraque fuerint corpora hominum antiquorum.& nunc quasi iam mundo senescente iterum atque hominum detrimenta sunt. Dētes quoque & in primis septem mensibus.& septenos ex utraq;

Septenarius numerus uergilie Pleiades Et rōnes zodiacus

climate

Herodotus fabulator

parte gigni ait: & cadere ãnis septenis: & genuinos annasci annis fere bis septenis. Venas etiam in hominibus uel potius arterias: medicos musicos dicere ait: numero moueri septenario: quod ipsi appellant την διατεσσάρων συμφωνιαν idest per quaternarium consonantiam: quæ fit collatione quarernarii numeri. Discrimina etiã periculorum in morbis maiore ui fieri putant in diebus: qui conficiũtur ex numero septenarii. Eosq; dies omnium maxime ita ut medici appellãt: κριτικους ηκρισημους: idest iudiciarios uel iudiciales cuiq; uideri primam hebdomadam: & secundam & tertiam. Necnon id etiam est ad uim facultatesq; eius numeri augendas: ꝙ quibus inedia mori consilium est: septimo demum die mortem opetunt. Hæc Varro de numero septenario scripsit admodum conquisite. Sed alia quoq; ibidem congerit frigidiuscula. Veluti septem opera esse in orbe terrarum miranda: & sapiẽtes item ueteres septem fuisse: & curicula ludorum circensium solemnia septem esse: ad pugnandas thebas duces septem delectos. Tum ibi addit se quoq; iam duodecimam annorum hebdomadam ingressum esse: & ad eum diem septuaginta hebdomadas librorum conscripsisse. Ex quibus aliquandiu quum proscriptis esset: direptis bibliothecis suis non comparuisse.

Varro scripsit libros conquisite

¶Quibus & q̃ friuolis argumentis Actius in didascalicis utatur: quibus docere nititur Hesiodum esse: q̃ Homerum natu antiquiorem. Cap. xj.

Homer9 Hesiodus

S Vper ætate Homeri atq; Hesiodi non cõsentitur. Alii Homerũ: q̃ Hesiodum maiorem natu fuisse scripserunt. In quibus Philochorus & Zenophanes. Alii minorẽ inquis. L. Actius poeta: & Ephorus historiæ scriptor. M. aũt Varro in primo de imaginibus: uter prior natus sit: parũ constare dicit: Sed non esse dubium quin aliquo tempore eodem uixerint: idq; ex epigrãmate ostendit: quod in tripode scriptum est: q̃ in monte helicone ab Hesiodo positus traditur. Actius autẽ in primo didascalico leuibus admodum argumentis utitur: per quem ostendit Hesiodum natu priorem. Quod Homerus inquit: quum in principio carminis Achillẽ esse filium Pelei diceret: quis esset Peleus non addidit. Quam rem procul inquit dubio dixisset: nisi ab Hesiodo iam dictum uideretur. De cyclope itidem inquit uel maxime ꝙ unoculus fuit: rem tam insignem non præterisset nisi æque prioris Hesiodi carminibus uulgatum esset. De patria quoq; Homeri multo maxime discessum est. Alii colophonium: alii smyrnæum: sunt qui Atheniensem: sunt ægyptium dicat fuisse. Aristoteles tradit ex insula Ionatum. M. Varro in libro de imaginib9 primo Homeri imagini hoc epigramma apposuit.

Capella Homeri candida hoc tumulum indicat
Quod ariete mortuo faciunt sacra.
ἑπτὰ πόλεις ἐπιζοῦσι περὶ ῥίζαν ὁμηρόυ.
σμυρνᾶ ῥόδος κολοφων σαλαμινιος αργος αθηναι.
Septem urbes certant de stirpe insignis homeri.
Smyrna rhodus: colophon: salamin: ius: argos athenæ.

¶Largum atq; auidum bibendi a. P. Nigidio doctissimo uiro nouo & propemodũ absurdo uocabulo bibosum dictum. Cap. xij.

Bibax Bibosus

B Ibendi auidum. P. Nigidius in cõmentariis grãmaticis bibacẽ & bibosum dici Bibacẽ ego: ut edacẽ a plerisq; aliis dictũ lego. Bibosum dictũ et nusq̃ repperi: nisi apud Laberium. Neq; aliud est: ꝙ simili inclinatu dicat̃. No

.n. simile

enim simile est: ut uinosus: aut uitiosus: cæteraq; quę hoc modo dicuntur: qm̃ a uocalibus non a uerbo inclinata sunt. Laberius in mimo uel primo: qui salinator inscriptus est: uerbo hoc ita utitur. Non mammosa: non annosa: non bibosa: non procax.

¶Quod Demosthenes etiam tum adolescens quum Platōis philosophi discipulus foret: audito forte Callistrato rhetore in concione populi: destitit a Platone: & sectatus est Callistratum. Cap. xiii.

Ermippus hoc scriptum reliquit. Demosthenem admodum adolescentē uentitare in academiam: Platonemq; audire solitum. Atq; is inquit Demosthenes domo egressus: ut ei mos erat: quum ad Platonem pergeret: complurisque populos currentes uideret: percontatur eius rei causam. Cognoscitq; currere eos auditum Callistratum. Is Callistratus athenis orator in republi. fuit. Illi δημαγωγους appellant. uisum est paulum diuertere. expeririq; an ad digna auditu: tanto properatum studio foret. Venit inquit: atq; audit Callistratum: nobilem illam. την περι ορωπου δικην. idest de oropo causam dicētem. Atq; ita motus: & demulctus: & captꝰ est: ut Callistratum iam inde sectari cœperit: academiam cum Platone reliquerit.

¶Dimidium librum legi: aut dimidiam fabulam audiui: aliaq; huiuscemodi: qui dicat uitiose dicere. Eiusq; uitii causas reddere. M. Varronem nec queq̃ ueterum iisce uerbis ita usum esse. Cap. xiiii.

Imidium librum legi: aut dimidiam fabulam audiui: uel quid aliud huiuscemodi: & male & uitiose dici existimat Varro. Oportet enim inquit dicere dimidiatum librum: non dimidium: & dimidiatam fabulam: nō dimidiam. Contra autem si e sextario hemina fusa est non dimidiatū sextarium fusum dicendū est. Et qui quoq; ex mille nūmum quod ei debebatur: quingentos recepit: non dimidiatū recepisse dicemus: sed dimidiæ. At si scyphus inquit argenteus mihi cum alio cōis i duas partes disiectus sit: dimidiatū meum dicere esse scyphū debeo: non dimidium. Argenti aūt: quod in eo scypho inest: dimidiū meum esse non dimidiatum: disserit. ac diuidit subtilissime: quod dimidiū dimidiato intersit. & Q. Ennium scienter hoc in annalibus dixisse ait. Secuti siquis ferat uas uini dimidiatū. Sic pars quæ deest a uase: non dimidiata dicēda est: sed dimidia. Oīs autem disputatiōis eius: quam subtiliter quidē: sed sub obscure explicat: summa hæc est dimidiatum est quasi dismediatum: & in partis duas pares diuisum. Dimidiatū ergo: nisi ipsum qđ diuisum est: dici haud conuenit. Dimidium uero est non quod ipsum dimidiatū est: sed quæ ex dimidiato pars altera est. quum igitur partem libri dimidiam legisse uolumus dicere: aut partem dimidiam fabulæ audisse: si dimidiam fabulam: aut dimidium librum dicemus: peccabimus. Totum. n. ipsum: quod dimidiatū aut diuisum est: dimidium dicis. Itaq; Lucilius eadem secutus: uno oculo inquit pedibusq; duobus: dimidiatus ut porcus. Et alio loco: qd ni & scuta quidē ut uendat: scutarius laudat. Perfractam strigilē soleam improbus dimidiatam. Iam in. xx. manifestius dimidiam horam dicere studiose fugit. Sed pro dimidia dimidiū ponit in hisce uersibus.

Tempestate sua: atq; eodem uno tempore: & horæ
Dimidio tribus confectis dumtaxat eandem: & quartam.

Nam quum obuium proximumq; esse dicere: & hora dimidia tribus confectis: uigilate: atq; attente uerbum non probum mutauit: per quod satis apparet ne horā qui

dem dimidiam recte dici: sed uel dimidiatam horam: uel dimidiatam partem horę.
Propterea Plautus in bacchidibus dimidium auri dicit: non dimidiatum auꝝ. Item
in aulularia: dimidium obsoni: non dimidiatum obsonium: in hoc uersu. Ei adeo ob
sonii hinc iussit dimidium dari: in mœnæchinis autem dimidiatum diem: non dimi-
dium in hoc uersu. Dies quidem iam ad umbiculum dimidiatꝰ mortuus est. Etiam
M. Cato in libro quem de agricultura conscripsit. semen cupressi serito crebrum: ita
uti linum seri solet. eo crebro terram isternito: dimidiatum digitum. Iam id bene ta-
bula: aut pedibus: aut manibus complanato: dimidiatum inquit digitum: nō dimi-
dium. Nam digiti quidem dimidium. digitum autem ipsum dimidiatum dici opor
tet. Item. M. Cato de carthaginensibus ita scripsit. Homines defoderunt in terram
dimidiatos. ignemq; circumposuerunt. ita interfecerunt. Neq; quisq̄ omnium qui ꝓ
be locuti sunt his uerbis secus q̄ dixi usus est.

¶ Extare in litteris: perq; hoīum memorias tradi: ꝙ repēte multis mortē attulit gau
diū ingēs insperatū: ītercl usa aīa: & uim magni: nouiq; motus nō sustinēte. Ca. xv.

c Ognito repente insperato gaudio expirasse aīam refert Aristoteles philo-
sophus Polycratam nobilē fœminam e naxo insula. Philippides quoq; co
mœdiaꝝ poeta: haud ignobilis ętate iam edita: cum in certamine poetaꝝ
præter spē uicisset & lætissime gauderet inter illud gaudium repente mortuus est. de
rhodio etiam Diagora celebrata historia est. Is Diagoras tris filios adolescentes ha-
buit: unum pugilē: alterum pancratiastē: tertium luctatorē. Eosq; oīs uidit uincere:
coronariq; eodem olympiæ die & quum ibi eū tres adolescētes amplexi: coronis suis
in caput patris positis sauiarent: eumq; populus gratulabūdus flores undiq; ī eum
iacerent ibi in stadio inspectante populo: in oculis atq; in manibus filioꝝ aīam effla-
uit. Præterea in nostris annalibus scriptum legimus qua tempestate apud cannas ex
ercitus populi romani cæsus est: anū matrem nuncio de more filii allato luctu atq;
mœrore affectam esse: Sed is nuncius non uerus fuit. Atq; is adolescens nō diu post
ex ea pugna in urbem redit. Anus repente filio uiso: copia: atq; turba: & quasi ruina
incidentis inopinati gaudii oppressa exanimataq; est.

¶ Temporis uarietas in puerperiis mulieꝝ: quænam sit a medicis & philosophis tra
dita: atq; inibi poetaꝝ quoq; ueterum: super eadem re opiniones. Multaq; alia audi
tu: atq; memoratu digna. Verbaq; ipsa Hippocratis medici ex libro illius sumpta:
qui inscriptus est περι τοφησ. i. de alimento. Id quoq; esse a grauissimis uiris memo
riæ mandatum. Cap. xvj.

e T medici & philosophi illustres: de tpe humani partus quæsiuerunt. πο-
σὸσ ὁ τησ τῶν ἀνθρώπων κυήσεωσ χρόνωσ. i. quātum est hoīum ge
stationis tēpus. Et multa opinio est. Eaq; iam ꝓ uera recepta. Postq̄ mu-
lieris uterus conceperit semen: gigni hoīem septimo mēse rarenter: nunq̄ octauo: sæ
pe nono: sæpenumero decimo mēse. Eumq; esse hoīem gignendi summū finē: decem
menses nō inceptos sed exactos. Idq; Plautū ueterē copiā dicere uidemus: in comœ
dia cistellaria: his uerbis. Tum illa quā cōpresserat decimo post mense exacto: hic pe
perit filiā. Hoc idē tradit ēt Menāder poeta uetustior. humanaꝝ opinionum uel pe-
ritissimus. Versus eius sup ea re de fabula Plocio posui. γυνὴ κυεῖ δεκάμηνοσ. mu
lier decimustris parit. Sed noster Cecilius: cū faceret eodem noīe: & eiusdē argumē-
ti comœdiam: ac pleraq; a Menādro sumeret: in mensibus tñ genitalibus nominan-
dis: non

dis:non pretermisit octauum. Quem pretierat Menander. Cecilii uersus hi sunt.
Insolet ne mulier decimo mense parere?
Pol nono quoq; septimo atq; octauo.
Eam rem Ceciliũ non incõsiderate dixisse: neq; temere a Menandro: atq; a multorũ opinionibus desciuisse. M. Varro uti credamus facit. Nã mense nõnunq̃ octauo editum esse partũ in lib. xiiii. rerꝫ diuinarꝫ scriptum reliqt. Quo in lib. ẽt. xj. mẽse aliquãdo nasci posse hoiem dicit. Eiusq; sniæ tam de. viij. q̃ de. xj. mẽse Aristotelem laudat auctorem. Sed huius de mense. viij. dissensionis cã cognosci potest in lib. Hippocratis qui inscript9 est. ϖεριτροφησ de alimento. ex quo lib. uerba hæc sunt: εςι δε και ουκεσιν οκταμηνοσ γενησισ. i. Est autem & non est octimestris partus. Id tã obscure: atq; præcise: tamq; aduerse dictum Sabinus medicus: qui Hippocratem commodissime cõmẽtatus est: his uerbis enarrauit. εσι μεν φαινομενα ωσ ζωα μετα τυ νεκτροσιν: ουκ εσι δε ωσ θνησ κοντα μετα ταυτα. και εςι νουν φαντασια μεν ϖαραντικα οντα δυναμει δε ουκ εςι. Idest apparent quidem: ueluti aialia post abortum: Sed nequaquã sunt: quippe quæ statim uita excedant. Itaq; esse quidẽ tãtisper imaginant̃: sed potẽtia nõ sunt. Antiquos aũt romãos Varro dicit nõ recepisse huiuscemõi quasi mõstrosas raritates. Sed nono mense: aut decimo: neq; preter hos alias partionem mulieris ẽm naturam fieri existimasse. Iccirco eos noia parcis tribus fecisse a pariendo: & a nono: atq; decimo mense. Nam parca inquit imutata littera una a partu noiata. item nona & decima a partus tempestiui tpe. Cesselli9 aũt uindex in lectionibus suis antiquis tria inquit noia parcarum sunt: Nona: Decima: Morta. Et uersum hunc Liuii antiquissimi poetæ ponit ex οδυσσεια. i. ulyssea. Quãdo dies adueniet: quem profata morta est. Sed hõ minime malus Cesellius mortam quasi nomen accepit: quum accipere quasi meram deberet. Præterea ego de partu humano præterq̃ q̃ scripta in libris legi: hoc quoq; uenisse usu romæ comperi. Fœminam bonis atq; honestis moribus non ambigua pudicitia in. xi. mense post mariti mortẽ peperisse. Factumq; esse negocium propter rõnem tpis: quasi marito mortuo: postea concepisset: qm̃ decem uiri in decimo mense gigni hominem: nõ in undecimo scripsissent. Sed diuum Hadrianũ causa cognita decreuisse in. xi. quoq; mense partum edi posse. Id quoq; ipsum eius rei decretũ nos legimus. In eo decreto Hadrianus ita statuere se dicit: requisitis ueterꝫ philosophorꝫ: & medicorꝫ sentẽtijs. Hodie quoq; in satyra forte. M. Varronis legimus: quæ inscribitur testamentum uerba hæc. Siqs mihi filius: unus: pluresue in decem mensibus gignuntur: Ii: si erunt ονι λυρασ. i. asini ad lyram exhæredes sunto. Quod siquis undecimo mẽse: κατ αριστοτελη. i. ẽm Aristotelem natus esto: Accio idẽ: quod Titio ius esto apud me: Per hoc uetus prouerbium Varro significat: sicuti uulgo dici solitũ erat: de rebus inter se nihil distãtibus. Idem Acci quod Titii: ita pari eodẽq; iure esse in. x. mensibus natos: & in. xi. Quod si ita: neq; ultra decimum mẽsem fœtura mulierum protolli potest: quæri oportet: cur Homerus scripserit Neptunnum dixisse puellæ a se recens compressæ.
χαίρε νυν φιλοτητι ϖερι ϖλομενον δενιαυτου.
τέξεισ αγλαα τεκνα. εϖει ου καϖοφωλιοι ευναί.
αθονατων.
Nunc gaude dilecta. ast cum se euoluerit annus
Illustres. neq; enim diuum cubilia uana.

Natos nixa dabis. Id quũ ego ad compluris grãmaticos attulissem partim eorũ disputabant: Homeri quoq; ætate: sicuti Romuli: annum fuisse: nõ. xii. mensiũ: sed. x. Alii conuenisse Neptũno: maiestatiq; eius dicebant: ut longiore tpe fœtus ex eo grãdesceret. Alii alia quædam nugalia. Sed Phauorinus mihi ait: περι πλωμενον ενιαυτον. i. uoluente anno: nõ confecto esse anno: sed affecto. In qua re usus est uerbo non uulgariæ significationis. Affecta. n. sicuti. M. Cicero: & ueterũ elegãtissimi locuti sunt: ea propriæ dicebant: quæ non ad finem ipsum: sed proxime fini progressa deductaue erant. Hoc uerbum ad hanc sniam Ciceronis in oratiõe fuit: quam dixit de ꝓuinciis consularibus. Hippocrates aũt in illo libro: de quo supra scripsi: quũ & numerum dierũ. quibus conceptũ in utero coagulũ conformat: & tps ipsius partionis nono aut decimo mense definisset: neq; id tñ semper eadem esse fini dixisset: sed alias ocius fieri: alias serius: hisce ad postremũ uerbis usus est. γινεται δε εν τουτοισ και πλειω και ελασσω. και ολου. κατα μεροσ και ειπομεν δε. και πλιω πλειονον. και ελασσω ελασσον. i. in hisce uero & plura fiunt: & pauciora: & ex toto: & per partes. Dicimus ẽt plura pluribus: & pauciora paucioribus: quibus uerbis significat qđ aliquando ocius fieret: non multo tñ fieri ocius. Neq; quod serius multo serius: Memini ego romæ accurate hoc: atq; solicite quæsitum: negocio rei tunc paruæ postulãte: an. viii. mense infans ex utero uiuus editus: & statim mortuus ius trium liberorum suppleuisset: quum abortio quibusdã: non partus uideretur mensis octaui intempestiuitas. Sed qñ de Homerico annuo partu: ac de. xi. mense dicimus quæ cognoueramus: uisum est non prætereundum: quod in Plinii secũdi libro. vii. naturalis historiæ legimus. Id autem: quia extra fidem uideri potest: uerba ipsius Plinii posuimus. Massurius auctorem. L. Papyrium prætorem secundo hærede lege agente bonorũ possessionem contra eum dedisse: quum mater partum: se. xiii. mensibus tulisse diceret: qñ nullum certum tẽpus pariendi: statutũ ei uideretur. In eodẽ lib. Plinii secũdi uerba hæc scripta sunt. Oscitatio in nixu lætalis est: sicut strenuisse accit abortiuum.

¶Quod tres libros Plato Philolai pythagorici: & Aristoteles pauculos Speusippi philosophi mercati sunt. preciis fidẽ nõ capientibus. Cap. xvii.

m Emoriæ mandatũ est Platonem philosophum tenui admodũ pecunia familiari fuisse. Atq; eum tñ tris philolai Pythagorici libros decẽ milibꝰ denarium mercatũ. Id ei precium donasse quidã scripserunt amicũ eiꝰ Dionem syracusanum Aristotelem quoq; traditum libros pauculos Speusippi philosophi post mortẽ eius emisse talẽtis atticis tribus. ea sũma fit nũmi nostri duo &. lxx. milia. Τιμων amarulẽtus librũ maledicentissimũ conscripsit q σιλλοσ Sillus iscribitur. In eo libro Platonẽ philosophum: quẽ dixeramus admodum tenui pecunia familiari fuisse contumeliose appellat: q impenso precio librũ pythagoricæ disciplinæ emisset. Exq; eo Timæum nobilẽ illum dialogũ cõtinuasset. Versus sup ea re Τιμωνοσ hi sũt. και συ πλατων και γαρ σε μαθητην οποθοσ εσχεν: πολλων δαργυριων ολιγεν ηλλαξ ας βιβλον οθεν απαρχομενοσ γραφειν εδιδαχθησ. i. tuq; Plato. Nam discipulum te dira cupido Abstulit. Exiguum redimis grande ære libellum. Scribere per quem orsus: præ doctus abinde fuisti.

¶Quid sint pedarii senatores & quam ob causam ita appellati. Quãq; habeant originem uerba hæc: ex edictio translatitio cõsulum: Senatores: quibusq; in senatu sententiam dicere licet. Cap. xviii.

Non pauci

Qui sint senatores pedarii

On pauci ſunt:qui opinantur pedarios ſenatores appellatos: qui ſententiam in ſenatu nō uerbis dicerent ſed in alienā ſniam pedibus irent. Quid igitur quum ſe.con.per diſceſſionē fiebat: nonne uniuerſi ſenatores ſniam pedibus ferebant? Atqui hæc ēt uocabuli iſtius ratio dicitur:quā.C. Baſſus in cōmētariis ſuis ſcriptam reliquit. Senatores.n. dicit i ueterꝝ ætate:qui currulem magiſtratum geſſiſſent currus ſolitos honoris gratia in curia uehi:in quo curru ſella eſſet:ſupra quā conſiderent quę ob eam cām currulis appellaretur. Sed eos ſenatores:q magiſtratum currulem nondū cœperant:pedibus itauiſſe in curiā. Propterea ſenatores nondū maioribus honoribus functos pedarios noīatos. M. autem Varro in ſatyra Menippea:quæ ιπποκυων ideſt equicatella inſcripta eſt:equites quoſdā dicit pedarios appellatos. Videturq; eos ſignificare:qui nōdum a cenſoribus in ſenatum lecti: ſenatores quidem non erant. Sed quia honoribus populi uſi quidē erant:in ſenatum ueniebant:& ſententiæ ius habebāt. Nam & currulibus magiſtratibus facti:qui nōdum a cenſoribus in ſenatum lecti erant:ſenatores non erant. Et qui i poſtremis ſcripti erant:non rogabantur ſententias:ſed quas principes dixerant in eas deſcendebāt. Hoc ſignificabat edictum:quo nunc quoq; conſules. quum ſenatores in curiam uocant:ſeruandæ conſuetudinis cauſa:tranſlatitio utuntur. Verba edicti hæc ſunt. Senatores quibuſq; in ſenatu ſententiā dicere licet. Verſum quoq; Labeſii: in quo id uocabulum poſitum eſt:notari iuſſimus:quem legimus in mimo:qui ſcriptor inſcriptos eſt:caput ſine lingua:pedaria ſententia eſt. hoc uocabulum a pleriſq; barbare dici animaduertimus:nam pro pedariis pedaneos appellant.

¶Qua ratione.C.Baſſus ſcripſerit:parcum hominem appellatum & quam eius uocabuli cauſam putarit:& contra quem in modum quibuſq; uerbis Phauorinus hanc traditionem eius eluſerit. Cap.xix.

Pud cœnā Phauorini philoſophi quū diſcubitū fuerat: cœptuſq; erat apponi cibus:ſeruus aſſiſtens mēſæ eius legere inceptabat:aut litterarꝝ quid græcarꝝ:aut noſtratium:uelut eo die:quo affui ego legebat.C.Baſſi eruditi uiri liber de origine uerborꝝ & uocabulorꝝ in quo ita ſcriptum fuit. Parcus cōpoſito uocabulo dictus eſt:quaſi par arcæ:qn ſicut in arca:oīa recundunt: eiuſq; cuſtodia ſeruant:& continētur:ita homo tenax:paruoq; contētus oīa cuſtodia:& recōdita habet:ſicuti arca:quam ob cām parcus:quaſi par arcæ noīatus eſt. Tū Phauorinus ubi hæc audiuit:ſupſtitioſe inquit:& nimis moleſte atq; odioſe cōfabricatus cōmolituſq; magis eſt originem uocabuli.C.iſte Baſſus:ꝗ enarrauit. Nā ſi licet res dicere cōmenticias:cur non probabilius uideatur: ut accipiamus parcum ob cam cauſam dictum:ꝙ pecuniam conſumi:atq; impendi arceat:& prohibeat:quaſi pecuniarcus. Quin potius:quod ſimplicius inquit ueriuſq; eſt id dicimas? Parcus.n. neq; ab arca:neq; ab arcendo:ſed ab eo:quod eſt parum:& paruum denominatus eſt.

¶Auli Gelii noctium atticarum commentarii: Liber quartus.

N ueſtibulo ædium palatinarum oīs fere ordinis multitudo opperiētes ſalutationem Cæſaris conſtiterant. Atq; ibi in circulo doctorꝝ hominum:Phauorino philoſopho præſente oſtendebat quiſpiam grammaticæ rei doctor:ſcholica:quędam nugalia:de generibus:& caſibus

uocabulorum disserens: cum arduis superciliis uocisq; & uultus grauitate composita: tanq̃ interpres: & arbiter sibyllæ oraculoꝝ. Tum aspiciens ad phauorinum: q̃q̃ ei etiã nondum satis notus esset. Penus quoq; inquit uariis generibus dictum: & uarie declinatum ē. Nam & hoc penus: & hęc penus: & huius peni: & peniris: & penitiris: & penoris ueteres dictauerunt. Mundum quoq; muliebrem Lucilius in satyrarum xvi. non uirili genere: ut cæteri: sed neutro appellauit his uersibus.

Legauit quidam uxori mundum omne penumq;.
Quod mundum: atq; penum? nam quis diiudicet istuc?

Atq; oĩum hoꝝ & testimoniis: & exẽplis constrepebat. Cumq; nimis ociose sibi placeret: intercessit placide phauorinus: & iam bone inquit magister. qcquid est nomen tibi abunde multa docuisti: quæ qdem ignorabamus & scite haud sane postulabamus. Quid enim refert mea eiusq; qui quum loquor quo genere penum dicam: aut in quas extremas litteras declinẽ: si nemo id: non nimis barbare fecerit? Sed hoc plane indigeo addiscere: qd sit penus: & quo sensu id uocabulum dicat̃ ne rem quotidiani usus tanq̃ qui in uenalibus latinæ loqui tentant: alia q̃ oportet uoce appellẽ. Quæris inquit iste rem minime obscuram. Quis adeo ignorat penum esse: uinum: & triticum: & oleũ: & lentem: & fabam: atq; huiuscemodi cætera. Etiam ne iquit phauorinus: milium: & panicum: & glans: & ordeum penus est? Sunt enim propemodũ hæc quoq; huiusmodi. Cumq; ille reticẽs hæreret: nolo inqt hoc iam labores: an ista quæ dixi: penus appellentur. Sed potesne mihi: nõ speciem aliquam de penu dicere: sed definire: genere proposito: & differentiis appositis quid sit penus? Quot sint penus genera? & quas differentias dicas? non hercle inquit intelligo. Rem inquit phauorinus plane dicam. Postulas: quod difficilius est dici planius. Nam hoc qdem ꝑuulgatum est: definitionẽ oẽm: ex genere & differentia cõsistere. Sed si itẽ mihi præmandare: quod aiunt postulas. faciã sane id quoq; honoris tui habendi gratia atque deĩde ita exorsus est. Si inqt ego te nunc rogẽ: uti mihi dicas: & quasi circunscribas uerbis: quid homo sit: non opinor respondeas hominem esse te: atq; me. Hoc enĩ qs homo sit: ostendere est: non quid hõ sit dicere. Sed si inq̃ peterem, ut ipsum illud: qd homo est definires: tum profesto mihi diceres hoiem esse mortale aĩal rõnis & scientiæ capiens uel quo alio modo diceres: ut eũ a cæteris aĩalibus oĩbus separares. Peride igitur nunc te rogo. ut quid sit penus dicas non ut aliquid ex penu noĩes. Tum ille ostentator: uoce iam molli atq; demissa: philosophias inquit ego non didici nec discere appetiui. Et si ignoro. an ordeũ ex penu sit: aut quibus uerbis penus definiatur. non ea re: litteras quoq; alias nescio. Scire inquit ridẽs iam Phauorinus: quid penus sit: non ex nostra magis est philosophia q̃ grammatica tua. Meministi enim credo: quæri solitum: qd Virgilius dixerit penum instruere: uel lõgam: uel longo ordine. Vtrũq; enim profecto scis legi solitum. Sed ut faciant æquiore aĩo ut sis: ne illi quidem ueteris iuris magistri: qui sapientes appellati sunt: diffinisse satis recte existimã tur: quid sit penus. Nam. Q. Scœuolam ad demonstrãdam penũ his uerbis usum audio. Penus est inquit: quod esculentum: aut proculentum est. Quod enim ꝓsius patris: aut liberorum patrisfamilias eiusq; familiæ: quæ circũ eos: aut liberos eius est & opus non facit. causa paratum ē. ut Mutius ait penus uideri debet. Nam quæ ad edendũ bibendũq; in dies singulos prandii: aut cœnæ causa parant̃ penus non sunt. Sed ea potius quæ huiusce generis longæ uisionis gratia cõtrahunt̃ & reconduntur

ex eo: quod non in promptu sint: sed intus: & penitus habeantur: penus dicta sunt. Hæc ego inquit: quum philosophiæ me dedissem: non insuper tñ habui discere. qm ciuibus Romanis latine loquẽtibus: rem non suo uocabulo demonstrare: nõ minus turpe esset: q̃ hoiem non suo nomine appellare. Sic Phauorinus sermones in genus cõmune a rebus paruis & frigidis abducebat ad ea: quæ esset magis utile audire ac discere: non allata extrinsecus: non per ostentationem: sed indidem nata: acceptaq;. Præterea de penu adscribendum hoc etiam putaui. Seruium Sulpitium in reprehẽsis Scæuolæ capitibus scripsisse. Saco helio placuisse: non quę e sui tantum: & potui forent: sed tus quoq; & cæteros in penu esse. Quod esset eius ferme rei cã cõparatũ. Massurius aũt Sabinus in iuris ciuilis secundo: ẽt quod iumentoꝝ cã apparatũ eẽt: quibus dominus uteretur penori attributum dicit: Ligna quoq;: & uirgas: & carbones: quibus conficeretur penus: quibusdam ait uideri esse in penu. Ex iis aũt quæ ꝓmercalia: & usuaria in locis iisdẽ essent: ea sola eẽ penoris putat: quæ sint usui ãnuo.

¶ Quid differant: & quã uim habeãt uocabula ista in edicto ædiliũ: & an eunuchus & steriles mulieres redhiberi possint: diuersæq; super ea re sententiæ. Cap. ii.

i N edicto ædilium curruliũ: qua parte de mancipiis uendũdis cautũ est: scriptum sic fuit. Titulus seruoꝝ singuloꝝ: ut scriptus sit curato ita uti intelligi recte possit: quid morbi uitiiq; cuiq; sit. Quis fugitiu9: erroue sit. Noxaue solutus non sit. Propterea quæsierunt iureconsulti ueteres: quid mancipiũ morbosum: quid ue uitiosum recte diceretur. Quantũq; morbus a uitio differret. Cecilius Sabinus in libro: quem de edicto ædiliũ currulium cõposuit: Labeonem refert: quid esset morbus hisce uerbis definisse. Morb9 est habitus cuiusq; corporis cõtra naturã: qui usum eius facit deteriorem. Sed morbũ alias in toto corpore accidere dicit: alias in parte corporis. Totius corporis morbum eẽ: ueluti φθισισ.i. tabes: aut febris. Partis aũt: ueluti cęcitas: aut pedes debilitas. Balbus aũt inq̃t: & athiph9: uitiosi magis q̃ morbosi sunt: ut equus mordax aut calcitro uitiosus non morbosus est. Sed cui morbus est: is uitiosus est. Neq; id tñ contra fit. Potest.n. qui uiciosus ẽ: non morbosus eẽ. Quãobrem quũ de hoie morboso ageretur: nequaq̃ inquit ita diceretur: quanto ob id uitium minoris erit. De eunucho quidem quæsitũ est: an contra edictum ædiliũ uideret̃ uenundatus: si ignorasset emptor: eum eunuchum esse? Labeonem respondisse aiunt: redhiberi posse: quasi morbosum. Sues autẽ fœminas si steriles essent: & uenum issent: ex edicto ædilium posse agi: Labeonem scripsisse. De sterili autem muliere: si natiua sterilitate sit. Trebatium contra Labeonẽ respondisse dicunt. Nam quũ redhiberi eam Labeo: quasi: minus sanam putasset: nõ oportere aiunt Trebatium ex edicto apposuisse: si ea mulier a principio genitali in sterilitate esset. Ac si ualitudo eius offendisset: exq; ea uitium factũ esset: ut concipere fœtus non posset: tum sanã non uideri: & esse in causa redhibitionis: demum ope περι νωλον.i. de edentulo quoq; qui iusticiosus latine appellatur: dissensum est. Alii.n. redhiberi omnino oportere. Alii contra: nisi id uitium morbo contractũ esset. Eum uero cui dens deesset: Seruius rediberi posse respondit. Labeo in causa esse redhibendi: negauit. Nam & magna inquit pars dente aliquo caret. Neq; eo magis pleriq; homines morbosi sunt. Et absurdum admodum est dicere: non sanos nasci homines: quoniam cum infantibus non simul dentes gignuntur. Non ꝑtereundum id quoq; in libris ueterum iurisperitorum scriptum esse morbũ: & uitium distare. Quod ui-

tium perpetuum: morbus cum accessu: discessuq; sit. Sed hoc si ita est: neq; cæcus: neq; eunuchus morbus est: contra Labeonis: quam supra dixi sententiã. Verba Massurii Sabini apposui: ex libro iuris ciuilis secundo. Furiosus mutusue cuiue quod mẽbrum lacerũ: læsumq; est: aut obest quo ipse minus aptus sit: morbosi sint. Qui non longe uidet: tam sanus est q̃ qui tardus currit.

Quod nullæ fuerint rei uxoriæ actiones in urbe Roma ante carbilianum diuortium atq; ibi quid sit pellex. Cap. iii.

Emoriæ traditum est: quingentis fere annis post Romam conditam nullas rei uxoriæ neq; actiones: neq; cautiones in urbe Roma aut in latio fuisse quia profecto nihil desiderabantur: nullis etiam tunc matrimoniis diuertentibus. Seruius quoque Sulpitius in libro quem composuit de dotibus. Tum primum cautiones rei uxoriæ necessarias esse uisas scripsit. quum. Sp. Carbilius: cui ruga cognomentum fuit: uir nobilis diuortiũ cum uxore fecit: quia liberi ex ea: corporis uitio non gignerentur anno urbis conditæ quingentesimo uicesimo. iii. M. Atilio. P. Valerio consulibus. Atq; is Carbili9 traditur uxorem: quam dimisit: egregie dilexisse: carissimamq; moꝝ eius gratia: habuisse: & iurisiurandi religionem animo: atq; amori præuertisse: q; iurare a censoribus coactus erat: uxorẽ se liberorum quærendorum gratia habiturum. Pellicem autem appellatam probrosamq; habitã eam quæ iuncta consuetaq; esset cum eo: in cuius manu mancipioq; alia matrimonii causa foret: hac antiquissima lege ostenditur: quam Numæ regis fuisse accepimus. Pellex ædem Iunonis non tangito. Si tangit: iunoni crinib9 dimissis agnum fœminam cædito. Pellex autem quasi ασπαλλαξ. i. talpa. i. quasi παλλακισ. i. concubina: ut pleraq; alia: ita hoc quoq; uocabulum de græco flexum est.

Quid Seruius Sulpitius i libro: qui est de dotibus scripserit: de iure atq; more ueterum sponsaliorum. Cap. iiii.

Ponsalia in ea parte Italiæ: quæ latium appellatur: hoc more atq; iure solita fieri scripsit Seruius Sulpitius in libro: quem scripsit de dotib9. Qui uxorem inquit ducturus erat: ab eo unde ducẽda erat: stipulabatur eam in matrimonium ductum iri. qui daturus erat: itidem spondebat daturum. Is contractus stipulationum: sponsionumq; dicebatur spõsalia. Tum quæ promissa erat: sponsa appellabatur. Qui sponderat ducturum sponsus. Sed si post eas stipulationes uxor non dabatur: aut non ducebatur: qui stipulabatur ex sponsu agebat. Iudices cognoscebant. Iudex quam ob rem data: acceptaue non esset uxor quærebat. Si nihil iustæ causæ uidebatur: litem pecunia æstimabat. Quantique interfuerat eam uxorem accipi: aut dari eum qui spoponderat: aut qui stipulatus erat: condemnabat. Hoc ius sponsaliorum obseruatum dicit Seruius ad id tempus: quo ciuitas uniuersa latio lege iulia data est. Hæc eadem Horatius scripsit in libro: quem de nuptiis composuit.

Historia narrata de perfida aruspicum etruscoꝝq;. q; ob eam rem uersus hic a pueris Romæ urbæ tota cantatus est. malũ consiliũ consultori pessimũ est. Cap. v.

Tatua Romæ in comitio posita Horatii Coclitis fortissimi uiri de calo iacta est. Ob id fulgur piaculis luendum aruspices ex etruria acciti inimico atq; hostili in populum Romanum animo: instituerant eam rem contrariis religionibus procurare. Atq; illam statuam suaserunt in inferiorem locũ perperam

peram transponi. quem sol oppositum circum undiq; aliarum ædium nunq̃ illustraret. Quod quum ita fieri persuasissent: delati ad populum: proditiq; sunt. Et quum de perfida confessi essent: necati sunt. Cōstititq; eam statuam perinde: ut ueræ rationes post compertæ monebant: in locum editum subducēdam. Atq; ita in area Vulcani sublimiori loco statuendam. Eaq; res bene: & prospere reip. cessit. Tūc igitur q in Etruscos aruspices male consulentis animaduersum: uindicatumq; fuerat: uersus hi scite factus: cantatusq; pueris urbe tota fertur: Malum consilium consultori pessimum est. Ea historia de aruspicibus: ac de uersu isto senario scripta est in annalibus maximis libro. xi. Et in ueteri Flacci libro primo rerū memoria dignarum. Videtur autem hic uersus de græco illo Hesiodi uersu expressus.

ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.

Consultum male consultori pessima res est.

Verba ueteris senatusconsulti: ista: quo decretum est hostiis maioribus expiandū q in sacrarium haste martiæ mouissent. Atque ibi enarratum: quid sint hostiæ succidaneæ. Quid item tempora præcidanea. Et quid Capito Atteius ferias quasdam præcidaneas appellauit. Cap. vi.

(e)T terram mouisse nunciari solet: eaq; res procuratur: ita in ueteribus memoriis scriptum legimus: nunciatum esse senatui: sacrario: in regia: hastas martias mouisse. Eius rei causa senatuscon. factum est. M. Antonio Au. Posthumio consu. eiusque exemplum hoc est. Quod. C. Iulius. L. filius ponti. nunciauit: in sacrario: in regia hastas martias mouisse: de ea re ita censuerunt: ut. M. Antonius consu. hostiis maioribus Ioui: & Marti procuraret: q cæteris diis: quibus uideretur placandis: uti procurasset: satis habendum censuerunt. Siquid succidaneis opus esset: robigus accederet. Quod succidaneas hostias senatus appellauit: quæri solet: quid uerbum id significet. In Plauti quoque comœdia quæ Epidicus inscripta est: super eodem ipso uerbo requiri audio in his uersibus. Men piacularem oportet fieri ob stultitiam tuam ut meum tergum stultitiæ tuæ subdas succidaneum. Succidaneæ autem hostiæ dicuntur e littera per mortem compositi uocabuli in i litteram commutata. Nam quasi succidaneæ appellatæ. quoniam si primis hostiis littatum non erat aliæ post easdem ductæ hostiæ cædebantur: quæ quasi prioribus iam cesis luendi piaculi gratia subdebantur: & succedebant ob id succidaneæ nominatæ: littera i scilicet tractim pronunciata. Audio enim quosdam eam litteram in hac uoce barbare corripere. Eadem autem ratione uerbi præcidaneæ quoque hostiæ dicuntur: quæ ante sacrificia solemnia pridie cæduntur. Porca etiam præcidanea appellata quam piaculi gratia ante fruges nouas fieri cœptas immolari Cereri mos fuit: si qui familiam funestam: aut non purgauerant: aut aliter eam rem q̃ oportuerat procurauerant. Sed porcam: & hostias quasdam præcidaneas: sicuti dixi appellari: uulgo notum est. Ferias præcidaneas dici id opinor a uulgo remotum est: propterea uerba Attei Capitonis ex quinto librorum: quos de pontificio iure composuit: scripsi: Lib. Cornucario pontifi. maxi. feriæ præcidaneæ in atrum diem inauguratæ sunt. Collegium decreuit: non habendum religioni: quin eo die feriæ præcidaneæ essent.

De epistola Valerii Probi grammatici ad Marcellum scripta: super accentu nominum quorundam punicorum. Cap. vii.

Alerius Probus grãmaticus:inter suam ætatem præstanti scientia fuit. Is
u Annibalem:& Asdrubalẽ:& Hamilcarem.ita ꝓnunciabat:ut penulti-
mam circũflecteret:ut testis est epistola eius scripta ad Marcellũ: in qua
plautum & Enniũ:multosq; alios ueteres eo modo pronũciasse affirmat. Solius tñ
Ennii uersum unum ponit ex libro:qui Scipio inscribit᷑. Eum uersum quadrato nu-
mero factum subiecimus:ĩ quo nisi tertia syllaba de Annibalis noĩe circumflexe po
natur:numerus claudus est. Versus Ennii:quem dixit:ita est.
Qui propter annibalis copias considerant.

¶Quid.C.Fabritius de Cornelio Rufino hoĩe auaro dixerit. Quem quũ odisset:
inimicusq; esset:designandum eum consulem curauit. Cap.viii.

Abritius Lucinus magna gloria uir magnisq; rebus gestis fuit. P. Corne
f lius Rufinus:manu quidem strenuus:& bellator bonus:militariq; disci-
plina ꝑitus admodum fuit. Sed furax hõ & auaritia acri erat. Hũc Fabri-
tius nõ ꝓbat:neq; amico utebat᷑. Osusq; eum moꝝ causa fuit. Sed quum tempori-
bus reipu. difficillimis cõsules creandi forẽt:& is Rufinus peteret cõsulatum : com-
petitoresq; eius essent imbellis quidam:& futiles. summa ope adnixus est Fabritius:
uti Rufino cõsulatus deferret᷑. Eam rem plerisq; admirantibus : ꝙ hoiem auaꝝ:cui
esset inimicissimus. creari cõsulem peteret:quem hostiliter oderat. Fabritius inquit:
nihil est:quod miremini: si malui compilari:ꝗ uenire. Hũc Rufinum postea bis cõ-
sulatu:& dictatura functum cẽsor Fabritius senatu mouit:ob luxuriæ notam:ꝙ de
cem põdo argenti factitaret. Id autem quod suprascripsi : Fabritium de Cor. Rufi-
no:ut in pleraq; historia scriptum est:dixisse. M. Cicero:non aliis a Fabritio. sed ipsi
Rufino gratias agenti:ꝙ eius gratiam dedignatus non esset. dictum esse refert. in li
bro. ii. de oratore. Verba Ciceronis hæc sunt. Arguta etiam significatio est:cum par
ua re:& sæpe uerbo:res obscura:& latens illustratur:ut quũ. C. Fabritio. P. Corne-
lius homo(ut existimatur)auarus: & furax : sed egregie fortis:& bonus imperator
gratias ageret:ꝙ se homo inimicus consulem fecisset:bello præsertim magno & gra
ui:nihil est quo mihi gratias agas inquit:si malui compilari:ꝗ uenire.

¶Quid significat ꝓprie religiosus:Et in quæ diuerticula significatio istius uocabuli
flexa sit. Et uerba Nigidii Figuli ex cõmentariis eius sup ea re sumpta. Cap.ix.

Igidius Figulus homo(ut ego arbitror)iuxta. M. Varronẽ doctissim9:
n in. xi. cõmentarioꝝ grammaticoꝝ uersum ex antiquo carmine refert me-
moria hercle dignũ. Religẽtem esse oportet:religiosum nefas. Cuius aũt
id tñ sit:non scribit. At in eodem loco Nigidius:hoc inqt inclinamẽtum semp huius
cemodi uerboꝝ:ut uinosus:mulierosus:religiosus:nũmosus:significat copiam quã
dam ĩmodicam rei:super qua dicit᷑. Quo circa religiosus is appellabatur: qui nimia
& superstitiosa religione sese alligauerat:Eaq; res uitio assignabatur. Sed præter ista
quæ Nigidius dicit:alio quodam diuerticulo significationis : religiosus pro castro:
atq; obseruanti:cohibenti sese certis legibus:finibusq; dici cœptus. Simili autem mo
do:illa quoq; uocabula ab eadem profecta origine : diuersum significare uidentur:
religiosi dies. & religiosa delubra. Religiosi enim dies dicuntur tristi omine infames
impeditiq; in quibus & res diuinas facere : & rem quampiam nouam exordiri tem-
perandum est. quos multitudo imperitorum. prauæ & perperam nefastos appel-
lant. Itaq; Marcus Cicero ĩ libro epistolarum. ix. ad Atticum maiores inquit nostri

funestiorem diem esse uoluerunt haliensis pugnæ: q̃ urbis captæ: q, hoc malū ex illo. Itaq; alter religiosus ēt nunc dies: alter in uulgus ignotus. Idem tñ. M. T. in oratione de accusatore constituēdo: religiosa delubra dicit: non ominosa: nec tristia: sed maiestatis uenerationisq; plena. Masurius autem Sabinus in cōmentarijs: quos de indigenis composuit: Religiosum inquit est: quod pp sanctitatem aliquam remotū ac sepositū a nobis est. Verbum a relinquendo dictum: tanq̃ cerimoniæ a carendo. Secundū hanc Sabini interpretationem tēpla quidem ac delubra: q̃a hoꝶ cumulus in uituperationē non cadit: nec illoꝶ quoq; laus imodesta est: quæ non uulgo: ac temere: sed cum castitate: cerimoniaq; adeunda: & uererēda: & reformidāda sunt: magis q̃ inuulganda. Sed dies religiosi dicti quos ex contraria cā propter ominis diritatem relinquimus. Iccirco ait Terentius in eunu. Tum quod dem: recte est. Nā nihil esse mihi religio est dicere. Quod si (ut ait Nigidius) oīa istiusmodi inclinamēta: nimium ac præter modum significant: & iccirco in culpas cadunt: ut uinosus: mulierosus: uerbosus: morosus: famosus: Cur īgeniosus: & formosus: & officiosus: & speciosus: quæ pariter ab ingenio & forma: & officio inclinata sunt. cur ēt disciplinosus: consiliosus: uictoriosus quæ. M. Cato ita effigurauit. cur item facundiosa. quod Sēpronius Asellio. xiii. reꝶ gestarum ita scripsit. Facta sua spectari oportere. dicta nō: si minus sint facundiosa: cur inq̃ ista oia: nunq̃ in culpam sed in laudē dicuntur: q̃q̃ hæc quoq; incremētum sui nimiū demonstrent? An propterea qua illius quidē quæ supra posui adhibendus est modus quidam necessarius? Nam & gratia si nimia quidem: atq; imodica: & mores: si multi atq; uarii: & uerba: si perpetua: atq; infinita: & obtundentia: & fama: si magna: & inquieta: & iuidiosa sit neq; laudabilia: nec utilia sunt. Ingenium aūt: & officium: & forma: & disciplina: & consilium: & uictoria: & facundia sicut ipse uirtutum amplitudines nullis finibus cohibent. Sed quanto maiora: auctioraq; sunt: & iam tanto laudatiora sunt.

Quid obseruatum de ordine rogandaꝶ sententiaꝶ: iurgiorumq; in senatu. C. Cæsaris consulis &. M. Catonis diem dicendo eximentis. Cap. x.

a Nte legem: quæ nunc de senatu habendo obseruatur: ordo rogandi sentētias uarius fuit. Alias primus rogabatur: qui a censoribus princeps in senatum lectus fuerat. Alias qui designati consules erant. Quidā e consulibus: studio aut necessitudine aliqua adducti quem hiis uisum erat honoris gratia extra ordinem sñiam primum rogabant. Obseruatum tñ est: quum extra ordinem fieret: ne quis quenq̃ ex alio q̃ ex consulari loco sñiam primum rogaret. C. Cæsar in cōsulatu quē cum. M. Bibulo gessit: quattuor solus extra ordinem rogasse sñiam dicitur. Ex iis quattuor principem rogabat. M. Crassum. Sed postq̃ filiam Cn. Pōpeio desponderat: primum cœperat pompeium rogare. Eius rei rōnem reddidisse eū senatui Tyro Tullius. M. Ciceronis libertus refert. itaq; se ex patrono suo audiuisse scribit. Idipsum Capito Atteius in libro quem de officio senatorio composuit: scriptum reliquit. In eodem libro Capitonis: id quoq; scriptum est. C. inquit Cæsar cōsul. M. Catonem sñiam rogauit. Cato rem quam consulebatur: qm̄ non e repu. uidebatur: perfici nolebat. Eius rei gratia ducendæ: longa oratione utebatur. Eximebatq; dicendo diem. Erat enim ius senatori: ut sententiam rogatus: diceret ante quicquid uellet: alii rei: & quoad uellet. Cæsar cōsul uiatorem uocauit. Eumq; quū finem nō faceret: prehendi loquentē: & in carcerem duci iussit. Senatus consurrexit: & prosequebatur

Catonem in carcerē. Hac inquit inuidia facta Cæsar destitit: & mitti Catonē iussit.

¶ Quæ qualiaq; sint: quæ Aristoxenus: q̃si magis cōpta de Pythagora memoriæ cō
mendauit: & q̃ Plutarchus ī eūdē modū de eodē. Pythagora scripserit. Cap. xi.

Pinio uetus falsa occupauit: & cōualuit Pythagorā philosophū nō esita-
uisse ex aīalib9. Itē abstinuisse fabulo: quē κυαμον græci appellāt. Ex hac
opinione Gallimachus poeta scripsit. και κυαμων απο χειρασ εσχειν ανι
ωντων εδεσθαι καγω. πυθαγορασ ωσ εκελευε λεγω. A fabuloq; manus tristāte
amouit edentes. Hoc ut Pythagoras iusserat ipse loquor. Ex eadem item opinione.
M. Cice. in li. de diuinatione primo: hæc uerba posuit. Iubet igitur Plato sic ad sum
mum proficisci corporibus affectis: ut nihil sit: quod errorem aīs: perturbationem
q; afferat. Ex quo etiam Pythagoreis inter dictum putat̄ ne faba uescerent̄: quæ res
hēt inflationē magnā. Is cibus tranqllitatem mentis quærentibus cōstat esse cōtrari
us. Hæc quidem. Ma. Cice. Sed Aristoxenus musicus uir litterarū ueterū diligentis
simus: Aristotelis philosophi auditor: ī libro quem de Pythagora reliquit: nullo sæ-
pius legumento Pythagoram dicit usum q̃ fabis: qm̄ is cibus & subduceret sensim
aluum & leuigaret. Verba ista Aristoxeni subscripsi. πυθαγορασ λεγωμ οσπρη-
ων. μαλιςατον κυαμομ εδοκιμασε λιαμ κμητικομτε γαρειμαι: καὶ διαφοοητι-
κον διο καὶ μαλισ ακεχρηται αὐτω: Idest quum dicat Pythagoras in legumentis
fabam præcipue approbauit: admodū enim genitalem esse & alui discussiuam. quā
ob rem eā maxime utitur. Porculis quoq; minisculis: & ædis tenerioribus uictitasse
idē Aristoxenus refert. Quā rē uř cognouisse ex Xenophilo pythagorico familiari
suo: & ex quibusdā aliis natu maioribus: q ab ętate Pythagorę: haud multū aberāt.
Ac de animalibus Alexis etiam poeta in comœdia: quæ Pythagoræ uita inscribitur
docet. Videtur autem de κυαμω. i. de faba non usitato causam erroris fuisse: quia in
Empedoclis carmine: qui disciplinas pythagoræ sectatus est uersus hic inuenitur.
δειλοι πωνδει λοικυαμων αποχειρασ ελεσθαι.
Ah miseri a cyamo miseri subducite dextras.
Opinati. n. sunt pleriq; κυαμων legumētum uulgo dici. Sed qui diligētius scitiusq;
carmina Empedoclis arbitrari sūt: κυαμουσ hoc ī loco testiculos significare dicūt:
Eosq; more Pythagoræ operte atq; symbolice κυαμουσ appellatos: quia sunt: εισ
τοκυειν δεινοι. και αιτιοι του κυειν. i. in ferendo utero ualidi: causæq; uteri ferendi:
& genituræ humanæ uim prebeant. Iccirco Empedoclem uersu isto nō a fabulo edē
do: sed a rei ueneriæ proluuio uoluisse homines deducere. Plutarchus quoq; homo
indisciplinis graui auctoritate in primo libroꝝ quos de Homero composuit: Aristo
telem philosophum scripsit: eadem ipsa de pythagoricis scripsisse: qui non abstinue
runt edūdis animalibus: nisi pauca carne quadam. Verba ipsa Plutarchi (quoniam
res inopinata est) subscripsi. αριςοτελησ δεμητρασ καικαρδιασ καὶ ακαλυφησ.
καὶ τοι ουτων τινων αλλων απεψεσθαι φισιτουσ πυταγωρικουσ χρησθαι δε
τοιςαλλοισ. Idest aristoteles a uulua: corde & marina urtica: atque id genus qui-
busdam aliis abstinere pythagoricos dicit: cæterorum autem usum habuisse. ακα-
λυφη autem est animal marinum: quod urtica appellatur. Sed & piscibus nonnul-
lis abstinere pythagoricos Plutarchus in symphonicis dicit. Pythagoram uero ipm
sicut celebre est: Euphorbū primo se fuisse: dictasse: ita hæc remotiora sunt iis quæ
Clearchus & Dicæarchus memoriæ tradiderunt: fuisse cū postea pyrandrū: deinde

Callidenam: deinde fœminam pulchara facie meretricem: cui nomen fuerit Alce.

Notæ & animaduersiones censoriæ in ueteribus monumentis repertæ memoria dignæ. Cap. xii.

Si quis agrum suum passus fuerat sordescere: eumq; indiligenter curabat: ac neq; arauerat: neq; purgauerat: siue quis arborem suam uineãq; habuerat derelictui: non is sine pœna fuit. Sed erat opus censorium. Censoresq; ærariũ faciebant. Item siquis eques romanus: equum habere gracilentum: aut parũ nitidum uisus erat: impoliciæ notabatur. Id uerbũ significat: quasi tu dicas incuriæ. Cuius rei utriusq; auctoritates sunt: &. M. Cato id sæpenumero attestatus est.

Q đ incẽtiões quædã tibiaꝝ certo mõ factæ ischiacis mederi possunt. Cap. xiii.

Creditũ hoc a plerisq; ẽ: & memoriæ mandatũ: ischiaci quũ maxime doleant: tũ si modulis lenibus tibicen incinat: minui dolores. Ego nuperrime ĩ lib. Theophrasti scriptũ inueni: uiperaꝝ morsibus tibicinẽ scite: modulateq; adhibitũ mederi. Refert & Democriti liber: qui inscribitur περι λοιμων ηλογι κων κανων. i. de pestibus: aut rationalium regula. In quo docet plurimis hominum morbis medicinam fuisse incentiones tibiaꝝ: Tanta prorsus est affinitas corporibus hoíum: mẽtibusq;: & ꝓpterea quoq; uitiis: aut medelis animoꝝ. & corporum.

Narratur historia de Hostilio Mancino ædili: & Manulia meretrice. Verbaq; decreti tribunorum ad quos a Manulia prouocatum est. Cap. xiiii.

Cum librum. ix. coniectaneoꝝ Atteii Capitonis legeremus: q inscriptus est de iudiciis publicis: decretum tribunoꝝ uisum est grauitatis antiquæ plenum: propterea id meminimus. Atqui ob eam causam: & in hãc sñiam scriptum est. A. Hostilius Mãcinus ædilis currulis fuit. Is Manuliæ meretrici diem ad populum dixit: ꝙ de ambulacro eius noctu lapide ictus esset. Vulnusq; ex eo lapide ostentabat. Manulia id tri. ple. prouocauit. Apud eos dixit: Comesatorem Mãcinum ad ædes suas uenisse. Eum sibi recipere non fuisse in æde sua. Sed quum ui irrumperet: lapidibus depulsum. Tribuni decreuerunt ædilem ex eo loco iure deiectum: quo eum uenire cum coronario non decuisset: Propterea ne cum populo ædilis ageret: intercesserunt.

Defensa a culpa sententia ex historia Salustii: quam inimici antea quum insectatione maligne reprehenderunt. Cap. xv.

Elegantia orationis Salustii: uerborumq; facundia: & nouandi studium: cum multa prorsus inuidia fuit. Multi non mediocri ingenio uiri conati sunt reprehendere pleraq;: & obtrectare. In quibus plura inscite: aut maligne uellicant. Nonnulla tamen uideri possunt: non indigna reprehensione. Quale illud in Catilinæ historia repertum est: quod habeat eam speciem: quasi paꝝ attente dictum. Verba Salustii hæc sunt. At mihi quidem tametsi haud quaq̃ par gloria sequatur scriptorem: & auctorem rerum: tamen in primis arduum uidetur res gestas scribere. Primum: ꝙ facta dictis exequenda sunt. Deinde quia plerique: quæ delicta reprehenderis: maliuolentia: & inuidia dicta putant. Vbi de magna uirtute atque gloria bonorum memores: quæ sibi facilia quisq; factu putat: æquo animo accipit. Supra: ueluti ficta pro falsis ducit. Proposuit inquiunt dicturum causas: quamobrem uideatur esse arduum res gestas scribere: atque ibi non primum causam: sed quærelas dicit. Non enim causa uideri debet: cur historiæ opus arduum sit: ꝙ ii qui

legãt: aut iniq3 interpraetantur quae scripta sunt: aut uera esse non credant. Obnoxia quippe: & obiectam falsis existimationibus eam rem dicendã: magis aiũt q̃ arduã: quia quod arduũ est: sui operis difficultate est arduum: non opinionis alienae erroribus. Haec illi maleuoli reprehensores dicunt. Sed arduum Salustius non pro difficili tantum: sed pro eo quoq3 ponit: quod graeci Δισχερες: aut χαλεπων appellant: quod est cum difficile: tum molestum quoq3: & incõmodum: & intractabile. Quorum uerborum significatio: a sententia Salustii suprascripta non abhorret.

De uocabulis q̃busdã a Varrone: & Nigidio cõtra quottidiani sermonis cõsuetudinem declinatis. Atq3 inibi id genus quaedã cũ exemplis ueterꝝ relata. Cap. xvi.

Arronẽ &. P. Nigidiũ uiros romani generis doctissimos comperimus: non aliter locutos esse: & scripsisse: q̃ senatuis & domuis & fluctuis qui ẽ prius casus ab eo: quod ẽ senatus: domus: & fluctus: huic senatui: domui fluctui. Caeteraq3 his consimilia pariter dixisse. Terentii quoq3 comici uersus in libris ueteribus itidem scriptus est: Eius anuis opinor causa: quae est mortua. Hãc eorum auctoritatem quidam e ueteribus grãmaticis ratione etiam firmare uoluerunt: q̄ omnis datiuus singularis littera finitus i: si non similis est genitiui singularis s littera addita: genitiuum singularem facit: ut patri patris: duci ducis: caedi caedis. Quũ igitur inquiunt in casu dandi huic senatui dicamus: genitiuus ex eo singularis senatuis est: & non senatus. Sed non omnes concedunt in casu datiuo senatu magis dicendum: q̃ senatui: sicut lucilius in eodem casu uictu & anu dicit: non uictui & anui: in hisce uersibus. Quod sumptum atque epulas uictu praeponis honesto. Et alio in loco Anu noceo inquit. Virgi. quoq3 in casu dandi aspectu dicit: non aspectui. Teque aspectu ne subtrahe nostro. Et in georgicis. Quod neq3 concubitu indulgent. C. ãt Caesar grauis auctor linguae latinae: in anticatione unius inquit arrogantiae: superbiaeq3: dominatuq3. Item in Dolobella actionis illibuisti: quorum in aedibus: fanisq3 posita: & honori erant: & hornatu. In libris quoq3 analogicis omnia illiusmodi fine i littera dicenda censet.

De natura quarundã particularũ: quae praepositae uerbis intẽdi: atq3 ꝓduci barbare atq3 inscit euidentur: exẽplis rationibusq3 plusculis disceptatum. Cap. xvii.

Vcilii ex undecimo uersus sunt.

Scipiade magno improbus obiiciebat asellus

Lustrũ: illo cẽsore: malũ ifoelixq3 fuisse. Obiiciebat o littera ꝓducta multos legere audio. Idq3 eo facere dicũt: ut ratio numeri salua sit. Idẽ infra: Et iam.

Coniicere in uersus dictum praeconis uolebam

Graii. In hac quoq3 prima uerbi praepositione: ob eandem causam producitur. Item quintodecimo. Subiicit hinc humilem: & suffercatus posteriorem. Subiicit u lr̃a longa legunt. q̃a primam syllabam breuem esse in uersu heroico nõ conuenit. Itẽ apud Plautum in Epidico consyllabam productam ꝓnunciant. Age nũc iam orna te Epidice: & pallium in collum coniice. Apud Vir. quoq3 subiicit uerbum ꝓduci a plerisq3 audio: Etiam parnasia laurus: Parua sub ingenti matris se subiicit umbra. Sed neq3 ob: neq3 sub praepositio ꝓducendi hẽnt naturam: neq3 item con nisi quum eam litterae sequuntur: quae in uerbis constituit: & confecit: secundum eam primae sunt uel quũ elidit᷑ ex ea n lr̃a: sicut Salustius foenoribus inquit cooptus. In iis autem quae supra posui: & metrum esse integrum potest: & praepositiões istae possunt nõ barbare

protendi. Secunda.n.littera in his uerbis per duo ii non per unũ scribenda est. Nam uerbum istud cui supradictæ particulæ præpositæ sunt: non icio est: sed iacio: & præteritum non icit facit: sed iecit. Idq; ibi compositum est: ex a littera in i mutatur. Sicut fit in uerbis insilio: & incipio: atq; ita uim consonantis capit. Et iccirco ea syllaba productius latiusq; paulo pronunciata priorem syllabã breuem esse non patit̃. Sed reddit eam positu longã: Proptereaq; & numerus in uersu: & ratio i pronũciatu manet. Hæc quæ diximus: eo ẽt conducunt: ut quod apud Virg. in. vj. positum inuenimus. Eripe me his inuicte malis: aut tu mihi terram iniice. Sic esse iniice: ut supra dixi: & scribendum & legendũ sciamus. Nisi quis tam indocilis est: ut i hoc quoq; uerbo: in præpositione metri cã protendat. Quærimus igit̃ in obiicibus o littera qua rõne intendatur: quum id uocabulum factum sit a uerbo obiicio: & nequaq̃ simile sit: quod a uerbo moueo motus o littera longa dicitur. Equidẽ memini. Sulpitiũ Apollinarem uirꝝ præstanti litteraꝝ scientia: obices: & obicibus o littera correpta dicere. in Virg. quoq; sic eum legere. Qua ui in maria alta tumescãt. Obiicibus ruptis: sed ita ut diximus i litteram: quæ in uocabulo quoq; gemina esse debet: paulo uberius: largiusq; pronunciabat. Congruens igitur est: & subiices ẽt quod perinde ut obiices compositũ est u littera breui dici oporteat. Ennius in tragœdia: quæ Achilles inscribitur: subiices pro aere alto ponit: qui cælo subiectus est in his uersibus.

Ergo deum sublimis subiices: humidus.
Vnde oritur hymber: sonitu sæuo: & strepitu. Plerosq; oĩs tñ legere audias: u littera ꝓducta. Idipsum aũt uerbũ. M. Cato sub alia præpositiõe dicit in orõne: quã de cõsulatu suo habuit. Ita hos inquit fert uentus ad priorẽ pyreneum: quos proiicit in altum. Et Pacuuius itẽ in anchise: id promontoriũ: cuius lingua in altum proiicit.

¶ De Africano supiore sũpta q̃dã ex annalibus memoratu dignissima. Cap. xviii.

s Cipio Africanus antiquior: quãta uirtutũ gloria præstiterit: & q̃ fuerit altus aĩo atq; magnificus: & qua sui cõscientia subnixus: pluribus rebus: q̃s dixerit quasq; fecerit declaratũ est. Ex quibus sunt hæc duo exẽpla eius fiduciæ ac exuperãtiæ ingentis. Quũ. M. Neuius tri. ple. accusaret eũ ad populũ: diceretq; accepisse a rege Antiocho pecuniã: ut conditiõibus gratiosis: & mollib9 pax cũ eo: populi romani noĩe fieret. Et quædã item alia crimini daret: indigna tali uiro: tum Scipio pauca præfatus: quæ dignitas uitæ suæ: atq; gloria postulabat. Memoria inquit quirites repeto diẽ esse hodiernũ: quo Annibalẽ pœnũ imperio nostro inimicissimũ: magno ꝑlio uici in terra africa: pacẽq; & uictoriã uobis peperi insupabilẽ. Non igit̃ simus aduersum deos ingrati. Sed cẽseo relinquamus nebulonẽ hunc: eamusq; nũc protinus Ioui optimo maximo gratulãtẽ. Id quum dixisset: auertit: & ire in capitoliũ cœpit. Tum concio uniuersa quæ ad sñiam de Scipione ferendã conuenerat: relicto tribuno: Scipionem in capitolium comitata: atq; inde ad ædes eius cũ lætitia & gratulatione solenni prosecuta est. Fertur etiam oratio quæ uidetur eo die habita a Scipione: qui dicunt eam non uerã: non eunt inficias: quin hæc quidem uerba fuerint: quæ dixi Scipionis. Item aliud est factum eis præclarũ. Petilius quidam tri. pleb. M. ut aiunt Catone inimico Scipionis comparatus in eum atq; imissus desiderabat in senatu instãtissime: ut pecuniæ antiochenæ ꝑdæq; quæ in eo bello capta erat rõnem redderet. Fuerat.n. L. Scipioni asiatico fratri suo impatori: in ea prouincia legatus. Ibi Scipio exurgit: & prolato e sinu togæ libro: ratiões in eo scriptas esse

dixit omnis pecuniæ:omnisq; prædæ. Ille tum ut palam recitaretur: & ad ærariũ deferretur. Sed.n.id iam non faciã inquit nec meipse afficiam cõtumelia. Eumq; librũ statim coram discidit suis manibus: & concerpsit: ægre passus: q cui salus imperii ac reipublicæ accepta fieri deberet: ab eo ratio pecuniæ prædaceæ posceretur.

¶Quid. M. Varro in longa historia scripserit: de moderando uictu puerorum impuberum. Cap.xix.

p Veros impuberes compertum est: si plurimo cibo: nimioq; somno uterẽtur hebetiores fieri: animaduertimusq; hinc elici tarditatẽ. Corporaq; eorũ ĩprocera fieri minusq; adolescere. Idẽ pleriq; alii medicorũ: philosophorũq;: &. M. Varro in lõga historia scripsit: q̃ inscripta ẽ Capis: aut de liberis educãdis.

¶Notati a cẽsoribus: qui audientibus iis dixerant ioca quædã intempestiuiter: ac de eius quoq; nota deliberatũ: qui steterat forte apud eos oscitabundus. Cap.xx.

i Nter censorias seueritates tria hæc exempla in litteris sunt: castigatissimę disciplinæ. Vnum est huiusmodi. Censor agebat de uxoribus solẽne iusiurandum. Verba hæc erant ita cõcepta. Et tu ex animi tui sñia: uxorem habes? Qui iurabat cauilator quidã: & canicula: & nimis ridicularius fuit. Is locum eẽ sibi ioci dicendi ratus: quum ita: uti mos erat: censor dixisset: & tu ex animi tui sentẽtia uxorem habes? Habeo equidẽ inquit uxorem: sed nõ hercle ex animi tui sñia. Tũ censor eum: q intẽpestiue lasciuisset: in ærarios retulit. cãmq; hanc ioci scurilis apud se dicti subscripsit. Altera seueritas eiusdẽ sectæ: disciplinæq; est: deliberatũ est de nota eius: qui ad censores ab amico aduocatus est: & in iure stans: clare nimis: ac sonore oscitauit. atq; inibi ꝓpe ut plecteretur: fuit: tanq̃ illud indiciũ uagi animi foret & hallucinantis: & fluxę: atq; aperte securitatis. Sed quũ ille deierasset: inuitissimũ sese & repugnantẽ oscitatione uictum. Tenerique eo uitio: quod oscedo appellatur: tũ notæ iam destinatæ exemptus est. P. Scipio Africanus Pauli filius: utranq; historiã posuit: in ratione: quam dixit in censura: quum ad maiorũ mores populum hortaret. Item aliud refert Sabinus Massurius: in septimo memorali seuere factum censores inqt. P. Scipio Nasica: &. M. Pompilius: quũ equitum censum agerent: equum nimis strigosum: & male habitum: sed equitẽ eius uberrimũ: & habitissimũ uiderunt. Et cur inquiunt ita est? ut tu sis: q̃ equus curatior. Quoniam inqt ego me curo equũ Statius meus seruus. Visum est parum reuerẽs esse responsum: relatusq; in ærarios ut mos est. Statius autem seruile nomen fuit. plæriq; apud ueteres serui eo noĩe fuerunt. Cecilius quoq; ille comœdiarũ poeta inclytus seruus fuit & ꝓpterea nomẽ habuit Statius. Sed postea uersum ẽ in cognomentũ appellatusq; ẽ Cecilius Statius.

¶Auli Gelii noctium atticarum commentarii: Liber quintus.

a Vsonum philosophum solitum dicere accepimus: quum philosophus inquit hortatur: monet: suadet: obiurgat: aliudue quid disciplinarũ disserit: tum qui audiunt si de summo: & soluto pectore: obuias uulgatasq; laudes effugiunt? si clamitant ẽt: si gestiũt: si uocũ eius festiuitatibus: si modulis uerborũ: si quibusdã quasi frequẽtamentis orõnis mouent: exagitant: & gestiũt: tũ scias: & qui audiũt frustra eẽ: neq; illic philosophũ loqui: sed tibicinem canere. Aius is inquit

audientis philosophū: q̃ dicunt᷑ utilia: ac salubria sunt. & erroꝝ atq; uitioꝝ medicinas ferūt: laxamētū atq; ocium ꝑlixe: ꝓfuseq; laudādi nō hēt qsquis ille est: q audit: nisi ille plane depditus: īter ipsam philosophi orationē: & phorrescat necesse ē: & pudeat tacitus: & pœniteat: & gaudeat: & admiret᷑. uarios adeo uultus: disparilesq; sensus gerat pinde: ut eū cōsciētiāq; eius affecerit: utrarūq; aīꝑtium. aut sincæraꝝ: aut ægraꝝ philosophi ꝑtractatio. Præterea dicebat magnā laudem nō abesse ab admiratiōe. admirationē aūt q̃ maxima ē non parere uerba ad silentiū. Iccirco inqt poetarū sapiētissimus auditores illos Vlyxi labores suos illustrissime narrātis: ubi loquēdi finis fact9: nō exultare: nec strepere nec uociferari facit. Sed cōsiluisse uniuersos dicit: q̄si attonitos: & obstupidos: delinimētis auriū ad origines usq; uocis ꝑmanētibus.

¶ Super equo alexandri Regis qui bucephalas appellatus est. Cap. ii.

Equus Alexādri regis & capite: & nomine bucephalas fuit. Emptū cares scripsit talētis. xiii. & regi philippo donatum: æris nostri summa est sestertia. cccxii. Sup hoc equo dignū memoria uisum: ꝙ ubi ornat9 erat: armatusq; ad ꝑlium haud unq̄ inscēdi sese ab alio nisi a Rege passus sit. Id ēt de isto equo memoratum est quod quum in eo insidēs Alexander bello indico: & facinora faciēs fortia: in hostium cuneum non satis sibi ꝓuidens: īmisisset: coniectisq; undiq; in alexandrum telis uulneribus altis in ceruice: atque in latere equus perfessus est. Moribundus tamen hac ꝓpe iam exanguis e mediis hostibus regē uiuacissimo cursu rettulit: atq; ubi eum extra tela extulerat: ilico concidit & domini iam sup̄stitis secur9: quasi cum sensus humani solatio aīam expirauit. Tū rex Alexāder ꝑta eius belli uictoria oppidum in iisdē locis cōdidit. atq; ob eq honores bucephalon appellauit.

Bucephalas *equus Alexandri*

Bucephalon op.

¶ Quæ cā: quodq; initiū fuisse dicat᷑ Protagoræ ad philosophiæ lr̄as adeūdi. Ca. iii.

Protagorā uirum in studiis doctrinarum egregium cuius nomen Plato lib. suo illi inclito inscripsit adolescentē aiunt uictus q̄rendi gratia in mercede missum Vecturasq; onerū corpore suo factitauisse. quod genus græci φορμοφόρους uocant. Latine baiulos appellamus. Is de proximo rure in abderam oppidum. cuius popularis fuit: caudices ligni plurimos funiculo breui circundatos portabat. Tum forte Democritus ciuitatis eiusdem cuius homo ante alios uirtutis. & philosopię gratia uenerandus quum egrederet᷑ extra urbem. uidet illum cum illo genere oneris tam impedito: Ac tam incohibili: facile: atq; expedite incēdentē. Et ꝓpe accedit. & iuncturā. posituraq; ligni scite: periteq; factā cōsiderat. Petitque ut paulū acquiescat. Quod ubi protagoras. uti erat petitū fecit. atq; itidē Democritus aceruū illū. & quasi orbē caudicum. breui uinculo compressum rōne quadā quasi geometrica librari: contineriq; aīaduertit: interrogauit quis id lignū ita cōposuisset & quum ille a se compositū dixisset: desiderauit: uti soluere: ac denuo in modum eundū collocaret. At postq̄ ille soluit & similiter cōposuit. tum Democritus aī aciē: solertiamq; hōis non docti demiratus. Mi adolescēs inqt quum ingeniū benefaciendi habeas sūt maiora melioraq;. quę facere mecū possis. Abduxitq; eum statim. Secumq; habuit. & sumptū ministrauit: & philosophias docuit. & esse eum fecit. quātus postea fuit. Is tamē ꝓtagoras insincærus quidē philosophus. sed accerimus sophistarū fuit. pecuniā quippe īgentē. quā a discipulis acciperet annuā. pollicebat᷑ se id docere quanā uerborū industria causa infirmior fortior fieret. Quam rem græce ita dicebat τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν. i. causam inferiorē superiorem efficere.

Protagoras

Baiulus

De uerbo duo & uicesimo. quod uulgo icognitum est a uiris doctis multifariam in libris scriptum est. Cap. iiii.

a Pud sigillaria forte in libraria ego: &. L. Paul9 poeta uir memoria nr̃a doctissimus: cõsideramus: atq; ibi expositi erat Fabii annales bonæ atq; sincære uetustatis libri: quos uẽditor sine mẽdis eẽ contẽdebat: grãmaticus aũt quispiam de nobilioribus ab emptore ad spectãdos libros adhibitus. repisse unũ in libro mẽdũ dicebat. Sed cõtra librarius in quoduis pign9 uocabat: si in una uspiã littera delictũ eẽt. Ostẽdebat grãmaticus ita scriptũ i li. iiii. Quapp tũ primũ ex plebe alter cõsul factus ẽ: duo & uicesimo anno: postq̃ romã galli ceperunt. Nõ inquit duo & uicesimo sed duodeuicesimo scribi oportuit. Quid. n. est: duo & uicesimo? Alio quoq; loco hic ita scripsit. Mortu9 est anno duo & uicesimo. Rex fuit ãno. xxi.

Duodeuicesimo

Cuiusmodi loco cauillatus sit Antiochum regem pœnus Annibal. Cap. v.

Annibalis cauillatio i ãthiocũ Anthioc9

i N librisueterę memoriaę scriptũ ẽ Annibalẽ carthaginẽsem apud Regẽ antiochũ facetissimũ cauillatũ eẽ. Ea cauillatio huiuscemodi fuit. Oñdebat ei antiochus i cãpo copias igẽtis: q̃s bellũ po. Ro. facturus cõpauerat cõuertebatq; exercitũ insignib9 argẽteis & aureis florẽtẽ. Inducebat ẽt currus cũ falcibus: & elephãtos cũ turrib9. Eqtatũq; frenis: ephippiis: monilib9: phaleris p̃fulgẽtẽ: atq; ibi rex cõtẽplatõe tãti: ac tã ornati exercit9 gloriabũdus annibalẽ aspicit: & putasne inqt cõferri posse: ac satis eẽ credis romanis hæc oĩa: Tũ pœnus eludẽs ignauiã ibelliãq; militũ eius p̃ciose armatoę satis plane inqt: satis eẽ credo romanis hæc oĩa: ẽt si auarissimi sunt. Nihil ꝓrsum: neq; tã lepide: neq; tã acerbe dici põt. Rex de numero exercitus sui: ac de æquiparãda æstimatiõe q̃rerat. Respõdit Annibal de p̃da.

De coronis militarib9: quæ sit eaę triũphalis: q̃ obsidionalis: quæ ciuica: quæ muralis: quæ castrẽsis: quæ naualis: q̃ oualis: quæ oleagina. Cap. vi.

m Ilitares coronæ multifariæ sunt. Quaę q̃ nobilissimæ sunt has ferme esse accepim9: triũphalẽ: obsidionalẽ: ciuicã: mauralẽ: castrẽsem: naualẽ. Est ea quoq; corona: q̃ oualis dr̃. Est itẽ postrema oleagina: q̃ uti solẽt: qui in p̃lio nõ fuerũt sed triũphũ ꝓcurãt. Triũphales coronæ sunt aureæ q̃ impatorib9 ob honore triũphi mittunt̃. Id uulgo dr̃ auę coronariũ. Hæ antiqtus e lauro erãt: post fieri ex auro cœptæ. Obsidionalis ẽ: quã ii q liberati sunt obsidiõe. dant ei duci. q liberauit. Ea corona graminea ẽ. obseruariq; solitũ ut fieret a gramine: q̃d i eo loco generatũ eẽt. itra quẽ clausi erãt: q obsidebant̃. Hanc coronã gramineã. S. P. Q. R. Q. Fabio maxĩo dedit bello pœnoę secũdo q; urbẽ romã obsidiõe hostiũ liberasset. Ciuica corõa appellat̃: q̃ ciuis ciui a quo seruat9 ẽ i p̃lio testẽ uitæ. salutisq; pceptæ dat. Ea fit e frõde q̃rna. qm̃ cibus uictusq; antiqssimus q̃rcus capi solitus sit. Fit ẽt ex ilicę q̃d genus supiori ꝓximũ est. Sicuti scriptũ est in quadã comœdia Cecilii. Aduehũtur inqt cũ ilignea corona: & clamyde. Dii uestrã fidẽ. Massurius aũt Sabinus in. xi. libroę memoraliũ. ciuicã coronã tum dari solitã dicit. cũ iis qui ciuẽ seruauerat eodẽ tpe. ẽt hostẽ occiderat. Neq; locũ in ea pugna reliq̃rat. Aliter ius ciuicæ coronę negat cõcessum. Tibeę tñ cæsarẽ cõsultũ. an ciuicã coronã cape posset qui ciuẽ in p̃lio seruasset. & hostis ibidẽ duos iterfecisset: sed locũ in quo pugnabat nõ retinuisset: eoq; loco hostes potiti essent rescripsisse dicit: eũ quoq; ciuica dignũ uideri: q; appareret: e tãto inico loco ciuẽ ab eo seruatũ ut ẽt a fortiter pugnãtibus retineri nõ querit. Hac corona ciuica. L. Gel. uir cẽsorinus i senatu Cice. consulẽ donari a rep. censuit q; eius

Triũphalis corona

Obsidiõalis corona

Ciuica corona

opera

opera esset atrocissima illa Catilinæ cõiuratio detecta uindicataq;. Muralis est corona.q̃ donat̃ ab ĩpatore.q prim⁹ mur̃ subiit. Inq; oppidũ hostium p uim ascendit. Icirco q̃si muri pinnis decorata est. Castrensis est corona: q̃ donat eum impator: q primus hostiũ castra pugnãs ĩtroiuit. Ea corona ĩsigne ualli hẽt. Naualis est: q̃ donari solet maritimo ꝓlio q prim⁹ in hostiũ nauem ui armatus trãsiliuit: ea quasi nauium rostris insignita est. Et muralis ãt: & castrensis: & naualis fieri ex auro solent. Oualis uero corona myrtea est ea utebant̃ impatores: q ouãtes introibãt orbem. ouãdi ãt ac nõ triũphandi cã est. quum aut bella nõ rite indicta: neq; cum iusto hoste gesta sunt: aut hostium nomen humile & non idoneũ est: ut seruor̃ piratar̃q;: aut deditione repente facta: in puluere (ut dici solet) in cruentaq; uictoria obuenit. Cui facilitati aptã esse ueneris frondem crediderũt: q̃ nõ Martius: sed quasi Veneris quidã triũphus foret. Hanc myrteã coronã. M. Cras. cum bello fugitiuor̃ cõfecto: ouãs rediret: insolenter aspnatus est: Senatusq; cõsultum faciundum p grãm curauit ut lauro nõ myrto coronaret̃. M. Cato obiecit. M. Fuluio nobiliori: q̃ milites p ambitionem coronis leuissimis de causis donasset: de qua re uerba ipsa apposui Catonis: Nã principio: quis uidit corona donari quenq;: quum oppidũ captum nõ esset? aut castra hostium incensa nõ essent? Fuluius autem in quem hoc a Catone dictũ est: coronis donauerat milites: quia uallum curauerãt aut quia puteũ strennue foderant. Prætereũdum nõ est q[d] ad ouatiões attinet: sup quo dissensisse ueteres scriptores accipio. Partim.n. scripserunt: qui ouarent: introire solitos: equo uehentes: & Sabinus Massuri⁹ pedibus ingredi ouantis dici: sequentibus eos: non militibus: sed uniuerso senatu.

Moralis corona
Castrẽsis corona
Naualis corona
Oualis corona.

¶ Personę uocabulũ q̃ lepide ĩterp̃tat⁹: q̃q; eẽ uoci ei⁹ originẽ dixerit. C. Ba. Ca. vii.

L Epide me hercle: & scite. C. Bassus ĩ libris: quos de origine uocabulor̃ cõposuit: unde appellata p̃sona sit: ĩterpretat̃. A personãdo.n. id uocabulũ factũ esse coniectat. Nam caput inquit & os: cooperimento p̃sonæ tectũ undiq;: unaq; tm̃ uocis emittendæ uia puium: q̃m non uaga: neq; diffusa est ĩ unum tm̃modo exitum collectam: coactãq; uocem: & magis claros: canorasq; sonitus facit. Quoniam igitur indumentum illud oris clarescere: & resonare uocem facit: ob eam causam persona dicta: o littera propter uocabuli formam productiorẽ.

p̃sona.

¶ Defensus error a uirgilii uersibus: quos arguerat Iulius Higinus grãmaticus. Et ibidem quid sit littus: & de ethymologia uocis eius. Cap. viii.

I Pse q̃rinali lituo: paruaq; sedebat Succinct⁹ trabea. leuaq; ancile gerebat In his uersibus errasse Virgiliũ Higinus scribit. tãq̃ nõ aĩaduerterit deesse aliq̃d hisce uerbis: Ipse q̃rinali lituo: nã si mihi ĩquit deesse aĩaduertimus: uidet̃ ita dictũ: ut fiat lituo: trabea succinct⁹: q[d] est inq̃t absurdissimũ: Quippe quũ litu⁹ sit uirga breuis in p̃te: qua robustior est: incuruã: qua augures utunt̃: quonam mõ succinct⁹ lituo uideri põt? Immo ip̃e Higin⁹ par̃ aĩaduertit si hoc esse dictũ: ut pleraq; dici p defectionem solent: ueluti quũ dr̃. M. Cicero hõ magna eloq̃ntia atq; roscius histrio sũma uenustate nõ plenum hoc utrunq;: neq; p̃fectum est: Sed.n. p pleno atq; p̃fecto audit̃ ut Virg. alio in loco Victorẽ buten ĩmani corpore. i. corp⁹ ĩmane habentẽ: Et itẽ alibi ĩ mediũ geminos ĩmani põdere cestus, p̃iecit: ac similiter domus sanie dapibusq; cruentis intus opaca ingens: Sic igit̃ id quoq; uideri dictum dent picus quirinali lituo erat sicut dicimus statura grãdi capite erat & est ãt & erat & fuit plerunq; absunt cũ elegantia absq; detrimento s̃niæ: & q̃m facta litui mentio

Lituus.

est non prætermittendum est quod posse quæri animaduertimus utrum lituus au-
guralis a tuba: quæ lituus appellatur an tuba a lituo augurꝫ lituus dicta sit? Vtrun
Tuba. qꝫ.n.pari forma: & pariter incuruum est. Sed si (ut quidam putant) tuba a sonitu li
tuus appellata est: ex illo homerico uersu λίγξε βιός.i. insonauit neruus: necesse est
ita accipi ut uirga auguralis a tubæ similitudine lituus uocetur. Vtitur autem uoca
bulo isto Vir. pro tuba. Et lituo pugnas insignis obibat: & hasta.

¶Historia de Cræsi filio sumpta ex Herodoti libris. Cap.ix.

Filius crœsi — f Ilius Cræsi regis quũ iam p ætatẽ fari posset infans erat & quũ iam mul-
tũ adoleuisset: itẽ nihil fari qbat. mutus adeo & eliguis diu hitus est: quũ
uero in patrẽ ei9 bello magno uictũ: & urbe: in qua erat capta: hostis gla
dio deductũ regẽ esse ignorãs iuaderet: diduxit adolescẽs hos clamare nitẽs: eoqꝫ ni
xu: atqꝫ ipetu spũs uitiũ: nodũqꝫ lĩguæ rupit: Planeqꝫ & articulate locut9 est clamãs
in hostẽ: ne rex Cræsus occideret. Tũ & hostis gladiũ reduxit & rex uita donat9 est
& adolescens loq ꝓrsum deinceps incœpit. Hero. i historiis huius memoriæ scriptor
est: eiusqꝫ uerba sunt: q̃ prima dixisse filiũ cræsi refert ωνθρωπε μη κτεινε κροῖσον.i.
Heus hõ nõ occide crœsum. Sed & qspiam samius athleta: nomẽ illi fuit αἴγλις.i.
Aegles. Aegles: quũ antea nõ loquens fuisset: ob similẽ dr cãm loq cœpisset: Nã quũ i sacro
certamĩe sorticio iter ipsos: & aduersarios nõ bona fide fieret: sed sortẽ nõis falsam su
bijci aĩaduertisse: repente in eũ q id faciebat sese uidere qd facere: magnũ inclamauit.
Atqꝫ is oris uinculo solutus. p omne inde uitæ tps nõ turbide: neqꝫ adhæse locutus ẽ.

¶De argumẽtis: q̃ grece ἀντιστρέφοντα appellãt: a nobis reciproca dici pñt. Ca.x.

antistrephonta reciproca. — i Nter uitia argumẽtorꝫ: lõge maximũ eẽ uitiũ uĩ eorꝫ: q̃ ἀντιστρέφοντα
græci dicũt. Et qdã ex nr̃is: non hercle nimis absurde reciproca appellaue
runt id ãt uitiũ accidit hoc mõ: quũ argumentũ ꝓpositũ referri cõtra: cõ-
facetia — uertiqꝫ in eũ põt: a quo dictũ est: & utrũqꝫ pariter ualet: quale ẽ ꝓuulgatũ illud quo
Protagoras — ꝓtagorã sophistarꝫ acerrimũ usum eẽ ferũt: aduersus euathlũ discipulum suũ. lis nã
qꝫ iter eos & cõtrouersia sup pacta mercede hæc fuit. Euathlus adolescens diues elo-
Euathlus — q̃ntiæ discendæ: cãrũqꝫ orãdi cupiẽs fuit. Is in disciplinã ꝓtagoræ sese dedit datuꝝqꝫ
ꝓmisit mercedẽ: grãdem pecuniã: quantã ꝓtagoras petiuerat. Dimidiũqꝫ ei9 dedit
iã tũc stati: priusq̃ disceret. Pepigitqꝫ ut reliquũ dimidiũ daret quo prĩo die cãm apd
iudices orasset: & uicisset. Postea quum diutule auditor assectatorqꝫ ꝓtagoræ fuisset
& i studio qdẽ facundiæ abunde ꝓmouisset: cãs tñ nõ recipet: tpsqꝫ iã lõgum trãscur
reret. & facere id uideret: nec reliquũ mercedis daret: capit cõsiliũ ꝓtagoras sumptũ
existimabat astutũ. Petere istitit ex pacto mercedẽ. Litẽ cũ Euathlo cõtestat & quũ
ad iudices cõiiciẽdæ cõsistendæqꝫ cãæ gr̃a uenisset: tũ ꝓtagoras sic exorsus ẽ. Disce in
qt stultissime adolescẽs: utroqꝫ id mõ fore uti reddas: qd peto: siue cõtra te ꝓnũciatũ
erit. siue ꝓ te. nã si cõtra te lis data erit merces mihi ex snĩa debebit qa ego uicero. Sin
uero sm te iudicatũ erit merces mihi ex pacto debebit qa tu uiceris. Ad ea rñdit Eua
thlus potui iqt huic tuæ tã ancipiti captiõi isse obuiã: si uerba ipse nõ facerẽ. atqꝫ alio
prono uterer. Sed mai9 mihi i ista uictoria ꝓludiũ ẽ: quũ te nõ in cã tm̃ sed in argu
mẽto quoqꝫ isto uico. disce igit tu quoqꝫ magr sapiẽtissime utroqꝫ mõ fieri uti nõ red
dã: qd petis: siue cõtra me ꝓnũciatũ fuerit: siue ꝓ me. Nã si iudices ꝓ cã mea senserit
nihil tibi ex snĩa debebit qa ego uicero. Sin cõtra me ꝓnũciauerit. nihil tibi ex pacto
debebo qa ego nõ uicero. Tũ iudices dubiosũ hoc iexplicabileqꝫ eẽ. qd utriqꝫ dicebat
rati ne

rati ne sniā sua utrācūq; in pte dicta eēt. ipsa sese rescinderet. rē iniudicatā reliqrunt. Cām in diē lōgissimā distulerūt: sic ab adolescēte discipulo magr̄ disciplinæ eloqntię inclytus: suo sibi argumēto cōfutatus ē: & captiōis uersutę excogitatę frustrat9 fuit.

¶Biātis de re uxoria syllogismū ñ posse uideri αντιστρεφοντα. i. reciprocū. Ca. xi.

Existimauit qdē ēt illud Biātis uiri sapiētis: ac nobilis responsū cōsimile eē Bias
atq; est Protagoriō illud: de quo dixi mō αντιστρεφον. i. reciprocās. nam quū rogatus eēt a quodā bias: deberet ne uxorē ducere an uitā uiuere cælibē ητοι inquit καλην αξεισ ηαισχαν: και ει καλιν εξεισ κοινην ει δε αισχαν εξεισ ποινην εκατερον δε ουκ αγαθον: ου ληπτεον αρα. i. aut pulchrā duces: aut deformē. Si pulchrā habebis cōem. Sin turpē: habebis pœnā. Neutrū aūt bonū. Non est igitur ducēda uxor. Sic āt hoc respōsum cōuertunt: ει μεν καλην αξω: ουχ εξω ποινην ει δε αισχραν: ουχ εξω κοινην γαμητεον αρα. i. si formosam ducā: nō habebo pœnā. Sin deformē: non habebo cōem. Ducēda est ergo uxor. Sed minime hoc esse uī αντιστρεφον. i. reciprocū: qm̄ ex altero latere cōuersum frigidius est: īfirmiusq;: Nam Bias ꝓposuit nō esse ducendā uxorem pp alterutrū incōmodū: qd necessario patiendū erit ei: q duxerit. Qui cōuertit aūt: nō ab eo se defendit incōmodum: quod adest sed carere se altero dicit qd nō adest. Satis est aūt tuendæ sniæ: quam bias dixit ꝙ eum q duxit uxorem pati necesse est ex duobus incōmodis alterꝝ: ut aut κοινην. i. cōmunem habeat: aut ποινην. i. pœnā. Sed Phauorinus noster: quū facta esset forte mentio syllogismi huius: quo Bias usus est: cuius prima προτασις. i. propositio est Protasis
ητοι καλην αξεισ ηαισχραν. i. aut pulchrā duces: aut turpē: non ratū id: neq; iustū disiunctū eē ait: qm̄ non necessariū est alterꝝ ex duobus quæ disiungūtur: qd in ꝓloquio disiunctiuo necessariū est. Eminētia. n. quædā significari formaꝝ turpes & pulchræ uident̄. Est aūt inqt tertium quoq; iter duo ista: quæ disiungūtur cuius rōnem ꝓspectūq; Bias non habuit. Inter. n. pulcherrimā fœminam & deformissimā media quædam forma est: quæ a nimię pulchritudinis periculo: & a summo deformitatis odio uacat. Qualis a. Q. Ennio in Menalippa: perq̄ elegāti uocabulo stata dicitur: Stata forma
q̄ neq; κοινη. i. cōmunis futura sit: neq; ποινη. i. pœna: quam formā modicam & modestam Phauorinus nō me hercule inscite appellabat uxoriā: Ennius aūt in ista quā dixi tragœdia: eas fere fœminas ait incolumi pudicitia esse quæ stata forma forent.

¶De noibus deorum populi Romani: Diiouis: & ueiouis. Cap. xii.

In antiqs spectatioībus noīa hæc deoꝝ inesse aīaduertim9. Diiouis & Veiouis. Est āt ædes Veiouis Romæ iter arcē & capitoliū. Eoꝝ noīum rōnē esse hāc cōperi. Iouē latini ueteres a iuuādo appellauerūt. Eundemq; alio uocabulo iūcto patrē appellauere. Nā qd est i elisis: aut imutatis qbusdā lrīs Iuppiter id plenū atq; integꝝ ē. Iouis pr̄. Sic & Neptūnus pr̄ cōiuncte dictus: & Saturn9 pr̄: & Ianus pater. & Mars pr̄: hoc. n. est Marspiter. Itēq; iouis diespiter appellat9. i. diei & lucis pater. Iccircoq; simili noīe Diiouis dictus ē: & Lucetius: qd nos die & luce quasi uita ipsa afficeret: & iuuaret Lucetiū autē Iouē Cn. Neuius in libris belli punici appellat. Quū iouē igit̄ & Diiouē a iuuādo noīassent eū quoq; cōtra deū q non iuuādi ptātem sed uim nocēdi hr̄et (Nam deos quosdā ut ꝓdessent celebrabāt quosdam ut ne obessent placabāt) Veiouē appellauerūt. dempta atq; detracta iuuādi facultate. Ve. n. particula quæ in aliis atq; aliis uocabulis uariatim p has duas lrās cū a lrā media īmissa dicit̄ duplicē significatū eundēq; īter se diuersum capit: Nā & au-

diiouis
ueiouis
iuppitter
Neptumnus
Saturnus
ianus
Mars
marspiter
Diespiter
lucetius

Væ gendæ rei & minuẽdæ ualet ſicuti aliæ particulæ plurimæ pp quod accidit:ut q̃dam
Veſcum. uocabula:qbus particula iſta præponit̃:ambigua ſint:& utroq; uerſum dicant̃:uæ
Vehemẽs ſcũ uehemẽs:& uegrãde:de qbus alio in loco uberiore tractatu facto admonuim⁹.
Vægrãde Veſanos aũt & uecordes ex una tm̃ parte dici:q̃ priuatiua ẽ: quã græci στερητικὸν
Veſanus μορίον.i.priuatiuã pticulã dicunt.Simulachrũ igit̃ dei Veiouis: qd eſt in æde.de q̃
Væcors ſupra dixi:ſagittas tenet:q̃ ſunt uidelicet paratæ ad nocendũ:Quapropter eũ deum
pleriq; Apollinẽ eſſe dixerunt.Immolaturq; illi ritu humano capra. Eiuſq; aĩalis ſig
mẽtũ iuxta ſimulachrũ ſtat.Propterea Virgiliũ quoq; aiũt multæ antiqtatis hoĩem
ſine oſtẽtatiõis odio peritũ:numina:leua i Georgicis depcari:ſignificãtẽ quãdã uim
eſſe huiuſcemodi deoꝝ in lædẽdo magis q̃ in iuuãdo potentẽ. Verſus Virg. hi ſunt.
Numina In tenui labor eſt:at tenuis non gloria:ſi quem
leua Numina leua ſinũt:auditq; uocatus apollo. In his aũt diis quos placari oportet:
Arũgus uti mala a nobis:uel a frugibus natis amoueant̃.Arũgus quoq; hẽtur:& Rubigus.
Rubigus ℭDe officiorũ gradu atq; ordine moribus populi romani obſeruato. Cap.xiii.

Enioꝝ hoĩum:& Romæ nobiliũ atq; ĩ moꝝ diſciplinaꝝ ueteꝝ doctrina
ſ memoriaq; pſtantiũ diſceptatio q̃dam fuit:pſente:atq; audiẽte me de gra
do:atq; ordine officioꝝ.Cũq; q̃reret̃ qbus nos ea prioribus: potioribuſq;
facere oporteret:ſi neceſſe eſſet ĩ opa dãdo:faciũdoq; officio:alios aliis anteferre: nõ
cõſtabat.Cõueniebat aũt facile:cõſtabatq; ex moribus po.ro.Primũ iuxta parentes
locũ tenere pupillos debere:fidei tutelæq; nr̃æ creditos. Secũdũ eos ꝓximũ locum
cliẽtes hr̃e q ſeſe itidẽ in fidẽ patrociniũq; noſtrũ dederũt.Tum ĩ tertio loco eẽ hoſpi
tes:poſtea eẽ cognatos:affineſq; huius moris obſeruatiõiſq; multa ſunt teſtimõia:at
q; documẽta ĩ antiqtatibus pſcripta.Ex qbus unũ hoc iterim de cliẽtibus cognatiſq;
qd pmanibus ẽ:ponemus.M.Cato in orõne quã dixit apud cẽſores ĩ Lẽtulũ ita ſcri
pſit.q maiores ſanctius habuere defendi pupillos q̃ cliẽtem nõ fallere. Aduerſus co
gnatos:ꝓ cliẽte teſtat̃.Teſtimoniũ aduerſum cliẽtẽ nemo dicit.Patrẽ primũ: poſt
ea:pr̃onum ꝓximũ nomẽ hr̃e.Maſſurius aũt Sabinus ĩ libro iuris ciuilis tertio:anti
q̃orẽ locũ hoſpiti tribuit:q̃ cliẽti uerba ex eo libro hæc ſunt.In officiis apud maiores
ita obſeruatũ ẽ primũ tutelæ deinde hoſpiti:deide cliẽti:tũ cognato poſtea affini:de
qua cã fœminæ uiris potiores ſunt habitæ:pupillariſq; tutela mulieri p̃lata:& iã ad-
uerſus:quẽ affuiſſent eius filii tutores relicti ĩ eadẽ cã pupillo aderãt. Firmũ atq; cla
rũ iſti teſtimoniũ rei phibet auctoritas.C.Cæſaris põtificis maximi:q ĩ orõne quã ꝓ
bithynis dixit:hoc pricipio uſus eſt.Vel ꝓ hoſpitio regis Nicomedis:uel ꝓ hoꝝ ne-
ceſſitate:quoꝝ res agit̃:refugere hoc munus Mumi nõ potui.Nã neq; hoĩum mor
te memoria deleri debet:qn a ꝓximis retineat̃:neq; cliẽtes ſine ſumma infamia deſe
ri poſſunt:quibus & iam a propinquis noſtris auxiliũ ferre inſtituimus.
ℭQuod appion doctus hõ:qui polyhiſtor appellatus eſt:uidiſſe ſe Romæ ſcripſit
recognitionẽ inter ſeſe mutuã exuertere amicitia hominis & leonis. Cap.xiiii.

Appion Ppion:qui polyhiſtor appellat⁹ eſt:litteris hõ multis præditus: rerumq;
a græcaꝝ plurima atq; uaria ſciẽtia fuit.Eius libri nõ incelebres ferunt̃.qb⁹
oĩbus ferme:q̃ mirifica in ægypto uiſunt̃:audiũturq; hiſtoria cõprehẽdit:
Sed in his q̃ audiſſe uel legiſſe ſeſe dicit:fortaſſe a uitio ſtudioq; oſtẽtatiõis fit loqua
cior.Eſt.n.ſane q̃ in pıudicãdis doctrinis ſuis uẽdicator.Hoc aũt quod in libro egy-
ptiacoꝝ quinto ſcripſit:neq; audiſſe:neq; legiſſe: ſed ipſum ſeſe in urbe roma uidiſſe
oculis

oculis suis cõfirmat. In circo maximo inqt uenationis amplissime pugna populo dabat. Eius rei (Romæ quũ forte eẽm) spectator inqt fui. Multæ ibi sæuiẽtes feræ: magnitudines bestiarum excellẽtes: oĩumq; inusitata: aut forma erat: aut ferocia. Sed pter alia oĩa leonũ inqt ĩmanitas admiratiõi fuit. Præterq; oĩs cęteros un9. Is unus leo corporis impetu & uastitudine: terrificoq; fremitu: & sonoro: toris: comisq; ceruicũ fluctuantibus aĩos oculosq; oĩum in sese cõuerterat. Introductus erat iter cõpluris cętetos ad pugnã bestiarum dacus seru9 uiri cõsularis. Ei seruo androdus nomẽ fuit. Hũc ille leo ubi uidit pcul: repẽte inqt q̃si admiratus stetit. Ac deĩde sensim: atq; placide tã q̃ noscitabũdus ad hoĩem accedit. Tũ caudã more atq; ritu adulantiũ canũ clemẽter & blãde mouet: hoĩsq; sese corpori adiũgit. Cruraq; eius & manus ppe iã exaĩari metu: lingua leniter demulcet. Homo androdus iter illa tã atrocis feræ blandimẽta amissum aĩum recupat. Paulatimq; oculos ad cõtuendũ leonẽ refert. Tũ quasi mutata recognitiõe facta: lætos inqt & gratulabãdos uideres hoĩem & leonẽ. Ea re prorsus tam admirabili, maximos populi clamores excitatos dicit. Arcessitũq; a Cæsare Androdũ: q̃situmq; cãm: cur ille atrocissim9 leonũ uni parsisset. Ibi Androdus rem mirificã narrat: atq; admirabilẽ. Quũ puinciã inqt africã p cõsulari impio me9 dñs obtineret: ego ibi iniqs eius: & quotidianis uerberib9 ad fugã sum coactus: & ut mihi a dño terræ illius pside tutiores latebræ forent: in cãporum & arenarum solitudines cõcessi. Ac si defuisset cibus: cõsiliũ fuit mortẽ aliquo pacto q̃rere. Tũ sole inqt medio rapido & flagrãti: specũ quãdã nactus remotã latebrosamq;: in eã me penetro: & recõdo: neq; multo post ad eandẽ specũ uenit hic leo debili uno: & cruẽto pede gemit9 edẽs: & murmura dolorẽ: cruciatũq; uulneris cõmiseratĩa. Atq; illic primo qdẽ conspectu adueniẽtis leonis territũ sibi: & pauefactũ aĩum dixit. Sed postq̃ itrogressus inqt leo: uti re ipsa apparuit: i habitaculũ illud suũ uidet me pcul delitescentẽ: mitis & mãsuetus accessit: & sublatũ pedẽ oñdere mihi & porrigere: q̃si opis petẽde gr̃a uisus ẽ. Ibi inqt ego stirpẽ ingẽtẽ uestigio pedis eius herentẽ reuulsi. Cõceptãq; saniem uulnere itimo exp̃ssi. Accurat usq; sine magna iã formidine siccaui penit9: atq; detersi cruorẽ. Ille tũc mea opa: & medela leuat9: pede ĩ manib9 meis posito recubuit & equit. Atq; ex eo die triẽnũ totũ ego & leo in eadẽ specu: eodẽq; uictu uiximus. Nã q̃s uenabat feras: mẽbra opimiora ad specũ mihi suggerebat: q̃ ego: ignis copiã non habẽs sole meridiano torrens edebã. Sed ubi me inqt uitæ illius ferinæ iam pre sum est leone in uenatũ pfecto reliqui specũ: & uiã ferme tridui pmensus: a militibus uisus. apprehẽsusq; sum. Et ad dñm ex africa Romã deductus: Is me statim rei capitalis dãnandum dandũq; ad bestias curauit. Intelligo aũt inquit hunc quoq; leonẽ me tunc sepato captũ. gr̃am nunc mihi beneficii: & medicinæ referre. Hæc Appion dixisse Androdũ tradit. Eaq; oĩa scripta circũlataq; tabula populo declarat. Atq; ideo cũctis petẽtib9 dimissum androdũ: & pœna solutũ. Leonẽq; ei suffragijs populi donatum. Postea inqt uidebamus androdũ: & leonem loro tenui reuinctũ urbe tota circum tabernas ire donari ære androdum floribus spargi leonem. Omnesq; fere ubiq; obuios dicere. hic est leo hospes hominis: hic est homo medicus leonis. Androd9

¶ Corp9 ne sit uox: an ἀσώματον. i. incorporeũ uarias eẽ phorum sñias. Cap. XV.

u Etus atq; ppetua q̃stio inter nobilissimos phorum agitata est: corpus ne sit uox incorporeũ: hoc. n. uocabulũ quidã finxerunt pinde. q̃ græci dicitur ἀσώματον. Corpus aũt est. qd aut efficiens est: aut patiẽs id græce dicit Corpus Vox

τηΔρωμενον ηπασχονσωμαεστι.i.aut efficiens: aut patiẽs corpus eſt. Quã defi nitionem ſignificare uolens Lucretius ita ſcripſit. Tãgere.n.aut tangi niſi corp9 nul la poteſt res. alio quoq; mõ corpus eſſe græci dicunt: το τριχη Διαστατον.i. triplici dimenſione diſtãs. Sed uocem ſtoici corpus eſſe contendũt. Eamq; eſſe dicũt ictum aera. Plato aũt non eſſe uocem corpus putat. Nõ.n. pcuſſus inqt aer: ſed plaga ipſa atq; percuſſio uox ẽ. ουχαπλωσ πληγη αεροσ εστιν η φονη: πλιττει γαρ τον αε- ρα και Δακτιλοσ παραγομενοσ: και ουΔεπω ποιει φονην: αλλη ποση πληγη- καi σφοΔρα και τοσιΔε ωστε ακαουστην: γενεσθαι.i. non ſimpliciter plaga aeris uox eſt: nã digitus quoq; aerẽ percutit: non ita tñ uocẽ facit. Sed quanta plaga: & ue hemens: & tãta ut audabilis fiat: Democritus ac deĩde Epicurus ex ĩdiuiduis corpo ribus uocem conſtare dicunt. Eaq; ut ipſis eoꝝ uerbis utar ρευμαλογων.i. flumen uerboꝝ appellant: hos alioſq; tales: argutæ delectabiliſq; deſidiæ aculeos: eum audi remus: uel lectitaremus neq; in his ſcrupulis: aut emolumentum aliquod ſolidũ ad rõnem uitæ pertinens: aut finẽ ullum quærẽdi uideremus: ennianũ. Neptolemũ ꝓ babamus: qui ꝓfecto ut ait. Philoſophandum eſt paucis: nã omnino haud placet.

¶De ui uocabulorum: atq; uidendi rationibus. Cap.xvj.

d E uidendi rõne: deq; cernendi natura diuerſas eſſe opiniões philoſophoꝝ aĩaduertimus. Stoici cãs eſſe uidẽdi dicũt: radioꝝ ex oculis in ea q̃ uideri quæũt emiſſionẽ: aeriſq; ſimul intẽtionẽ. Epicurus afluere ſemp ex oĩbus corporibus ſimulachra quædã corpoꝝ ipſorũ: eaq; ſeſe in oculis inferre. atq; ita fieri ſenſum uidẽdi putat. Plato exiſtimat genus quoddã ignis luciſq; de oculis exire. idq; cõiunctum: continuatũq; uel cũ luce ſolis: uel cũ alterius ignis lumine: ſua ui: & ex terna nixũ efficere: ut quæcunq; offenderit: illuſtrauerintq; cernamus. Sed & hic: ea q̃ diſſerimus imaginandũ. Eiuſdẽq; illius Enniani neoptolemi: de quo ſupra ſcripſi mus: cõſilio utendũ eſt: q deguſtandũ ex phĩa cenſet non in eã ingurgitandum.

¶Quã ob cãm dies primi poſt calendas: nonas idus atri habeantᷓ: & cur diẽ quoq; quartũ ante calẽdas: uel nonas uel id9 q̃ſi religioſum pleriq; uitant. Cap.xvij.

u Errius flaccus in quarto de uerboꝝ ſignificatiõe dies: q ſunt poſtridie ca lẽdas nonas: idus quos uulgus impite nefaſtos dicit: pp hãc cãm dictos habitoſq; atroſq; eſſe ſcribit. Vrbe inqt a gallis ſenonib9 recupata. L. Atti lius ĩ ſenatu uerba fecit. Q. Sulpitiũ tri. militũ ad gall.ã aduerſus gallos pugnatuꝝ rẽ diuinã dimicãdi gr̃a poſtridie idus feciſſe. Tũ exercitũ po.ro. occidiõe occiſum: & poſt diẽ tertiũ eius diei urbẽ p̃ter capitoliũ captã eſſe. Cõpluresq; alij ſenatores recor dari ſeſe dixerũt quotiẽs belli gerẽdi gr̃a: res diuina poſtridie calendas. nonas idus. a magr̃atu po.ro. facta eẽt eius belli ꝓximo deinceps p̃lio rẽp. male geſtã eſſe. Tũ ſena tus eã rẽ ad põtifices reiecit: ut ipſi qᵈ uiderentᷓ: ſtatuerẽt. Pontifices decreuerũt nullũ iis diebus ſacrificium recte futuꝝ ante diẽ quoq; quartũ calẽdas: uel nonas: uel id9: tanq̃ inominalẽ diẽ pleriq; uitant. Eius obſeruatiõis an religo ulla ſit tradita quæri ſo let. Nihil ſuper ea re ſcriptum inuenimus. niſi ꝙ Claudius annalium quinto cladem illam pugnæ cãnenſis uaſtiſſimam factã dicit ante diem quartum nonas ſextiles.

Atridies

¶In quo & quantũ differat hiſtoria ab annalib9. Superq; ea re uerba poſita ex libro rerum geſtaꝝ Sempronii Aſellionis primo. Cap.xviii.

h Iſtoriam ab annalibus quiddã differre eo putant: ꝙ quum utrũq; ſit reꝝ geſtaꝝ narratio. eam tñ proprie rerum ſit hiſtoria quibus rebus gerendis interfuerit

interfuerit is: qui narret: Eamq; esse opinionem quorundã Verrius Flaccus refert in libro de significatu uerbo℞ quarto. Ac se quidẽ dubitare sup ea re dicit. Posse ãt uideri putat nonihil esse rõnis in ea opinione: q; historia græce significat re℞ cognitiõe p̄sentium. Sed nos audire soliti sumus annales oĩo id esse: quod historiæ sint. Historias non omnino esse id: quod annales sint. Sicuti quod est hõ: id necessario animal ẽ quod est animal: non id necesse est hoĩem esse. Ita historias quidẽ esse aiunt rerũ gesta℞: uel expositionem: uel demonstrationẽ: uel quo alio nomine id dicendũ est. Annales uero esse: quum res gestæ plurium anno℞: obseruato cuiusq; anni ordine deinceps componunt̃. Quum uero non per annos: sed per dies singulos res gestæ scribũtur: ea historia græco uocabulo εφιμεριο. i. diarium dicitur. Cuius latinũ interpretamentum scriptum esse in libro Asellionis primo: ex quo libro plura uerba adscripsimus: ut simul ibidem: quid ipse inter res gestas: & annales esse dixerit: ostẽderem9. Ve℞ inter eos inq̃t: q annales relinquere uoluissent: & eos q res gestas a Romanis p̄scribere conati essent: oĩum re℞ hoc interfuit: Annales libri tm̃modo qᵈ factũ quoq; anno gestũue sit id demõstrabãt. Id eo℞ est: q quasi diariũ scribũt: quã græci εφημεριδα uocãt. Nobis non mõ satis esse uideo: qᵈ factum esset id p̄nũciare: sed ẽt quo cõsilio: qua rõne gesta eẽnt: demõstrare. Plato aũt post idẽ Asellio in eodẽ li. nã neq; alacrioris ad rẽp. defendendã neq; segnioris ad res pperam faciundas annales cõmouere quicq̃ possunt. Scribere aũt bellum quo initiũ consule: & quõ confectum sit: & qs triũphans introierit: exq; eo libro: q̃ in bello gesta sunt iterare: id fabulas esse p̄dicare ait: aut interea quid senatus decreuerit: aut quæ lex: rogatiõe lata sit: neq; quib9 consiliis ea gesta sunt iterare: id fabulas pueris est narrare non historias scribere.

Historia | Annales | Ephemeris | Diarium | Almanach

¶ Quid sit adoptatio: qd item sit arrogatio: quantũq; hæc inter se differant: uerbaq; eius quæ qualiaq; sint: q in liberis arrogãdis super ea re populũ rogat. Cap. xix.

Vum in alienã familiam: inq; libero℞ locum extranei sumunt̃ aut p prætorẽ fit aut p populũ. Quod per prætorẽ fit: adoptatio dr̃. Quod per populum arrogatio. Adoptãtur ãt: quũ a parente: in cuius p̃tãte sunt: tertia mãcipatõe in iure cedunt̃. Atq; ab eo qui adoptat: apud eũ: apud q̃ legis actio ẽ: uindicant̃. Arrogant̃ ii: q quũ sui iuris sint in alenã sese p̃tãtem tradũt. Eiusq; rei ipsi auctores fiũt. Sed arrogatiões nõ temere nec inexplorate cõmittunt̃. Nã comitia arbitris põtificibus p̄bẽt: q̃ cu:iata appellant̃. Aetas quoq; eius: q arrogare uult: an liberis potius gignũdis idonea sit: bonaq; eius: qui arrogat̃. ne inuidiose appetita sint. cõsiderat̃. iusq; iurãdũ a põti. maxi. cõceptũ dr̃. qᵈ in arrogando iuraret̃. Sed arrogari non põt. nisi iã uesticeps. Arrogatio ãt dicta. quia genus hoc in alienã familiã transitus p populi rogationẽ fit. Eius rogationis uerba hæc sunt. Velitis. Iubeatis uti. L. Valerius. L. Ticio tã iure. legeq; filius sibi fiat. q̃ si ex eo patre matreq; familias eius natus esset. Vtiq; ei uitæ necisq; in eum potestas fiet uti pariẽdo filio est hæc ita ut dixi ita uos quirites rogo. Neq; pupillus aũt. neq; mulier. quæ in parentis potestate ẽ arrogari potest quoniam & cum fœminis nulla comitio℞ cõmunio est & tutoribus in pupillos tantã esse auctoritatem potestatemq; fas non est ut caput libe℞ fidei suę cõmissum alienę ditioni subiiciant. Libertinos uero ab ingenuis adoptari quidẽ iuræ posse Massurius Sabinus scripsit sed id neq; pmitti dicit neq; permittendum esse unq̃ putat ut hoĩes libertini ordinis per adoptionem in iura ingeniorũ inuadant. Alioquin inq̃t si iuris ista antiquitas seruet̃ etiã seruus a domino p prætorem dari in ado-

Adoptatio | Arrogatio | Vba Arrogãtis

ptionē pōt. Idq; ait plerosq; iuris ueteris auctores posse fieri: scripsisse. Animaduerti
mus i orone. P. Scipionis: quā cēsor habuit ad populū de moribus: iter ea: q̄ rephen
debat: q̄ cōtra maiorꝝ instituta fierent: id etiā cū culpauisse. q̄ filius adoptiuus patri
adoptatori inter premia patrū prodesset. Verba ex oratione hæc sunt. in alia tribu pa
trem: in alia filium suffragium ferre. Filium adoptiuum tam ꝓcedere: q̄ si senatum
habeat absentis censeri iubere: ut ad censum nemini necesse sit uenire.

¶Quod uocabulū latinū solœcismo fecerit Capito asinius: qd aūt ipsum appellaue
rint ueteres latini: qbusq; uerbis solœcismū definierit idē Capito asinius. Cap. xx.

solecism9 imparilitas Stribiligo

S Olœcismus latino uocabulo ab asinio Capitone: eiusdēq; ætatis aliis im
parilitas appellatus: a uetustioribus latinis stribiligo dicebat: a uersura
uidelicet & prauitate tortuosæ orationis: tanq̄ sterobligo q̄dā. Quod ui
tiū Asinius capito i lr̄is: quas ad Clodiū Thuscū dedit hisce uerbis definit. Solœcis
mus est iqt impar & inconueniens cōpositura partium orationis. Quum græcū aūt
uocabulū sit solœcismus: an attici hoies: qui elegantius locuti sunt: usi eo sint quæ
ri solet. Sed nos neq; solœcismum neq; Barbarismum apud græcorum idoneos ad
huc inuenimus. Nam sicut βαρβαρον. idest Barbarum: ita σολοικον idest solœcū
dixerunt. Nostri quoq; antiquiores solœcum facile: solœcismum haud scio an unq̄
dixerit. Quod si ita est neq; in græco: neq; in latino solœcismus probe dicitur.

Barbarismum Solœcus

¶Pluria qui dicat: & cōpluria: & cōpluries non barbare dici sed latine. Cap. xxi.

Pluria Cōpluria

P Luria forte qs dixit sermocinans uir apprime doctus me9 amicus nō her
cle studio ferens ostētādi: neq; quo plura dicēdū nō putaret. Est. n. doctri
na hō seria: & ad uitæ officia deuicta: ac nihil de uerbis laborāte. sed opi
nor assidua ueterū scriptorꝝ tractatōe inolcuerat linguæ illius uox: quā in libris sæpe
offenderat. Aderat: quū ille hoc dixit: rephensor audaculus uerborū. qui ꝑpauca ea
dēq; a uulgo ꝑ trita legerat. Habebatq; nōnullas disciplinæ grāmaticæ inaudaciūcu
las: partim rudis incohatasq;: partim non probas. Easq; q̄si puluerē ob oculos: quū
adortus quemq; fuerat aspergebat. Sicut tūc amico nr̄o barbare iquit dixisti pluria.
Nā neq; rōnē uerbū hoc: neq; auctoritates hēt. Ibi ille amicus ridēs: amabo te iquit
uir bone: qa nūc mihi a magnis seriisq; reb9 ociū ē ueli doceas nos: cur pluria siue cō
pluria (nihil. n. differt) nō latine sed barbare dixerint. M. Cato &. Q. Claudius: Va
le antias. L. Lelius. P. Nigidius. M. Varro: quos subscriptores. approbatoresq; hui9
uerbi habemus: Præter poetarū oratorūq; ueterū multā copiā. Ad quæ ille nimis ar
rogāter: tibi iquit habeas auctoritates istas: ex faunorū: & aboriginū sæculo repeti
titas: atq; huic rōni respondeas. Nullū. n. uocabulū neutrū cōparatiuū: numero plu
ratiuo: casu recto: an te extremū a hēt i lr̄am sicuti meliora: maiora: grauiora. ꝓinde
igit plura & nō pluria dici cōuenit: ne cōtra formā ꝑpetuā i cōpatiuo i lr̄a sit ante ex
tremū a. Tū ille amic9 noster quū hoīem cōsidētē plurib9 uerbis nō dignū existima
ret. Asinii inqt Capitonis doctissimi uiri epistolæ sūt. uno in lib. multæ opinor posi
tæ in tēplo pacis. Prima epistola scripta est ad Pacuuiū Labeonē cui titulus præscri
pt9 ē pluria nō plura dici debere. i ea epistola rōnes grāmaticas posuit. ꝑ quas docet
pluria latinū eē plura barbarꝝ. Ad Capitonē igit te dimittim9. Ex eo id quoq; simul
disces. si mō assequi poteris qd in ea epistola scriptū est. pluria siue plura absolutum
ē siue simplex. nō ut tibi uidet cōparatiuum. Huius opiniōis asiniane id quoq; adiu
mētū ē q̄ compluries quū dicimus nō comparatiue dicimus. Ab eo aūt qd est com

pluria: aduerbiũ est factum cõpluries. Id quoq; qm̃ minus usitatũ est: uersum Plauti subscripsi ex comœdia: q̃ persa inscribitur. Quid metuis? do. Metuo hercle uero. Sensi ego cõpluries. Itẽ. M. Cato in quarto originũ eodẽ in loco ter hoc uerbũ posuit. Compluries co⁊ milites mercenarii inter sese multi alteri alteros occidere. Cõpluries multi simul ad hostis transfugere. Compluries in imperatorẽ impetum fecere. Cõpluries

¶ Auli Gelii noctium atticarum commentarii: Liber sextus.

¶ Quemadmodum responderit Chrysippus aduersus eos: qui prouidentiam consistere negauerunt. Cap. i.

h Omines fecisse dr̃ tãtam uim esse erũna⁊: & malo⁊ aduersus ea Chrysippus: quũ ĩ libro περι προνοίας. i. de ꝓuidẽtia quarto dissereret: nihil ẽ ꝓrsus istis inqt nihil impitius: q opinant̃ bona esse potuisse: si nõ essent itidẽ mala. Nã cũ bona malis contraria sint: utraq; necessariũ est opposita ĩter sese: & q̃si mutuo aduersoq; fulta nixu cõsistere. Nullũ adeo contrariũ sine contrario altero: quo .n. pacto iusticiæ sensus esse posset: nisi eẽnt iniuriæ? Aut qd aliud iusticia ẽ: q̃ iniusticiæ priuatio? Quid itẽ fortitudo ĩtelligi posset: nisi ex ignauiæ oppositiõe? Quid cõtinẽtia: nisi ex intẽperãtię? Quo itẽ mõ prudẽtia eẽt nisi foret cõtra ĩprudentiã. Proinde inqt hoies stulti: cur nõ hoc ẽt desiderant: ut ueritas sit: & nõ sit mendaciũ. Nãq; itidẽ sunt bõa & mala: fœlicitas: & ĩfortunitas: dolor & uoluptas. Alte⁊ .n. ex altero (sicuti Plato ait) uerticib9 ĩter se cõtrariis deliquatũ ẽ. Si tuleris unũ: abstuleris utrũq;. Idẽ Chrysipp9 in codẽ lib. tractat: cõsideratq; dignũ esse id q̃ri putat: ει αι των ανϑρωπων νοσοι κατα φυσιν γινονται. i. an hoĩum morbi ẽm naturã ꝑueniat. i. natura ne ipsa re⁊: uel ꝓuidẽtia: q cõpagẽ hãc mũdi: & genus hoĩum fecit: morbos quoq; & debilitates: & ægritudines corpo⁊: quas patiunt̃ hoies fecerit: Existimat ãt nõ fuisse hoc prĩcipale naturæ cõsiliũ: ut faceret hoĩes morbi obnoxios: Nunq̃ .n. hoc cõuenisse naturæ auctori parentiq; re⁊ oĩum bona⁊: Sed quũ multa inqt atq; magna gigneret pareretq; aptissima: & utilissima alia quoq; simul agnata sunt incõmoda iis ipsis q̃ fiebat cohærẽtia. Eaq; nõ per naturã sed per seq̃las quasdã necessarias facta dicit q̃d ipse appellat. κατα παρακολουϑησιν. i. p sequellã. Sicut inqt quũ corpora hominũ natura fingeret. rõ subtilior & utilitas ipsa opis postulauit. ut tenuissimis minutisq; ossiculis caput cõpingeret. Sed hãc utilitatẽ rei maioris. alia q̃dã ĩcõmoditas extrinsecus cõsecuta ẽ ut fieret caput tenuiter munitũ. & ictibus offensiõibusq; puis fragile. Proinde morbi quoq; ægritudines parte sunt dũ salus paritur. Sic hercle inqt dũ uirtus hoĩbus per cõsiliũ naturæ gignit̃ itidẽ per affinitatẽ contrariam nata sunt.

¶ Quo itidem modo: & uim necessitatemq; fati constituerit & esse tamen in nobis consilii: iudiciiq; nostri arbitrium confirmarit. Cap. ii.

f Atum: q̃d greci πεπρωμενην: uel ειμαρμενην uocãt ad hãc ferme s̃niam Chrysipp9 stoicę prĩceps phĩæ definit. Fatũ ẽ inqt sempiterna q̃dã & ĩdeclinabilis series re⁊: & catena uoluẽs semetipsa sese & ĩplicãs p æternos cõseq̃ntiæ ordĩes: ex qbus apta cõnexaq; est. Ipsa ãt uerba Chrysippi: q̃tũ ualui: memoria adscripsi. ut sicut meũ istud ĩterpretamentũ uidebit̃ eẽ obscurius id ipsius uerba aĩaduertat. In libro .n. περι προνοίας. i. de prouidẽtia quarto ειμαρμενην fatũ esse Fatum

dicit: φυςικιν τινα συνταξιν των ολων αξαιλιου τωνετερων τοισ ετεροισ επακο
λουθομτον καί μετατπολυμεν ουν απαραβατου ούσυσ τησ τοιαυτησ σημπλ
οκησ. i. naturalẽ quendã ordinẽ oĩum rerꝝ ex æterno aliis ad alia cõseqntibus & incõ
mutabili manente eiuscemõi cõplicatõe: Aliarꝝ aũt opinionũ disciplinarꝝq; auctores
huic definitiõi ita obstræpũt: si Chrysipp9 inqunt fato putat oĩa moueri: & regi: nec
declinari: trãscendiq; posse agmina fati: & uolumia: peccata quoq; hoĩum & delicta
nõ subsistenda: neq; cõdicenda sunt ipsis: uolũtatibusq; eorꝝ: sed necessitati cuidã: & i
stantiæ q̃ orit' ex fato: oĩumq; rerꝝ domina: & arbitra: p quã necesse sit fieri: qcqd fu
turꝝ est. Et propterea nocentiũ pœnas legibus inique cõstitutas: si hoĩes ad maleficia
non spõte ueniunt: sed fato trahunt': Cõtra ea Chrysippus tenuiter multa: & argute
disserit. Sed oĩum fere: q̃ sup ea rescripsit: sñia huiuscemodi est. Quãq̃ ita sit inqt ut
rõne principali quadã necessario coacta: atq; cõnexa sint fato oĩa: ingenia tñ ipsa mẽ
tium nostrarꝝ: pinde sunt fato obnoxia: ut ꝓprietas eorꝝ est ipsa & q̃litas. Nã si sunt
p naturã primitus salubriter: utiliterq; ficta: oẽm illã uim: q̃ de fato extrinsecus ĩgru
it: inoffensius: tractabiliusq; transmittũt. Sin uero sunt aspera: & ĩscita: & rudia: nul
lisq; artiũ bonarꝝ adminiculis fulta: & si paruo siue nullo fatalis ĩcõmodi cõflictu ur
geant': sua tñ leuitate: & uoluntario ĩpetu in assidua delicta: & in errores ruunt. Idq;
ipsum ut ea rõne fiat: naturalis illa: & necessaria rerꝝ cõsequentia efficit: quæ fatũ uo
catur. Est. n. genere ipso: quasi fatale: & consequẽs ut mala ĩgenia peccatis: & errori
bus nõ uacent. Huius deinde rei exẽplo non hercle nimis aliene: neq; illepide utitur.

Cylindr9 Sicut inqt lapidẽ cylindrũ si per spacia terræ prona: atq; diruta iacias: cãm quidem
ei: & initiũ præcipitãtiæ feceris: mox tñ ille præceps uoluit': non qa tu id iã facis: sed
qm̃ ita sese modus eius & formæ uolubilitas habet. Si ordo & ratio & necessitas fati:
genera ipsa: & principia causarꝝ mouet. Impetus uero consiliorꝝ: mẽtiumq; nostrarꝝ
actionesq; ipsas: uoluntas cuiusq; ꝓpria: & animorꝝ ingenia moderant'. Infert deĩde
uerba hæc iis: q̃ dixi cõgruentia. Διουποτων πυταγορειον ουτοσ ευρηται. γνωσι
δανθρωπουσ αυθαιρετα πηματεχοντασ ωστων βλαβων εκαστοισ παραυτο
ισ γινομενων: καὶ καθορμην αυτων αμαρτανοντων τε καὶ βλαπτομενων καὶ
κατατην αυτων διανοιαν καὶ προθεσιν. i. quãobrem a pythagoreis sic dr̃. Nosces
hoĩes spontaneas haurire calamitates: quasi detrimenta singulis a scipsis fiant: & suo
impetu delinquãt: & incõmoda ruant sua uoluntate atq; proposito. Propterea negat
oportere ferri audiriq; hoĩes aut nequam aut ignauos: & nocẽtes: & audaces: q quũ
in culpa: & maleficio reuicti sunt: pfugiunt ad fati necessitatem: tanq̃ in aliquod fani
asylum: & quæ pessime fecerunt. ea nõ suæ temeritati: sed fato esse attribuẽda dicũt.
Primus aũt homo sapientissimus & antiquissimus poetarꝝ dixit in hisce uersibus.

ωποποι. οιον αυθεουσ βροτοι αιτιοωνται.
εξημεων γαρ φασι κακεμμεναι. ηδε καὶ αυτουσ.
σφισιν αταοθαλησιν. υπερμορον. αλγεχουσιν.

Hei mihi qd dãnant mortales numĩa cæli. Esse aiũt etenĩ p nos mala. cum tñ ipsis.
Vecordi præter fatum sint mente dolores. Itaq;. M. Cicero in lib. quem de fato scri
sit quum qõnem istã diceret obscurissimã esse & implicatissimã. Chrysippum quoq;
philosophũ non expedisse se in ea refert his uerbis. Chrysippus æstuans laboransque
quonã pacto explicet: & fato oĩa fieri: & esse aliquid in nobis intricatur hoc modo.

¶Historia sumpta ex libris Tuberonis de serpẽte inusitatæ lõgitudinis. Cap. iii.

t Vbero in historiis scriptum reliqt: bello primo punico Attilium Regulum consulē in africa castris apud Bragadā flumen positis prœlium grāde: atq; acre fecisse aduersus unum serpentē in illis locis stabulantē inusitate immanitatis. Eūq; magna totius exercitus cōflictiōe balistis: atq; catapultis diu oppugnatū: Eiusq; interfecti longū coriū pedes centum: & uiginti. Romā misisse. Serpens imanis

Quid idē Tubero nouæ historiæ de Attilio Regulo a Carthaginēsibus capto memoriæ mādauerit. Quid etiā Tuditanus sup eodē Regulo scripserit. Cap. iiii. Attilius regulus

q Vod satis celebre de Attilio Regulo id nuperrime legimus scriptū i Tuditani libris. Regulū captū ad ea q̄ in senatu Romę dixit: suadēs ne captiui cū Carthaginensibus pmutarent̄. id quoq; addidisse. Venenū sibi carthaginēses dedisse nō psentandū: sed eiusmōi q mortē i diē pferret: eo cōsilio: ut uiueret qdē tātisp: quoad fieret pmutatio. Post āt grassāte sensim ueneno cor tabesceret. Eūdē uero Regulū Tubero i historiis redisse carthaginē: nouisq; exēploꝝ mōis excruciatū a pœnis dicit. In atras iqt & pfūdissimas tenebras eū claudebāt. ac diu post ubi erat uisus sol ardētissim⁹ repēte educebāt: & aduersus ict⁹ solis oppositū cōtinebāt. Atq; itēdere i cęlū oculos cogebāt. Palpebras quoq; ei⁹: ne cōuiuere posset sursū ac deorsum diductas isuebāt: Tuditan⁹ āt sōno diu phibitū atq; ita uita priuatū refert. Idq; ubi Romę cognitū ē: nobilissimos pœnoꝝ captiuos liberis reguli a senatu deditos & ab iis i armario muricib⁹ pfixo destitutos: eadēq; isōnia cruciatos iterisse.

Quod Alphēus iurisconsultus i uerbis ueterib⁹ interpretādis errauit. Ca. v.

a Lphenus iuriscōsultus. Ser. Sulpitii discipulus reꝝq; atticaꝝ nō incuriosus: i lib. digestoꝝ. xxx. & . iiii. Cōiectaneoꝝ āt secundo in fœdere inqt: qđ īter po. ro. & Carthaginēses factū & scriptū iuenit: ut carthaginēses quot annis po. ro. darēt certū pōd⁹ argēti puri. puti q̄sitū ē qd eēt argētū puꝝ putū? rńdit ego iqt puꝝ putū ualde puꝝ sicut nouū nouiciū dicim⁹: & ppriū ppritiū: augere atq; itēdere uolētes noui atq; pprii significationē: Hoc ubi legimus mirabamur eandē affinitatē uisā eē Alpheno puri & puti: q̄ sit noui & nouitii. Nā si eēt puritiū tū sāne uideret̄ dici: q̄si nouitiū id ēt mirꝝ fuit: qđ nouitiū p augēdi figurā dictū existimauit: quū sit nouitiū nō q magis nouū sit: sed qđ a nouo dictū iclinatūq; sit. Is ergo assentimus q putum eē dicunt a putādo dictū: & ob eā cām prima syllaba breui pnūciāt nō lōga: uti existimasse Alphenum uī: qa puro id esse factum scripsit. Putare āt ueteres dixerūt: uacātia ex quaq; re: ac nō necessaria: aut ēt obstātia: & aliena auferre & excidere: & qđ esset utile: ac sine uitio uideret̄ relinqre. Sic nāq; arbores & uites & sic ēt rōnes putari dictum. Verbum autē ipm puto: qđ declarandæ sniæ nr̄æ cā dicimus: nō signat pfecto aliud. q̄ id agere nos i re dubia obscuraq;: ut decisis amputatisq; opinionibus: qđ uideat̄ esse ueꝝ & integrū: & icorruptum retineamus. Argētum ergo in carthaginēsi fœdere putum eē dictum q̄si exputatū excoctumq;: oīq; aliena materia carens. oibusq; ex eo uitiis detractis: emaculatū & candefactum. Scriptum est aūt puꝝ putum non in carthaginensi solū fœdere: sed quum in multis aliis ueterum libris: Tum etiam in. Q. Enni tragœdia. quæ inscribitur Alexander: & in satira. M. Varronis quæ inscripta est. Διο παιδεσοι γεροντεσ. i. bis pueri senes. Purum Putum argētum Nouum Nouitiū Propriū propitiū. Putare

Temere ineptēq; reprehensum esse a Iulio Higino Virgilium: q præpetes dædali pennas dixerit atq; ibi quid sint aues præpetes. Et quid illæ sint aues: quas Nigidius in fetas appellauit. Cap. v.

d Edalus: ut fama est: fugiens minoia regna.

Præpetes aues

Præpetibus pennis ausus se credere cælo.
Insuetum per iter gelidos enauit ad arctos. In his Virgilii uersibus reprehendit Higinus præpetibus pēnis quasi īproprie & inscite dictū. Nā prępetes īquit aues ab auguribus appellant̃: quæ aut opportune ꝑuolant: aut idoneas sedes capiūt. Nō apte igit̃ usum uerbo augurali existimauit in Dædali uolatu nihil ad augurꝝ disciplinā ꝑtinente. Sed Higinus minus hercle ineptus est: cū quid ꝑpetes essent se scire ratus est. Virgilium āt & Trimatium doctū uirꝝ ignorasse: qui ī secundo iliadis uictoriā uoluchrē ꝑpetem appellauit in hoc uersu. Dū dat uincenti ꝑpes uictoria palmā: cur aūt non. Q. quoqꝫ Ennium reꝑhendit: qui in annalibus nō ut Virg. pennas Dædali ꝑpetes: sed longe diuersius īquit. Brundusium pulchro ꝓcinctum ꝑpete portu. Et si uim potius naturāqꝫ uerbi cōsiderasset: neqꝫ id solum: qd augures dicerent īspexisset ueniā ꝓrsus poetis daret similitudine & trāslatiōe uerborꝝ nō significatiōe utentib9: nam qm̄ non ipse tm̄ aues: quæ prosperius præuolant: sed etiam loci quos capiūt: ꝙ idonei fœlicesqꝫ sunt: ꝑpetes appellantur. Iccirco Dædali pennas præpetes dixit: qm̄ ex locis in quibus periculum metuebat: in loca tutiora peruenerat: Locos porro præpetes & augures appellant. Et Ennius in annalium primo dixit.
Præpetibus hilares sese: pulchrisqꝫ locis dant.

Aues inferæ

Auibus aūt ꝑpetibus cōtrarias auis īferas appellari Nigidius figulus in lib. i. augurii priuati ita dicit. Discrepat dextra sinistræ: ꝑpetibus inferæ. Ex quo est cōiectare ꝑpetes appellatas: q̄ altius sublimiusqꝫ uolitent quū differre a ꝑpetibus Nigidius īferas dixerit. Adolescens ego Romę: tum quum etiā ad grāmaticos ita rem audiui Apollinarem Sulpitiū: quem in primis sectabar: quum de iure augurio quæreret̃: & mētio ꝑpetum auium facta esset. L. Claro præfecto urbis dicere prępetes sibi uideri esse alites: quas Homerus τανυπτερυγασ. i. exporreptas passasqꝫ & ꝓtensas habentes alas appellauerit. Quoniam istas potissimum augures spectarent: quæ ingentibus alis patulæ: atqꝫ porrectæ præuolarent. Atqꝫ ibi hos Homeri uersus dixit.
τύνη δοι ωνοισι τανυπτερυγεσι κελευεισ
πειθεσθαι τῶν ουτι μεταρεπομον αλεγιζω.
Me tu præpetibus parere uoluchribus ipsum
Mandas: quas equidem temnoqꝫ: animoqꝫ recuso.

¶De Acca Larētia: & Caia Tarratia: deqꝫ origie sacerdotii frm Arualiū. Cap. vii.

Acca larentia Caia tarratia

a Ccæ Larentiæ: & Caiæ Tarratię: siue illia suffetia est noia ī antiqs ānalib9 celebria sūt. Earꝝ alteræ post mortē: Tarratię āt uiuæ amplissimi honores a po. ro. habiti: & Tarratiā qdem uirginē uestæ fuisse lex horatia testis est q̄ sup ea ad populū lata q̄ ei plurimi honores fiunt. Inter quos ius quoqꝫ testimōii dicendi tribuit̃. Testabilisqꝫ una oīum fœminarꝫ ut sit dat̃: Id uerbū est ipsi9 legis horatiæ. Cōtrariū ē ī. xii. tabulis scriptū. Improb9 ītestabilisqꝫ esto. Pręterea si. lx. ānos nata sacerdotio abire: ac nubere uoluisset: ius ei ꝑtasqꝫ exaugurādi atqꝫ nubendi fctā est: munificentiæ & bñficii grā: ꝙ cāpū tiberinū: siue martiū po. ro. cōdonasset: Sed acca larentia corp9 in uulgus dabat pecuniāqꝫ emeruerat ex eo q̄stu uberem ea testamento ut ī Antiatis historia scriptū est romulū regem ut qdā āt alii tradiderūt po. ro. bōis hæredem fecit ob id meritū a flamine qrinali sacrificiū ei publicæ fit & dies ē noīe eius ī fastos addit9: sed sabinius Massuri9 ī prio memoraliū secutus quosdā historiæ scriptores: Accā larentiā Romuli nutricem fuisse dicit. Ea inqt mulier ex. xii. filiis maribus unū morte amisit. In illius locū Romulus Accæ Larentiæ sese filium.

Memoratu digna complura reperies

dedit. Sed & cæteros eius filios fratres aruales appellauit. Ex eo tpe collegiũ mansit fratrũ arualium numero .xii. cuius sacerdotii insigne est spicea corona: & albæ ĩfulæ. aruales fratres

De Alexandro: & de. P. Scipione memoratu digna. Cap. viii.

α πιάνοσ græcus homo: qui πολυίστωρ. i. multiscius est appellatus: facili atq; alacri facũdia fuit. Is quũ de Alexãdri regis laudibus scriberet: uĩcti inqt hostis uxorẽ facie iclyta mulierẽ uetuit ĩ cõspectũ suũ deduci: ut eã ne oculis suis qdẽ cõtigeret. Lepida igit' quæstio agitari põt: utrũ uideri cõtẽtiorẽ par sit. P. ne Africanũ sup̃iorẽ q carthagĩe ampla ciuitate ĩ hispania expugnata uirginem tẽpestiuã: forma egregia: nobilis uiri hispani filiã captã: p̃ductãq; ad se p̃rĩ iuio latã reddidit: an regẽ alexãdrũ q Darii regis uxorẽ: eãdẽq; eiusdẽ sororẽ p̃lio magno captã quã eẽ audiebat exuperanti forma: uidere noluit: p̃duciq; ad se prohibuit. Sed hãc utranq; declamatiunculã sup Alexãdro: & Scip. celebrauerit: quibus abũde ingenii & ocii: & uerboꝝ est. Nos satis habebimus: q^d ex historia est: id dicere. Scipionem istũ & uero ne an falso incertum fama tñ: quum esset adolescens: haud sincera fuisse: & p̃pemodum constitisse hoscc uersus a Cn. Neuio poeta in eũ scriptos esse. Alexãder P. Scipio africanus

Etiam qui res magnas manu sæpe gessit gloriose
Cuius facta uiua nunc uigent. qui apud gentis solus
Præstat eum suus pater cum pallio una ab emica abduxit.

His ego uersibus credo adductũ Valeriũ antiatẽ aduersus oĩs cæteros scriptores de Scipiõis morib9 sensisse: & eã puellã captiuã nõ redditã p̃rĩ scripsisse: cõtra quã nos supra diximus: sed retẽtam a Scipione: atq; in delitiis: amoribusq; ab eo usurpatam.

Loc9 exẽptus ex annalibus. L. Pisonis historiæ & orõnis lepidissimę. Cap. ix.

q Vod res uidebat' memoratu digna: q̃ fecisse Cn. Flauiũ annii filiũ ędilem currulẽ. L. Piso. i. iii. annali scripsit. Eaq; res p̃quã pure: & uenuste narrata a Pisone locũ istum totũ huc ex Pisonis annali trãsposuim9 Cn. inqt Flauius p̃re libertino nat9 scriptũ fiebat. Isq; ĩ eo tpe ędili curruli apparebat quo tpe ædiles subrogant'. Eũq; p̃ tribu ædilẽ currulẽ renũciauerũt. Ac ędilis q comitia habebat negat accipe. Neq; sibi placare: q scriptũ faceret: cũ ædilẽ fieri. Cn. Flaui9 Annii filius dr̃ tabulas posuisse: scriptu sese abdicasse. Isq; ædilis currulis factus ẽ. Idẽ Cn. Flaui9 annii filius dr̃ ad collegã uenisse: uisere ægrotũ: & ĩ cõclaue postq̃ introiuit adolescentes ibi cõplures nobiles sedebãt. Ii cõtẽnentes eũ assurgere ei nemo uoluit Cn. Flauius annii filius ædilis id arrisit. Sellã currulẽ iussit sibi afferri. Eam in limine apposuit ne: quis illoꝝ exire possit. Vtiq; ii oẽs inuiti uiderent sese in sella curruli sedentem. Cn. Flauius

Historia sup Euclide socratico: cuius exẽplo Taurus philosophus adhortari adolescentis suos solitus est: ad philosophiam gnauiter sectandam. Cap. x.

p Hilosophus Taurus uir memoria nr̃a ĩ disciplina platonica celebrat9: cũ aliis bonis multis salubribusq; exẽplis hortabat' ad p̃hiam capessendã: tũ uel maxĩe ista re aĩos iuuenũ exp̃gebat. Euclidẽ q̃ dicebat socraticũ factitauisse. Decreto inqt suo Atheniẽses cauerãt: ut q megaris ciuis eẽt: si ĩtulisset atheãs pedẽ p̃hensus eẽt: ut ea res homini capitalis esset. Tanto atheniẽses inqt odio flagrabant finitimoꝝ hoĩum megarẽsiũ. Tũ euclides: q ĩdidẽ megaris erat: qq; ẽt ante id decretũ: & esse athenis: & audire socratẽ cõsueuerat. postq̃ id decretũ sãxerũt. sub noctem: priusq̃ ad uesperasceret: tunica lõga muliebri indut9: & pallio uersicolore amictus: & caput: & ora uelatus: e domo sua megaris athenas ad Socratẽ cõmeabat: ut Euclides

De uestitu uel textura ... (manuscript note)

uel uoctis aliquo tpe cōsilioꝝ: sermonūq; eius fieret particeps. Rursusq; sub lucē milia passuū paulo amplius uiginti eadē ueste illa intectus redibat. At nūc inqt uidere est philosophos ultro currere: ut doceāt: ad fores iuuenū diuitū. eosq; ibi sedere: atq; opperiri ꝓpe ad meridiem: donec discipuli nocturnū omne uinum edormiant.

¶ Verba ex oratione. Q. Metelli Numidici: quæ libuit meminisse ad officium grauitatis dignitatisq; uitæ decentia. Cap. xi.

c Vm inquinatissimis hoībus non esse conuitio decertandum: neq; maledictis aduersus impudentis & ĩprobos uelitādum: quia tantisper similis & compar eoꝝ fias: dum paria & consimilia dicas: atq; audias: nō minus ex oratione. Q. Metelli Numidici sapientis uiri cognosci potest: q̄ ex libris & disciplinis philosophoꝝ. Verba sunt hæc Metelli aduersus Cn. Manliū tri. ple. a quo apud populum in concione lacessitus: iactatusq; fuerat dictis petulantib9. Nūc quod ad illum attinet quirites: qm̄ se ampliorem putat esse: si se mihi inimicū dictauerit: quē ego mihi neq; amicum recipio: neq; inimicum respicio in eum eo non sum plura dicturus. Nam eum indignissimum arbitror cui a uiris bonis benedicat̃. Tum ne idoneum quidem cui a ꝓbis maledicatur. Nam si in eo tpe huiuscemodi homūculum nomines: in quo punire non possis maiore honore: q̄ contumelia afficias.

¶ Quod neq; testamentum sicuti Seruius Sulpitius existimauit: neq; sacellū sicuti Trebatius duplicia uerba sunt: sed a testatiōe alterum productum: alterum a sacro diminutum. Cap. xii.

Testamētum s Eruius Sulpitius iuriscōsultus uir ætatis suæ doctissimus in lib. de sacris de testādis secūdo: qua rōne adductus testamētū uerbū eē duplex scripserit nō reperio. Nā cōpositū dixit a mētis cōtestatiōe. Quid igit̃ calciamētū qd paludamētū? qd pauimētū? qd uestimentū? qd alia mil̃e p huiuscemodi formā ꝓducta? Etiā ne ista oīa cōposita dicemus? Obrepsisse aūt uidet̃ Seruio: uel siquis alius est: q id prior dixit: falsa quidē: sed nō abhorrēs: neq; incōcinnia: quasi mētis quædā ĩ hoc uocabulo significatio: sicut hercle. C. quoq; Trebatio eadem cōcinnitas obrepsit. Nā in lib. de religionibus. ii. Sacellū est inqt: locus paruus deo sacratus cū ara. Deinde addit uerba hæc. Sacellū ex duobus uerbis arbitror cōpositū sacri. & cellæ: quasi sacra cella. Hoc quidē scripsit Trebatius. Sed quis ignorat sacellum: & simplex uerbum esse? & non ex sacro: & cella compositum: sed ex sacro diminutū. (Sacellū)

¶ De quæstiunculis apud Taurum philosophum in conuiuio agitatis: quæ symposicæ uocantur. Cap. xiii.

i Actitatū hoc Athenis: obseruatūq; ē ab iis: q erāt philosopho Tauro iunctiores: quū domum suā nos uocaret: ne oīno (ut dr̃) imanes: & a symboli ueniremus cōiectabamus ad cœnulā: nō cupedias ciborū: sed argutias qōnum. Vnusqsq; igit̃ nostrū cōmētus paratusq; ibat: qd q̄reret. Eratq; initiū loquēdi edūdi finis. Quærebātur aūt nō grauia: nec reuerēda sed ἐνθυμήματα. i. argutiolæ: quædā lepida: & minuta: & florentē uino aīum lacessentia. Quale hoc ferme est subtilitatis ludicræ quod dicā. Quæsitum est qn̄ moriens moreret̃. quū iam in morte esset: an tum ēt quū in uita foret. Et qn̄ surgēs surgeret: quū iam staret: an tum ēt quum sederet? Et qui artē disceret: qn̄ artifex fieret: quū iam esset: an tum quum etiā nō eēt. Vtrū. n. hoꝝ dicas absurde: atq; ridiculose dixeris: multoq; absurdi9 uidebit̃: si aut utrunq; esse dicas, aut neutrum. Sed ea oīa. quum captiōes esse qdam futiles: & inanes

& inanes diceret. Nolite inqt Taurus hæc: quasi nugarũ aliquem ludum aspernari. Grauissimi philosophorum: super hac reserio quæsierũt. Et alii moriẽdi uerbum: atq; momentum: manente adhuc uita dici atq; fieri putauerunt. Alii nihil in eo tempore uitæ reliquerunt. Totũq; illud: quod mori dicitur: morti uendicauerunt: Item de cæteris similibus in diuersa tempora: & in contrarias sentẽtias discesserunt. Sed Plato inqt noster: neq; uitę id tempus neq; morti dedit. Idẽq; in omni consimilium rerũ disceptatione fecit. Vidit quippe utrunq; esse pugnans: neq; posse ex duobus contrariis: altero manente: alterum constitui. Quæstionemq; fieri p diuersorũ inter se finium: mortis & uitæ cohærentiam & iccirco peperit ipse: expressitq; aliud quoddã nouum in confinio tempus: quod uerbis propriis: atq; integris: την ἐξαίφνης φύσιν. i. repentinam naturã appellauit. Id ipsum ita uti dico: inquit in libro cui παρμενίδης titulus ẽ: scriptũ ab eo reperietis τὸ γὰρ ἐξαίφνης τοιοῦτόν τι ἔοικε σημαίνειν. ὡς ἐξ ἐκείνου μεταβάλλον εἰς ἑκάτερον. i. repẽte. n. tale uidetur quippiam significare qd in alterum transeat. Talia apud taurum symbola: & alia quæ erant secundarum mẽsarum: ut ipse dicere solitus erat τραγήματα. i. bellaria.

¶ Puniendis peccatis tris esse rationes a philosophis attributas. Et quamobrem Plato duarum ex iis meminerit. Cap. xiiii.

P Vniendis peccatis tris esse debere causas existimatũ ẽ. Vna est cã q̃ νουθεσία. i. cõmonitio uel κόλασις aĩaduersio. s. & punitio: uel παραίνεσις. i. monitio & statutio: quũ pœna adhibet̃ castigãdi atq; emendãdi gr̃a ut is qui fortuito deliqt: attẽtior fiat correctior: Altera ẽ: quã ii q uocabula ista curiosius diuiserũt τιμωρίαν. appellant. i. pœnam. Ea cã aĩaduertẽdi est: quum dignitas auctoritasq; eius. in quem est peccatũ: tuenda est: ne ꝑtermissa aĩaduersio: cõtemptum eius pariat: & honorẽ leuet: Iccircoq; id ei uocabulũ a cõseruatione honoris factũ putant. Tertia ratio uindicandi ẽ q̃ παράδειγμα. i. exemplum a græcis noĩatur: quum punitio pp exemplum necessaria ut cæteri a similibus peccatis: q̃ prohiberi publicitꝰ interest: metu cognitæ pœnæ deterreantur. Iccirco, ueteres quoq; nostri exempla: ꝓ maximis: grauissimisq; pœnis dicebãt, quando igitur aut spes magna est: ut is q̃ peccauit, citra pœnam, ut ipse sese ultro corrigat: & spes cõtra nulla est, emẽdari eũ posse & corrigi: aut iacturã dignitatis eius: in quẽ peccatũ est: metui nõ necesse ẽ: aut non id peccatũ est, cuius exemplo necessario metu sanciendũ sit. Tũ quicquid ita delictũ est: nõ sane dignũ esse imponẽdæ pœnæ: studiũ uisum ẽ. Has tris ulciscendi rõnes & philosophi alii plurifariam: & noster. Taurus in primo cõmẽtariorũ: quos in Gorgiam Platonis composuit: scriptas reliquit. Plato autem ipse uerbis apertis duas solas esse puniendi causas dicit. Vnã quã primo in loco pp corrigendum: alteram quã in tertio ꝓpter exempli metum posuimus. uerba sunt hæc Platonis in Georgia προσήκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ. βελτίονι γίγνεσθαι. καὶ ὀνίνασθαι. ἢ παράδειγμα ἄλλοις γίγνεσθαι ἵνα ἄλλοι ὁρῶντες πάσχοντα φοβούμενοι βελτίους γίγνωνται. i. aut conueniens: ut qui plectit̃ ab alio, recte puniente: melior fiat & utilitatẽ capiat: Aut exemplo cęteris sit: quo uidẽtes alii male affectũ, ꝑmetu, reddant̃ mulieres. In hisce uerbis facile intelligas τιμωρίαν. i. ultionẽ & pœnã Platonẽ dixisse: nõ ut supra scripsi, quosdã dicere: sed ita ut promiscue dici solet: ꝓ oĩ punitione. An ne aũt quasi oĩno paruã: cõtemptu dignã prætererit, pœnæ sumendæ cãm: pp tuendã læsi hominis auctoritatẽ. An magis: quasi

Puniendi tres causę

nota

ei quam dicebat:rei non necessariā prætermiserit:quum de pœnis nō in uita:neq; inter homines:sed post uitæ tempus capiendis scriberet:ego in medium relinquo.

¶De uerbo quiesco:an e littera corripi:an produci debeat. Cap.xv.

Micus noster homo multi studii:atq; in bonaꝶ disciplinaꝶ ope frequens
Quiescit. a uerbum quiescit:usitate e littera correpta dixit. Alter item amicus:homo in doctrinis:quasi in pstigijs mirificus:cōmuniumq; uocum respuens nimis:& fastidiens barbare eū dixisse opinatus est:qm̄ producere debuisset: non corripere. Nam quiescit ita oportere dici prędicauit:ut calescit:nitescit:stupescit:atq; alia
Quies huiuscemodi multa. id ēt addebat ꝙ quies e producto nō breui diceret: noster aūt: qua est oīum reꝶ uerecūdia:mediocritate:ne si helij quidem cinci:& satyri dicendū ita censuissent:obsecutuꝶ sese fuisse ait contra ꝑpetuam latinę linguæ consuetudinē. Neq; se tam insignite locutuꝶ absona aut inaudita ut diceret:Litteras aūt super hac re fecit item inter hæc exercitia quædā ludicra. Et quiesco non esse his simile:q̄ supra posui:nec a quiete dictū:sed ab eo quietem. Græcq; uocis εσχον και εσχον ionice a uerbo ἔχωισχω:& modū & originem uerbum istud habere demōstrauit. Rationibusq; haud sane frigidis docuit quiesco e littera longa dici nō conuenire: ut diceret eiusmodi quispiā:qui tumultuariis:& modicis linguæ exercitatiōibus ad famam se facundiæ permiserat:neq; orōnis latinæ modos:usurpationesue ullas didicerat.

¶Notum uerbū deprecor a poeta Catullo inusitate quidē:sed apte positū: & proprie deq; rōne eius uerbi:exemplisq; ueteꝶ scriptorum. Cap.xvj.

Vum in lycio forte uespera ambularemus:uir quidam ludobii nobis:&
deprecor q uoluptati fuit:nam quum esset uerbū deprecor doctiuscu'e positū in Catulli carminæ:quia id ignorabat frigidissimos uersus esse dicebat: omniū quidem meo iudicio uenustissimos quos subscripsi.

Lesbia mi dicit semper male nec tacet unq̄
De me:dispeream:me nisi Lesbia amat.
Cui ego quasi eadem totidem mox deprecor illi
Assiduæ:ueꝶ disperea nisi amo.

Depcor hoc in loco uir bonus ita dictū eē putat ut plerūq; a uulgo dr̄:qd significat ualde ꝑcor & oro & supplico:In quo de ꝑpositio ad augēdū & cumulādū ualet. Quod si ita eēt:frigidi sane uersus forēt. Nūc.n contra oīno ē. Nā de ꝑpositio:qm̄ ē anceps.i uno eodēq; uerbo diuersitatē significatiōis capit. Sic.n.depcor a Catullo dictū ē:q̄si detestor:uel execror:uel depello:uel abominor. Cōtra āt ualet:quū Cice. ꝓ.P. Sylla ita dicit. Quā multoꝶ hic uitā a Sylla deꝑcatus ē. Itē in dissuasiōe legis agrariæ:siqd deliq̄ro:nullæ sunt uirgines: q̄ me a uobis depcent:sed neq; solus Catullus. ita isto uerbo usus ē. Pleni adeo sunt libri ueteꝶ similis in hoc uerbo significatiōis. Ex quibus unū & alteꝶ:quæ suppetierāt apposui.

Q. Ennius in Erichtheo non longe secus dixit. q̄ Catullus.

Quibus nunc inquit erumna mea libertatem paro.
Quibus seruitutē mea miseria deprecor significat abigo. & amolior. uel ꝑce adhibita:uel quo alio modo. Itē Ennius in cresphonte. Ego quum meæ uitæ parcā. letū inimicum deprecor. Cicero in lib.v.de repu. ita scripsit. quod quidē eo fuit maius. quia quum in cā pari collegæ essent. non mō inuidia pari non erāt sed ēt claudij inuidiam Gracchi charitas deprecabat. Hic quoq; itē non est ualde precabatur. sed quasi pro pulsabat:& defendebat inuidiā. Quod græci ꝓpinqua significatiōe παραιτουμαι.

Idest

Ideſt depcor.i.excuſo:euito dicũt. Itẽ pro.A.Licinio ſimiliter Cice. uerbo iſto utit᷑. Quid inquit huic homini facias? Non ne concedas interdum: ut excuſatiõe ſummæ ſtultitiæ: ſummæ probitatis odium deprecetur? item in Verrem actionis ſecundæ prooemio. Nunc uero quid faciat hortenſius. Auaritiæ ne crimina frugalitatis laude deprecetur: an hominem flagitioſiſſimum: libidinoſiſſimum: nequiſſimumq; defen dat? Sic igit᷑ Catullus eadẽ ſe facere dicit: quærens ueniã: q & male diceret ei palam reſpueretq; & recuſaret: deteſtareturq; aſſiduæ: & tamen eã penitus deperiret.

¶Quis oĩum primus libros publice præbuerit legendos. Quantuſq; numerus fue rit athenis ante clades perſicas librorum in bibliothecis publicorum. Cap.xvii.

L Ibros athenis diſciplinarũ liberalium publicæ ad legendum pbendos pri mus poſuiſſe dr̃ piſiſtratus tyrannus. Deinde ſtudioſius accuratiuſq; ip ſi athenienſes auxerunt. Sed oẽm illam poſtea librorũ copiã Xerxes athe narũ potit9: urbe ĩpa pter arcẽ: incẽſa abſtulit: aſportauitq; in pſas. Eos porro libros uniuerſos multis poſt tempeſtatibus Seleucus rex: qui Nicanor appellatus eſt: refe rendos athenas curauit: ingens poſtea numerus librorũ in ægypto a ptolemæis re gibus: uel conquiſitus: uel confectus eſt: ad milia ferme uoluminum ſeptingenta. Sed ea oĩa bello priore alexandrino. dum diripitur ea ciuitas: non ſpõte neq; opera conſulta: ſed a militibus forte auxiliariis incenſa ſunt.

Seleucus q nicanor

Alexandriæ bibliotheca

¶Auli Gelij noctium atticarum commentarii Liber ſeptimus.

¶Admirãda quædam ex annalibus ſumpta de.P.Africano ſupiore. Cap.i.

Q Vod de Olympiade philippi regis uxore: Alexãdri matre in hi ſtoria græca ſcriptũ ẽ: idẽ de.P.Scipiõis quoq; matre: q prior afri canus appellatus eſt: memorie datũ ẽ. Nã &.Cn.Oppius & Iu lius Higin9 aliiq; q de uita: & rebus Africani ſcripſerũt: matrẽ ei9 diu ſterilẽ exiſtimatã tradũt.P.quoq; Scipionem cũ quo nupta erat: liberos deſperauiſſe. Poſtea in cubiculo: atq; i lecto mulieris quũ abſente marito cubans ſola obdormiſſet: uiſum repẽte iuxta eã cubare ingentẽ anguẽ. Eũq; iis: q uiderãt territis & clamãtibus elapſum inueniri nõ quiſſe. Idipſum .P.Scipionẽ ad aruſpices retuliſſe. Eos ſacrificio facto reſpõdiſſe, fore ut liberi gigne rent᷑. Neq; multis diebus poſtea q̃ ille anguis in lecto uiſus eſt: mulierẽ cõcepiſſe: cõ cepti foetus ſigna: atq; ſenſum pati. Exinde menſe decimo peperiſſe. Natũq; eẽ hunc .P.Scipionẽ africanũ: qui Annibalẽ & carthaginẽſes in Africa bello punico ſecundo uicit. Sed & eũ impẽdio magis ex rebus geſtis: q̃ ex illo oſtẽto: uirũ eſſe uirtutis diui næ creditũ eſt. Id ẽt dicere haud piget. quod idẽ illi: quos ſupra noĩaui. litteris mãda uerint. Scipionẽ hũc africanũ ſolitauiſſe noctis extremo. priuſq̃ dilucularet in capi toliũ uentitare. ac iubere aperiri cellã iouis. atq; ibi ſolũ diu demorari q̃ſi cõſultantẽ de repu.cũ ioue. Aedituoſq; eius tẽpli ſæpe eẽ demiratos. q ſolũ id tpis in capitoliũ ingredientẽ canes ſemper in alio ſæuientes neq; latrarẽt eũ: neq; incurrerẽt. Has uul gi de ſcipione opiniões cõfirmare: atq; approbare uidebat᷑ dicta: factaq; eius pleraq; admiranda. Ex quibus eſt unũ huiuſcemodi: aſſidebat oppugnabatq; oppidũ in hi ſpania ſitu: moenibuſq;: ac defenſoribus ualidũ & munitũ. Re ẽt cibaria copioſum.

Nullaq; eius potiũdi spes erat. Et quodã die ius in castris sedẽs dicebat. atq; ex eo loco id oppidum procul uidebatur. Tum e militibus: qui in iure apud eum stabãt: interrogauit quispiam ex more in quẽ diem locumq; uadimonium ꝓmitti iuberet. Et Scipionum ad ipsam oppidi: quod obsidebatur arcem protendens: perendie inquit sese sistant illo in loco: atq; ita factum. Die tertio: in quem uadari iusserat: oppidum captum est. Eodem die in arce eius oppidi ius dixit.

¶ De Cesselli uindicis pudẽdo errore: quem offendimus in libris eius: quos inscripsit lectionum antiquarum. Cap. ij.

t Vrpe erratũ offendimus in illis celebratissimis cõmentarijs lectionũ antiquaꝝ Cesellij uindicis: hominis hercle pleraq; haud indiligẽtis: quod erratum multos fugit: q̃q̃ multa in Cesellio reprehẽdendo ẽt per calũnias rimanent̃. Scripsit aũt Cesellius. Q. Ennium in. xiii. libro annalium cor dixisse masculino genere: uerba Cesselli subiecta sunt. Masculino genere cor: ut multa alia enũciauit Ennius. Nam in. xiii. annali. quem cor dixit. adscripsit deinde uersus Ennii duos.

Annibal audaci dum pectore dehortatur.
Ne bellum faciam: quem credidit esse meum cor?

Antiochus est qui hoc dixit asiæ rex. Is admirat̃: & permouet̃: ꝙ Annibal carthaginensis bellũ se facere po. ro. uolentem dehortetur. Hos aũt uersus Cesellius sic accipit tanq̃ si Antiochus sic dicat: Annibal ne me bellũ geram: dehortat̃: ꝙ quũ facit: æquale cor putat habere me ei: q̃ stultũ esse me credit: quũ id mihi persuadere uult: hoc Cesellius quidẽ: sed aliud longe Ennius. Nã tres uersus sunt nõ duo ad hanc Ennij sñiam pertinentis. Ex quibus tertium uersum Cesellius non respexit.

Annibal audaci dum pectore dehortatur.
Ne bellum faciam quem credidit esse meum cor.
Suasorem summum: & studiosum robore belli

Hoꝝ uersuũ sensus: atq; ordo sic opinor ẽ. Annibal ille audẽtissimus: atq; fortissim9 quẽ ego credidi: hoc. n. cor meũ credidit: pinde atq; diceret: quẽ ego stultus hõ credidi fore summũ suasorẽ ad bellãdũ: is me dehortat̃: dissuadet: ne bellũ faciã. Cesselli9 aũt forte σαθυλοτερον. i. desidiosius ραφη. i. iũctura ista uerboꝝ captus quẽ cor dictũ putauit: & quẽ accentu acuto legit: q̃si ad cor referret̃ nõ ad Annibalẽ. Sed non fugit me: si aliqs sit tã incõditus sic posse defendi cor Cesselli masculinũ. ut uideatur tertius uersus separatim: atq; diuisim legẽdus: pinde quasi p̃cisis interruptisq; uerbis exclamet antiochus: suasorẽ summũ. sed nõ dignũ ẽ eis: q hoc dixerint responderi.

¶ Quid Tullius Tyro Ciceronis libert9 reprehẽderit in. M. Catonis orõne: quã ꝓ rhodiẽsibus i senatu dixit: & qd ad ea: q̃ reprehẽderat: respõderimus. Cap. iij.

rhodus c Iuitas rhodiẽsis: & insulæ oportunitate: & opeꝝ nobilitate: & nauigandi solertia: naualibusq; uictorijs celebrata ẽ: ea rhodiẽsis ciuitas: quũ amica: atq; socia po. ro. foret: Persa tñ Philippi filio Macedonũ rege. cũ quo bellum populo ro. fuit amico usa est. Cõnixiq; sunt rhodienses legationibus Romã sæpe missis: id bellũ inter eos cõponere: Sed ubi ista pacificatio ppetrari nequiuit: uerba a plerisq; rhodiensibus in cõcionibus eoꝝ ad populũ facta sunt: ut si pax non fieret: rhodienses regẽ aduersum populũ ro. adiutarent. Sed nullũ super ea re publicũ decretũ factũ est: at ubi Perses uictus: captusq; est: rhodiẽses pertimuere ob ea: quæ cõpluries in cœtibus populi acta dictaq; erant. Legatosq; romã miserunt q temeritatẽ quorundã

Perses.

tem quorundã popularium suoꝝ depræcarent̃. & fidem consiliumq; publicum ex-
purgarent. Legati postq̃ Romam uenerunt. & in senatum intromissi sunt. uerbisq;
suppliciter ꝓ causa sua factis: de curia excesserunt: sñiæ rogari cœptæ quũq; partim
senatorũ de rhodiensibus q̃rerent̃: maleq; eos animatos fuisse dicerent: bellumq; il-
lis faciendum censerent: Tum. M. Cato exurgit: & optimos fidissimosq; socios: quo
rũ opibus diripiendis: possidendisq; non pauci ex summatibus uiris intenti infensiq;
erant defensum conseruatũq; pergit or̃onemq; inclytã dicit. Quæ & seorsum fertur:
inscriptaq; est ꝓ rhodiẽsibus: & in q̃nto originũ libro scripta ẽ. Tyro ãt Tullius. M. Tyro.
Ciceronis libertus sane q̃dẽ fuit ingenio hõ eleganti & haud quaq̃ reꝝ lr̃arũq; ueterꝝ i Tullius
doctus. Eoq; ab ineũte ætate liberaliter ĩstituto adminiculatore & quasi administra
tore in studiis litteraꝝ Cice. usus est. Sed ꝑfecto plus ausus est: q̃ ut tolerari: igno-
sciq; possit: nãq; epistolã cõscripsit ad. Q. Anxiũ familiarẽ patroni sui cõfidenter: &
nimis callide. In qua sibimet uisus ẽ or̃onem istam ꝓ rhodiẽsibus acri subtiliq; inge-
nio: & iudicio ꝑcensuisse. Ex ea epistola libitum forte nobis ẽ rep̃hensiones eius quas
dam attingere: maiore scilicet uenia rep̃hensuri Tyronẽ: q̃tum ille rep̃henderit Cato
nẽ: culpauit aũt primũ hoc: ꝙ Cato inerudite. & ἀναγώγως. i. ineducate ut ipse ait
principio nimis insolenti. nimisq; acri: & obiurgatorio usus sit cum uereri sese osten-
dit: ne patres gaudio: atq; lætitiæ rerum gestarum ꝓspere de statu mentis suæ detur
bati non satis consiperent: neq; ad recte intelligendũ: cõsulendumq; essent idonei. In
principiis aũt ĩquit patroni q pro reis dicũt: cõciliare sibi: & cõplacare iudices debẽt.
Sensusq; eoꝝ expectatione causæ suspẽsos: rigẽtisq; honorificis: uerecundisq; senten-
tiis cõmulcere. Non iniuriis: atq; impiosis cõminatiõibus cõficare. Ipsum deniq; pri
cipiũ apposuit cuius uerba hæc sunt: scio solere plerisq; hoibus rebus secundis: atq; ꝓ
lixis atq; prosperis: aĩum excellentem: atq; superbiam: atq; ferocitatem augescere: at
que crescere: quod nunc mihi magnæ curæ est: ꝙ hæc res tã secunde ꝓcesserit neq̃d
in consulendo aduersi eueniat: quod nostras secundas res confricet. Neue hæc læti-
cia nimis luxuriose eueniat. Aduersæ res se domant: & docent quid opus sit facto.
Secũdæ res læticia transuorsum tudere solent a recte consulendo atq; intelligendo.
Quo maiore opere dico suadeoq; uti hæc res aliquot dies proferatur: dum ex tanto
gaudio in potestatẽ nostram redeamus. Quæ deinde Cato iuxta dicit: Ea inquit cõ
fessionem faciunt: non defensionem: neq; ꝓpulsationem: translationemue criminis
habent: sed cũ pluribus aliis cõmunicationem: ꝙ scilicet nihil ad purgãdum est. At
q; ẽt inquit insuper profitet̃ rhodienses: qui accusabant̃: ꝙ aduersus po. ro. regi ma-
gis cupiuerint: fauerintq;. Id eos cupisse atq; fauisse utilitatis suæ gratia: nero Persa
quoq; rege uicto ad sup̃biam: ferociamq; & immodicũ modũ insolescerent: Eaq; ip
sa uerba ponit ut infra scriptum ẽ. Atq; ego q̃dẽ arbitror rhodienses noluisse nos: ita
depugnare: uti depugnatũ est. Neq; regem Persen uicisse: non rhodienses id mõ uo-
luere: sed multos populos: ac multas nationes idẽ uoluisse arbitror. Atq; haud scio:
an partim eoꝝ fuerint: qui nõ nostræ contumeliæ cã: id uoluerunt euenire. sed enim
id metuere: si nemo eẽt homo: quem uereremur: quicquid liberet: faceremus ne sub
solo ĩperio nostro in seruitute nostra essent libertatis suæ cã in ea sñia fuisse arbitror.
Atq; rhodienses tñ persen publice nunq̃ adiuuere. Cogitate quanto nos nostri natiui
cautius facimus. Nam unus quisq; nostrum. siquis aduersus rem suã quid fieri arbi
trat̃: summa ui contra nitit̃: ne aduersus illam fiat q̃d illi tñ perpessi. Sed quod ad

principium reprehensum attinet: scire oportuit Tyronem: defensos esse rho dieses a Catone: sed ut a senatore: & consulari: & censorio uiro: quod quidē optimum eē publium existimabat suadente non ut a patrono solet cām pro reis dicente. Alia namq; principia conducunt reos apud iudices defendenti & clæmentiā: misericordiāq; undiq; indaganti. Alia quum senatus de repu. consulitur uiro auctoritate p̄stanti sententijs quorūdam iniqssimis ꝑmoto: & pro utilitatibus publicis: ac ꝓ salute socioꝝ grauiter & libere indignāti simul: ac dolēti. Quippe recte & utiliter in disciplinis rhetorum præcipit̃ iudices de capite alieno: deq; cā ad sese nō ꝑtinenti cogituros ex q̄ prę ter officiū iudicādi: nihil ad eos simul periculi uel emolumēti redundaturꝝ ē: cōciliā dos esse: ac ꝓpiciandos laudabiliter: ac placabiliter: & leniter existimatiōi salutiq; eiꝰ qui apud eos accusatus est: At quū dignitas & fides: & utilitas oīum cōis agitur: ob eamq; rē aut suadendū quid: ut fiet: aut fieri iā cœpto: differendū est: tū qui se in huiusmodi principijs occupat: ut beniuolos: benignosq; sibi auditores paret: ociosam operā: in nō necessarijs uerbis sumit. Iādudum .n. negocia periculaq; ipsaꝝ reꝝ cōia: consiliis eos capiēdis conciliāt: & ipsi potius sibi exposcunt cōsultoris beniuolentiā: Sed qd ait cōfessum Catonē noluisse rhodiēses ita depugnare uti depugnatū ē: neq; regē Persen a po. ro. uinci. atq; id eū dixisse nō rhodiensis mō: sed multas quoq; alias natiōes uoluisse: sed id nihil ad purgādū: extenuandūue crimē ualere: iā hoc primū Tyro improbe mentit̃. Verba ponit Catōis: & Aliis tn̄ eum uerbis calumniat̃. Nō .n. Cato confitet̃ rhodienses noluisse uictoriam esse po. ro. sed sese arbitrari dixit: id eos noluisse: quod erat ꝓculdubio suæ opinionis professio: nō rhodiensiū culpæ cōfessio. In qua re: ut meū quidē iudiciū: nō culpa tm̄ uacat: sed dignus quoq; laude admirationeq; est. quū & ingenue & religiose dicere uisum est cōtra rhodiēsis qd sentiebat: & parta sibi ueritatis fide ipsum illud tn̄: quod cōtrariū putabat̃ flexit: & trāstulit: ut eos iccirco uel maxime æquū esset acceptiores: carioresq; fieri po. ro. quod quū & utiles essent: & uellent regi esse factum: nihil tn̄ adiuuandi eius gratia fecerint. Postea uerba hæc: ex eadē ratione ponit. Ea nunc de repente tāta nos beneficia ultro citroq; tantā amicitiam relinquimus. Quod illos dicimus uoluisse facere: id nos priores facere occupabimus? Hoc inquit enthymema nequā & uitiosum est: responderi enim potuit: occupabimus certe. Nam si nō occupauerimus: opprimemur incidendūq; erit insidias a quibus ante nos nō cauerimus. Recte inqt hoc uitio dat lucilius poetæ euripidi. ꝙ quū Polyphontes rex propterea se interfecisse fratrē diceret: ꝙ ipse ante cōsilium de nece eius cœpisset. Meropa fratris uxor hisce eū uerbis eluserit ει ϒαρ σεεμελλεν: ωσυφησ κτεινειν: ποσισ. Χρηκαι σε μελλειν ωσ χρονοσ παρηλθεν. i. nam si te occisurus erat ut tu ais maritus: te quoq; occisurꝝ esse oportuit: ut qn̄ tempus interponeretur. At hoc .n. inquit plane stulticiæ plenum eo consilio: atq; ea fini facere nolle aliquid: uti nunq̄ id facias: quod uelis. Sed uidelicet Tyro aīum non aduertit non esse in oībus rebus cauendis eandem causam: nō humanę uitæ negocia: & actiones: & officia: uel occupandi: uel differendi: uel ēt ulciscendi: uel cauēdi: similia esse pugnæ gladiatoriæ. Nā gladiatori composito ad pugnādum pugnæ hæc proposita sors est: aut occidere si occupauerit: aut occūbere: si cessauerit hoīum autem uita non tam iniquis: neq; tam indomitis necessitatibus circūscripta est. ut iccirco prior iniuriam facere debeas: quā nisi feceris: pati possis. Quod tm̄ aberat po. romani mansuetudine occupare, ut sæpe iam in sese factas iniurias ulcisci neglexerit.

Post

Post deinde usum esse Catonē dicit: in eadē oratiōe argumentis parum honestis: & nimis audacibus. Ac non uiri eius: qualis fuit: sed uafris: ac fallaciosis & quasi græcorum sophistarum solertiis. Nam quum obiiceretur inquit rhodiensibus quod bellum populo romano facere uoluissent: negauit pene. Sed ignosci poposcit quia id non fecissent: & si maxime uoluissent: induxisseque eum dicit: quam dialectici ἐπαγωγήν. idest inductionem appellat: rem admodum insidiosam: & sophisticam: neque ad ueritates magis: q̄ ad captiones repertam: quum conatus sit exemplis decipientibus colligere: confirmareq; neminem: qui malefacere uoluit plecti æquum esse: nisi qđ factum uoluit ēt fecerit: uerba aūt ex ea orōne Marci Catonis hæc sunt. Qui acerrime aduersus eos dicit: ita dicit: hostis uoluisse fieri: & quis est tandem nostro℞: qui qđ ad se attineat: æquum censeat quenquam pœnas dare ob eam rem: ꝙ arguat malefacere uoluisse? Nemo opinor. Nā ego quod ad me attinet nolim. Deinde paulo infra dicit: Quid nunc? & quæ tandem lex est tam acerba: quæ dicat: Si quis id facere uoluerit: mille nūmis: dimidiū familiæ: mulcta esto. Siquis plus quingenta iugera habere uoluerit: tanta pœna esto. Si quis maiorem pecudum nume℞ habere uoluerit: tantum damni esto. Atq nos omnia plura habere uolumus: & id nobis impune est. Postea ita dicit: sed si honorem non æquum est haberi ob eam rē ꝙ benefacere uoluisse quis dicit: neq; fecit tantum. Rhodiēsibus tale erit: non ꝙ malefecerunt sed quia uoluisse dicunt. His argumētis Tyro Tullius. M. Catonem cōtendere & conficere dicit rhodiensibus quoq; impune eē debere ꝙ hostes q̄dē po. ro. esse uoluissent. & qui maxime nō fuissent. Dissimulari aūt non posse ait qn paria & consimilia non sint plus qngenta iugera habere uelle quod plebiscito colonis prohibitum fuit: & bellū iniustū: atq; impiū po. ro. facere uelle: neq; itē inficiari posse: qui alia causa in premio sit: alia in pœnis: nā beneficia inqt ꝓmissa operiri oportet: neq; ante remunerari: q̄ facta sint: iniurias aūt imminentis præcauisse: iustum est magis q̄ expectauisse. Summa. n. ꝓfessio stulticiæ inquit: non ire obuiam sceleribus cogitatis: sed manere opeririq; ut quum admissa: & perpetrata fuerint: tum deniq; ubi: quæ facta sunt: infecta fieri nō possunt: puniantur hæc Tyro ī Catonē: nō minus frigide sane: q̄ inaniter: sed enim Cato non nudam nec solitariam: nec īprotectam hāc ἐπαγωγήν facit. Sed multis eam modis præfulcit: multisq; aliis argumentis cōuelat: & quia nō rhodiensibus magis q̄ reipu. consulebat: nihil sibi dictu: factuq; ī ea returbe duxit: quin omnium sententiarum uia seruatum ire socios niteretur. Ac primum ea non in callide conquisiuit: quæ non iure naturæ: aut iure gentium fieri prohibentur: sed iure legum alicuius medendæ: aut temporis causa iussarum: sicut est de numero pecoris. aut de domino agri præfinitio. aut eiusmodi aliquo in q̄bus tribus quod ꝓhibitum fieri ꝑ leges q̄dem non licet uelle id tñ facere. si liceat. ihonestū non est. Atq; eas res contulit sehorsum miscuitq; cum eo. quod neq; facere neq; uelle. ꝑ sese honestū tū deīde ne disparilitas collationis euidens fieret. pluribꝰ id propugnaculis defensat. Neq; tenuis istas. & enucleatas uolūtatum in rebꝰ illicitis reprænsiones. qualia in philosophorum ocio disputantur. magnifacit. sed id solum ex summa ope nitit. ut causa rhodiēsiū quorum amicitiam retineri ex repu. fuit: aut æqua iudicaretur. aut q̄dem certe ignoscēda. Atq; iterim. neq; fecisse rhodiēses bellū. neq; facere uoluisse dicit. Interim autem facta sola censenda dicit. atque in iudicium uocanda. sed uoluntates nudas. inanisq;. neque legibus neq; pœnis fieri obnoxias. inter

dum tamen: quasi deliquisse eos cōcedat: ignosci postulat: & ignoscentias utiles esse rebus humanis docet: ac nisi ignoscant: metus in republica rerꝫ nouarꝫ monet sed.n. contra si ignoscatur cōseruatum iri ostendit po. Ro. magnitudinē superbiæ: quoque crimen quod tunc præter cætera in senatu Rhodiensibus obiectum erat mirifica: & prope diuina responsionis figura elusit & eluit. Verba adeo ipsa ponemus Catonis: qm̄ Tyro ea prætermisit. Rhodienses superbos esse aiunt id obiectantes: quod mihi e liberis meis minime dici uelim: sunt sane superbi: quid id ad nos attinet: id ne irasci mini siquis superbior est: q̄ nos. Nihil prorsus hac compellatione dici potest: neque grauius: neqꝫ munitius aduersus homines superbissimos facta: qui superbiam in sese amarent in alijs rephenderent: præterea animaduertere est in tota ista Catonis oratione: omnia disciplinarꝫ rhetoricarꝫ arma atqꝫ subsidia mota esse: sed nō perinde: ut in decursibus ludicris: aut simulachris prœliorꝫ uoluptarijs fieri uidemus. Non inq̄ distincte nimis ac compte: atqꝫ modulate res acta est: sed quasi i ancipiti certamine quum sparsa acies est: multisqꝫ locis marte uario pugnatur: sic in ista tum causa Cato quum superbia illa rhodiēsium famosissima multorꝫ odio: atqꝫ inuidia flagraret: omnibus promiscue tuendi: atque propugnandi modis usus est: & nunc ut optime meritos cōmendat: nunc tanq̄ si innocentes purgat: & ne bona diuitiæqꝫ eorū expectantur: obiurgat: nunc etiam quasi sit erratum deprecatur: nunc ut necessarios rei pu. ostentat: nunc clementiæ: nunc māsuetudinis maiorꝫ: nunc utilitatis publicæ cō monefacit: eaqꝫ oīa distinctius: numerosiusqꝫ: ac comptius fortasse dici potuerint. Fortius atqꝫ uiuidius potuisse dici nō uidentur. Iniqꝫ igitur Tyro Tullius: qui ex oībus facultatibus tam opulente oratiōis aptis inter sese: & cohærentibus paruū quippiam nudūqꝫ sumpsit: qᵈ obtrectaret: tanq̄ non dignū. M. Catone fuerit: qꝫ dictorꝫ nō perpetratorꝫ uolūtates: nō cēsuerit puniēdas. Cōmodius aūt erectiusqꝫ de his me is uerbis: qbus Tul. Tyrōi respōdi: mō existimauit: iudiciūqꝫ faciet: q & orōnē ipam Catonis totā acceperit in manus: & epistolā Tyronis ad Anxiū scriptam reqrere & legere curauerit. Ita.n. nos sincerius exploratiusqꝫ uel corrigere poterit: uel ꝓbare.

❡Cuiusmodi seruos: & quam ob causam Celius Sabinus iuris ciuilis auctor pileatos uenundari solitos scripserit: & quę mancipia sub Corona more maiorꝫ uenerint. Atqꝫ idipsum sub corona quid sit. Cap. iiij.

Pileati: serui uendebantur

P Ileatos seruos uenum solitos ire: quorꝫ nomine uenditor nihil præstaret. Celius sabinus iurisperitus scriptū reliquit cuius rei causam esse ait: qꝫ eiusmodi conditionis mancipia insignia esse in uendūdo deberent: ut emptores errare: & capi non possent: neqꝫ lex uendūdi opperienda esset: sed oculis iam perciperent quodnam esset manciporꝫ genus sicuti inquit antiquitus mancipia iure belli capta coronis induta ueniebant: & iccirco dicebantur sub coronis uenire. Nam ut ea corona signum erat captiuorꝫ uenalium: ita Pileus impositus demōstrabat eiusmodi seruos uenundari quorꝫ noīe emptori uēditor nihil ꝓstaret. Est aūt alia ratiōis huius opinio: cur dici solitum sit captiuos sub corona uenūdari: qꝫ milites custodiæ causa: captiuorꝫ uenalium greges circūstarent: eaqꝫ circūstatio militum corona appellata sit: Sed id magis uerꝫ esse: quod supra dixi. Cato quoqꝫ in libro: quem cōposuit de re militari docet: Verba sunt hæc Catonis: Vt populus sua opera potius ob rem benegestam coronatus supplicatum eat: q̄ re malegesta coronatus ueneat.

❡Historia de Polo histrione memoratu digna. Cap. v.

Histrio in

h Istrio in terra græcia fuit fama celebri: qui gestus & uocis claritudine: & uenustate cæteris antestabat nomen fuisse aiũt polũ: tragœdias poetarũ nobiliũ scite atq; assĕuerate actitauit: Is Pol9unice amatũ filiũ morte amisit eũ luctum: qm̃ satis uisus est luxisse: rediit ad quæstũ artis: in eo tpe Athenis Electram Sophoclis acturus gestare urnam: quasi cum Orestis ossib9 debebat. ita cõpositum fabulæ argumentum est: ut ueluti fratris reliquias ferens Electra comploret commiseraturq; interitum eius: q per uim exstinctus existimat. Igitur Polus lugubri habitu Electræ indutus ossa: atq; urnã e sepulchro tulit filii: & q̃si orestis amplexus oppleuit oĩa: non simulacri: neq; imitamentis: sed luctu atq; lamentis ueris & spirantibus: ita quum agi fabula uideretur dolor actitatus est.

Quid de quorũdam sensuũ naturali defectiõe Aristoteles scripserit. Cap. vi.

e X quinq; sensibus: quos aiantibus natura tribuit: uisu: gustu: auditu: tractu: odoratu: quos græci αισθησεισ: idest sensus οψιγ. i. uisũ: αχοην. i. auditũ: γευσιν. i. gustũ: αφην. i. tactũ: οσφρησιν. i. odoratũ appellant q̃dã aialiũ alia alio caret: & aut cæca natura gignunt: aut inora: inauritaue: nullũ ãt gini aial Aristoteles dicit: quod aut gustus sensus careat: aut tactus: uerba ex libro ei9 quẽ περι μνημησ. i. de mẽoria cõposuit: hęc sũt. την Δεαφιν: και γευσιν παντα εχει επει των ατελη ζωων. i. tactũ uero: & gustũ oĩa hẽnt. pter q̃ aĩantiũ iperfecta.

An afatim quasi admodũ prima acuta pronunciandum sit: & quædam itidem nõ incuriose tractata super aliarum uocum accentibus. Cap. vii.

a Nnianus poeta præter ingenii amœnitates: litterarũ quoq; ueteꝝ & rationum in litteris oppido q̃ peritus fuit: & sermocinabat mira quadã: & scita suauitate: is affatim. i. admodũ prima acuta: nõ media pnũciabat. Atque ita ueteres locutos censebat: itaq; se audiẽte Probũ grãmaticũ hos uersus i Plauti cistellaria legisse dicit. affatim

Pontines tu homo facinus facere strenuum.
Aliorum est affatim qui faciant.
Sane ego me uolo fortem perhiberi uirum.

Causam huic accentui dicebat: q affatim nõ essent duæ partes orõnis: sed utraq; ps in unam uocem coaluisset: sicuti in eo quoque quod ex aduersum dicimus: secundam syllabam debere acui existimabat: qm̃ una nõ duæ essent orationis partes. Atq; ita oportere apud Terentium legi dicebat in his uersibus. In quo hæc discebat ludo exaduersum loco. tonstrina erat quædã. addebat etiam quod ad prouerbium tũ ferme acueret. quũ significaret επιτεσιν. quam intentionẽ nos dicimus: sicuti adfabare: & admodũ & ad pbe dicunt. Cætera quidem satis cõmode annianus sed hanc particulã quam semp quum intentionẽ significaret acui putauit non id ppetuũ uidet. Nã & adoptus quũ dicimus & adprimus. & adprime intentio in his uerbis demonstrat. n. q; tñ ad pticula satis cõmode accẽtu acuto pnunciat. Adprobus tñ. quod significat ualde pbus non inficias eo. q prima syllaba acui debeat. Cecilius in comœdia quæ inscribitur triumphus. uocabulo isto utit. Hierocles hospes est mihi adolescens adprobus. Num igitur in his uocibus quas nos nõ acui diximus. ea causa est. q syllaba insequitur natura longior. quæ non ferme patit acui priorem in uocabulis syllabaꝝ plurium q̃ duaꝝ. ad primum autem longe primum. L. Liuius in odyssea dicit in hoc uersu. Ibi denicq; uir summus adprim9 patroclus. Idẽ Liuius in odyssea pmodũ dicit quasi admodũ. Parceres inquit pmodũ. Quod significat supramo

Ex aduersum

adfabare
admodũ
adprobe.
adprimus.
adprime.

adprobus.
adprimum.

præmodum dum .dictumq; est quasi prætermodum: in quo scilicet prima syllaba acui debuit.
Delphini ¶Res supra fidem habita super amatore delphino: & puero amato. Cap. viii.
d Elphinos uenerios esse: & amasios non mō historiæ ueteres sed recentes
quoq; memoriæ declarāt. Nā & sub Cæsarib9 in puteolano mari: ut Ap
pion scriptū reliq̄t: & aliquot sæculis ante apud maupactū: ut Theophra
st9 tradidit amatores flagrātissimi delphinoꝝ q̄dā cogniti cōpertiq; sūt. Neq; ii ama
uerūt: q^d sunt ipsi genus: sed pueros forma liberali: in nauiculis forte aut in uadis lit
torū cōspectos miris & hūanis modis arserūt uerba subscripsi αππιωνοσ eruditiui
ri ex ægyptiacoꝝ libro q̄nto: q̄b9 delphini amātis & pueri nō abhorrētis cōsuetudīs:
lusus gestatōes aurigatōes refert: eaq; oīa sese ipsū: multosq; alios uidisse dicit. και αυ
τοσ δουηεῖδον περι λικαι αρ γιαη δελφινα ερωντα παιδοσ και προσ παιδικην
ϐωτομενον φωνην. αταρ ουν και προσ νηχομενοσ ο ιχθυσ: ανεδεχετο τον
παῖδα επὶ των νοτων. και τασ ακανθασ περισελλον ιναμητον ποτουμενον
χρωτα αμυξεῖσ και ιπωηδον περιβεβηκοτα μεχρι διακοσιον ανηγε σαδιον
εξεχειτο δαρα η ρωμη και πασα ηιταλια θεασ αθαῖ ιχθυν νηχομενον υποερω
τοσ. i. & q̄dē nos uidimus apud puteolos delphinū amātē mire puerū: inclamatū
a puero acciri. Annatās itaq; & pēnæ aculeos uelut uagina cōdēs: ne dilectū sibi cor
pus laceraret: p̄bebat ascensuro deorsū receptū q; equitis mō īsidētē p magnū æquor
ad trigita fere passuū milia deferebat. Roma igit̄ oīsq; italia eo cōfluebat: ut piscē p
amorē uenerīū uehētē puerū aspectaret ad hæc adiicit rē nō minus mirādā. Postea
inquit idē ille puer delphīo amœnus morbo affecto obiit suū diē: at ille amās: ubi sę
pe ad littus solitū annauit: & puer q in primo uado aduētū eius opperiri cōsueuerat:
nusq̄ fuit: desiderio tabuit: exanimatusq; est: & in littore iacens inuentus ab iis qui rē
cognouerant: in sui pueri sepulchro humatus est.
¶Peposci memordi: pepugi: spepōdi: & occecurri: plerosq; ueteꝝ dixisse non uti po
stea receptū est dicere: per o aut p u litterā in prima syllaba positā: sed p e: atq; adeo
græce rōnis exemplo dixisse. Præterea notatū: q uiri nō indocti: neq; ignobiles a uer
bo descendo nō descendi: sed descendidi dixerunt. Cap. ix.
p Oposci: momordi: pupugi: cucurri p̄babiliter dici uidentur: atq; ita nūc
memordi oēs ferme doctiores huiuscemōi uerbis utunt̄. Sed. Q. Ennius in satyris
memorderit dixit p e litterā. nō momorderit. Meū inq̄t nō est: at si me ca
nis memorderit. Itē Laberi9 in gallis de integro patrimonio meo centū milia nūmū
memordi. Itē idē Laberi9 i coloratore. Itaq; leui pria pcoctus. simul sub dentes mu
lieris ueni bis ter memordit. Itē. P. Nigidius de aīalibus lib. ii. Serpēs si memordit.
gallina deligit̄: & opponit̄. Itē Plautus ī aulularia. Vt ad memordit hoiem. sed idē
Plautus ī trigeminī: non p̄mordisse: neq; præmomordisse dixit. sed p̄morsisse. Ni fu
præmorsisse gissem inq̄t mediū credo p̄morsisset. Itē accius ī cōciliatrice ursum se memordisse au
tumat. Peposci quoq; nō poposci Valerius Antias in lib. annaliū. xlv. scriptū reliq̄t:
peposci Deīde Licinius tri. ple. perduellionē ei diē dixit. & comitiis diē a. Q. Martio prætore
pepugero popōscit. Pepugero quoq; acta ī ędilitio dicit. Sed si pepugero metuet. Heliū quoq;
occecurrit. Tuberonē libro ad. C. Oppiū scripto occecurrit dixisse. p̄bus annotauit & hæc eius
uerba apposuit. Si generalis species occecurrit. Idem p̄bus Valerium antiatē libro
Spepōdi. historiaꝝ. xii. spepōderat scripsisse annotauit. uerbaꝝ ei9 hæc posuit. Tiberius Grac
chus: qui quæstor. C. Mancino in hispania fuerat. & cæteri qui pacem spepōderant.

Ratio aũt iſtarũ dictionũ hæc eẽ uideri põt: qm̃ græci in q̃dam ſpecie præteriti tpis quod παρακειμενον: ideſt præteritũ ꝑfectum appellant: ſecundã uerbi litterã in e pleruncꝫ uertunt. γράφω γέγραφα: ideſt ſcribo ſcripſi: ποιῶ πεποίηκα: Ideſt facio feci: λαλῶ λελάληκα. i. garrio garriui: κρατῶ κεκράτηκα. i. teneo tenui: λούω λέλουκα: ideſt lauo laui: ſic ergo mordeo memordi: poſco popoſci: tendo tetẽdi: tango tetigi: pũgo pepugi: ſpõdeo ſpepõdi: curro cecurri: tollo: tetulli facit: ſic &. M. Tullius &. C. Cæſar mordeo memord: pungo pepugi: ſpõdeo ſpepõdi dixerũt: præterea inueni a uerbo ſcindo ſimili ratione nõ ſciderat: ſed ſeſciderat dictũ eſſe. L. Accius in ſotadicorũ libro primo: ſceſciderat dicit uerba eius hæc ſunt. Non ergo aquila ita uti prædicant ſeſciderat pectus. Ennius quocꝫ & Valerius Antias in libro hiſtoriarũ. lxxv. uerba hæc ſcripſit. Deinde funere locato ad forum deſcendidit. Laberius quocꝫ in Catuliario ita ſcripſit. Ego mirabar quõ mammæ mihi deſcendiderant. ſceſciderat deſcẽdidit

¶ Vſuſcapio & copulate & recto uocabuli caſu dicitᷣ: ita pignoriſcapio cõiuncte & eadem uocabuli forma dictum eſt. Cap. x. Vſuſcapio Pignoriſcapio

e T hæc uſuſcapio dicitᷣ copulato uocabulo a littera in eo tractim pronunciata ita pignoriſcapio iunctæ ſunt partes: & ꝓductæ dicebantᷣ uerba Catonis ſunt ex primo epiſtolicaꝝ quæſtionũ. Pignoriſcapio ob æs militare quod æs a tribuno ærario miles accipere debebat uocabulũ ſeorſum fit: ꝑ quod ſatis dilucet hanc capionem poſſe dici: quaſi hanc captionem: & in uſu & in pignore.

¶ Necꝫ leuitatẽ: necꝫ neqtiã ea ſignificatiõe eẽ q̃ in uulgi ſermonib9 dicuntᷣ. Cap. xi. Leuitus

l Euitatẽ pleruncꝫ nũc ꝓ in cõſtãtia: & mutabilitate dici audio: & nequitiã ꝓ ſolertia: aſtutiacꝫ: ſed ueteꝝ hominum q ꝓprie: atcꝫ ĩtegre locuti ſunt: leues dixerũt: quos uulgo nũc uiles: & nullo honore dignos dicimus & leuitatẽ appellauerunt perinde quaſi lenitatẽ. Et nequã hoĩem nihili: necꝫ rei: necꝫ frugis bonæ quod genus græci fere ἄσωτον. i. prodigũ: ἢ ἀκόλαστον. i. uel libidinoſum: ἢ ἀχρεῖον. i. uel inutilem: ἢ ἄχρηστον. i. uel inutilẽ: ἢ κακότροπον. i. uel improbũ: ἢ μιαρόν. i. uel ſceleſtũ dicũt. Qui exẽpla hoꝝ uerboꝝ reqrit: ne in libris nimis remotis quærat: inueniet ea in. M. Tullij ſecũda antonianaꝝ: nã quũ genus quoddã ſordidiſſimum uitæ: atcꝫ uictus. M. Antonij idẽ demõſtraturus eſſet: ꝙ in caupona delitesceret: ꝙ ad ueſpeꝝ perpotaret: ꝙ ore inuoluto iter faceret: ne cognoſceretur: hæc & alia huiuſcemodi: quũ in eũ dicturus eſſet: Videte inqt hoĩes leuitatẽ: tanq̃ prorſus iſta decora hoc uitio in hoĩe notarentᷣ: at poſtea in eundẽ antoniũ ꝓbra qdã alia ludibrioſa: & turpia ingeſſiſſet: ad extremũ hoc addidit. O hoĩem nequam: nihil. n. magis ꝓprie poſſum dicere. Sed ex eo loco. M. Tullij uerba cõpluſcula libuit ponere: at uidere leuitatẽ hoĩs: quũ ora diei decima fere ad ſaxa rubra ueniſſet: delituit in quadã cauponula: atcꝫ ibi ſe occulẽs ꝑpotauit ad ueſpeꝝ: indeciſio celeriter ad urbẽ adductus: domum uenit ore inuoluto: Ianitor rogat qs es tu. A. Marco tabellari9: cõfeſtim ad eã: cui9 cã uenerat deducitur. Eicꝫ epiſtolã tradit quã illa quum legeret flens erat. n. ſcripta amatoriæ. Caput aũt litteraꝝ hoc erat: ſibi cũ illa mima poſthac nihil futuꝝ oẽm ſe amorem abieciſſe illius atcꝫ in hac tranſfudiſſe. Quũ mulier fleret uberius: hõ miſericors ferre non potuit. Caput aperuit: in collum inuaſit. O hominem nequã: nihil enim magis proprie poſſum dicere. Ergo ut te catamitum nec opinato: quũ oſtendiſſes: præter ſpem mulier aſpiceret. Iccirco urbem terrore nocturno Italiam multoꝝ dieꝝ metu ꝑturbaſti: Cõſimiliter quocꝫ Claudius in primo an- Nequitia Leuis Nequam

naliū. nequitiam appellauit luxū uitæ prodigū. effusumq; in hisce uerbis. Persuadēti cuidam adolescenti Lucano qui apprime summo genere gnatus erat. sed luxuria & nequitia pecuniam magnā cōsumpserat. M. Varro in libris de lingua latina. Vt ex

Nolo nō & uolo inquit. nolo fit. sic ex ne & qcquā media syllaba extrita cōponit̃ nequā. P.

Nequā Africanus pro se contra Tib. Aselliū de mulcta ad populum. Omnia mala probra flagitia quæ hoies faciunt: in duabus rebus sunt malitia atq; nequitia: utrū defendis: malitiā an nequitiā. an utrunq; simul: Si nequitiā defendere uis licet. Sed tu in uno scorto maiorē pecuniā absumpsisti: q̄ quāti omne instrumētū fundi Sabini incēsum dedicauisti. Si hoc ita est: qui spondet mille nūmū. Sed tu plus tertia parte pecuniæ paternæ perdidisti: abq; assumpsisti in flagitiis. Si hoc ita est: qui spōdet mille nummum: nō uis nequitiam: Age malitiam saltem defendas. sed tu uerbis conceptis cōiurasti sciens: sciente animo tuo. Si hoc ita est: qui spondet mille nummum.

❡De tunicis χειριδωτοισ: idest manicatis ꝙ earum usum. P. Africanus Sul. Gallo obiecit. Cap. xii.

t Vnicis uti uirū prolixis ultra brachia. & usq; in primores man9: ac prope

tunicæ indigitos romæ: atq; omni in latio indecoꝝ fuit. Eas tunicas græco uocabulo nostri χειριδωτουσ. i. manicatas appellauerūt. Fœminisq; solis uestem. longe lateq; diffusam in decorē existimauerunt: ad ulnas cruraq; aduersus oculos protegenda. Viri aūt Ro. primo quidē sine tunicis: toga sola amicti fuerunt. postea substrictas: & breuis tunicas citra humerum desinentes habebant: quod genus

Toga

græci dicunt εξώμιδασ. i. substrictas sine manicis tunicas. Hac antiquitate induct9 .P. Africanus Pauli filius: uir oibus bonis artib9 atq; oi uirtute ꝑditus. P. Gallo hoī delicato inter pleraq; alia q̄ obiectabat id quoq; probro dedit. ꝙ tunicis uteretur manus totas operiētibus: uerba sunt hæc Scipionis. Nā qui quotidie unguentatus aduersus speculum ornet̃: cuius supercilia reddunt̃: qui barba uulsa: fœminibusq; subuulsis ambulet: qui in cōuiuijs adolescentulus cū amatore: cū cheridota tunica inferior accubuerit: q nō mō uinosus: sed uirosus quoq; sit eū ne quisq̄ dubitet: quin idē fecerit: quod cinædi facere solent. Virgilius quoq; tunicas huiuscemodi quasi fœmineas ac probrosas criminatur. Et tunicæ manicas: & habent ridimicula mitræ. Q. quoq; Ennius carthaginensium tunicatam iuuentutē non uidetur siue ꝑbro dixisse.

❡Quem classicum dicat. M. Cato: quem infra classem. Cap. xiij.

classicus Lassici dicebant̃ non oēs: qui in classibus erant: sed primæ tm̄ classis ho-

c mines: qui. c. xxv. milia æris ampliusue censi erāt. Infra classem aūt appel

Infra labantur: secūdæ classis: cęterarumq; oium classium: qui minore summa

classem æris: quā supra dixi: censebant̃. Hoc eo strictim notaui: qm̄ in. M. Catonis oratiōe: qua uoconiam legem suasit: quæri solet: quid classius: quid infra classem.

❡De tribus dicendi generibus: ac de tribus philosophis: qui ab atheniensibus ad senatum Romam legati missi sunt. Cap. xiiij.

Tria dicē T in carmine: & in soluta orone genera dicēdi probabilia sunt tria: q̄ græ

e ci χαρακτηρασ formas uocāt: noiaq; eis fecerūt apponi αδρον ισχνον

di genera μεσον. Nosq; quē primū posuimus uberē uocam9 f̃m gracilē: tertiū mediocrē. Vberi dignitas: atq; amplitudo ē: gracili uenustas & subtilitas. Medius i cōfinio ē utriusq; modi pticeps. His singulis oronis uirtutib9 uitia agnata sunt: pari numero q̄ eaꝝ modū & habitū simulachris falsis emētiunt̃: sic plerūq; sufflati: atq; tu-

midi fallũt ꝓ uberibus: ſqualentes & ieiuni dicti ꝓ gracilibus incerti & ambigui pro mediocribus. Vera aũt & ꝓpria huiuſcemodi formaꝝ exempla ĩ latina lingua. M. Varro eſſe dicit: ubertatis Pacuuiũ: gracilitatis Luciliũ: mediocritatis Terẽtiũ. Sed ea ipſa genera dicendi iã antiqtus tradita ab Homero ſunt tria tribus. Magnificũ in Vlyxe: & uber ẽ: ſubtile ĩ Menelao: & cohibitũ mixtũ moderatũq; ĩ Neſtore. A iad uerſa cadẽ triptita uarietas ẽ ĩ tribus philoſophis: quos athenienſes romã ad ſenatũ populũq; ro. legauerũt: ĩpatũ uti mulctã remitterent: quã fecerãt pp oropi uaſtatio nẽ ea mulcta fuerat talẽtũ fere qngẽtũ: erãt iſti philoſophi. Carneades ex academia Diogenes ſtoicus. Critolaus ꝑipateticus: & in ſenatũ qdem introducti ĩterprete uſi ſunt Cecilio ſenatore: ſed ante ipſi ſcorſum quoq; qſq; oſtentãdi gr̃a magno cõuentu hoĩum diſcertauerũt: tũ admiratiõi fuiſſe aiunt Rutilius & Polybius ꝑhorum triũ ſui cuiuſq; generis facũdiã. Violenta inqunt: & rapida Carneades dicebat. Scita & teretia Critolaus. Modeſta Diogenes & ſobria: unũ quodq; aũt genus: ut diximus quũ caſte pudiceq; ornatᷣ: fit illuſtri9 quum fucatᷣ: atq; prælinitᷣ: fit præſtigioſum. Carneades Diogenes Critolaus

¶ Quia ſeuere moribus maiorum in fures uindicatum ſit. & quid ſcripſit Mutius Sceuola ſuper eo: quod ſeruatum datum: commodatumue eſſet. Cap. xv.

l Abeo in libro de. xii. tabulis ſecũdo acria: & ſeuera iudicia de furtis habi ta eẽ apud ueteres ſcripſit. Idq; Brutũ ſolitũ dicere: furti dãnatum eẽ qui iumentũ aliorſum duxerat: q̃ quo utendum acceperat. Item qui longius ꝓduxerat: q̃ quem in locũ petierat. Itaq;. Q. Sceuola in libroꝝ quos de iure ciuili cõ poſuit. xvi. uerba hæc poſuit. Quod cui ſeruãdũ datum eſt: ſi id uſus eſt. ſiue quod utendum acceperit: ad aliam rem: atq; acceperat: uſus eſt furti ſe obligauit. Furtum

¶ Locus exſcript9 e ſatyta. M. Varronis: q̃ περιεδεσ ματων. i. de eduliis inſcripta eſt: de peregrinis ſcilicet ciborum generibus: & appoſiti uerſus Euripidis: quibus de licatorum hoĩum luxuriantem gullam confutauit. Cap. xvj.

u Arro in ſatyra: quã περιεδεσ ματων. i. de edulijs: cibis ꝑegrinis & lauti cijs ĩſcripſit: lepidæ admodũ & ſcite factis uerſibus cœnaꝝ ciborũq; exq ſitas delicias cõprehẽdi: Nã pleraq; id genus: q̃ helluões iſti terra: & mari conquirũt expoſuit: incluſitq; in numeros ſenarios & ipſos qdẽ uerſus: cui ociũ erit: in lib. quo dixi: poſitos legat. Genera aũt noĩaq; edulium: & domicilia ciboꝝ oĩbus alijs ꝑſtantia: quæ profunda in gluuies ueſtigauit. q̃ Varro opprobrãs executus eſt. hæc ſunt ferme q̃um nobis memoriæ. Pauus e ſamo. Phrygia attagena. Grues melli cæ. Hedus ex ambratia. Pelamis chalcedonia. Murena tarſeſia. Aſelli peſſimuntij. Oſtrea tarẽti. Pectunculus chius. Helops rhodius. Sacri cilices. Nuces thaſiæ. Pal ma ægyptia. Glans iberica. hanc aũt ꝑgrantis gulæ: & ſucos inſuctos inqrentis in duſtriã. atq; has undiq; uorſum indagines cupediaꝝ: maiore deteſtatiõe dignas cen ſebimus: ſi uerſus Euripidi recordemur. qbus utebatᷣ ſepiſſime Chryſippus philoſo phus tanq̃ edendi irritatiões quaſdã reptas eſſe. nõ per uſum uitæ neceſſariũ. ſed per luxum animi parata. atq; facilia faſtidientis per improbã ſacietatis laſciuiam. uerſus Euripidi ad ſcribendos putaui ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι πλὴν δυεῖν μόνον δήμητρος ἀκτῆς πώματος. ὑδροχόου ἅπαρεστι καὶ πέφυχ ἡμᾶς τρέφειν ὧν οὐκ ἀποδεῖ πλησμονή. τρυφῆ δέ τοι ἄλλων ἐδεσμάτων θηράματα. Nam quid mortalibus ſit uſu. præter duo illa modo. Cereris mun9: & aquæ poculum: quæ adſunt. ac nos queunt alere. quoꝝ ſacies nunq̃ eſt. luxus autẽ ſunt cæterarum epularũ indagines. Diuerſi cibi

¶ Sermo habitus cum grãmatico insolertiarum: & imperitiarum pleno: de significatione uocabuli: quod est obnoxius: deq; eius uocis origine. Cap.xvii.

p Ercunctabar Romæ quempiam grãmaticum primæ in docendo celebritatis: non hercle experiendi: uel tẽtandi gratia: sed discẽdi magis studio & cupidine: qd significaret obnoxius: quæq; eius uocabuli origo: & rõ esset. Atq; ille aspicit me: illudẽs leuitatẽ q̃onis: prauitatẽq;: obscurã inquit sane rem quæris: multaq; ꝓrsus uigilia indagandam. Quis adeo tam linguæ latinæ ignarus ẽ: q̃ nesciat eũ didici obnoxium cui qd ab eo: cui esse obnoxius dicit᷑: incõmodari & noceri potest: eius q habeat aliquẽ noxæ.i.culpæ suæ cõsciũ? Quin potius inqt hæc mittis nugalia: & affers ea quæ digna quæri tractariq; sint. Tum uero ego ꝑmotus agẽdum iam oblique: ut cũ hoie stulto existimaui: & cætera inq̃ uir doctissime: grauiora: remotioraq;: si discere & scire debuero q̃n mihi usus uenerit: tum quęram ex te: atq; discam. Sed.n.quia dixi sæpe obnoxi9: & qd dicerẽ: nesciui didici ex te: & scire nũc cœpi: q᷑ non ego oĩum solus: ut tibi sum uisus ignoraui: sed ut res est Plautus quoq; linguæ: atq; elegãtiæ in uerbis latinæ princeps qd esset obnoxius: nesciuit: uersus enĩ est in stico illius scriptus. Nunc ego hercle perii plane: nõ obnoxie. Quod minime cõgruit cũ ista: quã me docuisti significatione: cõposuit enĩ Plautus tãq̃ duo iter se contraria: plane & obnoxie: q᷑ a tua significatione lõge abest. At ille grãmaticus satis ridicule: quasi obnoxius: & obnoxie. non declinatione sola: sed re atq; sñia different: ego inqt dixit qd esset obnoxius: non qd obnoxie. At tunc ego admiratus insolentis hoïs inscitiã: mittamus inqt: sicuti uis: ꝗ Plautus obnoxie dixit: sed si id nimis esse remotum putas: atq; illud quoq; prætermittamus: quod Salustius in Catilina. scribit. Minari etiam ferro: nisi sibi obnoxia foret. Et quod uidetur uobis peruulgatius esse: id me doce. uersus enim Virgilii sunt notissimi.

Obnoxi9

Nam neq; tunc astris acies obtusa uideri:
Nec fratris radiis: obnoxia surgere luna.

Quod tu ais: culpæ suæ cõsciũ: alio quoq; loco Virgilius uerbo isto utit᷑: a tua sentẽtia diuerse in his uersibus. Iuuat arua uidere. Nõ rastris hoïum: nõ ulli obnoxia curæ. Cura enĩ ꝓdesse aruis solet. nõ nocere q᷑ tu de obnoxio dixisti. Iam uero illud ẽt Q. Ennii quo pacto congruere tecum põt? q᷑ scribit in phœnice in his uersibus.

Sed uirum uera uirtute uiuere animatum adiecit fortiter.
Eumq; innoxium uocare. aduersus aduersarios?
Ea libertas est. qui pectus purum. & firmum gestitat.
Aliæ res obnoxiæ nocte in obscura latent.

At ille oscitans. & hallucinanti similis. nunc inquit mihi opere non ẽ. quũ ociũ erit. reuises ad me. atq; disces. quid ĩ uerbo isto Virgilius. & Salustius. & Plautus. & Ennius senserint. Et nebulo quidem ille. ubi hoc dixit. digressus ẽ. Si quis autem uolet non originem solam uerbi istius. sed significationem quoq; eius. uarietatemq; recensere. ut hoc etiam Plautinum spectet. adscripsi uersus ex asinaria.

Maximas optimitas. & gaudio effertissimas.
Suis heris ille mecum una pariet. gnatoq; & patri.
Adeo ut ætate ambo. ambobus nobis sint obnoxii.
Nostro deuicti beneficio.

Qua uero ille grãmaticus finitione usus est: ea uidetur in uerbo tã multiplici: unam

tantummodo usurpationem eius notasse: quæ quidem congruit cũ significatu: quo Cecilius usus est in Chrysio in his uersibus.

Quanq̃ ego mercede hic conductus tua aduenio.
Ne tibi me esse ob eam rem obnoxium reare.
Audibis male: si male dicis mihi.

De iure iurato ac Iuramento

De obseruata: custodiaq; apud Romanos iusiurãdi sanctimonia: atq; inibi de decem captiuis: quos Annibal Romam deiurio ab iis accepto legauit. Cap. xviii.

i Vsiurandũ apud romanos inuiolate: sancteq; habitum: seruatũq; est: & moribus: legibusq; multis ostẽditur: & hoc quod dicemus ei rei nõ tenue argumentũ esse potest prœlio cãnensi Annibal carthaginẽsium imperator: ex captiuis nostris electos decẽ romã: misit: mãdauitq; eis: pactusq; est: ut si po. ro. uideretur: permutatio fieret captiuorum: & pro iis quos alteri pluris acciperẽt: darent argenti põdo librã. s. & selibrã: hos priusq̃ proficiscerentur: iureiurando adegit redituros eos esse in castra punica: si romani captiuos nõ permutarẽt: ueniũt romã decẽ captiui: mandatũ pœni imperatoris in senatu exponũt permutatio senatui nõ placita: parentes: cognati: affinesq; captiuorum amplexi eos: postliminio in patriam redisse dicebãt: statumq; eorum integrũ: incolumẽq; esse: ac ne ad hostes redire uellẽt: orabant. Tũc octo ex iis postliminiũ iustũ non eẽ si respõderũt: quoniam de iurio uicti forent: statimq; uti iurati erãt ad Annibalẽ profecti sunt: duo reliqui romæ manserũt solutosq; eẽ sese: ac liberatos religione dicebant: quoniam quũ egressi castra hostiũ fuissent cõmentitio consilio regressi eodẽ: tanq̃ si ob aliquã fortuitã causam issẽt itaq; iureiurãdo satisfacto: rursum iniuriati abissent. Hæc eorum frauduléta calliditas tã esse turpis æstimata est: ut contẽpti uulgo discerptiq; sint: cẽsoresq; eos postea omnium notarum & damnis & ignominiis affecerũt: quoniam quod se facturos dictauerant: nõ fecissent: Cornelius aũt nepos in lib. exemplorum quinto: id quoq; litteris mãdauit: multis in senatu placuisse ut ii: q redire nollent: datis custodibus ad Annibalẽ deducerentur. Sed eam sententiam numero pluriũ: quibus id non uideretur superatam. eos tñ qui ad Annibalẽ non redissent. usq; adeo intestabiles inuisosq; fuisse: ut tedium uitæ cœperint: necemq; sibi consciuerint.

Historia ex annalibus de Tiberio Sempronio Graccho sumpta: patre Gracchorum tri. ple. atq; inibi tri. ple. decreta cum ipsis uerbis relata. Cap. xix.

p Vlchrũ atq; liberale: atq; magnanimũ factũ. Tibe. Sẽpronij Gracchi. in exẽplis repositũ est: id exemplũ huiuscemodi est. L. Scipioni Asiatico. Scipionis Africani superioris fratri. cui. C. Minutius Augurinus tri. ple. mulctã irrogauit. eũq; ob eã causam prædes poscebat. Scipio Africanus. fratris nomine ad collegium tribunorum prouocabat. petebatq; ut uim consularẽ: triumphalẽq; a collegis ui defenderent. Octo tribuni. cognita cã decreuerũt eius decreti uerba. quæ posui ex annalium monumẽtis exscripta sunt. Quod. P. Scipio Africanus postulauit. pro. L. Scipione Asiatico fratre. quũ contra leges contraq; morem maiorum tri. ple. hominibus accitis per uim in auspicato sententiam de eo tulerit. mulctãq; nullo exẽplo irrogauerit prædesq; eũ ob eam rem dare cogat: aut si nõ det: in uicula duci iubeat: ut eũ a collegæ ui prohibeamus: & quod cõtra collegam postulauit: ne sibi intercedamus: quominus suapte potestate uti liceat: de ea re nostrum sententia omniũ data est. si. L. Cornelius Scipio Asiaticus collegæ arbitratu pedes dabit: collegæ ne eum in uincula ducat: intercedemus: si eius arbitratu prædes nõ dabit quominus collega sua potestate utatur: non intercedemus. Post hoc Decretũ

decretum quum Augurinus tri.ple.L.Scipionem prædes non dantem prehendi: & in carcerem duci iussisset: Tum tiberius Semproniꝰ Gracchus tri.ple.pater Tiberii: atq;.C.Gracchorum: quum.P.Scipioni Africano inimicus grauis: ob plerasq; in re pu.dissensiones esset: iurauit palam ĩ amicitiam inq; gratiam se cum.P.Africano nõ redisse.atq; ita decretum ex tabula recitauit: eius decreti uerba hæc sunt. Quum.L. Cornelius Scipio Asiaticus triumphani: hostium duces in carcerem coniectauerit: alienum uidetur esse a dignitate reipu.in eum locum imperatorem Po.Ro.duci: in quem locum ab eo coniecti sunt duces hostium. Itaq;.L.Cornelium Scipionẽ Asiaticum a collegæ ui prohibeo. Valerius autem Antias contra hanc decretoꝶ memoriam: contraq; auctoritates ueteꝶ annalium. Post Africani mortem: intercessionem istam ꝓ Scipione Asiatico factam esse a Tiberio Gracchio dixit: neq; mulctam irrogatam Scipioni: sed dãnatum eum peculatꝰ ob antiochenã pecuniam: quia prædes non daret: in carcerem duci ceptum: atq; ita intercedente Gracchio exemptum.

❡Quod Virgilius a Molanis: ob aquam sibi nõ permissam sustulit e uersu suo: nola: & posuit ora: atq; ibi de consonantia litterarum iocunda. Cap.xx.

ſ Criptum in qnodam commentario repperi uersus istos a Virgilio ita primum esse recitatos: atq; editos.

Talem diues arat capua: & uicina uesseuo.

Nola iugo Nola iugo. Postea Virgiliũ petisse a nolanis aquam: uti diceret in ꝓpinquũ rus: nolanos beneficiũ petitum nõ fecisse: poetam offensum nomen urbis eoꝶ: quasi ex hominum memoria: sic ex carmine suo derasisse oraq; ꝓ nola mutasse: atq; ita reliquisse. Et uicina uesseuo ora iugo. ea res uera ne: an falsa sit: non laboro: qui tamẽ melius suauiusq; ad auris sit: q̃ nola ora dubium id non est. nam uocalis ĩ priore uersu extrema eademq; ĩ sequenti prima: canoro simul: atq; iocũdo hiatu tractim sonat ẽ adeo inuenire apud nobiles poetas huiuscemodi suauitate multa: quæ appareat nouata esse non fortuita sed præter cæteros omnis apud Homeꝶ plurima: nõ quippe ĩ loco tales tanquam hiatus & sonitus in assiduis uocibus pluribus facit.

ΗΔετερί οερεί ωρορεεί είκιαΧαλαἶη
ΗΧιονί ψυΧρη εξυ Δατοσ κρύςαλλῶ.idest
Grandinis est similis: ruit æstate altera: uel iam
Prægelidis niuibus: aut glaciei humore coactæ. Atq; item alio loco
λᾶαν ανω θενεσκεωοτι λοφον
Sursũ ille ad tumulũ ꝓpellere saxũ. Catulꝰ quoq; elegãtissimꝰ poetaꝶ ĩ hisce uersibꝰ
Minister ueteli puer falerni Ingere mi calices amariores
Vt lex posthumiæ iubet magistræ
Ebriosæ acinæ ebriosiores

Quum ebriosi dicere posset: & quod erat usitatius: acinũ in neutro genere appellare amans tñ hiatus illius homerici suauitatẽ ebriosam dixit: pp consequentis litteræ cõcentum: qui ebrios aũt catullũ dixisse putãt: aut ebriosos (nam id quoq; temere scriptum inuenitur) in libros scilicet ue corruptis exemplaribus factos inciderunt.

❡Quoad uiuet: & quoad morietur. cur idipsum temporis significet: quum ex duobus sint facta contrariis. Cap.xxj.

q Voad uiuet. quũ dr̃. item quoad morietr̃ uidentr̃ ydẽ duæ res dici cõtrariæ sed idẽ. atq; unũ tẽpus utraq; uerba demõstrant. Itẽ quũ dicitr̃ quoad senatus habebitur

tus habebitur

tus habebitur : & quoad senatus dimittetur : tametsi haberi : atq; dimitti contraria sint: unum atq; idipsum tamen utroq; in uerbo ostenditur: tempora enim duo quũ inter se opposita sunt: atq; ita cohærentia: ut alterius finis: cum alterius initio misceatur: non refert utrum per extremitatem prioris: an per initium sequentis : locus ipse confinis demonstretur.

Contra crassos pingues q̃ milites

¶Quod cẽsores equũ adimere soliti sint equitibus corpulẽtis: & p̃pinguibus: quæsitũq; utrũ ea res cũ ignominia: an incolumi dignitate equitũ facta sit. Cap. xxij.

n Imis pingui homini & corpulẽto censores equum adimere solitos: scilicet minus idoneum ratos esse: cum tanti corporis pondere ad faciendũ equitis munus non.n. pœna id fuit: ut quidã existimant: sed munus sine ignominia remittebatur: Tamen Cato in oratione: qua de sacrificio cõmisso scripsit: obiicit hanc rem criminosius: uti magis uideri possit cũ ignominia fuisse: quod si ita accipias: id profecto existimandum est: nõ omnino inculpatum: neq; indesidem uisum esse: cuius corpus in tam immodicum modum luxuriasset: exuberassetq;. censores

¶Auli Gelij noctium atticarum Liber Octauus hac ætate nõ reperitur. Sed ex uetustissimo exemplari hæc capita exterpta sunt.

¶Hesterna noctu recte an cũ uitio dicatur: & quænam super istis uerbis grãmatica traditio sit. Iteq; q̃ decẽuiri in xii. tabulis nox pro noctu dixerunt. Cap. i.

¶Quæ mihi. x. uerba dederit Fauorinus quæ usurpentur quidem a græcis: sed sunt adulterina & barbara: quæ item ad me totidem accepit : quæ ex medio communiq; usu latine loquentiũ minime latina sunt: neq; in ueteꝝ libris reperiãtur. Cap. ii.

¶Quem in modum & quam seuere increpuerit audientibus nobis peregrinus philosophus adolescentem Romanum ex equestri familia stantem segnem apud se & assidue oscitantem. Cap. iii.

¶Quod Herodotus scriptor historiæ memoratissimus parum uere dixerit unam solamq; pinnum arboꝝ oĩum cæsam: nunq̃ denuo ex hisdẽ radicibus pullulare: & q̃ itẽ de aqua pluuiali & niue rem nõ satis exploratã pro cõperta posuerit. Cap. iiii.

¶Quid illud sit quod Virgilius cælum stare puluere: & q̃ Lucilius pectus sentib9 stare dixit. Cap. v.

¶Quũ post offensiunculas in gratiam redeat̃: expostulationes fieri mutuas minime utile esse: superq; ea re & sermo Tauri exposit9: & uerba Theophrasti libro sumpta & q̃. M. Cicero de amore amicitiæ senserit, cũ ipsius uerbis aditũ. Cap. vi.

¶Ex Aristotelis libro: qui inscriptus est: cognita acceptaq; de natura memoriæ & habitu: atq; inibi de alia quadam exuberãtia aut interitu eius lecta audita. Cap. vii.

¶Quid mihi usu uenerit interpretari: & quasi effingere uolenti iocos quosdam platonicos latina oratione. Cap. viii.

¶Quod Theophrastus philosophus oĩum suæ ætatis doctissimus uerba pauca ad populum atheniensem facturus: deturbata uerecundia obticuerit: q̃q; idem hoc Demostheni apud Philippum regem uerba facienti euenerit. Cap. ix.

¶Qualis mihi fuerit in oppido eleusino disceptatio cum grammatico quodã præstigioso tempora uerborũ & puerilia meditamenta ignorante. Remotarum autem

quæstionum nebulas: & formidines capiendas imperatorum animis ostentare festi ne tibi responderit Xantippe uxori Socrates petenti ut per Dionysia largitione sumptum cœnitaret. Cap.x.

Quid significet in ueterum libris scriptum pleriq; omnes: & q ea uerba accepta a græcis uidentur. Cap.xj.

Qυpsones q hoies afri dicunt nō esse uerbū pœnicum: sed græcum. Cap.xij.

Lepidissima altercatio fauorini philosophi aduersus quendā intēpestiuū de ambiguitate uerboꝝ disserentē: atq; inibi uerba quędā ex Neuio poeta: & Cneo. Gallo nō usitate collocata: atq; ibidē a. P. Nigidio origines uocabuloꝝ exploratæ. Cap.xiij.

Quibus modis ignominatus: tractatusq; sit a. C. Cæsare Laberius poeta: atq; inibi appositi uersus super eadem re eiusdem Laberij. Cap.xiiij.

Auli Gelii noctium atticarum commentarii Liber nonus.

Quamobrē. Q. Claudius quadrigarius in duodeuicesimo annali scripserit rectiores certioresq; ictus fieri: si sursum quid mittas q̄ si deorsum. Cap.i.

q Claudius in undeuicesimo annali: quū oppidū a Metello ꝓconsule oppugnari: cōtra ab oppidani desup e muris ꝓpugnari describeret: ita scripsit. Sagittari9 cū funditore utrinq; summo studio: ſpgunt fortissime: sed sagittam atq; lapidē dehorsum an sursum mittas hoc interest: Nā neutrū pōt dehorsum uersum recte mitti: sed sursum utrūq; optime q̄re milites Metelli sauciabant̄ multo minus: & qᵈ maxime opus erat: a pinnis hostes defendebāt facillime. Percōtabar ego Antoniū Iulianū rhetorem: cur hoc ita usu ueniret: quod quadrigarius dixisset: ut cōtigui magis: directioresq; ictus fiāt: si uel lapidem. uel sagittā sursum uersus iacias q̄ deorsum: Quū ꝓcliuior: faciliorq; iactus sit ex supernis in infima: q̄ ex infimis in supna: Tū Iulianus cōprobato genere qōnis: quod de sagitta inqt: & lapide dixit: hoc de omni fere missili telo dici potest. Facilior aūt iactus est (sicut dixisti) si deper iacias: si quid iacere tm̄ uelis: non ferire: sed quū modus: & impetus iactus tēperandus dirigendusq; est: tum si in ꝓna iacias: moderatio: atq; ratio mittentis: præcipitātia ipsa: & pondere cadētis teli corrumpit̄: at si in editiora mittas: & ad percutiendū supnæ aliquid: manū & oculos conniueas: quo modus a te datus fuerit: eo telū ibit: quod ieceris: Ad hanc ferme sñiam Iulianus super. Q. Claudii uerbis nobiscū sermocinatus est: Quod aūt ait idem. Q. Claudius a pinnis hostes defendebāt facillime: aiaduertendū est usum esse eū uerbo defendebāt: nō ex uulgari consuetudine: sed ad modum ꝓprie & latine: nam defendere & offendere iter se aduersa sunt: quoꝝ alteꝝ significat εμποδων εχειν. i. incurrere in aliqd: & incidere. Alterum εκποδων ποιει σθαι. i. auertere atq; depellere: quod hoc in loco. Q. Claudio dicitur.

Quibus uerbis notarit Herodes Atticus falso quēpiam cultu amictuq; nomen habitumq; philosophiam mentitum. Cap.ii.

a D Herodē Atticū consularē uiꝝ: ingenioq; amœno: & græca facūdia celebrē adiit nobis p̄sentibus palliatus qspiā: & crinitus: barbaq; ꝓpe ad pubē usq; porrecta: ac petit æs sibi dari εις αρτους. i. ad panes emēdos scilicet: tū Herodes

Herodes iterrogat quisnā esset: atq; ille uultu: sonituq; uocis obiurgatorio phm se-se esse dicit: mirari quoq; addit: cur quærendū putasset quod uideret. Video inquit Herodes barbā: & palliū: philosophum inquit nō uideo. Quæso āt te cū bona uenia dicas mihi: qbus nos uti posse argumētis existimas: ut esse te philosophū noscitem9 inter ibi aliquot ex iis: q cum Herode erāt: erraticum esse hoīem dicere: & nullius rei incolamq; esse sordentium ganearꝝ: ac nisi accipiat quod petit: cōuitio turpi solitū in cessere Atq; ibi Herodes: demus inqt huic aliqd æris cuiusmōi ē tanq̄ hoīes: nō tanq̄ hoī: & iussit dari præciū panis. xxx. dierꝝ. Tum nos aspiciēs: q eū sectabamur. Muso nius inquit circūstāti cupiā id genus & philosophū se ostēstanti: dari iussit mille nū mū: & quū pleriq; dicerēt: nebulonē esse hoīem malū: & maliciosum: & nulla re bōa dignum: tum Musonium subridentē dixisse aiūt: ἀξιοσ ουν ἐστιν ἀργυρίου. i. dignus igit̄ est argento. Sed hoc potius inqt dolori mihi & ægritudini est: ꝙ istiusmodi aīa lia spurca atq; probra nomen usurpēt sanctissimū: & philosophi appellantur. Maio res aūt mei Athenienses noīa iuuenū fortissimorꝝ Harmodii & Aristogytonis: q li-bertatis recuperāde grā Hipiā tyrannū interficere adorsi erāt: ne unq̄ seruis indere li ceret: decreto publico sanxerum: qm̄ nefas ducerēt noīa liberati patriæ deuota seruili contagio pollui: cur ergo nos patimur nomē philosophiæ illustrissimum in hoībus deterrimis exordescere. Simili aūt inqt exemplo: ex contraria: specie: antiquos Ro-manorū audio prænomina patriciorum quorundam male de repu. meritorū: & ob eam causam capite damnatorum censuisse: ne cui eius gentis patritio inderentur: ut uocabula quoq; eorum defamata: atq; demortua cum ipsis uiderentur.

Epistola Philippi regis: Ad Aristotelē phum: super Alexādro recēs nato. Cap. iii.

p Hilippus Amyntæ filius: terræ Macedoniæ rex: cuius uirtutæ idustriaq; Macedones locupletissimo imperio aucti gentiū nationū ꝓ multarū po tiri cœperāt: & cuius uim atq; arma toti græciæ cauēdā: metuēdāq; incly tæ ille Demosthenis orōnes cōcionesq; notificāt. Is Philippus: quum oī ferme tpe ne gociisq; belli: uictoriis affectus: exercitusq; esset: a liberali tn̄ musa: & a studiis huma nitatis nunq̄ abfuit: quin lepide comiterq; pleraq; & faceret & diceret: feruntur adeo libri epistolarꝝ eius: mundiciæ: & uenustatis: & prudētiæ plenarꝝ: uelut sunt illæ litte ræ: quibus Aristoteli philosopho natum esse sibi Alexandrꝝ nunciauit. Epistola qm̄ curæ diligētiæq; in liberorꝝ disciplinas hortamētū ē: exscribēda uisa ē ad cōmonēdos parentū aīos. Exponēda igit̄ est ad hanc ferme sn̄iam. Philippus Aristoteli salutē di cit. Filium mihi genitū scito: quod equidē diis habeo gratiā: nō pinde qa natus ē: q̄ p eo: ꝙ eū nasci cōtigit tēporib9 uitæ tuæ. Spero. n. fore: & eductus: eruditusq; abs te: dignus existat & nobis: & rerꝝ istarū successione. Ipsius aūt philippi uerba hæc sunt φιλιπποσ ἀριστοτελεῖ χαίρειν. ἰσθι μοι γεγονότα υἱόν πολλὴν οὖν τοῖσ θεοῖσ φα ρινεχω ουχουτωσ. επιτη γεννησει του: παιδοσ ωσ επι τω κατα την σην ηλικι-αν αυτον γεγονεναι ελπιζω γαρ αυτον υπο σου. τραφεντα και παιδευθεντα αξι ον εσεσθαι και ημων και τησ των πραγματων διαδοχησ.

Philippi epistola

philipus humanarum artium studiosus

De barbararꝝ gentium prodigiosis miraculis: deq; diris & exitiosis fascinationib9 atq; inibi de fœminis repente uersis in mares. Cap. iiii.

q Vm e græcia in Italiā rediremus: & Brundusiū iremus: egressiq; enaui in terrā: i portu illo iclito spaciaremur: quē. Q. Enni9 remotiore paulū: sed admotū scito uocabulo ꝑpetē appellauit. fasces librorꝝ uenaliū expositos

uidemus atq; ego statim auide pgo ad libros: erāt aūt isti oēs libri gręci miraculoꝝ: fabularūq; pleni. res īauditæ incredulæ: scriptores ueteres non puæ auctoritatis. Aristeas pruconnesius & Isigonus Nicæensis & Cresias & Onesicritus & Polystephanus: & Hegesias ipsa aūt uolumina ex diutino situ squallebant: & habitu aspectuq; retro erant accessi tñ pcōtatusq; pciū sum: & adductus mira atq; insperata utilitate: libros plurimos ære pauco emo: eosq; oīs duabus pximis noctibus cursim trāseo: atq; in legendo carpsi exinde quædā: & notaui mirabilia: & scriptoribus fere nostris intentata: eaq; his cōmentariis aspersi: ut q eos lectitabit: is ne rudis oino & ἀνηκοος: idest q non audierit: in istiusmodi reꝝ auditionibus repiat̄: erant igit̄ in illis libris scripta huiuscemodi. Scythas illos penitissimos: q sub ipsis septētrionibus ætatē agūt corporibus hoīum uesci: eiusq; uictus alimēto uitā dicere: & ἀνθρωποφάγους: idest carne humana uescentes noiari. Itē esse hoīes sub eadē regione cæli unū oculum habentes in frōtis medio: q appellant̄ Arimaspi qua facie fuisse κυκλωπας .i. cyclopas hoc est unoculos poetæ ferūt. Alios itē esse hoīes apud eandē cæli plagam singularis uelocitatis: uestigia pedum habētes retro porrecta: nō ut ceteroꝝ hoīum pspectantia. Præterea traditū esse memoratūq;: in ultima quadā terra. quæ albania dicit̄ gini hoīes: q in pueritia canescūt: & plus cernant oculis p noctem q̄ iter diē. Itē esse compertum & creditum sauromatas: q ultra borysthenem fluuium lōge colūt cibum capere semper diebus tertiis medio abstinere. Id ēt in iisdem libris scriptū oñdimus qd̄ postea quoq; in lib. Plinii secūdi naturalis historię septimo legi: eē quasdā in terra africa familias hoīum uoce: atq; lingua effascinātium: q si impēsius forte laudauerint pulchras arbores: segetes lætiores: infantes amœniores: egregios equos: pecudes pastu: atq; cultu opimas: emoriant̄ repente hæc oia: nulli alii causæ obnoxia: oculis quoq; exitialē fascinationē fieri: in iis libris scriptū est traditūq; esse in Illiriis: q interimant uidēdo: quos diutius irati uiderint eosq; ipsos mares fœminasq;: qui uisu tā nocēti sunt: pupillas in singulis oculis binas hr̄e. Itē esse in mōtibus terræ idiæ hoīes caninis capitibus & latrātibus: eosq; uesci auiū & ferraꝝ uenatibus. Atq; item

Mono- meri

esse alia apud ultimas oriētis terras miracula. Hoīes qui Monomeri appellant̄: singulis cruribus saltuatim currentes: uiuacissimę pernicitatis. Quosdam ēt esse nullis ceruicibus: oculos in humeris habentes. Iam uero hoc egredit̄ oēm modum admirationis: q; iidem illi scriptores gētem esse aiunt: apud extrema indiæ corporibus hircis & auium ritu plumātim⁹: nullo cibatu uescentē: sed spiritu floꝝ naribus hausto

Pigmei

uictitantē. Pygmeos quoq; haud lōge ab iis nasci. quoꝝ qui longissimi sunt non longiores esse q̄ pedes duos. & quadrantē. Hæc atq; alia istiusmodi legimus. Sed quū ea scriberemus tenuit nos nō idoneæ scripturæ tediū. nihil ad ornandum iuuandūq; usum uitæ pertinentis. Libitum tñ est in loco hoc miraculoꝝ notare id ēt quod Pli-

Plinius secundus

nius secūdus uir in temporibus ætatis suæ igenii dignitatisq; gratia. auctoritate magna præditus non audisse neq; legisse. sed scire sese atq; uidisse in libro naturalis historiæ. vii. scripsit. uerba igitur hæc. quæ infra posui ipsius sunt ex eo libro sumpta. quæ profecto faciunt. ut neq; respuenda. neq; ridenda sit notissima illa de Cæneide & Ceneo cantilena. Ex fœminis inquit mutari in mares non est fabulosum. Inuenimus in annalibus. Q. Licinio Crasso. C. Cassio Longino con. C. Asinii puerum factum ex uirgine. sub parentibus iussuq; aurispicum deportatum in insulam desertam Licinius Mutianus pdidit uisum esse a se argis Arescontē: cui nomen Arescusæ fuisset:

nupsisse

nupsisse etiam mox barbam: & uirilitatem prouenisse. uxoremq; duxisse. Eiusdem sortis: & smyrnæ puerꝝ a se uisum: ipse in africa uidi mutatum in marem die nuptiarum. L. Cositium ciuẽ tysdritanũ: uiuebatq; quũ ꝓderẽ hæc. Idem Plinius ĩ eodem libro scripsit: hæc. Gignuntur homines utriusq; sexus: quos hermaphroditos uocamus: olim androgynos uocatos: & in prodigiis habitos: nunc uero in delitiis.

❡Diuersæ nobiliũ philosophorum sententiæ de genere ac natura uoluptatis: uerba que Hieroclis philosophi: quibus decreta epicuri insectatus est. Cap. v.

d E uoluptate ueteres philosophi diuersas sñias tenuerũt atq; dixerunt. Epicurus uoluptatẽ sũmũ bonũ eẽ ponit: eã tñ ita definit. σαρκοσευσοθεσκατασημα: idest corporis constantẽ habitũ: Antisthenes socraticus summũ malũ dicit: eius nãq; hoc uerbũ est. μανειην μαλλονη ησθειην. i. insanirẽ potius ꝗ oblectarer: Speusippus uetusq; oĩs academia: uoluptatẽ & dolorem duo milia esse dicunt opposita inter sese: bonũ ãt esse: quod utriusq; mediũ foret. Zeno cẽsuit uoluptatem esse indifferens. i. neutrũ: neq; bonũ neq; malũ: qđ ipse græco uocabulo & Διάφορον. appellauit. Critolaus ꝑipateticus & malum esse uoluptatem ait: & multa alia mala parere ex sese iniurias: desidias obliuiones: ignauias. Plato ante hos oĩs ita uarie. multiformiterque de uoluptate disseruit. ut cunctæ istæ sñiæ: quas supra posui uideantur ex sermonum eius fontibus ꝓfluxisse: nam ꝑinde una quaq; utitur. ut & ipsius uoluptatis natura fert. ꝗ & multiplex & causaꝝ: quas tractat: rerũq; quas efficere uult rõ desiderat. Taurus ãt noster. quotiens facta mẽtio Epicuri esset in ore: atq; in lingua uerba hæc Hieroclis stoici uiri sancti & grauis ηδονη τελος· πορνης δογμα απεστω πορνεια ουδεν πορνης δογμα. i. uoluptatis finis meretricis decretum est. Tolle fornicationem nullum meretricis erit decretum.

uoluptas

Contra uolup-tatem Hiero-clis Stoici

❡Verbum ab eo quod est ago: frequentatiuum in prima syllaba: quonam sit modo pronunciandum. Cap. vj.

a B eo quod est ago & egi uerba sunt ꝗ appellãt grãmatici frequẽtatiua actito & actitaui: hæc quasdã non sane indoctos uiros audio ita ꝓnunciare: ut primã in his litteram corripiãt: rõnemq; dicant: qm̃ in uerbo principali quod est ago: prima littera breuiter pronunciat᷑: cur igit᷑ ab eo: quod edo: & ungo: in qbus uerbis prima lr̃a breuiter dicit᷑ esito: quæ sunt eoꝝ frequentatiua prima littera longa promimus: & contra dictito: ab eo uerbo: quod est dico correpte dicimus: nõ ergo potius actito: & actitaui ꝓducenda sunt: qm̃ frequentatiua ferme oĩa eodẽ mõ in prima syllaba dicunt᷑: quo participia præteriti tp̃is ex iis uerbis: unde ea profecta sunt: in eadẽ syllaba ꝓnunciant᷑: sicut lego lectus: lectito facit: ungo unctus unctito: scribo scriptus scriptito: moneo monitus monito: pendeo pensus pensito: edo esus esito. dico aũt dictus dictito facit: gero gestus gestito: ueho uectus uectito: rapio raptus raptito: capio captus captito: facio factus factito: sic igitur actito producte in prima syllaba pronunciandum: quoniam ex eo fit: quod est ago & actus.

Frequentatiua Actito

❡De conuersione filioꝝ in arbore olea brumali: & solsticiali die: deq; fidibus id temporis ictu alieno sonantibus. Cap. vij.

u Vlgo & scriptum: & creditum est folia olearum arborum brumali & solsticiali die conuerti: & quæ pars eorum fuerat inferior atq; occultior eam supra fieri: atq; exponi ad oculos: & ad solem quod nobis quoq; semel & iterum experiri uolentibus ita esse propemodum uisum est. Sed de fidibus rarius di

Folia: olearum

ctu: & mirabilius est quam rem & alii docti uiri: & Suetonius etiam Tranquillus in libro ludicrę historæ primo: satis compertum esse. satisq; super ea recõstare affirmat neruias insidibus brumali dię alias digitis pelli alias sonare.

neruias

Necessarium est qui multa habeat: multis indigere: deq; ea re Phauorini philosophi cum breuitate eleganti sententia. Cap.viii.

u Erum est ꝓfecto q̨ obseruato re℞ usu sapiẽtes uiri dixere: multis egere: q multa abeat: magnãq; indigentiã nasci nõ ex inopia magna: sed ex magna copia multa.n.desiderari ad multa quę habeas tuẽda. Quisquis igit᷑ multa habẽs cauere: atq; ꝓspicere uelit: neq̃d egeat: neue q̃d desit: iactura opus esse: nõ quæstu & nimis habendũ esse: ut minus desit: hãc sñiam memini a Phauorino inter ingentis oĩum clamores exornatã iclusamq; uerbis his paucissimis τον καρ μυρίων και πενταισ χίλίων χλαμυδων δεομενον ουκεςι μι πλειονων δειδαιοισ γαρ εχωπροσ δεομενοσ αφελων ωνεχω αρκου μαι οιςεχω.i. Enim uero q decẽ milibus & q̃decim milibus uestimento℞ egeat. Is quominus plurimũ indigeat fieri nõ põt: quũ.n.plus q̃ habeã egeo: detrahens ex iis: quæ habeo ĩ hiis q̃ habeo: ac quiesco.

Quis modus sit uerba uertẽdi in gręcas sñias: deq; iis Homeri uersib9: quos Vergilius uertisse: aut bene apteq; aut improspere existi matus est. Cap.ix.

q Vando ex poematibus græcis uertende mutandeq; sunt insignes sñiæ: nõ semp aiunt enitendũ: ut oĩa oĩno uerba in cum: in quem dicta sunt modum uertamus. perdunt enim gratiam pleraq; si quasi inuita & recusantia uiolentius transferant᷑. Scite igit᷑ & considerate Virgilius: quũ aut homeri: aut Hesiodi: aut Apollonii: aut Parthenii: aut callimachi: aut theocriti: aut quorũdam aliorum locos effingere: partem reliquit: alia expressit sicut nuperrime apud mensã: quũ legerent᷑ utraq; simul bucolica theocriti & Virgilii aĩaduertimus reliq̃sse uirgilium: quod græcum quidem mire q̃ suaue est: uerti autem neq; debuit neq; potuit: sed.n.quod substituit pro eo quod omiserat non abest: quũ iocundius lepidiusq; sit.

βαλλει και μαλλοισι τον αιπολον ακλεαριςα.
τασ αιγασ παρελωνται και λυτιποππυλιασ δει. idest.

Appetitur malis caprarius aclearistæ
Propellens capras: & suaue quid occinit illa
Malo me galathea petit lasciua puella
Et fugit ad salices: & se cupit ante uideri.

Illud quoq; alio in loco aĩaduertimus caute omissũ: q̃d ẽ ĩ græco uerso dulcissimũ.

τιτυρε μιν το καλον πεφιλαμενε βοςκε τας αγασ
και ποτι ταν κρανιαν αγε τιτυρε και τονενορχαν.
τον λιβυκον υνακωνα φυλαςεο μιτικορυξη.

Pasce adamate mihi pulchre heus tityre capras
Et potum ad fontis age tityre: sed colcatum
Hunc afrum: ruffumq; caue: ne cornua uibret.

Quo enim pacto diceret: τοκαλον πεφιλαμεν.i.pulchre adamate uerba hercle nõ trãslatitia: sed cuiusdã naturæ dulcedinis: hoc igitur reliquit: & cætera uertit: nõ infestiuiter: nisi q̨ caprum dixit: quẽ Thocritus ενορχαν: idest coleatum appellauit: auctore enim. M. Varrone is demum latine caper dicitur: qui excastratus est.

Tityre dum redeo: breuis est uia: pasce capellas

Et potũ

Et potum pastas age tityre: & interagendum.
Occursare capro: cornu ferit ille: caueto.

Et quoniam de transferendis sententijs loquor: memini audisse me ex Valerij Probi disciplinis: docti hominis: & i intelligendis: pensitandisq; ueteribus scriptis bene calidi solitum eum dicere nihil quicq̃ tam improspere Virgilium ex Homero uertisse: quam uersus hos amœnissimos: quos de nausica Homerus fecit.

οἱ Δαρτεμισ εισι κατουρεοσ ιοχαιερα.
ηκατὰ τηυγετον περιμηκε τον η ἐρυμανθον
τερπομενη καπροισι καὶ ὠκυησ ελαφοισι
τηδεδαμα κουραὶ νυμφαὶ Διοσ αἱ γιοχοισ
αγρονομοι παιζωυσι γεγηθεε δετε φρενα λητω
πασαων δυτερη γεκαρη εχει η δεμετωπᾶ
ρεια δαρι γνωτι πεδεται καλαι δετε πασαι
ωσ ηγ αμφι πολοισι μετε πρεπε παρτενοσ αδμησ.

Montibus it: qualis studiosa Diana pharetræ.
Aut per taygeti spaciosa iuga: aut erymanthi.
Et nunc gestit apro: nunc ceruo diua uoluchri.
Stant circum nymphæ agrestes ioue celite natæ.
Inq; agris ludunt: latonæ pectora gaudent.
Fronte dea ante omnis: ceruiceq; prominet alta.
Et pulchras omnis inter clarissima fulget.
Talibus in famulis uirgo intemerata decebat.
Qualis in eurotæ ripis: aut per iuga cynthi
Exercet diana cohors: quam mille secutæ
Hinc: atq; hinc glomerantur orcades: illa pharetram.
Fert humero: gradiensq; deas supereminet omnis
Latonæ tacitum pertentant gaudia pectus.
Talis erat Dido: talem se læta ferebat
Per medios instans operi: regnisq; futuris.

Primum omnium diuersum esse aiebant dicebat Probus: quod apud Homerũ quidem uirgo nausica a laudibunda inter familiares puellas in locis solis recte: atq; cõmode confertur cum Diana uenante in iugis montium inter agrestis deas. Nequaq̃ autem conueniens Virgilium fecisse: quoniam Dido in urbe media ingrediens inter tyrios principes cultu: atq; incessu serio instans operi: sicut ipse ait: regnisq; futuris nihil eius similitudinis capere possit: quæ lusibus atq; uenatibus Dianæ cõgruit: tum postea quod Homerus studia atq; oblectamenta in uenãdo Dianę honestæ aptæq; dicit. Virgilius autem: quum de uenatu deæ nihil dixisset: pharetram tñ facit eã ferre in humero: tanq̃ si onus & sarcinam: atq; illud impense probum esse demiratũ in Virgilio dicebant: quod Homerica quidem λητω.i. Latona gaudium gaudeat genuinum & intimum: atq; in ipso penetrali cordis & animæ uigens si quidem non aliud est: γεγηθε δετε φρενα λητω.i. Latonæ pectora gaudent. Ipse autẽ imitari hoc uolens: gaudia fecerit pigra: & leuia: & contantia: & quasi in summo pectore supernantia: nescire enim sese: quid significaret aliud pertentant: præter ista oĩa: florem ipsius totius loci Virgiliũ uideri omisisse: q͂ hunc Homeri uersum exigue secutus sit:

ρεια Δάρι γνωτη πελεται καλαι λετε ποσαι.i. Et pulchras omnis inter clarissima fulget. Quando nulla maior: cumulatiorq; pulchritudinis laus dici potuerit: q̃ q; una inter omnis pulchras: excelleret una facile inter omnis nosceretur.

❡ Quod Anneus Cornutus uersus Virgilii: quibus Veneris ad Vulcani concubitũ pudice operteq; dixit: reprehensione insulsa: & odiosa inquinauit. Cap.x.

Nianus poeta: & pleriq; cum eo eiusdẽ musæ uiri summi assiduisq; laudibus hos Virgilii uersus ferebãt: quibus Vulcanũ & venerẽ iunctos mixtosq; iure coniugij. rẽ lege naturæ operiendã uerecunda quadã translatiõe uerbo℞: quum ostenderet demonstraretq; protexit: sic.n. scripsit. Ea uerba locutus.

Optatos dedit amplexus: placidumq; petiuit
Coniugis infusus gremio per membra soporem.

Minus aũt difficile eẽ arbitrabant̃: ad istiusmodi reticenda uerbis uti uno: atq; altero breui tenuiq; ea signo demonstrãtibus sicuti homerus dixerit. παρθενι καν ζωνιν καὶ λεκτροιο Δες μον καὶ ερ γαφι λοτισιατω μεν αρεντρητοισι κατευνασεν λεχεεσιν.i. Virgineum soluit cæstum: & legemq; cubilis. Et munus amoris.

Inq; toris illi sculptis cœpere soporem.

Tot uero & tam euidentibus: ac tam prætextatis: sed puris honestisq; uerbis uenerã dum illud connubij pudici secretum neminem quenquã alium dixisse. Sed Anneus Cornutus homo sane pleraque alia non indoctus: neq; imprudens in secundo tamẽ librorum: quos de figuris sententiarum composuit: egregiam totius istius uerecundiæ laudem insulsa nimis & odiosa scrutatione uiolauit: nam quum genus hoc figuræ probasset: & satis circumspecte factos esse uersus dixisset: membra tamen inquit paulo incautius nominauit.

Historia celebrata

❡ De Valerio Coruino: unde Coruini sit cognomentum. Cap.xi.

Coruinus

E Maximo Valerio: qui Coruinus appellatus est: ob auxilium ꝓpugnationemq; Corui aliis: haud quisq̃ est nobiliũ scripto℞ qui secus dixerit: ea res prorsus admirãda sic ꝓfecto est in libris annalibus memorata. Adolescens tali genere editus. L. Furio. CL. Appio consulibus fit tri. militaris atq; in eo tpe copiæ gallo℞ ingentes au℞ pomptinũ insederãt: instruebãturq; acies a cõsulibus de ui: atq; multitudine hostiũ satis agẽtibus. Dux interea gallo℞ uasta: & ardua ꝓceritate: armisq; auro ꝓfulgentibus: grandia ingrediẽs: & manu telũ reciprocans incedebat: perq; cõtẽptũ: & superbiã circũspiciens: despiciẽsq; oĩa uenire iubet: & cõgredi: si quis pugnare secũ ex omni Romano exercitu auderet: tũ Valerius tribunus cæteris inter metũ: pudoremq; ambiguis impetrato prius a cõsulibus: ut in gallũ tã immaniter arrogantẽ: pugnare sese ꝑmitterent: progredit̃ intrepide: modesteq; obuiã & congrediunt̃ & consistunt & conserebãtur iam manus: atq; ibi uis quædã diuina fit. Coruus repẽte ĩprouisus aduolat: & sup galea tribuni insistit: atq; ĩ aduersarii oculos pugnare incipit: insibilat obturbat unguibus manũ laniabat: & ꝓspectũ ales arcebat: atq; ibi satis sæuierat: reuolabat in galeã tribuni: sic tribunus spectante utroq; exercitu: & sua uirtute nixus: & opa alitis ꝓpugnatus: ducẽ hostium ferocissimũ uicit: ĩterfecitq;: atq; ob eam cãm cognomẽ habuit Coruinus id factũ est anno. cccc. & v. post Romã cõditã. Statuã coruino isti diuus Augustus ĩ foro suo statuẽdã curauit ĩ eius statuæ capite Corui simulachrũ ẽ: rei pugnæq; quã diximus monumentũ.

❡ De uerbis q̃ in utrãq; partẽ significatiõe reciproca: & aduersa dicunt̃. Cap.xii.

Et formidolosus

T formidolosus dici potest: & qui formidat: & qui formidat᷑: ut inuidio- Noia in osus
e sus: & qui inuidet: & cui inuidetur: ut suspitiosus qui suspicatur: & qui su-
spectus est: ut ambitiosus: & qui ambit: & qui ambit᷑: ut item gratiosus:
& qui adhibet gratias: & qui admittit: ut laboriosus: & qui laborat: & qui labori est:
ut pleraq; alia huiuscemodi in utranq; partem dicuntur: ita infestus ancipiti quoq; si Infestus
gnificatione est: nam & is infestus appellatur: qui malũ infert cuipiam: & contra cui
aliunde impendet malũ: is quoq; infestus dicitur. Sed quod prius posui ꝑfecto exẽ
plis nõ indiget sic adeo multi loquũtur: ut infestum dicant inimicũ: atq; aduersum.
Alterꝝ autem illud ignobilius: obscuriusq; est. Quis.n. in medio facile dixerit infestũ
esse: cui alter infestus est? Sed & ueteres pleriq; ita dixerunt. & .M. Tullius in oȓone
quam pro Cn. Planco dixit: uocabulo hoc sic usus est. Dolebam inqt iudices: & acer
be ferebam si huius salus ob eam ipsam cãm esset infestior: ꝙ is meam salutem: atq;
uitam: sua beniuolentia pręsidio custodiaq; texisset. Nos igitur de origine & ratione
uerbi quærebamus: atq; ita in nigidianis inuenimus cõmentariis scriptum: infestum
a festinando dictum. Nam qui instat inquit alicui: eumq; properãs urget: opprime
req; eum studet: festinatq;: aut contra de alicuius periculo: & exiri festinat᷑: is uterq;
infestus dicitur: ab instantia atq; iminentia fraudis: quam uel facturus cuipiam: uel
passurus est. Nequis autem de suspitioso: quod supra posuimus: & de formidoloso
in eam partem: quę minus usitata est: exemplũ requirat: inueniet de suspitioso apud
M. Catonem de re floria ita scriptum. Sed nisi qui palam corpore pecuniam quære
ret: aut se lenoni locauisset: & si famulosus & suspitiosus fuisset: uim in corpus liberꝝ
non æquum censuere afferri. Suspitiosum.n. hoc in loco suspectum significat: nõ su
spicantem formidolosum autem qui formidatur. Salustius in Catilina. ita dicit. Igi
tur talibus uiris non labor insolitus: non locus ullus asper: aut arduus erat: non ar-
matus hostis formidolosus. Item. C. Caluus in poematis laboriosus dicit: nõ ut uul
go dicitur qui laborat: sed in quo laboratur. Durum ĩquit rus fugis: sed laboriosum
Eandem rõne Laberius quoq; in sororibus. Ecastor inquit multum somniculosum: Metus
& Cinna in poematis. Somniculosam ut pœnus aspidẽ psillus. Metus quoq;: & in-
iuria: atq; alia quædam id genus sic utroq; uersum dici possunt nam metꝰ hostium
recte dicitur: & quum timent hostes & quum timent᷑. Itaq; Salustius ĩ historia pri-
ma: Metum. Pompei dixit: non ꝙ Pompeius metueret: quod & usitatius: sed ꝙ me
tueretur: uerba hæc Salustii sunt. Id bellũ excitabat metus Põpeii uictoris Hiempsa
lem in regnum restituentis. Itẽ alio in loco postq̃ remoto metu punico: simultates
exercere uacuũ fuit. Iniurias itidem dicimus: tam illoꝝ qui patiũtur: q̃ qui faciunt:
quaꝝ dictionũ exempla sunt facilia inuentu. Illud ẽt dictum a Virgilio eandẽ habet
formam cõicatæ ultro & citro significationis & uulnere inquit tardus Vlyxi: Quũ
dicere uulnus nõ quod accepisset ulyxes: sed quod dedisset: Nescius quoq; dr̃ tam is Nescius
qui nescitur: q̃ qui nescit: sed super eo: qui nescit frequens huius uocabuli usus est: in
frequens aũt de eo est quod nescitur: ignarus atq; utroq; uersum dicitur: non tm̃ qui ignarus
ignorat: sed & qui ignoratur. Plautus in rudente. Quæ incolis nescius nescias pessi-
mus Salusti. More humanæ cupidinis ignara uiscendi. Virgilius.
Ignarum laurens habet ora numanta.

¶ Verba ex historia Clau. Quadrigarij: quibus Manlij Torquati nobilis adolescẽ-
tis: & hostis gallis prouocatoris pugnam depinxit. Cap. xiij.

Torq̃tus

m Anlius summo loco natus adprimeq; nobilis fuit: ei Manlio cognomẽtum factũ Torquato: cãm cognomẽti fuisse accepimus: torquis ex auro induuias quã ex hoste: quẽ occiderat detractã induit: sed quis hostis: & qđ genus: & q̃ formidãdæ uastitatis: & quãtũ insolens ꝓuocator: & cuiusmodi fuerit pugna decertatũ. Q. Clau. primo annaliũ purissime: atq; illustrissime: simpliciq; atq; in cõpta orõnis antiq̃ suauitate descripsit quẽ locũ ex eo libro Phauorinus philosophus quũ legeret: nõ minoribus quati afficiq; aĩum suũ motibus: pulsibusq; dicebat q̃ si ipse corã depugnãtis eos spectaret. Verba. Q. Claudii: qb9 pugna ista depicta ẽ adscripsi. Quũ interim gallus qdã nudus ṗter scutũ: & gladios duos: torq: atq; armillis decoratus ꝓcessit q & uiribus: & magnitudine: & adolescentia: simulq; uirtute cæteris antestabat: is maxime ṗlio cõmoto: atq; utriusq; sũmo studio pugnãtibus: manu significare cœpit: ut utriq; qescerẽt pugnare: pugnæ facta pausa ẽ: extẽplo silẽtio facto cũ uoce maxima iclamat siqs secũ depugnare uellet: uti ꝓdiret: Nemo audebat pp magnitudinẽ: & imanitatẽ facies deide hallus irridere cœpit: atq; linguã exertare: id subito ꝑdolitũ ẽ cuidã. T. Mãlio sũmo genere nato tñ flagitiũ ciuitati accidere: e tãto exercitu neminẽ ꝓdire. Is ut dico ꝓcessit: neq; passus ẽ uirtutẽ romanã a Gallo turpiter spoliari: scuto pedestri: & gladio hispãico cictus cõtra gallũ cõstitit: metu magno ea cõgressio i ipso põte. utroq; exercitu ispectãte facta ẽ: ita ut añ dixi: cõstiterũt gall9 sua disciplina: scuto ꝓiecto cautabũdus. Mãlius aĩo magis q̃ arte cõfisus: scutũ scuto ꝑcussit atq; statũ galli cõturbauit dũ se gall9 iteꝝ eodẽ pacto cõstituere studet. Mãlius iteꝝ scutũ scuto ꝑcutit atq; de loco certo hoiem iteꝝ deiicit eo pacto ei: sub gallicũ gladiũ successit ac hispanico pectus hausit: deide cõtinuo humeꝝ dextrũ eodẽ cõcussu icidit: neq; recessit usq̃ donec subuertit: gall9 ĩpetũ icti hẽret: ubi eũ euertit: caput ṗcidit: torq̃n detraxit: eãq; sãguinolẽtã sibi icolũ iponit: quo ex facto ipse. posteriq; eius Torquati sunt cognominati ab hoc. T. ne Manlio: cuius hãc pugnã Quadrigari9 descripsit impia & aſpa & imitia Mãliana dicta sunt qm̃ postea bello aduersũ latinos: quũ eẽt consul: filiũ suũ securi ꝑcussit. q specu latum ab eo missus ne pugnaret iterdicto: hostem a quo ꝓuocatus fuerat occidit.

¶Quod idem Quadrigarius: huius facies: patrio casu ꝓbe: & latine dixit & quædam alia apposita de similium uocabulorum declinationibus. Cap. xiiii.

q Vod aũt supra scriptũ in. Q. Claudii uerbis pp magnitudinẽ. & imanitatẽ facies: in nos aliquod ueterib9 libris ispectis explorauim9 atq; ita eẽ: ut scriptũ ẽ cõpimus. Sic. n. pleraq; ætas ueteꝝ declinauit. hæc facies. huius facies. qđ nũc pp rõnẽ grãmaticã faciei dicit̃. Corruptos aũt quosdam libros repperi: i qbus faciei scriptũ est: illo qđ ante scriptũ erat oblitterato meminimus ẽt in Tiburti bibliotheca iuenire nos in eodẽ Claudii libro scriptum utrunq; facies & facii: sed facies in ordine scriptũ fuit. & cõtra perii geminũ facii neq; id abesse a quadã cõsuetudine prisca existimauimus. Nã ab eo quod est hic dies tã huius dii. & ab eo qđ est hæc fames tam huius famii dixerunt. Q. Ennius in sextodecimo annali dies scripsit ꝓ diei in hoc uersu. Postreme longinqua dies quum fecerit ætas. Ciceronẽ quoque affirmat Cesellius in orõne: quã ꝓ. P. Sestio fecit dies scripsisse ꝓ diei quod ego impensa opa conquisitis ueteribus libris plusculis. ita ut Cesellius ait. scriptũ iueni: uerba sunt hæc. M. Tulli: equites uero daturos illius dies pœnas. Quocirca factũ hercle est: ut facile iis credam: qui scripserunt: ideographum librum Virgilii sese

Facies facies

Dies dii Fames famii

nspexisse: in quo ita scriptum est. Libra dies somniq; pares ubi fecerit horas. Idest libra diei somniq;. Sed sicut hoc i loco dies a Virgilio scriptũ uidet᷑: ita i illo uersu nil dubiũ est: quin dii scripserit: ꝓ diei: Munera lætitiáq; dii. Quod imperitiores dei legunt ab insolentia scilicet uocis istius abhorrẽtes. Sic aũt dies dii a ueteribus declinatum est: ut fames famij: pernicies pernicii: progenies progenii: luxuries luxurii: acies acii. M. enim Cato in orone: quã de bello carthaginensi composuit: ita scripsit. Pueri atq; mulieres extrudebantur famii causa. Lucilius in. xii. Rugosum atq; famii plenũ Sisenna in historiarum lib. vi. Romanos inferendæ pernicii causa uenisse. Pacuuius in paulo Pater supreme nostræ progenii patris.

Cn. Matius i iliadis. xxi. Altera pars acii uitasset flumĩs undas. Idẽ Matius i tertiodecimo. An maneat specu simulachrũ: i morte silẽtũ. C. Gracchus de legibus ꝓmulgatis: Ea luxurii cã aiunt institui. Et ibidem infra ita scriptũ est. Non est ea luxuries quæ necessario parentur uitæ cã. Propter qnod apparet: eum ab eo: qđ est luxuries luxurii patrio casu dixisse. M. quoq; Tullius in orone qua Sex. Rosciũ defendit: pernicii scriptũ reliquit. Verba hæc sunt. Quoꝝ nihil pernicii cã diuino cõsilio: sed ui ipsa & magnitudine rerum factum putamus. Aut facies ergo in casu patrio: aut facii. Quadrigariũ scripsisse: existimandũ est: faciei aũt in nullo ueteri libro scriptum reperi. In casu aut dandi qui purissime locuti sunt: nõ faciei: uti dicit᷑ nunc: sed facie dixerunt Lucilius in satyris. Et primũ inqt facie honestas accidit: idẽ Lucilius i lib. vii.

Qui te diligit: ætati facieq; tuæ se
Fautorem ostenda: fore amicum polliceatur.

Sunt ãt nõ pauci: q utrobiq; facii legãt. Sed. C. Cæsar in lib. de analogia. ii. hui⁹ die: & huius specie dicẽdũ putat. Ego quoq; in iugurtha Salu. summæ fidei: & i cucrẽdæ uetustatis libro: die casu patrio iueni scriptũ. Verba hæc ita erant. Vix decima parte die reliqua. Nõ. n. puto argutiolã istã recipiẽdã: ut die dictũ q̃si ex die existimem⁹.

¶De genere cõtrouersię: qđ grȩce ἄπορον. i. dubiũ & ĩexplicabile appellat᷑. Ca. xv.

CUm Antonio Iuliano rhetore ꝑ feriaꝝ tempus æstiuaꝝ: decedere ex urbe æstu uolẽtes: neapolin cõcesseramus: atq; ibi erat adolescẽs tũc qspiã ex ditioribus: cum utriusq; linguæ magistris meditãs & exercẽs: ad cãs romæ orãdas eloquẽtiæ latinæ facultatẽ: atq; is rogat Iulianũ uti sese audiat declamãtem: It auditum Iulianus: imus quoq; nos cũ eo simul: introit adolescẽs & prafatur arrogantius & elatius: q̃ ætati eius decebat: ac deide iubet exponi cõtrouersias: aderat nobiscum ibi Iuliani sectator iuuenis promptus: & ꝓficiens: & ostendẽs iam in eo qđ ille apud Iuliani auris in præcipiti stare: & subitaria dictione periculũ sui facere audebat. Exponit igit᷑ tentamenti grã controuersiã paꝝ consistentẽ: qđ genus græci ἄπορον i. dubium uocãt: latine aũt id: nõ minus cõmode inexplicabile dici põt. Ea cõtrouersia fuit huiuscemodi. De reo septẽ iudices cognoscant: eaq; snia sit rata quam plures ex eo numero dixerunt. Quũ septẽ iudices cognouissent: duo censuerũt reũ exilio mulctandũ: duo alii pecunia: tres reliq capite puniẽdum: petitur ad supplicium ex snia trium iudicũ: & contradicit. Hac ille audita: nec considerata neq; aliis: ut ꝓponerentur: expectatis incipit statim mira celeritate: in eãdem hãc controuersiam principia nescio quæ dicere: & in uoluchra sensuũ uerborũq; uolumina: uocũq; turbas fundere: cæteris oĩbus ex cohorte eius: qui audire eum soliti erant clamore magno exultantibus: iuliano aũt male ac misere rubẽte & sudãte. Sed ubi deblatteratis

uerſuum multis milibus:finē aliqñ fecit egeſſiq; inde ſumus amici : familiareſq; eius Iulianū ꝓſecuti:quidnā exiſtimaret:pcōtati ſunt:atq; ibi Iulianus feſtiuiſſime. Nolite quærere inquit:quid ſentiam:adoleſcens hic ſine cōtrouerſia diſertus eſt.

❡Quod Plinium ſm hoīem nō indoctum fugerit latueritq; uitiū argumenti quod αντηςρεφον.i.reciprocum græci dicunt. Cap.xvj.

Plinius P Linius ſecūdus exiſtimatus eſt eē ætatis ſuæ doctiſſimus: is libros reliqt: quos ſtudioſoꝝ inſcripſit:haud mediuſfidius uſq;quaq; aſpernādos:in iis libris multa uarie ad oblectandas eruditoꝝ hoīum auris ponit : refert ēt pleraſq; ſentētias:quas in declinandis cōtrouerſijs lepide:arguteq; dictas putat:ſicuti hanc quoq; ſñiam ponit ex huiuſcemōi cōtrouerſia. Vir fortis premio:qd optauerit donet᷑. Qui fortiter fecerat petiit alterius uxorē ī matrimoniū:& accepit is deīde cui ea uxor fuerat:fortiter fecit:repetit eandē cōtradicit᷑. Elegāter inqt: & ꝓbabiliter ex pte poſteriores uiri fortis uxorē ſibi reddi poſtulātis hoc dictū ē ſi placet lex:redde.ſi nō placet redde. Fugit aūt Pliniū:ſententiolā iſtā: quā putauit eē argutiſſimā: uitio nō carere:qđ græce αντηςρεφον.i.reciprocū dr̄:& ē uitiū īſidioſum & ſub falſa laudis ſpecie latēs nihil.n.minus cōuerti ex cōtrario idipſum aduerſus eundē pōt. Atq; ita a priore illo uiro forti dici ſi placet lex:non reddo:ſi non placet non reddo.

Cecropias noctes doctorum exempla uirorum.
Donat habere mihi nobilis euſtochius.
Viuat:& æternum lætus bona tempora ducat.
Qui ſic dilecto tanta docenda dedit.

❡Auli Gelij noctium atticarum commentarii Liber Decimus.

❡Tertiū ne conſul:an tertio dici oporteat. Et quonā modo. Cn. Pōpeius cū in theatro quod erat dedicaturus:honores ſuos īſcriberet qōnem ancipitē iſtius uerbi de cōſilio Ciceronis uitauerit. Caput.i.

F Amiliari meo cuipiā litteras athenis Romā miſi:ī iis ſcriptū fuit me illi iam tertiū ſcripſiſſe.is ad me reſcripſit : petiuitq; ut rōnem dicerē cur tertiū:ac non tertio ſcripſiſſem:id ēt adſcripſit:ut eadē
Tertium consul qd ſup illo quoq; mihi uideret᷑:facerē ſe certiorē : tertiū ne cōſul: & quartū:an tertio:& quarto dicendū eēt:qm̄ Romæ dictū uiꝝ
Tertio consul dicentē audiſſet tertio:& quarto conſul:nō tertiū quartūq;. Idq; ī principio libri Celiū ſcripſiſſe.&.Q.Claud.in lib.undeuiceſimo.C.Mariū creatum
Quartū consul ſeptimo cōſulem dixiſſe. Ad hæc ego ſcripſi nihil amplius:q̄ uerba.M.Varronis hominis opinor:q̄ fuit Claudius eū Celio:doctioris quibus uerbū utrunq;: de quo ad
Quarto consul me ſcripſerat decideret᷑: nam & Varro ſatis aperte qd dici oporteret edocuit:& ego aduerſus eū.qui doctus eſſe dicebat᷑ litem meā facere abſens nolui.uerba.M.Varronis ex lib.diſciplinaꝝ quinto hæc ſunt:aliud eſt:quarto prętorem fieri.& quartū.ꝙ quarto locū adſignificat.ac tres ante factos quartum tēpus adſignificat. & ter ante factum igitur. Ennius recte cōſcripſit. Quintus pater quartum fit cōſul. Et Pompeius timide.ꝙ in theatro ne abſcriberet conſul tertium.aut tertio extremas litteras non conſcripſit. Quod de Pompeio Varro breuiter & ſubobſcure dixit. Tyro tullius Ciceronis libertus in epiſtola quadā enarratius ſcripſit ad hunc ferme modum:

Quũ Pompeius inquit ædem uictoriæ dedicaturus foret cuius gradus uice theatri essent: nomeq; eius & honores inscriberet: quæri cœptũ est: utrũ cõsul tertio inscribẽdũ eẽt: an tertiũ: eã rẽ Põpeius exq̃sitissime rettulit ad doctissimos ciuitatis. Quũq; dissentirẽt: & pars tertio: alij tertiũ scribendũ cõtenderẽt: rogauit inquit Ciceronẽ Põpeius: ut quod ei rectius uideretur scribi iuberet tum Ciceronẽ iudicare de uiris doctis ueritũ esse: ne quoꝝ opinionẽ improbasse: ipsos uideret̃ ĩprobasse. Persuasit igit̃ Põpeio: ut neq; tertiũ neq; tertio scriberet̃: sed ad secundũ usq;. T. Fierẽt litteræ. ter. ut uerbo nõ præscriptores q̃dẽ demonstraret̃: sed dictio tñ ambigua uerbi lateret. Id aũt quod & Varro & Tyro dixerũt in eodẽ nũc theatro non est ita scriptũ. nam quũ multis annis postea scæna: quæ ꝓciderat: refecta esset: numerus tertij cõsulatus non uti initio prioribus litteris tertiis: sed trib9 tm̃ lineolis. iii. incisis significat9 est. In. M. aũt Catonis quarto origine ita scriptum est. Carthaginenses sextum defœdere decessere. Id uerbum significat: quinquies ante cos fecisse cõtra fœdus: & tum sextũ. Græci quoq; significandis huiusmodi reꝝ numeris τρίτον καὶ τέταρτον. i. tertiũ & quartum dicunt: quod congruit cum eo: quod latine dicitur tertium quartumq;.

¶Quid Aristoteles de numero puerperij memoriæ mandauerit. Cap. ij.

a Ristoteles philosophus memoriæ tradidit: mulierẽ in ægypto uno partu q̃nq; pueros enixam: eũq; esse finẽ dixit multi iuge hoĩum partionis: neq; pluris unq̃ simul genitos cõpertum hunc aũt esse numeꝝ ait rarissimũ: Sed & diuo Augusto imꝑante: q temporꝝ eius historiã scripserũt. ancillam Cæsaris Augusti in agro laurente peperisse quinq; pueros dicũt: eosq; pauculos dies uixisse: matrẽ quoq; eoꝝ nõ multo postq̃ peperit: mortuã monumẽtumq; ei factũ iussu augusti in uia laurentia: inq; eo scriptum esse numeꝝ puerperii eius: de quo diximus. Partus quinq; pueroꝝ

¶Locorum quorundam illustrium collatio: contentioq; facta: ex orationibus. C. Gracchi: &. M. Catonis. Cap. iii.

f Ortis & uehemẽs orator existimat̃ esse. C. Gracchus: nemo id negat: sed q[d] nõnullis uĩ scuerior: acrior: amplio rq; eẽ. M. Tullio ferri id q põt. Legebamus adeo nuꝑ orõnem Gracchi de legibus promulgatis: ĩ qua. M. Mariũ: & quosdã ex municipiis italicis honestos uiros uirgis per iniuriã cæsos a magistratibus po. ro. quãta maxime inuidia põt: cõqueritr̃. Verba hæc sunt quæ sup ea re fecit. Nuper teanũ sidicinũ cõsul uenit: uxorẽ dixit: in balneis uirilibus lauari uelle Quæstori sidicino a. M. Mario datũ est negociũ: uti balneis exigerent̃: qui lauabantur: uxor renũciat uiro paꝝ cito sibi balneas traditas esse: & paꝝ lautas fuisse: iccirco palus destitutus est in foro eoq; aduectus suæ ciuitatis nobilissimus homo. M. Marius uestimẽta detracta sunt: uirgis cæsus est. Caleni: ubi id audierũt: edixerũt neqs in balneis lauisse uellet: quũ magistratus romanus ibi esset. Ferẽtini ob eandem cãm ꝑtor noster quæstores arripi iussit. Alter sed de muro deiecit. Alter ꝑhensus & uirgis cæsus est. In tã atroci re: ac tã misera atq; mœsta: iniuriæ publicæ contestatiõe: & q̃d est: quod aut ampliter ĩsigniterq;: aut lachrymose: atq; miseranter: aut multa copiosaq; inuidia: graui & penetrabili querimonia dixerit: breuitas sane uenustas: & mũdicies: orõnis est: qualis habere ferme in comœdiaꝝ festiuitatibus solet. Itẽ gracchus alio in loco ita dixit. Quãta libido quãtaq; intẽperãtia sit hoĩum adolescentiũ: unũ exemplũ uobis ostendã: his annis paucis ex Asia missus est: qui ꝑ id tp̃s magistratũ non ceperat homo adolescẽs pro legato: is in lectica ferebat̃: ei obuiam bubulcus de

plebe uenusina aduenit: & per iocum quũ ignoraret: qui ferretur. rogauit num mor
tuum ferret: ubi id audiuit: lecticã iussit depõi. stuppis qbus lectica ligata erat: usq;
adeo uerberari iussit dum aĩam efflauit. Hæc quidẽ orõ super tã uiolento atq; crude
li facinore nihil ꝓfecto abest a quotidianis sermonibus. at quũ in simili cã apud. M.
Tul. ciues romani innocẽtes uiri cõtra ius contraq; leges uirgis cæduntᷣ: aut suppli-
cio extremo necantᷣ: quæ ibi tunc miseratio: quæ cõploratio: quæ totius rei sub ocu-
los subiectio: quod & quale inuidiæ: atq; acerbitatis fretum efferuescit. Aĩum hercle
meũ: quum illa. M. Ciceronis lego: imago quædã & sonus uerboꝝ: & uocũ: & eiula
tionũ circũplectitᷣ. uelut sunt ista: quæ de. C. Verre dicit: quæ nos: ut in præsens po
tuimus: quantũ memoria suppeditabat: adscripsimus. Ipse inflãmatus scelere: & fu
rore in foꝝ uenit: ardebant oculi: toto ex ore crudelitas emanabat. expectabantioẽs:
quo tandẽ ꝓgressurus aut quidnã acturus esset quũ repente hoĩem ꝓripi: atq; in fo
ro medio nudari: ac diligari: & uirgas expediri iubet. Iã hæc mediusfidius sola uerba
nudari: ac diligari: & uirgas expediri iubet: tanti metus horrorisq; sunt: ut nõ narrari
quæ gesta sunt: sed rem geri ꝓrsus uideas. Gracchus aũt noster: nõ quærẽtis: neq; im
plorantis: sed nunciãtis uice palus inquit in foro destitutus est: uestimenta detracta
sunt: uirgis cæsus est. Sed enim. M. Cicero præclare: cũ diutina repræsentatione non
cæsus est: sed cædebatᷣ inquit uirgis in medio foro messanæ ciuis romanus. Quũ in-
terea nullus gemitus: nulla uox illius miseri inter dolorem: crepitũq; plagaꝝ audie-
batur: nisi hæc ciuis romanus sum: hac cõmemoratione ciuitatis oĩa uerbera depul-
suꝝ: cruciatumq; a corpore deiectuꝝ arbitrabatur: cõplorationẽ deinde tam acerbæ
rei: & odium in Verrẽ detestationẽq; apud ciues romanos incense: atq; acriter: atque
inflãmanter facit quũ hæc dicit. O nomen dulcæ libertatis. O ius eximiũ nostræ ci-
uitatis. O lex portia legesq; semproniæ. O grauiter desiderata: & aliqñ reddita plebi
romanę tribunitia potestas. huccine tandẽ hæc oĩa reciderunt: ut ciuis romanus in ꝓ
uincia po. ro. in oppido fœderatoꝝ: ab eo qui beneficio po. ro. fasces ac securis habe-
ret diligatus in foro uirgis cæderetᷣ: quid quũ ignes ardentesq; laminæ cæteriq; cru-
ciatus admouebantᷣ? Si te acerba illius imploratio: & uox miserabilis non leniebat:
ne ciuium romanoꝝ: qui tum aderant: fletu gemituq; maximo cõmouebare? Hæc
M. Tul. atrociter grauiter copiose apteq; miseratus est. Sed si quis est tã agresti au-
re ac tam hispida: quẽ lux ista: & amœnitas orõnis: uerborũq; modificatio paꝝ dele
ctat: amat aũt priora iccirco: ꝙ incõpta & breuia: & nõ operosa: sed natiua quadam
suauitate sunt: quodq; iis umbra: & color quasi opace uetustatis est: is siquid iudicij
habet: cõsideret in cã pari. M. Catonis hoĩs antiquioris orõnem. Ad cuius uim & co
piam Gracchus nec aspirauit. intelligit (opinor) Catonẽ cõtentũ eloquẽtia ætatis suę
nõ fuisse: & id iam tũ facere uoluisse: quod Cice. postea perfecit. In eo nãq; libro qui
de falsis pugnis scriptus est: ita de. Q. Thermo cõquestus est. Dixit a decẽuiris paꝝ
sibi bene cibaria curata esse. iussit uestimenta detrahi: atq; flagro cædi. decẽuiros bru
tiani uerberauere. uidere multi mortales. Quis hãc contumeliã? quis hoc imperiũ?
quis hanc seruitutẽ ferre põt: nemo hoc rex ausus est facere eã ne fieri bonis bono ge-
nere natis boni cõsulitis? Vbi societas? ubi fides maioꝝ: insignitas: iniurias: plagas:
uerbera: uibices: eos dolores: atq; carnificinas per dedecus: atq; maximã ignominiã
inspectãtibus popularibus suis: atq; multis mortalibus te facere ausum eẽ? sed quã-
tũ luctũ quãtũq; gemitũ: qd lachrymaꝝ: quantũq; fletũ factũ audiui: serui iniurias

nimis ægre ferũt: q̃d illos bono genere natos: magna uirtute prẹditos opinamini animi habuisse atq; habituros: dũ uiuent? Quod Cato dixit: brutiani uerberauere neq fortasse de brutianis requirat id significat. Quũ Annibal pœnus cũ exercitu in Italia esset: & aliquot pugnas po.ro. aduersas pugnauisset. primi toti9 Italiæ brutii ad Annibalẽ desciuerunt. id romani ægre passi postq̃ Annibal Italia decessit: superatiq; pœni sunt: brutios ignominiæ cã nõ milites scribebãt: nec pro sociis habebãt sed magistratibus in ꝓuincias eũtibus parere: & præministrare seruoꝝ uicẽ iusserũt. Itaq; ii sequebant̃ magistratus: tanq̃ in scænicis fabulis: qui dicebant̃ Lorarii: & quos erãt iussi uinciebant: aut uerberabãt. Quot aũt ex brutis erant: appellati sunt brutiani. Lorarii Brutiani

¶ Quod. P. Nigidi9 argutissime docuit noĩa nõ positiua eẽ: sed naturalia. Cap. iiii.

n Omina uerbaq; nõ positu fortuito: sed quadã ui & rõne naturẹ facta eẽ. P. Nigidius ĩ grãmatici cõmẽtariis docet rem sane in phiæ disertationibus celebrem q̃ri. n. solitũ apud philosophos φυσει τα ονοματα η θεσει. i. natura ne noĩa sint an positu: in eã rẽ multa argumẽta dicit: cur uideri possint uerba eẽ naturalia magis q̃ arbitraria: ex quibus hoc uisum est lepidum & festiuũ. Vos inq̃t quũ dicimus motu quodã oris cõueniente cũ ipsius uerbi demõstratione utimur: & labias sensim primo res emouem9: ac spiritũ: atq; aĩam porro uersum: & ad eos quibus quũ sermocinamur intẽdimus: at contra quũ dicimus nos neq; ꝓfuso intentoq; flatu uocis: neq; ꝓiectis labris pronũciamus: sed & spiritũ: & labias: quasi intra nosmetipsos coercemus: hoc idẽ fit in eo quod dicimus: tu & ego: & tibi mihi. Nã sicuti quũ annuimus: & abnuimus: motus quidã ille uel capitis: uel oculoꝝ a natura rei: quam significat nõ abhorret: ita in his uocibus quasi gestus quidã oris & spiritus naturalis est. eadẽ ratio ẽ in græcis quoq; uocibus: qua esse in nostris animaduertimus.

¶ Auar9 simplex ne uocabulũ sit: an cõpositũ & duplex: sicut. P. Nigidio. Cap. v.

a Varus nõ simplex uocabulũ: sed iunctũ copulatũq; esse Nigidius dicit in cõmẽtarioꝝ undetricesimo. Auarus inq̃t appellat̃ q auidus æris est: sed in ea copula e inq̃t littera detrita est. Itẽ locupletẽ ait dictũ ex cõpositis uocibus: q pleraq; loca: hoc ẽ q multas possessiões tenet. Sed ꝓbabilius id firmiusq; ẽ: q̃d de locuplete dicit. nã de auaro ambigit̃. cur. n. nõ uideri possit ab uno solũ uerbo īclinatũ: q̃d ẽ aueo: eadẽq; eẽ factura: q̃ ẽ amar9: de quo nihil dici põt: qn duplex nõ sit. Auarus

¶ Mulctam dictam esse ab ædilibus. P. Appi ceci filiæ mulieri nobili: q. locuta esset petulantius. Cap. vi.

n On infecta mõ: sed in uoces etiam petulantiores publice uindicatum est: ita. n. debere esse uisa est romanæ disciplinæ dignitas inuiolabilis. Appii nã que illius ceci filia: a ludis quos spectauerat: exiens turba undiq; confluentis fluctuantisq; populi iactata est: atq; inde egressa: quum se male habitam diceret: Quid in me nunc factum eẽt inq̃t: quantoq; arctius: pressiusq; conflictata essem: si Publius Claudius frater me9 nauali prœlio classem nauium cum ingẽti ciuium numero non ꝑdidisset? Certe quidem maiore nunc copia populi oppssa incidissem: sed utinam inq̃t reuiuiscat frater aliaq; classem in siciliã ducat: atq; istam multitudinem ꝑditũ eat: q me male nũc miserã cõuexauit ob hæc mulieris uerba tam improba: ac tam inciuilia. C. Fundanius & Tib. Sempronius ædiles plæbei mulctam dixerũt ei æris grauis. xxv. milia. Id factum esse dicit Capito. Atteius in commentario de iudicis publicis bello punico primo, Fabio Licinio: &. T. Acilio Crasso consulibus. Appii filia

¶Fluminũ quæ ultra imperiũ romanũ fluunt prima magnitudine esse nilum: secũ
dum istrũ: ꝓxima rhodanũ. sicut. M. Varronẽ memini scribere. Cap. vii.

Mniũ fluminũ quæ in maria qua imperiũ ro. est: fluunt: quã greci τηn ει
Nilus o σωθαΔαϭαn. i. iternũ mare appellãt maximũ esse nilũ cõsentiť. ꝓxima
rhodanus magnitudine esse istrũ scripsit Sal. Varro aũt quũ de parte orbis: q̄ Euro
Istrus pa dicitur dissereret: in tribus primis eius terræ fluminibus rhodanum eẽ ponit: per
quod uideť eum facere istro æmulum. istrus enim quoq; in europa fluit.

¶Inter ignominias militares qbus milites coercebanť fuisse sanguinis dimissionem
& quænam esse uideať causa huiuscemodi castigationis. Cap. viii.

Vit hęc quoq; antiqtus militaris aĩaduersio: iubere ignominię cã militi ue
Sãguinis f nã solui: & sanguinẽ dimitti. cuius rei rõ in lr̃is ueteribus: q̃s eqdẽ inuenire
missio potui nõ extat: sed opinor factũ hoc primitus ĩ militib9 stupẽtis aĩ atq; a
naturali hitu declinãtis: ut nõ tã pœna: q̄ medicina uidereť. postea tñ ob pleraq; alia
delicta idẽ factitatũ eẽ credo p cõsuetudinẽ: q̄si min9 sani uiderẽť oẽs: q̄ deliquerũt.

¶Quibus modis: quoq; habitu acies romana instrui solita sit: quæq; earum instru-
ctionum sunt uocabula. Cap. ix.

Militaria Ocabula sũt militaria: qb9 istructa certo mõ acies appellari solet: frõs sub
uocabula u sidia cune9: orbis: glob9: forfices: serra: alæ: turres: hęc & q̄dã itẽ alia iueni
re ẽ ĩ libris eoꝶ q de militari disciplia scripserũt. trãslãta ãt sũt ab ipsis reb9
q̄ ita ꝓprie noiant: earũq; reꝶ ĩ acie istruẽda sui cuiusq; uocabuli imagines oñdunť.

¶Quæ eius rei causa sit: ꝙ & gręci ueteres: & romani annulum in eo digito gestaue
runt: qui est in manu sinistra minimo proximus. Cap. x.

Eteres græcos annulũ habuisse in digito accepimus sinistræ manus q mi
Annuli u nimo est ꝓximus. romanos quoq; oẽs aiũt sic plerunq; annulis usitatos:
gestatio cãm esse huius rei Appion in libris ægyptiacis hãc dicit: ꝙ infectis aptisq;
humanis corporibus: ut mos in ægypto fuit: quas græci ανατομασ. i. dissectiones
appellant repertũ est neruũ quẽdã tenuissimũ ab eo uno digito: de quo diximus ad
cor hoĩs pergere ac ꝑuenire ꝓpterea nõ inscitũ uisum eẽ eũ digitũ potissimũ tali ho-
nore decorandũ: qui continẽs & quasi cõnexus esse cum principatu cordis uidereť.

¶Verbũ mature qd significat: quæq; eius uocis rõ sit: & ꝙ eo uerbo uulgus hoĩum
ĩproprie utiť: atq; inibi ꝙ præcox declinatũ p̃cocis facit nõ præcoqs. Cap. xj.

Mature Ature nunc significat ꝓpere: & cito cõtra ipsius uerbi sñiam. aliud. n. est
m mature: q̄ quod dicitur ꝓpere. P. Nigidius hõ in oĩum bonarũ artium di
sciplinis egregius: Mature inqt est: qd neq; citi9 est: neq; serius: sed mediũ
quiddã: & tpatũ est. Bene atq; ꝓprie Nigidius. nã & in frugibus. & in pomis matu-
ra dicunť: quæ neq; cruda & ĩmitia sunt neq; caduca: & decocta: sed tpe suo adulta:
maturataq;. Quoniã aũt quod non segniter fiebat mature fieri dicebat: ꝓgressa plu
rimum uerbi significatio est: & nõ iam: quod non segnius: sed quod festinatius fit: id
fieri mature dr̃: q̄ñ ca: quæ præter sui tp̃is modũ ꝓperata sunt: ĩmatura uerius dicã-
tur. illud uero nigidianum rei: atq; uerbi tpamentũ: diuus augustus duobus græcis
uerbis elegãtissime exprimebat. nam & dicere in sermonibus: & scribere in epistolis
solitum essa aiunt. σπευΔεβραΔεωσ. i. matura. Per quod monebat ut ad rem agẽ-
dam simul adhibereť: & industriæ celeritas: & diligentiæ tarditas: ex quibus duob9
maturitas contrarijs fit maturitas. Virgilius quoq;: siquis animũ attẽdat duo ista uerba ꝓpera

& maturare:

& maturare: tanq̄ plane resonantia cōtraria scitissime separauit in hisce uersibus.
Frigidus agricolam siquando continet hymber:
Multa forent quæ mox cælo properanda sereno.
Maturare datur. Elegātissime ista duo uerba diuisit. nāq; in ꝓperatu rei rusticę: per tēpestates pluuiasq; q̄ñ ociū est: maturari pōt per serenas: q̄ñ tp̄s instat ꝓperari necessum est. quū significandū aūt est coactius quid factū: & festinatius: tū rectius p̄matura factū id dicit̄ q̄ mature. sicut Afranius dixit in togata cui titulus nomē est. Appetis dominatū demēs præmature præcocē. In quo uersu aīaduertendū est: ꝙ præcocem inquit: nō præcoquē: est. n. casus eius rectus: non præcoquis: sed præcox. (Maturare) (p̄mature præcox)

¶ De portētis fabulaꝝ: quæ Plinius secundus indignissime in Democritū cōfert philosophum: & ibidem de simulachro uoluchri colūbæ. Cap. xii.

Librum esse Democtiti nobilissimi philosophoꝝ de ui & natura chamęleōtis eūq; se legisse Plinius secūdus in naturalis histo. xxviii. refert: multaq; uana: atq; intolerāda auribus. deinde quasi a Democrito scripta tradit: ex quibus pauca hæc inuiti meminimus: quia pertesum est. Accipitrē auē rapidissimā a chamæleonte humi re ptāte si eū forte supuolet: detrahi & cadere ui quadā in terram: cæterisq; auibus laniandū sese spōte sua obiicere & dedere. Itē aliud ultra humanam fidē: cuput & collū chamæleōtis: si urat̄ ligno: q^d appellat̄ robur: hymbres & tonitrua de repēte fieri: idq; ipsum usu uenire: si iecur eiusdē aīalis in summis tegulis urat̄. Itē aliud q^d hercle an ponerem dubitaui: ita est diridicule uanitatis: nisi icicrco plane posui ꝙ oportuit nos dicere q̄d de istiusmodi admirationū fallaci illecebra sentiremus: qua plerūq; capiunt̄: & ad perniciē elabunt̄ ingenia maxime solertia: eaq; potissimū: quæ discendi cupidiora sunt sed redeo ad Pliniū. sinistrū pedē ait chamæleontis ferro ex igni calefacto torreri: cū herba quæ appellat̄ eodē noīe chamæleon: & utrūq; macerari unguēto colligiq; imodū pastili atq; in uas mitti ligneū & eū qui id uas ferat: ēt si is in medio palā uersetur a nullo uideri posse. His portētis atq; præstigiis a Plinio secūdo scriptis: nō dignū esse cognomine Democriti puto. Vel illud quale est: q^d idē Plinius in. x. libris Democritū scripsisse asseuerat aues quasdā eē certis uocabulis & eaꝝ auiū cōfuso sanguine gigni serpentē eū siq̄s ederit: linguas auiū: & colloquia interp̄tatuꝝ: multa aūt uident̄ ab hoibus istis male solertibus huiuscemodi cōmēta in Democriti nomē data nobilitatis auctoritatisq; eius pfugio utentibus. Sed id q^d Archytā pythagoricū cōmētū eē: atq; fecisse traditur neq; minus admirabile: neq; tñ uanum æque uideri debet. Nā & pleriq; nobiliū græcoꝝ: & Phauorinus p̄hus memoriaꝝ ueteꝝ exequētissimus affirmatissime scripserunt: simulachrū colūbæ e ligno ab Archyta rōne quadā: disciplinaq; mechanica factū uolasse: ita erat scilicet libramentis suspēsum: & aura spiritus inclusa: atq; occulta cōcitum. libet hercle super re tam abhorrenti a fide ipsius Phauorini uerba ponere αρχυτασ ταραντινοσ φιλοσοφοσ αμακαι μηχανικοσ ων εποιησε περιστεραν. ξυλινην πετομενην: ητισ ει ποτε καθησειεν ουκετι ανιστατο μεχρι γαρ τουτου. i. Archytas tarantinus philosophus pariter & mechanicus uir columbā ligneam fecit uolantem: quæ si nonnunq̄ subsedisset: præterea non exurgebat. hactenus enim. (Chamæleon)

¶ Quum partim hoium: qua ratione homines dixerint. Cap. xiii.

Partim hoium uenerūt plerunq; d̄r: q^d significat ps hoium uenit. i. q̄dam hoies. nā partim hoc in loco aduerbiū est: neq; in casus inclinat̄: sicuti quū (Partim hominū)

partim hoium dici potest.i.cũ quibusdã hoibus: & quasi cum quadam pte hoium.
M.Cato in orone de floria ita scripsit. Ibi pro scorto fuit in cubiculum surrectitauit e
cõuiuio: cũ partim illoꝶ: iam sæpe ad eũdem modum erat. Imperitiores aũt: quum
partim legũt tanq̃ declinatũ sit quasi uocabulum: non dictũ: quasi aduerbium. Sed
Q.Claudius.xxi.annali insolẽtius paulo hac figura est ita usus.eum.n.cum partim
copiis hominum adolescẽtium placentẽ sibi. Item.Q.Claudii.xiii.annali uerba hæc
sunt. Sed iccirco me fecisse: ꝗ utrum negligentia partim magistratuum: num auari
tia: an calamitate populi romani: euenisse dicam: nescio.

¶ Iniuria mihi factum itur quali uerboꝶ ordine Cato dixit. Cap.xiiii.

Iniuria factum itur.

a Vdio illi iniuriã factum iri: audio cõtumeliã dictũ iri: uulgo quoq; ita di
ci: & istã esse uerboꝶ figurã iam in medio loquẽdi usu: iccirco exẽplis sup
sedeo: Sed contumelia illi uel iniuria factũ itur paulo ẽ remotius. Exẽplũ
igit̃ ponemus. M.Cato pro se cõtra. C.Cassiũ. Atq; euenit ita quirites ut in hac cõtu
melia: q̃ mihi per huiuscemodi petulantiã factũ itur rei quoq; pub. medius fidius mi
serear qrites. sicut aũt cõtumeliã factũ iri: significat iri ad contumeliã faciendã.i. ope
ram dari quo fiat cõtumelia: ita cõtumelia factũ itur casu tm̃ immutato idem dicit.

¶ De flaminis dialis: deq; flaminicæ cerimoniis: uerbaq; ex dicto ꝑtoris apposita q̃
bus dicit: nõ coactuꝶ se ad iurãdũ: neq; uirgines. Vestæ: neq; diales. Cap.xv.

Flamen dialis

c Erimoniæ ĩposita flamini diali multæ: itẽ cautus multiplices: quos in li
bris q de sacerdotibus publicis cõpositi sunt. Itẽ ĩ Fabii pictoris libroꝶ pri
mo scriptos legimꝰ: unde hæc ferme sunt: quę cõmeminimus.i. Equo dia
lem flaminẽ uehi religio est.ii. Classem ꝓcinctã extra pomeriũ.i. exercitũ armatum
uidere: iccirco rarenter flamen dialis creatus consul est quũ bella cõsulibus mãdabã
tur.iii. Itẽ iurare dialẽ fas nunq̃ est.iiii. Item annulo uti: nisi puro cassoq; fas non ẽ.v.
Ignẽ e flaminia.i. flaminis dialis domo nisi sacrũ efferri ius nõ est.vi. Vinctũ si ædes
eius itroierit: solui necessum est: & uincula p impluuiũ in tegulas subduci: atq; inde
foras in uiam dimitti.vij. Nodũ in apice: neq; in cinctu: neq; alia ĩ parte ullum habet
viij. Siqs ad uerberãdum ducat: si ad pedes eius supplex ꝓcubuerit: eo die uerbera
ri piaculũ est.ix. Capillũ dialis nisi qui liber homo est: non desonet.x. Caprã & carnẽ
incoctã: & ederã: & fabã: neq; tãgere diali mos est: neq; noiare.xi. Propagines e uiti
bus altis ꝓtẽtis nõ succidet.xij. Pedes lecti in quo cubat: luto tenui circũlitos eẽ opor
tet: & de eo lecto trinoctiũ continuũ nõ decubat neq; in eo lecto cubare aliũ fas est:
neq; apud eius lecti fulcrũ capsam eẽ cũ strue: atq; ferro oportet.xiii. Vnguium dia
lis: & capilli segmina subter arborem felicã terra operiunt̃.xiiij. Dialis quotidie festi
natus est.xv. Ac sine apice sub diuo esse licitum nõ est: sub tecto uti liber: & non pri
dem a põtificibus cõstitutum. Masurius Sabinus scripsit & alia quædam remissa:
gratiãq; aliquot cærimoniaꝶ factũ dicit.xvj. Farinam fermento imbutã attingere ei
fas non est.xvij. Tunicã intimam: nisi in locis tectis non exuit ne sub cœlo tanq̃ sub
oculis Iouis nudus sit.xviii. Super flaminẽ dialem in cõuiuio: nisi Rex sacrificulus:
haud quispiã alius accumbit.xix. Vxorẽ si amisit flaminio decedit.xx. Mr̃imonium
flaminis: nisi forte dirumpi non est ius.xxi. Locũ in quo bustum est: nunq̃ ingredit̃
xxii. Mortuũ nunq̃ attingit: funus tñ exequi non est religio. Eædem ferme cærimo
niæ sunt: qs flaminicas sacerdotissas dialis seorsum aiũt obseruitare. ueluti est.i. Q̃d
bene nato operitur.ii. Et ꝗ uirica surculum de arbore felica habet.iii. Et ꝗ scalas: quæ
græce

græce κλιμόκεσ appellatur: eas ascēdere ei plus tribus gradibus religiosum est: atq̧ ēt .iiii. Quũ it ad argeos: ꝗ neq̧ comit caput neq̧ capillũ depectit. Verba ꝓtoris ex edicto perpetuo de flamine diali & de sacerdote Vestę ascripsi. Sacerdotē uestalem: & flaminem dialem in omni mea iurisditione iurare non cogam. Verba. M. Varronis ex secũdo rerum diuinaꝝ super flamine diali hæc sunt. Is solus album habet galerum uel ꝗ maximus est: uel ꝗ ioui immolata hostia albato fieri oporteat.

¶ Quos errores Iulius Higinus in. vi. Virg. animaduerterit in historia romana erratos. Cap. xvj.

r Eprehēdit Higinus Virgiliũ: correcturumq̧ eum fuisse existimat: quod in libro. vi. scriptum est. Palinurus est apud inferos: petēs ab Aenea ut suum corpus requirendum: & sepeliendum curet. Is hæc dicit.

Eripe me his inuicte malis: aut tu mihi terram
Inice (nanq̧ potes) portusq̧ require uelinos

Quo inquit mō aut Palinurus nouisse: aut noīare potuit portus uelinos: & Aeneas ex eo noīe locũ īuenire: quũ Velina oppidũ: a quo portũ: qui in eo loco est: uelinum uelinus dixit Seruio Tullio regnāte Romæ post annũ amplius sexcētesimũ: q̄ Aeneas ī Ita portus. liam uenit: cōditũ in agro lucano: & eo noīe appellatũ est. Nā q ab Harpalo inqt regis Cyri ꝓfecto ex terra phocide fugati sunt: alii ueliam: partim massiliā cōdiderũt. Inscitissime igitur petit: ut Aeneas portũ uelinum requirat: quũ id nomen tpe fuerit nusq̄ gentium: neq̧ simile inquit illud uideri debet: quod est in primo carmine.

Italiam fato profugus: lauinaq̧ uenit
Littora: Aut quod æque est in. sexto libro:
Chalcidicaq̧ leuis tandem superastitit arce

Qm̄ poetæ si q̄dā κατὰ προληψιν. i. ꝑ anticipationē historiæ dicere ex sua ꝑsona cōcedi solet. Quæ acta ipse postea scire potuit. sicut Virgilius sciuit de lauinio oppido & de colonia chalcidensi: sed palinurus qui potuit id inquit scire: ea quæ post annos dc. facta sunt: nisi qs eũ diuinasse apud inferos putat: ꝑinde ut aīæ defunctoꝝ solēt. Sed & si ita accipias: quamq̄ nō ita dr̄: Aeneas tñ qui nō diuinabat: quo pacto potuit requirere portũ uelinum? cui nomen tunc: sicuti diximus: nullum usq̄ fuit. Itē hoc quoq̧ in eodē lib. reprehendit: & correctuꝝ fuisse Virgiliũ putat: nisi mors occupasset. Nam quũ Thesea inqt: inter eos nominasset: qui ad īferos adissent: ac redissent: dixissetq̧. Quid thesea? magnũ qd memorē Alciden? & mi genus ab Ioue sũmo ē: postea tñ refert. Sedet æternũq̧ sedebit infœlix Theseus. Qui aũt inqt fieri potest ut æternũ apud inferos sedebat: quē supra cũ iis nominat: qui descēderint illuc: atq̧ inde rursum euaderint: præsertim cum ita sit fabula de Theseo: atq̧ sic Hercules eum euellerit e petra: & in lucē ad supos eduxerit. in his uersibus errasse Virgilium dicit.

Eruet ille agros: agamemnoniasq̧ micenas.
Ipsumq̧ æacidem genus armipotentis achilli
Vltus auos troiæ: templa & temerata mineruæ:

Confudit inquit & personas diuersas & tempora: nam neq̧ eodem tpe: neq̧ eosdem per hoīes cũ achæis: & cũ Pyrrho bellatum est. Pyrrhus. n. quidē dicit Aeacidem de epiro in Italiam trāsgressus cũ romanis depugnauit: aduersus Maniũ Curium in eo bello ducē. Argiuũ aũt bellum. i. achaicum multis post annis a. L. Mumio impatore gestũ est. pōt inqt igit̃ medius eximii uersus: qui de Pyrrho īportune īmissus est

quem Virgilius proculdubio exempturus inquit fuit.

¶Quã ob cãm: & quali modo Democritus philosoph9 luminibus oculorꝝ sese pri uauerit: & super ea re uersus Laberii pure admodũ & uenuste facti. Cap.xvii.

Democritus

d Emocritũ philosophũ in monumẽtis græcæ historiæ scriptũ est: uirꝝ præter alios uenerandũ: auctoritateq; antiq̃ præditũ luminibus oculorũ sua spõte se priuasse: quia existimaret cogitatiões: cõmentatiõesq; ai sui in contemplandis naturæ rõnibus uegetiores & exactiores fore si eas uidendi illecebris: & oculorꝝ impedimentis liberasset id factũ eius: modũq; ipsum quo cęcitatem facile solertia subtilissima consciuit Laberius poeta in mimo: quem inscripsit rectiorem: uersibus quidẽ satis munde: atq; graphice factis descripsit: sed cãm uolũtariæ cæcitatis finxit aliã uertitq; in eã rẽ: quã tũ agebat. nõ incõcinniter. est. n. psona: quæ hoc apud Laberiũ dicit diuitis auari & parci sumptum plurimũ ασωτιαντε. i. laxumq; & popinationem adolescentis filii deplorantis. Versus Laberiani hi sunt.

Laberius poeta

Democritus abderites physicus philosophus clypeum
Constituit contra exortum hiperionis: oculos
Effodere ut posset splendore æreo: ita radiis
Solis aciem effodit luminis: malis bene
Esse: ne uideret ciuibus: sic ego
Fulgenti splendore in pecuniam uolo
Lucificare exitum ætati meæ.
Ne in re bona uideam esse nequam filium.

¶Historia de Artemisia: deq; eo certamine: quod apud Mausoli sepulchrum a scriptoribus inclytis decertatum est. Cap.xviii.

artemisia mausolus

a Rtemisia Mausolũ uirꝝ amasse fertur supra omnis amorꝝ fabulas: ultraq; affectionis humanæ fidẽ. Mausolus aũt fuit ut. M. Tullius ait: rex terræ cariæ ut quidam græcarꝝ historiarꝝ scriptores dicũt puinciæ græcæ pfectus: quem σατραπησ. i. ducẽ ac præsidẽ græci uocant. Is Mausolus ubi fato pfunctus est: & inter lamenta & manus uxoris funere magnifico sepultus est: Artemisia luctu atq; desiderio mariti flagrans ossa: cineremq; eius mixta odoribus: cõtusaq; in pulueris faciẽ aquæ indidit: ebibitq;: multaq; alia uiolẽti amoris indicia fecisse dicit᷑. molita quoq; est ingẽti impetu operis conseruãdæ mariti memoriæ cã: sepulchrum illud memoratissimũ: dignatumq; numerari inter septẽ oium terrarꝝ spectacula. Id monumentũ Artemisia cũ diis manibus sacris Mausoli dicaret: agona. i. certamen laudibus eius dicũdis facit. ponitq; præmia pecuniæ: aliarũq; bonarꝝ amplissima: ad eas laudes decertãdas uenisse dicũtur uiri nobiles ingenio atq; lingua pstabili Theopompus: Theodectes: Naucrites: sunt ẽt q Isocratẽ ipm cũ iis certauisse memoriæ mandauerint: sed eo certamine uicisse Theopõpum iudicatũ est. Is fuit Isocratis discipulus. extat nunc quoq; Theodecti tragœdia: quæ inscribitur Mausolus: in qua eum magis q̃ in prosa placuisse Higinus in exemplis refert.

¶Non purgari neq; leuari peccatũ: quum ptenditur peccatorꝝ: q̃ alii quoq; peccauerunt: similitudo: atq; inibi uerba ex oratione super ea re Demosthenis. Cap.xix.

i Ncessebat quẽpiã Taurus phus seuera atq; uehementi obiurgatione adolescentẽ a rhetoribus & facũdiæ studio: ad disciplinas phiæ transgressum: q; factũ quiddã ab eo diceret inhoneste & iprobe. at ille nõ ibat inficias fecisse: sed

risse: sed id solitum esse fieri defendebat: turpitudinemq; delicti: exemplo℞ usu. & cõsuetudinis uenia deprecabatur: atq; ibi taurus isto ipso defensionis genere irritatior homo inquit stulte & nihili: si te a malis exemplis auctoritates & rationes philosophiæ non abducunt: ne Ilius quidem Demosthenis uestri sententia tibi in mentem uenit: quæ quia lepidis & uenustis uocum modis uincta est: quasi quædam cantilena rhetorica facilius adhærere memoriæ tuæ potuit. nam si me inquit nõ fallit: quod quidem in primori pueritia legerim: uerba hæc sũt Demosthenis aduersus eum: qui (ut tu nunc facis) peccatum suum peccatis alienis exemptum: purgatumq; ibat. συ δεμὴ λέγεωσ γεγονὲν οὕτω πολλακισ. αλλωσ αυτο προσηκει γίνεσθαι. ου γαρ εἴτι πώποτε. μη κατα τουσ νομουσ επραχθη. συ δε του τοεμιμησω. Δια τό υτό αποφύγοισ ἀν δικαιωσ αλλα πολλω μαλλον. αλίσκοιο. ωσπερ γαρ εἴτισ ηλω. συ ταυτα ούκαν. ἔγραψασ οὕτωσ ανουνον αλωσ αλλοσ ου γραφει. i. uerum ne dicas sic esse actum sæpenumero: sed hoc fieri sic dicere. Non. n. si quid aliqñ cõtra leges actum iam est: tuq; id securus es propterea iure queas euadere: quinimo eo magis iccirco in te debeat statui ut. n. si prius in aliquem foret aĩaduersum: tu minime hæc scriberes: ita si ipse in præsentia punieris: nequaq̃ deinceps alius scribet. Sic Taurus omnium suasionum: admonitionumq; genere utens sectatores suos ad rationes bonæ inculpatæq; indolis ducebat.

¶ Quid sit rogatio: quid lex: quid plebiscitum: quid priuilegium: & quantum omnia ista differant. Cap. xx.

Væri audio quid lex sit: quid plæbiscitum: quid rogatio: quid priuilegiũ. Atteius Capito publici priuatiq; iuris peritissimus: quid lex esset hisce uerbis definiuit. Lex inquit est generale iussum populi: aut plebis rogãte magistratu. Ea definitio si probe facta est neq; de imperio Cn. Põpeii: neq; de reditu. M. Ciceronis: neq; de cæde. P. Clodii quæstio: neq; alia id genus populi plebisue iussa leges uocari possunt. Non sunt. n. generalia iussa: neq; de uniuersis ciuibus: sed de singulis concepta: quo circa priuilegia potius uocari debent: quia ueteres priua dixerũt quæ nos singula dicimus: quo uerbo Lucilius ĩ primo satyra℞ libro usus est. Ab domina thynn a uenientibus priua dabo cephaleamq; carnẽ. Plæbem aũt Capito in eadem definitione seorsum a populo diuisit: qm̃ in populos oĩs pars ciuitatis: omnesq; eius ordines contineant. Plæbs uero ea dr̃ in qua gentes ciuium patritiæ non insunt. Plæbiscitum igitur est s̃m eum capitonem lex, quam plæbes nõ populus accipit: sed totius rei iurisq;: siue cum populus: siue quum plæbs rogat: siue quod ad uniuersos pertinet: caput ipsum & origo: & quasi fons rogatio est. Ista. n. omnia uocabula censentur continẽturq; rogatiõis principali genere: & nõie: nam nisi populus: aut plæbs rogatur: nullum plæbis: aut populi iussum fieri potest. Sed quamq̃ hæc ita sunt: in ueteribus tñ scriptis non magnam uocabulorum istorum differentiam esse animaduertimus: nam & plæbiscita: & priuilegia translato nomine leges appellauerunt eademq; confuso & indistincto uocabulo rogationes dixerunt. Sal. quoq; proprietatum in uerbis retinentissimus consuetudini concessit: & priuilegium quod de Cne. pompeii reditu ferebatur: legem appellauit. Verba ex secũda eius historia hæc sunt. Nam Syllam consulem de reditu eius legem ferentem ex composito tribu. pleb. C. Herennius prohibuerat.

Lex. priua plebs plæbiscitum. Rogatio.

¶ Quam ob causam. M. Cicero his omnino uerbis nouissime & nouissimus uti ob

seruantissime uitarit. Cap. xxj.

n On paucis uerbis: quorum frequens usus est nunc: & fuit. M. Ciceronem noluisse uti manifestum est: quod ea non probaret: uelut est nouissimus: & nouissime. Nam quum: &. M. Cato: & Salustius: & alii quoque aetatis eiusdem uerbo isto promiscue usitati sint: multi etiam non indocti uiri in libris id suis scripserunt: abstinuisse eo tamen tanquam non latino uidetur. Quoniam qui doctissimus eorum temporum fuerat. Laelius illo ut nouo: & improbo uerbo uti uitauerat: propterea id. M. quoque Varronis ex libro de lingua latina ad Ciceronem. vi. demonstrandum putaui. Quod extremum inquit d cebatur: est dici nouissimum coeptum uulgo: quod mea memoria: ut Laelius: sic senes alii quod nimium nouum esset uerbum: uitabant: cuius or go: ut a uetere uetustius & ueterrimum: sic a nouo declinatum nouius & nouissimum.

Nouissimus dictio noua nec ea ea uti uolunt

¶ Locus exemptus ex Platonis libro qui inscribitur gorgias: de falsae philosophiae probris: quibus philosophos temere incessit: qui emolumenta uera philosophiae ignorant. Cap. xxii.

p Lato ueritatis homo amicissimus: eiusque omnibus exhibendae promptissimus: quae omnino dici possint in desides istos: ignauosque qui obtentu philosophiae nominis inutile ocium: & linguae: uitaeque tenebras sequuntur: ex persona quidem non graui: neque idonea: uere tamen ingenueque dixit. Nam & si Callices: quem dicere haec fecit: uere philosophiae ignarus: inhonesta: indignaque in philosophos confert: perinde tamen accipienda sunt quae dicuntur: ut nos sensim moneri intelligamus: ne ipsi quoque culpationes huiuscemodi mereamur: neue inerti inanique desidia cultum & studium philosophi metiamur. Verba ipsa super hac re Platonis ex libro: qui appellatur gorgias: quoniam uertere ea consilium non fuit: quum ad proprietates eorum nequaquam possit latina oratio aspirare: ac multo minus etiam mea. φιλοσοφια γαρ τοι εστιν ω σωκρατες χαριεν. εαν τις αυτου μετριως αψηκαι. εν τη ηλικια εαν δε περαιτερω του δεοντος ενδιατιψη. διαφθορα των ανθρωπων. εαν γαρ και πανυ ευφυης η. και πορρω της ηλικιας φιλοσοφη. αναγκη παντων απειρον γεγονεναι εστιν. ων χρη εμπειρον ειναι τον μελλοντα καλον καγαθον και ευδοκιμον εσεσθαι ανδρα και γαρ των νομων απειροι γιγνονται των κατα την πολιν. και των λογων. οις δει χρωμενον ομιλειν εν. τοις συμβολαιοις τοις ανθρωποις και ιδια: και δημοσια: και των ηδονων τε. και επιθυμιων των ανθρωπειων. και συλληβδην των ηθων παντα πασιν απειροι γιγνονται. επειδαν ουν ελθωσιν εις τινα ιδιαν η πολιτικην πραξιν. καταγελαστοι γιγνονται. ωσπερ γε οιμαι οι πολιτικοι επειδαν αυ εις τας υμετερας διατριβας ελθωσι. και τους λογους καταγελαστοι εισι συμβαινει γαρ το του ευριπιδου λαμπρος τε εστιν εκαστος εν τουτω: και επι τουτ επειγεται νεμων το πλειστον ημερας τουτω ιν αυτος αυτου τυγχανη βελτιστος ων. οπου δ αν φαυλος η. εντευθεν φευγει. και λοιδορει τουτο. το δ ετερον επαινει ευνοια τη εαυτου: ηγουμενος ουτως αυτος εαυτου επαινειν. αλλ οιμαι το ορθοτατον εστιν. αμφοτερων μετασχειν φιλοσοφιας μεν οσον παιδειας χαριν. καλον μετεχειν και ουκ αισχρον μειρακιω οντι φιλοσοφειν. επειδαν δε ηδη πρεσβυτερος ων ανθρωπος ετι φιλοσοφη: καταγελαστον ω σωκρατες το χρημα γιγνεται. και εγωγε ομοιοτατον πασχω προς τους φιλοσοφουντας ωσπερ προς τους ψελλιζομενους. και παιζοντας οταν μεν γαρ παιδιον ιδω. ω ετι προσηκει διαλεγεσθαι ουτω ψελλιζομενον

λιζόμενον καὶ παῖζον. χαίρω τε. καὶ χαρίεν μοι φαίνεται. καὶ ἐλευθέριον. καὶ π-
ρέποντη του παιδίου ηλικία οταν δεσάφωσ διαλεγομενου παιδαρίου ακό-
υσω πικροντί μοι δοκει χρημα ειναι καὶ ανιαμου τα ωτα και μοι δοκει δουλο-
πρεπεσ τι ειναι οταν δε ανδροσ ακουσητισ ψελλιζομενου η παιζοντα ορα κα-
τα γελασον ον φαινεται. και ανανδρον. και πληγων αξιον. ταυτον ουν εγογε-
τοντο πασχω. και προσ τουσ φιλοσοφουντασ. περι νεωμεν γαρ μειρακιω ορ-
ων φιλοσοφιαν αγαμαι. και πρεπειν μοι δοκει. και ηγουμαι ελευτεροντινα ει-
ναι τουτον τον ανθρωπον. τον δε μη φιλοσοφουντα. ανελευτερον και ουδεπ-
οτε ουδενοσ αξιω σαντα εαυτον. ουτε καλου ουτε γενναιου πραγματοσ. οτ-
αν δε δη πρεσβυτερον ιδωετι φιλοσοφουντα και μη απαλλατ τομενον πλ-
ηγων μοι δοκει ιδη δεισθαι ω σοκρατεσ ουτοσ ο ανηρ ο γαρ νυν η δη ελεγο-
ν. υπαρχει τουτω τω ανθρωπω. καν πανυ ευφυνησ η ανανδρω γενεσθαι. φευγ-
οντιτα μεσα τησ πολεωσ και τασ αγορασ εν αισεφη ο ποιητησ. τουσ ανδρ-
ασ αριπρεπεισ γινεσθαι. κατα δε δικοτι δε τον λοιπον βιον βιωναι μετα μει-
ρακιων εν γωνια τριων η τετταρον ψιθυριζοντα ελευθερον δε και μεγα και ικα-
νον. μηδεποθε φθεγξασθαι εκω δε ω σοκρατεσ προσ σε επιεικωσ εχω και φι-
λικοσ. κινδυνευω ουν πεπονθεναι νυν ο περοζηθοσ προσ τον αμφιωνα ο ευρι-
πυδου ουπερ εμνησθην. και γαρ εμοι τοιαυθ τα επεχρεθαι προσ σε λεγειν οια
περεκεινοσ προσ τον αδελφον οθη αμελεισ ω σοκρατεσ ων δει σε επιμελεισ-
θαι και φυσιν ψυχησ ωδε γενναιαν μειρακιω δει τινι διαπρεπεισ μορφωμα-
θι. και ουθαν δικησ βουλαισι προσθεισαν ορθωσ λογον συθεικοσαν και πιθανο-
ναν λαβοισ ουθυ περαλλου νεανικον βουλευμα βουλευσαιο: καιτοι ω φιλε σω-
κρατεσ και μοι μηδεν αχθεσθησ: ευνοια γαρ ερωτησ η ουκ αισχρον δοκει σοι ει-
ναι ουδωσ εχειν. ωσ εγω σε οιμαι εχειν. και θουσ αλλουσ τουσ πορρω αει φιλο-
σοφιασ ελαφνονθασ. νυν γαρ ει τισ σου λαβομενοσ: η αλλο οτου ουντων τοιου-
των εισ το δεσ μοτηριον απαγοι. φασκονα δικειν μηδεν αδικουντα οισθοθι
ουκ ανεχοισ οτι χρησαιο σαυτω αλλ ιλιγγιωησαν. και χασμω ουκ εχων οτι ει-
ποισ. και εισ το δικαστηριον αναβασ κατιγορου ουχων πανυ φαυλου και μο-
χθηρου. αποθανοισ αν ει βουλοι το θανατου σοι τιμασθαι. και τοι πωσ σοφον το-
υθο εςιν ω σωκρατεσ. ει τισ ευτη λαβουσα τεχνη φωτα. εθηκε χειρονα. μητε αυ-
τον αυτω δυναμενον βοηθειν μηδε κσωσαι εκ των μεγιστων κινδυνων. μη-
θε εαυτον λνθεαλλον μηδενα. υπο δε των εχθρων περισυ λασθαι πασαν την
ουσιαν. αθεχνωσ δε αθιμον ζην εν θη πολει τον θοιουθον: εοι και αγροικοτερον
ειρησθαι εξεσθιν επι κορρησ θυπθωνθα μη διδοναι δικην αλλω αγαθε εμοι πει-
θου. παυσαι δε ελλεγχων. πραγμαθων δευ μουσιαν ασκει. και οποθεν δοξε-
ισ φρονειν. αλλοισ θακομψα. ταυθαφεισ. ειθε ληρημαθα χρη φαναι, ει θε φλυαρι-
ασ: εξων κενοισιν εγκαθοικησεισ δομοισ. ζηλων ουκ ελεγχοντασ. ανδρασ-
τα μικρα θαυθα. αλλοισ εστι και βιοσ και δοξα και αλλα πολλα αγατα. i. phi-
losophia sane o Socrates res est elegans: si modice quispiam per ætatem attigerit: at si supra modum tempus in ea contriuerit: hominum est corruptela. nam siquis uel amœno sit acriq; ingenio: ultraq; ætatem philosophetur: necessum est eum rerum omnium esse imperitum: quarũ usu calleat oportet quisquis honestus probusq; est futurus. Legum. n. ciuilium peritia & orationis uacat quibus in actionibus ac cõmerciis: cum hoibus: tum priuatim: tum publicę uti conuenit uoluptatum item atq; cu

piditatum humanarum: & mo℞ euadunt prorsus insolentes. Quum itaq; in ullam quampiam incidunt priuatam publicamue actionem habentur derídiculi perinde: ac uiri ciuiles ipsi: ubi uestra adeunt studia: & disputationes irridentur. Accidit iis. n. illud Euripidis Qua in re clarus quisq; est: ad eam properat: & diei partem illi pluri mam impartit in qua ipse se exuperet cōtra in qua stupidior ac nihil sit: inde effudit: eamq; contemnit. Alteram uero sui beniuolentia cōmendat: arbitrans ita sese lauda re. Sed præstat (sicuti opinor) utriusq; esse participem philosophiæ inq̄: quo ad illi9 honestas finit: disciplinæ gratia compotem fieri neq; turpe habetur adolescentē phi losophari: at cum grandis iam natu philosophatur: ridicula res o Socrates geritur: atq; equidem ita penes philosophantes afficior: ueluti erga balbutientes: ludentesq;. Quum. n. puerulum uideam. cui deco℞ adhuc est: sic lingua balbutientem: ac ludē tem demulceor: resq; mihi quidem festiua & liberalis uidetur: puerilíq; ætati congru ens: Quod si uolubiliter puerulum loquentem audiā: acerba quępiam res mihi ob- oritur & aures meæ molestia afficiuntur: uideturq; nescio quid esse seruile. At siquis uirum audierit balbutientem: aut ludentē uideat: res uidetur & deridenda & pueri- lis: & deniq; digna uerberibus. Ita equidem afficior sane eo℞ qui philosophantur ra tione. Vbi. n. in adolescente philosophiam aspicio: oblector: osculorq;: & id mihi ui- detur perdecere: ingenium quoq; ac liberalem hunc esse hominem iudico: ecōtrario si non philosophatur illiberalem & sese nūq̄ re ulla dignum uel honesta uel ingenua arbitrātem. Ve℞ quū seniorem iam hoīem philosophantē adhuc nec dum faciētem finem p̄sentio uerberibus egere cōmodum uir ille mihi uidet̄. Quod. n. modo dixi: id homini isti accidit: ut & si sit admodum ingeniosus: uilis atq; abiectus efficiatur: quū mediam ciuitatē forumq; defugiat. In quo poeta inquit uiros excellere. Abdat se uero & uitæ reliquū quum adolescentulis tribus: aut quattuor degat: in angulo℞ aliquo cōmurmurās: ingenium aūt quicq̄ magnū dignum haud unq̄ loquat̄. Equi- dem o Socrates ꝓ mea ega te beniuolentia: atq; humanitate uideri mihi uideor affi ci in p̄sentia eodem mō quo Zetus respectu Amphionis apud Euripidem: cui9 mō mentionē feci. Etenim mihi quoq; eiusmodi quædā tecum ut fabuler in mentē uenit qualia cū fratre ille: neglectui habes o Socrates ea quæ debes curare animiq; naturā tui usq; adeo nobilē puerili quodam ornamēto condecoras: neq; foro senatuiue orō- nis quicq̄ recte affers: neq; probabilē: aut consentientem ullam rōnem inuenisti: neq; uero pro aliis consilium integrum cœpisti: atqui amici Socrates. quod ægre non fe- ras uelim. loquor. n. tua causa summa cū beniuolentia. An tibi non turpe uideat̄: ita te gerere: ut ego te habere existimo: & cæteras qui ultra iustum pergant philosopha- ri? nam si quis te nunc: aut alium eiusmodi quēlibet ad carcerem rapiat: iniuriam te quidem intulisse arguēs qui culpa omnino uaces: nosti ne te minime habiturū quo- nam te pacto tuearis. Sed uertigine uexeris: ac consilii inops oscites quid dicas: quid agas. In iudicio item suggestū conscendens si improbus admodum ac nequā aduer- sarius tuus sit: mori de facili queas: si te ille capitali deferat crimine. Verum quo nā pacto Socrates hoc sapientis sit si qua ars aliquem præstātem ingenio uirum nacta: deteriorem illum effecerit? qui neq; sibiipsi auxilio esse possit periculisq; extremis li- berare neque se: nec alium quenq̄. Sed ab inimicis bonorum omnium facultate spo- liari necesse sit: & palam quidem infœlicem degere: liceat enim quamq̄ agrestius ue- ra dicere: si quis in genā te percusserit: pœnas nō det. Sed heus uir bone mihi obtem-

pera:

pera:atq; a redargutionibus istis te abstine:rerūq; elegantiā cole:& eam sane unde re cte sentire uideare:aliis missa faciēs ista arguta:siue deliramenta: siue nugalia deceat appellare:quibus efficiatur ut domos inanes habites:atq; sequēs nō eos:q exigua ista reprehendūt:sed illos potius a quibus & facultates & gloria & bona alia p multa pos sidentur. Hæc Plato sub persona quidem:sicuti dixi nō proba. sed cum sensu tamē:in telligentiæq; cōmunis fide:& cū quadam indissimulabili ueritate disseruit. Nō de il- la.s.philosophia:quæ uirtutum oīum disciplina est:quæq; in publicis simul & priua tis officiis:excellit:ciuitatesq; & rempu. si nihil prohibeat:cōstanter & fortiter & peri- te administrat:sed de ista futili atq; puerili meditatiōe argutiarū nihil ad uitā neq; tu endam:neq; ordinandam promouente:qua id genus hoīes cōsenescunt male feriati: quos philosophos esse & uulgus putat:& iis putabat:ex cuius persona hæc dicta sūt.

¶Verba ex oratione. M.Catonis de mulierū ueterū uictu:& moribus atq; inibi quod fuerit ius marito in adulterio uxorem depræhēsam necare. Cap xxiii.

Vi de uictu atq; cultu po.ro.scripserunt:mulieres rōæ atq; in latio æstatē Mulieres
q abstemiā egisse:hoc ē uino semp:qd temetū prisca lingua appellabat' ab- abstemiæ
stinuisse dicunt:institutūq; ut cognatis osculū ferrent:rephendendi causa: temetum
ut odor indiciū faceret si bibissent. Bibere aūt solitas ferunt laureā passum:murinam: & q̄ id genus epotant:potu dulcia. Atq; hæc qdē iis qbus dixi libris peruulgata sunt. Sed. M.Cato nō solū existimatas:sed mulctatas quoq; a iudice mulieres refert: non minus si uinū in se:q̄ si ꝓbrum & adulterium admisissent. Verba. M.Catonis adscri psi ex orōne q̄ inscribitur de dote:in qua id quoq; inscriptum est. in adulterio uxores deprehensas ius fuisse maritis necare. Vir inquit quum diuortium facit mulieri iudex ꝓ censore est. Impium qd uidetur habet:siqd peruerse tetreq; factum est a muliere: mulctatur si uinū bibit:si cum alieno uiro probri quid fecit:condemnat'. De iure aūt occidendi ita scriptum est: In adulterio uxorē tuam si prehendisses:sine iudicio impu ne necares:illa te(si adulterares)digito non auderet contingere:neq; ius est.

¶Die pristini & die crastini & die quarti & die quinti. qui elegantius locuti sunt dixis se:non ut ea uulgo dicuntur nunc. Cap.xxiiii.

Ie quarto:& die qnto qd græci εἰσ τετρατην καὶ πέμπτην .i.quartā:& qn Die q̄rto.
d tā dicunt:ab eruditis quoq; dici audio:& q alter dicit ꝓ rudi atq; indocto Dieqnto.
despicit'. Sed. M.Tullii ætate ac supra eā:nō opinor:ita dixerūt: die qnte Dieqnte.
.n.& die qnti ꝓ aduerbio copulate dictū est:& secūda in ea syllaba correpta. Diuus Dieqnti
ēt Augustus memoriarū ueterū exequētissimus:linguæ latinæ nō nescius : mūdiciarū Diuus
pr̄is sui in sermonibus sectator:in epistolis plurifariā significatiōe ista dierū non aliter August9
usus est. Is aūt erit ꝑpetuæ ueterū cōsuetudinis demōstrādæ gratia:uerba solēnia præ toris ponere:qbus more maiorū ferias cōcipere solet:q̄ appellant' cōpitalia : ea uerba hæc sunt: Dienoni po.ro.qritibus cōpitalia erunt. qdo concepta fuerint nefas. Dieno- ni prætor dicit:non die nono:neq; prætor solū. sed pleraq; oīs uetustas sic locuta est. Venit ecce illius uersus pōponiā in mentē:qui ex artellana quæ metui ascribitur: dies hic sextus. quū nihil egi diequarte moriar famæ. Suppetit ēt Celianum illud ex libro historiarum secundo. Si uis mihi æquitatum dare:& ipse cum cætero exercitu me seq diequinti Romæ in capitoliū curabo tibi cœna sit cocta: Et historiam autē & uerbū hoc sumpsit Cecilius ex origine. M.Catonis. in quo ita scriptum est. Igitur dictatorē carthaginēsium magister equitū monuit. Mitte mecū Romā equitatū. diequinti in

capitolio tibi cœna coacta erit. Extremã huius uocis syllabã: cum per e: tum per i: scri
ptam legi: Nã sane q̃ cõsuetũ ueteribus fuerat litteris iis plerũq; uti indifferenter sicu
ti pristini & pristine: procliue & procliui: atq; alia item multa hoc genus uarie dixerũt
Diepristini quoq; eodem modo dicebatur: quod significabat die pristino: idest priore
quod uulgo pridie dicit᷑: cõuerso cõpositionis ordine: quasi pristino die. Atq; itẽ simi
li figura die crastini dicebatur: idest crastino die. Sacerdotes quoq; po. ro. tunc quum
dicunt in diem tertiũ: die perindini dicunt. Sed ut pleriq; die pristini ita. M. Cato in
oratione cõtra Purium: die proximi dixit: die quarto autem. Cn. Martius hõ impen-
se doctus: in mimiambis præ eo dixit: qd nudiusquartus nos dicimus in his uersibus
Nuper die quarto ut recordor: & certe Aquarum urceum unicum domi fregit.
Hoc igit᷑ intererit. ut die q̃rto qdẽ de præterito dicamus: die q̃rte aũt q̃rti de futuro.

¶ Telorum & iaculorum gladiorumq; uocabula: atq; inibi nauium quoq; genera: q̃ scripta in ueterum libris reperiuntur. Cap. xxv.

t Elorꝝ: iaculorꝝ: gladiorꝝq; uocabula: q̃ in historiis ueterib⁹ scripta sunt. Itẽ
nauigiorꝝ quoq; genera & noĩa libitũ forte nobis ẽ sedẽtibus in rheda conq
rere neq; itidẽ aliarꝝ ineptiarꝝ uacantẽ stupentẽq; aĩum occupare. Quæ tũ
igit᷑ suppetierãt: hæc sunt: hasta pilũ: phalarica: semiphalarica: solliferragesa: lancea:
spari: rumigestri: faces: tragulę: frameæ: mesanculæ: cateiæ: rhũpheę: scorpi⁹: scibões:
silices ueruta: enses: siccæ: machæræ: spatæ: ligulæ: pugiões: climaculę. De lingua qm̃
est min⁹ frequẽs admonẽdũ existimo lingulã ueteres dixisse gladiolũ oblõgũ: in spe-
ciẽ linguæ factũ: cuius meminit Neui⁹ in tragœdia hesiona. uersum Neuii apposui.
Si ne mihi gerere morem uidear lingua: uerum lingula
Item rhũphea genus teli est thracæ natiõis: positũq; hoc uocabulũ ĩ. Q. Ennii annali
xiiii. Nauium aũt: quas reminisci tunc potimus: appellationes hæ sunt: gauli coruitę
caudicæ lõge hippagines cercuri celoces: uel ut græci dicũt: celetis lemb⁹ oxiæ remic
culi actuariæ: quas græci ισοοπουσ uocant. uel επιταριλοσ. prosumiæ. uel geseor-
tæ uel orioles: cartæq; schaphæ pontones muctuciæ mediæ phaselli parones miopa-
rones lintres capulica mareplacidæ cidarum ratariæ catascopium.

¶ Inscitæ ab Asinio Pollione rep̃hensum Salustium: q transfretationẽ transgressum dixerit & transgressos qui transfretassent. Cap. xxvii.

Sinio Pollioni in quadã epistola: quã ad plancum scripsit: & q̃busdã aliis.
a C. Salustius iniq; dignus nota uisus ẽ: q in primo historiarũ: maris transi
tum transmissumq; nauibus factũ transgressum appellauit: eosq; q fretum
transmiserant: quos transfretasse dici solitum est trãsgressos dixit. uerba ipsa Salustii
posuit. Itaq; Sertorius leui p̃sidio relicto in mauritania: nactus obscuram noctẽ æstu
secundo: furtim aut celeritate uitare prælium in transgressu conatus est: ac deinde in-
fra ita scripsit: Transgressos oĩs recipit mons preceptus a lusitanis: Hoc igitur & mi-
nus proprie. & a nullo graui auctore dictum aiunt: Nam transgressus inquit & ĩgres
sus a transgrediendo dñr idq; ipsum ab ingressu & a pedum gradu appellatum est: ic
circo uerbum transgredi conuenire non putauit: neq; uolantibus: neq; serpentibus: ne
q; nauigantibus: sed iis solis qui gradiuntur: & pedibus iter emetiuntur: propterea ne
gant apud scriptorẽ idoneũ: ut nauiũ trãgressum repiri posse: ut pro transfretatione
trangressum. Sed q̃ro ego cur nõ sicuti cursus nauiũ recte dici solent: ita trãsgressus
ẽt nauibus factus dici possit: p̃sertim cum breuitas tã angusti freti: qd terrã Africam

Hispaniaq; interfluit: elegãtissimæ trãsgressionis uocabulo: q̄si paucoꝝ graduũ spatiũ definita sit. Qui auctoritatẽ aũt requirunt & negant dictũ ingredi: transgrediue ĩ nauigantibus: uolo uti respondeant q̄tũ existiment interesse: ingredi atq; ambulare. atqui Cato ĩ libro de re rustica. Fundus inq̄t eo in loco habẽdus ẽ: ut & oppidũ ꝓpe amplũ sit: & mare aut amnis q̄ naues ambulãt. Appetitas porro huiuscemodi trãslatiões: habitasq; esse pro honestamentis orõnis. Lucretius quoq; testimoniũ in hac eadẽ uoce dicit. In quarto .n. libro clamorẽ per arterias: & per fauces gradientẽ dicit: q̄d ẽ nimio confidentius: q̄ illud de nauibus Salustianum. Versus lucretii hi sunt.

Corpoream quoq; enim uocem constare fatendum est.
Et sonitum: quoniam possunt impellere sensus.
Præter radit enim uos fauces sæpe: facitq;.
Asperiora foras gradiens arteria clamor.

Præterea Salustius in eodẽ libro: nõ eos solũ qui nanibus ueherentur: sed & scaphas quoq; nantes ꝓgressas dicit: uerba ipse de scaphis posui. Eaꝝ aliæ paululũ progressæ nimio simul & incerto onere: quum pauor corpora agitauerat: deprimebant̃.

¶ Historia de populo romano: deq; populo punico: q̄ pari propemodum uigore fecerint æmuli. Cap. xxvii.

i N libris ueteribus memoria extat: q̄ par fuit quondã uigor: & acritudo: amplitudoq; po. ro. atq; pœni: nec ĩmerito existimatũ. Nã cũ aliis quidem populis: de uniuscuiusq; reip. cũ pœnis aũt deo oĩum terraꝝ impio decertatũ ẽ. Eius rei speciem est in illo utriusq; populi uerbo factũ. Quum. Q. Fabius imperator romanus dedit ad Carthaginenses epistolam: ibi scriprum fuit: populum romanum misisse ad eos hastam: & caduceum signa duo belli aut pacis: ex quis utrum uellent eligere: quod eligissent: id unum ut esse missum existimarent. Carthaginẽses responderunt neutrum sese eligere: sed posse q̄ attulissent: utrum malent relinquere: quod reliquissent id sibi ꝓ lecto futurum. M. Varro aũt non hastam ipsam: neq; ipsum caduceum missa dicit: sed duas tesserulas: in quarum altera caduceum: in altera simulachra hastæ fuerunt incisa.

¶ De ætatũ finib9: pueritiæ: iuuẽtæ: senectæ ex Tuberõis historia sũptũ. Cap. xxviii.

t Vbero in historiaꝝ prio scripsit Seruiũ Tullium regem po. ro. quũ illas quinq; classes iuniorum census faciendi gratia institueret: pueros esse existimasse qui minores essent annis septemdecim. Atq; inde ab anno septimo decimo: quod idoneos iam esse reipu. arbitraretur: milites scripsisse. eosq; ad annum quadragesimũ sextum iuniores: supraq; eum annũ seniores appellasse. Eam rem propterea notaui: ut discrimina: quæ fuerunt indicio: moribusq; maiorum pueritiæ: iuuẽtæ: senectæ ex ista censione Seruii Tullii prudentissimi regis nosceretur.

¶ Quod particula atq; non complexiua tantum sit: sed uim habeat plusculam uariamq;. Cap. xxix.

a Tq; particula a grãmaticis quidẽ cõiunctio eẽ dicit̃ connexiua. Et plerũq; sane cõiungit uerba & cõnectit. Sed interdum alias qualdã potestates habet non satis notas: nisi in ueterum litteraꝝ tractatione: atq; cura exercitatis. Nam pro aduerbio ualet: quũ dicimus aliter ego feci. atq; tu: significat enim aliter q̄ tu. Et gemina si fiat auget: intenditq; rem de qua agitur: ut animaduertimus in Q. Enni annalibus: nisi memoria in hoc uersu labor.

Atq; atq; accedit muros romana iuuentus:
Cui significationi cōtrarium est: quod itidem a ueteribus dictum est. Deq; & ꝑterea pro alio quoq; aduerbio dicitur idest statim. Quod in his Virgilii uersibus existimatur obscure: & insequenter particula ista posita. Est autem. Sic omnia fatis.
In peius ruere: ac retro sublapsa referri:
Non aliter: q̄ qui aduerso uix flumine lembum.
Remigiis subigit: si bracchia forte remisit:
Atq; illum in præceps prono rapit alueus amni.

¶ Auli Gelii noctium atticarum commentarii: Liber Vndecimus.

¶ De origine uocabuli terræ Italiæ: deq; ea multa quæ suprema appellantur deq; eius nominis ratione: ac de lege aretina. & quibus uerbis antiquitus mulcta minima dici solita sit. Cap. i.

t Imæus in historiis: quas ōrone græca de rebus po. ro. cōposuit: & M. Varro in antiqtatibus reꝝ humanaꝝ: terrā italiā de græco uocabulo scripserūt qm̄ boues græca ueteri lingua: ιταλοι. i. uituli uocitati sunt: quoꝝ ī italia magna copia fuerit bucetaq; ī ea terra gigni: pascique solita sint cōplurima. Cōiectare āt ob eandē cām possumus: q̄ italia tūc eēt armētosissima. Mulctāq; quæ appellat̄ suprema: instituā ī singulos dies: duaꝝ ouiū triginta boū: ꝑ copia. s. boum proq; ouiū penuria. Sed quū eiusmodi mulcta pecoris: armētiq; a magistratibus dicta erat adigebant̄ boues ouesq;: alias ꝑcii pui: alias maioris: eaq; res faciebat inæqualē mulctæ pœnitiorē. Iccirco postea lege aretina constituti sunt in oues singulas æris deni: in boues æris cēteni. Minima aūt mulcta ē ouis unius. Suprema mulcta ē eius numeri: cuius diximus: ultra quē mulctā dicere in dies singulos ius nō ē: & ꝑpterea suprema appellat̄. i. sūma & maxīa. Qn̄ igit̄ nūc quoq; a magistratibus po. ro. more maioꝝ mulcta dicit̄: uel minima uel suprema obseruari solet ut oues genere uirili appellent̄: atq; ita M. Varro uerba hæc legitima: qbus minima mulcta diceret̄: concepit. M. Terētio: qn̄ citatus: neq; respondit: neq; excusatus ē: ego ei unum ouē mulctam dico: ac nisi eo genere diceret̄: negauerunt iustā uideri mulctā. Vocabulū aūt ipsum mulctæ idem M. Varro in undeuicesimo: reꝝ humanaꝝ: non latinū: sed sabinū eē dicit. Idq; ad suā memoriā mansisse ait in lingua Samnitiū: q sunt a sabinis orti. Sed turba grammaticoꝝ nouitia ea: κἀτἀντίφρασιν: idest p contrariam dictionē: ut quædam alia: ita hoc quoq; dici tradiderūt. Quū āt usus & mos sermonū is sit: ut ita & nūc loquamur: ut pleriq; ueteꝝ locuti sunt: mulctam dixit: & mulcta dicta est. Nō eē ab re putaui notare q. M. Cato aliter dixi: nā ī quarto originū uerba hæc sunt. Imperator nr̄: si quis extra ordinē depugnatū iuit ei mulctā facit. Pōt aūt uideri cōsulta elegātia uitasse uerbū quū in castris & ī exercitu mulcta fieret: nō in comitio: nec ad populū diceretur.

¶ Quod elegantia apud antiqores: nō de amœniore ingenio: sed de nitidiore cultu atq; uictu dicebatur: quod in uitio ponebatur. Cap. ii.

e Legās hō dicebat̄ cū laude: sed id fere uerbū ad ætatē M. Catōis uitii n̄ laudis fuit: Est nāq; hoc aīaduertere: quū ī qbusdā aliis: tū ī lib. Catōis: q ī scriptꝰ ē carmē de moribꝰ: ex quo libro uerba hęc sūt. Auaritiā oia uitia hr̄e pu

tabant: sumptuosus: cupidus: elegans: uiciosus: irritus: qui habebat: laudabat. Ex quibus uerbis apparet elegantē dictū antiquitus: non ab ingenii elegantia: sed q nimis læto: amœnoq; cultu uictuq; esset. Postea elegās reprehendi quidem desiit. sed laude nulla dignabatur nisi cuius elegantia erat moderatissima. Sic. M. Tullius. L. Crasso: & Q. Scæuolæ: non merā elegantiam sed multa parsimonia mixtam laudi dedit. Crassus inquit erat parcissimus elegantium. Scæuola parcoꝝ elegantissimus. Præterea ex eodem libro Catonis: hæc ēt sparsim & intercise cōmeminimus. Vestiri inquit in foro honeste: mos erat: domi quod satis erat: equos carius q̄ coquos emebant. Poeticę artis honos non erat. Si quis in ea re studebat: aut sese ad conuiuia applicabat: grassator uocabatur. Illa quoq; ex eodē libro p̄clare ueritatis s̄nia est. Nam uita inquit humana prope uti ferrū ē. Ferrū si exerceas conteritur: si nō exerceas: tn̄ rubigo īterficit. Item homines exercendo uidemus. Si nihil exerceas: inertia atq; torpedo plus detrimenti facit q̄ exercitatio.

¶ Qualis quātaq; sit pro particulæ uarietas: deq; exemplis eius uarietatis. Cap. iii.

q Vando ab arbitriis: negociisq; ociū est: & mutādi corporis gratia aut spatiamur: aut uectamur: quærere nōnunq̄ apud memetipsum soleo res eiusmodi paruas quidē: minutasq; & hominibus nō bene eruditis aspernabiles sed ad ueterū scripta penitus noscēda: & ad scientiā linguæ latinæ: cū primis necessarias: uelut ē: qd forte nuper in p̄nestino recessu uespti̅na ambulatione: solus ambulās cōsiderabā. Qualis quātaq; esset particularū quorundā in ōrone latina uarietas: qd genus ē p̄positio pro. Aliter. n. dici uidebā pōtifices ꝓ collegio decreuisse: Aliter quēpiam testem introductum pro testimonio dixisse. Aliter. M. Catonē in originē. iiii. Prœliū factū depugnatūq; pro castris scripsisse: Et item in quinto. Vrbes isulasq; oīs ꝓpago Illyrico esse. Aliter ēt dici pro æde Castoris: aliter pro rostris: aliter ꝓ tribunali: aliter pro conciōe: atq; aliter tribunū plebis pro potestate intercessisse. Sed has oīs dictionis qui aut omnino similes: & pares: aut usquequaq; diuersas existimaret errare arbitrabar: Nam uarietatem istam eiusdē quidē fontis: & capitis nō eiusdem tn̄ cē finis putabam. Quod profecto facile intelliget: siquis adhibeat ad meditationē suam intentionem: & habeat ueteris orationis usum atq; noticiam celebriorem.

¶ Quem in modum. Q. Ennius uersus Euripidis æmulatus sit. Cap. iiii.

e Vripidis uersus sunt ī Hecuba: uerbis: sentētia: breuitate: isignes: illustresq; Hecuba est ad Vlyxem dicens.

ιο Αξίω μακαν κακωσ λεΥΗτοσοΝ
πειςει λογοσ Υαρεκτα Δοξουη των ιωΝ.
κακτωΗ ΔοκουΝτωΝ αυτοσ ουταυτονοΘενει. idest
Auctoritas uero: & si male dicat: tua
Persuadebit: nam ab inexistimatis proficiens oratio.
Et ab existimatis. eadem haud quaq̄ tantundem ualet.

Hos uersus. Q. Ennius quum eam tragœdiam uerteret: nō sane incōmode æmulatus est. Versus totidem Enniani hi sunt.

Hæc tu & si peruerse dices: facile achiuos flexeris.
Nam cum opulenti loquuntur pariter atq; ignobiles.
Eadē dicta eadēq; oratio æqua nō æque ualet.

Bene sicuti dixi Ennius. Sed tn̄ ignobiles αντια Δοξουντων. idest pro eo quod existimatis: & opulenti: αντι ΔοκουΝτωΝ

.i. pro existimatis: satisfacere saĩæ nõ uident. Nam neq; omnes ignobiles αδοξουσι: idest inestimati sunt: neq; oẽs opulenti ευδοξουσι: idest existimati sunt.

De Pyrrhonibus philosophis quædam: deq; academicis strictim notata: deq; iter eos differentia. Cap. v.

pyrrhonii philosophi

q Vos pyrrhonios philosophos uocamus: ii græco cognomẽto σκεπτικοί: idest cõmentantes appellant. Id fei me significat: quasi quæstores & considteratores. Nihil. n. decernũt: nihil cõstituũt: sed in q̃rendo semp cõsiderãdoq; sunt: qd nã sit oĩum rex: de quo decerni cõstituiq; possit. Ac ne uidere quoq; plane qcq̃: neq; audire sese putãt: sed ita pati: afficiq; quasi uideãt uel audiãt: eaq; ipsa: quę affectiones istas in sese efficiãt: qualia & cuiusmodi sint: contant: atq; insistũt. Oĩum q rex fidẽ: ueritatẽq; mixtis: cõfusisq; signis: ueri atq; falsi ita incõprensibilem uideri aiunt: ut qsquis homo est: nõ præceps: uel iudicii sui pdigus his uti uerbis debeat: q bus auctorẽ philosophiæ istius Pyrrhonẽ usum est tradunt: ενμαλλον ουτῶσ εχει τό δεηἐκεινοσ ηου δετἐρωσ: dest aut magis: si se hoc: q̃ illo habet modo: aut q̃ neutro. Iudicia enim rei cuiusq; & sinceras proprietates negãt posse nosci: & pcipi idq; ipsum docere atq; ostendere multis modis conantur. Super qua re phauorinus quoque subtilissime argutissimeq; decẽ libros cõposuit quos πυρρονίων τροπων: idest pyrronicorum modorum inscribit. Vetus autem quæstio: & a multis scriptoribus græcis tractata an quid & quãtum inter pyrrhonios: & academicos philosophos intersit. Vtrique enim σκεπτικοί εφέκτικοί απορρητικοί: idest commentãtes: obligãtes: ambigentes dicunt: qm̃ utriq; nihil affirmant: nihilq; cõprehendi putant. Sed ex omnib9 rebus perinde uisa fieri dicunt: quas φαντασιασ: idest imaginationes uisa appellant non ut rex ipsarum natura est: sed affectio animi corporisue est eox: ad quos ea uisa perueniunt. Itaq; omnis omnino res quæ sensus hominum mouent των ... : idest eox quæ ad aliquid esse dicunt. Id uerbũ significat. Nihil esse quicq̃: qd ex sese cõstet: nec quod habeat uim propriam: & naturam: sed omnia prorsum ad aliquid referri: taliaq; uideri esse: qualis sit eorum species: dum uidentur: qualiaq; apud sensus nostros quo peruenerunt: creantur: non apud sese unde profecta sunt. Quum hæc autem cõsimiliter: tã pyrrhonii dicant q̃ academici: differre tamen inter sese: & pp alia q̃dam: & uel maxime propterea existimati sunt: q academici qdem ipsum illud nihil posse cõprehendi: quasi cõprehendunt: & nihil posse decerni: quasi decernunt. Pyrrhoni ne id quidem ullo pacto uideri uerum dicunt: q nihil esse uerum uidetur.

Quod mulieres Romæ p herculẽ nõ iurauerint: neq; uiri per Castorẽ. Cap. vi.

i N ueteribus scriptis neq; mulieres Romanæ p Herculẽ deierãt: neq; uiri p Castorem. Sed cur ille non iurauerunt Herculem obscurum non est: nam herculano sacrificio abstinent. Cur autem uiri Castorem iurantes non appellauerunt: non facile dictum est. Nusq̃ igitur inuenire est apud idoneos quidẽ scriptores: aut me hercules fœminam dicere: aut me castor uirum. Aedepol autẽ: quod

Aedepol

iusiurandum per Pollucem est: & uiro & fœminæ cõmune est. Sed M. Varro asseuerare antiquissimos uiros: neq; per castorem: neq; per pollucem deierare solitos: sed id iusiurandum fuisse tm̃ fœminarum ex initiis eleusinis acceptum. Paulatim tamen inscitia antiquitatis uiros dicere ædepol cœpisse: factumq; esse ita dicẽdi morem me castor a uiro dici nullo uetere scripto inueniri.

Verbis antiquissimis: relictisq; & desitis minime utendum. Cap. vii.

u Erbis uti: aut nimie obsoletis exculcatisq;: aut insolẽtibus nouitatisq; duræ
& illepidæ par esse delictũ uĩ. Sed molestius equidem: culpatiusq; eẽ arbi
tror uerba noua ĩcognita: inaudita dicere q̃ inuulgata & sordẽtia. Noua ãt
uideri dico ẽt ea quæ sunt inusitata: & desita: tametsi sint uetusta. Est adeo id uicium
plerũq; seræ eruditiõis: quã græci οψιμαθιαν .i. tardidiscẽtiã appellãt: ut qđ nunq̃ di
diceris: diu ignoraueris: quũ id scire aliquãdo cœperis magnifacias. Quo in loco quũ
q;: & quacunq; in re dicere: ueluti Romæ nobis præsentibus: uetus celebratusque ho-
mo in causis: sed repẽtina & quasi tumultuaria doctrina præditus: quum apud præfe
ctum urbis uerba faceret: & dicere uellet inopi quendam: miseroq; uictu uiuere & fur
fureum panẽ esitare: uinumq; eructum: & fetidum potare. Hic ĩquit eques romanus
apludam edit: & floces bibit. Aspexerunt omnes qui aderant alius alium: primo tri-
stiores turbato: & requirente uultu: quidnam illud utriusq; uerbi foret. Post deinde q̃
si nescio quid thusce: aut gallice dixisset uniuersi riserunt. Legerat autem ille apludã — apluda
ueteres rusticos frumenti furfurem dixisse. Idq; a Plauto in comœdia: si ea Plauti est:
quæ astraba inscripta est: positum esse. Item floces audierat prisca uoce significare ui- — Floces
ni fecem e uinaceis expressam sicut fraces ex oleis. Idq; apud Cecilium in polymenis — uini.
legerat: eaq; sibi duo uerba ad orationum ornamẽta seruauerat. Alter quoq; a lectio — Fraces
nibus: id genus paucis απειροκαλοσ: idest infinitus: & insolens: & ineruditus: quum — olei.
aduersarius causam differri postularet inquit succurre. Quonam usq; nos bouinator
hic demoretur: atq; id uoce magna ter quaterue inclamauit Bouinator. Cõmurmura
tio fieri cœpta est a plerisq; qui ad erant: quasi monstrum uerbi admirantibus. At ille — Bouina
iactans & gestiens. Non enim Lucilium inquit legistis: qui tergiuersatorem bouina- — tor.
torem dicit. Est autem in Lucilii .xi. uersus hic.
Hic strigosus: bouinatorq; ore improbus duro.

¶ Quid senserit: dixerit. M. Cato De albino: qui homo romanus græca orõne res ro
manas uenia sibi ante eius linguæ imperitiæ petita composuit. Cap. viii.

i Vste uenusteq; admodũ reprehendisse dicit Au. Albinũ. M. Cato albin9 — Aulus
qui cũ. L. Lucullo consul fuit res romanas orõne græca scriptitauit. In eius — Albinus.
historiæ principio scriptum est ad hanc sententiam. Neminẽ successere sibi — M. Cato
conuenire siquid in his libris parum composite: aut minus eleganter scriptum foret.
Nam sum inquit homo romanus natus in latio græca oratio a nobis alienissima est.
Ideoq; ueniam: gratiamq; male existimationis: siqd esset erratum postulauit: eã quũ
legisset. M. Cato. Ne tu inquit Aule nimium nugatores: quum maluisti culpam de
precari: q̃ culpa uacare. Nam petere ueniam solemus: aut quum imprudentes errraui
mus: aut quum compulsi peccauimus. Tibi inquit oro te quis perpulit ut id cõmitte
res: quod prius q̃ faceres: peteres ut ignosceretur. Scriptum est hoc in libro Cornelii
Nepotis de illustribus libris.

¶ Historia de legatis Mileti & Demosthene rhetore in libris Critolai repta. Cap. ix.

c Ritolaus scripsit legatos mileto publicæ rei causa uenisse athenas fortasse
an dixerit auxilii petẽdi gratia. Tum q ꝓ sese uerba facerent quos uisum
erat aduocasse. Aduocatos uti erat mẽdatũ: uerba ꝓ milesiis a populũ fe- — Demo-
cisse Demosthenem milesioꝝ postulatis acriter rñdisse: neq; milesios auxilio dignos — sthenes
neq; ex republica id esse cõtendisse. Rẽ in posterũ diem prolatam. legatos ad Demo-
sthenẽ uenisse: magnoq; opere orasse uti cõtra ne diceret. Eũ pecuniã petiuisse: & quã

tum petiuerat: abstulisset. Postridie quũ res agi denuo cœpta eẽt. Demosthenẽ lana multa collũ: ceruicesq; circũuolutũ ad populũ prodisse: & dixisse se σʋνάγχην.i. anginã pati. Eo cõtra milesios loqui nõ quire. Tũ e populo unũ exclamasse. Non σʋνάγχην.i. anginã: q; Demosthenes pateret: sed ἀργυράγχην.i. argentãginã esse. Ipse ẽt Demosthenes: ut itidẽ Critolaus refert: nõ id postea cõcelauit: quin gloriæ quoq; sibi assignauit. Nã quũ interrogasset Aristodemũ actorẽ fabulaꝝ q̃tum mercedis uti ageret accepisset: & Aristodemus talẽtũ rñdisset. At ego plus iqt accepi ut tacerem.

Aristodemus

¶ Quod. C. Gracchus in oratione sua: historiã infrascriptã Demadi rhetori: non Demostheni attribuit: uerbaq; ipsius. C. Gracchi relata. Cap. x.

q Vod ĩ capite supiorĩ a Critolao scriptũ eẽ diximꝰ: sup Demosthene: id. C. Gracchus ĩ orõne: qua legẽ aufeiã dissuasit ĩ Demadẽ cõtulit uerbis hisce. Nã uos qrites: si uelitis sapiẽtia: atq; uirtute uti: & si quæritis: neminẽ nostrũ ĩuenietis sine precio huc ꝓdire. Oẽs nos: qui uerba facimus: aliqd petimus. Neq; ullius rei cã quisq̃ ad nos prodit: nisi ut aliqd auferat. Ego ipse: qui apud uos uerba facio: uti uectigalia uestra augeatis: quo facilius uestra cõmoda: & rẽpublicam administrare possitis: nõ gratis ꝓdeo. Veꝝ peto a uobis: nõ pecuniã: sed bonam existimationẽ: atq; honorẽ. Qui ꝓdeũt dissuasuri: ne hanc legẽ accipiatis: petũt nõ honorẽ a uobis: ueꝝ a Nicomede pecuniam. Qui suadent ut accipiatis: ii quoq; petũt nõ a uobis bonam existimationẽ: ueꝝ a mithridate rei familiaris suæ præcium: & premiũ. Qui aũt ex eodẽ loco atq; ordine tacent: ii uel acerrimi sunt. Nã ab oĩbus precium accipiunt: & oĩs fallunt. Vos quũ putatis eos ab his rebus remotos esse: impartitis bonam existimationem. Legationes aũt a regibus: quũ putãt eos sua causa reticere: sumptus atq; pecunias maximas præbent uti: ut in terra grecia. Quo ĩ tempore tragœdus gloriæ sibi ducebat: talentum magnum: ob unam fabulam datum esse: homo eloquẽtissimus ciuitatis suæ Demades ei respondisse dicitur. Mirum tibi uidetur: si tu eloquẽdo talentum quæsisti. Ego ut tacerem: decem talenta a rege accepi. Ibidem nunc isti precia maxima ob tacendum accipiunt.

Mentiri Mẽdaciũ dicere

¶ Verba. P. Nigidii: qbus differre dicit: mentiri & mendacium dicere. Cap. xi.

u Erba sunt hæc ipsa. P. Nigidii hominis in studiis bonaꝝ artiũ præcellẽtis. Quẽ. M. Cicero ingenii doctrinaꝝq; noĩe: sũme reueritus ẽ. Inter mendaciũ dicere: & mentiri distat. Qui mẽtit̃ ipse nõ fallit̃: sed alterũ fallere conatur. Qui mendaciũ dicit: ipse fallitur. Itẽ hoc addidit: qui mentitur inqt fallit quantũ in se est. Itẽ hoc quoq; sup eadẽ re dicit. Vir bonus inqt præstare debet: ne mentiatur. Prudens: ne mendaciũ dicat. Alteꝝ incidat in hominẽ alteꝝ nõ. Varie mehercle: & lepide Nigidius tot sententias in eandem rem: q̃si aliud: atq; aliud diceret: disperauit.

Chrysippus. Diodorꝰ Cronus

¶ Quod Chrysippus philosophus omne uerbum ambiguum: dubiumq; esse dicit Diodorus contra nullum uerbum ambiguum esse putat. Cap. xii.

c Hrysippꝰ ait: oẽ uerbũ ambiguũ natura eẽ qm̃ ex eodẽ duo uel plura accipi possunt. Diodorꝰ ãt cui Crono cognomẽtũ fuit. Nullũ iqt uerbũ ẽ ambiguũ: nec qs̃q̃ ambiguum dicit: aut sentit: nec tu aliud dici uideri debet: q̃ qᵈ si dicere sentit: is q dicit. At quũ ego inqt aliud sensi: tu aliud accepisti obscure magis dictũ: quã ambigue uideri põt. Ambigui. n. uerbi natura illa esse debuit: ut q diceret duo uel plura diceret. Nemo aũt duo uel plura dicit: qui se sentit unum dicere.

¶ Quid. T. Castritius de uerbis deq; sententia quadam. C. Gracchi existimauerit.

Quodq;

Quodq; esse eam sine ullo sensus emolumento docuerit. Cap.xiii.

a Pud. T. Castritiũ disciplinæ rhetoricę doctorẽ graui atq; firmo iudicio ui rum legebat᷑ oratio. C. Gracchi in. P. popiliũ. In eius orõnis principio col locata uerba sunt accuratius: modulatiusq; q̃ ueterũ oratorũ cõsuetudo fert. Ea uerba sicuti dixi cõposita hæc sunt. Quæ uos cupide per hosce annos appeti stis atq; uoluistis: ea si temere repudiaritis: abesse non põt: quin aut olim cupide ap petisse: aut nunc temere repudiasse dicamini. Cursus igit᷑ hic: & sonus rotundę uolu bilis sententiæ: eximię: nos & unice delectabat. Tanto id magis: qđ iã tunc. C. Grac cho uiro illustri: & seuero eiusmodi cõpositione fuisse cordi uidebamus. Sed. n. quũ eadem ipsa uerba sæpius petentibus nobis lectitarent᷑: admoniti a Castritio sumus: ut consideraremus: quæuis quodue emolumentum eius sententiæ foret. Neq; pate remur ut aures nostræ cadentis apte orõnis modis eblanditæ: aĩum quoq; nobis uo luptate inani perfunderent. Cũq; nos admiratione ista attẽtiores fecisset. Inspicite in quit penitus qd efficiant uerba hæc: dicatq; mihi quæso aliqs uestrũ an sit ulla huisce sententiæ aut grauitas aut gratia. Quæ uos cupide per hosce annos appetistis atq; uoluistis: ea temere si repudiaritis: abesse non põt: quin aut olĩ cupide appetisse: aut nunc temere repudiasse dicamini. Cui. n. oĩum hoĩum in mentem non uenit: id pro fecto usu uenire: ut quod cupide appetieritis: cupide appetisse: & quod temere repu diaueris: temere repudiasse dicaris At si opinor inqt: ita scriptum esset. Quæ uos p̃ hosce annos appetistis: atq; uoluistis ea nũc si repudiaritis: abesse non põt: quin aut olim cupide appetisse: aut nunc temere repudiasse dicamini. Si inqt: ita diceret᷑: gra uior. s. solidiorq; fieret sñia: & acciperet aliqd iustæ in audiendo expectationis. Nunc aũt uerba hæc cupide & temere: in q̃bus uerbis oẽ momentum rei est: non in conclu denda sñia tantum dicunt᷑: sed supra quoq; nondũ desiderata ponunt᷑. Et quæ nasci oririq; ex ipsa rei cõceptione debebat: ante oĩo q̃ res: postulat dicunt᷑. Nam qui ita dicit: si hoc feceris: cupide fecisse diceris: rem dicit sensus alicuius rõne collectam & confectam. Qui uero ita dicit: si cupide feceris. cupide fecisse diceris non longe sec⁹ dicit atq; si diceret si cupide feceris. Hæc ego inquit admonui non ut. C. Graccho uitio darem. Dii enim mentem meliorem mihi nam si q̃cquam in tam fortis facun diæ uiro uitii uel erroris esse dici potest. id omne & auctoritas eius exhausit. & uenu stas consumpsit. Sed uti caueretis ne nos facile perstringeret modulatus aliquis cur rentis facundiæ sonitus. Atq; ut uim ipsam rex uirtutemq; uerbo᷑ prius pensitare tis & siqdem grauis atq; integra & sincera sñia diceret᷑ tũ si ita uideret᷑ gressib⁹ quoq; ipsis orõnis gestibus plauderetis. Si uero frigidi & leues & futiles sensus in uerba ap te numerosq; posita includerentur non esse id secus crederetis quam cum hoĩes insi gni deformitate ad facienda ridicula imitantur histriones & gestiunt.

¶ Sobria & pulcherrima Romuli regis responsio circa uini casum. Cap.xiiii.

f Implicissima suauitate & rei & orõnis. L. Piso frugi usus ẽ in primo anna li quũ de Romuli regis uita ac uictu scriberet. Ea uerba quæ scripsit hæc sunt. Eundẽ Romulũ dicunt ad cœnã uocatũ ibi non multum bibisse q̃a postridie negociũ haberet. Ei dicũt. Romule si istuc oẽs hoĩes faciãt uinũ uilius sit. Is respõdit immo uero ca᷑ si quantũ quisq; uolet bibat: nam ego bibi quãtũ uolui. Romuli sobrietas

¶ De ludibũdo & errabũdo atq; id genus uerbo᷑ p̃ductionibus & q̃ Laberius sic amorabundam dixit ut dicitur ludibunda & errabũda. Atq; inibi q̃ Sisenna per hu

iuſcemodi uerbum noua figura uſus eſt. Cap.xv.

Amorabundus — Noia in bundus

l Aberius in lacu auerno mulierẽ amantẽ uerbo īuſitatius ficto amorabundã dixit. Id uerbũ Ceſellius Vindex in cõmentario lectionũ antiquaꝝ ex figura ſcriptũ dixit: qua ludibũda: ridibunda: & errabunda dr̃: ludens & ridens: & errãs. Terẽ.aũt. Scaurus diui Adriani tẽporibus: grãmaticus uel nobiliſſimus īter illa q̃ de Ceſelli erroribus cõpoſuit: in hoc quoq; uerbo erraſſe eũ ſcripſit: ꝗ idẽ eſſe putauerit: ludẽs & ludibũda errãs & errabũda: ridẽs & ridibũda. Nã ludibũda īquit & ridibũda & errabũda ea dr̃: quæ ludẽtem: uel ridentẽ: uel errãtem ait. aut ſimulat. Sed qua rõne Scaurus adductus ſit: ut Ceſelliũ in eo rep̃henderet: non hercle repꝛebamus. Nõ eſt. n. dubium qn hæc genere ipſo dũtaxat idẽ ſignificent. qđ ea demonſtrent a qbus ꝑducunt̃. Quid eſt aũt ludentẽ agere: uel imitari: nõ ītelligere uidere maluimus: qua inſimulare eum tanq̃ ipſum minus intelligentẽ. Quin magis Scauꝝ oportuit cõmentaria Ceſellii criminantẽ: hoc ab eo p̃teritũ reqrere qđ nõ dixerit: an qd & q̃tulũ differret a ludibũdo ludẽs: & ridibũdo ridẽs: & errabũdo errans: cæteraq; hoꝝ ſimilia? An a pꝛicipialibus uerbis paulũ aliquid diſtarent. & quã oĩo uim haberet. Particula hæc extrema eiuſmodi uocabulis addita. Hoc. n. fuit potius reqrendũ ī iſtiuſmodi figurę tractu. Sicuti reqri ſolet ī tumulẽto: & luculento: & turbulẽto: uacua ne & inanis ſic iſtec ꝑductio? cuiuſmodi ſunt: q̃ παραγωγαι .i. deductiones & deriuatiões græci dicũt. An extrema illa pꝛticula habeat aliqd ſuæ ꝓpriæ ſignificationis. Quum reprehenſionẽ aũt illã Scauri notaremus: ī memoriã nobis rediit: ꝗ Siſenna in quarto hiſtoriaꝝ eiuſdẽ figure uerbo ita uſus eſt. Populabundus inqt agros ad oppidũ puenit. Quod. ſ. ſignificat: quũ agros popularet̃: nõ ut Scaurus ī conſimilibus uerbis ait cũ populãtẽ ageret: uel cũ imitaret̃. Sed inqrẽtibus nobis quæ nam ratio & origo eſſet huiuſcemodi figuræ: populabundus: & lætabundus: & laudabũdus: et errabundus: multorũq; alioꝝ id genus uerboꝝ επηβολως. i. ingenioſe et apte hercle Apollinaris noſter ſibi uideri ait: particulam iſtã poſtremam: in qua uerba talia exeunt uim: & copiam: & quaſi abundantiam rei: cuius id uerbum eſſet demonſtrare. Vt lætabundus is dicatur: q abunde lætus ſit: & errabundus: q longo atq; abundanti errore ſit. Cęteraq; oĩa ex ea figura ita dici oſtendit: ut ꝑductio hæc & extremitas: largam & fluentem uim: & copiam declarat.

Lætabundus — Errabundus

❡Quod græcorum quorundam uerborum difficillima eſt ī latinam linguam mutatio: uelut quod græcæ dicitur πολυπραγμοσυνη. Cap.xvi.

a Diecimus ſæpe aĩum ad uocabula reꝝ nõ pauciſſima: q̃ neq; ſingulis uerbis: ut a græcis: neq; ſi maxime pluribus eas res uerbis dicamus tã dilucide tãq; apte demõſtrari latina orõne poſſunt: q̃ græci ea dicũt prius uocibus. Nup ẽt quũ allatus eſſet ad nos Plutarchi liber: & eius libri indicem legiſſem9: q erat περὶ πολυπραγμοσυνης .i. de negociatiõe & curioſitate: pcõtãti cupiã: q et lraꝝ & uocũ græcaꝝ exps fuit. Cuiuſnã liber: & q̃ de re ſcriptus eẽt. Nomẽ qdẽ ſcriptoris ſtati diximus. Rẽ de qua ſcriptũ fuit dicturi: hæſimus. Ac tũ primo: qa nõ ſatis cõmode opinabar īterp̃tatuꝝ eẽ: ſi dicerẽ de negocioſitate: aliud iſtitui apud me exqrere: qđ ut dr̃: uerbũ de uerbo exp̃ſſum eſſet. Nihil erat ꝓrſus qđ aut meminiſſem legere me: aut ſi ẽt uellẽ fingere: qđ nõ inſigniter aſpeꝝ: abſurdũ durũq; eẽt ſi ex multitudine & negocio uerbũ unũ cõpingerem. Sicuti multiiuga dicimus: & multicoloria & multiformia. Sed nõ minus illepide ita diceret̃ q̃ ſi īterpretari uoce una

uelis

uelis πολυφιλίαν.i.multorum amicitia:aut πολυτροπίαν.i.multiplices ac uarios mores:aut πολυσαρκίαν.i.corpulẽtiã. Quamobrẽ cum diutile tacitus in cogitando fuissem respõdi tandẽ nõ uideri mihi significari eam rem posse uno noie. Et iccirco iuncta oõne qd uellet græcũ id uerbũ parauerã dicere. Ad multas igit̃ res aggressio:earũq; oium rerum actio πολυπραγμοσύνη inq̃ græce dr̃ de qua hunc librũ compositũ esse inscriptio ista indicat. Tum ille opicis uerbis meis incohatis: & incõditis abductus uirtutẽ quidẽ esse πολυπραγμοσύνην.i.curiositatem. Hortat̃ inquit nos ꝑfecto nescio quis hic. Plutarchus ad negocia capessenda: & ab res obeundas plurimas cũ industria: & celeritate. Nomẽq; ipsius uirtutis de qua locutus eẽt libro ipsi:sicuti dicis nõ incõmode ꝑscripsit. Minime inq̃ uero:neq;.n.ista oĩno uirtus est cuius græco noie argumẽtum hoc libri demonstratur. Neq; id quod tu opinare: aut ego me dicere sentio:aut Plutarchus facit. Deterret.n. nos hoc quidem in libro q̃ potest maxime ab auaritia:promiscuaq; & nõ necessaria rerum eiusmodi plurimarum: & cogitatione: & petitione. Sed inq̃:tui erroris culpam esse intelligo in mea scilicet facundia:qui ne pluribus quidem uerbis potuerim non obscurissime dicere:qd a græcis perfectissime uno uerbo & planissime dicitur.

❡Quid significat in ueteribus prætorum edictis:quod flumina retanda publice redempta habent. Cap.xvij.

Dicta ueterum prætorum sedẽtibus forte nobis in bibliotheca tẽpli Traiani: & aliud quid requirẽtibus:quũ in manus icidissent legere:atq; cognoscere libitũ est. Tũ in quodã edicto antiquiore ita scriptũ inuenim9. Qui flumina retãda publice redẽpta habẽt:si quis eorum ad me adductus fuerit:qui dicat: ꝗ eũ ex lege locationis facere oportuerit:nõ fecisse. Retãda igitur qd esset quærebat̃. Dixit ibi quispiam nobiscũ sedens amicus meus in libro se Caii de origine uocabulorũ septimo legisse. Retas uocari arbores:quæ aut ex ripis fluminum corruerent:aut in alueis eorum extarent:appellatasq; esse a retibus: quod prætereuntes naues impedirẽt & quasi retinerent. Iccirco sese arbitrari:retenda flumina locari solita esse: idest purganda:nequid aut moræ:aut periculi nauibus in ea ui: gulta incidentibus fieret. Retas Retenda flumina

❡Qua pœna draco atheniẽsis in legibus quas populo Atheniensi scripsit:fures afficeret. Et qua postea Solõ: & qua item decẽuiri nostri:q.xii.tabulas scripserũt. Atq; inibi adscriptũ:ꝗ apud ægyptios furta licita: & permissa sunt. Apud lacedæmonios aũt cũ studio quoq; affectata: & pro exercitio utili celebrata. Ac ꝑterea. M.Catonis de puniendis furtis digna memoria sñia. Cap.xviij.

Draco legislator

Raco atheniensis uir bonus:multaq; esse prudẽtia existimatus iurisq; diuini & humani pitus fuit. Is draco leges:qbus atheniẽses uterent̃ primus oĩum tulit i illis legibus furẽ cuiuscũq; modi furti supplicio capitis puniẽdum esse: & alia pleraq; nimis seuere cẽsuit:sanxitq;. Eius igit̃ leges:qm̃ uidebant̃ impendio acerbiores:nõ decreto:iussoq;:sed tacito:illitteratoq; atheniensiũ cõsensu oblitteratæ sunt. Postea legibus aliis mitioribus a Solone cõpositis usi sũt. Is Solon ex septẽ aliis inclytis sapiẽtibus fuit. Is sua lege in fures:non ut draco antea mortis:sed dupli pœna uindicandũ existimauit. Decẽuiri aũt nostri q post reges exactos leges quibus populus Ro.uteretur:in.xij.tabulis scripserunt. Neq; pari seueritate in puniendis oĩum generum furibus:neq; remissa nimis lenitate usi sunt. Nã furem q manifesto furto prehẽsus esset:tũ demũ occidi ꝑmiserũt:si aut quũ faceret furtũ:nox eẽt: Solon

De furtis et pena qua fures castigabat

aut interdiu se telo: quũ præhẽderetur: defenderet. Ex cæteris aũt manifestis furibus liberos uerberari: addiciq; iusserũt ei: cui factũ furtum esset: si modo id luci fecissent neq; se telo defendissent: seruos itẽ furti manifesti prehensos uerberibus affici: & ex saxo præcipitari: sed pueros impuberes prætoris arbitratu uerberari uoluerũt: noxãq; ab his factã sanciri. Ea quoq; furta: quæ p lancem: liciumq; cõcepta essent: pinde ac si manifesta forẽt uindicauerũt. Sed nũc a lege illa decẽuirali discessum est. Nã si qs sup manifesto furto iure: & ordine expiri uelit: actio in quadruplũ dat᷑. Manifestũ autem furtum est. ut ait Masurius: qđ dephendit᷑: dum fit faciẽdi finis est quũ platum est: quo ferri cœperat. Furtim cõcepti: itẽ oblati: tripli pœna est. Sed quod sit oblatũ qđ conceptũ: & pleraq; alia ad eam rẽ: ex egregijs ueteꝝ moribus accepta: neq; inutilia cognitu: neq; iniucũda: qui legere uolent. inuenient Sabini libꝝ: cui titulus est de furtis. In quo id quoq; scriptũ est: qđ uulgo inopinatum. Nõ hoium tñ neq; rerum mouentiũ: quæ auferri occulte: & surripi possunt: sed fundi quoq; & ædium fieri furtum. Condẽnatũ quoq; furti colonũ qui fundo quẽ cõduxerat uẽdito possessiõe eius dominũ interuertisset. Atq; id ẽt. qđ magis inopinabile est. Sabinus dicit. Furem eẽ hoĩs iudicatum: qui quũ fugitiuis præter oculos domini forte iret: obtẽtu togæ tãq̃ se amiciẽs: ne uideret᷑ a domino obstitisset. Aliis deinde furis oĩbus: quæ nec manifesta appellant᷑: pœnã imposuerunt dupli. Id ẽt memini legere me in lib. Aristonis iure consulti: aut quaq̃ indocti uiri: apud ueteres ægyptios: qđ genus hoĩes cõstat ĩ artibus repiendis solertes extitisse: & in cognitiõe reꝝ ĩdagãda sagaces: furta oĩa fuisse licita & ĩpunita. Apud lacedæmonios quoq; sobrios illos: & acres uiros cuius rei nõ adeo ut ægyptiis fides lõginqua est: nõ pauci: neq; ignobiles scriptores. q moribus legibusq; eoꝝ memoriã cõdiderũt. ius atq; usus fuisse furãdi dicũt. Idq; a iuuẽtute eorũ nõ ob turpia lucra: neq; adsumptũ libidini p̃bendũ cõparandũue opulẽtiã sed ꝓ exercitio: disciplinaq; rei bellicæ factitatũ. Qđ & furãdi solertia. & assuetudo acueret. obfirmaretq; aĩos adolescentiũ: & ad ĩsidiaꝝ astus. & ad uigilãdi tolerãtiã & obrependi celeritatẽ. Etenim. M. Cato in orone. quã de p̃da militibus diuidenda scripsit uehemẽtibus: & illustribus uerbis de ĩpunitate peculatus: atq; licẽtia conquirit᷑. Ea uerba qm̃ nobis ĩpensæ placuerũt adscripsimꝰ. Fures inqt priuatoꝝ furtoꝝ ĩ neruo: atq; in cõpedibus ætatẽ agunt. Fures publici in auro atq; in purpura. Quã caste aũt: & q̃ religiose a prudẽtissimis uiris qd eẽt furtũ: definitũ sit: p̃tereundũ nõ puto. Neqs eũ solũ esse furẽ putet: q occulte tollit: aut clam surripit. Verba sũt Sabini ex libro iuris ciuilis secũdo. Qui alienã rem attrectauit: quũ id se inuito dño facere iudicare deberet: furti tenet᷑. Itẽ alio capite. Qui alienũ tacens: lucri faciendi causa sustulit: furti abstringit᷑: siue cuius sit siue nescit. Hæc quidem sic in eo: quo nunc dixi libro Sabinus scripsit: de rebus furti faciendi causa attrectatis. Sed meminisse debemus fm ea quę supra scripsi: furtũ sine ulla quoq; attrectatiõe fieri posse: sola mẽte: atq; aĩo: ut furtum fiat: annitente. Quo circa ne id quidem Sabinus dubitare se ait: quin dominus furti sit condemnandus: qui seruo suo uti furtum faceret imperauit.

¶ Auli Gelii noctium atticarum commentarii Liber Duodecimus.

¶ Disertatio Phauorini philosophi: qua suasit nobili fœminæ ut liberos quos pepe⸗rissẽt: non nutricũ adhibitaꝝ: sed suo sibi lacte aleret. Caput. i.

Nunciatum

Vnciatū quondam est Phauorino philosopho nobis præsentib9 uxorē auditoris: sectatorisq; sui paululū ante enixā auctumq; eū esse nato filio Eamus inqt: & puerperā uisum & patri gratulatū. Is.n.erat loci senatorii ex familia nobiliore: Imus una & q̄ tū ade ramus: Prosecutiq; eū sumus ad domū: quo pergebat: & cū eo si mul introgressi sumus. Tū in primis ædibus cōplexus hoiem: cō gratulatusq; assedit atq; ibi pcontatus est q̄ diutinū puerperiū: & quā laboriosi nix9 fuissent. Puellāq; defessam labore: ac uigilia somnū cape cognouit: fabulari instituit plixius. Et nihil inqt dubito: quin filiū lacte suo nutritura sit. Sed quū mater puel- læ parcēdum esse ei diceret: adhibendasq; puero nutrices: ne ad dolores: quos in eni- tendo tulisset: munus quoq; nutricatiōis graue ac difficile accederet. Oro te inqt mu lier sine eam totā integrā esse matrē filii sui. Quod est.n.hoc cōtra naturā impfectū atq; dimidiatū matris genus peperisse: ac statim a sese abiecisse? Aluisse in utero san- guine suo nescio quid quod non uideret nō alere suo lacte: quod uideat iam uiuentē: iam hoiem: iam matris officia implorantē. An tu quoq; inquit putas naturā fœmi- nis: mămaꝝ ubera: quasi quosdam uenulos uenustiores: non liberoꝝ alendorū: sed ornandi pectoris cā dedisse? Sic.n.quid a uobis.s.abest: pleræq; istæ pdigiosæ mulie res: fontē illum sanctissimū corporis generis humani educatorem arefacere & extin guere cū piculo quoq; auersi corruptiq; lactis laborant tanq̄ pulchritudinis sibi insi- gna deuenustet. Quod quidē faciunt eadē uecordia quā quibusdā cōmenticiis frau- dibus nitunt̄. ut fœtus quoq; ipsi in corpore suo cōcepti aboriant̄: ne æquor illud uē tris irrugetur: ac de grauitate oneris: & labore partus fatiscat: quod quū sit publica detestatione: cōmuniq; odio dignū in ipsis hoiem primordiis: dū fingit̄: dum aiatur inter ipsas artificis naturæ manus interfectū ire: quantulū hinc abest: iam pfectū: iā genitū: iam filiū pprii: atq; consueti: atq; cogniti sanguinis alimonia priuare? Sed ni hil interest (hoc.n.dicitur) dum alat̄: & uiuat cuius id lacte fiat. Cur igitur iste qui hoc dicit: si in capessendis naturæ sensibus tam obsurduit: non id quoq; nihil iteresse putat: cuius in corpe: cuiusq; ex sanguine concretus hō: & coalitus sit? An qui a spiri tu multo: & calore exalbuit: non idem sanguis est nunc in uberibus cum utero fuit? Nonne hac quoq; in re solertia naturæ uidens est: q, postea quā sanguis ille opifex in penetralibus suis omne corpus hominis finxit: aduentante iam partus tpe in super- nas se partis profert: & ad fouenda uitæ: atq; lucis rudimenta præsto est & recens na tis, notum & familiarem uictum offert? Quamobrē non frustra creditum est: sicu- ti ualeat ad fingendas animi: corporisq; similitudines uis: & natura seminis: nō sexus ad eandem rem: lactis quoq; ingenia & pprietates ualere. Neq; in hoibus id solum: sed in pecudibus quoq; animaduersum. Nam si ouium lacte hædi: aut capraꝝ agni alerentur: constat ferme in his: lanam duriorē: in illis capillum gigni teneriorem. In arboribus ēt: & frugibus maior plerunq; uis: & potestas est ad eaꝝ indolem: uel de- trectandam: uel augendam: aquaꝝ atq; terrarum: quæ alunt: quam ipsius quod ia- citur seminis. Ac sæpe uideas arborem lætam: & nitētem in locum alium transposi- tam deterioris terræ succo deperisse. Quæ malum igit̄ ratio est nobilitatē istam na- ti modo hois: corpusq; & animum: bene ingeniatis primordiis incohatum: insitiuo degeneriq; alimento lactis alieni corrumpere? Præsertim si ista: quā ad præbendum lac tunc adhibebitis; aut serua: aut seruilis: & ut plerūq; solet: externæ: & barbaræ na

Quanta uis lactis

tionis: si improba: si informis: si impudica: si temulenta est. Ná plerunq; sine discrimine: quæcunq; id temporis lactãs est: adhiberi solet. Patiemur ne igit̃ infantẽ hunc nostrum pernitioso contagio infici: & spiritum ducere in animum: atq; i corpus suũ ex corpore & animo deterrimo. Id hercle ipsum ẽ quod sæpenumero miramur: quosdam pudicarum mulierum liberos: parẽtum suoꝝ: neq; corporibus neq; aĩs similes existere. Scite igit̃ & perite noster Marro. ꝙ quum uersus illos homeri cõsectamur.

ουκαρασοιγε πατηρ ην ιπποτα πηλευσ
ου Δεθετισ μητιρ γλαυκι Δεσετικτε θαλασσα
πετραι τιλιβατοι οτι τοι νοοσ εσιν απηνησ: Idest
Non eques ipse pater fuerat tibi mehercle pelcus.
Non rhetis est genetrix: graucum te protulit equor
Aeriæq; rupes: mens ꝙ tibi dura: feroxq; est.

Haud portionem solã tanq̃ illam quam ille sequebat̃: sed alituram quoq; færam: & sæuam criminatus ẽ. Addit.n.hoc de suo. Hircaneq; admorũt ubera tigres. Q m̃ ui delicet in moribus inolescẽdis magnã fere ptem ĩgeniũ altricis & natura lactis tene. Quæ iã a principio ĩbuta paterni seminis cõcretione: ex mr̃is ẽt corpore & aĩo reticẽtẽ indolẽ configurat. Et pter hæc aũt: qs illud ẽt negligere: aspnariq; possit: ꝙ q̃ ptus suos deserunt: ablegãtq; a sese aliis nutriẽdos dedũt: uinculũ illud coagulũq; aĩ atq; amoris: quo parẽtes cũ filiis natura cõsociat: interscindunt: aut certe quidem diluũt deterũtq;. Nã ubi infantis aliorsũ dati: facta ex oculis amolitio ẽ: uigor ille maternæ flagrãtiæ sensim atq; paulatim restinguit̃. Oĩsq; impatiẽtissimæ solicitudinis strepitus cõsilescit. Neq; multo minor a mãdati ad nutricẽ aliã filii quã morte amissi obliuio est. Ipsius quoq; infantis affectio animi: amoris cõsuetudinis in ea sola unde aliter occupatur: & pinde ut ĩ expositis usu uenit: matris quę genuit: neq; sensum ullũ: neq; desideriũ capit: Ac ppea oblitteratis & abolitis natiuæ pietatis elementis quicqd ita educati liberi amare patrem & matrem uidentur: magnam fere ptem: non naturalis ille amor ẽ: sed ciuilis & opinabilis. Hæc phauorini dicentẽ audiui græca orõne. cui9 sñias cõis utilitatis gr̃a: q̃tũ meminisse potui. rettuli. Amœnitates uero & copias ubertatesq; uerboꝝ: latina oĩs facũdia uix qdem idipisci potuerit: mea nequaq̃.

❡ Quod Anneus Seneca iudicans de Qu. Ennio: deq;. M. Tullio leui: futiliq; iudicio fuit. Cap. ii.

Seneca

De Anneo Seneca partim existimãt: ut de scriptore minime utili. Cuius libros attingere: nullum præcium operæ sit. Quod oratio eius uulgaris uideatur: & pro trita. Res atq; sententiæ: aut ut inepto: inaniq; impetu sint: aut ut leui: & quasi dicaci argutia. Eruditio autem uernacula & plebeia: nihilq; ex ueterum scriptis habens: neq; gratię: neq; dignitatis. Alii uero elegãtiæ quidẽ uerbis parum esse non inficias eunt. Sed & reꝝ quas dicat: sñiam doctrinamq; ei nõ deesse dicunt: & in uitiis moꝝ obiurgandis: seueritatem grauitatemq; nõ inuenustam. Mihi de omni eius ingenio: deq; omni scripto iudicium censoręq; facere non necessium est. Sed quod de. M. Cicerone: &. Q. Ennio: &. P. Virgilio iudicauit: ea res cuiusmodi sit ad considerandũ ponemus. In libro.n.xxii. epistolaꝝ moralium: quas ad Luciliũ cõposuit: de ridiculos uersus. Q. Ennium de Cethego antiquo uiro fecisse hos dicit.

Dictus tollis popularibus olim
Qui quum uiuebant homines: atq; æuum agitabant.

Contra Senecam Gellius nota

Flos delibatis populis: & suada medulla.
Ac deinde scribit de iisdem uersibus uerba hæc. Admiror eloquẽtissimos uiros & deditos Ennio ꝓ optimis ridicula laudasse. Cicero certe inter bonos eius uersus: & hos refert. Atq; id ẽt de Cicerone dicit. Non minor inquit fuisse qui hos uersus scriberet: quum fuerit qui laudaret. Nisi forte Cicero summus orator agebat cãm suam: & uolebat hos uersus uidere bonos. Postea hoc ẽt addidit insulsissime. Apud ipsum quoque inquit Ciceronem inuenies ẽt in prosa orõne q̃dam: ex quibus intelligas illũ nõ perdidisse opam. q̃ Ennium legit. Ponit deinde quę apud Ciceronẽ rephendit: quasi enniana: q̃ ita scripserit in libris de repu. ut Menelao laconi q̃dam fuit suauiloquens iocuuditas. Et quod alio in loco dixerit. Breuiloquentiam in dicendo colat. Atq; ibi nugator homo Ciceronis errores deprecatur & non fuit inqt Ciceronis hoc uitiũ sed tpis. Necesse erat hæc dici: quũ illa legerent. Deinde ascribit Ciceronẽ hæc ipsa interposuisse: ad effugiendã infamiã nimis lasciuæ orõnis & nitidæ. De uirgilio quoq; in eodem loco uerba hæc posuit. Virgilius quoq; noster nõ ex alia causa duros quosdã uersus & enormes: & aliqd supra mensuram trahẽtis interposuit: q̃ ut Ennianus populus agnosceret in nouo carmine antiquitatis aliqd. Sed iã uerboꝝ Senecæ piget. Hæc tñ inepti: & insipidi: & insulsi hoĩs ioca non præteribo. Quidnã sunt inqt tam magni sensus. Q. Ennii: ut licet scripti sint inter hircosos: possunt tñ inter unguentatos placere. Et quũ rephendisset uersus quos supra de Cethego posuimus: qui hmõi inquit uersus amant liceat sibi & eosdem admirari: & Sotherici lectos. Sane Seneca uideatur lectione: ac studio adolescentiũ: qui horrorem coloremq; ueteris orationis Sotheri lectis compararit: quasi minimæ. s. grãæ & relictis iam contemptisq;. Audies tñ cõmemorari: ac referri pauca quædã: quæ ipse idem Seneca benedixerit. Quale est illud quod in hoĩem auaꝝ & auidũ: & pecuniæ sitientem dixit. Quid. n. refert q̃tum habeas? multitudo illud plus est: q̃d non habes. Bene hoc sane bene: Sed adolescentium indolem: non tam iuuãt quæ benedicta sunt: q̃ inficiũt: q̃ pessimæ. Multoq; magis: si & plura sint: quæ deteriora sunt. Et quædã in his non ꝓ ενθυμηματι .i. cõmentatione aliqua rei paruæ ac simplicis: sed in re ancipiti ꝓ consilio dicuntur.

breuiloquentia

¶Lictoris uocabulum qua ratione cõceptum ortumq; sit: & super eo diuersæ sententiæ Valgi Ruffi: & Tullii Ciceronis liberti acceptæ. Cap. iii.

u Algius Ruffus in secundo libroꝝ: quos inscripsit de rebus p epistolã q̃sitis: lictorẽ dicit a ligãdo appellatũ esse q̃ quum magistratus populi Romani uirgis: quempiam uerberari iussissent: crura eius: & manus uincirique a uiatore solita sint. Isq; qui ex collegio uiatoꝝ officiũ ligãdi haberet: lictor sit appellatus utiturq; ad eam rem testimonio. M. Tullii uerbaq; eius refert ex oratiõe: q̃ dicta est ꝓ. C. Rabirio: Lictor inquit colliga manus. Hęc ita Valgius: & nos sane cũ illo sentimus: Sed Tyro Tullius. M. Ciceronis libertus lictorem uel a lino uel a licio dictum scripsit Licio. n. transuerso: quod liniũ appellat: qui magistratibus inqt præministrabant. cincti erant. Si quis autem est: qui propterea putet probabilius esse quod Tyro dixit: q̃m prima syllaba in lictore: sicuti in licio producta est. & in eo uerbo: quod est litigo correpta est: nihil ad rem istam pertinet. Nam sic a ligando lictor: ut a legendo lector: & a uincendo uictor: & a tuendo tutor: & a struendo strictor: productis quæ corripiebantur uocabulis dicta sunt.

Lictor.

¶Ex. Q. Ennii septimi annalium uersus quibus depingitur finiturq; ingeniũ: com-

tasq; hominis minoris erga amicum superiorem. Cap.iiii.

d Escriptum: definitumq; est a. Q. Ennio in annali septimo graphice admodum: siteq; sub historia gemini Seruilii uiri nobilis: quo ingenio: qua comitate: qua modestia: qua fide: qua linguæ parsimonia: qua loquendi opportunitate: quanta re[rum] antiqua[rum]: morumq; uete[rum]: ac nouo[rum] scientia: quantaq; seruandi tuendiq; secreti religione. Qualibus deniq; ad minuendas uitæ molestias: fomentis: leuamentis: solatus amicum esse conueniat hois genere: & fortuna supioris. Eos uero uersus non minus frequenti: assiduoq; memoratu dignos puto: q̄ philosophorum de officiis decreta. Ad hæc odor quidam uetustatis in his uersibus tā reuerendus est: suauitas tam impromiscua: tamq; ab omni fuco remota est: ut mea quidem sententia pro antiquis sacratisq; amicitiæ legibus obseruandi: tenendi: colendiq; sint. Quapropter ascribendos eos existimaui. Siquis iam statim desideraret.

Hocce locutus: uocat: qui cum bene sæpe libenter
Mensam sermonesq; suos: rerum suarum
Comiter impartit: magna cum lapsa diei
Pars foret: e summis rebus: paruisq; regundis
Parte fuisset: de paruis: summisq; gerendis
Consilio: induforo: lato: sanctoq; senatu
Cui res audacter magnas: paruasq;: iocumq;
Eloqueret: quæ tincta malis: & quæ bona dicto
Euomere: siquid uellet tutoq; locaret.
Quo quum multa uolup. ac gaudia: clamq; palamq;
Ingenium cui nulla malum sententia suadet:
Vt faceret facinus leuis: haud malus: idem
Doctis: fidelis: suauis homo: facundus: suoq;
Contentus: atq; beatus: scitus: secunda loqueres: in
Tempore commodus: & uerborum uir paucorum;
Multa tenens antiqua: sepulta & sæpe uetustas
Quæ facit: & mores ueteresq;: nouosq; tenentem:
Multorum ueterum leges: diuumq; hominumq;
Prudentem: qui multa loquiue: tacereue posset.

Hunc inter pugnas compellat seruilius sic. T. Helium Scillonem dicere solitū fuerunt. Q. Ennium de semetipso hæc scripsisse: picturamq; istam morū & ingenii ipsius. Q. Ennii factam esse.

¶ Sermo Tauri philosophi de modo atq; ratione tolerandi doloris: secundum stoicorum decreta. Cap.v.

lebadia q Vum delphos ad Pythia: conuentū totius ferme græcie uisendū philosophus Taurus iret: nosq; ei comites essemus: inq; eo itinere lebadiā uenissemus q[d] est oppidū atticū: in terra boetia. Affert ibi ad Tau[rum] amicū eius quempiā nobilem in stoica disciplina philosophū ægra ualitudine oppressum decūbere: Tūc omisso itinere: quod alio maturandū erat: & relictis uehiculis: pgit eū ꝓpere uidere. Nosq; de more: quē in locū cūq; iret: secuti sumus. Et ubi ad ædes: i quibus ille ægrotus erat puenimus: uidemus hoīem doloribus: cruciatibusq; allabi. q[d] græci χωλον. i. laxum intestinū dicunt: & febri simul adrapida afflictari: gemitusq;

ex eo

ex eo compressos erumpere: spiritusq; & anhelitus e pectore eius euadere: non dolorem magis indicantes: q̃ pugnam aduersus dolorem. Post deinde quum Taurus & medicos accersisset: collutusq; de facienda medela esset: & eum ipsum ad retinendã patientiam testimonio tollerantiæ: quam uidebat: perhibito stabilisset: egressiq; deinde ad uehicula: & ad comites rediremus. Vidistis inquit Taurus: nõ sane iucundũ spectaculum: sed cognitu tamen utile congredientes: compugnantesq; philosophũ & dolorem. Iacebat uis illa: & natura morbi. quod erat suum: distractionem: cruciatumq; membrorum. Faciebat contra ratio: & natura animi quo erat æq; suũ. Præpetiebatur: & cohibebat: coercebatq; ĩtra sese uiolẽtias effrenati doloris. Nullos eiulatus nullas complorationes: ne ullas quidem uoces indecoras edebat. Signa tamen quædam (sicut uidistis) existebant uirtutis & corporis de possessione hominis pugnantium. Tum e sectatoribus Tauri iuuenis in disciplinis philosophiæ non ignarus. Si tanta inquit doloris acerbitas est: ut contra uoluntatẽ: contraq; iudicium animi nitatur: in uitiũq; hominem cogat ad gemendum: confitendumq; de malo morbi sæuiẽtis: cur dolor apud stoicos indifferens esse dicit̃: non malum? Cur deĩde aut stoicus homo cogi aliquid potest: aut dolor cogere: cũ & dolorem stoici nihil cogere: & sapien em nihil cogi posse dicant? Ad ea Taurus uultu iam ꝓpemodum lætiore: delectatus. n. iam uidebat̃: illecebra quæstionis. Si iam amicus inqt hic noster meli⁹ ualeret: gemitus eiusmodi necessarios a calumnia defendisset: & hanc opinor tibi quæstionem dissoluisset. Me aũt scis cum stoicis nõ bene cõuenire: uel cũ stoica potius disciplina. Est. n. pleraq; & sibi & nobis incõgruens sicuti in libro quem sup ea re cõposuimus declaratur. Sed ut tibi a me mos gerat̃: dicã ego indoctus ut aiunt: & apertius q̃ fuisse dictum puto sinuosius: atq; solertius: si qs nunc adesset stoicorũ. Nosti. n. credo uerbũ illud uetus et peruulgatum αμανθεσε ροντπωσ ειπε. και σαφεσερων λεγε. i. indoctus rudiusq; quodãmodo loquere: et apertius ac clarius fare: atq; hinc exorsus de dolore: atq; gemitu stoici ægrotãtis ita disseruit. Natura inqt oĩum rerum: q̃ nos genuit induit nobis: inoleuitq; in ipsis statim principiis: qbus nati sum⁹: amorẽ nostri: & charitatẽ ita prorsus ut nihil quicq̃ esset carius pẽsiusq; nobis: q̃ nosmetipsi. Atq; hoc esse fundamentũ rata est conseruãdæ hoĩum ꝑpetuitatis: si unusquisq; nostrũ: simulatq; editus in lucẽ foret: harum prius rerum sensuum: affectionẽq; caperet: q̃ a ueteribus philosophis ταπρω τακαταφυσιν. i. ſm naturam prima appellata sunt: ut oĩbus scilicet corpis sui cõmodis gauderet: ab cõmodis in oĩbus abhorreret. Postea ꝑ incremẽta ætatis exorta a seminibus suis rõ est: & utẽdi cõsilii reputatio: & honestatis utilitatisq; uere contẽplatio: subtiliorq; & exploratior cõmodorum delect⁹: atq; ita præ cæteris oĩbus enituit: & ꝓfulsit decori & honesti dignitas. Ac si ei retinẽdæ obtinẽdęue incõmodũ extrisecus aliqd obstaret: cõtẽptũ est. Neq; aliud esse uere & simpliciter bonũ: nisi honestũ. Aliud quicq̃ malũ: nisi qd turpe esset existimatũ ẽ. Reliqua oĩa quæ in medio forent: ac neq; honesta essent: neq; turpia: neq; bona esse: neq; mala decretũ est. Productiones tñ: & relationes suis quæq; momentis distinctę diuisæque sunt. Quæ προηγουμενα καὶ αποπροιγουμενα ipsi uocant. Propterea uoluptas quoq;: & dolor quod ad finem ipsum bene beateq; uiuendi pertinet: & in mediis relicta: & neq; in bonis: neq; in malis iudicata sunt. Sed enim qm̃ hic primis sensibus doloris uoluptatisq; ante consilii & rationis exortum recẽs natus homo imbutus est: & uoluptati quidam natura conciliatus: a dolore autẽ quasi a graui quo-

dam inimico adiunctus: alienatusq; est: iccirco affectiones istas primitus penitusq; inditas: ratio post addita couellere: obstirpare: atq; extinguere uix potest. Pugnat at cum iis semper: & exultātes eas opprimit: obteritq;: & parere sibi atq; obedire cogit. Itaq; uidistis philosophum ratione decreti sui nixum cum petulantia morbi: dolorisq; exultantia colluctantem: nihil cedentem: nihil confitentem: neq; ut pleriq; dolentes solent eiulantem: atq; lamentantem: ac miser sese & infelicem appellantē: sed acres tm̄ anhelitus & robustos gemitus edentem: signa atq; indicia non uicti: neque oppressi a dolore: sed uincere eum: atq; opprimere enitētis. Sed haud scio inquit: an dicat aliquis: ipsum illud quod pugnat: quod gemit: si malū dolor non est cur necesse est gemere & pugnare? Quod.n. omnia quę non sunt mala: molestia quoq; omni non carent: sed sunt pleraq; noxa quidam magna: & pernicie priuata: quia non sunt turpia. Contra naturæ tm̄ mansuetudinē: lenitatemq; opposita sunt: & infesta: p obscuram quandam ipsius naturæ consequentiā. Hęc ergo uir sapiens tolerare: & cōtari potest non oīno sensum sui amittere potest. αναλγησια. i. indolentia. n. atq; απαθεια. i. impassibilitas: non meo tm̄ inquit: sed quorundam ēt ex eadem porticu prudētior hoīum: sicuti iudicio. Panętij grauis atq; docti uiri īprobata: abiectaq; est. Sed cur contra uoluntatem suam gemitus facere cogitur philosophus stoicus: quē nihil cogi posse dicunt. Nihil sane potest cogi uir sapiens: quum est rationis obtinendę locus. Quū uero natura cogit: rō quoq; a natura data cogitur. Quærere ēt si uidetur: cur alicuius manu ad oculos suos repente agitata inuitus coueniat? Cur fulgēte cælo a luminis iactu: non sua sponte: & caput: & oculos declinet? Cur tonitru uehemētius facto sensim pauescat? Cur sternutamentis quatiatur? Cur aut in ardoribus solis æstuet: aut cur in pruinis īmanibus obrigescat? Hæc etenim: & pleraq; alia nō uoluntas: non consiliū nec ratio moderatur: Sed naturę necessitatisq; decreta sunt. Fortitudo aūt non ea est: quæ contra naturam mōstri uice nititur: ultraq; modum eius egredit: aut stupore animi: aut īmanitate: aut quadā misera & necessaria in ppetiendis doloribus exercitatione. Qualē fuisse accepimus ferum quendā in ludo Cæsaris gladiatorē: qui quū uulnera eius a medicis execrabant. ridere solitus fuit. Sed ea uera: & proba fortitudo est: quā maiores nostri scientiā esse dixerunt & rer tolerādar & non tolerandar. Per quod apparet esse quædam intolerabilia: quibus fortes uiri: aut obeundis abhorreant: aut sustinēdis. Quum hęc Taurus dixisset: uidereturq; in eandem rem plura etiam dicturus peruentum est ad uehicula & conscendimus.

Quod græci ænigma dicunt: latini antiqui scirpos appellauerunt. Cap. vi.

Aenigma
Scirpus

Quæ gręci dicunt ænigmata: hoc genus quidē ex nostris ueteribus scirpos appellauerunt. Quale est quod nuper: inuenimus phercle antiquū perq̄ lepidum tribus uerbis senarijs compositū ænigma: quo relinquimus inenarratū ut legentiū coniecturas in requirēdo accuremus. Versus tres hi sunt.

Termin9
deus

Semel minus ne: an bis minus sit: non sat scio
An utrunq; eorum: ut quondam audiui: ipsi
Dicier Ioui regi uoluit concede

Hoc qui nolet diutius apud se quærere. inueniet quid sit in. M. Varronis de sermone latino ad Marcellum secundo libro.

Quam ob causam Cn. Dolobella proconsul ream mulierem ueneficii: confitentemq; ad areopagitas reiecerit. Cap. vii.

a D Cn. Dolobellam pro consulari imperio prouinciam Asiā obtinētem: deducta mulier smyrnæa est. Eadē mulier uiꝝ & filiū eodem tpe uenenis clādatis uita interfecerat: atq; id fecisse cōfitebat̃. Dicebatq; habuisse se faciendi cām qm̄ ille idem maritus: & filius alteꝝ filiū mulieris ex uiro priore genitum adolescētem optimū: & innocentissimū exceptū īsidiis occidissent. Idq; ita esse factū controuersia nō erat. Dolobella rettulit ad cōsiliū. Nemo quisq̄ ex cōsilio sniam ferre in cā tam ancipiti audebat: q̄ & cōfessum ueneficiū: quo maritus & filius necati forent: non admittendū impunitum uidebat̃: & digna tñ pœna in hoīes sceleratos uindicatum fuisset. Dolobella eam rē Athenas ad areopagitas: ut ad iudices grauiores exercitatioresq; reiecit. Areopagitæ cognita causa: accusatorē mulieris: & ipsam quæ accusabat̃ centesimo anno adesse iusserūt. Sic neq; absolutū mulieris ueneficiū est: quod per leges nō licuit: neq; nocēs damnata punitaq;: quę digna uenia fuit. Scripta hæc historia est in libro Valerii Maximi factoꝝ: dictorumq; memorabilium. viij. areopagitarum iudicium

Reditiones in gratiā nobilium uiroꝝ memoratu dignæ. Cap. viij. Scipio

.P. Africanus superior & Ti. Gra. Tib. & C. Gracchoꝝ pater reꝝ gestaꝝ magnitudine & honoꝝ atq; uitæ dignitate illustres uiri dissenserūt sæpenumero de repu. & ea siue qua alia re non amici fuerūt. Ea simultas quū diu mansisset: & solēni die Ioui epulū libaret̃: atq; ob id sacrificiū senatus i capitolio epularetur: sors fuit ut apud eandē mēsam duo illi iuncti locarent̃. Tūc quasi diis imortalibus arbitris i cōuiuio: iouis optimi maximi dextras eoꝝ cōducētibus: repēte amicissimi facti neq; solū amicitia incepta: sed affinitas simul instituta. Nā P. Scipio filiam uirginē habēs iā uiro maturā: ibi tūc eodē i loco despōdit eā Tib. Graccho: quē ꝓbauerat: elegeratq; exploratissimo iudicii tpe dum inimicus est. Aemili9 quoq; lepidus: & Fuluius Flaccus nobili genere: amplissimisq; honoribus: & sūmo loco i ciuitate præditi odio iter se graui: & simultate diutina cōflictati sunt. Postea populus eos simul cēsores facit. Atq; illi ubi uoce præconis renūciati sunt: ibidem in cāpo statim nōdum dimissa contiōe ultro uterq;: & pari uolūtate cōiuncti: complexiq; sunt. Exq; eo die & in ipsa censura: & postea iugi cōcordia fidissime: amicissimeq; uixerūt. Gracch9

Nota Valerium maximum esse autenticum

Quæ dicantur uocabula ancipitia. Et q̄ honoris quoque uocabulum ancipiti sententia fuerit. Cap. ix.

e St plurifariā uidere: atq; aīaduertere i ueteribus scriptis pleraq; uocabula quæ nūc in sermonibus uulgi unam: certāq; rem demonstrēt: ita fuisse media & in cōi: ut significare & capere possent duas iter sese res cōtrarias. Ex qbus quædā satis nota sunt: ut tēpestas: ualitudo facin9 dolus gr̃a: idustria. Hęc. n. fere iā uulgatū est ancipitia eē: & utroq; uersus dici posse. Periculū ēt & uenenū & cōtagiū: nō uti nūc dicūtur: ꝓ malis tm̄ dicta: esse multū exemploꝝ eiusmodi repias. Sed honorē quoq; mediā uocē fuisse: & ita appellatū: ut ēt malus honos diceret̃ & significaret iniuriā id ꝑfecto rarissimum est. Q. aūt Metellus Numidicus in orōne quā de triūpho suo dixit: his uerbis usus est. Qua in re quāto uniuersi me unū antistatis: tāto uobis: q̄ mihi maiorē iniuriā atq; cōtumeliā facit qrites. Et quāto ꝓbi iniuriam facilius accipiūt: q̄ alteri tradūt: tāto ille uobis: quam gratiā mihi: peiorē honorē habuit. Nā me iiuriam ferre: uos facere uult qrites: ut hic conquestio istic uituperatio reliquat̃. Honorē inqt peiorem uobis habuit: quā gratiam mihi: cui9 uerbi snia ē: q̄ ipse quoq; supra dicit: maiore uos affecit iiuria & cōtumelia quā me. Præter

Vocabula ancipitia

Honos malus

huius autem uerbi notionem ad scribendam esse hanc sententiã ex oratione. Q. Metelli existimaui: ut definiremus Socratis esse decretum. κακιονειναι το αδικειν του αδικεσθαι. idest peius esse iniuriam facere q̃ accipere.

Quod æditimus uerbum latinum fuit. Cap. x.

Eeditim9 Editimus uerbum latinum est: & uetus: ea forma dictum: q̃ finitimus: & legitimus. Sed ꝓ eo a plerisq; nũc æditũus dicit̃: noua & cõmenticia usurpatione quasi a tuendis ædibus appellatus. Satis hoc esse potuit admonẽdi gratia dixisse: ꝓpter agrestes quosdam & indomitos certatores: qui nisi auctoritatibus adhibitis non comprimuntur. M. Varro in libro secundo ad Marcellum de latino sermone æditimum dici oportere censet magis: q̃ æditiuum: q; alterum sit recenti nouitate fictũ alteꝝ antiqua origine icorruptũ. Leuinius quoq; (ut opinor) in

claustritimus ꝓtesilaudomia claustritimũ dixit q claustri ianuæ ꝑesset: eadẽ. s. figura: qua ęditimũ dici uidebat: q ædibus ꝑest. In Verrẽ. M. Tullii in exẽplaribus fidelissimis ita inueni scriptum. Aeditimi custodesq; mature sentiũt. In libris aũt uulgaris ęditui scriptum est. Põponii fabula attellana est: quæ ita inscripta est æditimus: in qua hic uersus est.

Qui postq̃ ubi appareo: atq; æditumor in templo tuo.

T. autẽ Lucretius in carmine suo pro æditituis æditũẽtes appellat. Onerataq; passim

Cuncta cadaueribus cælestum templa manebant.

Hospitibus loca: quæ complerant æditũentes.

Errare istos q spe & fiducia latendi peccẽt: quũ latebra peccati ꝑpetua nulla sit. Et super ea re pegrini philosophi sermo ex Sophoclis poetæ sñia. Cap. xi.

Peregrin9 Philosophum noĩe peregrinum: cui postea cognomẽtum Protens factũ est uiꝝ grauem: atq; constãtem uidimus: quum athenis essemus: diuersantem in quodam tugurio extra urbem. Cumq; ad eũ frequenter uẽtitaremus: multa hercle dicere eum utiliter: & honeste audiuimus: in quibus id fuit: qđ præcipuum auditu meminimus. Virum quidẽ sapientẽ: non peccatuꝝ esse dicebat: etiam si peccasse eũ dii: atq; hoĩes ignoraturi forent. Non. n. pœnæ aut infamiæ metu non esse peccandũ: sed iusti: honestiq; studio & officio. Si qui tñ nõ essent tali uel ingenio uel disciplina ꝑditi: uti si ui sua: ac sponte facile a peccando tenerent: eos omnis tunc peccare procliuius existimabat: quum latere posse id peccatum putarẽt: impunitatemq; ex ea latebra sperarent. At si sciant inquit homines nihil omnium rerũ diutius posse celari: suppressius: prudentiusq; peccabitur. Propterea uersus istos Sophoclis prudentissimi poetarum in ore esse habendos dicebat.

προς ταυτα κρυπτε μηδενος απανθρωπων. Nota Tullius in terrio officiorum

και παντακουων πανταναπτυσσει χρονος. idest

Hic nihil occulte: quando cuncta tuens.

Et cuncta audiens: omnia reuelabit dies.

Veritas tpis filia Alius quidam ueterum poetarum: cuius nomen mihi nunc memoriæ non est. Veritatem temporis filiam esse dixit.

Faceta respõsio. M. Ciceronis a moliẽtis a se crimẽ manifesti mẽdacii. Cap. xii.

Hec quoq; disciplina rhetorica ẽ: callide & cũ astu res criminosas citra piculũ cõfiteri: ut si obiectũ sit turpe qđ negare nõ q̃at: rñsione ioculari eludas & rẽ facias risu magis dignã: q̃ crimĩe. Sicut fecisse Ciceronẽ scriptũ ẽ quũ id qđ inficiari non poterat: urbano facetoq; dicto diluit. Nã quũ emere uellet in pa-

latio domum: & pecuniā in præsens non haberet a. P. Sylla: q̄ tum reus erat: mutua sextertium uicies tacite accepit. Ea res tñ priusq̄ emeret: prodita: & in uulgus exiuit. Obiectūq; ei est: ꝙ pecuniā domus emēdæ cā a reo accepisset. Tum Cicero inopinata opprobratiōe permotus accepisse se negauit: ac domū quoq; se empturum negauit. Atq; deo inqt uerꝫ sit accepisse me pecuniā: si domum emero. Sed quum postea emisset: & hoc mēdaciū in senatū ei ab inimicis obiiceret: risit satis: atq; interridendū ακοινονιτοι idest iciuiles: inconciliati inqt hoīes estis: quū ignorātis prudētis & cauti patrisfamilias esse qd emere uelit: emptuꝝ sese negare pp cōpetitores emptionis.

Quo pacto mendacium apertum a nobis remoueri possit

¶ Intra calēdas quum dicitur: quid significet. Vtrum ante calendas: an calendis: an utrunq;. Atq; inibi quid sit in oratione. M. Tullii: intra oceanum: & intra montem Taurum & in quadam epistola: intra modum. Cap. xiii.

q Vum Romę a consulibus iudex extra ordinem datus: pronunciare intra calendas iussus essem. Apollinarē Sulpitium doctum hoīem perconctatus sum an his uerbis intra calendas ipsæ quoq; calendæ tenerent. Dixiq; ei me uidelicet datum iudicē: calēdasq; mihi ꝓductas: ut intra eū diem ꝓnunciarē. Cur inquit me potius rogas q̄ ex istis aliquē peritis: studiosisq; uiris: quos adhibere inconsiliū iudicaturi soletis. Tum illi ita ego respondi. Si aut de uetere in q̄ iure: aut recepto: aut controuerso: aut ambiguo: aut nouo: aut constituto discēdū esset: issem plane sciscitatum ad istos quos dicis. Sed cum uerboꝝ latinoꝝ sententia: usus rō exploranda sit: scæuus ꝓfecto: & cæcus ai forem: si quum haberē tui copiā: issem magis ad alium: q̄ ad te. Audiui igit inquit de ratione uerbi qd existimē. Sed eo tñ pacto: ut id facias: nō quod ego de proprietate disseruero: sed ꝙ in ea re oīum: pluriūue cōsensu obseruari cognoueris. Non enim uerboꝝ tm̄ cōem ueræ: atq; ꝓpriæ significationes longiori usu mutant: sed legū quoq; ipsaꝝ iussa: cōsensu tacito oblitterātur. Tum deinde disseruit me: & plerisq; aliis audiētibus: in hūc ferme modū. Quū dies inquit ita præfinita est: ut iudex in calendas ꝓnunciet. Occupauit iam hæc oēs opinio non esse dubiū: quin ante calendas iure ꝓnunciet. Et id tantū ambigi uideo quod tu quæras: an calendis quoq; iure ꝓnunciet Ipsum aūt uerbū sic proculdubio natū est: atq; ita sese habet: ut quum dicit intra calendas: nō alius accipi dies debeat: q̄ solæ calendæ. Nā tres istæ uoces: intra: citra: ultra quibus certi locoꝝ fines demonstrātur. singularibus apud ueteres syllabis appellant in. cis. uls: Eæ deinde particulę qm̄ paruo: exiguoq; sonitu obscurius promebant: addita est tribus oībus eadem syllaba: & quod dicebant: cis tiberim: & uls tiberim dici cœptum ē intra tiberim: & ultra tiberim. Itē ꝙ erat in accedēte eadem syllaba intra factum est. Sunt ergo hac oīa quasi contermina iunctis inter se finibus cohærentia intra oppidum: ultra oppidum citra oppidum ex qbus intra sicuti dixi in significat. Nam q dicit intra oppidum ītra cubiculum intra ferias non dicit aliud quam in oppido. in cubiculo. in feriis. Intra calendas igit non ante calendas sed in calendis: idest eo ipso die quo calēdæ sunt. Itaq; sm uerbi ipsius rationem q iussus est intra calendas pronunciare nisi calendis ꝓnunciet contra iussum uocis facit. Nam si ante id fiat non intra id ꝓnunciat. sed citra. Nescio autem quo pacto recepta uulgo interpretatio est absurdissima. ut intra calēdas significare uideat ēt citra calendas & uel ante calendas nihil enim ferme ītereſt. Atq; insuper dubitatur an calendis pronunciari possit qñ neq; ultra neq; citra sed quod inter hæc mediū est. intra calendas. i. calendis ꝓnūciandū sit. Sed nimirū cōsuetudo ui

Intra calendas

Vide iudicium de vocabulis quae usu veniunt

cit quæ quũ oĩum domina rerũ: tum maxime uerborũ est. Ea oĩa quũ Apollinaris scite per quã atq; enucleate disputauisset: tũ ego hęc dixi. Cordi inq̃ mihi fuit: priusq̃ ad te irẽ quærere: explorareq;: quonã mõ ueteres nostri pticula ista: qua de agit᷑ usi sint atq; ita inuenimus Tulliũ in tertia i Verrẽ scripsisse. Est aũt mõ locus ĩtra oceanũ iã nullus neq; tã longinquus: neq; tã recõditus: quo non p hæc tpa nostrorũ hoĩum libido: iniqtatisq; puaserit ĩtra oceanũ dicit cõtra rõnem tuã. Nã. n. uult (opinor) dicere in oceano. Terras. n. demõstrat oĩs: quæ oceano ambiunt᷑: ad quas a nr̃is hoĩbus audiri põt quæ sunt citra oceanũ nõ in oceano. Neq;. n. uideri põt insulas significare nescio quas quæ penitus eẽ intra æquora ipsã oceani dicunt᷑. Tũc Sulpitius Apollinaris renidẽs: nõ nimis hercule inargute inqt: nec ĩcallide opposuisti hoc Tullianũ: sed Cice. intra oceanũ nõ ut tu ĩterprætare citra oceanũ dixi. Quid. n. põt dici citra oceanũ esse: quũ undiq; oceanus circũscribat oĩs terras: & ambiat? Nam citra qđ est: id extra est. Qui aũt põt intra eẽ dici qđ extra est? Sed si ex una tm̃ parte orbis ocean9 foret citra oceanũ esse dici põt uel ante oceanũ. Quũ uero oĩs terras omnifariã & undiq; uersum circũfluat nihil citra eum est: sed undarũ illius ambitu terris oĩbus conuallatis: in medio eius sunt: oĩa quæ intra oras eius inclusa sunt. Sicuti hercle sol non citra cælũ uertitur: sed in cælo & ĩtra cælũ. Hæc tũc Appollinaris scite: acuteq; dicere uisus est: Sed postea i lib. M. Tullii epistolarũ ad Ser. Sulpitiũ sic dictũ eẽ iuenimus. ĩtra modũ ut intra calẽdas dicũt q dicere citra calẽdas uolunt. Verba hæc Ciceronis sunt quæ apposui. Sed tñ qm̃ effugi eius occasionẽ qui fortasse arbitraretur: me hãc rem imperite nõ putare: si ppetuo tacere: modice hoc faciã. Aut ẽt intra modum: ut & illius uolũtati: & meis studiis seruiã. Modice dixerat hoc faciã. i. cũ modo æquo: & pari. Deĩde quasi hoc displiceret & corrigere id uellet addidit. Aut ẽt intra modũ: p q; minus sese ostẽdit id factuᷓ esse: quã quod fieri modice uideret᷑. i. nõ ad ipsum modũ: sed retro paululũ: & citra modũ in orõne ẽt quam p. P. Sestio scripsit intra montẽ taurũ sic dicit: ut nõ significet in mõte tauro: sed usq; ad mõtem taurum cũ ipso mõte. Verba sunt ipsius. M. Tullij ex ea quã dixi orõne antiochum magnum illũ maiores nostri magna belli contẽtione: terra mariq; supatũ intra mõtem taurũ regnare iusserũt: asiam qua illũ mulctarunt. Atralo ut is in ea regnaret condonarũt. Intra montẽ inqt taurũ regnare iusserũt: quod nõ pinde est: ut intra cubiculũ dicimus: nisi uideri põt id esse ĩtra montẽ: qđ est intra regiões: q̃ tauri mõtis obiectu separant᷑. Nam sicuti q intra cubiculũ est: is nõ in cubiculi parietibus: sed ĩtra parietes est qbus cubiculũ includit᷑: qui tñ ipsi quoq; parietes in cubiculo sunt. Ita qui regnat ĩtra montẽ taurũ: nõ solum in mõte tauro regnat: sed in iis ẽt regiõibus: q̃ tauro mõte claudunt᷑. Nunc igit᷑ ẜm istam uerborũ. M. Tullii similitudinẽ: qui iubet ĩtra calẽdas pnũciare: is & ante calendas & ipsis calendis iure pnunciare põt. Neq; id fit quasi priuilegio quodam inscite consuetudinis: sed certa rationis obseruatiõe quum omne tempus: quod calendarum die includitur: intra calendas esse recte dicitur.

Tullius [illegible] ex epistola familiarium

Intra modum modice

¶ Saltem particula quam uim habeat: & quam originem. Cap. xiiij.

f

Altem particula: quã haberet prĩcipalẽ significationẽ: quæq; uocis isti9 origo esset: quærebamus. Ita. n. primitus factam esse apparet: ut quæ uideat᷑ sicuti quædã suppleměta orõnis temere: & icõdite assũptæ. Atq; erat q diceret legisse i grãmaticis cõmẽtariis. P. Nigidii: saltẽ ex eo dictũ: quod esset si aliter: Idq; ipsum dici solitũ per defectiõnẽ. Nã plenã esse sñiam: si aliter nõ potest. Sed id

nos in iisdem cõmentariis Nigidii: quũ eos non (opinor) incuriose legissemus nusq̃ inuenimus. Videntur aũt uerba ista. Si aliter non põt: a significatione quidem uoculæ huius de qua quærimus: non abhorrere. Sed tot uerba tñ in paucissimas litteras includere iprobe cuiusdã subtilitati est. Fuit ẽt qui diceret hõ in libris: atq; ĩ litteris assiduus. Saltem sibi dictum uideri. u. media littera extrita. Salutem. n. ante dictum quod nos saltem diceremus. Nam quũ alia quædam petita: & non impetrata sunt. Tum solemus inquit quasi extremum aliquid petituri: quod negari minime: debeat dicere hoc saltem fieri aut dari: oportere tãq̃ salutẽ postremo petentes: q̃ & impetrari certe & obtineri sit æquissimum. Sed hoc itidem non illepide quidem fictum nimis tamen esse uidetur commenticium: Censuimus igitur amplius quærendum. Saltem

¶ Quod Sisenna in libris historiarum aduerbii huiuscemodi sæpenumero usus est celatim: uelitatim saltuatim. Cap. xv.

q Vum lectitaremus historiã Sisennæ assidue huiuscemõi figuræ aduerbia ĩ orõne eius aĩaduertimus: cuiuscemodi sunt hæc: cursim: ꝑperatim: celatim: uelitatim: saltuatim ex qbus duo prima: quæ sunt notiora exẽplis nõ indigebãt. Reliq̃ in historiaꝶ sexto sic scripta sunt. Quã maxĩe celatim poterat in insidiis suos disponit. Itẽ in alio loco. Nos una æstate ĩ asia: & græcia litteris gesta: iccirco cõtinẽtia mãdauimus: ne uelitatim aut saltuatĩ scribẽdo: lectoꝶ aĩos ĩpedirem9. Aduerbia in im

¶ Auli Gelii noctium atticarum commentarii Liber tertiusdecimus.

¶ Inquisitio uerboꝶ istoꝶ. M. Tulli curiosior quæ sunt in primo antonianaꝶ libro multa aũt impẽdere uident̃ præter naturã & p̃terq; fatũ: tractatũq; an idẽ duo ista significent fatũ atq; natura. Caput. i.

M. Cicero in primo antonianaꝶ ita scriptũ reliq̃t. Hũc igit̃ ut sequerer ꝑperaui: q̃ p̃sentes nõ sunt secuti. Non ut ꝑficerẽ aliqd nec. n. sperabã id: nec p̃stare poterã (sed ut siqd mihi humanitus accidisset) multa aũt impẽdere uident̃: p̃ter naturã ẽt: præterq; fatũ huius diei uocẽ: testẽ reip. reliquerẽ: meæ ꝑpetuæ erga se uolũtatis. Præter naturã inq̃t: præterq; fatũ. At utrũq; idẽ ualere uoluerit. Fatũ atq; naturã & duas res: ανθενοσ ὑποκειμενουσ πεπρωμενην: καιφυσιν. i. p uno subiecto fatũ: & naturã posuerit: an uero diuiserit: separitq;: ut alios casus natura ferre uideat̃: alios fatũ cõsiderãdũ eqdẽ puto. Atq; id maxĩe req̃rẽdũ: q̃ rõne dixerit accidere multa hũanitus posse p̃ter fatũ: qñ sic rõ & ordo: & ĩsupabilis q̃dã necessitas fati constituit̃: ut oĩa ĩtra fatũ claudẽda sint: nisi illud sane Homeri secutus est. Præter naturam Præter fatum

μηκαι υπερ μοιραν δομον αιδοσ εισαφικηαι: idest

Neue obstante domum fato penetrabis auerni.

Nihil ãt dubiũ ẽ: qn uiolẽtã & ĩopinatã mortẽ significauerit: q̃ qdẽ põt recte uideri accidere: p̃ter naturã. Sed cur id quoq; gen9 mortis extra fatũ posuerit: neq; opis huius ẽ explorare: neq; tpis: illud tñ nõ p̃termittẽdũ ẽ: qd Virg. quoq; idip̃m qd Cicero de fato opinatus ẽ: quũ hoc in. iiii. lib. dixit de Elysa: quã mortẽ per uim potita est.

Nam quia nec fato: merita nec morte peribat.

Tanq̃ in faciẽdo fine uitæ: quæ uiolẽta sunt nõ uideant̃ e fato uenire: Demosthenis aũt uiri prudẽtia pari atq; facũdia præditi. uerba idẽ fere significantia de natura atq;

fato..M.C.secutus uidetur. Ita enim scriptum est in oratione illa egregia cui titulus est περιστεφανου.i.pro corona. ο μεν τοισ γονευσ ινομιζων μονον γεγεννησθαι τοντησ. ειμαρμενησ και τον αυτοματον. θανατον περιμενει. ο δεκαι τη πατριδι υπερτου μηταυτην επιδειν δου λευουσαν. αποθνησ χειν εθελησει.i. Nam qui parentibus tantum senatum putat fatalem: atq; spontis suæ mortẽ manet. Qui uero etiam patriæ: ob id ne in seruitutem redactam illam uideat: occumbere præoptabit. Quod Cicero fatum: atq; naturam uidetur dixisse: id multo ante Demosthenes τεν πετρωμενην και τοναυτοματον θανατον.i.fatalem: & spontis suæ mortẽ appellauit αυτοματοσ.i.suę spontis enim. θανατοσ.i.excessus quasi naturalis & fatalis: nulla extrinsecus ui coactus uenit.

Super poetaꝝ Pacuuii: & Accii colloquio familiari in oppido tarẽtino. Cap.ii.

Pacuuius
Accius

q Vibus ociũ & studiũ fuit uitas atq; ætates doctoꝝ hoĩum quærere: & memoriæ tradere: de.M.Pacuuio: &.L.Accio tragicis poetis historiã scripserũt huiuscemodi. Quũ Pacuuius inquiũt grãdi iã ætate: & diutino corporis morbo affectus: tarẽtũ ex urbe roma cõcessisset. Accius tũc haud paruo iunior: ꝓficiscens in asiã: quũ ĩ oppidũ uenisset: diuertit ad Pacuuiũ: cõiterq; inuitatus: pluscu lisq; ab eo diebus retẽtus: tragœdiã suã cui Atteus nomẽ ẽ desiderãti legit. Tũ Pacuuium dixisse aiũt: sonora quidẽ esse q̃ scripsisset: & grãdia. Sed uideri ea tñ sibi duriora paulũ & acerbiora. Ita est inqt Accius uti dicis. Meq; id sane me pœnitet. Meliora.n.fore spero: quæ deinceps scribã. Nã quod in pomis est: itidẽ inquit esse aiunt in ingeniis: quæ dura & acerba nascunt̃: post fiunt mitia & iucunda. Sed quæ gignunt̃ statim uieta: & mollia: atq; a principio sunt uiuida: nõ matura uox fiunt: sed patria. Relinquendum igitur uisum est ingenio. quod dies atq; ætas mitificet.

Necessitas
Necessitudo

An uocabula hæc necessitudo: & necessitas differẽti significatiõe sint. Cap.iii.

u Isu prorsus atq; ludo res digna est: quum pleriq; grãmaticoꝝ asseuerant: necessitudinẽ & necessitatem mutare longe differreq;. Ideo ꝙ necessitas sit uis quæpiã premens: & cogẽs. Necessitudo aũt dicat̃ ius quoddã: & uinculum religiosæ coniunctiõis. Idq; unũ solitarium significet. Sicut aũt nihil quicq̃ interest: suauitudo dicas: an suauitas: sanctitudo: an sanctitas: acerbitudo: an acerbitas: acritudo: an ꝙ accius in neoptolemo scripsit acritas. Ita nihil rõnis dici põt: qui necessitudo: & necessitas separent̃. Itaq; in libris ueteꝝ uulgo reperias necessitudinẽ dici pro eo quod necessum est. Sed necessitas sane pro iure officioq; obseruantiæ: affinitatisue infrequẽs est. Quanq̃ qui ob hoc ipsum ius affinitatis: familiaritatisue cõiuncti sunt: necessarii dicuntur. Repperi tñ in oratione. C. Cæsaris: quæ plautiam rogationem suasit: necessitatem dictam ꝓ necessitudine.i.iure affinitatis. Verba hæc sunt. Equidem mihi uideor ꝓ nostra necessitate non labore: non opera: nõ industria defuisset. Hoc ego scripsi de utriusq; uocabuli indifferẽtia admonitus forte uerbi istius quum legerem Sempronij Asselliõis ueteris scriptoris quartum ex historia librũ: in quo de.P.Africano Pauli filium ita scriptum est. Nam se patrem suũ audisse dicere.L.Aemilium paulum: pro non nimis bonum imperatorem signis collatis decertare: nisi summa necessitudo: aut summa ei occasio data esset.

Olympias

Olympiadis Alexãdri matris: comis: ac prudẽs ad filiũ rescriptio. Cap.iiii.

i N plerisq; monumẽtis reꝝ ab Alexãdro gestaꝝ: & pauloãte ĩ lib.M. Varronis: q inscriptus ẽ Orestes: uel de insania: Olympiadẽ philippi uxorẽ festiuissime

stiuissime rescripsisse legimus Alexãdro filio. Nam quũ ipse ad matrẽ ita scripsisset. Rex Alexãder iouis Hãmonis filius Olympiadi matri salutem dicit. Olympias ei rescripsit ad hãc sniam: amabo inqt mi fili qescas: neq; deferas me: neq; criminere ad uersum Iunonẽ. Malũ mihi prorsum illa magnũ dabit: quũ me lris tuis pellicẽ illi eẽ cõfitearis. Ea mulieris scite atq; prudẽtis erga ferocẽ filiũ comitas sensim: & comiter admonuisse eũ uisa deponendã esse opinionẽ uanam: quã ille ingẽtibus uictoriis: & adulantiũ blandimẽtis: & rebus supra fidẽ psperis imbiberat: genitũ eẽ sese de ioue. Olympias

¶ De Aristotele: & Theophrasto: & Menedemo philosophis: deq; elegãti uerecundia Aristotelis successorẽ diatribiæ suæ eligentis. Cap. v.

a Ristoteles philosophus annos iam fere natus duos: & sexaginta: corpore ægro affectoq;: ac spe: uitaq; tenui fuit. Tunc oĩs eius sectatoꝝ cohors ad eum accedit: orantes: obsecrantesq;: ut ipse diligeret loci sui: & magisterii successorẽ: quo post summũ eius diem perinde ut ipso uterent̃ ad studia doctrinaꝝ complẽda: excollendaq;: quibus ab eo imbuti fuissent. Erant tunc in eius ludo boni multi. Sed præcipue duo Theophrastus & Menedemus: ĩgenio ii atq; doctrinis cæteros præstabant. Alter ex insula Lesbo fuit. Menedemus aũt rhodo. Aristoteles respondit factuꝝ esse quod uellent: quũ id sibi foret tempestiuũ. Postea breui tpe quũ iidem illi: qui de magistro designando petierãt præsentes essent. Vinum ait quod tũ biberet: non esse id ex ualitudine sua: sed insalubre esse: atq; aspeꝝ: ac propterea quæri debere exoticum uel rhodium aliquod uel lesbium. Id sibi utrunq; ut curarent petiuit: Vsurũq; eo dixit quod sese magis iuisset. Eunt: curant: inueniunt: afferunt: Tũ Aristoteles rhodium petit: degustat firmum inquit hercle unum & iucũdum. Petit mox lesbium: quo item degustato: utrunq; inquit oppido bonum. Sed ηδωνολέσ βιὸσ. i. suauius lesbium. Id ubi dixit: nemini fuit dubium quin lepide simul & uerecunde: successorem illa uoce sibi non uinum delegisse. Is erat e lesbo Theophrastus: homo suauitate insigni linguæ pariter: atq; uitæ. Itaq; nõ diu post Aristotele uita defuncto; ad Theophrastum omnes concesserunt. Aristoteles Menedemus Theophrastus

¶ Quid ueteres latini dixerunt quas græci προσωδίασ. i. uocum moderamẽta appellant. Et item quod uocabulum barbarismi non usurpauerint: neq; romani antiquiores neq; attici. Cap. vi.

q Vas græci προσωδίασ. i. accentus dicunt eas ueteres docti tum notas uocum: tum moderamenta: tum accentiunculas: tum uoculationes appellabant: quod nunc autem barbare quem loqui dicimus: id uitium sermonis: non barbaꝝ esse sed rusticum: & cum eo uitio loquentes: rustice loqui dictitabãt. P. Nigidius in cõmentariis grammaticis. Rusticus fit sermo inquit: si aspires perperam. Itaq; id uocabulum qd dicitur uulgo barbarismus qui ante diui Augusti ætatem pure atq; integre locuti sunt: an dixerunt nondum equidem inueni. Rustice loqui Barbarismus

¶ Diuersum de natura leonum dixisse Homerum in carminibus & Herodotnm in historiis. Cap. vii.

l Eænas iter oẽm uitam semel parere: eoq; uno partu nunq̃ edere plures quã unum. Hero. in. iii. historia. scriptũ reliquit. Verba ex eo lib. hæc sunt. ηδε λέαινα: εον ισχυροτατον και θρασυτατον. απαξεν τωβίω τίκτει εν τικτουσα. γαρσυνεκβαλλει τω τεκνωτασ μητρασ τοδε αιτιον τουτου. του τεσί νεμεαν οσκυμνοσ εν τη μητρη εων αρχι ταιδιακιν ευμενοσ ο δε εχονονυχασ Leænæ partus Herodo.

θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους. ἀμύσσει τὰς μήτρας. αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐξικνέεται καταγράφων πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ καὶ τὸ παράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιὲς οὐδέν. i. Quũ autem animaliũ acerrimũ ſit leæna: & audaciſſimũ: ſemel oĩno in uita: & unũ parit. Enitẽdo. n. cũ fœtu pariter matricẽ ꝓiicit. Rei uero huiuſce cauſa eſt: ꝙ quum in matrice manẽs motitari incipit Catullus: motus ille unguiculis præmunitus ferarũ longe oĩum acutiſſimis matricẽ diſcerpit: tũ in maius continuo augeſcens multo magis dilanians prodit inſtante uero iam nixu: prorſum relinquitur eoꝝ integrũ & ſanũ nihil. Homerus aũt leones ſic. n. fœminas quoq; uirili genere appellat: quod grãmatici ἐπίκοινον. i. promiſcuũ uocant pluris gignere: atq; educare catulos dicit. Verſus quibus hoc aperte demonſtrat hi ſunt.

εἰς τήκει ὥς τις ἐλέων περὶ οἷσι τέκεσιν
ᾧ ῥά τε νήπια ἄγον τισυνάντησονται ἐν ὕλῃ
ἄνδρες ἐπακτῆρες. Ideſt.

Vtq; leo in ſilua ſtabat ſua pignora circum.
Cui manus occurſet catulos nemus inter agenti.
Venatrix accincta uirum. Item alio in loco idem ſignificat:

πυκνὰ μαλα στενάχων ὥς ελίς ἠυγένεος.
ᾧ ῥά θ' ὑπὸ σκύμνους ἐλαφηβόλος ἁρπάσῃ ἀνὴρ
ὕλης ἐκ πυκινῆς. ὁ δέ τ' ἄχνυται ὕστερος ἐλθών
πολλὰ δέ τ' ἄγκε' ἐπῆλθε μετ' ἀνέρος ἴχνι' ἐρευνῶν
εἴ ποθεν ἐξεύροι. μάλα γὰρ δριμὺς χόλος αἱρεῖ. Ideſt.

Crebra gemens nimium: tanquam leo uiribus ingens:
Faucibus: abſenti uenator ſi catulum audax
Abripuit denſo in ſalto dolet acre: ſequenſq;
Deinde nemus uerſat: ſcrutant ueſtigia ſi quo
Verſa uiri inueniat: coquit illum bilis amara. Item alio.

πυκνὰ μαλα στενάχων ὥς ελίς ἠυγένειος.
ᾧ ῥά θ' ὑπὸ σκύμνους ἐλαφηβόλος ἁρπάσῃ ἀνὴρ
ὕλης ἐκ πυκινῆς. ideſt.

Crebra gemens nimium: tanq̃ leo uiribus ingens
Faucibus abſenti uenator ſi catulum audax
Abripuit denſo in ſaltu. Ea nos diſſenſio atq; diuerſitas quũ agitaret inclytiſſimi poetarum: & hiſtoricoꝝ nobiliſſimi: placuit libros Ariſtotelis philoſophi iſpici: quos de aĩalibus exquiſitiſſime cõpoſuit, in quibus quod ſuper iſta re ſcriptum inueniremus cũ ipſius Ariſtotelis uerbis in his cõmmẽtariis ſcriberemus. Verba Ariſtotelis hæc ſũt ex libro de hiſtoria aĩaliũ ſexto. λέων λεοτι μενο χευει ὀπιοθεν και εστιν ὀπισθουρητικόν. εἴρηται πρότερον: ὀχεύει δὲ καὶ τίκτει οὐ πᾶσαν ὥραν. καθ' ἕκαστον τὸν μέντοι ἐνιαυτὸν τίκτει. μὲν οὖν τοῦ ἔαρος τίκτει δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δύο τὰ μέντοι πλεῖστα ἕξ. τίκτει δ' ἐνίοτε καὶ ἕν. ὁ δὲ λεχθεὶς μῦθος περὶ τοῦ ἐκβάλλειν τὰς ὑστέρας τίκτοντα ληρώδης ἐστίν. συνετέθη δ' ἐκ τοῦ σπανίους εἶναι τοὺς λέοντας ἀποροῦντος τὴν αἰτίαν τοῦτον μυθὸν συνθέντος. σπάνιον γὰρ τὸ γένος τὸ τῶν λεόντων καὶ οὐκ ἐν πολλῷ γίνεται τόπῳ ἀλλὰ τῆς Εὐρώπης ἁπάσης ἐκ τῶ μεταξὺ τοῦ Ἀχελώου καὶ τοῦ νέσσου ποταμῶν. τίκτει δὲ καὶ ὁ λέων πάνυ μικρὰ οὕτως ὥστε δίμηνα ὄντα μόλις βαδίζειν οἱ δ' ἐν Συρίᾳ λέοντες. τίκτουσι πεντάκις

σι πεντάκισ. το πρωτόν πέντε. εἰ τα αεἰ ἔνι ελαττονα μετα δὲ ταῦτα οὐκέτι οὐ δεν τίκτουσιν. αλλα γονοἰ διατε λουσιν. ουκ εχει δε ἡ λέαινα χαίτην ἀλλο αρ ρην δεων. βαλλεἰ δε ο λεόντουσ κυνοδόντασ καλούμενουσ τετταράσ μόνουσ δυο μεν ανωθεν. δύο δε κατωθεν βαλλεἰ δε δεκαμηνοσ ωντηνη λικιαν. i. leonem auersum coire: utinãq; retro reddere dictũ iã est. Coit & parit: nõ oĩ tpe: singulis tñ annis uere parit: & magna ex pte geminos. Sed quũ plurimos: sex catulos: nõnunq̃ ẽt unũ. Quod de leęna fert̃ uuluã cũ partu emittere delira fabula ẽ facta ex ea cã: q; rarũ genus hoc aĩalis est: nec rõne cur ita eẽt cõperire auctor ille fabulæ poterat. Rarũ hoc. n. ẽ: nec multis nascit̃ locis: sed europæ toti9 ea pte solũ: quo ĩter acheloũ amnẽ & nesum ẽ. Parit leæna quoq; adeo paruos: ut uix post sm mẽsem ĩcipiãt ĩgredi leones terræ syriæ qnqes uita pariũt. primũ qnq; post uero subinde pauciores deĩde steriles degũt. Caret leęna iuba. maris hæc ppria ẽ dentes cos tñmodo mutat leo: q canini uocant̃ q̃ttuor: duos supius: totidẽq; inferius: idq; sexto mẽse ætatis fit. Leones paucis generant

¶Quod Afranius poeta prudenter & lepide sapientiam filiam esse usus: & memoriæ dixit. Cap. viii.

m Axime hoc atq; uerissime Afranius poeta de gignẽda cõparãdaq; sapiẽtia opinatus ẽ: q; eã filiã esse usus & memoriæ dixit. Eo nãq; argumẽto demõstrat q sapiẽs esse rerũ humanarũ uelit: nõ libris solis neq; disciplinis rhetoricis dialecticisq; opus eẽ: sed oportere eũ uersari quoq;: exerceriq; in rebus comĩn9 noscẽdis: piclitãdisq;. Et ea oĩa acta & euẽta firmiter meminisse: & pinde sapere: ac cõsulere ex iis quæ picula ipsa rerũ docuerunt: nõ quæ libri tñ aut magistri per quasdam inanitates uerborũ & imaginũ: tanq̃ minimo: aut in somnio delectauerũt. Versus. sapientia filia usus et memoriae

Afranii sunt in togata: cui sellæ nomen est.

Vsus me genuit: mater peperit memoria.

Sophiã uocant mi graii: uos sapientiã. Itẽ uersus est in eãdem ferme sniam Pacuuii: quẽ Macedo philosophus uir bonus: familiaris meus scribi debere cẽsebat p foribus oĩum templorũ. Ego odi hoĩes: ignaua opa: & philosophia snĩa: Nihil eni fieri posse indignius: neq; intollerantius dicebat: q̃ q; hoĩes ignaui ac desides: operti barba & pallio: mores & emolumenta philosophiæ: in linguæ uerborũq; artes cõuerterent & uitia facũdissime accusarent: intercutibus ipsi uitiis madentes.

¶Quid Tullius Tyro in commentariis scripserit de suculis: & hyadibus: quæ sunt stellarum uocabula. Cap. ix.

t Vllius Tyro. M. Ciceronis alũnus & libertus: adiutorq; in litteris studiorum eius fuit. Is libros cõpluris de usu & rõne linguæ latinæ: itẽ de uariis atq; pmiscuis qõnibus cõposuit. In iis esse præcipui uident̃: quos græco titulo πανδεκτασ. i. promiscua & oĩmoda continẽtes libros inscripsit: tanq̃ omne rerũ: atq; doctrinarũ genus continentis. Ibi de iis stellis: quæ appellant̃ suculæ: hoc scriptum est. Tyro

Adeo inquit ueteres romani litteras græcas nesciuerunt: & rudes græce linguæ fuerunt: ut stellas quæ in capite tauri sunt. propterea suculas appellarint: q; eas ὑάδασ græci uocant: tanq̃ id uerbum latinum græci uerbi interprætamentũ sit: quia græce ὑεσ sues latine dicant̃. Sed ὑαδασ inquit οὐκ ἀπὸ τῶν ὑῶν. i. nõ a suibus: ita ut nostri rupici putauerunt: sed ab eo quod est ὕω. i. puo appellarũt. Nam & quũ oriunt̃ & quũ occidunt: tempestates pluuias: largosq; hymbres cient. Pluere aũt græca lingua ὕειν dicitur: Hæc quidem Tyro in pandectis. Sed. n. ueteres nostri: non eousq; suculæ hyades

rupices & agrestes fuerunt: ut stellas hyadas iccirco suculas nominarent: q̄ υεσ latinæ sues dicant̄ sed ut quod græci υπερ nos super dicimus: quod illi υπτιοσ nos supinus: quod υφορβοσ nos subulcus: quod itē illi υπνοσ nos primo symnus: deīde per. y. græce latineq̄. o. litteræ cognationem: somnus. Sic quod ab illis υαδεσ a nobis primo syades: deinde suculæ appellatæ. Stellæ aūt istæ nō in capite tauri sunt. ut Tyro dicit. Nullū. n. uidetur præter eas stellas tauri caput. sed ex ita circulo: qui zodiacus dicitur sitæ locatæq̄ sunt: ut ex eaꝝ positu spēs quædā & simulachrū esse uideatur tauri capitis sicuti cæteræ ptes: & reliqua imago tauri cōfirmata: & quasi depicta ē locis: regiōibusq̄ eaꝝ stellaꝝ: q̄s græci πλειαδασ nos uirgilias uocamus.

¶ Quid sororis ετυμον. idest rectam interpretationem dixerit Labeo Antistius: & quid fratris Nigidius. Cap. x.

Labeo Antistius iuris quidē ciuilis disciplinā pricipali studio exercuit: & cōsulētibus de iure publice respōsitauit: cæteraꝝ quoq̄ bonaꝝ artiū nō exps fuit. Et in grāmaticā sese: atq̄ dialecticā: litterasq̄ antiquiores: altioresq̄ penetrauerat: Latinarūq̄ uocū origines rōnesq̄ pcalluerat. Eaq̄ pręcipue scīa ad enodādos plerosq̄ iuris laqueos utebat̄. Sūt adeo libri post mortē eius editi: q posteriores inscribunt̄. Quoꝝ libroꝝ tres cōtinui. xxxviii. xxxix. & xl. pleni sunt id genus rerum ad enarrandā & illustrandam linguā latinā conducētium. Pręterea in libris quos ad prætoris edictū scripsit multa posuit partim lepide atq̄ argute reperta: sicuti hoc ē: quod in. iiii. ad edictū libro scriptū legimus. Soror inqt appellata est: q̄ quasi seorsū nascit̄: separaturq̄ ab ea domo in qua nata ē: & in alia familiā trāsgredit̄. Fratris aūt uocabulū. P. Nigidius hō impēse doctus nō minus arguto: subtiliq̄ ετυμω. i. recto interpretamento interpretat̄: frater inquit est dictus: quasi fere alter.

Soror

Frater.

¶ Quem. M. Varro iustum aptumq̄ esse numerū conuiuarum existimarit. Ac de mensis secundis: & de bellariis. Cap. xi.

Lepidissimus liber est. M. Varronis ex satyris menippæis: qui inscribitur. Nescis quid uesper serus uehat: in quo disserit de apto conuiuaꝝ numero deq̄ ipsius cōuiuii habitu cultuq̄. Dicit aūt cōuiuaꝝ numeꝝ incipe oportere a gratiaꝝ numero: & progredi ad musaꝝ. i. proficisci a tribus: & cōsistere in nouem: ut quū paucissimi cōuiuæ sunt non pauciores sint: q̄ tres: quū plurimi non plures q̄ nouē. Nam multos inqt esse nō conuenit q̄ turba plerūq̄ est turbulēta. Et romæ quidē constat: sed athenis: nusquā aut plures cubāt. Ipsum deinde conuiuiū cōstat inqt ex rebus quattuor. Et tū deniq̄ oibus suis numeris absolutū est. si belli homūculi collecti sunt: si lectus locus: si tps lectū: si apparatus nō neglectus. Nec loquaces aūt inqt cōuiuias: nec mutos legere oportet. Quia eloquētia in foro & apud subsellia. Silentiū uero nō in cōuiuio: sed in cubiculo esse debet. Sermones igit̄ id tēporis habēdos cēset: nō sup rebus anxiis: aut tortuosis: sed iucūdos: atq̄ inuitabiles: & cū quadā illecebra: & uoluptate utiles: ex qbus ingeniū nostrū uenustius fiat: & amœnius. Quod pfecto inqt eueniet: si de id genus rebus ad cōem uitæ usum ptinentibus cōfabulemur: de qbus in foro atq̄ in negociis agēdis loq nō est ociū. Dn̄m aūt inquit cōuiuii esse oportet nō tam lautū: q̄ sine sordibus. Et in conuiuio legi non oīa debent sed ea potissimū quem simul sint βιωφελη. i. uitæ utilitatibus conducentia: & delectent. Neq̄ nō de secundis quoq̄ mēsis cuiusmodi eē eas oporteat pcipit. His. n. uerbis utitur. Bellaria inqt ea maxime sunt mellita: quæ millita nō sunt πεμμασιν

Bellaria

ταδοια.i.placētis & bellariis.n.cū πεψει.i.cū panibus secūdæ mensæ societas insida. Quod Varro ī hoc loco dixit bellaria.nequis forte in ista uoce hæreat. Significat id uocabulum omne mensæ secundę genus. Nam q̄ πραγματα greci: aut πεμματα dixeris: ea ueteres nostri bellaria appellauerunt. Vina quoq; dulcia est inuenire in comœdiis antiquioribus hoc nomine appellata: dicta esse ea liberi bellaria.

¶Tribunos plebis prehensionē habere: uocationem non habere. Cap.xii.

iN quadam epistola Attei Capitonis scriptū legimus Labeonē Antistiū legū atq; moꝝ po.ro.iurisq; ciuilis doctū apprime fuisse. Sed agitabat inquit hoīem libertas q̄dā nimia & uecors usq; eo: ut Diuo Augusto iā pricipe: & rēp. obtinente ratū tn̄ pensumq; nihil h̄ret: nisi ꝙ iustū sanctūq; esse in romanis antiqtatibus legisset: ac deinde narrat quid idē Labeo p uiatorē tri.ple. uocatum respōdit: quū a muliere inq̄t quædā tri.ple. aduersum eū aditi Gellianū ad eū misissent: ut ueniret: & mulieri respōderet. Iussit eū qui missus erat redire: & tribunis dicere ius eos nō h̄re neq; se: neq; aliū quē in cā uocādi: cū moribus maioꝝ tri. ple. prehēsionem h̄nt: uocationē non h̄ent. Posse igit̄ eos uenire & prehēdi se iubere: sed uocādi absentē ius non h̄re. Quū hoc in ea Capitonis epistola legimus ad ipsum postea M. Varronis reꝝ humanaꝝ uno & uicesimo libro enarratius scriptum inuenimus. Verbaq; ipsa sup ea re Varronis adscripsimus. In magistratu inq̄t habent alii uocationē: alii prehensionē: alii neutrū. Vocationē ut cōsules & cæteri qui h̄nt impiū. Prehensionē est ut tri.ple. & alii q h̄nt uiatorē. Neq; uocationē neq; ꝓhensionē: ut q̄stores: & cæteri qui neq; lictorē h̄nt: neq; uictorem. Qui uocationē h̄nt iidē prehēdere: tenere: adducere possunt: & hæc oīa: siue adsunt quos uocāt siue acciri iusserunt tri. ple. uocationē h̄nt nullā. Neq; minus multi impiti pinde: atq; haberent: ea sunt usi. Nam quidā non mō priuatū: sed ēt consulem in rostra uocari iusserunt. Ego triūuir uocatus a portio tri.ple. nō iui: auctoribus principibus: & uetus ius tenui. Item tribunus quū essem: uocari neminē iussi: nec uocatum a collega parere inuitū. Huius ergo iuris: quod. M. Varro tradit. Labeonē arbitror uana tunc fiducia: quū priuat9 esset uocatū a tribunis nō isse. Quę malū aūt ratio fuit uocātibus nolle obseq quos cōfiteare ius h̄re ꝓhendēdi. Nā q iure prehēdi: is ēt in uicula duci pōt: sed q̄rentibus nobis quā ob cām tribuni qui haberēt summā cohercendi ptātem: ius uocādi nō habuerint: illud occurrit: ꝙ tri.ple. antiquitus creari uident̄: nō iuri dicēdo: nec causis: querelisq; de absentibus noscendis: sed intercessiōibus faciendis: quibus ꝑsentes fuissent ut iniuria: q̄ coram fieret: arceret̄. Ac propterea ius ad se uocandi ademptū: q̄m ut uim fieri uetarent assiduitate eoꝝ: & præsentium oculis opus erat.

¶Quod in libris humanaꝝ. M. Varronis scriptū est: ædiles & quæstores po.ro. in ius: a priuato ad prætorē uocari posse. Cap.xiii.

cVm ex angulis: secretisq; libroꝝ: ac magistroꝝ in mediū iā hoīum: & ī lucē fori ꝓdissem q̄situm eē memini in plærisq; romæ statiōibus ius publice docentiū: aut respondentiū: an q̄stor po.ro. ad ꝑtorē: in ius uocari posset. Id aūt nō ex ociosa q̄ne agitabat̄: sed usus forte natæ rei ita erat: ut uocādus esset in ius q̄stor. Nō pauci igit̄ existimabāt: ius uocatiōis in eū: prætori non esse: q̄m magistratus po.ro. ꝓculdubio esset. Et neq; uocari: neq; si uenire nollet capi: atq; prehendi: salua ipsius magr̄atus maiestate posset. Sed ego qui tū assidu9 in libris. M. Varronis fui: cum hoc quæri dubitariq; animaduertissem: ꝓtuli unum & uicesimū reꝝ

humanaꝝ: in quo ita scriptum fuit. Qui potestatem neq; uocationis populi uiritim habent: neq; ꝓhensionis: eos magistratus a priuato in ius quoq; uocari est potestas. M. Leuinius ædilis currulis a priuato a ꝑtorem in ius est eductus. Nunc stipati seruis publicis nō mō prehendi nō possunt: sed ēt ultro summouēt populū. Hoc Varro in ea libri parte de ædibus. Supra aūt in codē libro. Quæstores neq; uocationē habere: neq; prehensionem dicit. Vtraq; igiť libri parte recitata in Varronis oēs sententiam concesserunt: quæstorq; in ius ad prætorem uocatus est.

Verba ex libro Messallæ auguris. qbus docet qui sint minores magistrat9: & cōsulem prætoreq; collegas esse: & quædam alia de auspiciis. Cap. xiiii.

Pomeriū

Pomeriū quid esset augures po. ro. qui libros de auspiciis scripserūt istiusmodi snia definierunt. Pomeriū est locus intra agrū effatū: ꝑ totius urbis circuitū pene muros regionibus certe is determinatus q facit finē urbani auspicii. Antiquissimū aūt pomeriū: qd a Romulo institutū est palatini mōtis radicibus terminabať. Sed id pomeriū ꝓ incrementis reip. aliquotiēs ꝓlatū est & multos: editosq; colles circūplexum est. Habebat aūt ius ꝓferēdi pomerii: q̄ po. ro. agro de hostibus capto auxerat. Propterea quæsitū est: ac nūc ēt in qōne est: q̄ ob cām ex septē urbis mōtibus: quū cæteri sex intra pomeriū sint auentinus solū: q ps nō lōginqua: nec infrequēs est: extra pomeriū sit. Neq; id Ser. Tullius rex: neq; Sylla: q proferendi pomerii titulū quæsiuit: neq; postea diuus Iulius: quū pomeriū ꝓferet: intra effatos urbis fines incluserint. Huius Messalla aliquot cās uideri scripsit. Sed pręter eas oīs ipse unā ꝓbat: q; in eo mōte Remus urbis condēdæ grā auspicauerit: auesq; irritas habuerit: supatusq; in auspicio a Romulo sit. Iccirco inqt oēs q pomeriū ꝓtulerunt: montē istū exclusérūt: q̄si auibus obscenis o minosum. Sed de auētino mōte ꝑtermittendū nō putaui: q; iampridē ego in Elidis grāmatici ueteris cōmentario offendi in quo scriptū erat auentinū antea sicuti diximus extra pomeriū exclusū. Post auctore diuo Claudio receptū: & intra pomerii fines obseruatū: in edicto cōsulum: quo edicunt. Qui dies comitiis cēturiatis futurus sit scribiť. Ex uetere forma perpetua neq; magistratus minor de cælo seruasse uelit. Quæri igiť solet: q sint magratus minores sup hac re meis uerbis nil opus fuit: qm̄ liber. M. Messallæ auguris de auspiciis primo: quū hæc scriberemus: forte affuit: ppea ex libro uerba ipsius Messallę subscripsimus. Patricioꝝ auspicia i duas sunt ptātes diuisa. Maxima sunt cōsulū: ꝑtoꝝ: cēsoꝝ. Neq; tñ eoꝝ oīum inter se eadē aut eiusdē ptātis: ideo & collegæ nō sunt cēsores cōsulū: aut ꝑtoꝝ: prætores consulū sunt. Ideo neq; cōsules aut ꝑtores censoribus: neq; censores cōsulibus: aut ꝑtoribus turbant: aut retinēt auspicia. At censores inter se: rursus prætores cōsulesq; inter se: & uitiant: & obtinēt: ꝑtor & si collegā cōsulis est: neq; prætorē neq; consulem iure rogare pōt: ut qdem nos a supioribus accepimus: aut ante hæc tpa seruatū ē. Et ut in cōmētario. xiii. C. Tuditani patet qa impiū minus ꝑtor. maius hēt cōsul: & a minore impio maius: aut a maiore collega rogare iure nō pōt. Nos his tpibus ꝑtores prætore creāte ueteꝝ auctoritatē sum9 secuti neq; his comitiis in auspicio fuim9. Cēsores æque nō eodē rogant auspicio: atq; cōsules & ꝑtores. Reliquoꝝ magistratuū minora sūt auspicia. Ideo illi minores. hi maiores magistratus appellanť. Minoribus creādis magistratibus: Tributis: comitiis: magistratus: sed iustus curiata datur lege maiores cēturiatis comitiis fiunt. Ex his oībus uerbis Messallæ manifestū fit: & q sint magistrat9 minores: & quāobrē minores appellentur.

auentinus mons.

Magistratus minores

pellentur. Sed & collegam esse ꝑtorẽ cõsuli docet: q eodẽ auspicio creantur. Maiora autem dicuntur auspicia hẽre quia eorum auspicia magis rata sunt: q̃ aliorum.

¶ Itẽ uerba eiusdẽ Messalæ differentis: aliud eẽ ad populum loqui: aliud cũ populo agere & qui magistratus a quibus auocent comitiatũ eiusdem capituli. xiiij. portio.

i Dem Messalla in eodẽ libro de minorib9 magistratibus ita scribit. Cõsul ab oibus magistratibus: & comitiatũ & concionem auocare põt. Prætor & comitiatum: & conciõem usq; quaq; auocare põt nisi a consule. Minores magistratus nusq̃: nec comitiatum: nec concionem auocare possunt. Ea re q eoꝝ primus uocat ad comiciatum: is recte agit. Quia bifariam cum populo agi non potest. Nec auocare alius alii posset si cõcionem habere uellet: uti nec cũ populo agant q̃uis multi magistratus simul concionẽ habere possunt. Ex his uerbis Messallæ manifestũ est: aliud esse cum populo agere: aliud concionem habere. Nam cum populo agere est rogare quid populum. ad quod suffragiis suis aut iubeat: aut uetet. Cõcionẽ autem habere: est uerba facere ad populum sine ulla rogatione. Cũ populo agere Concionẽ habere

¶ Humanitatem non id significare: quod uulgus putat. Sed eo uocabulo qui sinceriter locuti sunt magis proprie esse usos. Cap. xv.

q Vi uerba latina fecerũt: quiq; iis ꝓbe usi sunt humanitatem nõ id esse uoluerunt quod uulgus existimat. Quodq; a græcis φιλανθρωπία. i. erga hoĩes amor dr̃: & significat dexteritatem quãdã beniuolẽtiamq; erga oĩs hoĩes ꝓmixtã. Sed humanitatẽ appellarunt id ꝓpemodũ. q̃d græci παιδείαν uocant nos eruditionẽ institutionẽq; in bonas artes dicimus: quas q sinceriter cupiunt: appetũtq;: ii sunt uel maxime humanissimi huius. n. sciæ cura: & disciplina ex uniuersis aiantibus uni hoĩ data ẽ. Iccircoq; humanitas appellata ẽ: sic igit̃ eo uerbo ueteres eẽ usos: & cũ primis. M. Varronẽ. M. q; Tullium oẽs ferme libri declarãt. Quã obrẽ satis habui unũ iterĩ exẽplũ ꝓmere. Itaq; uerba posui Varronis e libro reꝝ hũanaꝝ primo. cuius pricipiũ hoc ẽ Praxiteles: q pp artificiũ egregiũ: nemini ẽ. paulum mõ humaniori ignotus. Humaniori inqt nõ ita ut uulgo dr̃ facili & tractabili: & beniuolo: tametsi rudis litteraꝝ sit (hoc. n. cũ sñia nequaq̃ conuenit) sed eruditiori doctoriq;: qui Praxitelem quid fuerit: ex libris & historia cognouerit. Humanitas quid sit

¶ Quid apud. M. Catonem significent uerba hæc: inter os & offam. Cap. xvi.

o Ratio ẽ. M. Catonis Cẽsorii de ædilibus uitio creatis. Ex ea oratõe uerba hec sunt. Nũc ita aiũt in segetibus: & i herbis bona frumẽta eẽ: Nolite ibi nimiã spẽ habere. Sæpe audiui inter os atq; offam multa interuenire posse. Veꝝ inter offam atq; herbã ibi uero longũ interuallũ est. Euritius Clarus: qui p̃fectus urbi: & bis cõsul fuit: uir moꝝ: litterarũq; ueteꝝ studiosissimus ad Sulpitiũ Apollinarẽ scripsit: hoĩem memoriæ nostræ doctissimũ quærere sese: & petere: ut sibi rescriberet: quæ nam essent eoꝝ uerboꝝ sñia. Tum Apollinaris nobis præsentib9 (nam id temporis ego adolescẽs Romæ sectabar eum discẽdi gratia) rescripsit Claro: ut uiro erudito: breuissime. Vetus esse prouerbium inter os & offam: idem significans: quod græcus ille παροιμιώδης. idest prouerbio tritus uersus. inter os & offam

πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. idest

Multa cadunt inter calicem supremaq; labra.

¶ Platonẽ tribuere Euripidi sophoclis uersum. Et iueniri uersus uerbis iisdẽ: aut paucis syllabis imutatis apud diuersos poetas: temporibus uariis natos. Cap. xvij.

n Ersus est notæ uetustatis senarius.
σόφοι τυραννοι των σοφων συνουσία. Idest
Sapientes tyranni sunt congressu sapientum.
Eum uersum Plato in rheeteto Euripidis esse dicit. Quod quidem nos admodū miramur. Nam scriptū eū legimus in tragœdia Sophoclis: quæ inscripta est αιασ ολοκροσ: idest Aiax locrensis. Prior aūt natus fuit. Sophocles: q̄ Euripides. Sed etiam ille uersus non minus notus γερων γεροντα παιδαγωγησ ωσ εγω. idest Senem senex ego teipsum erudiero: Et in tragœdia Sophoclis scriptus est: cui titulus est φιλοκτητησ. i. Philotecta: & in bacchis Euripidis id quoq; aīaduertim⁹ apud Eschyllum εν τω πυρφορω προμηθει. i. ignigero Prometheo: & apud Euripidē ī tragœdia quæ inscripta est ινω. i. Ino: eundem esse uersum: absq; paucis syllabis. Eschyllus sic.
σιγων τε οπου δει. και λεγων τα καιρια. idest
Tacensq; ubi opus est: & oportuna loquens. Euripides ita.
σιγαν τε οπου δει. και λεγειν ασφαλεσ. idest
Silereq; ubi opus est: & tuto loqui.
Fuit autem Eschyllus non breui antiquior.

De genere atq; nominibus familiæ Portiæ. Cap. xviii.

q Vum in dom⁹ biberianę bibliotheca sederemus: ego & Apollinari Sulpitius: & alii quidam mihi aut illi familiares: prolatus forte liber ē ita inscriptus. Mar. Catonis Nepotis. Tum quæri cœptum est: quisnam is fuisse. M. Cato. Nepos. At ibi adolescens quispiam (quod ex eius sermone coniectare potui) non abhorrens a litteris. Hic inquit est. M. Cato: non cognomento Nepos: sed. M. Catonis censorii ex filio Nepos: qui pater fuit: M. Catonis prætorii uiri: qui bello ciuili uticę necem sibi gladio manu sua cōsciuit de cuius uita liber ē. M. Ciceronis: qui inscribit laus. M. Catonis: quem in eodem libro idem Cicero pronepotem fuisse dicit. M. Catonis Censorii. Eius igitur quem Cicero laudauit: pater hic fuit. M. Cato: cuius orationes ferunt inscriptę. M. Catonis nepotis. Tum Apollinaris (ut mos eius in repræhendendo fuit) placide admodū: leniterq;. Laudo inquit te mi fili: q; in tantula ætate: ēt si hunc. M. Catonem: de quo nunc quæritur: quis fuerit ignores audituncula tamen quadam de Catonis familia aspersus es. Non unus aūt: sed cōplures. M. illius Catonis Censorii nepotes fuerūt geniti: nō eodē patre. Duos enim. M. ille Cato: qui & orator: & censor fuit: filios habuit: & matribus diuersos: & ætatibus longe dispares. Nam iā adolescente altero: matre eius amissa: ipse quoq; iā multū senex. Salonii clientis sui filiam uirginē duxit in matrimonium. Ex qua natus ē ei. M. Cato Salonianus. hoc. n. illi cognomentum fuit a Salonio patre matris datum Ex maiore āt Catonis filio: qui prætor designatus uiuo mortuus ē: & egregios de iuris disciplina libros reliquit nascit hic: de quo quærit. M. Cato. M. filius. M. Nepos. Is satis uehęmens orator fuit: multasq; orationes ad exemplum aui scriptas reliquit: & consul cum. Q. Martio rege fuit. Inq; eo consulatu in africam profectum in ea prouincia mortem obiit. Sed is nō ita ut dixi. M. Catonis prætorii: uiri qui se uticæ occidit: & quem Cicero laudauit pater fuit. Nec qa hic Nepos Catonis Censorii: ille autem pronepos fuit propterea necessum est patrem hunc ei fuisse. Hic enim nepos cuius hæc modo prolata oratio est: filium quidem maiorem Catonem habuit: sed nō eum: qui uticæ periit: sed q̄ quum ædilis currulis. & prætor fuisset in galliam narbonensem

catonum familia

nensem profectus: ibi uita functus est. Ex altero autem uiro censorii filio longe natu minore. quem Salonianum esse appellatũ dixi duo nati sunt. L. Cato & M. Cato. Is M. Cato tri. ple. fuit: & praeturã petens mortẽ obiicit exq; eo natus est. M. Cato praetorius: qui se bello ciuili utice interemit de cuius uita laudibusq; quũ M. Tullius scriberet: pro nepotem eum Catonis censorii dixit fuisse. Videtis igitur hanc ptem familiae quae ex minore Catonis filio ꝓgenita est: non solum generis ipsius tramitibus sed temporum quoq; spacio differre. Nam quia ille Salonianus: in extrema partis aetate sicuti dixi natus fuit: ꝓgnati quoq; ab eo aliquanto posteriores fuerũt: q̃ qui a maiore fratre eius geniti erãt. Hanc quoq; temporum differentiam facile animaduertetis ex hac ipsa oratione: quũ eam legetis. Haec Sulpitius Apollinaris: nobis audientibus dixit: quae postea ita esse uti dixerat cognouimus quum & laudationes funebres & librum commentarium de familia portia legeremus.

❡Quod a scriptoribus elegantissimis maior ratio habita sit sonit⁹ uocum: atq; uerborum iucundioris: quae a graecis ευφωνια: idest uocalitas: cõsonantiaq; dicitur: q̃ regulae disciplinae a grammaticis reperta est. Cap. xix.

i Nterrogatus est probus Valerius: q ex familiari ei⁹ quodã cõperi: hasne urbis: an has urbes: & hanc turrẽ: an hãc turrim dici oporteret. Si aũt uersum inquit pãgis: aut orationẽ solutã struis: atq; ea uerba uti dicẽda sunt nõ finitiones illas p̃rancidas: neq; fetundinas grãmaticas spectaueris: sed aurẽ tuã interroga quo quid loco cõueniat dicere: qđ illa suaserit: id ꝓfecto erit rectissimũ. Tũ is q quaesierat quonãmodo inquit uis aurẽ meã interrogem? Et Probũ ait respondisse quo suã Virgilius ꝓcontatus est: qui diuersis in locis: urbes: & urbis dixit: arbitrio consilioq; usus auris. Nam in primo georgicoꝝ: quem ego inquit librum manu ipsius collectum legi urbis per i litteram scripsit. Verba e uersibus eius haec sunt. Vrbis

Tuq; adeo: quem mox: quae sint habitura deorum.
Concilia incertum est: urbis ne inuisere caesar.
Terrarũq; uelis curã. Verte. n. & muta ut urbes dicas. isipidius nescio quid facies: & pinguius. Contra in tertio aeneidis. Vrbes dixit per e litteram. Centum urbes habitant magnas. Hic item muta: ut urbis dicas: nimis exilis uox erit & exanguis. Tanta quippe iuncturae differentia est in cõsonãtia uocum ꝓximaꝝ. Praeterea idem Virgilius turrim dixit non turrẽ: & securim non securem. Turrim in praecipiti stantem. Et incertã excussit ceruice securim: quae sunt (opinor) iucũditas gracillitatis: q̃ si suo utrũq; loco p e lrãm dicas. At ille q interrogauerat rudis ꝓfecto: & aure agresti homo. Cur inquit aliud alio in loco doctius rectiusq; eẽ dicas: nõ sane itelligo? Tũ Probus iam cõmotior. Noli inquit igit laborare: utrum istoꝝ debeas dicere: urbis an urbes. Nam quum id genus sis quod uideo: ut sine iactura tui pecces: nihil pdes utrũ dixeris. His tum uerbis Probus: & hac fini hominem dimisit: ut mos eius fuit erga ĩdociles ꝓpe inclaemẽter. Nos aũt aliud quoq; postea consimiliter a Virgilio duplici modo scriptũ inuenimus: Nã tres & tris posuit eodẽ ĩ loco: ea iudicii subtilitate: ut si aliter dixeris mutauerisq; & aliquid tamẽ auris habeas sentas suauitatẽ sonitus diuidere. Versus ex decimo hi sunt. Tres quoque threicios boreae de gente suprema. Et tris quos idas pater & patria hismara mittit tres hic tris illic. utrumq; pensiculate modulateq; repies: suo qcq; in loco sonare aptissime. Sed in illo quoq; itidem Virgilii uersu. Haec finis Priami fatoꝝ simul ut & hic finis dicas: durum atque absonum

Turrim
Securim
Tres

erit. Reſpuentq; aures: quod mutaueris: ſicut illud contra eiuſdē Virgilii inſuauius facias: ſi mutes. Quē das ſinē rex magne laboꝝ? Nam ſi ita dicas quā das ſinem? in iucundum neſcio quo pacto: & laxiorē uocis ſonum feceris. Enniꝰ itē rectos cupreſſos dixit contra receptum uocabuli genus: hoc uerſu. Capitibus mutantis pinos rectoſq; cupreſſos. Firmior ei credo: & uiridior ſonus eſſe uocis uiſus eſt rectos dicere

Aere fulua cupreſſos: q̄ rectas. Contra uero idem Ennius in annali. xxii. aere fulua dicit: non fuluo. Non ob id ſolum: quod Homerus αερα βαθειαν. i. aerem hoc eſt caliginē: & ne

Fretu bulam profundā dicit. Sed ꝙ hic ſonus (opinor) uocabulior eſt uiſus: & amœnior. Sicuti etiam. M. Ciceroni mollius teretiuſq; uiſum eſt in quīta in Verrem fretu ſcribere q̄ freto. Perangusto inquit fretu diuiſa. Erat. n. craſſius: uaſtiuſq;: pangusto freto dicere. Itidem in ſecunda ſimili uſus modulamine: manifeſto peccatu inquit: non peccato: hoc. n. ſcriptum in uno: atq; in altero antiquiſſime fidei lib. tyroniano reperi. Verba ſunt Ciceronis hæc. Nemo ita uiuebat: ut nullas eius uitæ pars ſummæ

peccatu turpitudinis eſſet expers: nemo ita in manifeſto peccatu tenebatᷣ: ut cum impudens fuiſſet in facto: tum impudentior uideretᷣ ſi negaret. Huius autem uocis cum elegantior hoc in loco ſonus: tum ratio certa: & ꝓbata eſt: hic. n. peccatus: quaſi peccatio: recte latineq; dicitᷣ. Sicut hic inceſtus: non qui admiſit ſed quod admiſſum eſt: & hic tributus: quod tributum nos dicimus: a pleriſq; ueterꝝ dicta ſunt: hic quoq; al legatus: & hic arbitratus: ꝑ allegatione: proq; arbitratione dicuntᷣ. Qua ratione ſer

Allegatꝰ uata: arbitratu & allegatu meo dicimus. Sic igitᷣ in manifeſto peccatu dixit: ut ī manifeſto inceſtu ueteres dixerunt. Non quin latinum eſſet: peccato dicerē ſed quia in loco iſto poſitum ſubtilius ad aurem: molliuſq; eſt. Lucretios æque auribus inſeruiēs: funem fœminino genere appellauit: in hiſce uerſibus.

Nunc ut opinor enim mortalia ſæcla: ſuperne
Aurea de cælo demiſit funis in arua

Quū dicere uſitatius: manente numero poſſet. Aureus e cęlo demiſit funis ī arua: Sacerdotes ēt fœminas. M. Cice. antiſtias dicit: non ſm grāmaticam legem antiſtites. Nam quum inſolentias uerboꝝ a ueteribus dictoꝝ plerunq; reſpueret: huius tn̄

Antiſtitaſ uerbi in ea pte ſonitu delectatus. Sacerdotes inquit Cereris atq; illius fani antiſtitæ uſq; adeo in quibuſdam: neq; rationem uerbi: neq; conſuetudinē ſed ſolam autem ſecuti ſunt: ſuis uerba modulis penſitantem. Quod qui non ſentiunt: inquit idem ipſe M. Cice. quum de numeroſa & apta orōne diſſereret: quas auris habeāt: aut quid in iis hois ſimile ſit neſcio. Illud uero cum primis apud Homeꝝ ueteres grāmatici ad notauerunt: ꝙ quum dixiſſet quodam in loco: κολοιους τε ψηρας τε. i. graculos sturnoſq;. Alio in loco non ψηρωντε̄. i. ſturnoꝝ: ſed ψαρων dixit. των δ᾽ ως τε ψαρων νεφος ερχε̄ται ηε κολοιων. i. Hoꝝ ut de ſturnis nubes graculiſue Secutus nō communem ſed ꝓpriam in quocunq; uocis ſitu iucunditatem. Nam ſi alteꝝ in alterius loco ponas: utrunq; feceris ſonitu in ſuaue.

¶ Verba. T. Caſtritii rhetoris ad diſcipulos adoleſcentes de uestitu: atq; calciatu nō decoro. Cap. xx.

Caſtritiꝰ T. Caſtritius rhetoricæ diſciplinæ doctor: q habuit Romæ locum ꝑcipue declamādi: & docendi ſūma uir auctoritate: grauitateq; & a diuo Hadriano mores atq; lr̄as ſpectatus: quū me ꝑſente (uſus ſum. n. eo magiſtro) diſcipulos quoſdā ſuos ſenatores uidiſſet die feriato tunicis: & lacernis īdutos: & gallicis

calciatos. Equidē inquit maluissem uos togatos esse. Pigitum est cinctos saltem esse penulatos. Sed si hic uester huiuscemodi uestitus de multo iā usu ignoscibilis est so soleatos tā̄ uos populi ro. senatores: per urbis uias ingredi nequaq̄ decorū est. Non hercle uobis minus: q̄ illi tū fuit: cui hoc. M. Tullii ꝓ turpi crimine obiectauit. Hęc me audiente Castritius: & quædā alia ad eā rem cōducentia romane: & seuere dixit. Pleriq; aūt ex iis qui audierāt: requirebāt: cur soleatos dixisset: qui gallicas: nō soleas haberēt? Sed Castritius ꝑfecto scite: atq; icorrupte locutus est. Oīa. n. ferme id genus: qbus plantaꝝ calces tm̄ in fine teguntur: cætera ꝓpe nuda: & teretibus habenis iuncta sunt: soleas dixerunt. Nōnunq̄ uoce græca crepidulas. Gallicas aūt uerbum esse opinor nouum: non diu ante ætatem. M. Ciceronis usurpari cœptū. Itaq; ab eo ipso positum est in secunda antonianaꝝ. Cum gallicis inquit: & lacerna cucurristi: Neq; in ea significatione id apud quenq̄ alium scriptum lego: grauioris dūtaxat auctoritatis scriptorem: sed (ut dixi) crepidas: & crepidulas: prima syllaba correpta id genus calciamentū appellauerunt: quod græci κρηπιδασ. i. crepidulas. Eiusq; Calciamenti sutores crepidarios dixerunt. Sempronius Asellio in libro rerum gestarū quartodecimo. Crepidarium inquit cultellum rogauit a crepidario sutore.

¶ Cōprecationes: quæ ritu romano fiūt diis: expositæ sunt ī libris sacerdotū inter q̄s Marti nerienē tribuūt: & quid neriene: seu nerio nomē importet. Cap. xxi.

c Omprecationes deoꝝ immortaliū: quæ ritu Romano diis fiunt: expositæ sunt in libris sacerdotū populi Ro. & in plerisq; antiquis oratiōibus. In iis scriptū est Laciā Saturni. Salaciā Neptuni. Horā quirini. Iurites Quiritum. Maiam Vulcani. Nerien Iunonis. Molas martis. Nerienem quoq; Martis. Ex quibus id quod postremum posui: sic plerosq; dicere audio: ut primā in eo syllabam producant quo græci modo dicunt νηριδασ. i. nereiadas maris deas. Sed qui probe locuti sunt: primam correpta dixerunt: tertiam ꝓduxerunt. Est. n. rectus casus uocabuli: sicut in libris ueteꝝ scriptum est. Nerio q̄q̄. M. Varro in satyra menippea: quæ inscribitur σκιαμαχια. i. umbratilis pugna uel κριομαχια. i. arietū pugna: non nerio: sed neriones uocatiue dicit: in his uersibus.

Theanna: & peranna: pranda: celato: pales.
Nerienes: minerua: fortuna: ac ceres.

Ex quo noīandi quoq; casum eundē fieri necessum est. Sed nerio a ueterib9 sic declinatur quasi anio. Nā pinde ut anienē: sic nerienē dixerūt tertia syllaba ꝓducta. Id āt siue nerio: siue nerienes est: sabinū uerbū est. Eoq; significat uirtus: & fortitudo. itaq; ex Claudiis: quos a sabinis oriūdos accepim9: qui erat egregia: atq; p̄stanti fortitudine. Nero appellatus est. Sed id sabini a græcis accepisse uident: q uincula: & firmamēta mēbroꝝ νευρα. i. neruos dicūt. Vnde nos quoq; latine neruos appellam9. Nerio igit Martis uis: & potentia & maiestas quædā esse martis demonstrat. Plautus aūt in truculēto: cōiugē esse Nerienē martis dicit. Atq; id sub ꝑsona militis ī hoc uersu. Mars peregre aduenieēs salutat nerienē uxorem suā. Sup ea re audiui non incelebrem hoīem dicere nimis comice Plautū impito: & icōdito militi falsam nouāq; opinionē tribuisse: ut Nerienē coniugē esse martis putaret. Sed id perite magis q̄ comice dictū intelliget: q leget Cn. Gelii annalē tertiū: in quo scriptū est. Hersiliam quū apud. T. Tatiū uerba faceret: pacemq; oraret ita pręcatā eē. Neria martis te obsecro pacem dare: ut liceat nuptiis ꝓpriis: & ꝓsperis uti: qd de tui cōiugis cōsilio cōtigit:

Crepidule
Gallicas
Soleas
Crepidas
Crepidarios

Nerions

uti uos itidē integras raperent: unde liberos sibi & suis posteris patriæ pararent. De tui inqt coniugis consilio Martem scilicet significans: per quod apparet non esse id poeticæ a Plauto dictū: sed eā quoq; traditionē fuisse: ut Nerio a quibusdā uxor eē. Marius diceret. Ibi autem animaduertendum est: quod Gelius neria dicit per a literam: non nerio: neq; nerienes. Præter Plautum etiam. Præterq; Geliū. Licinius im brex uetus comœdiarum scriptor in fabula quæ Neræa inscripta est: ita scripsit.

Lucilius Imbrex

Nolo ego neæram reuocent. sed nerienem.

Quū qdem Marti es in cōnubiū data. Ita aūt senarii numerus huiusce uersus est: ut tertia in eo noīe syllaba cōtra quā supra dictū est corripienda sit. Cuius sonus quāta apud ueteres in differentia sit notius est: q̄ ut plura in id uerba sumenda sint. Ennius aūt in primo annali in hoc uersu. Nerienē mauortis. Et hercle: nisi quod minime solet numerū seruare primā syllaba tetēdit tertiā corripuit. Ac ne id qdē prætermittendū puto: cuiusmōi est q̄ in cōmētario quodā Seruii Claudii scriptū inueni. Nerio dictū q̄si neirio hoc ē sine ira & cū placiditatē: ut eo noīe mitē tranquillūq; fieri martē precemur. Ne.n. pticula ut apd grecos: ita plerūq; i latina quoq; lingua priuatiua ē.

Nerio

¶ M. Catonis consularis & censorii pulcherrima exprobratio contra philosophantes nomine & non re. Cap. xxii.

m. Cato cōsularis & censorius publicis iā priuatisq; opulētus rebus uillas suas inexcultas: & rudes: ne tectorio qdē prælitas fuisse dicit: ad annū usq; ætatis suæ septuagesimū: atq; ibi postea his uerbis utit. Neq; mihi inquit ædificatio neq; uasum: neq; uestimētū ullū in manu præciosum. Neq; præciosus seruus: neq; ancilla. Si qd est inqt quo utar: utor. Si nō ē: ego sum. Cuiq; p me uti: atq; frui licet. Tū deīde addit: uitio uertūt: qa multa egeo. At ego illis. qa nequcūt egere. Hęc mera ueritas Tusculani hoīs: egere se multis rebus: & nihil tñ cupe dicētis: plus hercle pmouet ad exhortādā parsimoniā: sustinēdāq; inopiā: quā græcæ istoꝝ præstigiæ philosophari sese dicētiū: umbrasq; uerboꝝ inanes fingētiū. Qui se nihil hēe & nihil tñ egere: ac nihil cupere dicūt: quum & habēdo & egendo & cupiendo ardeant.

¶ Quæsitum tractatumq; quid sint manubiæ: atq; inibi dicta quædam de rōne utēdi uerbis pluribus idem significantibus. Cap. xxiii.

i N fastigiis fori traiani simulachra sunt sita circū undiq; inaurata equoꝝ: atq; signoꝝ militariū: subscriptumq; est manubiis: quærebat Phauorinus quum in area fori ambularet: & amicū suum consulem opperiretur: causas pro tribunali cognoscentem: nosq; tunc eū sectaremur. quærebat inquam. Quid nobis uideret significari pprie manubiaꝝ illa inscriptio. Tum quispiā qui cū eo erat: hō in studiis doctrinæ multi: atq; celebrati noīs. Ex manubiis inquit significat ex pręda: manubiæ enim dicunt præda: quæ manu capta ē. Etiā si inquit Phauorinus: op pera mihi princeps: & ppe oīs in litteris: disciplinisq; græcis sumpta est: non usq; eo tñ infrequens sum uocum latinarū. quas succisiuo atq; tumultuario studio colo ut hanc interpretationem ignorem uulgariā q̄ esse dicant manubiæ præda. Sed quæro an. M. Tullius uerboꝝ homo diligētissimus in oratione quam dixit de lege agraria calendis ianuarii contra Rullum inani & illepida geminatiōe iunxerit manubias & prædam si duo hæc uerba idem significant neq; ulla re aliqua dissident. Atq; ut erat Phauorinus egregia quadam uel diuina memoria uerba ipsa. M. Tullii statim dixit ea nos adscribimus hic prædam manubias: sectionem: castra denique Cn. Pom-

Manubię

peii sedēte impatore decēuiri uendent. Et infra itidē duo hæc simul iuncti posita dixit: ex pda: ex manubiis: ex auro coronario. Ac deide ad eū cōuertit: q manubias esse pdam dixerat. Et uidet ne tibi inquit utroq; in loco. M. Cicero duobus uerbis idē: si cuti tu putas: significātibus inepte & frigide eē usus? Ac tali ioco dignus: quali apud Aristophanē facetissimū comicoꝝ Euripides Aeschylum insectatus est quum ait.

Δίσ ταὐτὸν ἡμῖν εἶπε ὁ σοφὸσ αἰσχύλοσ
ἥκω γάρ εἰσ γῆν φησί: καὶ κατέρχομαι
τὸ κατέρχομαι ἥκω δὲ ταὐτόν ἐστι.
ἤ τοῦ Δ᾽ ὥσπερ εἴ τισ εἴποι γείτονι
χρῆσον σὺ μὲ τρἀπέζαν δὲ βούλει κάρδοπον. i.

Bis idem nobis dixit sapiens æschylus
Venio enim ad terram inquit: & accedo postliminio.
Ast uenio idem est: quod accedo postliminio.
Ita per Iouem: atq; siquis uicino autumet.
Accōmoda tu mactrā: uel si libet arcā panariam. Nequaq̄ uero inquit ille talia uidētur: quale ē μάκτρα καὶ κάρδοποσ. i. mactra & arca panaria: quæ a poetis uel oratoribus græcis: nostrisq; celebrādæ & ornandæ rei gratia: duobus eadem pluribusue noibus frequētantur. Quid igitur inquit Phauorinus: ualet hæc repetitio instauratioq; eiusdem rei: sub alio noie in manubiis & in præda? Num ornat: ut aliquis solet orōnem. Num eā modulatiorem aptiorēq; reddit? Num onerandi uel exprobrādi criminis causa: exaggerationem aliquā speciosam facit? Sicut in libro eiusdem. M. Tullii: qui de cōstituendo accusatore est: una eadēq; res pluribus uerbis uehemēter: atq; atrociter dr̄ Sicilia tota: si una uoce loqueret: hoc diceret. Quod auri: quod argenti: quod ornamentoꝝ in meis urbib9 sedibus: delubris fuit. Nā quū urbes totas semel dixisset: sedes: delubraq; addidit: quæ sunt ipsa quoq; in urbibus. Itē in eodem libro simili mō. Siciliam inquit ꝓuinciam. C. Verres per triēnium depopulatus eē: siculoꝝ ciuitates uastasse domos exinanisse: fana spoliasse dr̄. Et quid uidetur: quū Siciliam ꝓuinciam dixerit: atq; ēt insuper ciuitates addiderit domos etiam & fana: quæ infra posuit: comprehēdisset uerba hæc item multa: atq; uaria depopulatus eē: uastasse: exinanisse: spoliasse. Nonne unam & eandem uim in sese habent? Sane sed quia cum dignitate oratiōis: & cum graui uerboꝝ copia dicuntur: q̄q̄ fere sint: & ex una sn̄ia cooriantur: plura tn̄ esse existimantur: qm̄ & aures & animū sæpius feriūt: hoc ornatus genus in crimine uno uocibus multis atq; sæuis extruēdo: ille iam tunc .M. Cato antiquissimū in orōnibus suis celebrauit. Sicuti in illa quæ inscripta est de decē hoibus: quū Thermum accusauit: ꝙ decem liberos hoies eodem tpe interfecisset: hisce uerbis eandē rem oibus significantibus usus est. Quæ qm̄ sunt eloquentiæ latinæ tunc primū exorientis lumina uerba qdem sub lustria: libitum est eam mihi ἀπομνημονεύειν. i. cōmemorare. Tuum nefariū facinus peiore facinore opire postulas: succidas humanas facis: decē funera facis: decē capita libera interficis: decem hoibus uitā eripis indicta cā: iniudicatis: indēnatis. Item. M. Cato in orōnis principio: quā dixit in senatu pro rhodiēsibus: quum uellet res nimis prosperas dicere: tribus uocabulis idem sentientibus dixit. Verba eius hæc sunt. Scio solere plerisq; hoibus in rebus secūdis: atq; prolixis: atq; prosperis aīum excellere: atq; supbiam atq; ferociam augescere. Itidē Cato ex originū septimo in orōne quam cōtra Ser. Galbam

dixit: cõpluribus uocabulis sup eadẽ re usus ẽ. Multa me dehortata sunt hac ꝓdire: anni: ætas: uox: uires: senectus: uerũ eniuero quũ tãtã rẽpublicam agier arbitrarer. Sed ante omnis apud Homeꝝ eiusdem rei atq; sententiæ luculenta exaggeratio est.

εκτορα δεκβελεω νυπταγε ζευσ εκτεκονίησ
εκτάν δροκτασίησ. εκθαιματοσ εκτε κυδοιμου

Hectora de iaculis de puluere Iuppiter: & de
Cæde uirum abduxit: de sanguine: deq; tumultu. Item alio in uersu.

ισμιναίτε μακαίτε φονι τανδρακτασιαιτε. idest

Prœlia: cõflictus: cædes: hoīumq; necat᷑. Nam quũ oīa ista utrobiq; multa: & continua noīa nihil plus demõstrẽt: q̃ prœliũ. Huius tñ rei uaria facies delectabiliter ac decore multis uariisq; rebus depicta est. Neq; non illa quoq; apud eundẽ poetã una in duobus uerbis sententia cum egregia ratione repetita est. Idæus enim quum inter Aiacem & Hectorem decertantes armis intercederet: his ad eos uerbis usus est.

μηκέτι παιδεφίλω πολεμιζετε μηδέ μακασθον. idest;

Neu dulces pueri pugnate aut cernite ferro.

In quo uersu non oportet alteꝝ uideri uerbũ. Idẽ qđ superius significãs: supplẽdi numeri cã: extrinsecus aditũ: & cõsarcitũ. est. n. hoc inane admodũ & futile: Sed quum in iuuenibus gloriæ studio flagrãtibus: pugnaciã ferociãq; & cupidinẽ pugnæ leniter tñ & placide obiurgaret: atrocitatẽ rei & culpã perseuerandi bis idem dicendo alio: atq; alio uerbo auxit: inculcauitq; duplex eadẽ cõpellatio admonitionẽ facit instãtiorem. Ne illa quidem eiusdem significationis repetitio ignaua & frigida uideri debet.

μνηστηρεσ δαράτη λεμαχω θανατοντε μορροτε ηρτυον. idest.

Telemachoq; porci letum: fatumq; profecto.

Condidant: ꝙ bis idẽ dixerit: θανατον και πορον. idest letũ & fatũ. Indignitas enĩ moliendæ tã acerbæ tãq; iniustæ necis: miranda mortis iteratione defleta est. Cæteꝝ quis tam obtuso ingenio ẽ quin intelligat πολεμιζετε καί μαχεσθον: idest bellate & pugnate: uerba idem duo significantia non frustra posita esse: ut illa quoq;.

βάσκιοι ούλεονειρε και βασκιοι ιρι τεχεικ.

Vade. I. somnium agens: ualde & perge iri citata: neq; εκπαραλληλου. i. ex geminatione: ut quidam putãt: sed hortamentum esse acre iussæ: imperatæq; celeritatis. Verba quoq; illa. M. Ciceroīs in. L. Pisonem trigemina: ẽt si duræ auris hominibus non placent: non uenustatem mõ nomine quæsiuere: sed figurã simulatiõemq; oris pluribus simul uocibus uerberauerunt: uultus deniq; ĩquit totus: q sermo quidã tacitu mentis est hic ĩ fraudem homines impulit. hic eos quibus erat ignotus decepit: fefellit: induxit. Quid igit᷑ simile est inquit apud eundẽ in præda & manubiis? Nihil ꝓfecto istiusmodi. Nã neq; ornatus fit additis manubiis: neq; exaggeratius modulatiusq;. Sed aliud oīno præda est: ut in libris reꝝ uerborũq; ueteꝝ scriptũ est: aliud manubiæ. Nam præda dicitur corpora ipsa reꝝ quæ capta sunt. Manubiæ uero appellatæ sunt pecunia a quæstore ex uẽditione prædæ redacta. utrunq; ergo dixit M. Tullius cumulandæ inuidiæ gratia decemuiros ablaturos: ꝑsecuturosq; & prædã: quæ nõdũ esset uenũdata: & pecuniam quæ ex uenditione præde præcepta esset. Itaq; hæc ĩscriptio quã uidetis. Ex manubiis: nõ res corporaq; ipsa ꝑde demõstrat. Nihil. n. captum est horum a Traiano ex hostibus: sed facta esse hæc: comparataq; ex manubiis, i. ex pecunia prædatitia declarat. Manubiæ. n. sunt sicuti iam dixi: non

Manubie ⁊ præd

præda: sed pecunia per quæstorē populi Ro. ex præda uēdita contracta. Quod per quæstorē aūt dixi: intelligi nunc oportet præfectū ærario significari. Nā cura ærarij a quæstoribus ad præfectos translata est. Est tñ nōnusq̃ inuenire ita scripsisse quosdā non ignobiles scriptores: ut aut temere: aut curiosæ prædam ꝓ manubiis: & manubias ꝓ præda posuerint: ut tropica quadam figura mutationem uocabuli facerent. Quod facere concessum est scite id periteq; facientibus. Sed.n. qui ꝓprie atq; signate locuti sunt: sicut in hoc loco. M. Tullius manubias pecuniam dixerunt. Cura ærarij a quæstoribus ad præfectos translata est

Verba. P. Nigidij q̄bus dicit in noīe Valeri i casū uocādi: primā syllabā acuendā esse. Et item alia ex eiusdē uerbis ad rectā scripturam pertinētia. Cap. xxiiii.

.P. Nigidii uerba sunt ex cōmentarioꝝ grammaticoꝝ. xxiiii. hois in disciplinis doctrinaꝝ oīum præcellentis. Deinde inquit uoculatio qui poterit seruari si non sciemus in noibus ut Valeri: utrum interrogandi aut uocandi sint. Nam interrogandi secunda syllaba supiore tono ē q̃ prima. Deinde nouissima deiicitur. At in casu uocandi summo tono est prima: deinde gradatim descendunt. Sic quidē. P. Nigidius dici præcipit. Sed si quis nunc Valerium appellās in casu uocandi: secūdum id præceptum. Nigidii acuerit primā: non aberit quin rideatur. Sūmum aūt tonum προσῳδίαν.i. uoculationē acutam dicit: & quē accentum nos dicimus: uoculationē appellat: & casum interrogandi eum dicit: & quē nunc nos genitiuum dicimus. Id quoq; in eodē libro nigidiano aīaduertimus. Si huius inq̄t amici uel huius magni scribas unū i facito extremū. Sin uero i magnei hi amicei casu multitudinis recto: tum ante i scribendū erit e. Atq; idipsum facies in similibus. Itē si huius terrei scribas i lr̃a sit extrema. Si huic terræ per e scribendū ē. Itē mi q scribit i casu īterrogādi: uelut cū dicimus mi studiosus: p i unū scribat nō p e: at quū mei tū p e & i scribendū est: qa dandi casus est. Hæc nos auctoritate doctissimi hoīs adducti ꝓpter eos qui haꝝ quoq; reꝝ sciam quærunt: non prætermittenda existimauimus. Valeri Voculatio Casus interrogandi

De uersibus quos Virgilius sectatus uidet̃ Homeri ac Parthemii. Cap. xxv.

Parthemii poetæ uersus est.

Γλαύκῳ καὶ Νηρεῖ καὶ ἐναλίῳ Μελικέρτῃ

Glauco: nereiq;: atq; maris genio melicerte

Eum uersum Virgilius æmulatus est. Itaq; fecit duobus uocabulis uenuste īmutatis parē: glauco & panopeæ: & inoo melicerte. Sed illi Homerico nō sane rē parē: neq; similem fecit. Esse.n. uidet̃ Homeri simplicior & sincerior. Virgilii aūt νεωτερικώτερος.i. audacior & iuuenilior: & quodā quasi ferumīe īmisso fucatior.

ταῦρον δ' Ἀλφειῷ ταῦρον δὲ Ποσειδάωνι. idest

Taurum autem alpheo: neptunno tum quoq; taurum.

Taurum neptunno: taurum tibi pulcher apollo.

De snīa Panætii philosophi quā scripsit in lib. de officiis. ii. qua hortatur: ut hoies ad cauēdas iniurias in omni loco intenti: paratiq; sint. Cap. xxvi.

I Egebat Panætii philosophi liber de officiis. ii. ex trib9 illis īclytis libris quos M. Tullius magno cū studio maxīoq; ope æmulatus ē. Ibi scriptū est dū multa alia ad bonā frugē ducentia: tū uel maxīe q̄d esse hærereq; in aīo debet. Id āt est ad hanc ferme snīam. Vita iquit hoīum qui ætatem in medio reꝝ agūt ac sibi suisq; esse usui uolūt: negocia piculaq; ex īprouiso assidua & ꝓpe quottidiana fert: ad ea cauēda atq; declinanda pinde esse oportet aīo semp prōpto: atq; intēto: ut

sunt athlætarum: qui pancratiæ uocant. Nam sicuti illi ad certandũ uocati: ꝓiectis alte brachiis consistũt: caputq; & os suũ manibus oppositis quasi uallo præmuniũt membraq; eoꝝ oĩa priusq̃ pugna mota est: aut ad utẽdos ictus cauta sunt: aut ad faciendos parata: ita aĩus atq; mens uiri prudẽtis aduersus uim & petulãtias iniuriaꝝ oĩ in loco: atq; in tpe ꝓspiciens: debet esse erecta: ardua: septa: solide expedita: nunq̃ conueniens nusq̃ aciem suã flectens. Consilia cogitationesq; contra fortunæ uerbera contraq; insidias iniquoꝝ: quasi brachia & manus prætendens. Ne qua in re: aduersa & repentina incursio imparatis: improtectisq; nobis oboriatur.

¶Quod quadrigarius cũ multis mortalibus dixit: an quid & quantum differt: si dixisset cum multis hominibus. Cap. xxvii.

u Erba sunt Claudii Quadrigarii ex annaliũ eius. xiii. contione dimissa Metellus in capitolium uenit cũ multis mortalibus. Inde quũ domum proficisceretur: tota ciuitas eũ reduxit. Cum is liber: eaq; uerba. M. Frõtonis nobis ei: ac plerisq; aliis assidentibus legerentur: & cuidam haud sane uiro indocto uideret multis mortalibus ꝓ hominibus multis iepte frigideq; i historia: nimisq; id poetice dixisse. Tũ Fronto illi, cui hoc uidebat: An tu inquit aliaꝝ homo reꝝ iudicii elegantissimi: mortalibus multis ineptũ tibi uideri & frigidũ dicis? Nil autem arbitrare causæ fuisse, q uir modestus & puri atq; ꝓpe quotidiani sermonis mortalibus maluit: q̃ hoĩbus: dicere? Eãdẽq; credit futurã fuisse multitudinis demõstrationẽ: si cũ multis hoĩbus ac nõ cum multis mortalibus diceret? Ego inqt quidem sic existimo: nisi me scriptoris istius oĩsq; antiquæ orationis amor atq; ueneratio cæco esse iu-

Mortales

dicio facit: longe lateq; esse amplius ꝓlixius: fusius in significanda totius ꝓpe ciuitatis multitudine mortales q̃ hoĩes dixisse. Nãq; multoꝝ hoĩum appellatio intra modicũ quoq; numeꝝ cohiberi: atq; includi potest. Multi autẽ mortales nescio quo pacto & quodã sensu inenarrabili: omne fere genus: quod in ciuitate est: & ordinum & ætatum & sexus cõphendunt. Quod scilicet Quadrigarius ita (ut erat res) ingentem atq; ꝓmiscuam multitudinem uolens ostendere: cum multis mortalibus Metellum in capitoliũ uenisse dixit ἐκφαντικώτερον. i. expressius q̃ si cũ multis hoĩbus dixisset. Ea nos oĩa quæ Fronto dixit: cum ita ut par erat nõ approbantes tm̃ sed admirantes quoq; audiremus. Videte tamen inqt ne existimetis semper atq; in oĩ loco mortales multos ꝓ multis hoĩbus dicẽdum. Ne plane ne fiat græcum illud de Varronis satyra prouerbium: τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον: idest in lente fabulam. Hoc iudicium Frontonis etiam iin paruis minutisq; uocabulis non prætermittendum putaui: ne nos forte fugeret lateretq; subtilior huiuscemodi uerborum consideratio.

¶Non hactenus esse faciem: qua uulgo dicitur. Cap. xxviii.

a Nimaduertere est pleraq; uerborum latinorumq; ex ea significatione in qua nata sunt decessisse: uel in aliam longe: uel in proximam. Eamq; decessionem factam esse cõsuetudine: & inscitia temere dicentium: quæ cuiusmodi sint non didicerint. Sicuti quidam faciem esse hoĩs putant: os tãtum & genas & oculos: quod græci προσώπων. idest personã dicunt. Quando facies sit forma omnis & modus: & factura quædam corporis totius: & a faciendo dicta: ut ab aspectu species: & a fingendo figura. Itaq; Pacuuius in tragœdia quæ Niptra inscribitur faciem dixit hominis pro corporis longitudine.

Aetate inquit integra: feroci ingenio: facie procera uirum.

facies pro tota persona [illegible]

Non solum

Non solum aũt in hoium corporibus: sed ẽt in rerũ cuiusq; modi aliarũ facies dicit̃. Nam montis & cæli & maris facies si tempestiue dicatur pbe dicit̃. Salustii uerba sunt ex historia secunda. Sardinia in africo mari: facie uestigii humani in orientem: q̃ in occidẽtem latior pminet. Ecce aũt id quoq; in mentẽ uenit: q; etiam Plautus in penulo: faciem pro totius corporis colorisq; habitu dixit. Verba Plauti hæc sunt.

Sed earum nutrix: qua sic facie mihi expedi:
Statura non magna corpore aquilo est.
Specie uenusta ore atq; oculis pernigris: formam quidem.

Hercle uerbis depinxit probe. Preterea memini Quadrigarium in undeuicesimo faciem pro fatura: totiusq; corporis figura dixisse.

¶ Quid sit in satyra. M. Varronis caninum prandium. Cap. xxix.

Iaudabat uẽdicabatq; se nuper quispiã in libraria sedẽs: homo inepte gloriosus tãq̃ unus eẽt sub omni cœlo satyrarũ. M. Varrõis enarrator: quas partim cynicas: alii manipeas appellãt: & iaciebat inde quædam non admodum difficilia: ad quæ coniciẽda aspirare posse neminem dicebat. Tũ forte eum ego librũ ex iisdẽ satyris ferebam: qui υΔοκρυον. i. aqua rigẽs inscriptus est. Propius igitur accessi: & nosti inq̃ magister uerbũ illud scilicet uetus. Egregiã musicã: quę sit abscondita: eam esse nulli rei. Oro ergo te legas hos uersus pauculos: & puerbii istius: q; in his uersibus est sententiam dicas mihi. Lege inquit tu mihi potius: quæ non intelligis ut ea tibi ego enarrem. Quonã inq̃ pacto legere ego possum quæ non assequor? indistincta namq; fiẽt: & confusa quæ legero: & tuã quoq; impediẽt intentionem. Tunc aliis ẽt qui ibi aderant cõpluribus idem comprobãtibus: desiderãtibusq; accipit a me librũ ueterem fidei spectatæ luculente scriptũ. Accipit aũt inconstantissimo uultu & mœstissimo. Sed quid deinde dicã? Nõ audeo hercle postulare ut id credat̃ mihi. Pueri in ludo rudes: si eum librũ accepissent: nõ ii magis in legendo deridiculi fuissent. Ita & sniam intercidebat: & uerba corrupte pnunciabat. Reddit igitur mihi librũ multis iam ridentibus. Et uides inquit oculos meos ægros: assiduisq; lucubrationibus ppe iam perditos? Vix ipsos litterarũ apices potui cõprehẽdere. Quũ ualebo ab oculis reuise ad me: & librũ istum tibi totũ legã. Recte inq̃ sit oculis magister tuis. Sed in quo illis nihil opus est: id rogo te dicas mihi. Caninũ prandium in hoc loco quẽ legisti: qd significat. At ille egregius nebulo: quasi difficili quęstione perterritus exurgit statim. Et ambiens nõ inquit paruã rem quęris. Talia ego gratis nõ doceo. Eius aut loci in quo id puerbium ẽ: uerba hæc sunt: nõ uides apud Mnescheũ scribi: tria genera esse uini: nigrũ: albũ: mediũ. Quod uocãt κιρρον gilũu nouũ: uetus: medium: & efficere nigrũ uirus: albũ urinã: mediũ πεψιν. i. cococtionem. Nouũ refrigerare: uetus calefacere: mediũ uero esse prandiũ caninũ. Quid significet prandiũ caninũ: rem leuiculã diu & anxie quæsiuimus. Prãdium autẽ abstemium: in quo nihil uini potatur caninum dicit̃: qm̃ canis uino caret. Quum igitur medium uinũ appellasset: quod neq; nouũ: neq; uetus esset: & plerunq; hoies ita loquantur: ut omne uinum aut nouum esse dicant: aut uetus: nullã uim habere significauit: neq; noui neq; ueteris: quod medium esset. Iccirco p uino non habẽdum: qa neq; refrigeraret neq; calefaceret refrigerare id dicit: quod græce dicitur αναψυχει. Prandiũ caninum

¶ Auli Gelii noctium Atticarum commentarii Liber Quartusdecimus.

¶Dissertatio Phauorini philosophi aduersus eos: qui chaldæi appellunt: & ex cœtu motibusqꝫ syderum: & stellaꝝ fata se hoium dicturos pollicentur. Cap. i.

a Duersum istos q̄ sese chaldæos: seu genethliacos appellãt: ac de mo
tu deqꝫ positu stellaꝝ dicere posse quæ futura sunt ꝓfitentur: audiui
a mus quõdã Phauorinũ philosophũ Romæ græce disserẽte egregia:
atqꝫ illustri orõne: exercẽdi ne: aut ostẽdẽdi grã ingenij: an ꝙ ita serio
iudicatoqꝫ existimaret: nõ hẽo dicere. Capita aũt locoꝝ argumẽtorũ
qꝫ: quibus usus est: quoad eius meminisse potui: egressus ibi ex auditione ꝓpere an-
notaui. Eaqꝫ fuerũt ad hanc ferme sniam. Disciplinã istam chaldæoꝝ tantæ uenusta
tis nõ esse quãtæ uideri uolũt. Neqꝫ eos principes eius: actoresqꝫ esse: quos ipsi ferãt:
sed id ꝑstigiaꝝ: offuciarũqꝫ genus cõmẽtos eẽ hoĩes eruscatores: & cibũ: quæstũqꝫ ex
mẽdaciis captantes: atqꝫ eos qm̃ uiderent terrena quædã inter hoĩs sita: cælestiũ reꝝ
sensu: atqꝫ dictu moueri: quale ẽ ꝙ ocean⁹ quasi lunę comes cũ ea simul senescit ado
lescitqꝫ: hinc uidelicet sibi argumentũ ad persuadẽdum parauisse: ut crederem⁹ oĩa
reꝝ humanaꝝ: & parua & maxima: tanq̄ stellis atqꝫ syderibus euincta duci: atqꝫ re-
gi. Esse autẽ nimis q̄ ineptũ: absurdũqꝫ: ut qm̃ æstus oceani cum lunæ curriculo con
gruit: negociũ quoqꝫ alicuius ꝗ ei forte de aquæ ductu cum riualib⁹ aut de cõi pa-
riete cũ uicino apud iudicem ẽ: ut existimemus id negocium quasi habena quadã de
cœlo uictum gubernari. Quod & si ui & rõne quapiã diuina fieri põt: nequaq̄ tñ id
censebat in tam breui: exiguoqꝫ uitæ spacio: quãtouis hoĩs ingenio cõprehẽdi posse:
& ꝑcipi Sed cõiectari pauca quędã ut uerbo ipsi⁹ utar: παχυμερέστερον. i. crassi⁹
& pingui minerua nullo scientiaꝝ fundo cõcepta: sed fusa & uaga & arbitraria: qua-
lis lõginqua oculoꝝ acies est: ꝑ interualla media caligãtium. Tolli n. ꝗ maximum
ĩter deos atqꝫ hoĩes differt: si hoĩes quoqꝫ res oĩs post futuras ꝑnoscerẽt. Ipsam dein
de syderꝝ stellarumqꝫ obseruationẽ: quã esse originẽ sciæ suæ ꝑdicarẽt: haud quamq̄
putabat liq̄de cõsistere. Nã si principes chaldæi q̄ in patẽtibus cãpis colebãt stellaꝝ
motus & uias & discessiões: & cœtus intuẽtes q̄d ex iis efficeret̃ obseruauerunt: ꝓce
dat inq̄t hæc sane disciplina: sed sub ea modo inclinatione cœli sub qua tunc chaldæi
fuerunt. Non. n. põt inquit ratio chaldæoꝝ obseruationis manere: si quis ea uti uelit
sub diuersis cœli regionibus. Nã quanta inq̄t partiũ: circulorũqꝫ cœli: ex deuergẽtia
& conuexiõibus mundi uarietas sit: q̄s nõ uidet̃? Eædẽ igit̃ stellæ: per quas oĩa diui
na humanaqꝫ fieri cõtendunt: sicuti ne usqꝫquaqꝫ pruinas: aut calores cient: sed mu-
tant: & uariãt tẽpestatesqꝫ eodẽ in tp̄e alibi placidas: alibi uiolẽtas mouẽt: cur nõ euẽ
ta quoqꝫ reꝝ ac negocioꝝ: alia efficiunt in chaldæis: alia in gætulis: alia apud danu-
bium: alia apᵈ Nilũ. Per. autẽ inq̄t incõsequẽs ip̃m quidẽ corpus & habitũ tã ꝓfũdi
aeris sub alio: atqꝫ alio cœli curuamine nõ eundẽ manere. In hoĩum ãt negociis stel-
las istas opinari idẽ semp̄ oñdere si eas ex quacunqꝫ terra cõspexeris. Præterea mira-
bat̃ id cuiqꝫ ꝓ ꝑ̄specto liq̄re. Stellas istas quas q̄si a chaldæis & babyloniis siue ægy-
ptiis obseruatas ferunt q̄s multi erraticas Nigidius errone: uocat nõ eẽ pluris q̄ uul
go dicerent̃. Posse. n. fieri existimabat: ut & alii q̄dam planetæ pari ꝑtãte essent sine
q̄bus recta atqꝫ ꝑpetua obseruatio ꝑfici non quiret: neqꝫ eos tñ cernere hoĩes possent
ꝓpter exuperantiã uel splendoris uel altitudinis. Nam & quædã inquit sydera e qui
busdam terris conspiciunt̃. Earumqꝫ terraꝝ hoĩbus nota sunt: sed eadẽ ipsa ex omni

terra

Contra Astrologos [illegible]

terra alia non uidentur & ſunt aliis omnino ignotiſſima. Atq; ut uidemus inquit: &
has tm̄ modo ſtellas: & ex una parte terræ obſeruari debuiſſe: quæ tandẽ finis obſer-
uationis iſtius fuit: & quæ tempora ſatis eſſe uiſa ſunt ad percipiẽdum: quid præmō
ſtraret: aut cœtus ſtellaꝝ: aut circuitus: aut trãſitus. Nam ſi iſto mō cœpta fieri ob-
ſeruatio eſt: ut animaduerterent: quo habitu: quaq; forma: quaq; poſitura ſtellarũ
aliquis naſceretur tum deinceps ab ineũte uita fortuna eius: & mores: & ingenium:
& circunſtantia rerum negociorũq;: & ad poſtremum finis ẽt uitæ ſpectaretur. Eaq;
oĩa: ut uſu uenerant litteris mandarent. Ac poſtea longis temporibus: quũ ipſe ille
eodem in loco eodem habitu forent eadẽ cæteris quoq; euentura exiſtimarẽtur: qui
eodem illo tpe nati fuiſſent. Si iſto quidem mō obſeruari incœptũ: exq; ea obſerua-
tione cõpoſita quædã diſciplina eſt: nullo id pacto poteſt ꝓcedere. Dicant.n. quot
tandẽ annis: uel potius quot ſæculis orbis hic obſeruationis perfici quiuerit. Cõſtare
quippe inter aſtrologos dicebat ſtellas iſtas quas erraticas dicerent: quæ eſſe oĩum
reꝝ fatales dicerent: infinito ꝓpe & innumerabili numero annoꝝ ad eũdem locum
quũ eodẽ habitu ſimul oẽs profectę ſunt: regredi: ut neq; ullus obſeruationis tenor:
neq; memoria ulla effigies litteraꝝ tanto æuo potuerint edurare. Atq; illud etiã cu-
iuſmodi eſſet conſiderãdum putabat: ꝙ aliud ſtellaꝝ agmen foret: quo primũ tem
pore cõciperetur homo in utero matris aliud poſtea: quum in decem menſibus ꝓxi
mis in lucem ederet. Quærebatq; qui conueniret diuerſam ſuper eodem fieri demō
ſtrationẽ: ſi ut ipſi putarent: alius atq; alius earundẽ ſtellaꝝ ſitus: atq; ductus: alias
& alias fortunas daret. Sed & nuptiaꝝ tpe ex q̄bus liberi quærerent: atq; ipſo etiam
illo maris: & fœminę coitu iam declarari oportere dicebat certo quodã & neceſſario
ſtellaꝝ ordine: quales qualiq; forma hoĩes gignerent: ac multo etiã anteq̃ pater ip-
ſe atq; mater naſcerent: ex eoꝝ geniture debuiſſe iam tum proſpici: quinã olim futu
ri eſſent: quos ii creaturi forent: & ſupra longe: atq; longe per infinitum: ut ſi diſcipli
na iſta fundamento aliquo ueritatis nixa eſt: cẽteſimo uſq; ab hinc ſæculo: uel magis
primo cœli atq; mundi exordio: atq; inde iã deinceps continua ſignificatiõe: quotiẽs
generis auctores eiuſdẽ hoĩs naſcerent: ſtellæ iuſtæ p̄mõſtrare debuerint: qualis q̄-
liq; fato futurus ſit quiſquis hodie natus eſt. Quo autem inq̄t pacto credi pōt uniuſ
cuiuſq; ſtellaꝝ formæ & poſitionis ſortẽ: atq; fortunã uni oĩno homini certam: deſti
natamq; eẽ. Eamq; formã poſt lõgiſſima ſæculoꝝ ſpacia reſtitui: ſi uitę fortunarũq;
eiuſdẽ hoĩs indicia: in tam breuibus interuallis p ſingulos maioꝝ eius gradus perq;
infinitum ſucceſſionum ordinẽ: tam ſæpe: ac tã multipliciter eadẽ ipſa nō eadẽ ſtella
rum facie denotãt. Quod ſi id fieri pōt: eaq; diuerſitas atq; uarietas admittit: p oĩs
antiq̄tatis gradus ad ſignificanda eoꝝ hoĩum: quæ poſt naſcẽt exordia: imparilitas
hæc turbat obſeruationem. Oĩſq; ratio diſciplinæ cõfundit. iam uero id minime ferẽ
dum cenſebat: quod nō mō caſus & euenta quę euenirent extrinſecus: ſed cõſilia quo
q; hoĩum ipſa & arbitria: & uarias uoluntates: appetitiõeſq; & declinatiões & fortui
tos repẽtinoſq; in leuiſſimis rebus aĩoꝝ impetus: receſſuſq; moueri: agitariq; deſup
e cœlo putarẽt. Tanq̃ ſi forte ire in balneas uolueris: ac deinde nolueris: atq; id rur-
ſum uolueris: nō ex aliqua diſpari: uariaq; animi agitatiõe: ſed neceſſaria quadã errã-
tium ſyderꝝ reciprocatiõe cõtigerit: ut plane hoĩes: non quod dicit λογικαὶ ζῷα. i. ra
tionalia animalia: ſed ludicra & ridẽda quædam. νευρόσπαστα. i. neruis mouentia eſſe
uideantur: ſi nihil ſua ſponte: nihil arbitratu ſuo faciunt: ſed ducentibus ſtellis & au-

rigantibus. Ac si inquit potuisset prædici affirmant. Pyrrhus ne res: an Manius Curius prœlio uicturus esset: cur tandem non de alea quoq;: ac de calculis : & alueolo audeant dicere: quisnā ibi ludentium uincat. An uidelicet magna sciunt: parua nesciunt: & minora maioribus imperceptiora sunt. Sed si magnitudines rerum sibi uindicant magisq; esse perspicuas: & facilius comprehendi posse dicunt: uolo inquit mihi respondeant: quid in hac totius mundi contemplatione: præstantis naturæ operibus in tam paruis atq; breuibus negocijs fortunisq; hominū magnum putent. Atq; id uelim inquit respondeant: si tam paruum: atq; rapidum est momentum temporis: in quo homo nascens fatum accipit: ut in eodem illo puncto sub eodem circulo cœli: plures simul ad eandem competentiā nasci non queant: & si iccirco gemini quoq; non eadem uitæ sorte sunt: quoniam eodem temporis puncto editi sunt: peto inquit respondeant: cursum illum temporis transuolantis: qui uix cogitatione animi comprehēdi potest: quonam pacto aut consulto assequi queāt: aut ipsi perspicere & deprehēdere: quum in tam præcipiti dierum noctiumq; uertigine: minima momenta ingentes facere dicant mutationes. Ad postremum autem: & quid esset q̄ aduersum hoc dici posset requirebat: quod homines utriusq; sexus omniū ætatum: diuersis stellarū motibus in uitam editi: regionibus sub quibus geniti sunt longe distantibus: omnes tñ isti aut hiantibus terris: aut labentibus tectis: aut oppidorū expugnationibus aut eadem in naui fluctu obruti: eodē genere mortis: eodemq; ictu corpis interirent: Quod scilicet inqt nunq̄ eueniret: si momēta nascendi singulis attributa: suas unumquodq; leges haberēt: q̄ si quædā inquit in hoīum morte: atq; uita ēt diuersis tpibus editorū: per stellarū pares quosdam postea conuētus paria nonnulla & consimilia posse dicūt obtingere: cur non aliqñ possint omnia quoq; paria usu uenire: ut existant per huiuscemodi stellarū concursiões & similitudines. Socrates simul & Antisthenes & Platones multi: genere: forma: īgenio: morib9: uita omni: & morte pari: quod nequaquā inquit prorsus fieri pōt. Non igitur hac cā probe uti queunt aduersus hoīum impares ortus: interitus pares. Illud aūt cōdonare se iis dicebat: qđ non id quoq; requirerent: si uitæ mortisq; hoīum: rerumq; humanarū omnium: tp̄s & ratio & cā in cœlo: & apud stellas foret: quid de muscis. aut uermiculis. aut echinis. multisq; alijs minutissimis: terra mariq; animantibus dicerent: An ista quoq; iisdem quibus hoīes legibus nascerentur: iisdem itidem extinguerētur: ut aut ranunculis quoq; & culicibus nascēdi fata sint de cœlestium syderum motibus attributa aut si id non putarent: nulla ratio uideretur: cur ea syderū uis in hoībus ualeret. deficeret in cæteris. Hæc nos ficta & incondita: & propemodū ieiuna oratione attigimus.

At Phauorinus: ut hoīs ingenium fuit: utq; græce facūdiæ copia simul & uenustas. latius ea & amœnius & splendidius & profluentius exequebatur. Atq; identidē cōmonebat ut caueremus ne qua nobis isti sycophantæ ad faciendam fidem irreperent quā uident quædam interdum uera effutire aut spargere. Non.n. comprehensa inquit neq; definita: neq; præcepta dicunt sed lubrica atq; ambagiosa coniectatione nitentes inter falsa atq; uera pedetētim quasi per tenebras ingrediētes eunt. Et aut multa tentādo incidunt repente imprudentes in ueritatem: aut ipsorū qui eos cōsulunt: multa credulitate ducente: perueniunt callide ad ea quæ uera sint. & iccirco uidentur in præteritis rebus: quā futuris ueritatem facilius imitari. Ista tamē omnia. quæ aut temere: aut astute uera dicunt præ cæteris inquit quæ mentiūtur. pars ea nō sit millesima.

lesima. Hæc autem quæ dicentem Phauorinũ audiuimus multa etiam memini poe
tarum ueteꝝ testimonia confirmare: quibus huiuscemodi ambages fallaciose confu
tantur. Ex quibus est Pacuuianum illud. Nam si qui quæ euentura sunt preuideant
æquiparent ioui. Item Accianum illud. Nihil inquit credo auguribus: qui aures uer
bis diuitant alienas suas ut auro locupletent domus. Item Phauorinus deterrere uo
lens & depellere adolescentes a genethliacis istis: & quibusdam alijs id genus q pro
digiosis artibus futura omnia dicturos pollicentur nullo pacto adeundos esse: con
sulendosq; huiusmodi argumentis concludebat. Aut aduersa inquit euentura dicũt:
aut prospera. Si dicunt prospera & fallunt miser fies frustra expectando. Si aduersa
dicunt & mentiũtur: miser fies frustra timendo. Sin uera respondent: eaq; sunt non
prospera: iam inde ex animo miser fies: anteq̃ e fato fias. Si fœlicia promittunt: eaq;
euentura sunt: tum plane duo erunt incommoda: & expectatio te spei suspensum fa
tigabit: & futurum gaudii fructum spes tibi iam deflorauerit. Nullo igit̃ pacto utẽ
dum est istiusmodi hominibus res futuras præsagientibus.

Quẽ in modũ disseruit Phauorinus consultus a me sup officio iudicis. Cap. ii.

q Vo primum tpe a prætoribus lectus in iudices sum: ut iudicia: quæ ap
pellantur priuata: susciperem libros utriusq; linguæ de officio iudicis scri
ptos conquisiui: ut homo adolescens a poetaꝝ fabulis: & rhetorũ epilo
gis: ad iudicandas lites uocatus rem iudiciariam: qm̃ uocis (ut dicitur) uiuæ penu
ria erat ex multis q aiunt magistris cognoscerem. Atq; in reꝝ quidem diffisionibus
comperẽdinationibusq; & alijs quibusdã legitimis rebus: ex ipsa lege iulia: & ex Sa
bini Massurij: & ex quorũdam alioꝝ iurisperitoꝝ cõmentarij cõmoniti: & adminicu
lati sumus. In his aũt quæ existere solent: negocioꝝ ambagibus: & in ancipiti ratio
num diuersaꝝ circũstantia: nihil quicquã nos huiuscemodi libri iuuerũt. Nam & si
consilia iudicibus ex præsentiũ causaꝝ statu capienda sunt: generalia tñ quædã præ
monita & pcepta sunt: quibus ante cãm: pmuniti iudex: præpararique ad incertos ca
sus futuraꝝ difficultatum debeat: sicut illa mihi tunc accidit inexplicabilis reperien
dæ sentẽtiæ ambiguitas. Petebatur apud me pecunia: quæ dicebat̃ data numerataq;
sed qui petebat: neq; tabulis neq; testibus id factum docebat: & argumentis admo
dum exilibus nitebatur. Sed eum constabat uiꝝ esse ferme bonũ: notæ & expertæ fi
dei: & uitæ inculpatissimæ. Multaq; & illustria exempla pbitatis sinceritatisq; eius
expromebantur: illum aũt unde petebatur hoiem esse non bonæ rei: uitaq; turpi &
sordida cõuictumq; uulgo in mendacijs: plenumq; esse perfidiaꝝ & fraudum osten
debatur. Is tñ cum suis multis patronis clamitabat. Probari apud me debere pecu
niam datam cõsuetis modis: expensi latiõe mensæ rõnibus chirographi exhibitione:
tabulaꝝ obsignatione: testium intercessione. Ex quibus oibus si nulla re pbaret̃: di
mitti iam sane oportere & aduersariũ de calũnia dãnari. Quod de utriusq; aũt uita:
atq; factis diceret̃: frustra id fieri atq; dici. Rem. n. de petenda pecunia apud iudicẽ
priuatũ agi: nõ apud censores de moribus. Tunc ibi amici mei quos rogauerã in cõ
silium uiri exercitati: atq; in patrocinijs & in opis fori celebres: semperq; se circũ un
diq; distrahentibus causis festinãtes: nõ sedendũ diutius: ac nihil esse dubiũ dicebãt
quin absoluẽdus foret quẽ accepisse pecuniam: nulla pbatione solẽni docebat̃. Sed
enim ego hoies quum cõsiderabam alteꝝ fidei: alterũ probri plenum spurcissimæq;
uitæ: ac defamatissimæ: nequaq̃ adduci potui ad absoluendũ: iussi igit̃ diem diffin

di:atq; inde a subselliis pergo ire ad Phauorinum philosophum:quum meo tpe Romæ plurimum sectabar. Ac de hoibus:quæ apud me dicta fuerant: uti res erat:narro omnia Ac peto:ut & ipsum illud in quo hærebam:& cætera etiã quæ obseruanda mihi forent in officio iudicis:faceret me ut eaꝝ reꝝ essem prudentior. Tum Phauorinus religione illa contationis & sollicitudinis nostræ comprobata : id quidẽ inquit super quo nunc deliberas uideri potest specie tenui paruaq; esse. Sed si de omni quoq; officio iudicis præire tibi me uis:nequaq̃ est uel loci huius:uel temporis. Est.n.disceptatio ista multiiugæ & sinuosæ quęstionis multaq; & anxia cura:& circũspicientia indigens. Nam ut pauca tibi nunc quæstionum capita attingam: iam omniũ primum hoc de iudicis officio quæritur. Si iudex forte uel sciat super qua re apud eum litigatur. Eaq; res uni ei priusq̃ agi cœpta:& in iudicium deducta sit : ex alio quodã negocio casuq; aliquo cognita liquido & comperta sit. Neq; id tñ in agenda causa ꝓbatur. Oporteat ne eum secũdum ea quæ sciens uenit iudicare an secundum ea quæ aguntur:id ẽt inquit quæri solet:an deceat:an conueniet iudicij:cã iam cognita: si facultas esse uideatur componendi negocij:officio paulisper iudicis dilato cõis amicitiæ & quasi pacificatoris partes recipere. Atq; illud amplius ambigi: ac dubitari scio debeat ne iudex intercognoscendum ea quæ dicto:quæsitoq; opus est dicere & quærere:ẽt si cuius ea dici quæriq; interest neq; dicat:neq; postulet Patrocinari.n. ꝓrsus hoc esse aiunt non iudicare. Præter hæc super ea quoq; re dissentitur . An ex usu exq; officio sit iudicis rem causamq; de qua cognoscit:interlocutionibus suis ita exprimere:consignareq; ut anteq; sententiæ tempus ex iis:quæ apud eum in præsens confuse uarieq; dicuntur:perinde ut quoq; in loco ac tpe mouetur:signa & indicia faciat motus atq; sensus sui. Nam qui iudices inquit acres:atq; celebres uidẽtur:non aliter existimant rem:qua de agitur indagari comprehendiq; posse:nisi is qui iudicat crebris interrogationibus:necessarijsq; interlocutionibus:& suos sensus aperiat & litigantiũ deprehendat. Contra autem qui sedatiores & grauiores putantur:negãt iudicem debere ante sñiam:dum causa utrinq; agitatur:quotiẽs aliqua re ꝓposita motus est:totiens significare quid sentiat. Euentuꝝ.n.aiunt:ut quia pro uarietate ꝓpositionum:argumentorũq; alius:atq; alius:motus animi patiendus est aliter.atq; aliter eadẽ in causa:eodemq; in tpe sentire:& interloqui uideatur. Sed de his inquit & cæteris huiuscemodi iudicialis officij tractatibus:& nos post hac:quum erit ociũ dicere qd sentiamus:conabimur & præcepta Elij Tuberonis super officio iudicis quæ nuperrime legi recẽsebimus. Quod aũt ad pecuniam ꝑtinet:quã apud iudicem peti dixisti suadeo hercle tibi utare. M. Catonis prudentissimi uiri cõsilio:qui in orone quam ꝓ.L. Turio cõtra Cn. Celiũ dixit:ita esse moribus maioꝝ traditũ ait:obseruatũq; ut si qd inter duos actũ est:neq; tabulis:neq; testibus planũ fieri possit. Tũ apud iudicẽ qui de ea re cognosceret:uter ex iis uir melior esset quæreretur. Et si pares essent:siue boni pariter siue mali:tum illi unde petitur crederetur:ac secundũ eum iudicaretur. In hac aũt causa de qua tu ambigis optimus est qui petit. Vnde petitur deterrimus:& res est inter duos acta sine testibus. Eas igitur & credas ei qui petit. Cõdemnesq; eũ: de quo petitur:qm̃ sicuti dicis duo pares non sunt:& qui petit melior est. Hoc qdẽ mihi tum Phauorinus ut uiꝝ philosophum decuit:suasit. Sed maius ego altiusq; id esse existimaui:q̃ quod meæ ætati & mediocritati conueniret : ut cognouisse & condemnasse de moribus:nõ de ꝓbationibus rei gestæ uideret;ut absoluerẽ tñ inducere

in animum

in animũ non quiui: & ꝓpterea iuraui mihi non liquere: atq; ita iudicatu illo solutus
sum uerba ex oratiõe. M. Catonis cuius cõmeminit phauorinus: hæc sunt. Atq; ego
a maioribus memoria sic accipi. Si quis quid alter ab altero pateret si ambo pares es
sent: siue boni: siue mali essent: ꝙ duo res gessissent uti testes nõ interessent: illi unde
petitur ei potius credendũ esse. Nũc si sponsionẽ fecisset Gelius cũ Turio: ni uir me
lior esset Gelius q̃ Turius: nemo opinor tam insanus esset qui iudicaret meliorẽ esse
Gelium q̃ Turiũ. Si nõ melior est gelius Turio: potius oportet credi unde petitur.

¶ An æmuli: infensiq; inter sese fuerint Xenophon & Plato. Cap. iij.

q

Vi de Xenophontis Platonisq; uita: & moribus pluraq; omnia exquisitis
sime scripsere: nõ absuisse ab eis motus quosdã tacitos & occultos simu-
latis: & æmulatiõis mutuæ putauere: & eius rei argumẽta quædã conie-
ctorie ex eo℞ scriptis ꝓtulerũt. Ea sunt ꝑfecto eiuscemodi: quod neq; a Platone in
tot numero libris mentio usq̃ facta sit Xenophõtis: neq; itẽ contra ab eo Platonis in
suis libris quanq̃ uterq; ac maxime Plato cõpluriũ Socratis sectato℞ in sermonibus
quo scripsit cõmeminit. Id ẽt esse nõ sinceræ: neq; amicæ uolũtatis iudiciũ credidere:
ꝙ Xenophõ inclyto illi operi Platonis: quod de optimo statu reipublicæ ciuitatisq;
administrandæ scriptum est lectis ex eo duobus fere libris: qui primi in uulgus exie
rant: opposuit cõtra: conscripsitq; diuersum regiæ administrationis genus: q^d παι-
δείασ κυρού. i. institutionis Cyri inscriptũ est. eo facto scriptoq; eius usq; adeo per-
motũ esse Platonem ferũt ut quodã in libro mentiõe Cyri regis habita retractandi:
leuãdiq; ei9 opis gratia: ui℞ quidẽ Cyrum uanũ & strenuũ fuisse dixerit παιδείασ
δούκορθωσ ηφτάι το παραπαν. i. institutionẽ aũt minime recte attigisse. Hæc. n.
uerba sunt de Cyro Platonis. Præterea putant id quoq; ad ista q̃ dixi: accedere ꝙ Xe
nophon in libris: quos dicto℞ ac facto℞ socratis cõmentarios cõposuit: negat socra
tem de cœli atq; naturæ causis rõnibusq; unq̃ disputasse. Ac ne disciplinas qdẽ cæte-
ras: q̃ μαθηματα. i. disciplinas græci appellãt: q̃ ad bene beateq; uiuendũ nõ ꝑgerẽt:
aut attigisse: aut cõprobasse. Iccirco turpiter eos mẽtiri dicit: q̃ disertatiões istiusmo
di Socrati attribuerẽt, hæc aũt inquiũt Xenophon quũ scripsit: Platonẽ uidelicet no
tat: in cuius libris socrates de physica & musica & geometria disserit. Sed. n. de ueris
optimis & grauissimis: si credendũ hoc: aut auspicandũ fuit: cãm eqdẽ esse arbitror
nõ obtrectatiõis: neq; inuidiæ: neq; de gloria maiore pariẽda certationis. hoc. n. pro-
cul a maioribus philosophiæ absunt: in qbus illi duo oĩum iudicio excelluere: q̃ igit̃
est istius opinionis ratio. Hæc ꝑfecto est: eqparatio ipsa plerũq; & parilitas uirtutũ
iter sese consimiliũ: ẽt si cõtẽtiõis studiũ & uolũtas abest: spẽm tñ æmulatiõis creat.
Nã quũ ingenia q̃dã magna duo℞ pluriũue in eiusdẽ rei studio illustriũ aut pari sũt
fama: aut ꝓxima: orit̃ apud diuersos fautores eo℞ industriæ: laudisq; æstimãdæ cõ
tentio. Tũ postea ex alieno certamine ad eos quoq; ipsos cõtagiũ certationis aspirat.
Cursusq; eo℞ ad eãdẽ uirtutis calcẽ ꝑgentiũ: qñ est cõpar uel ambiguus in æmulan-
di suspitiões nõ suo sed fauẽtiũ studio delabit̃. Proinde igit̃ & Xenophõ: & plato so
craticæ amœnitatis duo lumina: certare: æmulariq; inter sese existimati sunt: quia de
iis apud alios uter esset exuperãtior certabatur. Et quia duæ eminentiæ quum simul
iunctæ in arduum nitantur simulachrum quoddam contentiõis æmulæ pariunt.

platonis & Xenophontis æmulatio

¶ Quod apte Chrysippus: & graphice imaginem iusticiæ mudolis coloribusq; uer
borum depinxit, Cap. iiij.

Chrysippi

Iusticiæ imago

t Ondigne me hercle: & condecore Chrysippus in librorum: qui inscribūtur: περι καλου. και ηδονης. i. de honesto & uoluptate primo. Os & oculos iusticiæ: uultūq; eius seueris atq; uenerādis uerborum coloribus depinxit: facit quippe imaginē iusticiæ: fieriq; solita esse dicit a pictoribus: rhetoribusq; antiquioribus ad hūc ferme modum. Forma atq; filo originali: aspectu uehemēti & formidabili luminibus oculorum acribus neq; humilis: neq; atroci: sed reuerēdæ cuiusdā tristiciæ dignitate. Ex imaginis istius significatione intelligi uoluit iudicē: qui iusticiæ antistites est oportere esse grauē: sanctū: seuerum: incorruptum: inadulabilē: cōtra improbos nocētesq; imisericordē atq; inexorabilem: erectū atq; arduū & potētem ui & maiestate æquitatis: ueritatisq; terrificū Verba ipsa Chrysippi de iusticia scripta hęc sūt. παρθενος δε ειναι λεγεται κατα συμβολον του αδιαφθορος ειναι και πηδαμως εν αιδοναι τοις κακουργοις μηδε προσιεσθαι μητε τους επιεικεις λογους μητε πακαιτησιν και δεησιν μητε κολακειαν μητε αλλο μηδεν των τοιουτον οις ακολουθως και σκρυθρωπη γραφεται και συνεστηκος εχουσα το προσωπον και εντονον και δεδορκος βλεπουσα ως τετοις μεν αδικοις φοβον εμποιειν τοις. δε δικαιοις θαρσος τοις. μενος προς φιλους. οντος τουτοι ουτου προσωπον τοις. δε ετεροις: προς: σαντους. i. dicitur uirgo esse indicio eam esse incorruptam. improbis nunq̄ cōcedere: nō sermones blādos: nō purgationem: non deprecationē: nō adulationem: non deniq; quicq̄ aliud pati: Quas ob res merito tristis ēt pingitur: uultu graui: aspectu cōtento & toruo: ut iniustis terrorem incutiat: iustis fiduciam prębeat qn̄ huiuscemodi facies iustis grata: iniustis molesta sit. Hæc uerba Chrysippi: eo ēt magis ponēda existimaui: ut prompta atq; exposita ad considerādum iudicandūq; sint. qm̄ legentibus nobis ea delicatiores quidam disciplinarum philosophi: seuitiæ imaginem istam esse non iusticiæ dixerunt.

¶ Lis atq; contentio grammaticorum Romæ illustrium enarrata super casu uocati uo uocabuli: quod est egregius. Cap. v.

d Efessus ego quondam ex diutina commentatiōe laxandi leuandiq; animi gratia in Agrippæ cāpo deambulabā. Atq; ibi duos forte grāmaticos cōspicatus: nō parui in urbe Roma nominis: certationi eorum acerrime affui: quū alter in casu uocatiuo uir egregi dicēdum cōtenderet: alter uir egregie. Ratio autem eius qui egregi oportere dici censebat huiuscemodi fuit: quęcūq; inquit noīa: seu uocabula recto casu numero singulari: us syllaba finiūtur: in quibus ante ultimā syllabam posita est i littera ea oīa: casu uocatiuo i littera termināntur: ut celius celi: modius modi: tertius terti: accius acci: titius titi: & similia omnia: sic igit egregius: qm̄ us syllaba in casu nominandi finit eamq; syllabam præcedit i littera: habere debebit in casu uocādi i litteram extremā: & iccirco egregi nō egregie rectius dicetur. Nam diuus: & riuus: & cliuus: non us syllaba terminant: sed ea quę per duo u scribēda est Propter cuius syllabæ sonum declarandum: reperta erat noua lr̄a. f. quæ digāma appellabat. Hoc ubi ille alter audiuit. O inquit egregie grāmaticę: uel si id mauis egregiissime: dic oro te: inscius: & impius: & sobrius: & ebrius: & pprius: & ppiti9: & anxius: & cōtrarius: quæ us syllaba finiunt: i qbus ante ultimā syllabā i littera est: quē casum uocandi habent. Me omni pudor & uerecundia tenet pronūciare ea secūdum tuā diffinitionē. Sed quū ille paulisper oppositu horum uocabulorum cōmot9 reticuisset & mox tn̄ se collegisset eandemq; illam: quā definierat: regulam retineret: & propugnaret:

Egregius

gnaret:

gnaret: diceretq;: & propriũ: & ꝓpitiũ: & anxium & contrarium itidem in casu uocatiuo dicendũ: quia & aduersarius: & extrarius ita diceretur: ĩcisum quoq; & impium & ebriũ: & sobriũ: insolẽtius quidẽ paulo: sed rectius: p i litterã nõ per e in casu codẽ pronunciandũ eaq; inter eos cõtentio longius duceretur: nõ arbitratus ego operæpre cium esse: eadem hæc ista diuitus audire: clamantes compugnanteſq; illos reliqui.

¶ Cuiuſmodi ſint quæ ſpeciẽ doctrinaꝝ habeant: ſed neq; delectẽt: neq; utilia ſint: atq; inibi de uocabulis ſingularium urbium regionũq; immutatis. Cap. vi.

hOmo nobis familiaris in litteraꝝ cultu nõ ignobilis: magnãq; ætatis ptẽ ĩ libris uerſatus adiutũ inqt ornatũq; uolo ire noctes tuas: & ſimul dat mihi libꝝ grãdi uolumine doctrinis origenis (ut ipſe dicebat) ꝑſcatentẽ: quẽ elaboratũ ſibi eſſe ait ex multis: & uariis: & remotis lectiõibus: ut ex eo ſumerẽ quaꝝ liberet: reꝝ memoria dignaꝝ. Accipio cupidus & libens tanq̃ ſi copiæ cornu nactus eſſem: & recondo me penitus: ut arbitris legã. At q̃ ſcripta erant: proph Iuppiter: mera miracula. Quo noĩe fuerit q primus grãmaticus appellat9 ẽ. Et quot fuerint Pythagoræ nobiles: quot Hippocrates: & cuiuſmõi Hom. dicat ĩ Vlyxis domo σειρηνεσ. i. ſirenes. Quã ob cãm Thelamacus cubans iunctũ ſibi cubãtẽ Piſiſtratum: nõ manu attigerit: ſed pedis ictu excitarit ευρυκλαιᾶ. i. Euryclia Thelemachũ: quo genere clauſtri incluſerit: & quapp idẽ poeta roſam nõ norit oleum: ex roſa norit. Atq; illud ẽt ſcriptũ fuit. q̃ noĩa fuerint ſocioꝝ Vlyxis: q a Sylla rapti laceratiq; ſunt: utꝝ εντησεσοθαλάσση. i. ĩteriore mari Vlyxes errauerit κατᾶ αρισάρχον. i. iuxta ariſtarchũ: an εντησεξωκατακρατητα. i. in exteriore iuxta Craterẽ. Id ẽt iſtic ſcriptũ fuit: qui ſint apud Home. uerſus ισοψηφοι. i. pares & quoꝝ ibi noĩum repiant παρασιχισ i. capita & priæ uerſuũ lr̃æ. Et quis adeo uerſus ſit: q p ſingula uocabula ſingulis ſyllabis ĩcreſcat. Ac deinde qua rõne dicit ſingulas pecudes in ſingulos annos terna parere. Et ex quinq; opimẽtis qbus Achillis clydeus munitus ẽ: qd factũ ex auro ẽ ſummũ ſit an mediũ. Et ꝑterea quib9 urbibus: regiõibuſq; uocabula iã mutata ſint. Qd boccia añ appellata fuerit aonia. Qd ægyptus aeria dicta ẽ. Qd creta eodem quoq; noĩe aeria dicta ẽ. Qd attica ακτη. i. ore & acta apud poetã. Qd corinthus ephyre. Qd macedõis ora: ημαθια. i. ematia. Qd theſſalia αιμονια. i. emonia. Qd tyrus ſarra. Qd thracia ante ſython dicta ſit. Quod ſeſtũ ποσειδωνειον. ideſt Neptũnium & locus Neptũni. Hæc atq; itẽ alia multa iſtiuſmõi ſcripta in eo libro fuerant. Quæ quũ ſtatim ꝓperãs redderẽ ονaιοσου. i. ꝓficiat tibi iniqua indoctiſſime uiroꝝ ταυτηςπολυμαθιασ. i. huius multiuagæ diſciplinæ gratia: & libꝝ hunc opulentiſſimũ recipe: nil prorſus ad noſtras pauperrimas litteras cõgruẽtẽ. Nam meæ noctes quas inſtructũ: ornatũq; iſti: de uno maxime illo uerſus Homeri quærũt quẽ Socrates ꝓ oĩbus ſemper rebus ſibi eſſe cordi dicebat. οττιτοιενμεγαροισι κακον αγαθοντε τετυκται. i. ædibus in noſtris: quæ recta aut parua gerantur.

¶ Quod. M. Varro. Cn. Pompeio conſuli primum deſignato commentariũ dedit quem appellauit ipſe iſagogicum de officio ſenatus habendi. Cap. vii.

cN. Põpeio cõſulatus prim9 cũ. M. Craſſo deſignat9 ẽ: eũ magiſtratũ Põpeio ius quũ initurus foret qm̃ p militiæ tpa ſenatus habẽdi cõſulẽdiq; rerũ expers humanaꝝ fuit. M. Varronẽ familiarẽ ſuũ rogauit: uti cõmẽtariũ faceret εισαγογικον. i. ĩtroductoriũ. Sic. n. Varro ipſe appellat: ex quo diſceret qd facere: dicereq; deberet quũ ſenatũ cõſuleret; eũ libꝝ cõmẽtariũ: quẽ ſup ea re Põ

peio fecerat. perisse Varro ait in litteris: quas ad Oppianum dedit: quæ sunt in libro epistolicaꝝ q̃stionum. iiii. in qbus litteris qm̃ q̃ ante scripserat nõ cõparebãt docet rursum multa ad eã rem ducentia. Primum ibi ponit q fuerint: per quos more maiorũ senatus haberi soleret: eosq; nominat: dictatorẽ: consules: prætores: trib. ple. interregẽ: præfectum urbi: neq; alii ṗter hos ius fuisse dixit facere senatusconsultũ. Quotiẽs usu uenisset ut oẽs isti magistratus eodẽ tpe romæ essent: tum quo supra ordine scripti essent: qui eoꝝ prior aliis eẽt: e potissimũ senatusconsulendi ius fuisse. Addit deinde extra ordinario iure tribunos quoq; militares: q ꝓ consulibus fuissent. Itẽ decẽuiros: qbus imperium cõsulare tum eẽt: Itẽ triũuiros reipu. cõstituẽdæ cã creatos: ius consulẽdi senatũ habuisse. Postea scripsit de intercessionibus. dixitq; intercedẽdi ne senatuscõsultũ fieret ius fuisse iis solis: qui eadẽ potestate qua ii: qui senatuscõsultũ facere uellent: maioreue essent. Tũ ascripsit de locis in quibus senatuscõsultũ fieri iure posset: docuitq;: confirmauitq; nisi in loco p augures cõstituto: quod tẽplum appellaret senatuscõsultũ factũ esset: iustum id non fuisse: propterea & in curia hostilia: & in põpeia: & post in iulia: quũ profana ea loca fuissent: tẽpla esse p augures constituta: ut in iis senatuscõsulta more maioꝝ iusta fieri possent. Interq; id quoq; scriptũ relinquit: nõ oĩs ædes sacras tẽpla esse: Ac ne eadẽ quidẽ Vestæ tẽplũ esse. Post hæc deinceps dicit senatuscõsultum ante exortũ: aut post occasum solẽ factũ ratũ nõ fuisse. Opus et censoꝝ fecisse existimatos per quos eo tpe senatusconsultũ factũ eẽt. Docet deinde inibi multa: quibus haberi senatũ ius nõ sit: imolareq; hostiam prius: auspicariq; debere qui senatum habiturus esset. De rebus quoq; diuinis priusq̃ humanis ad senatum referendũ est. Tũ porro referri oportere: aut infinite de republica: aut de singulis rebus finite. Senatus quoq; consultum fieri duobus modis: Aut per discessionem: si consentiret: aut si res dubia esset: per singuloꝝ sententias exquisitas: singulos autem debere consuli gradatim. Incipitq; a consulari gradu: ex quo gradu semp quidem antea primum rogari solitum: qui princeps in senatum lectus esset. Tum autẽ quum hæc scriberet: nouum morem institutum refert per ambitionem gratiaq; ut iis primum rogaretur: quem rogare uellet: qui haberet senatũ: dum is tamẽ ex gradu consulari esset: præter hæc de pignore quoq; capiendo disserit deq; mulcta dicẽda senatori: qui quũ in senatum uenire deberet: nõ adesset. Hæc & alia quædã id genus i libro: quo supra dixi. m. Varro in epistola ad Oppianũ scripta executus. Sed qđ ait senatuscõsultum duobus modis fieri solere: aut cõquisitis sentẽtiis: aut p discessionẽ paꝝ cõuenire uidet cũ eo. quod Atteius Capito in cõiectaneis scriptũ reliquit. Nã in libro. cclix. Tuberonẽ dicere ait nullum senatuscõsultum fieri posse: non discessione facta. Quia in omnibus senatuscõsultis ẽt in iis: quæ per relationem fierent discessio esset necessaria. Idq; ipse Capito uerum esse affirmat: sed de hac oĩ re alio i loco plenius accuratiusq; nos nemini scribere.

¶ Quæsitum esse dissensumq; an præfectus latinarum causa creatus ius senatus cõuocandi: consulendiq; habeat. Cap. viii.

P Ræfectũ urbi latinaꝝ cã relictũ: senatũ habere posse Mutius negat: qm̃ ne senator quidẽ sit: neq; ius habeat sentẽtiæ dicendæ: quũ ex ea ætate ṗfectus fiat. q nõ sit senatoria. M. ãt Varro i. iiii. epistolicaꝝ questionũ & Atteius Capito in cõiectaneaꝝ. cclix. ius esse præfecto senatus habẽdi dicunt. Deq; ea re assensum, Capitonem Tuberoni: contra sententiam Mutii refert. Nãq; & tribu-

nis inquit plebis senatus habēdi ius erat: q̄q̄ senatores nō eēnt añ atimum plebescitū.

¶ Auli Gelii noctium atticarum commentarii Liber quintusdecimus.

¶ Qͩ in. Q. Cla. annalibus scriptā ē lignū a lumine oblatū nō ardere. Cap. i.

d Eclamauerat antonius Iulianus rhetor præterq̄ semp alias: tū uero nimiū quā delectabiliter & fœliciter sunt. n. ferme scholasticæ istæ declamatiōes: eiusdē hoīs eiusdēq; facūdiæ: nō eiusdē tñ quotidie fœlicitatis. Nos ergo familiares ei⁹ circūfusi undiq; eum ꝓsequebamur domū quū deinde subeūtis montē cispiū cōspicimus insulā quādā occupatā igni multis arduisq; tabulatis editā & propinqua iam oīa flagrare uasto incendio. Tum quispiā ibi ex comitibus Iuliani. Magni inqt redditus urbanoꝝ prædioꝝ: sed pericula sunt longe maxima. Siqd aūt posset remedii fore: ut ne tā assidue domus romæ arderēt: uenū hercle dedissem res rusticas: & urbicas emissem: atq; illi Iulianus læta: ut mos eius fuit: inter fabulandum uenustate. Si annalē inqt undeuicesimū. Q. Clau. legisses: optimi & sincerissimi scriptoris: docuisset te ꝓfecto Archelaus Regis mithridatis pfectus: quā medela: quāq; solertia ignē defenderes: ut ne ulla tua ædificatio e ligno correpta: atq; insinuata flāmis arderet: Percōtatus ego sum qͩ eēt illud miꝝ. Quadrigarii repetit. In eo igit̃ libro scriptū inueni: quū oppugnaret. L. Sylla in terra attica: Pireū: & cōtra archelaus regis Mithridatis præfectus ex eo oppido ꝓpugnaret: turrim ligneā defendēdi gratia structā: quū ex oī latere circūplexa igni foret: ardere nō quisse: quod ab archelao a lumine oblita fuisset. uerba Quadrigarii: ex eo libro hæc sunt. Tū Sylla conatus est: & tpe magno eduxit copias ut Archelai turrim unā: quā ille inter posuit: ligneā incenderet uenit: accessit: ligna subdidit: summouit græcos: ignē admouit: satis sunt diu conati: nunquā querūt icendere. Ita Archelaus omnē materiā obliuerat a lumine. Quod Sylla atq; milites emirabant̃. & post quā nō succendit: reduxit copias. cispius mons

¶ Quod Plato in libris: quos de legibus cōposuit: largiores lætioresq; i cōuiuiis inuitatiunculis uini non inutiles esse existimauerit. Cap. ii.

e X insula cretā quispiā ætatē athenis agēs. Platonicū eē se philosophū dicebat: & uideri gestiebat. Erat āt nihil homo & nugator: atq; i græce facundiæ gloria iactabūdus. Præterea uini libidine adusq; ludibria ebriosus. Is i cōuiuiis iuuenū: quæ agitare athenis hebdomadibus lunæ solēne nobis fuit simul atq; modus epulis factus & utiles delectabilesq; sermones cœperāt: tū silentio ad audiendū petito loq cœptabat. Atq; id genus: uili & icōdita uerboꝝ caterua: hortabat̃ oēs ad bibendū. Idq; se facere ex decreto Platonico pdicabat: tanq̄ Plato i libris quos de legibus cōposuit: laudes ebrietatis copiosissime scripsisset: utilemq; eam eē bonis & fortibus uiris censuisset: Ac simul inter eiusmodi orōnē crebris: & ingentibus poculis omne ingenium ingurgitabat. Fomitē esse quendam dicens & incitabulū ingenii: uirtutisq; si mens & corpus hominis uino flagraret. Sed. n. Plato in primo: & i secundo de legibus: uno ut ille nebulo opinabat̃: ebrietatem istam turpissimā: quæ labefacere: & minuere hoīum mentes solet laudauit. Sed hanc largiorē paulo iucundiorēq; uini īuitationē: q̄ fieret sub qbusdā q̄si arbitris: & magistris cōuiuioꝝ sobriis nō īprobauit. Nā & modicis modestisq; interbibendū remissiōibus refici: integrariq;

aios:ad instauranda sobrietatis officia existimauit:redditq; eos sensim latiores: atq; ad intentiones rursum capiendas fieri habiliores. Er simul siqui penitus in iis affectionum cupiditatumq; errores inessent:quos aliquis pudor reuerens concelaret ea oīa sine graui periculo libertate per uinū data detegi:& ad corrigendū:medendumq; fieri opportuniora.atq; ēt hoc Plato ibidem dicit:non defugiendas esse:neq; respuendas huiuscemodi exercitatiōes:aduersum ꝓpulsandā uini uiolentiam. Neq; ullum unq̄ continentē prorsus ac temperantē satis fideliter uisum esse:cuius uita uictusq;:non inter ipsa erroꝝ ꝑicula:& in mediis uoluptatū illecebris explorata sit. Nā cui libentiæ gratiæq; oēs cōuiuioꝝ incognitæ sint:quiq; illaꝝ omnino expers sit. Si eum forte ad participādas eiusmodi uoluptates:aut uoluntas tulerit:aut casus induxerit:aut necessitas cōpulerit:deliniri plerūq; & capi. Neq; mentem aīumq; eius cōsistere: sed ui quadā noua ictū labescere. Congrediendū igitur censuit:& tanq̄ in acie quædam cū uoluptariis rebus:cūq; ista uini licentia cominus decernēdum aut aduersum eas:nō fuga simus tuti nec absentia:sed uigore aī:& constanti p̄sentia:moderatoq; usu tēperantiam:continentiāq; tueamur:& calefacto simul:refotoq; animo:siquid in eo:uel frigidæ tristitiæ: uel torpentis uerecundiæ fuerit:diluamus.

¶Quod. M. Cice. de ꝑticula ista senserit:scripseritq; q̄ p̄posita ē uerbis aufugio & aufero. Et an in uerbo autumo:eadē ista hæc p̄positio esse uideri debeat. Cap. iii.

Aufugio. Aufero. I Egimus libꝝ Ciceronis:qui inscriptus ē orator:In eo libro Cicero quū dixisset uerba hæc:aufugio:& aufero:cōposita qdē eē ex p̄positione ab:& ex uerbis fugio:& fero:sed eā p̄positionē:quo fieret uox ꝓnūciatu: audituq; lenior:uersam mutatāq; esse in au syllabā:cœptūq; esse dici aufugio:& aufero ꝓ ab fugio:& abfero. Cū hoc inq̄ ita dixisse:tum postea ibidem sup eadē particula ita scripsit. Hæc inquit præpositio:præter hæc duo uerba:nullo alio ī uerbo reperiet̄. Inuenimus aūt in cōmentario nigidiano uerbū autumo compositū ex ab p̄positiōe:& uerbo æstimo:dictumq; intercise:autumo:quasi abæstimo:quod significaret totū æstimo tanq̄ obnumero. Sed qd sit cum honore multo dictum. P. Nigidii hominis eruditissimi audacius hoc:argutiusq; esse uidet̄:q uerius: Autumo. n. non id solū significat:sed & dico & opinor & cēseo:cum quibus uerbis præpositio ista: neq; cohærētia uocis:neq; significatione sententiæ cōuenit. Præterea uir acerrimæ in studio litterarū licētiæ. M. Tullius:nō sola esse hæc duo uerba dixisset:si reperiri posse ullum tertiū: Sed illud magis q̄ri inspiciq; dignū ē:uersa ne sit & mutata ab præpositio in au syllabā pp lenitatē uocis:an potius an particula sua sit ꝓpria origine:& pinde ut pleræq; aliæ p̄positiōes a græcis:ita hæc quoq; inde accepta sit:sicuti ē in illo uersu Homeri. αυερυταν μεν προτακι εσφαξαν και εδειρϊαν αβρο αοι ανιαχο.

Prima supinarūt:nec uere:exuta dedere: Pellibus. absq; sono:& uocum turba.

¶Historia de Ventidio Basso ignobili homine:quem primum de partis triumphasse memoriæ traditum est. Cap. iiii.

i N sermonibus nup fuit senioꝝ hoīum:& eruditoꝝ multos ī uetere mēoria altissimū dignitatis gradū ascēdisse ignobilissimos pri⁹ hoīes:& despicatissimos. Nihil adeo tñ de quoq̄ tāte admiratiōi fuit:quāte fuerūt quæ de Ventidio Basso scripta sunt. Eū picētē fuisse genere:& loco humili:& matrē ei⁹a Pōpeio Strabōe Pōpeii magni patre bello sociali quo asculanos subegit: captam cū ipso esse. Mox triūphāte Pōpeio Strabōe eū quoq; puerū inter cæteros ante currū impatoris

Vētidius bassus.

sinu matris uectũ esse: Post quũ adoleuisset: uictum sibi ægre quæsisse: eumq; sordi de inuenisse: cõparandis & uehiculis magistratibus qui sortiti prouincias forent præbenda publice cõduxisse. In isto questu notum esse cœpisse C. Cæsari: & cum eo ꝓfectum esse in gallias. Tum quia in ea ꝓuincia satis nauiter uersatus esset: & deinceps ciuili bello mãdata sibi pleraq; impigere: & strenue fecisset: non mõ in amicitiã Cæsaris: sed ex ea in amplissimũ quoq; ordinẽ ꝑuenisse. Mox tribunatũ quoq; plæbis: ac deinde ꝑtorẽ creatũ. Atq; in eo tpe iudicatũ eẽ a senatu hostẽ cũ M. Antonio: Post uero coniunctis partibus: nõ pristinã tm̃ dignitatẽ recupasse: sed põtificatũ: ac deinde cõsulatũ quoq; adeptũ eẽ. Eãq; rẽ tã intollerãter tulisse populũ romanũ: q Ventidium Bassũ memierat curãdis mulis uectitasse: ut uulgo ꝑ uias urbis uersiculi ꝑscriberẽt.
Concurrite oẽs augures: aruspices. Portentum inusitatũ cõflatum ẽ recens.
Nam mulos qui fricabat: consul factus est.
Eundem Bassum Suetonius Trãqllus ꝓpositum esse a M. Antonio ꝓuinciis orientalibus: parthosq; ĩ syriã introrumpẽtis: tribus ab eo prœliis fusos scribit. Eumq; primum oĩum de parthis triumphasse: & morte obita publico funere sepultum esse.

¶Verbum profligo a plerisq; dici impropric insciteq;. Cap. v.

Sicut alia uerbo pleraq; ignoratiõe & inscitia improbe dicẽtium: q̃ non intelligant deflexa & deprauata sunt a rõne recta & cõsuetudine: ita huius quoq; uerbi qđ est ꝓfligo: significatio uersa & corrupta est. Nam quũ ab affligendo: & ad perniciem interitumq; ducẽdo inclinatum id tractumq; sit: sempq; eo uerbo qui diligenter locuti sunt: ita usi sint: ut ꝓfligare dicerent ꝑdigere & deperdere: ꝓfligatasq; res: quasi ꝓflictas & ꝑditas appellarint: nunc audio ædificia & tẽpla & alia fere multa quæ prope absoluta: effectaq; sunt: in ꝓfligato esse dici: ipsaq; esse iam ꝓfligata. Quapp urbanissime respondisse prætorem non indoctum uirum Barbasculo quidam: ex aduocatoꝝ turba Sulpitius Apollinaris in quadã epistola scriptũ reliquit. Nã quum ille inquit tabula audaculus ita postulasset. uerbaq; ita fecisset oĩa uir clarissime negocia de quibus te cogniturum esse hodie dixisti: diligentia & uelocitate tua ꝓfligata sunt: unum id solum relictũ est: de quo rogo audias. Tum prætor satis ridicule: an illa negocia de quibus iam cognouisse me dicis profligata sint eqdẽ nescio. hoc aũt negocium quod in te incidit: proculdubio siue audiam siue nõ audiã profligatum est. Quod significare aũt uolunt qui ꝓfligatum dicunt: ii qui latine locuti sunt: nõ profligatum ad effectum dixerunt sicut M. Cicero in oratione quã habuit de prouinciis consularibus: eius uerba hæc sunt. Bellum effectũ uidemus: & uere ut dicã pene confectum. Itẽ infra. Nã ipse Cæsar qd est q ꝓ in mea prouincia cõmorari uelit nisi ut ea quæ per eum effecta sunt: ꝑfecta reipu. tradat: idem Cicero ĩ œconomico. Quum uero affecta iam prope æstate: uuas a sole mitescere tempus est.

¶In libro M. Cice. de gloria secundo manifeste ẽ erratum in ea parte in qua scriptũ est super Hectore & Aiace. Cap. vi.

In libro M. Tullii: qui ẽ secundus de gloria: manifestus error ẽ nõ magnæ rei. Quũ errorẽ eẽ possit agnoscere nõ aliqs eruditoꝝ: sed q tm̃ legerit ομηρου. i. Homeri. η. litterã. i. libꝝ octauũ: quãobrẽ nõ tã id mirabamur errasse in eã rẽ M. Tulliũ. q̃ nõ esse animaduersum hoc postea correctũq; uel ab ipso: uel a Tyrone liberto eius diligẽtissimo hoĩe: & libroꝝ patroni sui studiosissimo: ita .n. scriptum in eodẽ libro est. Aiax cũ Hectore cõgrediens de pugnandi causa agit.

Marginalia: mulis (handwritten); ꝓfligo.; Affecti; Ciceronis error

ut sepeliatur: si sit forte uictus. Declaratq; se uelle ut suũ tumulum: multis etiã post seculis prætereuntes sic loquant̃. Hic situs est: uitæ iampridem lumina linquẽs.
Qui quondam hectoreo perculsus concidit ense.
Fabitur hoc aliquis: mea semper gloria uiuet.
Huius autem sententiæ uersus: quos Cicero in linguam latinã uertit: nõ Aiax apud Home℞ dicit: neq; Aiax ait ut sepeliatur: sed Hector dicit: & Hector de sepultura agit: priusq̃ sciat: an secum depugnandi causa congressus sit aiax.

ανδρος μὲν τόδε σῆμα πάλαι κατατεθνειῶτος
ὅν ποτ' ἀριςεύοντα κατέκτανε φαίδιμος ἕκτωρ
ὥς ποτέ τις ἐρέει τὸ δ' ἐμὸν κλέος οὔπο τ' ὀλεῖται.

Ecce uiri tumulum: qui pridem a lumine cessit.
Abstulit hunc factis præclarum splendidus hector.
Quondam ita quis dicet: mea nunq̃ gloria olebit.

Obseruatum esse in senibus: q; annum fere ætatis tertium & sexagesimum agant. aut laboribus aut interitu aut clade aliqua insignitum. Atq; inibi super eadẽ obseruatione exemplum appositum epistolæ diui augusti ad Caium filium. Cap. vii.

Annus sexagesimus tertius. Climatericus.

o Bseruatũ in multa hominũ memoria. expertũq; ẽ senioribus plerisq; oib⁹ sexagesimũtertiũ uitæ annũ cum piculo & clade aliqua uenire: aut corp⁹ morbiq; grauioris: aut uitæ interitus: aut aĩ ægritudinis. Propterea q re℞ uerbo℞q; istiusmodi studio tenent̃ eum ætatis annũ appellat κλιμακτηρικον .i. scalarium. Nocte quoq; ista proxima supiore quũ librum epistola℞ diui augusti quas ad Caium nepotem suum scripsit legeremus: duceremurq; elegantia orationis: neq; morosa: neq; anxia: sed facili hercle & simplici: idipsum in quadam epistola super eo anno scriptũ offendimus: Eiusq; epistolæ exemplũ hoc ẽ. viii. Kal. octobris. Aue mi Cai: meus Asellius iucundissimus: quem semper mediusfidius desidero: quum a me abes. Sed præcipue diebus talibus qualis ẽ hodiernus: oculi me requirere meũ Caiũ: quem ubicunq; hoc die fuisti: spero lætum & beniuolẽtem celebrasse: quartum & sexagesimum natalem meum: nam ut uides κλιμακτηρα .i. scalariũ cõmunem senio℞ oium tertium & sexagesimum euasimus annum. Deos autem oro: ut mihi quantũcunq; supest temporis: id saluis uobis traducere liceat: in statu reip. fœlicissimo ανδραγαθουντων υμωνκαι διαδεχομενον .i. fortiter ac uiriliter agentibus uobis: atq; succedentibus suscipientibusq; stationem meam.

Locus ex oratione Phauorini ueteris oratoris de cœnarum atq; luxuriæ exprobatione: qua usus est: quum legem liciniam de sumptu minuendo suasit. Cap. viii.

q Vum legeremus orõnem ueterẽ Phauorini: nõ ĩ diserti uiri: quã orõnem totã: ut meminisse possem⁹: odio hercle istiusmodi sumpt⁹ atq; uictus ꝑdidicim⁹: Verba q̃ apposuimus Phauorini hæc sunt. Præfecti popinæ atq; luxuriæ negãt cœnã lautã eẽ nisi quũ libẽtissime edis: tũ auferat̃ & alia esca melior atq; amplior succẽturiet̃: Is nũc flos cenæ haberet̃ iter istos: qb⁹ sumptus & fastidium ꝑ facetiis ꝓcedit. Qui negãt ullã auẽ præter ficedulã: totã comesse oportere cæteraℜ auiũ: atq; altilium: nisi tm̃ apponat̃ ut a cluniculis inferiore pte saturi fiãt: conuiuium putant inopia sordere: Supiorem ptem auium atq; altiliũ: q edũt: eos palatũ nõ hr̃e. Si ꝓportione crescit luxuriã: & debere epulas crescere. Videte qd relinquitur, nisi ut deliberari sibi cœnas iubeãt ne edẽdo defatigent̃, qñ stratus auro, argen-

to: purpura: amplior aliquot hominibus: q̄ diis immortalibus adornantur.

Quod Cecilius poeta frontem genere uirili: nō poeticæ: sed cum probatione & cū analogia appellauit. Cap.ix.

u Ere ac diserte Cecilius hoc in subditino scripsit.
Nam ii sunt inimici pessimi fronte hilaro.
Corde tristi: quos neq; ut apprehendas: neq; ut mittas: scias.

Hos ego uersus quū de quodā istiusmodi homine sermones essent ī circulo forte in uenū eruditoꝝ dixi. Tū de grāmaticoꝝ uulgo quispiā nobiscū ibi assistens non saue ignobilis. Quāta inquit licētia: audaciaq; Cecilius hic fuit: cū frōte hilaro: nō frōte hilara dixit: & tam īmanē solœcismū nihil ueritus est. Immo inq̄ poti9 nos: & quā audaces: & q̄ licētes sumus: qui frontē īprobe: īdocteq; nō uirili genere dicimus quū & rōne ꝓportionis: q̄ analogia appellat: & ueteꝝ auctoritas nō hāc: sed hūc frontē debere dici suadeāt. qppe. M. Cicero in quinta originū ita scripsit postridie signis collatis: æquo fronte: pediatu: eqtibus: atq; aliis cum hostiū legionibus pugnauit. Recto quoq; fronte idē Cato: eodē in libro dicit. At ille semidoctus grāmaticus. Missas inqt auctoritates facias quas quidē ut habeas posse fieri puto. Sed rōnē hic quā nō habes. Atq; ego iis eius uerb s: ut tū ferebat ætas irritatior audi iquā mi magister rōnē falsam quidem: sed quā redarguere falsam eē tu nō queas. Oīa inq̄ uocabula trib9 litteris finita quibus frons finit̄: generis masculini sunt si in genitiuo quoq; casu eadem syllaba finiātur: ut mōs: pons: frons. At ille cōtra renitēs. Audiui inqt discipule plura alia cōsimilia: quæ nō sunt generis masculini. Petebāt ibi oēs: ut uel unū statim diceret. Sed quū hō uultum intorqueret: & nō hisceret: coloresq; mutaret. Tū ego iter cessi: & uade iquā nūc: & hēto ad reqrēdū. xxx. dies. Postq̄ iueneris repetes nos. Atq; ita hoīem nulli rei ad indagādū uocabulū quo resciēderet functionē fictā dimisimus.

Fronte hilaro. in genere masculino

De uoluntario & admirando interitu uirginum milesiarum. Cap.x.

p Lutarchus in libroꝝ quas περιψύχησ. i. de aīa in scripsit prio quum de moribus dissereret in aīos hominum incidentibus uirgines dixit: milesii noīs: ferme quot tum in ea ciuitate erant: repente sine ulla euindenti cā uoluntatē cœpisse obeundæ mortis. Ac deinde plurimas uitā suspēdio amisisse. Id quū accidisset in dies crebrius: neq; aīs earum mori perseuerantium medicina adhiberi q̄ret: decreuisse m lesios: ut uirgines q̄ corporibus suspensis de mortuæ forent: ut eæ oēs nudæ cum eodem laqueo: qui essent ꝑuinctæ efferrentur. Post id decretum uirgines: uoluntariā mortem nō petisse: pudore solo deterritas tā inhonesti funeris.

Milesii uirgines

Verba senatuscōsulti de exigēdis urbe roma phis: itē uerba edicti cēsoꝝ: quoīprobati: & coerciti sunt: q disciplinā rhetoricā īstituere: & exercere Roæ cœperāt. Ca.xi.

Fannio Strabone. M. Valerio Messalla cōsulibus senatuscōsultū de philosophis & rethoribus latinis factū ē. M. Pōpo. prætor senatum cōsuluit: qđ uerba fcā sunt de philosophis & rhetorib9: de ea re ita cēsuerūt ut. M. Pōponius ꝑtor aīaduerteret: curaretq; uti ei e repu f deq; sua uideret: uti romæ ne eēnt. Aliquot deinde annis post id senatuscōsultum Cn. Domitius ænobardus: & L. Licinius Crassus censores: de coercēdis rhetoribus latinis: ita edixerunt. Renunciatū est nobis eē hoīes q nouū gen9 disciplinæ instituerunt. Ad quos iuuētus i ludum cōueniat eos sibi nomē iposuisse latinos rhetores. Ibi hoīes adolescētulos dies totos desidere. Maiores nri q̄ liberos suos discere: & quos i ludos itare uellēt īstituerunt. Hæc

Rhetores Philosophi eiecti

Philozophi & Rethores domiciano imperante e roma Italia qz pulsi erant

noua qua pter consuetudinē: ac morē maiorū fiunt: neq placent neq recta uidētur: Quapropter & iis q eos ludos hñt: & iis qui eo uenire consueuerūt: uisum est faciun dum: ut oñderemus nostrā sñiam: nobis nō placere. Neq illis solū tpibus nimis rudibus necdum græca doctrina expolitis philosophi ex urbe roma pulsi sunt uerum etiam Domitiāo imperante: senatuscōsulto eiecti: atq urbe & Italia interdicti sunt: qua tēpestate Epicte9 quoq philosophus: pp id senatuscō. nicopolim roma decessit.

gracchim psimonia

¶ Loc9 ex orōne Gracchi de psimonia: ac de pudicitia sua memoratissim9. Cap. xii.

g Racchus quum ex Sardinia rediit: orōnem ad populū in cōcione habuit: ea uerba sunt hæc. Versatus sum inquit in puincia: quō ex usu uestro existimabā esse: non quō ambitioni meæ conducere arbitrabar. Nulla apud me fuit popina: neq pueri eximia facie stabāt: sed in conuiuio libri uestri modestius erant q̄ apud principē. Post deinde hæc dicit. Ita uersatus sum in prouincia: ut nemo posset uere dicere assem: aut eo plus in muneribus me accepisse: aut mea opa quēpiam sumptū fecisse. Bienniū fui in puincia si ulla meretrix domū meā itroiuit: aut cuiusq̄ seruulus pp me solicitatus est oīum nationum post remissimū nequissimū æstimatorem. Quum a seruis eorꝫ tam caste me habuerim: inde poteritis considerare. Quō me putetis cum liberis uestris uixisse atq ibi ex iteruallo: Itaq inquit quirites: quū romā profectus sum: zonas quas plenas argēti extuli: eas ex puincia inanes retuli. Alii uini amphoras: quas plenas tulerūt eas argēto plenas domo reportauerūt.

Abstinentia Gracchi

¶ De rebus inopinatis quæ utroq uersum dicuntur: & a grammaticis cōmunia uocantur. Cap. xiii.

u Tor & uereor & hortor & cōsolor cōmunia uerba sunt: ac dici utroq uersu possunt: uereor te: & uereor abs te. i. tu me uereris: utor te: & utor abs te. i. tu me uteris: hortor te & hortor abs te. i. tu me hortaris: cōsolor te & consolor abs te: idest tu me cōsolaris testor quoq & iterptor significatione reciproca dicunt̄. Sunt aūt uerba hæc oīa ex altera parte inusitata: Et an dicta sint in eam quoq partē quæri solet. Afranius in cōsobrinis. Hem iste parentū ē uitabilis liberis: ubi malunt metui q̄ uereri se a suis. Hic ueteri ex ea parte dictū ē: quia non est uisitatior. Nouius in ligararta: uerbū quod est utitur ex contraria pte dicit. Quia supplex multa: quæ non utit̄: emitur tamen. i. quæ usui non ē. M. Cato in quinta origine: exercitū inqt suū præsum paratū cohortatus eduxit foras: atq instruxit: cōsolor quoq in ptē alteram: præterq̄ dici solitum ē in epistola. Q. Metelli: quā quum i exilio eēt ad Cn. & ad L. Domitios dedit Ac quum animum inquit uestrū erga me uideo uehemēter consolor: & fides uirtusq uestra mihi ante oculos uersat̄. Testata itidem & interpta eadem rōne dixit. M. Tullius in primo libro de diuinatione: ut testor interpretor que cōmunia uideri debeant. Salustius quoq eodem modo dilargitus pscriptorum bonis dicit: tanquam uerbum largior sit ex uerbis communibus. Veritum autem sicut puditum & pigitum: non psonaliter p infinitum modum dictum esse: non a uetustioribus tantum uidemus: sed a. M. quoq Tullio in secundo de finibus. primum inquit Aristippi cirenaicorꝫq omnium: quos nō ē ueritum in ea uoluptate: quæ maxima dulcedine sensum moueret summum bonum ponere. Dignor quoq & ueneror: & cōfiteor & testor: habita sunt in uerbis cōmunibus sicuti in Virgilio illa dicta sunt. Coniugio anchisa ueneris dignate supbo: & Cursusq dabit uenerata sacerdos. Confusio autem æris de quo facta concessio est: in. xii. tabulis scriptum est his uerbis. Aeris

Cōmunia uerba multa

dignor Veneror Confiteor Testor Comunia sunt

bis. Aeris

bis. Aeris cõfessi: rebusq̃ iudicatis. xxx. dies iusti sunt. Itẽ ex iisdẽ tabulis id quoq̃ ẽ. Quæ si erit testatior: libripẽsue fuerit in testimoniũ feriat̃ ĩprobus ĩtestabilisq̃ esto.

¶ Quod Metellus Numidicus figuram orationis noua: ex orationibus græcis mutatus est. Cap. xiiij.

a Pud. Q. Metellũ Numidicũ in libro accusatiõis in Valeriũ Messalã tertio noue dictũ esse annotauimus. Verba ex oratione eius hæc sunt. Quũ sese sciret in tm̃ crimẽ uenisse: atq̃ socios ad senatũ quæstũ flẽtes uenisse: sese maximas pecunias exactos esse: pecunias se maximas exactos id nobis uidebatur græca figura dictũ. Græci. n. dicũt εισ πραξατο μεαργυριον i. exigit a me argentũ. Id significat exegit me pecuniã: q̃ si id dici põt: etiã exactus esse aliquis pecuniã dici potest. Cecilius quoq̃ eadem figura in hypobolimœo æschino usus uidetur. Ego illud minus nihilo exigor portorium: idest nihilo minus exigitur de me portorium.

¶ Passis uelis: & passis manibus dixisse ueteres: non a uerbo suo quod est patior: sed ab alieno quod est pando. Cap. xv. Pansum a pando

a B eo quod est pando passum ueteres dixerunt: nõ pansum & cum præpositione expassum: nõ expãsum Cecilius in synaristosis. Heri uero ꝓspexit se eũ se ex regulis. Hæc nũciasse & flãmeũ expansum domi capillo quoq̃ Expassũ Dispessis esse mulier passo dicitur: quasi porrecto & expãso: & passis manibus: & uelis passis dicimus: q^d significat diductis: atq̃ distentis. Itaq̃ plautus in milite glorioso a littera in e mutata per cõpositi uocabuli morem dispessis dicit: ꝓ eo quod est dispassis.

Credo ego istoc exemplo tibi esse eundem extra.

Portam dispessis manibus patibulum quum habebis.

¶ De nouo genere interitus crotoniensis Milonis. Cap. xvj.

m Ilo crotoniẽsis athlæta illustris: quẽ in chronicis scriptũ ẽ olympiade prima coronatũ eẽ: exitũ habuit uitæ miserãdũ & mirãdũ. Quũ iã natu grãdis artẽ athleticã desisset: iterq̃ faceret forte solus ĩ locis Italiæ siluestrib⁹ Milonis interitus querceũ uidit ꝓxime uiã patulis ĩ ꝑte media ramis hiantẽ. Tũ expiri credo ẽt tũc uolẽs an ullæ sibi reliq̃ uires adessẽt: ĩmissis ĩ cauernas arboris digitis diducere & rescindere quercũ conatus ẽ. Ac mediã q̃dẽ partẽ discidit diuellitq̃: Querc⁹ ãt ĩ duas diducta ꝑtes: quũ ille q̃si ꝑfecto: q^d erat cõnixus: man⁹ laxasset: cessante ui redit ĩ naturã manibusq̃ ei⁹ retẽ is ĩclusisq̃ strictã denuo: & cohesã dilacerãdũ hoĩem feris ꝓbuit.

¶ Quam ob causam nobiles pueri atheniensium tibiis canere desierint: quum patrium istum morem canendi haberent. Cap. xvij.

a Lcibiades atheniensis: quum apud auunculũ Periclẽ puer artib⁹ ac disciplinis liberalibus erudiret̃: & arcessi Pericles Antiginidã tibicinẽ iussisset Alcibiades ut eũ canere tibijs q^d honestissimũ tum uidebat̃ doceret: traditas sibi tibias quũ ad os adhibuisset: inflassetq̃: pudefactus orit deformitate abiecit infregitq̃. Ea res quũ percrebuisset: omniũ. Tum atheniensium consensu disciplina tibiis canẽdi desita est. Scriptum hoc in commentario Pamphilæ nono & uicesimo.

¶ Quod pugna belli ciuilis: uictoriaq̃. C. Cæsaris: quã uicit in pharsalijs cãpis nunciata prædictaq̃ est per cuiusdam Cornelij sacerdotis uaticinium: eodem ipso die in Italia Pat auij. Cap. xviij.

q Vo. C. Cæsar: & Cn. Põpeius die ciuili bellũ signis collatis ĩ thessalia conflixerũt: res accidit Patauii ĩ trãspadana Italia memoria digna. Cornelius sacerdos Cornelius

quidã sacerdos & loco nobilis & sacerdotiis religiõibus uenerandus: & castitate uitæ sanctus repẽte mota mẽte cõspicere se ꝓcul dixit pugnã acerrimã pugnari. Ac deĩde alios cedere: alios urgere cædẽ fugã: tela uolãtia: ĩstauratiõnẽ pugnæ: ĩpressiõnẽ gemitus uulnera: ꝑinde ut se ipse in prœlio uersaret: corã uidere sese uociferat9 est. Ac postea subito exclamauit Cęsarẽ uicisse. At Cornelij sacerdotis ario latio leuis tũ qdẽ uisa ẽ & uecors. Magnæ mox admiratiõi fuit: ꝙ nõ mõ pugnæ q̃ ĩ thessalia pugnata ẽ neq; p̃lij exitus: qui erat ꝑdictus: idẽ fuit: sed oẽs quoq; pugnandi reciprocę uices & ipsa exercituum duoꝶ conflictatio uaticinantis motu atq; uerbis representata est.

Verba. M. Varronis memoria digna ex satyra quę inscribitur περὶ ἐδεσμάτων. idest de ædulis. Cap. xix.

n On paucissimi sunt: in quo potest cõuenire id quod. M. Varro dicit in satyra quæ inscribitur περὶ ἐδεσμάτων. i. de edulis uerba hæc sunt. Si quãtum opere sumpsisti: ut tuus pistor bonum faceret panem: eius duodecimam philosophiæ dedisses: ipse bonus iampridem esses factus. Nunc illum qui norunt uolunt emere milibus centum. Te qui nouit nemo centussis.

Euripides Notata q̃dã de Euripidis poetæ genere: uita morib9: deq; eiusdẽ fine uitæ. Ca. xx.

e Vripidi poetæ matrẽ Theopõpus agrestia olera uẽdẽtẽ uictũ q̃sisse dicit. Patri ãt eius nato illo rñ um ẽ a chaldæis eũ pueꝶ quũ adoleuisset: uictorẽ in certaminibus fore. Id ei puero factũ eẽ pr̃ interꝑtatus athletã debere esse roborato exercitatoq; filij sui corpore olympiã certatuꝶ eũ ĩter athletas pueros deduxit. Ac primo qdẽ ĩ certamine ꝑ ambiguã ætatẽ receptus nõ ẽ. Post eleusino & theseo certamine pugnauit & coronat9 ẽ. Mox a corporis cura ad excolẽdi aĩ studiũ trãsgressus auditor fuit physici anaxagoræ: & rhetoris ꝓdici. In morali aũt pħia Socratis tragœdiã scribere natus annos duodeuigĩti adortus ẽ. Philocorus refert ĩ ĩsula salamine spelũcã eẽ terrã & horridã: quã nos uidimus: ĩ q̃ Euripides tragœdia scriptitauit. Mulieres fere oĩs ĩ maiorẽ modũ exosus fuisse dicit: siue ꝙ natura abhorruit a mulieꝶ cœtu: siue ꝙ simul duas uxores habuerat: cũ id decreto ab atheniẽsib9 facto ius esset: quaꝶ matrimonij pertẽdebat. Eius odij in mulieres Aristophães quoq; meminit: ἐν ταῖς προτέραις θεσμοφοριαζούσαις. i. in prioribus thesmophoriis quũ

Thesmophoria mulieres ad sacra cõueniũt eleusina: thesmophoria. n. festa sũt Cereris in his uersib9.

νῦν οὖν ἁπάσαισι παραινῶ καὶ λέγω
τοῦτον κολάσαι τὸν ἄνδρα πολλῶν οὕνεκα
ἄγρια γὰρ ἡμᾶς ὦ γυναῖκες δρᾷ κακά,
ἅτ' ἐν ἀγρίοισι τοῖς λαχάνοις αὐτὸς τραφείς. idest

Omnis igitur nunc admoneo: & dico
Virum hunccine ulcisci: multis de causis.
Agrestia etenim quædam matronæ agit: ut qui
In agrestibus enutritus oleribus sit.

Alexander aũt ætolus hos de euripide uersus cõposuit.

ὁ δ' Ἀναξαγόρου τρόφιμος ἀρχαίου
στρυφνὸς μὲν ἔμοιγε ἔοικε προσειπεῖν
καὶ μισογέλως καὶ τωθάζειν οὐδὲ παρ' οἶνον
μεμαθηκώς: ἀλλ' ὅτι γράψαι τοῦτ' ἂν
μέλιτος καὶ σειρήνων ἐτετεύχει. idest

At anaxagoræ alumnus ueteris ille
Durus quidem ad salutandum uidetur.
Et ridendi exosus & iocari ne ad uinum quidem
Consuetus: uerum quicquid scripserit. id.

Amelle a sineribus profluit. Is quũ in macedonia apud Archelaum regẽ esset: uteretur cq; eo res familiariter rediens nocte ab eius cœna: canibus a quodã æmulo imissis dilaceratus est: & ex iis uulneribus mors secuta est. Sepulchrũ aũt eius: & memoriã macedones eo dignati sunt honore: ut in gloriæ quoq; loco prędicarent. ουποτεσον μνημα ευριπίδης ολειτοπου. i. nulla ætate tua Euripides monumenta peribunt. Quod egregius poeta morte obita sepultus in eoꝝ terra foret. Quamobrem quũ legati ad eos ab atheniensibus missi petissent ut ossa in terram illius patriam permitterent transferri: maximo consensu macedones in ea re deneganda perstiterunt.

¶Quod a poetis Iouis filij prudentissimi: humanissimiq;. Neptũni autem inhumanissimi: & ferocissimi tradunt. Cap.xxi.

p Ræstantissimos uirtute: prudentia uiribus Iouis filios poetæ appellauerunt ut æa cum: minoma: & sarpedona: ferocissimos: & imanes: & alienos ab omni humanitate tanq̃ e mari genitos Neptunni filios dixerunt. Filii iouis filii neptũni
Cyclopa & cercyõa & Lestrygonas.

¶Historia de Sertorio duce: deq; astu eius: cõmentitiisq; simulamentis: quibus ad Barbaros milites continendos: conciliandosq; sibi utebatur. Cap.xxij.

ſ Ertorius uir acer: egregiusq; dux: & utendi regẽdiq; exercitus peritus fuit. Is in tpibus difficillimis mentiebatur ad milites si mẽdacium prodesset: & litteras cõpositas ꝑ ueris legebat: & somniũ simulabat: & falsas religiones conferebat si quid istæ res eum apud militũ aĩos adiuuabant. Illud adeo Sertorii nobilẽ est: Cerua alba eximiæ pulchritudinis: & uiuacissimæ celeritatis a Lusitão ei quodã dono data est: hanc sibi oblatã diuinitus & instinctã. Dianæ numinæ: colloqui secũ: monereq; & docere: quæ utilia factu essent: persuadere oibus istituit. Ac siquid durius uidebatur qđ imperandũ militibus foret: acerua sese monitũ prædicabat. Id quũ dixerat uniuersi tanq̃ si deo libentes parabãt. Ea cerua quodã die quũ in cursio esset hostium nunciata: festinatione: ac tumultu cõsternata: in fugã se ꝓrupit: atq; in palude proxima delituit: & postea requisita pisse credita est. Neq; multis diebus post inuẽtam esse ceruã Sertorio nunciatur. Tũ qui nũciauerat iussit tacere. Ac ne cui palã diceret: iterminatus est. Præcepitq; ut eã postero die repente in eũ locum in quo ipse cũ amicis esset: imitteret. Admissis deinde amicis postridie: uisum sibi eẽ ait inquientẽ: ceruã quæ perierat ad se reuerti: Et ut prius consueuerat: quod opus esset facto prædicare. Tum Sertorio quod imperauerat significante cerua emissa i cubiculum Sertorij introrupit. Clamor factus: & orta admiratio est. Eaq; hominum barbaroꝝ credulitas Sertorio in magnis rebus magno usui fuit: Memoriæ ꝓditum est ex iis nationibus: quę cum Sertorio faciebant quũ multis prœlijs superatus esset neminem unq̃ ab eo desciuisse quamq̃ id genus hominum esset mobilissimum. Sertorii astutia

¶De ætatibus historicoꝝ nobiliũ Hellanici Herodoti: & Thucydides. Ca.xxiij. Hellanicus

h Ellanicus: Herodot9: Thucydides historię scriptores i iisdẽ tpib9 fere lau herodo. de ĩgẽti floruerũt. Et nõ nimis lõge distãtib9 fuerũt ætatib9. Nã hellãic9 Thucydi initio belli pelloponẽsiaci fuisse qnq; & sexaginta annos natus uĩ. Hero des

Viri eruditi [illegible] tempore [illegible] morantur

dotus tres & qnquaginta. Thucydides quadragita. Scriptū hoc in li.xj. Pamphilæ.

❡Quid Vulcatius Sedigitus in libro quem de poetis scripsit de comicis latinis iudicarit. Cap.xxiiij.

s Edigitus in libro quē scripsit de poetis: quid de iis sentiat: qui comœdias fecerunt: & quem præstare ex oībus cæteris putet: ac deinceps quo quenq; in loco & honore ponat: his uersibus suis demonstrat.

Multos in certo certare hanc rem uidimus
comici Palmam poetæ comicio cui deferant.
Eum me iudice errorem dissoluam tibi.
Contra ut siquis sentiat: nihil sentiat.
Cecilio palmam statuo de comico.
Plautus secundus facile exuperat cæteros.
Dein Neuius qui seruet: precio in tertio est.
Siquid quarto detur: dabitur Licinio.
Post insequi Licinium facio Attilium
In sexto consequitur hos Terentius.
Turpilius septimum: Trabea octauum obtinet
Nono loco esse facile facio Luscium.
Decimum addo antiquitatis causa Ennium.

❡De uerbis quibusdā nouis: q̄ in Cn. Matii Mimiiābis offenderamus. Cap.xxv.

Recentat̄ c N. Matius uir eruditissim9 in Mimiiābis suis nō absurde neq; absone finxit recentatur: pro eo quod græci dicunt ανανεουται. i. renouatur: idest denuo nascitur: atq; iterum fit recens. Versus in quibus hoc uerbū est: hi sūt

Iamiam albicassit phœbus: & recentatur.
Commune lumen hominibus & uoluptas.

Edulcare Idē Matius in iisdē mimiiābis: edulcare dicit: quod ē dulcius reddere i his uersibus.
Quapropter edulcare conuenit uitam. Curasq; acerbas sensibus gubernare

❡Quibus uerbis Aristoteles philosophus definierit syllogismum: eiusq; definitiōis interpretamentum uerbis latinis factum. Cap.xxvj.

Syllogismus a Ristoteles quid syllogism9 esset: his uerbis definit. λογοσεν ωτεθεντων τινων ετεροντι των κειμενον: εξαναγκησ σιμβαινει διατων κειμενων. i. oratio: in qua positis quibusdā: aliud qd a positis: necessario consequitur p ea quæ posita sunt. Eius definitiōis non uidebat̄ habere incōmode interpretatio facta hoc modo. Syllogismus est oratio in qua consensus quibusdam & cōcessis: aliud quicq̄ quæ concessa sunt: per ea quæ concessa sunt: necessario conficitur.

Comitia calata ❡Quid sint comitia celata: quid curiata: quid cēturiata: quid tributa: quid consiliū Atq; inibi quædam eiusmodi. Cap.xxvij.

Comitia cēturiata i N libro Lælij fœlicis ad. Q. Mutiū primo scriptum est: Labeonē scribere calata comitia esse: quæ pro collegio pontificū habentur: aut regis sacroꝵ aut fluminū: in augurandoꝵ causa. Eoꝵ autem alia esse curiata: alia cēturiata. Curiata per lictorem curiatim calari: idest conuocari: centuriata per cornicinē.

Testamētoꝵ tria genera Iisdem comitijs quæ calata appellari diximus: & sacroꝵ detestatio: & testamenta fieri solebant. Tria enim genera testamētorum fuisse accepimus: Vnum quod calatis comitiis in concione populi fieret. Alteꝵ in procinctu quum uiri ad prœlium faciendum in

dum in

dum in aciem uocabant. Tertium per familiæ emancipationem cui æs & libra adhiberetur. In eodem Lælii fœlicis libro hæc scripta sunt. Is qui nõ uniuersum populũ: sed partem aliquã adesse iubent: non comitia: sed consiliũ edicere debet. Tribuni aũt neq; aduocant patricios: neq; ad eos referre de re ulla possunt. Ita ne leges quidnam proprie: sed plebiscita appellant: q̃ tribunis plæbis ferentibus accepta sunt. Quibus rogationibus ante paticij nõ tenebantur donec. Q. Hortẽsius dictator eam legẽ tulit: ut eo iure quod plæbes statuisset: oẽs quirites tenerent. Item in eodem libro hoc scriptũ est. Quũ ex generibus oĩum suffragiũ feratur: curiata comitia esse. Quũ ex censu & ætate cẽturiata. Quũ ex regionibus & locis tributa. Cẽturiata autẽ comitia intra pomeriũ fieri nefas esse: quia exercitum extra urbẽ impari oporteat: intra urbẽ imperari ius non sit. Propterea centuriata in cãpo martio haberi: exercitũq; imperari præsidij causa solitum: qm̃ populus esset in suffragijs ferendis occupatus. Plebiscita

Quod errauit Cor. nepos quũ scripsit Ciceronẽ tres & uiginti annos natum causam pro Sex. Roscio dixisse. Cap. xxviij.

Cor. Nepos & rerũ memoriæ nõ indiligens: & M. Ciceronis ut q maxime amicus familiarisq; fuit. Atq; is tñ in primo librorũ quos de uita illius cõposuit errasse uidetur quũ eũ scripsit tris & uiginti annos natũ: primã cãm iudicii publici egisse Sex q; Rosciũ parricidii reũ defendisse. Dinumeratis qppe annis a. Q. Cepiõe: & a. Q. Serrãno. quibus cõsulibus ante diẽ. iii. nonas Ianuarii. M. Cicero natus est ad. M. Tulliũ: & Cn. Dolobellã quibus consulibus cãm priuatã ꝓ quintio apud Aquiliũ Gallũ iudicẽ dixit sex & uiginti anni reperiunt. Neq; dubiũ ẽ quin post annũ: q̃ pro Quintio dixerat Sex. Rosciũ reũ parricidii defenderit: annos iam septẽ & uiginti natus. L. Sylla Felice: & Q. Metello Pio cõsulibus. In qua re ẽt Fenestellã errasse pedianus Asconi9 aĩaduertit: q; eũ scripserit: sexto & uicesimo ætatis anno pro Sex. Roscio dixisse. Lõgior aũt Nepotis: q̃ Fenestellæ error est: nisi qs uult in aĩum inducere: studio amoris: & amicitiæ adductum: amplificandæ admirationis gratia: quadriẽnium Nepotẽ suppressisse: ut. M. Cicero orationẽ florentẽ dixisse pro Roscio admodum adolescens uideret. Illud adeo ab utriusq; oratoris studiosis animaduersum & scriptũ est q; Demosthenes & Cicero pari ætate illustrissimas oõnes in causis dixerint. Alter κατα ανδροτιώνοσ και κατὰ τιμοκρατουσ. idest in Androtionem & Thimocratem: & septẽ & uiginti annos natus: alter anno minor ꝓ Pu. Quintio: septimo & uicesimo ꝓ Sex. Roscio. Vixerunt quoq; non nimis numerum annorũ diuersum. Alter tris & sexaginta annos Demosthenes. lx. Cor. nepotis error. Fenestella error

Quali figura oõnis & q̃ noua. L. Piso annaliũ scriptor usus sit. Cap. xxix.

Væ istæ in loquẽdo figuræ notæ: satis usitatæ sunt. Mihi nomẽ ẽ Iulius: & mihi nomẽ est Iulij. Tertiã figurã nouã hercle repperi apud Pisonẽ i secũdo annaliũ. Verba Pisonis hæc sunt. L. Tarquiniũ collegã suũ: qa Tarquinio nomẽ eẽt metuere. Eumq; orat: uti sua uolũtate Roma cõcedat. Quia Tarquinio inquit nomẽ esset. Hoc perinde est: tanq̃ si ego dicam: mihi nomen Iulium.

Vehiculum q; petorritum appellatur cuiatis linguæ uocabulum sit græce an gallicæ. Cap. xxx.

Vi ab alio genere uitæ detriti iã & retorridi ad lrãm disciplinis seri9 adeũt si forte idẽ garruli natura: & subargutuli sunt: q̃ oppido fiũt in lrãrũ ostentatiõe inepti & friuoli. Quod genus ꝓfecto ille hõ est: q de petorritis nuper argutissi

mas nugas dixit. Nam quū quæreretur petorritū quali forma uehiculum: cuiatisq̄ linguæ uocabulū esset: & faciē uehiculi emētius est lōge alienā: falsamq̄: & uocabulum græcū esse dixit. Atq̄ id significare uoluchres rotas interptatus est. Cōmutataq̄ una lrā petorritū esse dictū uolebat: quasi petorotū. Scriptū ēt hoc esse a Valerio cōtendit Probo. Ego quum probi multos admodū cōmētarioꝝ libros acqsiuerim: neq̄ scriptū in his inueni: nec usq̄ alioquin Probū scripsisse credo. Petorritū. n. est nō ex græca dimidiatū sed totum trāsalpibus factū: nā est uox gallica. Id scriptū est in libro. M. Varronis quartodecīo reꝝ diuinaꝝ. Quo in loco Varro quū de petorrito dixisset: esse id uerbū gallicū: lanceā quoq̄ dixit nō latinū sed hispanicū uerbum eē.

Petorritū

Lancea

Quæ uerba legauerint rhodii ad hostium ducē Demetrium: quum ab eo obsiderentur super illa inclyna Hyalisi imagine. Cap. xxxi.

r

Hodū insulā celebritatis antiqssimæ oppidūq̄ in ea pulcherrimū: ornatissimūq̄ obsidebat oppugnabatq̄ demetrius dux ætatis suæ iclytus. Cui a pitia disciplinaq̄ faciēdi obsidii: machinarūq̄ solertia: ad capiēda oppida reptaꝝ cognomentū πολιορκητης. i. urbiū expugnator fuit. Tū ibi in obsidiōe illa ædes quasdā publice factas: quæ extra muros urbis cū paruo psidio erat aggredi: atq̄ uastare: & absumere igni parabat. In iis ædibus erat memoratissima illa imago Hyalisi Protogenis manu facta illustris pictoris. Cuius opis pulchritudinē præstātiāq̄ ira pcitus rhodiis iuidebat. Mittunt rhodii legatos ad Demetriū cū his uerbis: Quæ malū inqunt ratio ē: ut tu imaginē istā uelis incēdio ædiū facto: dispdere: Nā si nos oīs supaueris ac oppidū hoc totū cœperis: imagine quoq̄ illa integra: & incolumi p uictoriā potieris: Sin uero nos uīcere obsidēdo nequeris: petimus cōsideres ne turpe tibi sit: qa nō potueris bello rhodios uincere: bellum cū Protogene mortuo gessisse. Hoc ubi ex legatis audiuit oppugnatiōe desita & imagini & ciuitati pepcit.

Hyalisus pictor

Auli Gelij noctium atticarum commentarij: Liber Decimussextus.

Verba Musonij philosophi græca digna: atq̄ utilia audiri: obseruariq̄ eiusdē utilitatis snīa a. M. Catone multis ante ānis numantiæ ad equites dicta. Cap. i.

a

Dolescētuli cum ēt tum in scholis essemus: ἐνθυμημάτιον. i. cōmentatiūculā hoc græcum: quod apposui dictū esse a Musonio philosopho audiebamus: & qm̄ uere atq̄ luculēte dictū uerbisq̄ est breuibus & rotundis iunctū: perq̄ libenter memineram9 ἄν τι πράξις καλὸν μετὰ πόνου ὁ μὲν πόνος οἴχεται τὸ δὲ καλὸν μένει ἀντὶ ποίησης αἰσχρὸν μετὰ ἡδονῆς τὸ μὲν ἡδὺ οἴχεται τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. i. si per laborem honesti quippiam egeris: laborabit: honestum manet. Si per uoluptatē turpe feceris quippiam: quod suaue est abit quod turpe est manet. Postea istam ipsam snīam in Catōis orōne: quā dixit numantiæ apud equites positam legimus. Quæ & si laxioribus paulo: longioribusq̄ uerbis comprehensa est: per quam illud græcū quod diximus: qm̄ tamen prior tempore antiquior est: uenerabilior uideri debet. Verba ex oratione hæc sunt. Cogitate cum ais uestris: siquid per laborem recte feceritis: labor ille a uobis cito recedet: benefactū a uobis: dum uiuetis non abscedet. Sed si qua per uoluptatem nequiter feceritis: uoluptas cito abibit: nequiter factum illud apud uos semper manebit.

Verba M. Catonis

Cuiusmodi

❡Cuiuſmodi ſit lex apud dialecticos percontandi diſſerendiq́ꝫ: & quæ ſit eius legis reprehenſio. Cap.ij.

Legem eſſe aiunt diſciplinæ dialecticæ: ſi de quapiā re q̄ratur: diſputeturq́ꝫ atq́ꝫ ibi quod rogere ut reſpondeas: tum ne amplius quid dicas: q̄ id ſolū: quos ē rogatus: aut aias: aut neges. Eamq́ꝫ legē qui nō ſeruāt & aut plus: aut aliter q̄ ſunt rogati reſpondeāt: exiſtimātur rudes indoctiq́ꝫ eſſe: diſputādiq́ꝫ morem: atq́ꝫ rōnem nos tenere: hoc quidē quod dicunt in pleriſq́ꝫ diſputatiōibus procul dubio fieri oportet. Indefinitus nāq́ꝫ: inexplicabiliſq́ꝫ ſermo fiet: niſi interrogationib9 reſponſiōibuſq́ꝫ ſimplicibuſq́ꝫ fuerit determinatus. Sed.n. eſſe quædam uidentur: in quibus ſi breuiter: & ad id: quod rogatus fueris reſpōdeas capiare. Nā ſiquis his uerbis interroget: poſtulo ut reſpōdeas. Diſieris ne facere adulteriū an nō? utcūq́ꝫ dialectica lege reſponderis: ſiue aias: ſiue neges: hærebis in captiōe: tā ſi te dicas adulteꝝ q̄ ſi neges. Sed quod minus eſt in interrogatione: ideſt addendū. Nam qui facere aliqd non deſinit: nō id neceſſario ēt fecit. Falſa igit̄ eſt ſpēs iſtius captionis: & nequaq̄ ꝓcedere ad id poteſt: ut colligi: cōcludiq́ꝫ poſſit eū facere adulteriū: q ſe negauerit facere deſiſſe. Quid āt legis iſtius ꝓpugnatores in illa captiūcula faciēt in qua hærere neceſſum eſt? ſi nihil aliud: quā quod īterrogati eū reſponderūt. Nā ſi ita ego iſtorū aliquē rogē. Quicqd nō perdidiſti: habeas ne an nō habeas? poſtulo aut aias: aut neges utcunq́ꝫ breuiter reſpōderit capietur. Nam ſi non habere ſe negauerit: quod non perdidit: colligetur oculos eum non habere: quos nō perdidit. Sin uero habere ſe dixerit: calligetur eum habere cornua: quæ nō perdidit. Rectius igitur: cautiuſq́ꝫ ita reſpondebitur: quicqd habuit: id habeo ſi id nō perdidit. Sed huiuſcemodi reſpōſio nō fit ex ea lege quā diximus: Plus.n. quā quod rogatus eſt reſpondet: Et propterea id quoq́ꝫ ad eā legem addi ſolet: non eſſe captioſis interrogationibus reſpondendum. dialecticę captiones

❡Quāta rōne effici dixerit. Eraſiſtratus medicus: ſi cibus forte deerit: ut tolerari aliquātiſp īedia poſſit: & tolerari fames: uerbaq́ꝫ ipſa Eraſiſtrati ſup ea re ſcripta. Ca.iii.

Cum Phauorino Romæ dies plerūq́ꝫ totos eramus. Tenebatq́ꝫ aīos nr̄os homo ille fandi dulciſſimus. Atq́ꝫ eū quoquo iret: quaſi ex lingua ꝓrſum eius capti ꝓſequebamur. Ita ſermonibus uſq́ꝫquaq́ꝫ amœniſſimis demulcebat tū ad quendā ægrū quū iſſet uiſere: noſq́ꝫ cum eo una introiſſem9: multaq́ꝫ ad medicos: q tū forte iſtic erāt: ualitudinis eius gr̄a: orōne græca dixiſſet. Ac ne hoc q̄dē inqt mirꝫ uideri debet: ꝙ cū ante hac ſp edundi fuerit appetēt: nūc poſt imperatā inediā tridui: oīs eius appetitio priſtina elegauerit. Nā qd̄ Eraſiſtratus ſcriptū reliqt: inqt propemodū ueꝝ eſt. Eſuritionē faciunt inanes patēteſq́ꝫ inteſtino fibræ & caua intus uentris: & ſtomachi uacua hiantia: q̄ ubi aut cibo cōplent̄: aut inanitate diutina cōtrahunt̄: & cōniuēt: tūc loco ī quē cibus capit̄ uel ſtipato: uel adducto: uoluntas capiēdi eius: deſiderādiq́ꝫ reſtinguit̄. Scytas quoq́ꝫ ait eūdem Eraſiſtratū dicere quū ſit uſus. ut famē lōgius tollerēt: faſcijs uētrē ſtrictiſſime circūligare. Ea uētris cōpreſſiōe eſuritionē poſſe depelli creditū ē. Hæc tū Phauorinus multaq́ꝫ hmōi alia affabiliſſime dicebat. Nos āt poſtea quū librū forte Eraſiſtrati legeremus Διαιρεσέων: i. diuiſionū primū: idipſum ī eo libro: qd̄ Phauorinū audiebamus dicere ſcriptū offendimus. Verba Eraſiſtrati ad eā rē pertinētia: hæc ſūt ελογιζομεθα σουν παρα την ηχυρᾶν συμπτωσιν της κοιλιασ εἶναι την σφοδρα ασιτιαν και γαρ τοισ ἐπιπλεον ἀσιτοῦσι κατα προαίρεσιν εν τοισ προτοισ χρονοισ η πεινα παρακολ esuritio

υθει. υστερον δε ουκετι. i. Cogitabamus itaq; pp nimiam uentris cõpressionẽ summã esse inediam. Nam & ii qui sponte obtinẽt cibo primis temporibus fame afficiũtur: post ut est minus. Deinde paulũ infra ειθισμενοι δε εισι και οι σκυθαι οταν δια τινα καιρον αναγκαζονται ασιτειν ζωναισ πλατειαισ την κοιλιαν διασφιγγειν ωσ τησ πεινησ αυτουσ ηττον ενοχλουσησ σχεδον δε και οταν πληρησ η κοιλια η δια το κενωμα εν αυτη μη δεν ειναι δια τουτο ου πεινωσιν οταν δε σφοδρα συμπεπτωκυια η. κενωμα ουκ εχει. i. Scitæ ẽt cõsueuerũt: siquãdo cuiuspiam rei cã inediam ferre coguntur. latioribus fasciis uentrem cohibere: qua ita fames minus eos infestet uẽtre ẽt fere pleno quia nulla in eo sit inanitas: sit ne esuriãt. Quũ autem uẽter cõpressus admodum est: caret inanite: in eodem libro Erasistratus uim quãdã famis non tolerabilẽ quã græci βουλιμον και βουπειναν. i. esuritionem: & anxiam edendi sitim appellãt in diebus frigidissimus multo facilius accidere ait: q̃ cum serenum atq; placidum est. Atq; eius rei causas: cur is moribus in eo plerunq; tempore oriatur nõdum sibi esse cõpertas dicit. Verba qbus id dicit hæc sunt: απορον δε και δεομενον επισκεψεωσ και επι τουτου και επι των λοιπων βουλιμιωντων διατι εκ τοισ ψυχεσι μαλλον το συμπτωμα τουτο γινεται η εν ταισ ευδιαισ. idest dubiũ ẽ indigensq; considerationis: tum in hoc: tum in cæteris famelicis: quare in frigoribus magis huiuscemodi causas accidat q̃ serenis temporibus.

¶ Quo ritu quibusq; uerbis fecialis populi ro. bellũ indicere solitus sit iis: quibus populus ro. bellũ fieri iusserat. Et itẽ in quæ uerba cõceptũ fuerit iusiurãdum de furtis militaribus sanciẽdis: & uti milites scripti intra prædictũ diẽ: in loco certo frequẽtarent: causis quibusdã exceptis: pp quas iusiurãdum remitti æquũ esset. Cap. iiii.

c Incius in libro. iii. de re militari fecialẽ po. ro. bellũ indicentẽ hostibus: telũq; in agrũ eoꝝ iacentẽ hisce uerbis uti scripsit. Quod populus hermundulus: hoĩesq; populi hermũduli aduersus populũ ro. bellũ facere deliq̃re quodq; populus ro. cũ populo hermũdulo hoĩbusq; hermũdulis bellũ iussit. Ob eã rẽ ego populusq; roma. populo hermundulo hoĩbusq; hermundulis bellũ indico facioq;. Itẽ in libro eiusdẽ Cincii de re militari quinto ita scriptũ est. Quũ delectus antiquitus fieret: & milites scriberent: in iusiurandũ eos tribunus militaris adigebat in uerba hæc. In magistratu. C. Lelii. C. filii cõsulis. L. Cornelii. P. filii consulis: in exercitu decẽq; milia passuũ ꝓpe futuꝝ nõ facies: dolo malo: solus neq; cũ pluribus: pluris nũmi argẽti: ĩ dies singulos. Extraq; hastã: hastile: lingua: põbabulũ: utrẽ: follẽ: faculã siquid ubi ĩueneris: sustulerisue: qd tum nõ erit: qd pluris nũmi argẽti erit uti tu ac. C. Leliũ. C. filiũ consulẽ. L. ue Corneliũ. P. filiũ consulẽ: siue ad quẽ uter eorũ iusserit: ꝓferes: aut ꝓfitebere ĩ triduo ꝓximo: quicqd ĩueneris sustulerisue ĩ dolo malo. Aut dño suo: ciuiũ id cẽsebis esse: reddes: uti qd recte factũ esse uoles. Militibus aũt scriptis dies præfiniebat: quo die adessent: & ut citati cõsuli respõderẽt. Deinde ita cõcipiebat iusiurandũ: ut adessent: his additis exceptionibus: nisi harunce aliqua cã erit: funus familiare: feriæ uindemiales. Calẽdæq; q̃ non eius rei cã in eũ diẽ collatæ sint: quo is eo die minus ibi eẽt. Morbus sonticus: auspiciũue qd sine piaculo p̄teriire nõ liceat. Sacrificiũue anniuersariũ qd recte fieri nõ posset: nisi ipsius eo die ibi sit: ius: hostesue: status: condictusue dies cum hoste si cui eoꝝ harũce quæ causa erit: eũ se postridie q̃ per eas causas licebit: eo die uẽtuꝝ aditurumq; eum: q eum pagũ uicũ: oppidũue delegerit. Item in eodẽ libro uerba hæc sunt. Miles cũ die q prædictus est

Modus Iuramenti militaris ac formula

aberat

aberat neq; excusatus erat infreques dabat. Ité in libro sexto hoc scriptũ ẽ. Alæ dictæ exercitus: equitũ ordines: q circũ legiones dextra sinistraq; tanq alæ in auium corporibus locabantur. In legione sunt cẽturiæ. lx. manipuli. xxx. cohortes decem. Alæ Exercitus Legio

Vestibulum quid significet: deq; eius uocabuli rationibus. Cap. v.

P. Leraq; uocabula: quibus uulgo utimur: neq; tñ liquido scimus quid ea ꝓprie: atq; uere significent: sed incomptam: & uulgariam traditionẽ rei non explorate sicuti uidemur magis dicere qd uolumus q dicimur. Sicuti ẽ uestibulũ uerbũ in sermonibus celebre: atq; obuiũ: non oĩbus tñ q illo facile utuntur satis perspectum. Aĩaduerti. n. quosdã: haud quaquã indoctos uiros opinari uestibulum esse partẽ domus primiorẽ: quã uulgus atriũ uocat. Cecilius Gallus in libro de significatione uerboꝝ: quæ ad ius ciuile pertinent: secundo uestibulum esse dicit non in ipsis ædibus: neq; partẽ ædium: sed locũ ante ianuã domus uacuũ: p quem a uia aditus: accessusq; ad ædis ẽ: cũ dextra sinistraq; inter ianuã tectaq; q sunt uiæ iuncta: spatiũ relinquit. Atq; ipsa ianua ꝓcul a uia area uacanti intersita: quæ porro huic uocabulo ratio sit quæri multũ solet Sed quæ scripta legi: ea ferme oĩa icõcinna atq; absurda uisa sunt. Qd Sulpitium aũt Apollinarem memini dicere uirum elegãti scientia ornatũ huiuscemodi est. Ve particula sicuti quædã alia tũ intensionẽ significat tũ minutionẽ. Nã uetus & uehemẽs alteꝝ ab ætatis magnitudine cõpositum: elisumq; ẽ. Alteꝝ a mentis ui: atq; impetu dr. Vescũ aũt quod ex ue particula: & esca copulatum ẽ utriusq; diuersæ significationis uim capit. Aliter. n. Lucretius uescũ salẽ dicit ex edendi intentione. Aliter Lucilius uescum appellat cũ edendi fastidio. Qui domos igitur amplas antiquitus faciebant. locum ante ianuã relinquebant: q inter fores domus & uiã medius esset. In eo loco qui dominũ eius domus salutatũ uenerant: priusquã admitterent cõsistebant. & neq; in uia stabant: neq; intra ædes erant. Ab illa ergo grandi loci cõstitutiõe: & quasi quadã stabulatiõe uestibula appellata sunt spacia (sicut diximus) grãdia ante fores ædiũ relicta: in quibus starent q uenissent: priusquam intromitterent. Meminisse aũt debebimus id uocabulũ nõ semp a ueteribus proprie sed p quasdã translationes esse dictum. Quæ tñ ita sunt factæ: ut ab ista de qua diximus ꝓprietate non longe desciuerint: Sicut illud in. vi. Virgilii. Vestibulũ atrium Ve. Vescum

Vestibulum ante ipsum: primisq; in faucibus orci.
Luctus & ultrices posuere cubilia curæ.

Non. n. uestibulũ priorem partem domus infernæ esse dicit. Quod obrepere põt tãquã si ita dicat. Sed loca duo demõstrat extra orci fores uestibulũ & fauces. Ex qbus & uestibulum appellat ante ipsam domum: & ante ipsa orci penetralia. Fauces autẽ iter augustum per quod ad uestibulum adiretur.

Hostiæ q dicunt bidentes quid sint & quã ob causam ita appellatæ sunt: superq; ea re. P. Nigidii. & Iulii Higini sententiæ. Cap. vi.

r Edeũtes græcia Brundusiũ nauẽ aduertimus. Ibi quispiã linguæ latinæ litterator Roma & Brũdusinis accersitus expiundũ sese uulgo dabat. Imus ad eũ nos quoq; oblectamẽti gratia: erat. n. fessus & languẽs aĩus de æstu maris: legebat barbare: insciteq; Virgilii septimum: in quo libro hic uersus est.

Ceneum lanigeras mactabat rite bidentes.

Et iubebat rogare se siquis quid oĩum reꝝ uellet dicere. Tum ego indocti hoĩs confidentiam demiratus: doces ne inquã nos magister: cur bidentes dicant. Bidẽtes inqt

oues appellatæ: iccircoq; lanigeras dixit: ut oues planius demonstraret. Posthac inquã uidebim9: an oues solæ (ut tu ais) bidẽtes dicant̃. Et an Pompo. atrellanaꝝ poeta: in gallis transalpinis errauerit: quum hoc scripsit. Mars tibi uoueo facturũ: si unq̃ redierit: bidenti uerre. Sed nunc ego a te rogaui ecq̃ scias esse huiuscemodi uocabuli rõnem. Atq; ille nihil cõtatus: sed nimiũ quantum audacter. Oues inquit bidẽtes dictæ: ꝙ duos tm̃ dentes habeant. Vbi terraꝝ q̃so te inq̃ duos solos ꝑ naturã dentes habere ouem uidisti? Ostentũ.n.est: & piaculis factis ꝓcurandũ. Tũ ille ꝑmotus & mihi irritatus. Quære inquit ea potius: q̃ a grãmatico q̃renda sunt. Nã de ouiũ dẽtibus opiliones ꝑcontant̃ Facetias nebulonis hoĩs risi & reliq. P. aũt Nigidius in libro quẽ de extis cõposuit: bidentes appellari ait: non oues solas: sed oĩs bimas hostias: neq; tm̃

Bidentes dixit aptius cur bidentes. Sed qd ultro existimabamus: id scriptum inuenimus in cõmentariis q̃busdam ad ius pontificũ pertinentibus. Bidentes primo dicta lr̃a immissa. quasi bidẽnes. Tũ lõgo usũ loquendi corrupta esse uocẽ: & ex bidẽnibus bidẽtes: factum: qm̃ id uidebatur esse dictu facilius. Higinius tm̃ Iulius qui ius pontificum nõ uidetur ignorasse in quarto libroꝝ: quos de Virgilio fecit: bidentes appellari scripsit hostias quæ per ætatem duos dentes altiores haberent. Verba illius ipsa posui. Quæ bidentes est inquit hostia: oportet habeat dentes octo: sex ex iis duos cæteris altiores per quos appareat ex minore ætate: in maiorem transcẽdisse. Hæc Higini opinio: an uera sit: non argumentis: sed oculis iudicari potest.

¶Quod Laberius uerba pleraq; licentius: petulantiusq; finxit: & ꝙ multis item uerbis utitur: de quibus an sint latina quæri solet. Cap. vii.

l Aberius in mimis quos scriptitauit oppido q̃ uerba finxit ꝑlicenter: Nã & mẽdicimoniũ dicit: & mœchimoniũ: & adulterionẽ: adulteritatẽq; ꝓ adulterio & depudicauit ꝓ stuprauit: & abluuiũ ꝓ diluuio: & qd in mimo ponit: quẽ Theophimũ inscripsit: manuatus ẽ pro furatus. Et itẽ in fullone furẽ manuariũ appellat. Manuari inquit pudorẽ ꝑdidisti. Multaq; alia huiusmodi nouat: neq; nõ

Vocabula multa noua. obsoleta quoq; & maculãtia ex sordidiore uulgi usu ponit: quale ẽ in staminarii. Tollet bona fide uos orcus nudas in Catoniũ & elutriare lintea: & labandria dicit: q̃ ad lauandum sint data. & coltior inq̃t in fullonicã ecquid properas: ecquid præcurris caldonia. Itẽ in restione: callaburriunculos dicit: quos uulgus calaburriões. Itẽ in cõpitalibus malas malaxaui. Itẽ in cacomenone. Hic est inquit ille gurdus: quẽ ego abhinc duos mẽses ex africa uenientẽ excepisse tibi narraui: Itẽ in mimo: q inscribit̃: nata. L. Cippũ dicit: & obbã: & camelliã: & pictaciũ & capitiũ: tindus inquit capitiũ tunicæ pictatiũ. Præterea manua pro ãnua: guberniũ pro gubernatore: & planũ ꝓ sycophãta: & nanũ pro pumilioẽ dicit: q̃q̃ planũ pro sycophãta. M. quoq; Cicero ĩ orõne scriptũ reliquit: quã ꝓ Cluentio dixit. Atq; itẽ in mimo: q saturnalia inscriptus est borũlũ ꝓ far crimine appellat: & hoĩem leucunã ꝓ leui. Item ĩ necromãtia cotionẽ ꝑuulgate dicit: quẽ ueteres arulatorẽ dixerunt. Verba laberii hæc sunt. Duas uxores: hoc hercle plus negocii est inquit cotio sex ædiles uiderat. Sed.n. in mimo: quem scripsit Alexandreã: eodẽ modo quo uulgus: sed ꝓbe: latineq; usus est græco uocabulo. Emplastrũ enim dixit ουδετερωσ neutre. s. nõ genere fœminĩo ut isti nouicii semidocti: uerba ex eo mimo apposui. Quid ẽ iusiurandum? Emplastrum æris alieni.

¶Quid significet: & quid a nostris appellatũ sit ἐξίωμα: qd dialectici dicũt: & quædam alia quæ prima in disciplina dialectica traduntur. Cap. viii.

q Vum in disciplina dialecticas induci atq; ibui uellemus necessum fuit adire: atq; cognoscere: quas uocāt dialectici εἰσαγωγάς.i. introductiões tā q̄ in primo περὶ ἀξιωμάτων.i. ꝓnunciatoꝝ quæ. M. Varro alias ꝓfata: alias ꝓloquia appellat. Cōmentariū de ꝓloquiis Lælii docti hoīs q̄ magister Varronis fuit studiose quæsiuimus. Eūq; in pacis bibliotheca reptum legimus. Sed in eo nihil edocent̄: neq; ad instituendū explanate scriptū ē. Fecisseq; uidetur eū librū Lælius sui magis admonēdi q̄ alioꝝ docēdi grā. Rediuimus igit̄ necessario ad libros græcos ex qbus accepimus ἀξίωμα.i. ꝓnūciatū definitū esse his uerbis: λεκτὸν αὐτοτελὲς ἀποφαντὸν ὅσον ἐφ᾽ ἑαυτῷ.i. discibile ꝑ se ꝑfectū enūciabile quantū ex semetipso. Hoc ego supsedi uertere: qa nouis & incōditis uocibus utēdū sit. quas pati aures per insolentiā uix possent. Sed. M. Varro in libro de lingua latina ad Ciceronē quarto & uicesimo expeditissime ita finit. Proloquiū est snīa in qua nihil desiderat̄. Erit autem planius: quid istud sit exēplum eius dixerimus. ἀξίωμα igitur: siue id proloquium dicere placet huiusmodi est. Annibal pœnus fuit. Scipio numantiā deleuit. Milo cædis dānatus est. Neq; bonū ē uoluptas neq; malū. Et oīno quicquid ita dicitur: plena & perfecta uerbum snīa: ut id necesse sit: aut ueꝝ aut falsum eē: id a dialecticis ἀξίωμα .i. ꝓpositio: idest oratio uerū: aut falsum plene significans appellatū est. A. M. Varrone sicut dixi ꝓloquiū. A. M. aūt Cicerone pronūciatum. Quo ille tū uocabulo tātisper uti se attestatus est. quoad melius inquit iuenero. Sed qᵈ græci συνημμένον ἀξίωμα.i. cōnexum pronunciatum dicunt: id alii nostroꝝ adiunctū: alii cōnexum dixere. Id cōnexū tale est: si Plato ambulat Plato mouetur. Si dies est: sol sup terrā est. Itē quod illi συμπεπλεγμένον.i. copulatum: nos uel cōiunctū uel copulatum dicimus qᵈ est eiusdē modi. P. Scipio Pauli filius & bis cōsul fuit: & triūphauit: & cēsura functus ē: & collega in cēsura. idest Mumii fuit. In omni aūt cōiuncto: si unum ē mēdaciū: ēt si cætera uera sunt: totū esse mendacium dicit̄. Nā si ad ea oīa q̄ de Scipione illo uera dixi: addidero. Et annibalem in africa superauit: qᵈ est falsum: uniuersa quoq; illa quæ cōiūcte dicta sunt: ꝑꝑ hoc unū qᵈ falsum accesserit: qa simul dicēt̄ uera nō erūt. Est itē aliud qᵈ græci διεζευγμένον ἀξίωμα.i. nos disiunctū ꝓloquiū dicimus. Id huiuscemodi ē. Aut malū est uoluptas: aut bonum: aut neq; bonū: neq; malum est. Oīa aūt quæ disiunguntur: pugnātia esse inter sese oportet. Eoꝝq; opposita: ἀντικείμενα græci dicunt. Ea quoq; ipsa inter sese aduersa esse. Ex oīb⁹ q̄ disiūguntur unū esse uerū debet cætera falsa. Quod si aut nihil oīum uerū: aut oīa: plura ue: q̄ unū uera erunt. Aut quæ disiuncta sunt: nō pugnabūt: aut quæ opposita eorū sunt: cōtraria iter se nō erūt. Tūc id disiunctū mēdaciū ē: & appellat̄ παραδιεζευγμένον.i. uiciose disiunctū: sicuti hoc est in quo quæ opposita non sunt contraria. Aut curris: aut ambulas: aut stas. Nā ipsa quidem inter se aduersa sunt. Sed opposita eorum nō repugnāt. Nō ambulare enim & nō stare & nō currere contraria inter sese nō sunt: qm̄ contraria ea dicuntur: quæ simul uera esse nō queunt. Possis.n. simul eodēq; tempore: neq; ambulare neq; stare: neq; currere. Sed hoc iam breue ex dialectica libamentū dedisse nūc satis erit. Atq; id solū addendū: admonendūq; est q; huius disciplinæ studiū atq; cognitio in principiis quidem tetra: & aspernabilis insuauisque eē & inciuilis uideri solet. Sed ubi aliquātulū ꝓcesseris: tū deniq; & emolumētum eius in aīo tuo dilucebit: & sequetur quædam discēdi uoluptas insaciabilis. Cui sane si modum non feceris: periculum non mediocre erit: ne ut pleriq; alii: tu quoq; in illis diale

Lælius

ꝓloquiū

ꝓnūciatū

Nota hec de [illegible]

ꝺticæ gyris:atq; meandris:tanq̃ apud ſirenios ſcopulos conſeneſcas.

¶Quid ſignificet uerbũ in libris ueteꝝ creberrime poſitum ſuſq; deq;. Cap.ix.

Suſq; deq; Fero — Suſq; deq; habeo

ſ

Vſq; deq; fero:aut ſuſq; deq; habeo(his.n.oĩbus modis dicit̃)uerbũ ẽ ex hominũ doctoꝝ ſermonibus:ĩ poematis quoq; & in epiſtolis ueteꝝ ſcriptum pluriſariã. Sed facilius repies q id uerbũ oſtentent:q̃ qui intelligãt. Ita pleriq; noſtrũ q̃ remotiora uerba inuenimus:dicere ea ꝓperamus non diſcere. Significat aũt ſuſq; deq; ferre:æquo aĩo eſſe:& quod accidit:non magnipendere. Atq; ĩterdum negligere & contẽnere:& ꝓpemodum id ualet:quod dicit̃ :αιαφορεıн.i. ĩdiſferens eſſe. Laberius in compitalibus. Nunc tu lentus es nunc tu ſuſq; deq; fers. Materfamilias tua in lecto aduerſo ſed & ſeruos ſextantis uerbis nefariis utitur. M. Varro in ſiſenna:uel de hiſtoria. Quod ſi non hoꝝ oĩum ſimilia eſſent principia ſuſq; deq; eſſet. Lucilius in tertio. Verum hæc ludis ibi ſuſq; omnia:deq; fuere.

Suſq; & deq; fuere inquam omnia ludus:iocuſq;.

Illud opus durum:ut ſetinum acceſſimus finem.

нεπιτο λοιπον.ideſt in reliquo.

Vt aiunt:montes ætnæ omnes aſpri athones.

¶Quid ſit proletarii:quid capitecenſi:quid item ſit in duodecim tabulis aſſiduus:& quæ eius uocabuli ratio ſit. Cap.x.

Cium erat quodam die Romæ in foro a negociis:& læta quædam celebritas feriarũ legebaturq; in cõceſſu forte cõpluriũ Ennii liber ex annalib9.iii. In eodem libro uerſus hi fuere.

Proletarius publicitus excubiis:ferroq;

Ornatur:ferro muros:urbemq; forumq;

Excubiis curauit. Tũ ibi quæri cœptũ eſt qd eẽt ꝓletarius. Atq; ego aſpiciẽs quẽpiã in eo circulo ius ciuile callentẽ familiarẽ meũ rogabã:ut id uerbũ enarraret & quũ illeſe iuris:nõ rei grãmaticæ peritũ eẽ rñdiſſet:eo maxime ĩquã te dicere hoc oportet:qñ ut p̃dicas iuriſperitus es. Nãq; Ennius uerbũ hoc ex duodecĩ tabulis ueſtris accepit:in quibus ſi recte cõmemini:ita ſcriptũ eſt. Aſſiduo uindex aſſiduus eſto. Proletario ciui quiuis uolet uindex eſto. Petimus igitur ne ãnalẽ hũc. Q. Ennii:ſed duodecim tabulas legi arbitrere. Et qd ſit in ea lege ꝓletarius ciuis interpretere. Ego uero inquit dicere atq; ĩterpretari hoc deberẽ:ſi ius faunoꝝ & aboriginũ didiciſſem. Sed.n. quum ꝓletarii & aſſidui:& ſanates & uades & ſubuades & uigintiquinq; aſſes:& taliones:furtorũq; quæſtiões cũ lance:& litio euanuerint:oĩſq; illa duodecim tabulaꝝ antiqtas:niſi in legis actionibus cẽtum uiralium caꝝ lege ebutia lata cõpoſita ſit:ſtudiũ ſcientiamq; ego præſtare debeo iuris:& legũ:uocũq; eaꝝ qbus utimur. Tũ forte quadã Iuliũ Paulũ poetã memoriæ noſtræ doctiſſimũ p̃tereũtẽ cõſpeximus. Is a nobis ſalutatus:rogatuſq;:uti de ſnĩa deq; rõne iſtius uocabuli uos doceret. Qui ĩ plæbe inqt romana tenuiſſimi:pauprimiq; erãt:neq; amplius quã mille qngẽtũ æris ĩcẽ

ꝓletarius — ſum deferebãt:ꝓletarii appellati ſunt. Qui uero nullo:aut ꝑquã paruo ære cẽſebant̃

Capitecẽſus — capitecẽſi uocabant̃. Extremus aũt cenſus capitecenſoꝝ æris fuit.ccclxxv. Sed quoniã res pecuniaq; familiaris obſidis uice:pignoriſq; eſſe apud rempublicã uidebatur:amoriſq; in patriam fides quædã in ea:firmamentũq; erat:neq; ꝓletarii:neq; capitecẽſi milites:niſi in tumultu maximo ſcribebãt̃ :quia familia quæuis:aut tenuis:aut nulla iis erat. Proletarioꝝ tñ ordo honeſtior aliquanto & re & nomine:quam capitecen-

sorũ fuit. Nam & asperis reipu. tpibus: quũ iuuẽtutis inopia eẽt in militiã tumultua
riã legebant᷑. Armaq; iis sumptu publico præbebantur. Et nõ capitis censione: sed ꝓ
sperio re uocabulo: a munere: officioq; prolis edẽdæ appellati sunt: q; cum re familia
ri parua minus possent remp. iuuare: sobolis tñ gignẽdæ copia ciuitatẽ frequentarẽt
capitecẽsos aũt primus. C. Marius: ut qdã ferũt: bello cimbrico difficillimis reipu. tẽ
poribus uel potius: ut Salusti9 ait: bello iugurthino: milites scripsisse tradit᷑: quũ id
factũ ante: in ulla memoria extaret. Assiduus in duodecim tabulis: & pro locuplete: Assiduus
& facile munus faciẽte: dictus ab assibus. i. ære dando: quũ id tẽpora reip. postularẽt.
Aut a muneris pro familiari copia faciẽdi assiduitate. Verba aũt Salustii in historia
iugurthina de. C. Mario cõsule: & de capitecẽsis hæc sunt. Ipse interea milites scribe
re: nõ more maioꝝ: nec ex dassibus: sed ut libido cuiusq; erat capitecẽsos plerosq;. Id
factũ alii inopia bonoꝝ: alii per ambitionẽ consulis memorabãt: q; ab eo genere cele
bratus: auctusq; erat: & hoi potẽtiã quærẽti: egẽtissimus qsq; oportunissimus.

❡Historia de Hero. libris sumpta de psylloꝝ interitu: qui in syrtibus africanis cole
bant. Cap. xi.

g Ens in Italia marsoꝝ orta fertur eẽ a circes filio Marso. Propterea Marsis
hoibus: quoꝝ dũtaxat familiæ cũ externis cognatiõibus nõdũ ẽt pmixtæ Marsi.
corruptæq; sunt ui quadã genitali datum: ut serpẽtiũ uirulentoꝝ domito
res sint & in cãtationibus herbaꝝq; succis faciãt medelaꝝ miracula. Hæc eadẽ ui pdi Psylli
tos eẽ quosdã uidemus: q psylli uocant᷑. Sup noĩe quoꝝ & genere: quũ in ueteribus
lrĩs q̃sissem: in quarto denĩq; Herodoti libro: fabulã hãc de psyllis inuenimus. Psyl
los quõdã fuisse ĩ terra africa: cõterminos nasamonibus. Austrũq; in finibus eoꝝ quo
dã in tpe per q̃ ualidum: ac diutinũ flauisse. Eo flatu aquã oẽm ĩ locis ĩ qbus colebãt
exaruisse. Psyllos re aquaria defectos eã iniuriã grauiter austro succẽsuisse. Decretũq;
fecisse ut armis sumptus ad austrũ: perinde quasi ad hostẽ iure belli res repetitũ ꝓfi
ciscerentur. Atq; ita ꝓfectis uentũ austrũ magno spiritus agmine uenisse obuiã. Eo
q; uniuersos cũ oĩb9 copiis: armisq; cumulis mõtibusq; arenaꝝ supiectis opperuisse.
Eo facto psyllos ad unũ omnis interisse. Itaq; eoꝝ fines a nasamonibus occupatos.

❡De hiis uocabulis. quæ Cloatius Verus aut satis cõmode: aut nimis absurde: & il
lepide: ad origines linguæ græcæ redegit. Cap. xii.

c Loatius Verus in libris: quos ĩscripsit uerboꝝ a græcis tractoꝝ. mõ pau
ca hercle dicit curiose: & sagaciter cõquisita: neq; non tñ q̃dam futilia & fri
uola. Errare inqt dictũ ẽ ἀποτουἔρρειν. i. a pereundo. Versũq; infert Ho Errare
meri: in quo id uerbũ ẽ: ερρε κακηγληνη. idest pereas mala pupilla oculi & illud.
ερρε εκενησ ουθάσονε λευχισε ζωοντων. idest
Ocius o pereas uiuorum ex insula abusus.
Itẽ alucinari factũ scripsit ex eo qđ dicit᷑ græcæ ἀλυειν. i. lãguere: unde lucũ quoq; Allucinari
eẽ dictũ putat glr̃a i c cõuersa tarditatẽ quãdã animi: & stuporẽ: qui alucinãtib9 ple Lucus.
rũq; usu uenit: Itẽ fascinum appellat quasi βασκανον. i. iuidũ: & fascinare esse: quasi fascinare
βασκαινειν. i. inuidere. Cõmode hæc sane omnia: & cõducẽter. Sed in libro quarto.
Fœnerator inquit appellatus est quasi φαινεραωρ ἀποτου φαινεσθαι ἐπι το χρησοτε Fœnerator.
ρον. i. facile apparẽs ab apparẽdo: ad id qđ melius ac benignius est: qm̃ id genus ho
minum speciẽ ostẽtent humanitatis: & cõmodi esse uideantur inopibus numos desi
derãtibus. Idq; dixisse ait Hypsicratẽ quempiã grãmaticum: cuius libri sane nobiles

sunt sup iis q̄ a græcis accepta sunt: Siue hoc aũt ipse Cloatius: siue nescio q̄ alius nebulo effutiuit: nihil põt dicit isulsius: Fœnerator.n.sicut. M. Varro i lib.iii. de sermone latino scripsit a fœnore est nominatus. Fœnus ãt dictũ a fœtu: & quasi a fœtura q̄dã pecuniæ pariẽtis atq; icrescẽtis: & iccirco: & .M. Catonẽ: & cæteros ætatis eius fœneratorẽ sine a littera pnũciasse tradit: sicuti fœtus ipse: & fœcunditas appellata.

Fœnus

¶ Quid sit municipiũ: & qd a colonia differat: & quid sint municipes: quæq; sit eius uocabuli ratio: ac ppríetas: atq; inibi q diuus Hadrianus in senatu de iure atq; uocabulo municipium uerba fecit. Cap.xiii.

m

Vnicipes & municipia uerba sũt dictu facilia & usu obuia. Et neutiq̄ reperias q hæc dicat: quin scire se plane putet quid dicat. Sed pfecto aliud est: aliud dicit. Quotus.n. fere nostrum est qui quũ ex colonia po.ro. sit: non & se municipẽ eẽ: & populares suos municipes eẽ dicat: q̄d ẽ a rõne: & a ueritate lõge auersum. Sic adeo & municipia quid: & quo iure sint: q̄tũq; a colonia differãt ignoramus. Existimamusq; meliore cõditione eẽ colonias: q̄ municipia de cuius opiniõis tã pmixtæ erroribus diuus Hadrianus in orõe quã de italicẽsib9: unde ipse ort9 fuit in senatu habuit pitissime disseruit: mirteriq; se ostendit q & ipsi italicenses & q̄dã item alia municipia antiqua i qbus uticenses noiat: cũ suis moribus legibusq; uti possent i ius coloniarũ mutari gestiuerint penestinos aũt refert maximo ope a Tiberio impatore petisse: orasseq; uti ex colonia in municipii statũ redigerent. Idq; illis Tiberiũ p referenda gr̃a tribuisse: q in eorũ finibus sub ipso oppido ex capitali morbo reualuisset. Municipes ergo sunt ciues. Romani ex municipiis suo iure: & legib9 suis utẽtes muneris tñ cum po.ro. honorarii pticeps: a quo munere capessendo appellati uidentur: nullis aliis necessitatibus: neq; ulla po.ro. lege astricti: nũq̄ populus eorũ fũdus factus eẽt: Primos aũt municipes sine suffragii iure: cerites esse factos accepim9. Cõcessumq; illis: ut ciuitatis romanæ honorẽ q̄dẽ caperẽt. Sed negociis tñ atq; onerib9 uacarent: per sacris bello gallico receptis: custoditisq;. Hinc tabulæ cerites appellatæ uersa uice: in quas cẽsores referri iubebant quos notæ cã suffragiis priuabant. Sed coloniarũ alia necessitudo est. Nõ.n. ueniunt extrinsecus in ciuitatẽ. Nec suis radicibus nitunt̃: sed ex ciuitate quasi ppagatæ sunt. Et iura institutaq; oĩa po.ro. non sui arbitrii habent. Quæ tñ cõditio: quũ sit magis obnoxia & ruinus libera: potior tñ & præstabilior existimatur pp amplitudinem maiestatemq; po.ro. cuius istæ coloniæ: quasi effigies parua: simulachraq; eẽ q̄dam uidentur & simul quia obscura oblitterataq; sunt: municipiorũ iura quibus uti iam per innoticiam non queunt.

Munici-pes.

colonia

¶ Quod. M. Cato differre dixit pperare: & festinare. Et q̄ cõmode Verrius Flaccus uerbum: quod est festinat interpretatus sit. Cap.xiiii.

f

Estinare & pperare idẽ significare: atq; i eãdẽ rẽ dici uident̃. Sed. M. Cato id differre existimat. Eaq; hoc mõ diuisa uerba sũt ipsius ex orõne quã de suis uirtutibus habuit: aliud ẽ pperare: aliud festinare. Qui unũ qd mature trãsigit: is pperat: qui multa simul incipit neq; pficit: is festinat. Verri9 Flaccus rõnẽ uolens dicere differentiæ huius festinat inqt a fando dicitur: qm̃ isti ignauiores: qui nihil pficere possunt plus uerborũ q̄ opis hẽnt. Sed id nimis coactũ atq; absurdũ uidetur. Ne p tãti momẽti esse potest prima in utroq; uerbo littera: ut propter eam unã tam diuersa uerba festinare & fari: eadem uideri debeant. Commodius autẽ pro priusque uisum festinare: quasi fessum esse. Nam qui multis simul rebus properan-

propero festino

Et enim differentia

dis defessus est: is iam non properat: sed festinat.

¶ Quid Theophrastus mirum de perdicibus scriptũ reliquerit: & quid Theopompus de leporibus. Cap.xv. pdices lepores

t Heophrastus philosophorũ peritissimus omnes in paphlagonia perdices bina corda habere dicit. Theopompus in bisaltia lepores bina iecora.

¶ Agrippas a partus ægri: & iprosperi uitio appellatos. Deq; his deabus quæ uocantur Prosa: & postuerta. Cap.xvi.

q Vorũ i nascẽdo nõ caput: sed pedes primi extiterãt qui partus difficillim9 ægerrimusq; habẽt: agrippæ appellati uocabulo ab ægritudine & pedib9 Agrippæ Cõfixos esse aũt pueros in utero Varro dicit a capite ĩfirmo nixos sursum pedibus elatis nõ ut hoĩs natura ẽ: sed ut arboris. Nã pedes cruraq; arboris appellat ramos. Caput stirpẽ atq; caudicẽ. Qñ igĩt inquit cõtra naturã forte cõuersi in pedes brachiis plerũq; diducti retineri solẽt: ægriusq; tũc mulieres enitũtur. Huius periculi deprecãdi gratia aræ statutæ sunt romæ duabus carmentibus: quarũ altera Postuerta nominata est. Prosa altera: a recti peruersiq; partus: & potestate & nomine. postuerta Prosa.

¶ Quæ ratio uocabuli sit agri uaticani. Cap.xvii.

e T agrũ uaticanũ: & eiusdẽ agri deũ præsidẽ appellatũ acceperamus: a uaticiniis: q̃ ui atq; in stinctu eius dei in eo agro fieri solita essent. Sed præter hanc cãm. M. Varro i libris diuinarũ: aliã esse tradit istius nominis rõnem uaticanus ager nã sicut Arius inquit deus appellatus: araq; ei statuta est: quæ est infima noua uia q eo ĩ loco diuinitus uox edita erat: ita uaticanus deus nominatus penes quẽ essent uocis humanæ inita: qm̃ pueri simulatq; parti sunt eã primã uocẽ edunt: quæ prima in uaticano syllaba est. Iccirco uagire dicĩt: exprimente uerbo sonum uocis recentis. uagire

¶ Lepida quædã memoratu: & cognitu de parte geometriæ: quæ οπτικη: idest perspectiua appellatur. Et item alia quæ μετρικη: idest dimensiua. Et tertia itidem q̃ dicitur κανονικη: idest regularis. Cap.xviii.

p Ars quædã geometriæ οπτικη. i. pspectiua appellat̃: q̃ ad oculos ptinet. Pars altera quæ ad auris κανονικη. i. regularis uocat̃: q̃ musici ut fũdamẽto artis suæ utunt̃. Vtraq; harũ spatiis & intuallis linearũ: & rõne numerorũ cõstat οπτικη. i. pspectiua facit multa demirãda: id genus: ut ĩ speculo uno imagines unius rei plures appareãt. Itẽ ut speculum in loco certo positum: nihil imaginet: aliorsum trãslatum faciat imagines. Item si rectius speculum spectes: imago fiat tua eiusmodi: ut caput deorsum uideatur: pedes sursum. Reddit ẽt causas ea disciplina: cur istæ quoq; uisiones fallant: quæ in aqua conspiciuntur: maiora ad oculos fiant. Quæ procul ab oculis sunt minora. κανονικη. i. regularis aũt longitudines: & altitudines uocis emetit̃. Longior mensura uocis ρυθμος. i. modulus numerus ordo pedum dicitur. Altior μελος: idest modulatio cãtus. Est & alia species κανονικης. i. regularis: quæ appellatur μετρικη. i. mensuraria per quam syllabarũ longarum: & breuium: & mediocrium iunctura & modus congruens cũ principiis geometriæ auriũ mensura examinatur. Sed hæc inquit. M. Varro: aut omnino nõ discimus: aut prius desistimus q̃ intelligamus cur discenda sint. Voluptas autem inquit: uel utilitas talium disciplinarũ in post principiis existit: quum perfectæ absolutæq; sunt in principiis uero ipsis ineptæ & insuaues uidentur.

¶ Sumpta ex historia Herodoti libro primo super fidicine arione. Cap.xix.

Arionis historia

e Eleri admodũ:& cohibili orõe:uocũq; filo tereti:& cãdido fabulã scripsit Herodotus sup fidicine illo Arioẽ. Vet9 inquit & nobilis Ario cãtator fidibus fuit. Is loco:& oppido methymnæus terra atq; isula lesib9 fuit. Eũ Arionẽ rex corinthi periãder amicum amatũq; habuit artis gr̃a. Is inde a rege ꝓficiscit̃ terras inclytas Siciliã:atq; Italiã uiseret. Vbi eo uenit:aures oium mẽtesq; i utriusq; terræ urbibus demulsit. In quæstibus istic:& uoluptatib9 amoribus hoĩum fuit. Is tũ postea grandi pecunia & re bona multa copiosus corinthũ instituit redire. Nauẽ igit̃ & nautas ut natiores amitioresq; sibi corĩthios delegit. Sed eo corinthios hoĩe accepto nauiq; in altũ prouecta:prædæ pecuniæq; cupidos cœpisse cõsiliũ de necãdo Arione Tũ illũ ibi pnicie intellecta:pecuniã cæteraq; sua ut hñent:dedisse uitã modo sibi ut parcerẽt:orauisse. Nautas precũ eius haꝝ cõmiseritũ esse illatenus: ut ei necẽ afferre per uim suis manibus tẽperarẽt. Sed impauisse:ut iã statim corã disiliret præceps i mare. Homo inqt ibi territ9 spe omni uitæ pdita:id unũ postea orauit ut prius quã mortẽ appeteret induere pmitterẽt sua sibi indumẽta. Et fides cape:& canere carmẽ casus illius sibi cõsolabile. Feros & imanes nauitas ꝓlubiũ tũ audiẽdi subit. Qđ orauerat ipetrat. Atq; ibi mox de more cinct9:amictus ornat9 stãsq; i sũmæ puppis foro carmen:quod orthriũ dicit̃:uoce sublatissima cãtauit. Ad postrema cantus cũ fidibus ornatuq; oi sicut stabat canebatq; eiecit sese procul i profundũ: Nautæ haud quaq̃ dubitãtes quin perisset:cursum quẽ facere cæpant:tenuerũt. Sed nouũ & miꝝ & piũ facinus contigit: Delphinum repente inter undas adnauisse:& dorso super fluctus edito uectauisse. Incolumiq; eũ corpore:& ornatu:tænarum n terrã laconicam deuexisse. Tũ Arionẽ prorsus ex eo loco corĩthũ petiuisse. Taleq; Periãdro regi: qualis delphino uect9 fuerat:sese obtulisse. Eiq; rẽ sicuti acciderat:narrauisse. Regẽ istæc parũ credidisse:arionẽ quasi falleret custodiri iussisse. Nautas requisitos ablegato arione:dissimulãter interrogasse:qcqd audissent i iis locis:unde uenissent super arionẽ: Eos dixisse:hominẽ quũ inde irẽt i terra italia fuisse:cumq; illic bene agitare:& studis delectationibusq; urbiũ florere:atq; in gratia pecuniaq; magna fortunatũ eẽ. Tum iter hæc eoꝝ uerba arionẽ cũ fidibus & idumẽtis:cũ quib9 se i salũ eiaculauerat extitisse. Nautas stupefactos:conuictosq; ire inficias non quisse. Eam fabulam dicere lesbios & corinthios atq; esse fabulæ argumentum:ꝙ simulacra duo ænea ad tænarum uiserentur. Delphinus uehens:& homo insidens.

¶Auli Gelii noctium atticarum commentarii Liber Decimusseptimus.

¶Quod Gallus Asinius:& Largius Licinius. M. Ciceronis reprehenderunt ex orõne quã dixit pro. M. Cælio:& quid aduersus homines studiosissimos pro eadẽ sententia uere digneq; dici possit. Cap. i.

e T qdã fuerũt mõstra hominũ:qui de hiis ĩmortalib9 ĩpias: falsasq; opiniones ꝓdiderũt:ita nõnulli tã ꝓdigiosi:tãq; uecordes extiterũt: i qbus sunt Gallus Asinius:& Largius Licinius:cui9 liber ẽt fert̃ isando titulo Cicerũ astix:ut scribere ausi sint. M. Ciceronem parũ itegre atq; iproprie:atq; iconsiderate locutũ. Atq; alia qdẽ q̃ reprehẽderũt. neq; dictu neq; auditu digna sunt. sed etenim i hoc quo sibimetipsis pter cætera eẽ uisi sunt uerboꝝ pẽsatores subtilissimi cedo quale id sit consideremus.

sit consideremus. M. Cicero pro. M. Cælio ita scripsit. Nã quod obiectũ est de pudicitia: quod oĩum accusatorꝝ: nõ criminibus: sed uocibus maledictisq; celebratũ ẽ: id nunq̃ tã acerbe feret. M. Cęlius ut eũ pœniteat nõ deformẽ esse natũ. Nõ existimant uerbo ꝓprio esse usum q^d ait pœniteat. Atq; id ꝓpe ineptũ ẽt esse dicũt. Nã pœnitere inquiunt tũ dicere solemus: cũ q̃ ipsi fecimus aut q̃ de nostra uolũtate. nr̃oq; consilio facta sunt ea nobis post incipiũt displicere. Sniamq; in iis nr̃am demutamus. Neminẽ aũt recte ita loq pœnitere sese: ꝗ nat9 sit: aut pœnitere ꝗ mortalis sit: aut ꝗ ex offenso uulneratoq; corpe dolorẽ sentiat: qñ istiusmodi reꝝ: nec consiliũ sit nostrũ: nec arbitriũ. Sed ea ingratis in corporib9 nr̃is ui: ac necessitate naturæ nobis accidãt. Sicut hercle inquiunt: nõ uolũtarium fuit. M. Cęlio quali forma nasceret̃. Cuius. n. dixit nõ pœnitere: tanq̃ in ea cã res esset ut rationẽ capere pœnitẽdi. Est hæc quidem quã dicunt uerbi huiusce snia: & pœnitere nisi in uoluntarijs rebus nõ probe dr̃. Tãetsi antiqores uerbo ipso: alio quoq; modo usitati sunt: Et pœnitet ab eo: quod ẽ pene: & a penuria dixerunt. Sed si aliorsũm pœnitet: atq; alio in loco diceretur: Nunc aũt sub hac eadem significatiõe: q̃ uulgo nota est: nõ modo ineptũ hoc nõ est: quod M. Cicero dixit: sed festiuissimũ adeo & facetissimũ est. Nã quũ aduersarii & obtrectatores. M. Cælii qm̃ erat pulchro corpore: formã eius & faciẽ in suspitiones impudicitiæ accerserent illudẽs Cicero tã absurdã criminationẽ: ꝗ formã quã natura fecerat: uitio darent: eodẽ ipso errore: quẽ illudebat: sciens usus est: & nõ pœnitet inquit M. Cælium nõ deformẽ esse natũ. Vt uel hac ipsa re: quod ita dicebat: obbrobraret aduersariis: ac per facetias ostentaret: facere eos diridiculum: ꝗ perinde Cælio formam crimini darent quasi arbitrium eius fuisset: quali forma nasceretur.

¶ Verba quædã ex. Q. Claudij annaliũ primo: cursim in legendo notata. Cap. ij.

q Vum librũ ueteris scriptoris legebamus: conabamur postea memorię uegetãdæ gr̃a indipisci aĩo: ac recẽsere: q̃ in eo libro scripta eẽnt: ĩ utrasq; æstimatiões laudis aut culpæ annotamẽtis digna. Eratq; hoc sane q̃ utile exercitũ ad conciliandas nobis ubi uenisset usus: uerboꝝ sniarũq; elegantiũ recordatões. Velut hæc uerba ex. Q. Claudii primo annali: q̃ meminisse potui notaui: quẽ librũ legimus biduo ꝓximo supiore. Arma inqt pleriq; abiiciũt: atq; iermi illatebrãt sese. Ibi illatebrãt uerbũ poeticũ uisum ẽ: sed nõ absurdũ neq; aspeꝝ. Ea inqt dũ fiũt latini subnixo aĩo: q̃si sublimi: & supra nixo uerbũ pene significãs & nõ fortuitũ: demõstratq; aĩ fortitudinẽ: fiduciãq;: qm̃ qbus initimur iis: q̃si erigimur attollimurq;. Domus inqt suas quẽq; ire iubet: & sua oĩa fruisci. Rarius qdẽ ĩ ætate. M. Tullii: ac deinceps infra rarissimũ. Dubitatũq; ẽ ab ĩpitis antiqtatis an latinũ foret. Nõ mõ aũt latinũ: sed iocundius amœniusq; ẽt uerbũ fruiscor factũ ẽ quã fruor: & ut fatiscor a fateor ita fruiscor factũ est a fruor. Q. Metellus Numidic9: q caste pureq; ligua usus latina ur̃: in epl̃i quã exul ad dom tios misit ita scripsit. Illi uero oĩ iure atq; honestate interdicti. Ego neq; aq̃ neq; igni careo: & sũma gloria fruiscor. Neuius in attelana q̃ partus iscripta ẽ: hoc uerbo ita utit̃. Quod magnope quesiuerũt id fruiscũ nõ queunt: q nõ pſit. apud se fruitus ẽ. Et romani inqt multis armis & magno cõmeatu: p̃daq; ingẽti capiant̃: Verbũ castrẽse ẽ: nec facile id repias apud ciuiliũ causaꝝ oratores: exq; eadẽ figura ẽ: qua lignant̃ & pabulant̃ & aquant̃. Sole inqt occaso: sole occaso: nõ insuaui uenustate ẽ: siqs ãt habeat nõ sordidã: nec ꝑculcatã. In duodeci aũt tabulis uerbũ: hoc ita scriptũ ẽ. Ante meridiẽ cãm conicito: quũ perorãt ambo præ

Illatebrãt

Fruisci

Sole occaso

ſentes. Poſt meridiē præſenti litem addicito. Si ambo pręſentes: ſol occaſus ſuprema
tēpeſtas eſto. Nos inqt in medium relinquemus. Vulgus in medio dicit: nā uitium
iſtuc putāt: & ſi dicas in mediū ponere: id quoq; eſſe σολόικον. i. ſolœciſmi uitiū pu
tant. Et tn̄ ꝓbabilius ſignificātiuſq; ſic dici uidebit᷑: ſiquis ea uerba nō incurioſe intro
ſpiciat. Græce quoq; θεῖναι εἰς μέσον. i. ponere in mediū uitiū id non eſt. Poſtq̄ nū-
Pugnatū in gallos — ciatum eſt inqt ut pugnatū eſſet in gallos. id ciuitas grauiter tulit. In gallos mūdius
ſubtiliuſq; eſt: q̄ cū gallis aut cōtra gallos. Nā pinguiora hæc obſoletioraq; ſunt. Si-
mul inqt forma: factis eloquētia: dignitate: acrimonia: confidentia pariter ꝓcellebat:
Magnū uiaticum — ut facile intelligeret᷑ magnū uiaticū. Magnū uiaticū ꝑ magna facultate: & paratu
magno noue poſitū eſt. Videturq; gręcos ſecutus: q ἐφόδιον. i. uiaticū ſumptū uiæ
ad aliaꝝ quoq; reꝝ apparatus traducūt. Ac ſæpe ἐφόδιον ꝑ eo dicūt. qᵈ eſt inſtitue
& inſtrue. Nā. M. inqt Mālius: quē capitoliū ſeruaſſe a gallis ſupra oſtendi: cuiuſq;
Cūprime — opam cū. M. Furio dictatore apud gallos cūprime fortē atq; exupabilē reſpublica
ſenſit: is & genere & uirtute bellica nemini cōcedebat. Adprīe crebrius ē: Cūprime ra
rius traductūq; ex eo eſt: qᵈ cū primis dicebāt: ꝑ quo ē in primis. Nihil ſibi inqt di-
uitias opus eſſe. Nos diuitiis dicimus: & uitiū hoc orōnis nullū ē. Ac ne id quidam
eſt: qᵈ figura dici ſolet. Recta. n. iſtęc orō eſt. Et ueteres compluſculi ita dixere. Nec
rō dici pōt: cur rectius ſit diuitiis opus eſſe: q̄ diuitias niſi q grāmaticoꝝ noua inſtitu
ta ut τεμενῶν ἱερά. i. ad tēploꝝ ſacra obſeruāt. Nā hæc inqt maxime uerſat᷑ deorū
Diurnare — iniquitas: q̄ deteriores ſūt icolumiores. Neq; optimū quenquā inter nos ſinūt diur-
Sermōari — nare. Inuſitate dixit diurnare ꝑ diu uincere. Sed ex ea figura ē: qua dicimus perenna
Ne id quoq; — re. Cū iis inquit conſermonabat᷑: ſermonari ruſticus uidetur: ſed rectius: ſermocina-
ri crebrius eſt ſed corruptius. Seſe inquit: ne id quoq;: quod tū ſuaderet: factuꝝ eſſe.
Ne id quoq; dixit: pro ne id quidē. Infrequēs tunc in loquēdo: ſed in libris ueteꝝ cre-
berrimū. Tāta inquit ſanctitudo fani eſt ut nunq̄ quiſquā uiolare ſit auſus. Sāctitas
duritudo — quoq; & ſanctimonia nō minus latine dicuntur. Sed neſcio quid maioris dignitatis
Arrabo — eſt uerbū ſanctitudo. Sicuti. M. Cato in. L. Veuriū: duritudinē: quā duriciē dicere
Arra — grauius putauit. Qui illius inqt impudentiā norat & duritudinē. Quū tātus inquit
Verba dedit — arrabo penes ſamnites po. ro. eſſet. Arabonē dixit. dc. obſides: & id maluit quam pi
gnus dicere: qm̄ uis huius uocabuli in ea ſnīa grauior acriorq; eſt. Sed nūc arrabo in
ſordidis uerbis haberi cœptus. Ac multo rectius uidet᷑ arra. Quamq̄ arrā quoq; ue
teres ſæpe dixerint. Et compluriēs inqt in laboribus miſerrimas uitas exegerunt. Et
hic motus in ociis inqt conſumptus. Elegātia utrobiq; ex multitudinis numero quæ
ſita eſt. Cominius inqt qua aſcēderat: deſcēdit: atq; uerba gallis dedit. Verbo Comi
niū dediſſe gallis dicit: qui nihil quicquā: cuiquā dixerat. Neq;. n. eū galli: q capitoli
um obſidebāt aſcēdentē aut deſcēdentē uiderāt. Sed uerba dedit: haud ſecus poſuit:
Arboretū — quā ſi tu dicas latuit. atq; obreſit. Cōualles inqt & arboreta magna erant. Arboreta
Cōmutationes — ignobilius uerbū eſt arbuſta celebratius. Putabant inqt eos qui foris atq; qui in arce
erāt: inter ſe cōmutationes & cōſilia facere. Cōmutationes. i. collatiōes: cōmunicatio
neſq; inuſitate dixit: Sed nō hercle inſcite: nec inelegāter. Hæc ego pauca interim ſup
eo libro quoꝝ memoria poſt lectionem ſuppetierat mihi notaui in ſermonibus for-
te: quos de temporibus rerum ad uſus hominum repertarum agitabamus.

¶ Verba. M. Varronis ex libro quinto & uiceſimo humanarum: quibus contra opi
nionem uulgariam interpretatus eſt Homeri uerſum. Cap. iij.

Dolescens quispiā nō indoctus: sparti quoq; usum in terra græcia diu in-
a cognitū fuisse dixit multisq; postiliū captum tēpestatibus ex terra hispa-
nia aduectū: riserunt hoc ad illudendū: ex is qui ibi aderant unus: atq; al-
ter male hoies litterati: quod genus græci αγοραιουσ. i. uulgares & uiles appellant.
Atq; eū: q id dixerat librū legisse Homeri aiebāt: cui uersus hic forte deesset: και ΔΗ
Δουρα σεσηπε νεωρ και σπαρτα λελυνται. i. En ligna eputrēt ratiū & sparta in ca
riem sunt. Tū ille prorsum irritatus nō inqt in eo libro uersus: sed uobis plane magi-
ster defuit: si creditis in eo uersu sparta id significare quod nos spartum dicimus. Ma
iorem. n. uero illi risum subiiciunt neq; id destiterunt: nisi liber ab eo ꝓlatus esset. M.
Varronis. xxv. humanaꝶ: in quo de isto Homeri uersu a Varrone ita scriptum est.
Ego sparta apud Homeꝶ nō plus spartum significare puto: q̄ σπαρτουσ. i. spartos
qui dicuntur in agro thebano nati. In græcia sparti copia mō cœpit esse ex hispania.
Neq; ea ipsa facultate usi liburni. Sed ii plerasq; naues loris suebant. Græci magis ca
nabo & stuppa cæterisq; satiuis rebus: a quibus σπαρτα appellāt. Quod quum ita
Varro dicat: dubito hercle: an posterior syllaba in eo uerbo quod apud Homerum
est: acuenda sit: nisi quia uoces huiuscemodi: quum ex cōmuni significatiōe in rei cer
te proprietatem concedunt diuersitate accentuum superantur.

Quid Menander poeta Philemoni poetæ dixerit: a quo sæpe indigne in certamini
bus comœdiarum superatus est: Et q; sæpissime Euripides in tragœdia ab ignobili-
bus poetis uictus est. Cap. iiij.

Enander a Philemone nequaq̄ pari scriptore in certaminibus comœdiaꝶ Philemō
m ambitu: grāq; & factionibus sæpenumero uincebat: eū quū forte habuis-
set obuiā. Quæso inquit Philemō: bona uenia dic mihi: quū me uincis nō Euripides
erubescis: Euripidē quoq;. M. Varro ait: quū quinq; & septuagita tragœdias scripse
rit: in qnq; solis uicisse. Quū eum uincerēt aliquot poetæ ignauissimi. Menādrū aūt
alij centū & octo partim cētū & nouē comœdias reliqsse ferūt. Sed appollodori scri
ptoris celebratissimi hos de Menādro uersus legim9 in lib. q chronica inscriptus est.
κηφισ υευσ ωσ ἐν Διοπειθου πατροσ.
προσ τοισ εκατον πεντε γραψασ Δραματτεξ:
ελιπε πεντικοντα και Δυοινετων. idest.
Cephisieus genere: ex diopethe patre. Quinq; & centū: quum scripsit fabulas.
Fato est defunctus: annos duos natus: & quinquagita. Ex istis tn̄ centum & qn
q; oibus solis eum octo uicisse. Idem Apollodorus eodem in libro scripsit.

Nequaq̄ eē uēꝶ qd minutis qbusdā rhetoricę artificib9 uideat. M. Ci. i lib. quē de
amicitia scripsit uicioso argumēto usū: αμφισ βητου μενον αντι ομολογουμεν-
ου. i. dubiū ꝓ cōfesso posuisse. Totūq; id cōsiderati9 tractatū exploratūq;. Cap. v.
Icero in dialogo: cui titulus ē. Lęli9: uel de amicitia: docere uolēs amicitiā
c nō spe expectatiōeq; utilitatis: neq; precii mercedisq; cā colēdā: sed quo ip
sa p sese plena uirtutis honestatisq; sit: expetendā: diligendāq; esse: ēt si ni-
hil opis: nihilq; emolumēti: ex ea participari queat: hac snia atq; his uerbis usus ē: ea-
q; dicere facit. C. Lælium sapientē uiꝶ: qui. P. Africani fuerat amicissimus. Quid. n.
Africanus indigēs mei? Ne ego quidē illius. Sed ego admiratiōe quadā uirtutis ei9:
ille uicissim opiniōe fortasse nōnulla: quā de meis morib9 habebat: me dilexit: auxit
beniuolētia cōsuetudo. Sed quanq̄ utilitates multæ & magnæ cōsecutæ sunt: nō sunt

tñ ab eaꝝ spe cãæ diligendi ꝓfectum. Vt.n.benefici liberalesq̄ sumus non ut exiga-
mus gratiam: neq̄.n.beneficiũ fœneramur: sed natura ꝓpensi ad liberalitatẽ sumus
sic amicitiã non spe mercedis adducti: sed ꝙ oĩs fructus in ipso amore inest expeten-
dam putamus. Hoc quũ legeret̃ in cœtu forte hoĩum doctoꝝ: rhetoricus quidã so
phista utriusq̄ linguæ callẽs haud sane ignobilis: ex istis argutulis: & minutis docto
ribus: q τεχνικοι.i.artificiales appellant̃ atq̄ in disserẽdo tñ non impiger usum esse
existimabat argumẽto. M. Tulliũ non ꝓbo neq̄ αποδεικτικω.i.demõstratiuo: sed
eiusdẽ q̃õnis cuius esset ea ipsa res: de qua quæreret̃. Verbisq̄ id uitiũ græcis appella
bat: ꝙ accepisse: αμφισβητου μενον αντι ομολογου μενου.i.dubiũ pro confesso
& certo. Nã beneficos inqt & liberales sumpsit ad confirmandũ.id qd̄ de amicitia di
cebat: quũ ipsum illud: & soleat q̃ri: & debeat quisquis liberaliter: & benigne facit: q̄
mente: quoue consilio: benignus liberalisq̄ sit. Vtrũ qa mutuã grãm speret: & eũ in
quẽ benignus sit: ad parẽ curã sui ꝓuocet: quod facere pleriq̄ oẽs uideat̃: an qa a na
tura sit beniuolus: benignitasq̄ eũ per sese ipsa: & liberalitas delectet: sine ulla recipiẽ
dæ gratiæ ꝓcuratione: qd̄ est oĩum ferme rarissimũ. argumẽta aũt censebat: aut pro
babilia esse debere: aut ꝑspicua: & minime cõtrouersa. Idq̄ αποδειξιν.i.expressionẽ
& demonstrationẽ uocari dicebat: quũ ea q̄ dubia: aut obscura sunt per ea quæ ambi
gua nõ sunt illustrãt̃: atq̄ ut ostẽderet beneficos: liberalesq̄ ad id qd̄ de amicitia quæ
reretur: quasi argumentũ exẽplũue: sumi non oportere. Eodẽ inqt simulachro & ea-
dem rõnis imagine: amicitia inuicẽ ꝓ argumẽto sumi põt: siqs affirmat hoĩes benefi
cos: liberalesq̄ eẽ debere: nõ spe aliqua cõpẽdi: sed amore & studio honestatis. Pote-
rit.n.cõsimiliter dicere ita. Nãq̄ ut amicitiã nõ spe utilitatis amplectimur: sic benefi
ci liberalesq̄: nõ grãæ recupandæ studio esse debem9: Poterit sane inqt ita dicere. Sed
neq̄ amicitia liberalitati: neq̄ liberalitas amicitiæ p̃bere argumentũ põt: quũ de utro
q̄ pariter quærat̃. Hæc ille rhetoricus artifex dicere quibusdã uidebat̃ perite & sciẽ-
ter. Sed uidelicet eũ uocabula reꝝ uera ignorauisse nõ beneficiũ & liberalẽ Cicero ap
pellat ita ut philosophi appellandũ eẽ censent: non eũ q ut ipse ait: beneficia fœdũdã
te. Nõ ergo obscuro neq̄ ambiguo argumẽto usus est: sed certo atq̄ ꝑspicuo. Siqui
dem q uere beneficus: liberalisq̄ est q̄ mẽte bene: aut liberaliter faciat non q̃ritur aliis
.n.lõge noĩbus appellãdus ẽ: si quũ & talia facit: sui potius: q̄ alteri9 iuuãdi cã facit.
Processisset aũt argutatori isti fortasse an reprehẽsio: si Cicero ita dixisset. Eteni bñfi
ce liberaliterq̄ facimus nõ ut exigamus grãm: uideret̃.n.benefice facere: ẽt in nõ be-
neficũ cadere posse: si id ꝑ aliquã circũstantiã fieret: nõ ꝑ ipsam ꝑpetuæ benignitatis
cõstantiã. Sed quũ bñficos liberalesq̄ dixerit: neq̄ aliusmõi isti sũt: q̄ cuius eẽ eos su-
pradiximus: illotis: qd̄ aiũt pedibus & uerbis reprehẽdit doctissimi hoĩs orationem.

Locus Ciceronis ex libro de amicitia

Nota quid intersit inter beneficum et liberalem

❡Falsum esse quod Verrius Flaccus in libroꝝ secundo: quos de obscuris. M. Cato
nis composuit: de seruo receptitio scriptum reliquit. Cap.vj.

m. Cato uoconiã legẽ suadẽs uerbis hisce usus ẽ. principio nobis mulier ma-
gnã dotẽ attulit. Tũ magnã pecuniã recipit quã in uiri ꝑtãte nõ cõmittit
eã pecuniã mutuã dat uiro: postea ubi irata facta ẽ: seruũ receptitiũ secta-
ri: atq̄ flagitare uiꝝ iubet. Quærebat̃ seruus receptiti9 qd esset. Libri statim q̃siti al
latiq̄ sunt Verri Flacci de obscuris Catõis in libro.ij.scriptũ inuentũ ẽ: receptitiũ ser
uũ dici neq̄: & nulli precij: qui cũ uentũ eẽt datus redibitus ob aliqd̄ uitiũ receptusq̄
sit. Propterea inquit seruus huiusmodi sectari maritũ: & flagitare pecuniã iubebatur

Receptitius servus quid sit

ut eo ipso

ut eo ipso dolor maior: & contumelia grauior uiro fieret: q̄ cũ seruus nihil petendæ pecuniæ cā cõpellaret. Cum pace aũt: cũq; uenia istoꝝ: siqui sunt qui Verri flacci au ctoritate capiunt̃: dictum hoc sit. Receptitius. n. seru9 in ea re: quã dicit Cato: aliud receptius
oĩno est: q̄ Verrius scripsit. Atq; id cuius facile intellectu est. Res. n. proculdubio ē. seruus
Qñ mulier dotẽ marito dabat: tum q̄ ex suis bonis retinebat: neq; ad uirꝝ tramitte- bat: ea recipere dicebat̃. Sicuti nũc quoq; in uenditiõibus: q̄ excipiunt̃ neq; ueniunt. Quo uerbo Plautus quoq; in trinũmo usus ē in hoc uersu. Posticulum hoc recipit: quũ ædis uendidit: particulã quãdã q̄ post eas ædis erat: nõ uẽdidit sed retinuit. Ipse ẽt Cato mulierẽ demõstrare locupletẽ uolẽs. Mulier inquit & magnam dotẽ dat: & magnã pecuniã recipit. Hoc est & magnã dotem dat: & magnã pecuniã retinet. Ex ea igit̃ re familiari: quã sibi dote data retinuit: pecuniã uiro mutuam dat. Eam pecu niam quũ uiro forte irata repetere instituit: apponit flagitatorẽ seruũ receptitiũ: hoc est ꝓprium seruũ suum: quem cũ pecunia reliqua recepat: neq; dederat doti: sed reti nuerat. Nõ. n. seruo mariti impare hoc mulierẽ fas erat: sed proprio suo plura dicere quibus hoc nostrũ tuear: supersedeo. Ipsa. n. sunt per sese euidẽtia: & quod a Verrio dicitur & quod a nobis. Vtrum ergo uidebitur cuiq; uerius eo utatur.

❡ Verba hæc ex atinia lege. Quod subreptũ erit eius rei æterna auctoritas ē. P. Ni- gidio: &. Q. Sceuolæ uisa esse nõ minus de p̄terito q̄ de futuro cauisse. Cap. vij.

Egis ueteris atiniæ uerba sunt. Quod subreptũ erit: eius rei æterna aucto
l ritas esto. Quis aliud putet ĩ hisce uerbis: q̄ de tpe tm̃ futuro lõge loquit̃
Sed. Q. Sceuola patrẽ suũ: & Brutũ & maniliũ uiros apprime doctos q̄ sisse ait: dubitasseq; utrũ ne in postfacta mõ furta lex ualeret: an ẽt in antefacta: qm̃ quod subreptũ erit: utrunq; tp̃s uideretur ostẽdere: tã p̨teritũ q̄ futurꝝ. Itaq;. P. Ni gidius ciuitatis romanæ doctissimus super dubitatiõe hac eoꝝ scripsit in. xxiiij. com mentarioꝝ cõmaticoꝝ. Atq; ipse quoq; idẽ putat incertã esse tpis demonstratione. Sed anguste perq̄ & obscure disserit: ut signa reꝝ ponere uideas: ad subsidiũ magis memoriæ suæ q̄ ad legẽtium disciplinã: uidebat̃ tñ hoc dicere: uerbũ esse & erit qñ p esse & erit
sese ponunt̃ hñt: atq; retinent tp̃s suũ: quũ uero præterito iungunt̃ uim tpis sui amit tunt: & in p̄teritũ cõtendũt. Quũ. n. dico in cãpo est: in cõmitio est: tp̃s instãs signifi co: Itẽ quũ dico in cãpo erit tp̃s futurꝝ demõstro. At quũ dico factũ est: scriptum ẽ: subreptũ est: q̄q̄ est uerbũ: tpis sit præsentis: cõfundit̃ tñ cum præterito: & præsens esse desinit. Sic igit̃ inquit ẽt istud: qđ in lege est: si diuidas: separesq; duo uerba hæc subreptũ & erit ut sic audias subreptũ: tanq̄ certamen erit: aut sacrificiũ erit. Tũc ui- debitur lex in post futurꝝ loqui. Si uero copulate permixteq; dictũ intelligas: ut sub reptum erit: nõ duo sed unum uerbũ sit. Idq; tunica patiẽdi declinatiõe sit: cum hoc uerbo non minus præteritum tempus ostenditur quam futurum.

❡ In sermonibus apud mẽsam Tauri philosophi: q̄ri agitariq; eiusmodi solita. Cur oleũ sæpe & facile: uina rarius cõgelescãt: acetum aut fere unq̄: & cur aquæ fluuioꝝ fontiumq; durent̃: mare gelu non duretur. Cap. viij.

Hilosophus Taurus accipiebat nos athẽis cœna plerũq;: ad id diei ubi iã
p uesperauerat. id. n. ẽ tp̃s istic cœnãdi freqñs: eius cœnæ fũdus & fũdamẽ-
tũ oẽ erat ĩ olla una lẽtis ægyptiæ: & cucurbitæ inibi minuti cæsæ: ea quo dã die ubi paratis: & expectãtibus nobis allata: atq; ĩposita mẽse ẽ: pueꝝ iubet. Tau rus oleũ ĩ ollã idere: erat is puer genere atticus ad annos maxĩe natus. viij. festiuissi-

mus: ætatis & gentis argutiis ſcatens. Guttū ſamiū oretenus imprudēs inanē: tanq̄ ſi ineſſet oleū: affert: conuertitq; eū: & ut ſolitū eſt circūegit per oēm partē ollæ manum nullū inde ibat oleū. Aſpicit puer guttū atrocibus oculis ſtomachabundus: & cōcuſſum uehemēti9 iteꝝ in ollā uertit. Id quū oēs ſenſim: atq; ſūmiſſim ride. em9. Tū puer græce & id qdē perq̄ attice. μη γελατε īquit ενι τουλαιον αλλουκισε δια φρικη περι τον ορθρον γεγονετη μερον και κερυσαλλω ται. i. ne ridete: ineſt oleū. Veꝝ uos neſcitis q̄lis matutino diluculo hodie rigor fuerit. Itaq; gelu cōcretū ē. Verbero inqt ridēs Taurus: nōne is curriculo atq; oleū petis. Sed quū puer foras emptū iſſet: nihil ipſe iſta mora offenſior. Olla inqt oleo indiget: & ut uideo ītolerādū feruit cohibeamus manus: atq; interea qm̄ puer nūc admonuit ſolere oleū congelaſcere: cōſideremus: cur oleū ſæpe & facile ſtet: uina rarēter cōgeleſcāt. Atq; aſpicit me & iubet qd ſentiā dicere. Tū ego rn̄di: cōiectare me uinū iccirco minus cito coaleſcere: q; ſemina q̄dā caloris in ſeſe hr̄et: eētq; natura ignitus ob eāq; rē dictū eē ab Home. αιθοπα οινον. i. calidā uinū nō ut alii putarēt pp colorē. Eſt qdē Taurus ita ut dicis nā ferme cōuenit: uinū ubi potū ē: calefacere corpora. Sed nō ſecus oleū quoq; calorificū ē: neq; minorē uim ī corpibus caleſaciēdis hēt. Adhoc ſi iſtæc q̄ calidiora ſūt difficilius gelu cogunt̄: cōgruens ē ut q̄ frigidiora ſunt facile cogant̄. Acetum aūt oīum maxie frigorificū ē: atq; id nunq̄ tn̄ cōcreſcit. Num igit̄ magis cā oleo coaguli celerioris in leuitate eſt: faciliora. n. ad coeundū ideo uident̄: q̄ leuatiora leuioraq; ſūt. Præterea id quoq; ait quæri dignum: cur fluuioꝝ & fontium aquæ gelu durentur: mare omne incongelabile ſit? Tametſi Herodotus inqt hiſtoriæ ſcriptor cōtra omniū ferme: q hæc quæſiuerūt: ſcribit mare boſphoricū: qd cimerium appellat̄ earūq; partiū mare omne: quod ſcythicū dicit̄: gelu ſtringi & conſiſtere: Dū hæc Taurus: interea puer uenerat: & olla deferbuerat: tempuſq; eſſe cœperat edendi & tacendi.

¶ De notis lr̄aꝝ: q̄ i. C. Ceſaris epiſtolis repiunt̄ deq; aliis clādeſtinis lr̄is ex ueteri hiſtoria petitis: & qd σκυταλη. i. baculus quo ep̄la inuoluebat̄ ſit laconia. Cap. ix.

l Ibri ſunt epiſtolaꝝ. C. Cæſaris ad. C. Oppiū: & balbū Corneliū: q res ei9 abſentis curabāt. In his epiſtolis qbuſdā in locis īueniunt̄ lr̄æ ſingulariæ: ſine coagmētis ſyllabaꝝ: quas tu putes eē poſitas icōdite. Nā uerba ex iis lr̄is cōfici nulla poſſunt. Erat āt cōuentū inter eos clādeſtinū: de cōmutādo ſitu lr̄aꝝ ut iſcripto qdē alia alię locū: & nomē teneret. Sed in legēdo locus cui ſuus & ptās reſtitueret̄. Quænā uero lr̄a p quo ſcriberet̄: ante iis: ſicut dixi: cōplacebat qui hāc ſcribendi latebrā parabāt. Eſt adeo pbi grāmatici cōmētarius ſatis curioſe factus: de occulta lr̄aꝝ ſignificatiōe epiſtolaꝝ. C. Cæſaris ſcriptaꝝ. Lacedæmonii āt ueteres quū diſſimulare & occultare lr̄as publice ad impatores ſuos miſſas uolebant: ne ſi ab hoſtibus exceptæ forēt: conſilia ſua noſcerentur epiſtola id genus factas mittebāt. Surculi duo erāt teretes oblōguli pari craſſamēto eiuſdē longitudinis deraſi: atq; ornati cōſimiliter. Vnus impatori in bellū pficiſcēti dabat̄: alteꝝ domi magiſtratus cū iure atq; cū ſigno habebāt. Qn̄ uſus uenerat lr̄aꝝ ſecretioꝝ: circū eū ſurculū loꝝ modicæ tenuitatis: longū āt: quantū rei ſatis erat: cōplicabāt uolumie rotūdo ac ſimplici. Ita uti ore adiūctæ undiq; & cohærētes lori: qd plicabat̄ coirēt. Lr̄as deide ī eo loro p tranſuerſas iuncturaꝝ oras: uerſib9 a ſūmo ad imū pficiſcētibus inſcribebant. Id loꝝ lr̄is ita pſcriptis reuolutū ex ſurculo impatori cōmenti illius cōſcio mittebāt: reſolutio āt lori lr̄as trūcas atq; mutilas reddebat: mēbraq; eaꝝ: & apices in ptes di

uersissimas spargebat. Propterea si id lorꝝ in manibus hostiũ inciderat nihil q̄cq̄ con iectari ex eo loro quibat. Sed ubi ille ad quē erat missum: accepat surculo cōpari: quē habebat: capto: ad finē ꝑinde ut debere fieri scibat: circũplicabat: atq; lr̄æ per ambitũ eundē surculi coalescētes rursum coibāt. Integramq; & incorruptā epistolā & facilē legi præstabāt. Hoc genus epl'æ lacedæmonii σκυταλην .i. loricatũ surculũ appellant. Legebamus id quoq; in uera historia reꝝ punicaꝝ reꝝ indidē quēpiā illustrē siue ille Hasdrubal: siue q̄s alius est nō retineo: epistolā scriptā sup rebus arcanis: hoc modo abscōdisse. Pugillaria noua: nondum ēt cera illita accepisse lr̄as in lignũ incidisse. Postea tabulas uti solitũ est: cæra colluisse. Easq; tabulas tanq̄ nō scriptas: cui futurũ id prædixerat: misisse. Eũ deide cærā derasisse: lr̄asq; icolumes ligno icisas legisse. Est & alia in monumētis reꝝ græcaꝝ ꝓfunda quædā & inopinabilis latebra barbarico astu excogitata Histieus noīe fuit: loco natus in terra asia nō ignobili: asiā tũc tenebat impio rex Darius: is Histieus quũ in ꝑsis apud Darium esset. Aristagoræ cui piā res quasdā occultas nũciare furtiuo scripto uolebat. Cōminiscit' opertũ hoc lr̄aꝝ admirādũ. Seruo suo diu oculos ægros habēti capillũ ex capite omni: tanq̄ medēdi gratia: deradit. Caputq; eius leue in litteraꝝ formas compingit. His litteris quæ uoluerat scripsit. Hoīem postea quoad capillus adolesceret domo continuit. Vbi id factũ ē ire ad aristagorā iubet. Et quũ ad eũ ueneris: mandasse me dicito ut caput tuũ (sicut nuꝑ egomet feci) deradat: seruus ut ipatũ erat: ad aristagorā uēit. Mādatũq; dn̄i affert: atq; ille id nō cē frustra ratus: q^d erat mandatũ fecit: ita litterę ꝑlatæ sunt. Subtilitas epistolarum

¶ Quid de uersibus Virgilii Phauorinus existimarit: quibus in describenda flagrantia mōtis ætnæ Pindaꝝ poetam secutus est. Collataq; ab eo super eadem re utriusq; carmina & diiudicata. Cap. x.

p Hauorinũ pħm: quũ in hospitis sui antiatē uillā æstu anni cōcessisse. nosq; ad eũ uidendũ roma uenissemus: memini suꝑ pindaro poeta & Virgilio in hũc fere modũ disserere amici inq̄t familiaresq;. P. Virgilii: in iis q̄ de ingenio: moribusq; eius memoriæ tradiderũt: dicere eũ solitũ ferũt: parere se uersus more atq; ritu ursino. Nāq; ut illa bestia fœtũ edere ineffigiatũ informēq;: lābēdoq; id postea q^d edidisset: cōformaret: & fingeret: ꝑinde ingenii quoq; sui partus recētes rudi eē facie: & imꝑfecta. Sed deiceps tractādo colēdoq; reddere iis se oris & uultus liniamēta. Hoc uiꝝ iudicii subtilissimi ingenue atq; uere dixisse. Res inq̄t ipsa uerũ indiciũ facit. Nā quæ reliq̄t ꝑfecta: expolitaq;: quibusq; iposuit sensus: atq; delectus sui supremā manũ omni poeticæ uenustatis laude florēt. Sed quæ ꝓcrastinata sunt ab eo: ut post recēserent': & absolui: q̄m mos præuerterat: nequerunt nequaq̄ poetæ elegātissimi noīe atq; iudicio digna sunt. Itaq; quũ morbo oppressus: aduētare mortē uideret: petiuit: orauitq; a suis amicissimis impēse: ut æneida q̄ nōdũ satis elimauisset: abolerēt: in iis aũt inq̄t quæ uident' retractari aut corrigi debuisse: is maxīe locus est: qui de mōte ætna factus est. Nā quũ pindari ueteris poetæ carmen q^d de natura: atq; flagrātia mōtis eius cōpositũ est: æmulari uellet: eiusmodi s̄nias & uerba molitus est: ut pindaro quoq; ipso qui nimis opima: pinguiq; esse facundia existimatus est: insolētior: hoc quidē in loco: tumidiorq; sit. Atq; uti uosmetipsos inq̄t eius ꝗ dico arbitros faciā carmē pindari: q^d ē sup mōte ætna quātulũ mihi memorię est dicā. Nota Locus Virgilii de monte Etna

τας ερευγον ται μεν απλατου πυρος. αγνοταται εκ μυχων παγαι ποταμοι δε
αμεραισι μεν προχεοντι ροον καπνου αιθων αλλ εν ορφναισι φοινισσα κυλιν-

Δο δεινὰ φλόγες βαθυιὰν φέρι πόντου. πλάκα σὺν πάταγῳ καὶ νοῦσ Ἀηφαίσ θε
ιο κρουνυσ ερποντασ Δεινο τατουσ αναπεμπει. τερασ μενταυ μάσιον προσι-
Δεσθαι θαυμα Δε και παρεον των ακουσαι.i. Aqua sane eructantur inaccessi ignis
purissimi: ex imis fontes. Flumina uero interdiu quidẽ inundãt fluctũ feruẽtẽ fumi.
At p noctes punicea ꝓ glomerata flãma: ad ꝓfundũ pōti ferũt solũ cũ strepitu illa
Vulcani fluẽtia serpẽtia emittit sæuissima. Mōstrũ ꝓfecto: tũ uiso: tũ auditu mirabi
le: Audite nunc inqt Virgilii uersus: quos incohasse eum uerius dixerim: q̄ fecisse.

Portus ab accessu uẽtoꝝ ĩmotus: & ĩgẽs Ipẽ: sed horrificis iuxte tonat ætna ruinis.
Interdumq; atram prorumpit ad æthera nubem
Turbine fumantem piceo & candente fauilla.
Attolitq; globo flãmarum: & sydera lambit.
Interdum scopulos: auulsaq; uiscera montis.
Erigit eructans: liquefactaq; saxa sub auras.
Cum gemitu glomerat: fundoq; exestuat imo.

Iam pricipio inqt Pindar⁹ ueritati magnis obsecut⁹. id dixit q; res erat: quodq; istic
usu ueniebat qdq; oculis uidebat' iterdiu fumare ætnã noctu flãmigare. Virgili⁹ ãt
dũ in strepitu: sonituq; uerboꝝ cōquirẽdo laborat utrũq; tps nulla discretiōe fcã con
fundit. Atq; ille græcus qdẽ fōtes imitat⁹ ignis eructari: & fluere oẽs fumi: & flãma
rũ p fulua & tortuosa uolumina i plagas maris ferre: q̄si quosdã igneos angues lucu
lẽte dixit. Et hic nr̃ atrã nubẽ turbie piceo: & fauilla fumãte: ροον καπνου αιθωνα. i.
fluxũ fumi calidũ iterp̃tari uolẽs crasse & ĩmodice cōgessit: globos quoq; flãmaꝝ:
qd ille κρουνους. i. fluẽta dixerat: duriter & ακυρως. i iproprie transtulit. Itẽ qd ait
sydera lãbit. Vacãter hoc ẽt ĩqt accumulauit: & inaniter. Neq; nō id quoq; ĩerrabile
eẽ ait: & ꝓpemodũ ĩsensibile: qd nubẽ atrã fumare dixit turbie piceo: & fauilla cãdẽ
candens te. Nō. n. fumare ĩqt solẽt: neq; atra eẽ: q̄ sũt cãdẽtia nisi si cãdẽti dixit puulgate: & i-
proprie ꝓ feruẽti fauilli: nō ꝓ ignea & relucẽti. Nã cãdẽs scilicet ẽ a cãdore dictũ: nō
a calore. Quod saxa aũt scopulos eructari: & erigi eosdemq; ipsos statim liquefieri:
& gemere atq; glomerari sub auras dixit. hoc inquit nec a pindaro scriptum nec unq̄
fando auditũ & omnium quæ monstra dicuntur: monstruosissimum esse.

¶ Quod Plutarchus in libris symposiacis opinionẽ platonis: de habitu atq; natura stomachi: fistulæq; eius quæ τραχεια. i. dura dicitur aduersum Erasistratum medicum tutatus est: auctoritate adhibita antiqui medici Hippocratis. Cap. xi.

e T plutarchus & alii quidam docti uiri reprehẽsum esse ab Erasistrato nobili medico platonem scripsere: q; potum dixit defluere ad pulmonẽ. Eoq; satis humectato: dimanare per eũ: quia sit rimosior: & cōfluere inde in uesicã. Errorisq; istius fuisse Alceum ducẽ: qui in poematibus suis scriberet. τον τεγ γε πνευμονα οινω το γαρ περιστελλεται. i. pulmonem uino. Ipsum autẽ Erasistratum dicere duas esse quasi caniculas quasdam uel fistulas. Easq; ab oris faucibus proficisci deorsum per earũq; alteram deduci delabiq; in stomachum esculenta oĩa & poculenta. Ex eoq; ferri in uentriculum: qui η κατωκοιλια idest inferior uenter. i. aluus appellatur atq; ibi subigi: digeriq; ac deinde aridiora ex iis recrementa in aluum conuenire: quod græce κολον dicitur humidiora peruehens in uesicam. per alteram aũt fistulam q̄ græce noĩatur τραχεια αρτηρια. i. aspera arteria: spũm a summo ore i pulmonem: atq; inde rursum in os & in naris cōmeare. Perq; eam uiam uocis quoq; fieri

meatum Ac ne potus cibusq; aridior: quē oporteret in stomachū: ire ꝓcederet ex ore laberet q; in eādē fistulā: per quā spiritus reciprocatur. Eaq; offensione intercluderet aiæ uia: ipositā esse arte quadā: & ope naturæ. Inde apud duo ista foramina: q̄ dicitur επιγλωτις. i. apposita lingua: quasi claustra quædā mobilia: conniuentia uicissim & resurgentia. Eāq; επιγλοττηδα interedēdū: bibendūq; opire: atq; ꝓtegere: τηντραχειαν αρτηριαν. i. asperā arteriā: ne qd ex esca potuue icideret in illud quasi æstuātis aiæ iter. Ac ꝓpterea nihil humoris ifluere i pulmonē ore ipso arteriæ cōmunito. Hæc ait Erasistratus medicus aduersus Platonē. Sed Plutarchus i libro sypoſiacoꝝ auctorē Platonis sententiæ Hippocratē dici fuisse. Idēq; esse opinatos & Philistiona locrū & Dioxippum hippocraticū ueteres medicos & nobiles. Atq; illā de qua Erasistrat⁹ dixerit: επιγλωττιδα non iccirco in eo libro constitutam: ne quid ex potu influeret in arteriam. Nam pulmoni quoq; fouēdo rigādoq; necessarios humores uideri. Sed appositam quasi moderatricem quandā: arbitrāq; ꝓhibēdi admiscēdiue: qd ex salutis usu foret: uti edilia quidem oīa defenderet ab arteria depelleretq;: quæ in stomachū Potū aūt partiretur iter stomachū & pulmonē. Et qd ex eo admitti in pulmonē p arteriam deberet: nō rapidū id neq; uniuersū: sed quadā obice sustētatum: ac repressum sensim paulatiq; trāsmitteret: atq; oēm reliquū in alterā stomachi fistulā deriuaret.

¶ De materiis infamibus: quas græci αδοξους appellāt: a Phauorino exercēdi gratia disputatis. Cap. xii.

INfames materias: siue qs mauult dicere inopinabiles: quas græci αδοξους καὶ ατοπους υποθεσεις appellant: & ueteres adorti sunt nō sophistæ solū: sed philosophi quoq;: & nr̄ phauorinus oppido q̄ libēs i eas materias dicebat uel igenio expgificādo ratus idoneas: uel exercēdis argutiis: uel edomandis difficultatibus: sicuti quū Thersitæ laudes quæsiuit: & quū febrim quartis diebus recurrētē laudauit. Lepida sane multa & nō facilia iuentu i utramq; cām dixit: eaq; scripta in libris reliquit. Sed i febris laudibus testē ēt Platonem ꝓduxit: quē scripsisse ait Qui quartanā Passus cōualuerit: uiresq; itegras recuperauerit: fidelius cōstantiusq; postea ualituꝝ: atq; inibi in eisdē laudibus nō hercle hac sentētiola iuenuste lusit. Versus iquit est longo hominū æuo ꝓbatus αλλοτε μητρυιη πελει ημερη, αλλοτε μητηρ. idest ipsa dies quādoq; parēs: quādoq; nouerca ē. Eo uersu significatur nō omni die bene esse posse: sed isto bene: atq; alio male. Quod quū ita sit inquit: ut in reb⁹ humanis bene aut male uice alterna sit: hæc biduo medio interuallata febri: quāto ē fortunatior: in qua est μιαμητρυια δυομητερες. idest una nouerca duæ matres.

Febris quartanæ laus.

¶ Quin particula: quot qualesq; uarietates significationis habeat: & q̄ sæpe i ueterū scriptis obscura sit. Cap. xiii.

Quin

QVin particula quā grāmatici cōiunctionē appellāt: uariis modis sentētiisq; cōnectere orōnē uidetur. Aliter. n. dici putat: quū quasi increpātes: uel interrogantes: uel exhortantes dicimus qn uenis? qn legis? qn fugis. Aliter quū ita confirmamus. Nō dubiū an quin. M. Tullius oium sit eloquentissimus. Aliter aūt quū sic cōponimus: q; quasi priori uidet contrariū. Non iccirco causas Isocrates nō defendit quin id utile esse & honestū existimarit. A quo illa significatio non abhorret: q̄ est i tertia origine. M. Catonis. Haud eos inquit eo postremū scribo qn populi: & boni & strenui si ēt. In secūda quoq; origine. M. Cato nō lōge secus hac pticula usus est. Neq; satis inquit habuit: qd eum i occulto uitiauerat: quin eius famā pro

stitueret. Præterea aĩaduertimus. Quadrigariũ in. viii. annaliũ particula ista usum eẽ obscurissime. Ipsius uerba posuimus. Romam uenit: uix superat: quin triũphus decernatur. Itẽ in. vi. annali eiusdem uerba hæc sunt. Pene factum est: quin castra relinquerent atq; cederent hosti. Non me aũt præterit dicere aliquem posse de summo pectore nihil esse in his uerbis negocii. Nam quin utroq; positum prout: planissimumq; esse: si ita dicas. Romam uenit: uix superat ut triumphus decernatur. Item alio ĩ loco: pene factum est ut castra relinquerent: atq; cederent hosti. Sed utãtur sane qui tã expediti sunt perfugiis cõmutationum in uerbis: quæ non intelliguntur: utant̃ tñ ubi id facere poterunt uerecundius. Hanc uero particulam de quã dicimus: nisi quis didicerit compositam copulatamq; esse neq; uim tm̃ cõiungendi habere: sed certa quadam significatione factam: nunq̃ pfecto rationes ac uarietates istius compræhensurus est. Quod quia longiores dissertationis est: poterit cui ocium est: reperire hoc in P. Nigidii commentariis: quos grammaticos inscripsit.

¶ Sententiæ ex Publii mimis selectæ lepidiores. Cap. xiiii.

Publij sententiæ

p Ublius mimos scriptitauit: dignusq; habitus ẽ: qui sup Laberio iudicaret: C. aũt Cæsarẽ ita Laberii maledicẽtia: & arrogãtia offendebat ut acceptiores & pbatiores sibi esse Publii: q̃ Laberii mimos prædicaret. Hui9 publii sñiæ ferunt̃ pleræq; lepidæ: & ad cõmunem sermonum usum cõmodatissime. Ex quibus sunt istæ singulis uersibus circũscriptæ: quas libitum hercle est adscribere.

Malũ cõsiliũ est quod mutari non põt. Beneficiũ dando accepit: qui digno dedit.
Feras: non culpes: quod uitari non potest.
Cui plus licet q̃ par est: plus uult, q̃ licet.
Comes facundus in uia pro uehiculo est.
Frugalitas inserta est rumoris boni.
Hæredis fletus sub persona risus est.
Furor fit læsa sæpius pacientia.
Improbe neptũnũ accusat: qui iterũ naufragium facit.
Ita amicum habeas: posse ut fieri hunc inimicum putes
Veterum ferendo iniuriam inuitas nouam.
Nunq̃ periculum sine periculo uincitur.
Nimium altercando ueritas altercatur.
Pars beneficii est: quod petitur: si belle negas.

Publiane sententie
Notatu digne

¶ Qd Carneades academicus elleboro stomachum purgauit: scripturus aduersus Zenonis stoici decreta. Deq; natura medellaq; ellebori candidi & nigri. Cap. xv.

Carneades

c Arneades acadimicus scriptus aduersũ stoici Zenonis libros supiora corporis elleboro candido purgauit ne qd ex corruptis in stomacho humoribus ad domicilia usq; animi redundaret: & instantiã uigoreq; mẽtis labefaceret. Tãta cura tãtoq; appatu uir ĩgenio pstãti ad refellẽda q̃ scripserat Zeno agressus Id quũ in historia græca legissem qd elleboro cãdido scriptũ erat: qd eẽt quæsiui.

Ellebori duas spẽs

Tũ cõperi duas spẽs ellebori eẽ discerniculo coloris ĩsignes: candidi & nigri. Eos aũt colores nõ in semine ellebori: neq; in uirgultis: sed in radice dignosci. Cãdido stomachũ & uẽtrem supiorem: uomitionibus purgari. Nigro albũ: quæ inferior uocatur dilui. Vtriusq; esse hãc uim: ut humores noxius ĩ quibus causæ morbo2 sũt extrahant esse aũt periculũ ne inter cãs morbo2 omni corporis uia patefacta: ea quoq; ipsa in q

bus cā uiuendi ē: examinant̄. A missoq; oī naturalis alimoniæ fundamēto: hō exhau-
stus intereat. Sed ellebo℞ sumi posse tutissime in insula anticyra. Plinius secundus ī
libris natu. hist. scripsit. Propterea Liuiū Drusum: q tribun⁹ plæbis fuit: quū morbū
q comitialis dicit̄: pateret̄: anticyrā nauigasse: & in ea īsula ellebo℞ bibisse ait atq; ita
morbo liberatum. Præterea id scriptū legimus Gallos in uenatibus tingere elleboro
sagittas q̄ iis ictæ examinatæ feræ teneriores ad epulas fiāt. Sed ꝓpter elllebori cōta
gium: uulnera ex sagittis facta circūcidere latius dicuntur.

¶ Anates ponticas uim habere uenenis detegendis potentem. Atq; inibi de Mithri-
datis regis in id genus medicamenti solertia. Cap. xvi.

a Nates pōticas dr̄ edēdis uulgo uenenis uictare. Scriptū ēt a Leneo Cn. pō Anates
peii liberto Mithridatē illū ponti regē medicinæ rei: & remedio℞ id gen⁹
solertē fuisse. Solitūq; ea℞ sanguinē miscere medicamētis: q̄ digerēdis uenenis ualēt.
Eūq; sanguinē uel potētissimū eē in ea cōfectiōe. Ipsū āt regē assiduo taliū medelarū
usu a clādestinis epula℞ insidiis cauisse. Quin & sciētē quoq; ultro: & ostentandi grā
uenenū rapidū & uelox sæpenumero hausisse: atq; id tn̄ sine noxa fuisse. Quāobrem
postea cū prœlio populi romani uictus metu sui ī ultima regni refugisset: & mori de
creuisset: & uenena uiolentissima festinādæ necis grā frustra exptus eēt suo se ipse gla
dio trāsfegit. Huius regis antidotus celebratissima est: quæ mithridatios uocatur.

¶ Mithridatē ponti regē dua℞ & uiginti gētiū linguis locutū. Q. q̄ Ennium tria cor
da habere sese dixisse: q̄ tris linguas percalluisset: græcā oscā latinā. Cap. xvii.

e Nnius tria corda hr̄e sese dicebat: q̄ loqui græce & osce & latine sciret. Mi Ennius
thridates āt pōti atq; bithyniæ rex inclytus: qui a Cn. Pōpeio bello supat⁹ Mithri-
ē. dua℞ & uiginti gētiū: quas subditiōe habuit: linguas pcalluit. Earūq; oī dates
um gentiū uiris haud unq̄ p interptē locutus est. Sed tu quemq; ab eo appellari usus
fuit. pinde lingua orone ipsius: nō minus scite quā si gentilis eius esset: locutus est.

¶ Q d. M. Varro. C. Salustiū historiæ scriptorē dephensum ab Anio Milone ī adul
terio scribit: & loris cælum: pecuniaq; data dimissum. Cap. xviii.

u Arro in litteris atq; uita: fide homo multa & grauis: in libro quē ī scripsit Salustius
pius: aut de pace. C. Salustiū scriptorē seriæ illius: & seueræ orōnis. In cu- Virgis
ius historia notiones cēsorias fieri: atq; exerceri uidemus: ī adulterio depre Cæsus
hensum ab Anio Milone loris bene cæsum dicit: & quum dedisset pecuniā dimissū.

¶ Quid Epictetus philosophus dicere solitus sit hominibus nequam: & impuris di-
sciplinas philosophiæ studiose tractantibus. Et quæ duo uerba obseruanda præcepe-
rit: omnium rerum longe salubria. Cap. xix.

p Hauorinū ego audiui dicere Epictetū philosophū dixisse: plerosq; istos q Epictetus
philosophari uident̄: phos esse huiuscemōi ανευ του πρατ τειν μεχρι του
λεγειν. Id significat: factis pcul: uerbis ten⁹. Iā illud ē uehemēti⁹ qd Aria
nus solitū eū dictare ī libris quos de dissertatiōib⁹ eius cōposuit: scriptū reliqr. Nam
quū ingt aiaduerterat hoīem pudore amisso iportūa idustria: corruptis morib⁹ au-
dacē: cōfidētē: linguā: cæteraq; oīa: pterquā aīum pcurātē istiusmōi inqt hoīem quum
uiderat studia quoq; & disciplinas phīæ cōtractare: & physica adire: & meditari dia-
lectica multaq; id gēus theoremata suspicari sciscitariq; īclamabat deū atq; hoīum fi-
dē. ac plerūq; iter clamādū his eū uerbis īcrepabat. ανθρωπε που βαλλεις. σκεψαι
ει κεκαθαρται το αγγειον αν γαρ εις την οιησιν αυτα βαλλης απολετο η σα-

ὤν οὖρον ἢ ὄξος γενοῖτ᾽ ἂν ἢ ἴτ τουτων χεῖρον. idest Hõ ubi nam mittis cõsidera nũquid purgatũ uas sit. Nã si ad inanẽ opinionẽ ea inuergas: pr̃sũ iterierũt. Sin cõputrescãt: ĩ urinã aut acetũ uertent̃: aut siqd iis ipsis est deteritus. Nil ꝓfecto his uerbis grauius: nil uerius quibus declarabat maximus philosophoꝝ litteras atq; doctrinas philosophiæ: quũ ĩ hoĩem falsũ atq; degenerẽ: tanq̃ in uas spurcũ: atq; pollutũ ĩfluxissent: mutari: corrũpi: & q^d ipse κυνικώτερον. i. magis cynicũ dixit: urinã fieri: aut si qd ẽ urina spurcius. Præterea idẽ ille Epictetus: q^d ex eodẽ Phauorino audiuimus: solitus dicere ẽ duo esse uitia multo oĩum grauissima ac teterrima: ĩtollerãtiã & ĩcõtinẽtiã quũ aut iniurias: q̃ sunt ferẽdæ nõ tolleram9: neq; ferimus aut a qb9 rebus uoluptatibusq; nos temere debemus: nõ tenemus. Itaq; inqt siqs hæc duo uerba cordi habeat eaq; sibi ĩperando atq; obseruãdo curet. is erit pleraq; impeccabilis: uitãq; uiuet tranqllissimam. Verba duo hæc dicebat: ἀνέχου καὶ ἀπέχου patere: & abstine.

¶ Ex symposio Platonis sumpta uerba: numeris coagmẽtisq; uerboꝝ scite modulateq;: & apte exercendi gratia: in latinam orationem uersa. Cap. xx:

Ymposiũ Platonis apud philosophũ Tauꝝ legebat̃: Verba illa pausaniæ ĩter cõuiuas amorẽ uice sua laudãtis: uerba ita rursũ amauim9: aut meminisse ẽt studuerimus. Sunt adeo q̃ meminimus uerba hæc. πᾶσα γὰρ πρᾶξις ὧδε ἔχει: αὐτὴ ἐφ᾽ ἑαυτῆς πραττομένη οὔτε καλή: οὔτε αἰσχρά οἷον νῦν ἡμεῖς ποιοῦμεν: ἢ πίνειν ἢ λαλεῖν ἢ διαλέγεσθαι οὐκ ἔστι τούτων. αὐτὸ καλὸν οὐδὲν ἀλλ᾽ ἐν τῇ πράξει. ὡς ἂν πραχθῇ. τοιοῦτον ἀπέβη. καλῶς μὲν γὰρ πραττόμενον καὶ ὀρθῶς καλὸν γίγνεται. μὴ ὀρθῶς δὲ αἰσχρόν: οὕτω καὶ τὸ ἐρᾶν: καὶ ὁ ἔρως: οὐ πᾶς ἐστὶ καλὸς: οὐδὲ ἄξιος ἐγκωμιάζεσθαι. ἀλλὰ ὁ καλῶς προτρέπων ἐρᾶν. i. Oĩs. n. actio sic sese habet. Nã ipsa quantũ in semetipsam agit̃ neq; honesta neq; turpis est: queãdmodũ sunt q̃ nunc nos ipsi facimus: aut bibere: aut loq: aut disputare. Nõ. n. est hoꝝ honestũ ꝑ seipsũ quicquã: sed in actione: ut quidẽ ẽ actũ eiusmodi euenit. Nã honeste gestũ & recte honestũ fit: cõtra uero turpe. Eodẽ pacto & amare ipsum & amor: non oĩs quidẽ honestus ẽ: neq; cõmendatione oĩ dignus ueꝝ is q amare honeste nos adhortat̃. Hæc uerba ubi lecta sunt atq; ibi Taurus mihi: Heus inqt tu rhetoriste. Sic. n. me in principio recens in diatribã acceptũ appellitabat: existimans eloquentiæ unius exercendæ gr̃a athenas uenisse. Vides ne inquit ἐνθυμημάτα. i. commentum crebrũ & coruscum: & cõnexũ breuibusq; & rotundis numeris: cũ quadam æquabili circũactione deuinctũ? Habes ne nobis dicere in libris rhetoꝝ uestrorum ta apte: tanq; modulate cõpositã or̃onẽ? Sed hos inquit tñ numeros cẽseo uideas ἄλλως πάρεργον. i. sup̃uacanee extra itineris ꝓpositũ: quasi ex diuerticulo. Ad ipsa. n. Platonis penetralia: ipsaꝝq; reꝝ põdera & dignitates ꝑgendũ est: non ad uocularũ eius amœnitatem: nec ad uerboꝝ uenustates diuersitandũ. Hæc admonitio Tauri de orationis platonicæ modulus: non modo nõ repressit: sed instruxit etiam nos ad elegantiam græcæ or̃onis uerbis latinis affectandam. Atq; uti quædam aĩalium parua & uilia ad imitãdum sunt: quas res cũq; audierint: uiderintue: petulantia: perinde nos ea quæ in Platonis oratione demirabamur. non æmulari quidẽ: sed lineas umbrasq; facere ausi fuimus: uelut ipsum q̃ ex iisdẽ uerbis illis eius effinximus. Omne inquit omnino factum sic sese habet: nec turpe est quantum in eo est: neq; honestum uelut est quas nunc facimus ipsi res: bibere: cantare: differere. Nihil nãq; hoꝝ ipsum ex sese honestum est: quale quũ fieret modo: factum est tale extitit. Si recte honesteq; factum

Platonis Symposium

est tum honestum fit: sin parum recte turpe fit: sic amare: sic amor nō honestus om-
nis neq; oīs laude dignus: sed qui facit nos ut honeste amemus.

¶Quibus temporibus post Romam conditam græci romaniq; illustres uiri florue
runt: ante secundum bellum carthaginensium. Cap.xxi.

T cōspectū quendā ætatū antiqssimaꝝ: itē uiroꝝ illustriū: q in iis ætatib9
nati fuissent: hēremus ne i sermonibus forte i cōspectū aliqd sup ætate at-
q; uitia claroꝝ hoīum temere diceremus: sicut sophista illa απαιδευτοσ
.i. ineruditus: q publice nup disserens. Carneadē plurima rege Alexandro Philippi fi
lio pecunia donatū: & Panætiū stoicum cū supiore Africano uixisse dixit: ut ab istius
modi inq̄ tēpoꝝ & ætatūq; erroribus caueremus: excerpebamus ex libris: qui chroni
ci appellant: qbus tpibus floruissent græci: simul atq; Romani uiri: q uel īgenio: uel
impio nobiles: insignesq; post cōditā Romā fuissent an ſm bellū carthaginēsiū: easq;
nunc exceptiones nostras uariis diuersisq; in locis factas: cursim digessimus. Neq;
.n. id nobis negociū fuit: ut acri atq; subtili cura excellentiū in utraq; gente hominum
σουχρονισμουσ .i. cōtēporatiōes cōponeremus: sed ut noctes istæ q̄dam tenus his
quoq; historiæ flosculis leuiter iniectis: aspergent. Satis aūt uisum ē in hoc cōmenta
rio de tpibus paucoꝝ hoīum dicere: ex quoꝝ ætatibus de pluribus quoq; quos noia- solonis
remus: haud difficilis cōiectura fieri posset. Incipiemus .n. a Solone claro qm̄ de Ho tēpora
mero & Hesiodo: iter oēs fere scriptores cōstiti ætatē eos egisse: uel iisdē fere tpibus. Homer9
uel Homeꝝ aliquāto antiqorē: utrūq; tñ ante Romā cōditā uixisse. Siluiis albæ re- Hesiod9.
gnantibus: annis post bellū troianū: ut Sassius in primo annalium de Homero atq;
Hesiodo scriptū reliquit: plus .c. atq; .lx. annis. Ante Romā aūt cōditā: ut Cornelius
nepos in primo chronicorū de Homero dixit annis .c. & .lx. Solonē ergo accepimus
unū ex illo nobili numero sapientiū: leges scripsisse atheniensiū Tarquino prisco Ro
mæ regnāte: anno regni eius tricesimotertio. Seruio aūt Tullio regnante: Pysistrat9
athenis tyrānus fuit. Solone āt in exiliū uoluntariū ꝓfecto: qm̄ id ei predicenti non Pysistra
creditū ē. Postea pythagoras samius in Italiā uenit. Tarquinii filio regnū obtinente: tus
cui cognomentū supbus fuit: Iisdēq; tpibus occisus ē Athenis ab Harmodio: & Ari- Pythago
stogitōe Hipparc9 Pysistrati filius Hippæ tyrāni frater Archilochū aūt Nepos Cor ras
nelius tradit Tullio Hostilio Romæ regnāte: iam tunc fuisse poematis claꝝ & nobi Archilo-
lem. Ducētesimo deinde & .lx. anno post romā cōditā: aut non longe amplectius: ui chus
ctos esse ab atheniēsibus psas: memoriæ traditū ē. Pugnā illā inclytā marothoniam
Miltiade duce: qui post eā uictoriā dānatus a populo atheniēsi in uinculis publicis
mortē obiit. Tū Aeschilus athenis tragœdiaꝝ poeta celebris fuit. Romæ aūt ferme
istis tpib9 tribunos & ædiles tū primū p seditionē sibi plebes creauit: Ac nō diu post. æschilus
Cn. Martius Cornelius exagitatus: uexatusq; a trib. ple. ad uolscos: qui tum hostes ædiles
erant: a rep. desciuit. bellūq; po. ro. fecit. Post deinde paucis annis: Xerses res ab athe-
niensibus & pleraq; græcia Themistocle duce: nauali prœlio: quod ad salamina fa-
ctum ē: uictus fugatusq; est. Atq; inde anno fere quarto. Menenio Agrippa. Marco Themi-
Horatio Puluillo cōsulibus bello ueniente apud fluuiū cremerā: ab iis sex: & trecenti stocles
patricii fabii: cū familiis suis: uniuersi ab hostib9 circūuenti perire. Iuxta ea tempora
Empedocles agrigētinus in philosophiæ naturalis studio floruit. Romæ autē p eas Fabii
tēpestates decē uiros legibus scribēdis creatos cōstitit. Tabulasq; ab iis primo decem Deceūiri
cōscriptas: mox alias duas additas. Bellū deinde in terra græcia maximum peloppō

nesiacũ: q̃d Thucydides memoriæ mãdauit cœptũ est: circa annũ fere post cõditam Romã.cccxxix. Qua tẽpestate. A. posthumius Torquatus dictator romę fuit. Qui filium suum ꝙ contra suum dictum in hostẽ pugnauerat: securi necauit. Hostes tũ po.ro. fuerant fidenates. Itaq; q inter hæc tẽpora nobiles celebresq; erant Sophocles ac deinde Euripides tragici poetæ: & Hippochrates medicus: & Democritus philosophus quibus Socrates atheniensis natu quidẽ posterior fuit: sed quibusdã tẽpibus iisdẽ uixerunt. Iam deinde tribunis militaribus cõsulari impio rẽpublicã Romã regẽtibus ad annũ fere conditæ urbis.cccxlvii. Triginta illa tyrãni præpositi sunt a lacedæmoniis atheniẽsibus: & in Sicilia Dionysius supior tyrãnidẽ tẽuit. Paucisq; ãnis post Socrates athenis capitis dãnatus ẽ: & in carcere ueneno necatus. Ea fere tẽpestate romæ. M. Furius Camillus dictator fuit: & ueios cepit. Ac post non longo tpe bellum senonicũ fuit. Tum galli romã præter capitoliũ cœperunt: Neq; multo postea Eudoxus astrologus in terra græcia nobilitatus est. Lacedæmoniiq; ab atheniensibus apud corinthum superati duce Phormione: Et. M. Manlius romæ: qui gallos in obsidione capitolii obrepẽtis per ardua depulerat: conuictus est: consiliũ de regno occupando inisse: dãnatusq; capitis e saxo tarpeio: ut. M. Varro ait: præceps datus est: ut Cor. aũt nepos scriptũ reliquit: uerberãdo necatus ẽ. eoq; ipso anno: q erat post recuperat an urbẽ septimus Aristotelem philosophũ natũ esse memoriæ mandatum ẽ. Aliquot deinde annis post bellũ senonicum thebani lacedæmonio duce epaminõda apud leuctra supauerunt. Ac breui post tẽpore in urbe roma licinii Stolonis consules creati: & iam ex plebe cœpti quum antea ius nõ esset nisi ex patriciis gentibus fieri consulem. Circa annũ deinde urbis conditæ quadringentesimum Philippus amyntæ filius alexandri pater: regnum macedoniæ adeptus est. Inq; eo tpe alexander natus ẽ. Paucisq; inde annis post Plato philosophus ad Dionysiũ siciliæ tyrannũ posteriorẽ pfectus ẽ. Post deinde aliquãto tpe: philippus apud cheroneã prœlio magno atheniensis uicit: Tũ Demosthenes orator ex eo p̃lio salutẽ fuga quæsiuit. Cũq; id ei q̃d fugerat pbrose obiiceretur: uersu illo notissimo illusit ανηρ inquit οφευγωνκαι παλιν μαχεσεται. i. uir fugiens & denuo pugnabit: Postea philippus ex insidiis occiditur: & alexãder regnũ adeptus: ad subigendos Persas in asiam atq; in orientẽ transgressus ẽ. Alter aũt alexander: cui cognomentũ molosso fuit in Italiam uenit bellum po.ro. facturus: Iam. n. fama utriusq; fœlicitatis romanæ: apud exteras gentes enitescere incœptabat. Sed priusq̃ bellum faceret: uita decessit. Eum Molossum quũ in Italiam trãsiret: dixisse accepimus: Se quidẽ romanos ire: quasi in andronitẽ macedoniẽse ad psas: quasi in gynæconiten. Postea macedo. Alexander pleraq; parte oriẽtali subacta: quũ annos regnauisset.xi. obiit mortis diẽ. Neq; ita longe post Aristoteles philosophus: & post aliq̃to Demosthenes: uita functi sunt: Iisdẽq; ferme tempestatibus po.po. graui & diutino samnitum bello conflictatus ẽ. Consulesq;. T. Veturius & Spurius Posthumius: in locis inquis apud caudium a samnitibus circumuallati: ac sub iugum missi: turpi fœdere facto discesserunt. Ob eam causam populi iussu samnitibus perfeciales dediti: recepti non sunt. Post annum deinde urbis conditæ.cccc. fere &.lxx. bellum cũ rege pyrrho sumptũ ẽ. Ea tẽpestate Epicurus atheniensis: & Zeno citiensis philosophi celebres erant. eodẽq; tpe. C. Fabritius Lucinus &. Q. Aemilius pappus censores romæ fuerunt &. P. Cornelium Ruffinum qui bis consul & dictator fuerat sanatu mouerunt. Causamq; isti notæ subscripserũt ꝙ eũ cõperissent argẽ

Torq̃tus
Sophocles.
Euripides
Hippochrates
Democritus
Socrates
Dion sic.
Camillus
Eudoxus
M. Manlius.
Aristoteles
consules
Philippus
Alexãder
Plato
Demosthenes
Alexãder
molossus
Alexãdri mors
Epicurus
Zeno

ti facti cœne gratia decē pōdo hr̄e. Anno deinde post romam conditā.cccc. ferme: & .xc.cōsulibus Appio Claudio: cui cognomētum Caudex fuit. Appii illius cæci fratre & Marco Fuluio Flacco: bellū aduersus pœnos primū cœptū. Neq; diu post Callimachus poeta cyrinēsis alexādriæ: apud Ptolemū regē celebrat9ē. Annis deinde postea paulo pluribus: q̄.xx.cū pœnis pace facta: cōsulibus Claudio Cētone Appii cæci filio: & .M. Sēpronio Tuditano: primus oīum .L. Liuius poeta fabulas docere romę cœpit: post Sophoclis & Euripidis mortē annis plus fere.c. & .lx. post Menādri: annis circiter quinquagintaduobus. Claudiū & Tutidanū cōsules sequūt᷑ .Q. Valeri9 & .C. Manilius: quibus natū eē .Q. Enniū poetā .M. Varro in primo de poetis libro scripsit: eūq; quū septimū & sexagesimū annū ageret: duodecimū annalē scripsisse. Id q; ipsum. Enniū in eodē lib. dicere. Anno deīde post Romā conditā qngētesimo uñ uicesimo Spurius Caruilius Ruga: primus Romæ de amicoꝝ snīa: diuortiū cū uxore fecit q; sterilis esset. Iurassetq; apud cēsores uxorē se liberꝭ q̄rendoꝝ cā hr̄e. Eodem q; anno .C. Neui9 poeta fabulas apud populū dedit. Quē .M. Varro in libro de poetis primo stipēdia fecisset ait bello punico primo. Idq; ipsum Neuiū dicere ī eo carmine qd de eodē bello scripsit. Portiū āt Liciniū Seruius poeticā Romæ cœpisse dicit: ī his uersibus. Punico bello secūdo musa penato gradu. Intulit ī sese bellicosā ī Romuli gentē ferā. Ac deinde annis fere post .xv. bellū aduersū pœnos sumptū ē. Atq; nō nimiū lōge .M. Cato orator in ciuitate: & Plautus poeta in scæna floruerūt. Iisdē tpib9 Diogenes stoicus: & Carneades academicus: & critolaus peripateticus ab atheniēsibus ad senatum po.ro. negocij publici gr̄a legati sunt. Neq; magno interuallo postea Q. Ennius: & iuxta cecilius & Terentius: ac subinde pacuuius: & pacuuio iā sene Accius: clariorq; tunc in poematis eoꝝ obtrectādis: Lucilius fuit. Sed progressi lōgius sumus. quum finē ꝓposuerimus annotaciunculis istis bellum pœnoꝝ secundum.

callimachus

L. Liuius

Ennius

Neuius

M. cato

Plautus

Diogenes

Carneades.

Critolaus

Q. Enni9

Cecilius

Terētius

Pacuuius

Accius

Lucilius

Nota tem porias no[illegible]

Quo tpe primum bellum [illegible]

Poeta [illegible]

Diuortium primum Rome

¶ Auli Gelij noctium atticarum commentarij: Liber Decimusoctauus.

¶ Disputationes a philosopho stoico: & contra a peripatetico arbitro phauorino factæ quæsitumq; inter eos quantum in perficiēda uita beata uirtus ualeret: quantūq; esset in his quæ dicuntur extranea. Cap. j.

Vita beata

f Amiliares Phauorini duo erāt qdā nō incelebres ī urbe roma ph̄i. Eoꝝ fuit unus pipateticæ disciplinæ sectator: alter stoicæ. Iis quondam ego acriter atq; cōtētē: ꝓ suis utriq; decretis ꝓpugnātibus: quū essem9 una ostiæ oēs cū Phauorino: interfui. Ambulabamus āt ī littore quū iā ad uesperasceret æstate āni. Atq; ibi stoic9 cēsebat: & uitā beatā in hoīum uirtute aī sola: & miseriā sūmā malicia sola posse effici: ēt si cætera bona oīa q̄ corporalia & externa appellarent᷑: uirtuti deessent: maliciæ adessent: Ille cōtra pipatetic9: miserā qdē uitā uitiis aī: & malicia fieri cōcedebat: Sed ad cōplēdos oīs uitę beatæ numeros uirtutē solā nequaq̄ satis eē existimabat qm̄ & corpis ītegritas: sanitasq; & honestus modus formæ: & pecunia familiaris: & bona æstimatio: cæteraq; oīa corpis & fortunæ bona necessaria uiderent᷑ pficiēdæ beatæ uitæ. Reclamabat hoc ī loco stoic9 & tāq̄ ille duas res diuersas pōeret mirabat᷑. Qd quū eēnt malicia & uirt9 duo cōtraria uita misera & beata quoq; æq̄ cōtraria nō seruaret ī utrisq; uim & naturā contrarij. Et ad miseriā quidē uitæ conficiēdā, satis ualere maliciā solā putaret: ad pstādā uero

uitã beatam non satis solã esse uirtutẽ diceret: Atq; id maxime dissedere: neq; cõuenire dicebat: q qui ꝓfiteret uitã nullo pacto beatam effici posse: si uirtus sola abesset: idẽ contra negaret beatam fieri uitã: quũ sola uirtus adesset & quẽ daret hẽretq; absenti uirtuti honorẽ eundẽ petẽti atq; ꝑsenti adimeret. Tũ ꝑipateticus pq̃ hercle festiue: rogo te inquit bona uenia rñdeas: an existimens eẽ uini amphorã: quũ abest ab ea unus cõgius. Hæc ubi accepit stoic9 minime inqt una amphora dici põt ex qua abest cõgius. Hoc ubi accepit ꝑipatetic9: unus igit̃ cõgius amphorã facere dici debebit qm̃ quũ deest ill unus non fit uini amphora: & quũ accessit: fit amphora. Quod si id dicere absurdũ ẽ: uno cõgio solo fieri amphorã. Itidẽ absurdũ est una sola uirtute uitã fieri beatam dicere qm̃ quũ uirtus abest: beata esse uita nunq̃ põt. Tũ Phauorinus aspiciens ꝑipateticum. Est qdẽ inquit argutiola hæc qua de cõgio uini usus ẽ exposita ĩ libris. Sed (ut scis) captio magis lepida quã ꝓbum aut simile argumentũ uideri debet. Cõgius.n. quũ deest efficit ne sit iustæ mensuræ amphorã. Sed quũ accedit & additur: nõ ille unus facit amphoram: sed supplet: Virtus aũt (ut isti dicunt) non accessio: neq; supplementum: sed sola ipsa uitæ beatæ instar: ẽ & propterea uitam beatam ipsa sola una quum adest facit. Hæc at alia quædam minuta magis: & nodosa: tanquam apud arbitrum Phauorinum: in suam uterq; sententiam conferebat. Sed quũ iam prima fax noctis: & densiores esse tenebræ cœpissent: prosecuti Phauorinum in domum in quam diuertebat: discessimus.

Cuiusmodi q̃stionum certatõibus saturnalia ludicra athenis agitari soliti sumus atq; in ibi inspersã quædam sophismata: & ænigmata oblectoria. Cap. ii.

S Aturnalia athenis agitabam9 hylare ꝓrsum ac modeste: nõ ut dr̃: remittẽtes aĩum: Nã remittere inqt Musonius: aĩum quasi amittere ẽ: sed demulcentes eũ paulũ atq; laxantes iucũdis: atq; honestis sermonũ illectationibus. Cõueniebamus aũt ad eandẽ cœnã cõplusculi: q romani in græciã ueneramus: quiq; easdẽ auditiones eosq; doctores colebamus. Tũ qui & cœnulã ordine suo curabat: prœmiũ soluendæ quæstionis ponebat: librũ ueteris scriptoris: uel græcũ uel latinũ: & coronã e lauro plexam Totidẽq; res q̃rebat: quot homines istic erramus. Cũq; eas oĩs exposuerat rem locũq; dicendi sors dabat. Quæstione igitur soluta corona & prœmio donabat̃ nõ soluta aũt transmittebat̃: ad eũ q sortio successerat. Idq; in orbẽ uici pari seruabat̃. Si nemo dissoluebat q̃stionis eius nodũ: ꝑmiũ ipm̃: & corona deo cuius id festũ erat. dicebat̃. Querebant̃ ãt res huiuscemodi: aut sñia poetæ ueteris lepide obscura: nõ anxiæ aut historiæ antiquioris requisitio: aut decreti cuiuspiã ex philosophia ꝑperã inuulgati purgatio: aut captiõis sophisticæ solutio: aut inopinati rariorisq; uerbi ĩdagatio: aut tp̃s item in uerbo ꝑspicuo obscurissimũ. Itaq; nup q̃sita eẽ memini numero septẽ: quoꝝ prima fuit enarratio hoꝝ uersuum qui sunt in satyris. Q. Ennii: uno multifariã uerbo cõcinniter implicati: quorum exemplum hoc ẽ.

Nã qui lepide postulat alteꝝ frustrari. Quẽ frustrat̃: frustra eũ dicit: frustra esse.

Nam qui sese frustrari: qui frustra sentit.

Qui frustrat̃: is frustra ẽ: si nõ ille ẽ frustra. Secũda q̃stio fuit: qm̃ mõ audiri: atq; accipi deberet: qd̃ Plato in ciuitate: quã in libris suis cõdidit: τισ πολιστιασ .i. reipublicæ fingebat: κοινασ τασ γυναικασ .i. cõmunes uxores esse cẽsuit: & prœmia uiris fortibus summisq; bellatoribus posuit sauiationes pueroꝝ & puellaꝝ. Tertio ĩ loco hoc q̃situm est. In quibus uerbis captionũ istaꝝ fraus esset: & quo pacto distingui resoluiq; possent

Remittere animũ.

Frustrari

Vxores cões

uiq; possent. Qđ non pdidisti habes: cornua non pdidisti: hēs igiť cornua. Itē altera captio. Qđ ego sū. id tu nō es: hō igiť tu nō es. Quæsitū id quoq; ibi est: q̄ eēt huius quoq; sophismatis resolutio: quū mētior & mētiri medico mētior: an uer̨ dico. Postea q̄stio istæc fuit. Quā ob cām patricii megalēsib9 motitare soliti sint: plebs cerealib9. Secūdū ea q̄sitū hoc ē. Verbū uerat qđ significat: uera dicūt qs nā ueter̨ poetarū dixerit. Sexta qō fuit: asphodelū cuiusmōi herba sit: qđ Hesiodus ī isto uersu posuerit.

νηπιοι ουδισασιν οσω πλεον ημισυ παντοσ.
ουδοσον εν μαλαχητε και ασφοδελω μεγονειαρ. idest
Ignorant stolidi q̄ toto si medium plus
Ac quāta utilitas in malua: atq; asphodelo sit. Et quidē itē Hesio. dicere sentiat: quū dimidiū plus eē toto dicit. Postrema qōnum oīum hæc fuit. Scripserim: uenerim: legerim: cuius tpis uerba sint præteriti an futuri: an utriusq;. Hæc ubi ordine quo dixi ꝓposita: atq; singulis sorte ductis disputata: explanataq; sūt: libris coronisq; oēs donati sumus: nisi ob unam qōnem q̄ fuit de uerbo uerāt. Nemo. n. tū cōmeminerat dictum esse a. Q. Ennio id uerbū a. xiij. annaliū in isto uersu. Satin uates uerant ætate in agunda. Corona igiť huius quæstionis deo feriar̨ istar̨ Saturno data est.

¶ Quid æschines rhetor ī orōne: q̄ Timarchū ꝙ ipudicitia accusauit: lacedęmonios statuisse dixerit: sup snia ꝓbatissima: quā iprobatissimus hō dixisset. Cap. iij.

a Eschines uel acerrimus prudētissimusq; orator̨: qui apud cōciones atheniensium floruerūt: in orōne illa sera criminosaq; & uirulēta: qua Timarchum de ipudicitia grauiter isigniterq; accusauit: nobile & illustre cōsiliū lacedæmoniis dedisse dicit: uir̨ indidē: ciuitatis eiusdē principē uirtuteq; atq; ætate magna pditum. Populus inquit lacedęmonius de sūma repu. sua quidnā esset utile & honestū deliberabat. Tum exurgit sniæ dicēdæ gr̄a: hō quispiā turpitudine pristinæ uitæ defamatissimus. Sed lingua tunc atq; facūdia nimiū quāto p̄stabilis: consilium qđ dabat: quodq; oportere fieri suadebat: acceptū ab uniuersis: & complacitū ē. Futurūq; erat ex eius snia populi decretū. Ibi unus ex illo pricipiū ordine: quos lacedæmonii ætatis dignitatisq; maiestate tanq̄ arbitros & magistros disciplinæ publicæ uerebā tur: cōmoto: iratoq; aīo exilit. Et quæ nā inquit lacedæmonii ratio: aut quæ tandem spes erit urbē hanc rēpublicā saluā īexpugnabilēq; esse diutius posse: si huiuscemodi anteactæ uitæ hoībus cōsiliariis utemur q; si ꝓba istæc & honesta snia ē: quæso uos: nō sinamus eandem honestari turpissimi auctoris contagione. At ubi hoc dixit: elegit uir̨ fortitudine atq; iusticia p̄ter alios p̄stantem: sed inopi lingua & infacundū. Iussitq; eū cōsensu petituq; oīum eandē illā sniam diserti uiri: cuiusmodi posset uerbis dicere: ut nulla prioris mentione habita: scitum atq; decretum populi ex eius unius nomine fieret: qđ ipsum denuo dixerat. Atq; ita ut suaserat prudentissimus senex factū est. Sic bona snia mansit. Turpis auctor mutatus est.

¶ Quod Sulpitius Apollinaris prædicantē quendā a sese uno Salustii historia intelligi illusit quæstione proposita: quid uerba ista apud Salustiū significarent. Per incertum stolidior an uanior. Cap. iiii.

q Vum iā adolescentuli Romæ p̄textā: & puerilē togā mutassemus: magistrosq; tūc uobismetipsos exploratores q̄reremus: ī sandaliario forte apud liberarios fuimus: quū ibi in multor̨ hoīum cœtu Apollinaris Sulpitius uir in memoria nr̄a præter alios doctus iactatorē quēpiā & uēditatorem salustianæ

lectionis irrisit: illusitq; genere illo facetissimæ dissimulatiões qua Socrates ad sophistas utebat᷑. Nã quũ ille se unũ & unicũ lectorẽ eẽ: enarratorẽq; Salustii diceret: neq; primã tm̃ cutẽ: ac sinnaꝝ speciẽ: sed sanguinẽ quoq; ipm : ac medulã uerboꝝ eius eruere: atq; itrospicere penitus pdicaret. Tum Apollinaris amplecti uenerariq; se doctrinas illius dicẽs. Perinqt magister optime exoptatus mihi nũc uenis: cũ sanguine & medulla: Salustii uerboꝝ. Hesterno.n. die qrebat᷑ ex me: qdnã uerba eius hæc in quarto historiaꝝ lib. de Cn. Lẽtulo scripta significẽt: de quo p incertũ fuisse ait: stolidior ne eẽt an uanior. Eaq; ipsa uerba uti sunt a Salustio scripta dixit. At Cn. Lentulus patriciæ gẽtis collega eius: cui cognomẽtũ. Clodiano fuit p incertũ stolidior: an uanior legẽ de pecunia: quã sylla emptoribus bonoꝝ remiserat: exigenda ꝓmulgauit. Quæsitũ ergo ex se Apollinaris: neq; id se dissoluere potuisse asseuerabat: qd eẽt uanior: qd stolidior: qm̃ Salustius sic ea sepasse atq; opposuisse inter se uideret᷑ tanq̃ diuersa ac dissimilia: nec eiusdẽ utraq; uitii forẽt. Ac ꝓpterea petebat: uti se doceret: significatiões utriusq; uocis & origines. Tũ ille rictu oris labiorũq; ductu cõtẽti a se ostendẽs & rẽ de qua qreret᷑: & hoiem ipm qui qreret. Priscoꝝ inqt & remotoꝝ ego uerboꝝ medullas & sanguinẽ (sicuti dixi) ꝑspicere & elicere soleo nõ istoꝝ q̃ ꝑculcata uulgo & ꝓtrita sunt. Ipso illo qppe Cn. Lẽtulo stolidior ẽ & uanior q ignorat eiusdẽ stulticiæ eẽ uanitatẽ & stoliditatẽ. Sed ubi hoc dixit: media ipsa sermonũ reliquit & abire cœpit. Nos deinde eũ tenebamus: urgebamusq;: & comprimis Apollinaris ut de uocabuloꝝ istoꝝ uel differẽtia: uel si ea ita uideret᷑: similitudine plenius aptius q; dissereret: & ut ne sibi inuideret discere uolẽtibus orabat. Atq; ille se iã plene illud

Vanus — ratus: negociũ sibi eẽ ausat᷑: & digredit᷑. Nos ãt postea ex apollinari didicimus: uanos ꝓprie dici: nõ ut uulgus diceret: desipiẽtis: aut hebetes: aut ineptos sed ut ueteꝝ

quiet fit — doctissimi dixissent: mẽdaces & infidos: & leuia inaniaq; ꝓ grauibus & ueris astutissime cõponẽtes.

Stolidus — Stolidos aũt uocari nõ tã stultos & excordes: q̃ tetros & molestos & illepidos: quos græci μοχθηρουσ καὶ φορτικουσ .i. improbos atq; iportunos dicerẽt. Et unãquãq; haꝝ uocum origines scriptas eẽ dicebat in libris nigidianis: quos ego requisitos & reptos cũ primaꝝ significationũ exẽplis: ut cõmẽtariis haꝝ noctiũ inferrẽ notaui. Et intulisse iam me aliquo in loco cõmentationibus istis existimo.

¶Quod. Q. Ennius in septimo annali quadrupes eques: & non quadrupes equus: ut legunt multi: scriptum reliquit. Cap. v.

C Vm Antonio Iuliano rhetore uiro hercle bono: & facũdiæ florentis complures adolescentuli familiares eius: puteolis æstiuaꝝ ludũ & iocũ in lr̃is amœnioribus & in uoluptatibus publicis honestisq; agitabam9. Atq; ibi tũc Iuliano nũciat᷑: αναγνωστην .i. ꝑlectorẽ quẽdã nõ indoctũ hoiem uoce admodũ scita & canora Ennij annales legere ad populũ in theatro. Eamus inqt auditũ nescio quem istũ ennianistã. Hoc.n. se ille noie appellari uolebat: quẽ quũ iã inter ingentes clamores legentẽ inuenissemus: legebat autem librum ex annalibus Ennij. vij.
Hos eum primum uersus perperam pronunciantem audiuimus.
Deniq; ui magna quadrupes equus atq; elephanti
Proiiciunt sese: Neq; postea mutis uersibus additis: celebrãtibus eum laudantibusq; oibus discessit. Tum Iulianus egrediens e theatro: quid uobis inquit de hoc αναγνωστη: idest lectore & quadrupede equo uidetur? Sic.n. profecto legit.
Deniq; ui magna quadrupes equus atq; elephãti Proiiciũt sese. Ecqd putatis si magistrum

strum plectorem habuisset alicuius æris: quadrupes equus dictus fuisse: ac nõ quadrupes eques? quod ab Ennio ita scriptũ relictumq esse nemo unus lrãs ueterum deligẽs dubitauit. Cũq aliquot eorum qui aderãt: quadrupes equus apud suũ quisq grãmaticũ legisse se diceret: & mirarẽtur quidnã esset quadrupes equus. Vellem uos inquit optimi iuuenes tã accurate Q. Enniũ legisse q̃ P. Virgilius legerat: qui hunc eius uersum secutus in georgicis suis: equitem pro equo posuit in his uersibus.

Frena peletronii: laphite gyrosq dedere Impositi dorso: atq eqtẽ docuer sub armis Insulta re solo: & gressus glomerare supbos. In quo loco eqtẽ siqs mõ nõ inscite ineptecq argutior sit: nil põt accipi aliud nisi equũ. Pleraq. n. ueterum ætas: & hoĩem equo insidentẽ: & equũ q insideretur: equitẽ dixerũt. Propterea equitare ẽt q uerbum euocabulo equitis inclinatũ est: & homo equo utẽs: & equus sub hoĩe gradiens dicebatur. Lucilius adeo uir apprime linguæ latinæ sciens equũ equitare dicit his uersibus. Eques

Quem hinc currere equum nos atq equitare uidemus. et p equo

His equitat curritq oculis equitare uidemus et illud

Ergo oculis equitat. Sed enim contentus inquit ego his non fui.

Et ut nõ turbidæ fidei: nec ambiguæ: sed ut pure liquẽtisq eẽt: equus ne an eques ennius scriptũ reliqsset: librum sũmæ atq reuerẽdæ uetustatis: quẽ fere cõstabat Lãpadionis manu emẽdatũ studio pcioq multo unius uersus ĩspiciẽdi gfa cõduxi & eqs non equus scriptũ ĩ eo uersu ĩueni. Hæc tũ nobis Iulianus: & multa alia erudite simul & affabiliter dixit. Sed eadẽ ipsa post etiã in puulgatis cõmẽtariis scripta offendimus.

¶Q d Helius melissus ĩ libro cui titulũ fecit de loquendi pprietate: quẽ quũ ederet cornũ eẽ copiæ dicebat: rem scripsit neq dictu neq auditu dignã: quum differre matronã: & matrẽfamilias existimauit differentia lõge uanissima. Cap vj.

h Elius melissus in nostra memoria fuit Romæ sũmi quidẽ loci iter grãmaticos & tpis: sed maiore in lrĩs erat iactantia: & σοφιςεια. i. elatõe: q̃ opa. Is præter alia quæ scripsit cõpluria: librũ cõposuit ut tum uidebat: cũ est editus doctrinæ inclytæ. Ei libro titulus est ingẽtis cuiusdã illecebre ad legẽdũ. Scriptus quippe est de loquẽdi pprietate. Quis adeo existimet loqui se recte atq pprie posse: nisi illas melissi pprietatis pdidicerit? ex eo libro hæc uerba sunt. Matrona est quæ semel peperit: quæ sæpius materfamilias sicuti sus: quæ semel peperit porcetra Porcetra quæ sæpius scrofa. Vtrũ aũt hoc de mrona ac de matrefamilias. melissus excogitauerit ipse & cõiectauerit an scriptum ab aliquo legerit: ariolis pfecto est opus. Nã de porcetra habet sane auctorẽ Pomponiũ in attellana quę hoc eodem uocabulo inscripta est. Sed matronã non esse appellatam: nisi quæ semel peperit: neq matremfamilias: nisi quæ sæpius: nullius ueterum scriptorum auctoribus confirmare potest. Enim uero illud cõpendio pbabilius est: quod idonei uocũ antiquarum enarratores tradiderũt matronã dictam eẽ pprie quæ in matrimoniũ cum uiro cõuenisset: q in eo mrimonio maneret ẽt sibi liberi nõdum nati forent: dictamq esse ita a matris noĩe non adepto iam sed cum spe & omne mox adipiscendo unde ipsum quoq mrimonium dr. Matrem aũt familias appellatam eẽ eam solam: quæ in mariti manu mancipioq aut in eius in cuius maritus manu mancipioq esset: qm non in matrimonium tantum: sed in familiam quoq mariti: & in sui hæredis locum uenisset.

Scropha Matrona Materfamilias

¶Quẽ in modũ Phauorinus tractauerit intempestiuum quędã de uerborum ambiguitatibus quærentem: atq ibi quot significationes capiat concio. Cap. vii.

Domitiꝰ insanus

d Omitio homini docto celebriq; in urbe Roma grāmatico: cui cognomē tū insano factū est: qm̄ erat natura intractabilior & morosior. Ei Domitio Phauorinus nr̄ quū forte apud phanū Carmētis obuiam uenisset: atq; ego cū Phauorino essem. Quæso inqt te magister dicas: mihi nū erraui: q̄ quū uellē δημηγορίας latine dicere: cōciones dixi: dubito qppe & reqro: an ueteꝝ eoꝝ q eleĉtius locuti sunt ꝑ uerbis & orōnē: dixerit qs cōcionē: Tū Domitius uoce atq; uultu atrociore. Nulla inqt prsus bonæ salutis spes reliq̄ est quū uos quoq; philosophorū illustrissimi nihil iā aliud q̄ uerba: auctoritatesq; uerboꝝ cordi habeatis. Mittā āt libꝝ tibi: in quo id repias qd quæris. Ego.n. grāmaticus uitæ iā atq; moꝝ disciplinas quæro. Vos philosophi mera estis: ut. M. Cato ait mortuaria glossaria. Nā qui collegisti & lectitasti res terras: & inanes & friuolas: tanq̄ mulieꝝ uoces præficaꝝ. Atq; utinā inqt muti oēs hoīes essemus: minus īprobitas īstrumēti haberet. Cūq; digressi essemus: nō tēpestiue inqt Phauorinus hunc hoīem accessimus. uidet̄. n. mihi. ἐπιμαίνεσθαι. i. furere & insanire. Scitote tn̄ intēperiem istā: quæ μελαγχολία. i. atrabilis dicitur: nō paruis nec abiectis ingeniis accidere: ἀλλ' εἶναι σχεδόν τι τὸ πάθος τοῦτο ἡρωικόν. i. ad effectionē fere hanc heroicā esse: & ueritates plerūq; fortiter dicere: sed respectū nō habere μήτε καιροῦ μήτε μέτρου. i. neq; tpis neq; modi. Vel ipsum hoc quale hoc existimatis: quod nūc de philosophis dixit. Nonne & si antisthenes: aut diogenes dixisset: dignum memoria uisum esset. Misit aūt paulopost phauorino librum quē ꝓmiserat Verii opinor Flacci erat: ī quo scripta ad hoc genus q̄stionis pertinētia hæc fuerunt

Senatus
Ciuitas
Tribus
Concio
Cōtra signi ficat:

Senatū dici & pro loco: & pro hoībus. Ciuitatem & ꝑ loco: & pro oppido: & ꝑ iure quoq; oīum: & pro hoīum multitudine. Tribus quoq; & decurias dici & pro loco: & ꝑ iure: & pro hoibus. Contionē aūt tria significare locum suggestūq; unde uerba fierent item significare cœtū populi assistētis: itē orōnē ipsam q̄ ad popul'ū diceretur. Sicut. M. Tullius in orōne quæ inscripta est. cōtra cōcionem. Q. Metelli. Escendi inqt in cōcionē: cōcursus est populi factus. Sicuti idem M. Tullius ī oratore ait. Cōciones sæpe exclamare uidi quū apte uerba cecidissent. Eteni expectāt aures: ut ex uerbis colliget̄ snīa. Exēpla in eo libro scripta nō erāt: sed nos postea Phauorino desiderāti haꝝ oīum significationū monumēta: & apud Ciceronē sicut supra scripsi: & apud elegātissimos ueteꝝ repta exhibuimus. Id aūt potissimū expectabat: concionē esse dictā pro uerbis & orōne docuit titulus tulliani libri qui a. M. Cicerōe inscriptus est. Cōtra cōcionem. Q. Metelli quo nihil profecto significatur aliud quam ipsa quæ a metello dicta est oratio.

¶ Ὁμοιοτέλευτα καὶ ὁμοιόπτωτα. i. similiter finientia & similiter cadentia. Atq; alia id genus: quæ ornamenta orationis putantur inepta esse & puerili Lucilii quoq; uersibus declarari. Cap. viij.

o ὉΜοιοτέλευτα καὶ ἰσοκατάληκτα: καὶ πάρισα καὶ ὁμοιόπτωτα. i. simpliciter finiētia: & æq̄liter desinētia: & cōparia & similiter cadentia. Cæteraq; hmōi scitamēta: q̄ isti ἀπειρόκαλοι. i. inhonesti & sordidi: qui se in socraticos uideri uolunt: in collocandis uerbis immodice faciunt & rancide quā sint insipida & inertia & puerilia facetissima hercle significat in qnto satyraꝝ Luciliꝰ. Nā ubi est cū amico cōquestus: quod ad se ægrotū non uiseret: hæc ibidem addit festiuiter.

Quo me habeam pacto tametsi non quæris: docebo.
Quando in eo numero mansi quo in maxima non est

Par hominum ut periisset uelis:quem nolueris:cum
Debueris:hoc nolueris:& debueris:te
Si minus delectat:q ατεχνον isocraticum hoc est:
ὀχληρῶς quę simul totũ και συμειρακιωδως. Nõ operã perdo. Si tu huc.

Quid significet apud. M. Catonem uerbum insecenda:q insecenda potius legẽdum sit:q̃ q plerique existimant insequenda. Cap.ix.

T sequor & itẽ secta:q secutio cõsuetudine loquẽdi differũt: sed q penitꝰ inspexerit:origo & ratio utriusque una est. Doctores quoque & interp̃tes uocum græcaꝝ ανδρα μοι εννεπε μουσα.i. Dic mihi musa uiꝝ. και Ετ εσπετε νυν μοι μουσαι.i. Panditæ nunc musæ mihi dictũ putant quod latine inseq dr̃. Namque in altero.n. geminũ: in altero scilicet esse translatũ dicũt. Sed ẽt ipsum illud επη.i. carmina:quod significat uerba aut uersus non aliunde esse dictum tradũt quã απο του επεσθαι και ειπειν.i. ab eo quod est sequi & dicere eadem ergo ratione antiqui nostri narrationes sermonesque insectiones appellitauerunt. insecẽda Secta

Errare istos q i explorãda febri pulsus uenaꝝ ptẽtari putãt:nõ arteriaꝝ. Cap.x. insectiões

N herodis Cl. V.uillã:quæ est in agro attico loco qui appellat̃ cephysiæ aquis & lucis & nemoribus frequentẽ:æstu anni medio cõcesserã. Ibi aluo mihi cita & accedente febri rapida decubuerã:eo caluisius Taurus philosophus:& alii quidã sectatores eius:quũ athenis uisendi mei gr̃a uenissent:medicus qui tũ in iis locis repertus assedebat mihi:narrare Tauro cœpat: qd incõmodi paterer:& qbus modulis:quibusque interuallis accederet febris decederetque. Tum in eo sermone quũ iam me sinceriore corpusculo factũ diceret. Potes inquit Taure tu quoque idipsum cõprehẽderet εαν αψη αυτου της φλεβος.i. si attrectaris uenã eius. Quod nostris uerbis pfecto ita dicit̃. Si attigeris uenã illius. Hãc loquẽdi impit ã:q uenã p arteria dixisset quũ in eo docti hoĩes qui cũ Tauro erãt:rãq̃ minime utili medico offendissent:atque id murmure & uultu ostẽderent. Tũ ibi Taurus ut mos eius fuit: satis leuiter:certi inqt sumus uir bone:nõ ignorare te qd uena appellet̃: & qd arteria qᵈ uenæ quidẽ suapte ui ĩmobiles sint & sanguinis tm̃ demittẽdi gr̃a explorent̃. Arteriæ aũt motu atque pulsu suo habitũ & modũ febriũ demonstrẽt. Sed ut uideo peruulgate magis quã inscite locutus es. Nõ.n. te solũ:sed alios quoque itidẽ errantis audiui:uenam p arteria dicere. Fac igitur ut experiamur elegantiorẽ esse te in medẽdo quã in dicẽdo:& cũ iis beneuolẽtibus opera tua sistas hũc nobis sanũ:atque ualidum quã cissime. Hoc ego postea quũ in medico reprehẽsum esse meminissem:existimaui nõ medico soli:sed oĩbus quoque hoĩbus liberis liberaliterque institutis: turpe esse ne ea quidẽ cognouisse ad noticiã corporis nostri pertinẽtia:quæ non altius occultiusque remota sunt:& quæ natura nobis tuẽdæ ualitudinis cã:& in prõptu esse:& in ppatulo uoluerit. Ac ppterea quãtũ habui tp̃is subsiciui:medicinæ quoque disciplinę libros attigi:quos arbitrabar esse idoneos ad docẽdum. Et ex iis cũ alia pleraque ab isto humanitatis usu nõ aliena:tũ de uenis quoque & arteriis didicisse uideor ad hunc ferme modũ. Vena est cõceptaculũ sanguinis:qᵈ αγγειον.i. uas & cõceptaculũ medici uocant:mixti cõfusique cũ spiritu naturali:in quo sanguinis ẽ:minus spiritus. Arteria est cõceptaculũ spiritus naturalis:mixti cõfusique cũ sanguine:in quo plus spiritus ẽ minus sanguinis:σφυγμος.i. pulsus ãt ẽ intẽtio motus. & remissio i corde & i arteria naturalis:nõ arbitrarii:a medicis ãt ueteribus orone græca ita diffinitus est: σφυγ- Vena arteria. Vena arteria.

ἀδσ ἐςι διαστολὴ καὶ συςολὴ ἀδιάρετοσ ἀρτηρίασ καὶ καρδίασ. i. pulsus ē dispa
tio & cōtractio indiuisibilis arteriæ & cordis. Vel σφυλμοσ εςὶ παλμοσ. ἠ ζεσισ.
φλεβοσ. ἠ ἀρτηρίασ. i. pulsus ē subsultio & palpitatio: uel ebulitio uenæ & arteriæ.
❡ Verba ex carminibus Furii antiatis inscite a Cesellio uindice reprehēsa, uersusq; ip-
si in quibus ea uerba sunt subscripti. Cap. xi.
On hercle idē sentio cū Cesellio Vīdice grāmatico: ut mea opinio ē: haud
n quaq̄ ierudito: Veꝝ hoc tn̄ petulāter insciteq; ꝙ Furiū ueterē poetā dede-
corasse liguā latinā scripsit huiuscemōi uocū fictiōib9: q̄ mihi qdē neq; ab-
horrere a poetica facultate uisæ sūt: neq; dictu ꝑfatuq; ipso terræ aut īsuaues eē. Sicu
ti sūt q̄dā alia ab illustrib9 poetis ficta dure & rācide: q̄ rephēdit āt Ceselli9 furiana
Lutescer̄. hęc sūt qd terrā ī lutū uersā lutescere dixerit & tenebras in noctis modū factas nocte
Noctesce scere: Et pristinas recipe uires uirescere: Et ꝙ uētus mare cæruleū crispicās: nitescere
re. facit purpurat dixerit. Et opulētū fieri opulescere. Versus āt ex poematis furianis: in
purpurat qbus hæc uerba sunt subdidi. Sanguine diluitur tellus: caua terra lutescit.
Opule- Omnia notescunt tenebris caliginis atræ.
scere. Increscunt animi uirescit uulnere uirtus.
Sicut fulica leuis uolitat super æquora classis.
Spiritus eurorum uirides cum purpurat undas.
Quo magis in patriis possunt opulescere campis.
❡ Moram istum ueteribus nostris fuisse uerba paciendi mutare ac uertere in agendi
modum. Cap. xii.
D quoq; habitū est in ōrone facienda elegātiæ genus ut pro uerbis hētib9
i patiendi figurā agentia ponerēt: ac deinde hæc īter sese mutua inuerterēt.
Terēti9 ī comœdia. Palliū inqt Flacci: ut splēdeat. Nōne hoc īpēdio uenu
stius gratiusq; est q̄si diceret: nec maculet̄. Plautus ēt nō dissimiliter. Quid ē hoc: ro
gat palliū. Amictus non sum cōmode. Itidē plautus pulueret dicit nō ꝙ puluere ī-
Pulueret. pleat: sed ꝙ ipsum pulueris plenū sit. Exii tu daue: age sparge: mundū esse hoc uesti
Cōtēples. bulū uolo. Venus uentura est nostra: nolo hoc pulueret. In Asinaria quoq; contem
ples dicit pro contēpleris Meū caput contēples: siqdē e re cōsultes tua Cn. Vellius
in annalib9: postq̄ tēpestas sedauit. Atherbal tauꝝ īmolauit. M. Cato in originib9.
Eosdē noie complures ex agro accessitauere: eo res eoꝝ auxit: uarro i libris quos ad
marcellum de lingua latina fecit. In priore uerbo graues prosodiæ: quæ fuerunt ma-
nent: reliquæ mutant inquit elegantissime promutantur: potest etiā id quoq; ab eo-
dem uarrone in. viii. diuinaꝝ similiter dictum uideri. Inter duas filias regū quid mu
Mūeror. tet inter antigonam & Tulliam est enim aduertere. Verba autem paciendi pro agen
Signifi- tibus in oībus ferme ueteꝝ scriptis reperiuntur. Ex quibus sunt pauca ista quæ nunc
cor. meminimus. muneror te pro munero: & significor pro significo: & sacrificor pro sa-
Sacrifi- crifico: & assentior pro assentio: & fœneror pro fœnero: & pigneror pro pignero: &
cor. alia istiusmodi pleraq; perinde ut in legendo fuerint obuia notabuntur.
assentior. ❡ Quali talione Diogenes philosophus usus sit: pertentatus a dialectico quodam
sophismatico impudenti. Cap. xiii.
Aturnalib9 athenis alea quadā festiua: & hōesta luxitabam9 huiuscemōi
s ubi cōueneramus cōplusculi eiusdē studii hoīes: ad leuādū tp̄s captiones
quæ sophismata appellant̄: mēte agitabamus. Easq; q̄si talos: aut tesseru

las in mediū uice sua quisquis iaciebamus. Captionis solutæ: aut pa℞ intellectæ præmium pœna ue erat: nūmus unus sestertı9. Hoc ære collecto quasi manuario cænula pabat᷑ oibus q eū lusum luseramus: erāt aūt captões ad hoc fere exeplū: tāetsi latina orone nō satis scite: ac pene ēt illepide exponunt᷑. Quod nix ē: hoc grādo nō ē: nix aūt alba ē grādo igit᷑ alba nō ē. Itē aliud nō dissimile. Qd hō ē hoc nō ē equus hō aūt aial ē equus ergo aial nō ē. Dicere ergo debebat q ad sophismata diluēdū: ac refellendū ritu aleatorio uocat9 erat: i qua pte quoq; i uerbo captio foret. Quid dari cōcedi ꝗ; nō oporteret nisi dixerat nūmo singulo mulctabat᷑: ea mulcta cœnā iuuabat. Libet aūt dicere ꝗ facere Diogenes sophisma id genus: qd supra dixi: a quodā dialectico ex Platonis diatriba p contumeliā ꝓpositū remuneratus sit. Nā quū ita rogasset dialecticus. Quod ego sum tu nō es: & Diogenes annuisset: atq; ille addidisset. Homo aūt ego sum quū id quoq; assensus esset: & contra dialecticus ita conclusisset. hō igitur tu nō es. Hoc qdē inqt Diogenes falsum est: & si uerū id fierı uis: a me incipe. Diogenes

❡ Quid sit numerus hemiolios: quid epitritos: & ꝗ; uocabula ista non facile nostri ausi sunt uertere in linguam latinam. Cap. xiiii.

f Iguræ quædā numero℞: quas græci certis noibus appellāt uocabula i lingua latina nō habēt. Sed q de numeris latinę scripserūt gręca ipsa dixerūt fingere aūt nra (qm̄ id absurde futu℞ erat) uoluerūt. Quale. n. fieri nomē posset hemiolio numero: aut epitrito: est aūt hemiolios qui nume℞ aliquē totū in se hemiolios habet dimidiumq; habet eius ut tres ad duo quindecim ad decē: triginta ad uiginti. Epitritos Epitritos aūt est qui habet totū aliquē nume℞ & eiusdem partē tertiam. ut quatuor ad tres: duodecim ad nouē: quadraginta ad triginta. Hæc autem notare: atq; meminisse non ab re uisum est: qm̄ uocabula ista numero℞ nisi intelliguntur: ratiões quædam subtilissimæ in libris philosophorum scriptæ percipi non queunt.

❡ Quod. M. Varro in herois uersibus obseruauerit rem nimis anxiæ & curiosæ obseruationis. Qualiter exametra probentur Cap. xv.

i N longis uersibus qui hexametri uocant᷑: itē in senariis aiaduerterūt metrici duos primos pedes: itē extremos duos habere singulas posse itegras partes orationis: medios haud unꝗ posse. Sed cōstare eos semper uerbis aut diuisis aut mixtis: atq; confusis. M. etiā Varro in libris disciplina℞ scripsit obseruasset se in uersu hexametro: ꝗ; omni modo quintus semipes uerbū finiret: & ꝗ; priores quinq; semipedes æque magnam uim haberent in efficiendo uersum: atq; alii posteriores s. ptem. Idq; ipsum ratione quadam geometrica fieri disserit.

❡ Auli Gelij noctium atticarum commentarij: Liber Decimusnonus

❡ Respōsio cuiusdā phi iterrogati quā ob cām maris tēpestate pulluerat. Cap. i.

n Auigabamus a cassiopia ad brūdusiū mare ioniū uiolētū: & uastū: & iactabundū. Nox deinde ꝗ diē primū secuta ē: in ea fere tota uētus a latere sæuiēs nauē undis cōpleuerat. Tū postea quum plorātibus oibus nris atq; in sentia satis agētibus: dies quidē tandem illuxit. Sed nihil de periculo de sæuitiaue remissum. Quin turbines ēt crebriores: & cælū atrū: & fumigātes globi: & figuræ quædā nubiū metuendæ: quas typhonas uocabāt: impēdere imminereq;: ac depressu

ræ nauem uidebant᷑. In eadē fuit philoſophus in diſciplina ſtoica celebratus: quē ego athenis cognoueram: nō parua uiꝝ auctoritate: ſatiſq; attēte diſcipulos iuuenes con tinentē. Eū tunc in tātis ꝑiculis: inq; illo tumulto cæli mariſq; reqrebā oculis ſcire cu piens quonā ſtatu aī: & an ītrepidus interrituſq; eēt. Atq; ibi hoīem cōſpicimꝰ īpaui dū & extrilidū: ploratus qdē nullos ſicut cæteri oēs: nec illa: eiuſmōi uocis ſciētē: ſed coloris & uultus turbatione: nō multū a cæteris differentē. At ubi cælū enituit: & de ferbuit mare & ardor ille periculi deflagrauit: accedit ad ſtoicū gręcus quiſpiā diues ex aſia: magno (ut uidebamꝰ) cultu paratuq; reꝝ & familiæ atq; ipſe erat multis cor poris aīq; delitiis diffluens. Is q̃ſi illudens. Quid hoc eſt inqt o philoſophe: ꝙ quū ī ꝑiculis eſſemus: timuiſti tu & palluiſti. Ego neq; timui nec pallui. Et philoſophꝰ ali quantulū cōtatus: an reſpondere ei cōueniret. Siqd ego inqt in tāta uiolētia tēpeſta tum uideor paulū pauefactus: nō tu iſtius rei rōne audiēda dignus es. Sed tibi ſane ariſtippus ille diſcipulus ꝓ me reſpōderit qui quū in ſimili tpe a ſimillimo cui hoīe ī terrogatꝰ: quare philoſophus temere: quū ille cōtra nihil metueret. Nō eādē eē cām ſibi atq; illi reſpondit. qm̄ is quidē eſſet nō magnope ſollicitus ꝓ aīa neqſſimi nebulo nis. Ipſum aūt ꝓ Ariſtippi aīa timere. His tūc uerbis ſtoicus diuitē illū aſiaticū a ſe ſe amolitus eſt. Sed poſtea quū brūduſiū aduētaremus mollitiq; eēnt uēti maris: ꝑ cōtatus eū ſum: quænā illa rō eēt pauoris ſui: quā dicer̃ ei ſupſediſſet: a quo fuerat nō ſatis digna cōpellatus. Atq; ille mihi placide & cōiter: qm̄ inqt audiēdi cupidus es: au di quid ſup iſto breui quidē ſed neceſſario & naturali pauore: maiores noſtri cōdito res ſectæ ſtoicæ ſenſerint: uel potius inqt lege. Nā & facilius credideris ſi legas & me mineris magis. Atq; ibi corā es ſarcinula ſua librū ꝓtulit Epicteti philoſophi quintū διαλεξεων i. diſputationū quas ab Ariāo digeſtas cōgruere ſcriptis ζηνωνοσ. i. Ze nonis & Chryſippi nō dubiū eſt. In eo libro. ſ. græca orōne ſcriptū ad hāc ſnīam legi mus. Vires aī: quas φαντασιασ. i. imagines pħi appellāt qbus mēs hoīs prima ſta tim ſpē accidētis ad oīum rei pellit᷑: nō uolūtaris ſūt neq; arbitrii: ſed ui quadā īferūt ſeſe hoībus. Noſcitādæ ꝓbatiōes āt: quas σινκατασεσεισ. i. aſſenſiōes uocāt quibꝰ eadē uiſa naſcunt᷑ ac diiudicant᷑: uolūtariæ ſūt fiūt hoīum arbitratu. Propterea quū ſonus aliqs formidabilis aut e cælo: aut ex ruina: aut repētinus neſcius ꝑiculi nūcius uel quid aliud eiuſmodi factū eſt: ſapiētis quoq; aīum pauliſper moueri: & cōtrahi: & palleſcere: neceſſum eſt nō opiniōe alicuius mali p̄cepta: ſed quibuſdā motibus ra pidis & incōſultis officiū mētis atq; rōnis ꝑuertentibus. Mox tñ ille ſapiēs ibidē τασ τοι τασ φαντασιασ. i. eiuſmodi imagines uiſa iſtæc aī ſui terrifica nō approbat: hoc ē: ουσυνκατατιθε ταί ᾶο δεπ̃ροσ ο̃πι δοξαζει. i. nō aſſentit: neq; coopinat᷑: ſed abii cit reſpuitq;: nec ei metuendū eē in iis q q̃ uidet᷑ atq; hoc īter īſipiētis: ſapiētiſq; aīum differre dicūt. Qđ inſipiens qualia ſibi eſſe primo aī ſui pulſu uiſa ſunt: ſæua & aſpa: talia uere eē putat: & eadē incepta tanq̄ ſi iure metuēda ſint ſua quoq; aſſenſione ap probat καί προσεπι δοξαζει. i. coopinat᷑. Hoc. n. uerbo ſtoici quū ſuper iſta re diſſe runt utunt᷑. Sapiēs aūt quū breuiter ac ſtrictim colore atq; uultu motus ē: ουσυγ κατατιθε ται. i. nō approbat: ſed ſtatū: uigorēq; ſnīæ ſuæ retinet: quā de huiuſcemōi uiſis ſemp hūit: ut de minime metuēdis ſed frōte falſa & formidīe inani territātibus. Hæc Epictetū pħm ē: decretis ſtoicoꝝ ſenſiſſe atq; dixiſſe in eo quo dixi libro egimꝰ annotādaq; eē iccirco exiſtimauimus: ut rebꝰ forte id genus qbus dixi abortis: paue ſcere ſenſim & quaſi albeſcere: nō īſipiētis eē hoīs neq; ignari putemꝰ. Et in eo tñ bre

ui motu

ui motu naturali magis infirmitati cedamus: q̃ ꝙ eẽ ea qualia uisa sunt censeamus.
¶Ex quinq; corporis sensibus duos eẽ cũ beluis maxime cõmunes: ꝙꝙ turpis & im
proba ẽ uoluptas: quæ ex auditu: uisu: odoratuq; ꝓcedit: q̃ uero ex gustu tactuq; ẽ: re
rũ oium fœdissima est: quũ hæ duæ bestiaꝝ ẽt sint: reliquæ hoium tantũ. Cap. ii.

q Vinq; sunt hoium sensus quos græci αισθησεις. i. sensus appellant p quos uoluptas aio: aut corpori quæri uidet̃: gustus: tactus: odoratus: uisus: auditus: Ex his oibus quæ immodice uoluptas capitur: ea turpis atq; iproba existimat̃. Sed n. quæ nimia ex gustu atq; tactu ẽ. Ea uoluptas sicuti sapientes uiri cẽ serũt oium rerũ fœdissima ẽ. Eosq; maxĩe q duabus istis beluinis uoluptatibus sese dediderunt: grauissimi uitii uocabulis græci appellãt: ακολασουσ. i. libidinosos & intẽpantes: uel ακρατεισ. i. incõtinẽtes. Nos eos uel incõtinẽtes dicimus: uel intẽperãtes: ακολασουσ enim in castigatos si interpretari coactus uelis: nimis id uerbũ insolens erit. Istæ ãt uoluptates duæ gustus atq; tactus. i. libidines ĩ cibos: atq; ĩ uenerẽ ꝓdigæ: solæ sunt hoibus cõmunes cũ bestiis: & icciirco in pecudũ fororũq; animaliũ numero: habet̃ quisquis est. his ferinis uoluptatibꝰ præuinctus: Cæteræ ex tribus aliis sensibus proficiscentes: hoium esse tm̃ ꝓprie uidentur. Verba super hac re Aristotelis philosophi scripsi: ut uel auctoritas clari atq; inclyti uiri tam infamibus nos uoluptatibus deterreret. Διατι οικατα τηντις αφησ. ηγευσεωσ ηδονην. ηγιγνομενην. ου ανυπερβαλλωσιν: ακρατεισ λεγονται. οιτε γαρ περι τα ἀφροδισια ακολασοι οιτεπεριτασ τηςτροφησ απολαυσεισ. τον δεκατᾶτην τροφιν. απενιων μεν: εντη δλωττητοιδυ: απενιων δε εντω λαρυγγι. διοκαι φιλοξενοσ γεραnου λαρυγγα ευχετο εχειν οιδεκατα τηνοχειν: καιτην ακοην. ουρετιη διατοτας ᾶποτουτων γινομενασ ηδονασ. κοινασ ειναι ημιν. καιτοισ ᾶλλοισ ȝωοισ ᾶτεδυνουσαι κοιναι ατιμοταται εισι και μαλισ αημοναι εποnει λιςδιωσ τετον υποτου τον ηττωμεμον ψεδομεν. και ακρατηκαι ακολαςον λεγομεν. διατου ποτον χειρισ ωνη λονων ηττασθαι. ουσων δε των αισθησεων πεντε. τα αλλαȝω̃α απο δυοδονων των προειρημενων ηδεται: κατα δετασ αλλασ: ηολωσ ουχηδεται. ηκατασυμ εβεγηκοσ τουτο πασχει ορων μεν γαρ το ορω̃μ. ηοσφαινομενον χαιρει. οτιαπολαυει και οταν αληρωθεν. ου δετα τοιαυτα ηλεα αυτω ωσπερ ουδειαην ητου ταριχουσ οδμηοταν αδηνεψω μεντου φογειν: οταν δε ενδεεισω μεν ηδεια. ηδετου ροδου αειηδεια. idest Cur incontinenres eos appellare solemus: qui uoluptate contractandi: aut gustandi exuperantur. Nã q imodice re utunt̃ uenerea: & qui luxu delectant̃ ciboꝝ incontinentes uocamus: ciboꝝ tñ non eadẽ ratio ẽ: sed partim gulam: sua mouẽt suauitate. Vnde philoxenus gruis collũ a diis immortalibus sibi dari optabat. At uero q̃ in uidendo audiendoue modum excedũt nõ eodẽ uocabulo significamus: An qm̃ uoluptates sensibus hisce accõmodatas: cõmunes cũ cæteris aĩantibus habemus. Ergo ut cões spnimus & notamus: solasq; omniũ aut maxĩe probo damus. Itaq; hoiem iis deditũ reꝑhendimus: & incontinẽtẽ intẽperantẽq; appellamus: ꝙ uictus a teterrimo uoluptatũ genere ducit̃. Sed quũ sentiẽdi genera qnq; sint: cætera aĩalia duobus tm̃ q̃ mõ dixi uoluptatẽ sibi acquirunt: cæteris uel nihil oino delectant̃: uel p accidẽs ita afficiunt̃: qđ. n. uidet: aut olfacit: tantisper gaudet: quoad gustus tactusue fruiscat̃: Cũq; genus idipm̃ cõcupiscẽdi expleuit: illorũ quoq; suauitas desiit: ut nobis salsamẽti odor: quũ indigemus: suauis ẽ: ubi saciati repletiq; sumus amplius suauis nõ ẽ. Rosæ ãt odor sp suauis ẽ. Quis igit̃ hũs aliquid

gustus & tactus

Incontinentes

philoxenus

humani pudoris uoluptatibus istis duabus coeundi atq; comedendi: q̄ sunt homini cū sue atq; asino cōmunes gaudeat. Socrates quidē dicebat: multos hoies pp ea uelle uiuere: ut ederent & biberēt: sese bibere atq; esse: ut uiueret. Hippocrates aūt diuina uir sciētia de coitu uenera ita existimabat: partē esse quādam morbi teterrimi: quē nostri comitialem dixere. Nāq; ipsius uerba hæc traduntᷣ. τηνσυνουσιαν ειναι μικραν επιληψιαν. i. Coitum: morbum esse comitialem leuiorem.

Quod turpius est frigide laudari: qua acerbius uituperari. Cap. iii.

t Vrpius esse dicebat phauorinus philosophus exigue atq; frigide laudari: q̄ insectanter & grauiter uituperari. Qm̄ inqt qui male dicit: uituperat quāto id acerbius facit: tam maxima mole ꝓ iniquo & inimico ducitur. & plerūq; propterea fidem non capit. Sed infœcunde atq; ieiune laudat destitui a causa uidetur. & amicus quidem creditur eius: quem laudare uult: sed nihil posse reperire: quod iure laudet.

Quāobrē uēter repētino timore effluat: quare ēt ignis urinā lacessat. Cap. iiii.

a Ristotelis libri sunt: qui ꝓblemata physica inscribuntᷣ: lepidissimi & elegātiarū oē genus referti: in his q̄rit. Quā ob cām eueniat: ut quibus iuasit repentinus rei magnæ timor: plerūq; aluo statim cita fiant: item quærit: Cur accidat ut eum qui pp ignem diutius stetit: libido urinæ lacessat: ac de aluo quidem inter timendū prona atq; præcipiti causam esse dicit: quod timor omnibus sit algificus: quem ille appellat ψυκροποιητικον. i. frigore laborantē: quæ uis frigoris sanguinē caldorēq; oēm: de sūma corporis cute cogat penitus & depellat: faciatq; simul uti ii qui timent sanguine ex ore decedente pallescant. Is aūt inquit sanguis & caldor ī intimea coactus: mouet plerūq; aluū & incitat. De urina crebra ex igni proximo facta: uerba hæc posuit. το δε πυρ διαχαλατο πεπηγος: ωσπερ ηλιος την χιονα. i. Ignis autem concretum resoluit & gelu constrictum: ut niuem sol.

Ex Aristotelis libris sumptū: q̄ niuis aqua potui pessima sit: & q̄ ex niue chrystallus concreatur. Cap. v.

i N tyburte rus cōcessaremus. hominis amici diuitis: æstate anni flagrātissima ego & quidā alii æquales & familiares mei: eloquentiæ & philosophiæ sectatores erat nobiscū uir bonus ex pipatetica disciplina bene doctus: & Arist. unice studiosissimus. Is nos aquā multam ex diluta niue bibentis coercebat seueriusq; increpabat. adhibeat nobis auctoritates nobilium medicorum: & cū primis Aristotelis philosophi rei omnis humanæ pitissimi. qui aquam niualem frugibus sane & arboribus fœcundam diceret: sed hominibus potu nimio salubrem esse: tabēq; & morbos sensim: atq; diem longam uisceribus inseminare. Hæc quidem ille ad nos prudenter & beniuole. & assidue dictabat. Sed quum bibendæ niuis pausa fieret. nulla. promit e bibliotheca Tyburti: quæ tunc in Herculis templo satis cōmode instructa libris erat: Aristotelis librum: eūq; ad nos affert. Et huius saltem uiri sapientissimi iquit uerbis credite: ac desinite ualitudinem uestam profligare. In eo libro scriptū fuit: Deterrimam esse potui aquam eniue. Itemq; solidius latiusq; concretam eē eam quā χρυσαλλον græci appellant. Causaq; ibi ascripta est huiuscemodi. quoniā quū aqua frigore aeris duratur & coit: necessium est fieri uaporationem & quandā quasi auram tenuissima exprimi ex ea: & emanare. Id autem inqt in ea leuissimum ē quod euaporatᷣ: Manet autem quod est grauius: & sordidius: & insalubrius: atq; id pulsu

Quare aqua nivis ut potui sit pessima

aeris uerberatũ: in modum colorẽq; spumæ cãdidæ orit᷑. Sed aliquantulum quod ẽ salubris difflari: atq; euaporari: ex niue: indicium illud est: ꝙ minor fit illa q̃ ante fuerat: q̃ cõcresceret. Verba ipsa Aristotelis ex eo libro pauca sumpsi: & ad scripsi: Διατὶ τὰ ἀπὸ χιόνος καὶ χρυσάλλων ὕδατα: φουλα ἐσινὅτι παντὸς ὑδάττος πηγνομένον. τὸ λεπτότατον διάπνειται. καὶ κουφότατον ἐξατμίζει: σημεῖον δὲ ὅτι. ἔλαττον γίνεται. ἢ πρότερον ὅταν τάκη παγέν: ἀπελθόντος οὖν τοῦ ὑγιεινοτάτου: ἀναγκῆτο καταλειπόμενον χεῖρον εἶναι. i. Cur aquæ ex niue glaticue liquatæ sint uiciosæ. An quia cũ aqua quęuis gelo concresci tempus tenuissima difflatur: & leuissima euaporat᷑. Indicium illud est: ꝙ deliquata fit minor. q̃ ante fuerit: q̃ concresceret. Cum itaq; quod salubrius est: deguerit: deterius fit quod relinquitur necesse ẽ. Hoc ibi legimus: placuit honorẽ doctissimo uiro haberi aristoteli: atq; ita postea ego bellum & odium niui indixi. Alii inducias cum ea uarie factitabant.

Quod pudor sanguinẽ ab extra diffundit timor uera contrahit. Cap. vi.

IN ꝓblematis Aristotelis philosophi ita scriptũ est. Διατὶ οἱ μὲν αἰσχυνόμενοι ἐρυθριῶσιν. οἱ δὲ φοβούμενοι: ὠχριῶσιν παραπλησίων τῶν παθῶν ὄντων ὅτι τῶν μὲν αἰσχυνομένων διαχεῖται τὸ αἷμα ἐκ τῆς καρδίας ἀπὸ ντάτα μέρη τοῦ σώματος. ὥστε ἐπιπολάζειν τοῖς δὲ φοβηθεῖσι συντρέχει εἰς τὴν καρδίαν ὥστε κλεῖ ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν. i. quã ob causam erubescũt quos puduit: pallent qui metuunt: quum istæ affectiones similes inter se sint. An qm̃ pudefactis sanguis de corde in omnes corporis partes diffundit᷑: ita ut supficiem occupet: Metu uero pculsis contrahit᷑ ad cor. ita ut cæteris ptibus defiat. Hoc ego athenis cũ Tauro nostro legissem: pcuntatusq; essem: qᵈ de rõne ista reddita sentiret. Dixit qdem inquit probe & uere quid accideret: diffuso sanguine: aut cõtracto. Sed cur ita fieret non dixit. Adhuc. n. q̃ri potest quam ob cãm pudor sanguinem diffundat timor contrahat quum sit pudor species timoris: atq; ita definiatur. Pudor ẽ timor iustæ reprehensionis. Ita enim philosophi definiunt. αἰσχύνη ἐστὶ φόβος δικαίου ψόγου. i. pudor iustæ uituperationis est timor.

Quid sit obesum: nõnullaq; alia prisca uocabula. Cap. vii.

IN agro uaticano Iulius Paulus poeta uir bonus: & rerum litterarumq; ueterum impense doctus prædiolum tenue possidebat. Eo sæpe nos ad sese uocabat & plusculis pomisq; satis comiter copioseq; iuitabat. Atq; ita molli quodam tempestatis autumnæ die: ego & iulius Celsinus: quum ad eum cœnassemus: & apud mensam eius audissemus legi Neuii Alcestin: rediremusq; in urbẽ sole iam fere occiduo figuras habitusq; uerboꝝ noue: aut insigniter dictoꝝ in Neuiano illo carmine ruminabamur: & ut quæq; uox indidem animaduerti digna subuenerat: quas nos quoq; possemus uti memoriæ mandabamus. Erant aũt uerba: quæ tũc suppetebant huiuscemodi. Corpore inquit pectoreq; undiq; obeso: ac mente extensa: tardi gemulo senio oppressum. Obesum hic notauimus ꝓprie magisq̃ usitate dictum: pro exili atq; gracilento ἀκύρως καὶ κατὰ ἀντίφρασιν: idest improprie: uel per oblocutionem obesum propinqui atq; uberi dicit᷑. Itẽ notauimus quod ob litterã gentẽ pro oblitterata dixit: Itẽ ꝙ hostis q fœdera frãgerent: fœdi fragos: nõ fœderi fragos dicit: itẽq; rubẽtẽ autorã: pudori colorẽ appellauit & mẽnonẽ nocticolorẽ: itẽ qᵈ forte dubitãter: & ab eo qᵈ ẽ sileo: silenta loca dixit: & puluerulenta: & pestilenta: & carendũ tui ẽ ꝓ te quoq; magno ĩpete ꝓ ĩpetu: itẽ qᵈ fortescere posuit ꝓ fortẽ fieri: quodq; do

pudor
pallor

obesus ob
litteram
Fragus
Fortescer

Dolentia lentiā pro dolore & auens pro libens itē curis intollerantibus pro intollerandis ꝙq;
Maciola manciolis inqt tene illis ꝓ manibus: & qescam si liceo: & fiere inquit impēdio in fit. i.
impense fieri incipit: ꝙq; accipitret posuit. pro iaceret. His nos inter uiam uerboꝝ ne-
uianoꝝ annotatiunculis oblectabamus. Cætera enim quæ uidebantur nimium poeti
ca explosæ orationis usu alieniora prætermissimus: ueluti ꝙ sic de Nestore ait: trisæ-
cli senex & dulciori locus. Itēq; tumidis magnisq; fluctibus inqt multigrumis: & flu
mina gelu concreta tegmine esse onychino dixit: & quæ multiplici ludēs composuit:
Quale illud est: ꝙ uituperones suos subducti super cilii cartores appellauit.

Vitupero nes. Quæstio an arena: cælū triticū pluralia inueniant̄: atq; inibi de quadrigis inimiciti is: nōnullis præterea uocabulis: an singulari numero comperiant̄. Cap. viii.

a Dolescētulus romæ priusquā athenas cōcederē: qn̄ erat a magistris audi-
tionibusq; obeundis ociū: ad Frontonē Corneliū uisendi gratia ꝑgebā. Ser
monibusq; eius purissimis bonaꝝq; doctrinaꝝ plenis fruebar. Nec unquā
factū est: quotiens eū uidimus loquentēq; audiuimus: quin rediremus fere cultiores
doctioresq;: Veluti fuit illa quodā die sermocinatio illius leui quidem de re: sed a lati
næ tñ linguæ studio non abhorrens. Nam quū quispiā familiaris eius: bene eruditus
hō: & tum poeta illustris: liberatū se esse aquæ intercutis morbo diceret: ꝙ arenis calē
tibus esset usus. Tū alludens Fronte: morbo quidem inquit cares: si uerbis uitio non
cares. Cn. Cæsar ille perpetuus dictator. Cn. Pompeii socer: a quo familia & appella
Arena tio Cæsarum deinceps propagata est: uir ingenii præcellentis: sermonis præter alios
suæ ætatis castissimi in libris quos ad. M. Ciceronem de analogia conscripsit: arenas
uiciose dici existimabat: ꝙ arena nunquā multitudinis numero appellanda sit: sicuti
neq; cælum neq; triticum. Contra autem quadrigas ēt si currus unus equoꝝ quattu-
or iuuctorum agmen unum sit: pluratiuo semper numero dicēdas putat: sicut arma
& mœnia: & comitia: & inimicitias: ni quid contra ea dicis poetarū pulcherrime: quo
& te purges: & non esse id uitium demonstres. De cælo inquit ille & tritico non infici
as eo: quin singulo semper numero dicenda sint: neq; de armis: & de mœniis & comi
tiis quin figura multitudinis perpetua censeantur. Videbimus aūt post de inimicitiis
& quadrigis: ac fortasse an de quadrigis ueterum auctoritati concessero: inimicitiam
tamen sicut inscitiam: & impotentiam & iniuriam quæ ratio est. quamobrem. C. Cæ
sar uel dictam esse a ueteribus: uel dicendam a nobis non putat. Quando Plaut9 lin
guæ latinę decus: deliciam quoq; ἑνικῶσ. i. singulariter dixit pro delitiis Mea inquit
uoluptas: mea delicia: inimicitiā aūt. Q. Ennius i illo memoratissimo libro dixit. Eo
Delicia inquit ingenio natus sum amicitiam atq; inimicitiam in fronte promptam gero. Sed
Inimicitia .n. arenas parum latine dici quis (oro te) aut alius scripsit: aut dixit. Ac ꝓpterea pe-
to: ut si. C. Cæsaris liber pro manibus est: promi iubeas: ut quam confidenter hoc di
cat: estimari a te possit. Tum prolato libro de analogia primo uerba hæc ex eo pauca
memoriæ mandaui. Nam quum supra dixisset neq; cælum triticūue: neq; arcuā mul
titudinis significationem pati. Num tu inquit haꝝ rerum natura accidere arbitraris:
ꝙ unam terram: & pluris terras: & urbem & urbes: & imperiū & imperia dicamus.
Neq; quadrigas in unam nominis figuram redigere: neq; arenam in multitudinis ap
pellationem conuertere possimus. His deinde uerbis lectis Fronto ad illum poetā.
Videtur ne tibi inquit C. Cæsarem de statu uerbi contra te satis aperte satisq; con-
stanter pronunciasse. Tunc permotus auctoritate libri poeta. Si a Cæsare inquit ius

prouocandi foret: ego nunc ab hoc cæsaris libro prouocassem. Sed qm̃ ipse rationem sententiæ suæ reddere supersedit nos te nunc rogamus: ut dicas quam esse causam ui tii putes: & in quadriga dicenda. & in arena: Tum fronto ita respondit. Quadrigæ sp & si multiiugæ non sunt: multitudinis tñ tenentur numero: qm̃ quattuor simul equi iuncti: quadrigæ quasi quadriiugæ uocãtur. Neq; debet prorsus appellatio equorum plurium includi in singularis numeri unitatem. Eandem quoq; de arena ratione ha bendam: sed in specie dispari. Nam quũ arena singulari numero dicta multitudinem tñ & copiam significet minimaꝝ: ex quibus constat ptium: idocte & inscite arenæ di ci uident: tanq̃ id uocabulum indigeat numeri amplitudine: quũ ei singulariter dici ingenita sit naturalis sui multitudo. Sed hæc ego inquit dixi: non ut huius sñiæ legis q; fundus subscriptorq; fierẽ: Sed ut ne Cæsaris uiri docti opinionẽ: ἀπαραμύθητον .i. absq; cõsolatione destituerem. Nam quũ cælum semper ἑνικῶς. idest singulariter dicatur: mare & terra non semper: & puluis: & uentus: & fumus non semper cur idu cias & cerimonias scriptores ueteres nõnunq̃ singulari numero appellauerunt ferias & nundinas & inferias & exequias nũq̃. Cur mel & uinum atq; id genus cætera: mul titudinis numerum capiunt: lac non capiat. Quæri inq̃ ista omnia & enucleari & ex cudi ab hominibus negociosis: in ciuitate tam occupata non queunt: quin iis quoq; ip sis quæ iam dixit: demoratos uos esse uideo: alicui (opinor) negocio destinatos. Item ergo nunc: & quando forte erit ocium: quærite an quadrigam & arenas dixerit e chor te illa dũtaxat antiquiore: uel oratorum aliquis uel poetaꝝ: idest classicus assiduusq; aliquis scriptor non proletarius. Hæc quidem Fronto requirere nos iussit uocabula non ea re (opinor) q; scripta esse in ullis ueterum libris existimar t: sed ut nobis stu dium lectitandi in quærendis rarioribus uerbis exerceret. Quod unũ ergo rarissimũ uidebat̃ inuenimus quadrigam numero singulari dictam: in libro satyraꝝ. M. Var ronis: qui inscriptus est: exdemetricus. Arenas aũt πληθυντικῶς .i. pluratiue dictas m nore studio quærimus: quia præter. C. Cæsarem: quod equidem meminerim: ne mo hoc doctorum hominum dedit.

quadrigæ

quadriga

¶ Antonii Iuliani in cõuiuio ad quosdam græcos lepidissima responsio. Cap. ix.

a Dolescens e terra asia de equestri loco: lætæ indolis: moribusq; & fortuna bene ornatus: & ad musicam facili ingenio ac libenti cœnã dabat amicis ac magistris in rusculo celebrandæ lucis annuę: quam sibi principem uitæ ha buerit. Venerat tum nobiscum ad eam cœnam Antonius Iulianus rhetor docendis publice iuuenibus magister hispano ore: florentisq; homo facundiæ: & rerum littera rumq; ueterum peritus. Is ubi edulis finis & poculis mox sermonibusq; tempus fuit desiderauit exhiberi: quos habere eum adolescentem sciebat scitissimos utriusq; sexus qui canerent: uo e & qui psallerent: Ac postea quam introducti pueri puellæq; sunt: iucundũq; ĩmodum ἀνακρεόντεια: idest anacreontea hoc est anacreontis uersus ple raq; & saphica: & poetarum quoq; recentium ἐλεγεῖα: idest elegos. hoc est lugubria carmina: quædam ἐρωτικά: idest amatoria dulcia & uenusta cecinerunt. Oblectati autem sumus præter multa alia uersiculis lepidissimis anacreontis senis: quos equidẽ scripsit: ut interea labor hic uigiliarum: & in quies suauitate paulisper uocum atq; mo dulorum acquiesceret.

τὸν ἄργυρον τορεύσας ἥφαιστέ μοι ποίησον.
πανοπλίας μὲν οὐχί τί γὰρ μάχαισι κἀμοί;

ϕοτηρίον λεκοίλον ὅσον λυνη βασυνον.
και μι ποιει καταυτο ανθεαςρα: μι ταμαξας.
τὶ πλειάδων μελλει μοί: τι λαστερος βοώτεω?
ποιςον αμπελους μοί: και βοτρυας καταυτω.
και χρύσεους πατουντας ομου κακως λυαίω.
ερωτᾶ καὶ βαθινον. Idest.
Argentum tornan fabrica uulcane mihi.
Non hominem armatum: quid en m cum bellis mihi.
Sed cauum poculum cude: quantum ua es maxime.
Inq; eo neq; astra: nec plaustra facias.
Nam qu d cum pleiadibns: quid cum boote mihi.
Vites fabrica quæso intus: & racemos pariter
Aureosq; pulchre calcantis comites lyæi.
Amoreq; pofundũ simul. Tũ græci plusculi qui in eo conuiuio erãt: hoies amœni: & nr̃as quoq; litteras haud incuriose docti. Iulianũ rhetorẽ lacessere: insectariq; adorti sunt tanq̃ prorsus barbarũ & agrestem qui ortus terra hispania foret. Clamatorq; tm̃ & facundia rabida: iurgiosaq; esset. Eiusq; linguæ exercitationes doceret: q̃ nullas uoluptates: nullãq; mulcedinẽ ueneris atq; musæ haberet. Sæpeq; eũ pcuntabaẽ: qd de Anacreonte cæterisq; id genus poetis sentiret. Et ecquis nostrũ poetarũ tam fluentes carminum delicias fecisset? Nisi Catullus inquiunt forte pauca: & Caluus itidẽ pauca. Nam Neuius implicata & Hortensius inuenusta: & Cinna illepida: & Mẽmius dura ac deinceps oẽs rud a fecerunt atq; absona. Tũ ille pro lingua patria: tanquam p aeris: & focis aĩo irritato indignabundus Cedere equidem inquit uobis debui: ut i tali ασωτια. i. luxu prodigalitate: atq; neq̃tia artiũ nos uinceretis. Et sicut in uoluptatibus cultus atq; uictus: ita i cantilenarũ quoq; mult s anteiretis. Sed ne nos. i nomẽ latinũ: tanquã pfecto uastos quosdã & in subdidos ἀνοφροδισίας. i. in uenustatis condẽnetis: permitte mihi quæso opire pallio caput: quod quadã parum pudica orõne Socratẽ fecisse aiunt. Et audite ac discite nostros quoq; antiquiores ante eos quos amasios: ac uenerios fuisse. Tum resupinus capite conuelato uoce admodum quam suaui uersus cecinit Valerii Aeditui ueteris poetæ: item porcii Licinii: & Q. Catulli: quibus mundius: uenustius: limatius: pressius græcum latinum ue nihil quicquã reperiri puto. Versus Aeditui.

Iulianus hispanus rhetor.

Dicere cum conor curam tibi pamphila cordis.
Quid mihi abs te quæram: membra labris abeunt.
Per pectus miserũ manat mihi subito sudor. Si tacitus subidus: dupleo ideo pereo.
Atq; item alios uersus eiusdem addidi: non hercle minus dulcis quam priores.
Quid faculam præfers phileros: qua nihil opus nobis?
Ibimus: hic lucet pectore flamma satis:
Istam non potis est uis sæua extinguere uenti.
Aut hymber cælo condidus præcipitans.
At contra hunc ignem ueneris: nisi uenus ipsa:
Nulla est quæ possit uis alia opprimere.
Item dixit uersus porcii Licinii hosce.
Custodes ouium uidere propaginis agnum.

Quæritis ignē? ite huc quæritis: ignis homo est.
Si digito attigero: icēdam siluam simul omnem.
Omne pecus flamma est: omnia quæ uideo.
Q. Catulli uersus illi fuerunt.
Aufugit animus: credo (ut solet) ad theotimum.
Deuenit sic est: perfugium illud habet.
Quid si non interdixissem ne illud fugitiuum.
Mitteret ad se intro: sed magis eiiceret.
Ibimus quæsitum uerbum: ne ipsi ui teneamur.
Formido. quid agro. da uenus consilium.

Verba hæc præter propter: in usu uulgi prodita etiam Ennii fuisse. Cap. x.

m Emini me quondā & Celsinū Iulianū Numidā ad Frōtonē Corneliū: pedes tūc grauiter ægrū ire uisere: atq; ibi qui introducti sumus: offendimus eū cubātē i symphodio græciēsi: circū undiq; sedentibus multis: doctrina aut genere aut fortuna nobilibus uiris: assistebat fabri ædiū complures balneis nouis moliendis adhibiti: ostēdebantq; depictas in mēbranulis uarias spēs balneaꝝ. Ex quibus quū elegisset unā formā: speciēq; ueris: iter rogauit: quātus esset pecuniæ conspectus ad id totū op9 absoluēdū. Cūq; architectus dixisset necessaria uideri eē sestertia ferme. ccc. un9 ex amicis Frōtonis & p̄ter pp inqt alia qnquaginta. Tū fronte dilatis sermonib9 quos hr̄e de balneaꝝ sumptu īstituerat: aspiciēs ad eū amicū q dixerat qnquaginta eē alia p̄ter pp: at ille amicus nō meū inqt hoc uerbū ē: sed multoꝝ hominū quos loquētis id audias. Quid āt id uerbū significet: nō ex me sed ex grāmatico q̄ı endū ē. ac simul digito demōstrat grāmaticū haud in celebri noīe romę docētē sedentē. Tū grāmaticus usitati peruulgatiq; uerbis obscuritate motus. Quærimus inqt: qd̄ honore qōnis minime dignū ē. Nā nescio quid hoc p̄nimis plæbeiū est & inopificum sermonibus q̄ notius: at. n. Frōto iā uoce atq; uultu intētiore: ita ne inqt magister de honestū tibi: deculpatū hoc uerbū uidetur quo: &. M. Cato. &. M. Varro & pleraq; ætas superior ut necessario & latino usi sunt. At ibi iulius Celsinus admonuit ī tragœdia quoq;. Q. Ennii: quæ Iphigenia inscripta est: idipsū de quo quærebat̄: scriptū esse & a grāmaticis cōtaminari magis solitū: quā enarrari. Quo circa statim ꝑferri Iphigeniam. Q. Ennii iubet in eius tragœdiæ choro inscriptos esse hos uersus legimus. Præter propter.

Ocio qui nescit uti: plus negocii habet.
Quam quum est negocium in negocio.
Nam cui quid agat: institutum est: nullo negocio
Id agit studet ibi: mentem atq; animum delectat suum
Ocioso initio animus nescit: quid uelit.
Hoc idem est enim neq; domi nunc nos: nec militiæ sumus.
Imus huc: hīc illuc: quum illuc uentum est: ire illinc iubet.
Incerte erat animus: præter propter uitam uiuitur.

Hoc ubi lectū est: tum deinde Frōto ad grāmaticū iā labentē: audisti inqt magister optime Ennium tuū dixit præter propter: & cū sn̄ia qdem tali quali seuerissimæ philosophorum eē obiurgationes solēt. Petimus igit̄ dicas (quoniam de Enniano iā uerbo quærit̄) quid sit notus eiusce uersus sensus: incerte errat aīus: præter ꝑpter uitam uiuitur. Et grāmaticus sudans multū ac rubens multum: quū id pleriq; prolixius ri

derent exurgit. Et abiens. Tibi inquit fronto postea uni dicam: ne inscitiores audiant ac discant: atq; ita omnes relicta ibi quæstione uerbi consurreximus.

¶ Ponit uersus Platonis amatorios: quos admodum iuuenis lusit: dum tragœdiis contendit. Cap. xi.

Elebrantur duo isti græci uersiculi: multorumq; doctorꝝ hominum me-
c moria dignātur: ꝗ sint lepidissimi & uenustissimæ breuitatis. Neq; adeo
pauci sunt ueteres scriptores: qui eos Platonis esse philosophi affirmant: quibus ille adolescēs luserit: cum tragœdiis quoq; eodem tpe faciendis præluderet.

τηνψῦχην αγαθωνα φιλων ἐπιχει λεσιν ἀσχον.
ηλθεγάρ η τλημων. ως διαβης ομενι. idest
Sauia dans agathoni animam ipse in labra tenebam.
Aegra etenim properans tanq̄ habitura fuit. Amicus meus οὐκαμοῦσος. idest non inelegans adolescens: in plures uersiculos licentius liberiusq; uertit: qui quoniam mihi quidem uisi sunt non esse memoratu indigni: subdidi.

Dum semhiulco sauio meum puellum sauior.
Dulcemq; florem spiritus duco ex aperto tramite:
Anima ægra & saucia cucurrit ad labias mihi.
Rictumq; oris peruium & labra pueri mollia.
Rimata itineri transitus: ut transiliret nititur.
Tum si moræ quid plusculæ fuisset in cœtu oculi
Amoris igni percita transisset: & me linqueret.
Et mira prorsum res maneret: ut ad me fierem
Mortuus: ad puerum intus uiuerem.

¶ Disertatio Herodis attici super ui & natura doloris: Suæq; opinionis affirmatio p exēplum indocti rustici. qui cum rubis fructiferas arbores præcidit. Cap. xii.

Erodē atticū consularem uirꝝ athenis differentem audiui græca orone ī qua
h fere omnis memoriæ nostræ uniuersos grauitate atq; copia: & elegātia uo
cum longe præstitit. Disseruit aūt cōtra απαφιαν. i. tranqllitatem stoicorū lacessitus a quodam stoico: tanq̄ minus sapienter: & parum uiriliter dolorem ferret: ex more pueri: quē amauerat. In ea disertione q̄tulum memini: huiuscemodi sensus est: ꝗ nullus usq̄ homo q secundum naturā sentiret: & saperet: affectionibus istis animi: quas παθη. i. passiones appellabant ægritudinis: cupiditatis: timoris: iræ uoluptatis carere: & uacare totis posset: & oino non dolere. Atq; si posset etiam obniti ut totis careret: non ex re id esse melius quoniam langueret aius: & torperet affectionū quarundam adminiculis ut necessario plurimum imperio priuatus. Dicebat. n. sensus istos motusq; animi: qui quum imoderatiores sunt: uitia fiunt: innexos implicatosq; esse uigoribus quibusdam mentium & alacritatibus. Ac propterea si oino omnis eos impitius cōuellamus periculum eē: ne eis adhærentes bonas quoq; & utiles aī indoles amitamus. Moderandos esse igitur & scire considerateq; purgādos cēsebat: ut ea tm̄ quæ aliena sunt: cōtraq; naturā uiderent: & cū pernicie agnata sunt detrahātur. Ne profecto id accidat: quod cuipiā Thracio insipienti & rudi in agro: quē emerat: procurando uenisse usu fabula est. Homo Thracius īquit ex ultima barbaria ruris colendi insolens: quum in terras cultiores humanioris uitæ cupidine commigrasset: fundum mercatus est olea atq; uitæ consitum qui quia nihil admodum sup uitæ

aut arbore

aut arbore coleda sciret: uidet forte uicinū rubos late atq; alte ab hortos excidētē. Fraxinos ad summū ppe uerticē deputantē. Suboles uitiū e radicibus caudicum sup terram fusas reuelētē. Stolones in pomis: aut i oleis pceros: atq; decerptos amputantē Acciditq; ppe: & cur tantā ligni atq; frondiū cædē faceret: pcōtatus est. Et uicin9 ita respōdit: ut ager inqt mūdus purusq; fiat: eiusq; arbor atq; uitis fœcūdior. Discedit ille a uicino gr̄as agēs: & lætus tanq̄ adeptus rei rusticæ disciplinā. Tū falcē ibi ac securim capit. atq; ibi hō miser iperitus: uites suas sibi oīs & oleas detrūcat. Comasq; arbor̄ lætissimas: uberrimosq; uitum palmites decidit: & fructeta atq; uirgulta simul oīa pomis frugibusq; gignendis fœlicia: cū sentibus & rubis: purificandi agri gr̄a cōuellit: mala mercede doctus: audaciā: fiduciāq; peccandi imitatione falsa eruditus: Sic inqt isti apathię sectatores: qui uideri se esse tranqllos: & intrepidos: & imobiles uolūt: dū nihil capiūt: nihil dolēt: nihil irascunt̄: nihil gaudēt: oībus uehementioribus animi officiis amputatis: in corpore ignauæ & quasi eneruatæ uitæ consenescūt.

¶ Quos pumiliones dicimus: græce νανουσ appellari. Cap. xiii.

Stabant forte una in uestibulo palatii fabulātes Fronto Cornelius: & Festus Posthu. & Apolli. Sulpitius. Atq; ibi ego assistens cū quibusdā aliis sermones eor̄ quos de litterar̄ disciplinis habebant: curiosius captabam. Tū Fronto Apollinari. Fac me inquit magister ut sim certus: an recte supersederim nanos dicere: parua nimis statura hoīes: maluerimq; eos pumiliones appellare: q̄m hoc scriptū esse in libris ueter̄ meminerā. Nanos aūt sordidū esse uerbū & barbarū credebā. Est inquit hoc Apollinaris in cōsuetudine imperiti uulgi frequēs: sed barbarū nō est: censeturq; linguæ græcæ origine. Νανουσ .n. græci uocauerunt breui atq; humili corpore hoīes: paulum supra terrā extantes. Idq; ita dixerūt adhibita quadā ratione etymologiæ cū snīa uocabuli competēte. Et si memoria inquit mihi non labat scriptū hoc est in comœdia Aristophanis: cui nomē est ακλαυνησ .i. minime plorans. Fuisset aūt uerbū hoc a te ciuitate donatū: aut in latinā coloniā deductū: si tu eo uti dignatus fores. Essetq; in impendio pbabilius: quā quæ a Laberio ignobilia nimis & sordentia in usū linguæ latinæ itromissa sunt. Tū Festus Posthumius grāmatico cuipiā latino Frōtonis familiari. Docuit inqt nos Apollinaris nanos uerbū græcū esse. Tu nos doce in quo de mulis aut equuleis humilioribus uulgo dicit̄: an ne latinum sit: & apud quē scriptū reperiat̄. Atq; ille grāmaticus: hō sane perq̄ in noscendis ueteribus scriptis exercitus. Si piaculū inquit nō cōmittit̄ p̄sente Apollinare: qd de uoce illa græca latinaue sentiam dicere audeo tibi Feste quærenti respondere esse hoc uerbū latinum. Scriptūq; inueniri in poematis Heluii cinnæ non ignobilis neq; indocti poetæ. Versus eius ipsos dixit: quos q̄m memoriæ mihi aderant: adscripsi. Nanus

At nunc me genii nana per salicta
Bigis rheda rapit citata nauis.

¶ Contemporaneos fuisse Cæsari & Ciceroni. M. Varronē: & P. Nigidium ætatis suæ doctissimos romanos. Et q̄ Nigidii commentationes propter ear̄ obscuritates subtilitatemq; in uulgus non exeunt. Cap. xiiii. M. cicero

Aetas. M. Ciceronis: & C. Cæsaris p̄stāti facūdia uiros paucos habuit. Doctrinar̄ aūt multiformiū uariarūq; artiū qbus humanitas erudita est: culmina habuit. M. Varronē: & P. Nigidiū. Sed Varronis quidē monumēta rer̄ ac disciplinar̄: quæ per litteras cōdidit in pp̄atulo frequētiq; usu ferunt̄. Nigi C. Cæsar M. Varr. P. Nigidius

dianæ aũt cõmentationes nõ perinde in uulgus exeunt: & obscuritas subtilitasq̃ eas tanq̃ pa utilis derelicta est. Sicuti sunt quę pauloante legimus in cõmentariis eius: quos grãmaticos inscripsit. Equibus q̃dã ad demõstrãdũ scripturæ genus exẽpli grã sumpsi. Nã quũ de nã atq̃ ordine lrã dissereret: quas grãmatici uocales appellãt: uerba hæc scripsit. Quæ relinqmus inenarrata ad exercẽdã legẽtiũ intẽtionẽ a & o sp prĩcipes sunt i & u semp subditæ e & subdit & p̃it. In eurippo præit & subdit in æmilio. Siqs putat p̃ire u in his uerbis Valerii: Vẽnoni: uolusi. Aut i in his ïampridẽ: iecur: iocũ: iucũdũ: errabit q hæc lrãe quũ præũt: ne uocales quidẽ sunt. Itẽ ex eodẽ libro uerba hæc sunt. Inter lrãm n & g est alia uis: ut in noie anguis & angaria: & ancoræ: & increpat: & incurrit: & ingenuus. In oĩbus. n. his nõ ue n sed adulterinũ ponitur. Nam n nõ esse: lingua indicio est. Nam si ea littera esset lingua palatũ tangeret. Alio deinde in loco est scriptum. Græcos nõ tãtæ inscitiæ arcesso qui ου ex o & u scripserunt: quantæ qui ei ex e & i illud enim inopia fecerunt: hoc nulla re subacti.

Auli Gelii noctium atticarum commentarii: Liber Vigesimus.

Disceptatio Sexti Cecilii iureconsulti: & Phauorini philosophi de legibus duodecim tabularum. Cap. i.

s Ex. Cecilius in disciplina iuris atq̃ legibus po. romani noscendis: interpretãdisq̃ scientia usu auctoritateq̃ illustri fuit. Ad eũ forte in area palatina quũ salutationẽ Cæsaris operiremur: p̃hus Phauorinus accessit. Collocutusq̃ est nobis multisq̃ aliis præsentib9. In illis tunc sermonibus orta mẽtio est decẽuiraliũ: quas decẽuiri eius rei grã a populo creati cõposuerunt. Inq̃ duodecim tabulas cõscripserũt: eas leges quũ Sex. Cecilius inquisitis exploratisq̃ multa urbiũ legib9 elegãti atq̃ absoluta breuitate uerbo scriptas diceret. Sic inquit hoc Phauorinus in pleraq̃ ea legũ parte ita uti dicis. Nõ. n. minus cupide tabulas istas. xii. legi q̃ illos decẽ libros Platonis de legibus. Sed quædã istic aĩaduertũtur: aut obscurissima: aut leuia: contra dura nimis & remissa: aut nequaq̃ ita ut scriptum est consistentia. Obscuritates inquit Sex. Cecilius: non assignemus culpæ scribẽtium: sed inscitiæ nõ assequentiũ: quanq̃ ii quoq̃ ipsi qui quæ scripta sunt minus percipiunt: culpa uacãt. Nã longa ætas uerba atq̃ mores ueteres oblitterauit quibus uerbis moribusq̃ sñia legũ comprehẽsa est. Trecẽtesimo nãq̃ anno post Romam cõditam tabulę cõpositæ scriptæq̃ sunt. A quo tpe ad hunc diem anni esse nõ longe minus. dcc. uident. Dure aũt scriptum esse in istis legibus: qui existimari potest? Nisi durã esse legem putas: quæ iudicem arbitrũue iure datũ: qui ob rem dicendam pecuniã accepisse conuictus est: capite ponit. Aut quæ furem manifestum: ei cui furtum factũ est in seruitutẽ tradit. Nocturnũ aũt furem ius occidendi tribuit. Dic. n. quæso: dic uir sapientiæ studiosissime: an tu aut iudicis illius perfidiã contra oĩa iura diuina atq̃ humana iusiurandũ suũ pecunia uẽdentis: aut furis manifesti intolerandã audaciã: aut nocturni grassatoris insidiosam uiolẽtiã: non dignã esse capitis pœnæ existimas. Noli inqt phauorinus ex me quærere quid ego existimẽ. Scis. n. solitũ eẽ me p̃ disciplina sectæ quã colo inqrere potius: quã decernere. Sed nõ leuis æstimator: neq̃ aspernabilis est popu. Romanus: cui delicta quidem istæc uindicanda pœnæ tñ huiuscemodi nimis duræ

esse uisæ

esse uisae sunt. Passus est. n. leges istas de tam imodico iudicio: situ atq; senio emori. Sicut illud quoq; nō humaniter scriptū iprobauit: q; si homo in ius uocatus morbo aut aetate aeger ad ingrediendū inualidus ē: arcera non sternit: sed ipse aufertur: & iu mēto imponit: atq; ex domo sua ad ptorem in comitiū noua funeris facie affertur. Quā. n. ob cām morbo affectus: & ad respōdendū p sese idoneus iumēto adherens i ius aduersario deportat. Qd uero dixi uideri quaedā eē impēdio molliora nōne tibi quoq; uidet esse dilutū: qd ita de iniuria puniēda scriptū ē. Si iniuria alteri faxit. xxv. aeris poenae sonto. Quis. n. erit tā inops: quā ab iniuriae faciēdae. xxv. asses deterreant. Itaq; quū eā legē. Q. quoq; Labeo uester in libris: quos ad. xii. tabulas cōscripsit: nō pbaret: inqt. L. Neratius fuit egregie hō improbus: atq; imani uecordia. Is pro dele ctamēto habebat os hois liberi: manus suae palma uerberare. Eū seruus sequebatur crumenē plenā assium portitās: & quēcūq; depalmauerat numerari statim secundū xii. tabulas. v. &. xx. asses iubebat. Propterea in ptores postea hāc abolescere & relinq censuerūt: iniuriisq; aestimādis recuperatores se daturos edixerūt. Nōnulla āt in istis le gibus: nec cōsistere quidē: sicuti dixi uisa sunt. Velut illa lex talionis: cuius uerba: ni si memoria me fallit: haec sunt. Si mēbrū rupit meū e pacto talio esto. Praeter. n. ulci scendi acerbitatē: ne pcedere quoq; executio iusta talionis pōt. Nā cui mēbrꝝ ab alio ruptū est: si ipsi itidē rūpere p talionē uelit quaero an efficere possit rūpēdi pariter mē bri aequilibriū? In q re primū ea difficultas est iexplicabilis. Quin si mēbrꝝ inqt alter imprudēs ruperit. Quod. n. per imprudentiā factū est: retaliari per imprudentiā de bet. Ictus quippe fortuitus: & cōsulcus: non cadunt sub eiusdē talionis similitudinē. Quoniam igitur mō imprudentem poterit imitari qui in exequēda talione nō licen tiae ius habet sed imprudētiae. Sed & si prudēs ruperit: nequaq; patietur: aut alius se ledi: aut latius qd cuiusmodi libra atq; mensura caueri possit non reperio. quin etiā si qd plus erit aliterue cōmissum: res fiet ridiculae atrocitatis: ut cōtraria actio mutuae talionis oriat: & adolescat infinita quaedam reciprocatio talionū. Nā de īmanitate il la secādi parciendiq; humāi corporis: si unus ob pecuniā debitam addiiudicatus: ad dictusq; sit pluribus non libet meminisse: & piget dicere. Quid. n. uideri potest effre natius: quid ab hois ingenio diuersius: q̄ q; membra & artus inopis debitoris: breuis simo laniatur distrahant: sicut nunc bona uenum distrahunt. Tū Sex. Cecilius am plexus utraq; manu Phauorinū. Tu es inquit unus pfecto in nostra memoria: non graiae modo: sed & romanae rei peritissimus. Quis. n. philosophoꝝ disciplinae suae le ges: iam scite atq; docte callet: q̄ leges tu nostras decemuirales percalluisti. Sed quae so te: quum tñ digrediare paulisper curriculis istis disputationū uestraꝝ academicis omissoq; studio quicquid libitum est arguēdi tuendiq; consideres grauius cuiusmo di sint ea quae reprehēdisti. Nec ideo contēnas legum istarum antiqtates: q; plerisq; ipsis iam po. ro. desiuerit. Non. n. profecto ignoras legum oportunitates: & mede las p tēpoꝝ moribus: & pro reꝝ publicaꝝ generibus: & pro utilitatū praesentiū rō nibus: proq; uitioꝝ quibus medendū est feruorib9 mutari: atq; flecti. Neq; uno sta tu cōsistere: qn ut facies caeli & maris: ita reꝝ atq; fortunae tēpestatib9 uariet. Quid salubrius uisum est rogatione illa Stolonis iugeꝝ de numero praefinito? Quid uti lius plebiscito uoconio de coercēdis mulieꝝ haereditatibus. Quid tā necessariū aesti matū est ppulsandae ciuiū luxuriae quā lex licinia & fannia: aliaeq; itē leges sumptua riae. Oia tñ haec oblitterata & opta sunt ciuitatis opulētia quasi quibusdā fluctibus

L. Neratius

exæstuantis. Sed cur tibi uisa est inhumana oium mea quidē snīa humanissima quæ
iumentū dari iubet ægro: aut seni in ius uocato? Verba sunt hæc de lege. Si in ius uo
cat: si morbus euitasue uitiū extitit: q in ius uocabit iumentū dato si nolet arcerā ne
sternito. At tu forte morbū appellari hic putas: ęgrotationē grauē cū febri rapida &
quercera? Iumētūq; dici pecus aliqd unicū tergo uehēs. Ac ꝓpterea minus fuisse hu
manū existimas ægrotū domi suæ cubātē: iumēto īpositū ī ius rapi. Hoc mi Phauo
rine nequaq̄ ita ē. Nā morbꝰ in lege ista nō febriculosus neq; nimiū grauis: sed uitiū
aliqd imbecillitatis atq; inualētiæ demonstrat: nō periculū uitæ ostendit. Cætero q
morbus morbū uehementiorē uim grauiter nocēdi hñtem: legū istaꝝ scriptores alio in loco
sonticus nō p se morbū: sed morbū sonticū appellāt. Iumētū quoq; non id solū significat: qd
iumētum nūc dr: sed uectabulū ēt: qd a iunctis pecoribꝰ trahebat. Veteres. n. nostri iumentū
arcera a iungēdo dixerūt. Arcera āt uocabat plostrū tectū undiq; & munitū: quasi arca q̄-
dam magna uestimētis īstrata: qua nimis ægri aut senes portari cubantes solebant.
Quænā ibi igit acerbitas esse uisa est: qd in ius uocato pauperrimo hoī uel inopi: q
aut pedibus forte ægris esset: aut quo alio casu īgredi nō quiret: plostrū esse dādum
censuerūt: neq; instruit tñ delicate arceram iusserūt: qm̃ satis esset inualido cui modi
uectaculum. Atq; id fecerunt ne accusatio ista ægri corporis perpetuam uacatiōem
daret fide tractantibus: iurisq; actiones declinantibus. Sed enim ipsum uide ꝙ in in-
iurias factas. v. &. xx. assibus sanxerunt non omnino omnis mi Phauorine iniurias
ære isto pauco diluerunt. Tametsi hæc ipsa paucitas assium graue pondus æris fuit.
Nam librariis assibus in ea tēpestate populus usus est: sed iniurias atrocioris: ut de
osse facto non liberis modo uerumetiam seruis factas impēsiore damno uindicaue-
runt. Quibusdā autem iniuriis talionē quoq; apposuerūt. Quā quidē tu talionē uir
optime iniquus paulo insectatus es. Ac ne cōsistere qdem dixisti: lepida quadā soler
tia uerboꝝ: qm̃ talioni par: nō sit talio: neq; rūpi mēbrū facile possit: ad alterius rup-
turæ (ut ais tu) æquabiliū. Vestꝝ ē mi Phauorine talionē ratissimū fieri difficillime.
Sed decēuiri minuere atq; extinguere uolētes huiuscemodi uiolētiam pulsandi atq;
lædendi talione: eo quoq; metu coercēdos eē hoies putauerūt. Neq; eius q mēbrū al
teri rupisset: & pacisci tñ de talione redimēda nollet: tantā esse habendi rationem ar-
bitrati sunt: ut an prudēs imprudēsue rupisset: spectandū putarēt. Aut talionē in eo
uel adamasim æquipararēt: uel in librili perpenderēt. Sed potius eundē animū eun-
demq; impetū: in eadē parte corpis rumpēdi: nō eundē quoq; casum exigi uoluerūt.
qm̃ modus uoluntatis præstare posset: casus ictus non posset. Quod si ita est ut di
co: & ut ipse æquitatis habitus demōstrat: taliones illæ tuæ reciprocæ argutiores ꝑ-
Talio fecto q̄ ueriores fuerunt. Sed qm̃ acerbum quoq; esse hoc genus pœnæ putas. Quæ
obsecro te: ista acerbitas est: si idem fiat in te: qd tute in alio feceris? Præsertim quum
habeas facultatem paciscendi: & non necesse sit pati talionem: nisi eam tu elegeris?
Quod edictum aūt prætorium de æstimādis iniuriis probabilius esse his pōt? No
lo hoc ignores hanc quoq; ipsam talionem ad æstimationem iudiciis redigi necessa-
rio solitam. Nam si reus qui de pacisci noluerat: iudici talionem imperanti nō pare-
bat: æstimata lite iudex hominem pecunię damnabat: atq; ita si reo & pactio grauis
& acerba talio uisa fuerat: seueritas legis ad pecuniæ mulctam redibat: Restat ut ei
quod de sectione pactioneq; corporis immanissimum esse tibi uisum est: respondeā.
Omnibus quidem uirtutum generibus: exercendis: colendisq; populus Ro. e parua

origine ad tantæ amplitudinis instar emicuit. Sed oīum maxime atq; præcipue fidē
coluit: sanctāq; habuit: tā priuati: quā publicę. Sic cōsules clarissimos uiros hostibꝰ
confirmandæ fidei publicæ cā dedit. Sic clientē in fidē acceptum carioрē haberi: q̄ ꝓ
pinquos: tuendūq; esse cōtra cognatos censuit. Neq; prius ullū facinus æstimatū ē:
q̄ sicut ꝓbaretur clientē diuisi habuisse. Hanc aūt fidē maiores nostri non mō in offi
cioꝝ uicibus sed in negocioꝝ quoq; cōtractibus sanxerunt: maximeq; in pecunię mui
tuaticæ usu atq; cōmercio. Adimi.n. putauerunt subsidiū hoc inopiæ tēporariæ: quo
cōmunis hoīum uita indiget: si perfidia debitoꝝ sine graui pœna eluderet. Confessi
igitur æris ac debiti iudicatis.xxx. dies sunt dati conquirēdæ pecuniæ cā quā dissolue
rent. Eosq; dies decēuiri iustos appellauerunt: uelut quoddā iusticiū.i. iuris inter eos
quasi interstitionē quandā & cessationē: qbus diebus nihil cū iis agi iure posset. Post
deinde nisi dissoluerā ad prætorē uocabant: & ab eo quibus erāt iudicati adicebant.
Neruo quoq; aut cōpedibus uinciebātur. Sic.n. sunt opinor uerba legis. Aeris cōfes-
si: rebusq; iure iudicatis.xxx dies iusti sunto: Post deinde manus iniectio esto. in ius Dies iusti
ducito. ni iudicatum facit: aut qui pseudo eo in iure: uim dicit: secum ducito: uincito
aut neruo: aut cōpedibus.xv. pondo: ne minore: aut si uollet: maiore uincito. Si no-
let suo uiuito. Ni suo uiuit: qui eum uinctū habebit libras farri in dies dato. Si uolet
plus: dato. Erat aūt ius interea paciscendi. Ac nisi pacti forent: habebātur in uinculis
dies.lx. Inter eos dies trinis nūdinis cōtinuis ad prætorē in comitiū ꝓducebātur: quā
tæq; pecuniæ iudicati essent: prædicabat. Tertiis aūt nūdinis capite pœnas dabant.
Aut trās tyberim pergere uenū ibant. Sed eā capitis pœnā sanciēdæ sicuti dixi: fidei
gratia: horrificā atrocitatis ostentu: nouisq; terroribus metuendā reddiderūt. Nā si
plures forēt: quibus reus esset iudicatus: secare si uellent atq; partiri corpus addicti
sibi hoīs ꝑmiserūt. Et quidē uerba ipsa legis dicā: ne existimes inuidiam me istā forte
formidare. Tertiis inqt nūdinis: ꝑtis secāto: si plus minusue secuerūt se fraude esto:
Nihil ꝑfecto īmitius: nihil īmanius: nisi ut re ipsa apparet: eo cōsilio tanta īmanitas
pœnæ denunciata est: ne ad eam unq̄ perueniretur. Addici nāq; nūc & uiciri multos
uidemus qa uinculoꝝ pœnā deterrimi hoīes contēnunt. Dissectū esse antiquitus ne
minem equidē neq; legi: neq; audiui: qm̄ sæuicia ista pœnæ contēni nō quita est. An
putas Phauorine si nō illa ēt ex.xii. tabulis de testimoniis falsis pœna aboleuisset: &
si nūc quoq; ut antea qui falsum testimoniū dixisse cōuictus esset: e saxo tarpeio deii
ceretur: mētituros fuisse ꝓ testimonio tam multos: q̄ uidemus? Acerbitas plerunq;
ulciscendi maleficii: bene atq; caute uiuēdi disciplina est. Historia de Metio Suretio
albano nobis quoq; nō admodū numero istiusmodi libros lectitantibus ignota nō
est. Qui qm̄ pactū atq; condictū cū rege po.ro. perfide rupat: binis quadrigis euin-
ctus in diuersa nitētibus laceratus ē. Nouū atq; aspeꝝ suppliciū quis negat. Sed qd
elegātissimus poeta dicat: uide At tu dictis albane maneres. Hæc atq; alia ubi Sex.
Cecilius oībus qui aderant ipso quoq; Phauorino approbāte: atq; laudāte disseruit:
nunciatum est cæsarem iam salutari: & separati sumus.

¶ Vocabulū siticinū in. M. Catonis oratione quid significet. Quā ob cām. L. Acciꝰ
poeta in grāmaticis siciniſtas nebuloso nomine esse dixerit. Cap.ii.

s Iticines scriptū est in orōne. M. Catonis: q̄ inscribitur. Ne imperiū sit uete
ri ubi nouus uenerit. Siticines inqt & liticines & tubicies. Sed Ceselliꝰ Vi Siticines.
dex in cōmētariis lectionū antiquaꝝ: scite qdē se ait: liticines lituo cātare:

& tubicines tuba. Quid iſtuc aũt ſit: ꝙ ſiticines cantant homo ingenuæ ueritatis ſcire ſe negat. Nos aũt in Capitonis Atteii cõiectaneis inuenimus ſiticines appellatos q̃ apud ſitos canere ſoliti eſſent: hoc ē uita functos: & finitos: & ſepultos. Eoſq; habuiſſe ꝓprium genus tubæ: qua canerēt: a cæterorꝝ tubicinũ ꝓprietate differens: quos ſiciniſtas uulgus dicit. Qui rectius locuti ſunt: ſicinniſtas littera n gemina dixerũt. Sicinniũ.n. genus ueteris ſaltatiõis fuit. Saltabũdi aũt canebant q̃ nunc ſtantes canunt Poſuit hoc uerbum: L. Accius poeta in pragmaticis. Appellariq; ſicinitas ait nebuloſo nomine: credo ꝓpterea nebuloſo: ꝙ ſicinnium cur diceretur obſcurum eſſet.

¶ Artificium ſcænicorꝝ ſtudiũ: amoremq; inhoneſtũ: ꝓbroſumq; eſſe. Et ſuper ea re uerba Ariſtotelis philoſophi adſcripta. Cap. iii.

Omædos qſpiã & tragœdos: & tibicines diues adoleſcẽs Tauri p̃hi diſci-
c pulus liberos hoĩes: ĩ deliciis atq; ĩ delectamẽtis hẽbat. Id gen9 ãt artifices græce appellãt οι περι τον Διονυσον θεχνιται. i. Liberi p̃ris Artifices: eũ adoleſcẽtẽ Taurus ſodalitatib9 cõuictuq; hoĩum ſcænicorꝝ abducere uolẽs: miſit ei uerba ex Ariſto. lib. exſcripta: q̃ προβληματᾶ εγκύκλια. i. q̃ones circulares ĩſcript9 eſt. Iuſſitq; uti ea quotidie lectitaret. Διατι οι Διοντσιακοι τεχνιτᾶι ὡσεπι τοπολδυπον ηροι εἰςιν οτι ηκιςαλογου και φιλοσοφιασ κοινόνουςι. Διατῦ περι τασ ανᾶγκᾶιασ τεχνασ τὸ παλυμερὸσ τόυ νιόυειναι κᾶι οτε ἒνακρασιαισ τον πολυν χρονόν εισιν: ουεδε εν απορισισ ᾶμφότεραδε φαυλοτηθοσ πᾶρασκευ αςικα. i. Cur genus id hoĩum q̃d dionyſiacos technitas. i. artifices bacchanales appellam9 ĩprobis eẽ moribus magna ex p̃te cõſueuerũt? An qa mĩme ſeſe ſtudio ſapĩæ dedũt? eo. ſ. ꝙ in artibus neceſſariis magnã partẽ ætatis ſuæ cõſumunt: uitã plurimũ traducunt incõtinenter: p̃tim ẽt cum inopia: quod quidẽ utrunq; uitia & gignit & auget.

¶ Exempla epiſtolarum alexandri regis: & Ariſtotelis philoſophi: ita uti ſunt edita: eaq; in linguam latinam uerſa. Cap. iiii.

Ommentationũ ſuarꝝ artiũq; quas diſcipulis tradebat Ariſtoteles p̃hus
c regis alexãdri magiſter duas ſpẽs habuiſſe dr̃. Alia erãt q̃ noĩabat εξοτεριϰα. i. extraria uel extrĩſeca. Alia q̃ appellabat ακροαματικα. i. auſcultatoria εξότεριϰα dicebant: q̃ ad rhetoricas meditatiões: facultatẽ argutiarꝝ: ciuiliũq; rerꝝ noticiã cõducebãt. ακρόαματικα ãt uocabant in q̃bus philoſophia remotior ſubtiliorq; agitabat: quæq; ad naturæ contẽplatiões: diſceptatiõeſue dialecticas p̃tinebãt. Huic diſciplinę quã dixi ακροαματικην. i. auſcultatoriã: tp̃s exercẽdæ dabat in lycio matutinũ. Nec ad eã queñq temere admittebat: niſi quorꝝ ante ingeniũ & eruditiõis elemẽta: atq; ĩ diſcẽdo ſtudiũ laborẽq; exploraſſet. Illas uero εξοτεριϰασ. i. extrarias auditiões exercitiũq; dicẽdi eodẽ in loco ueſpi faciebat. Eaſq; uulgo iuuenib9 ſine delectu dabat. Atq; eũ Δειλινον περιπατον. i. poſt mediariã ambulationẽ appellabat Illũ alterꝝ ſupra εωτινον. i. dilucularia: utroq;. n. t̃pe ambulans diſſerebat περιπατον. i. deambulationẽ. Libroſq; ſuos earꝝ oĩum cõmẽtarios ſeorſũ diuiſit: ut alii εξωτεριϰοι. i. extrarii dicerent: partim ακροαματικοι. i. auſcultatorii. Quos quũ in uulgus ab eo editos rex alexãder cognouiſſet: atq; ea tẽpeſtate armis exercituq; oẽm ꝓpe aſiã teneret: regemq; ip̃m Dariũ prœliis & uictoriis urgeret: in illis tñ tantis negociis litteras ad Ariſtotelẽ miſit. Non eũ recte feciſſe: ꝙ diſciplinas ακροαματικασ. i. auſcultatorias: q̃bus ab eo ipſe eruditus foret libris foras editis inuulgaſſet. Nã qua inq̃t alia re præſtare cæteris poterimus; ſi ea quæ ex te accepimus; oĩum ꝑſus fient cõmunia?

cõmunia? Quippe ego doctrina anteire malim:q̃ copiis:atq; opulentiis. Rescipsit ei aristoteles ad hanc sniam ακροαματικοὺσ.i.auscultatorios libros:quos editos quæris:& nõ pinde ut archana abscõditos:neq; editos scito esse neq; nõ editos:qm̃ iis solis q nos audiũt:cognobiles erũt. Exẽpla utrarũq; litterarꝶ sumpta ex andronici philosophi libro subdidi. Amaui aũt prorsus i utriusq; epistola breuitatis elegãtissimæ filiũ tenuissimũ. αλεξανδροσ ἀρισοτέλει ευπραττεῖν: ουκορθωσ εποιησασ εκδουσ τουσ ἀκροὰματίκουσ των λογον τινί γαρετι διοισ ομενημεισὼν ἄλλων. ἑι κάθοὺσ επαιδευθημεν λογούσ:ουτοί παντων εσοντάι κοινοι εγὼ δεβουλοίμην αντάισ περίτα ἀρίσαεμ περίαισ δυνάμεσι διαφερείν ἔρρωσο αρίστοτελησ βασιλει ἀλεξανδρωευ πραττεῖν εργαψας μοι περίτον ακροαματικον λογμο οι ομενοσ δείναυτουσ φυλλαττεῖν εναπορρηθοισ.ἰσ διουν αυτούσ καί δεδομενουσ καί μηεκδεδομενούσ.ξυεντοί γερεῖσι. μονοίσ τοίσ ημων ἀκοῦσ ασὶν ἔρρωσο: idest Alexãder Aristoteli salutẽ. Haud recte fecisti:q auscultatorios libros edideris. In qua.n.re a cæteris nos itẽ pstabimus:si disciplinæ in quibus eruditi sumus:omniũ oino sint cõmunes Equidem malim in rerum usu optimarꝶ:q̃ in facu'tatibus anteire. Valde Aristoteles regi Alexandro salutem: Scripsisti ad me de libris auscultatoriis ĩter arcana illos cõdi putans oportere: Sed tu eos & esse editos:& minime editos scito:cognobiles.n.iis tm̃ erunt:qui nos audierint. Vale. Hoc ego uerbum ξυνετοί γἀρεισι quærens uno itidẽ uerbo dicere:aliud non repperi q̃ quod scriptũ ẽ a .M.Catone in .vi. origine. Itaq; ego inquit cognobiliorem cognitionẽ esse arbitror. Alexãdri epistola. Aristo. epistola

Quæsitũ atq; tractũ utrꝶ sit rectius dicere:habeo curã uestri:an uestrꝶ. Cap.v.

p

Ercõtabar Appollinarẽ Sulpitiũ:quũ eũ romæ adolescẽtulus sectarer:q̃ rõne diceret:Habeo curã uestri:aut misereor uestri. Et iste casus uestri i eo loco quẽ uideret hr̃e casum rectũ. Istic mihi ita rñdit. Queris inqt ex me qd mihi quoq; ẽ iamdiu i perpetua qõne. Videt enim nõ uestri oportere dici: Sed uestrũ sicuti græci loquunt ἐπιμελου μαίυμων. καὶ κηδομαί υμον.i. habeo curam uestrũ:& cõ'ulo rebus uestris:quo in loco υμων aptius uestrũ dicitur q̃ uestri: & habet casum noiandi quẽ tu rectũ appellasti. Inuenio tñ inqt nõ paucis i locis nr̃i atq; uestri dictũ nõ nostrũ aut uestrꝶ. L. Sylla rerꝶ gestarꝶ lib.ii. quo si fieri põt:ut ẽt nũc nr̃i uobis in mente ueniat. Nos magis dignos creditis:quibus ciuibus quã hostibus utamini:quiq; p uobis potius:quã cõtra uos pugnemus:neq; nr̃a neq; maiorꝶ nostrorũ merito nobis id cõtinget. Terentius in Phormione. Ita pleriq; ingenio sumus oẽs:nr̃i nosmet pœnitet. Afranius in togata:nescio q nr̃i miseritus tandẽ deus.& Laberius in necromãtia. Dũ diutius detinet nostri oblitus ẽ:Dubiũ porro inqt nõ ẽ:qn eodẽ hæc oĩa casu dicant nostri oblitus est:nostri miseritus ẽ:quo dicit mei oblitus ẽ:mei miseritus ẽ. Mi ãt casus interrogãdi ẽ:quẽ genitiuũ grãmatici uocãt:& ab eo declinat qd ẽ ego:huius deinde pluratiuũ ẽ nos. Tui æque declinatur ab eo quod ẽ tu.huius itidẽ pluratiuũ est uos. Sic nãq; Plautus declinauit in pseudulo in hisce uersibus. Nostri. Vestri.

Si ex te tacente fieri possem certior here:
Quæ miseriæ te tam misere macerent.
Duorum labori ego hominum parcissem lubens:
Mei te rogãdi:& tui rñdendi mihi.

Mei enim Plautus hoc in loco nõ ab eo dixit qd ẽ meus:sed ab eo quod est ego. Itaq; si dicere uelis patrẽ mei pro patrem meũ qd græci modo τον πάτερα μου dicũt inusitate quidẽ:sed recte pfecto:eaq; rõne dices:qua

Plautus dixit labori mei: pro labori meo. Hæc ãt ipsa rõ ẽ in numero pluratiuo: qua Gracchus miserere uestrũ dixit. & qua. M. Cicero cõtentio uestrũ: & cõtentio nostrũ dixit Quaqȝ rõne. Quadrigarius in annali. xix. uerba hæc posuit. C. Mari: ecquando te nostꝝ: & reipu: & miserebitur? Cur igitur Terentius pœnitet nostri: & nõ nostrum & Afranius nostri miseritus: nõ nostrũ? Nihil hercle inqt mihi de ista re in mentẽ uenit: nisi auctoritas quædam uetustatis nõ nimis anxiæ: neqȝ supsticiose loquẽtis Nã sicuti multifariã scriptũ est uestroꝝ ꝓ uestrum: ut in Plauti mustellaria in hoc uersu. Veꝝ illic esse maxima par uestroꝝ intelligit: quũ uellet maxima pars dicere uestrũ. Ita nõnũquã uestri quoqȝ dictũ est uestrũ. Sed ꝓculdubio qui rectissime loqui uollet: uestrum potius dixerit quã uestri. Et iccirco importunissime inqt fecerunt: qui in plerisqȝ Salustii exemplaribus scripturã istam sincerissimã corruperunt. Nã qũ ita in Catilina scriptum esset. Sæpe maiores uestrũ miserti plebis romanæ: uestrũ aboleuerunt: & uestri subscripserunt: ex quo in pluris libros mẽdæ istius indoles inoleuit. Hæc memini mihi Apollinarem dicere: eaqȝ tunc ipsa ita ut dicta fuerant notaui.

Niobæ filii.

❡Quã diuersæ græcoꝝ sententiæ super numero Niobæ filiorum. Cap. vi.

m Ira & ꝓpe adeo ridicula diuersitas fabulæ apud græcos poeras deprehendit̃ sup numero Niobæ filioꝝ. Nam Homerus pueros puellasqȝ eius senos dicit fuisse. Euripides bis septenos. Sapho bis nouenos. Bacchilides & Pindarus bis denos. quidam alii scriptores tres fuisse solos dixerunt.

❡De iis q̃ here συμπαθειαν. i. cõsẽsũ uidet̃: cũ luna augescẽte ac senescẽte. Cap. vii.

a Nnianus poeta fundo suo quẽ in agro Falisco possidebat: agitare erat solitus uindemiã hilare atqȝ amœniter. Ad eos dies me & quosdã itẽ alios familiares uocauit. Ibi tũ cœnantibus nobis magnus ostreaꝝ numerus Romã missus ẽ: quæ quũ appositæ fuissent: & multæ quidẽ: sed inuberes marceqȝ essent. Luna inquit Annianus nũc uidelicet senescit: ea re ostrea quoqȝ sicuti alia quædã tenuis exuctaqȝ est. Quũ quæreremus quæ alia senescẽte luna tabescerent. Nõne Luciliũ inqt nostrũ meministis dicere. Luna alit ostrea: iplet & echinos: muribus fibras & pecu addit: eadẽ aũt ipsa q̃ crescẽte luna gliscũt deficiẽte cõtra luna defiunt.

Aeluri.

Aelurorum quoqȝ oculi ad easdẽ uices lunæ: aut ampliores fiunt: aut minores. Id ẽt inquit multo mirandum ẽ magis: quod Plutarchũ in. iiii. in Hesiodũ cõmentario legi. Cepe enim reuirescit: & cõgerminat decedente luna: cõtra aũt inarescit adolescẽte: eam cãm eẽ dicunt sacerdotes ægyptii cur pelusiotæ cepe nõ edant: quia solum oleꝝ omnium cõtra lunæ aucta: atqȝ damna uices minuendi & augendi habeat contrarias.

❡Qualibus uerbis delectari solitus sit Antonius Iulianus: positis n mimiãbis: scripsit de innocẽtia sua: quum ita dictitat: nunquã uestimẽta a populo posci. Cap. viii.

d Electari mulceriqȝ aures suas dicebat antonius Iulianus figmẽtis uerborũ nouis Cn. Martii hoĩs eruditi: qualia hæc quoqȝ essent: quæ scripta ab eo ĩ mimiãbis memorabat. Sinuqȝ amicã recipere frigidã caldo: Colũbatim labra conferens labris. Itẽ id quoqȝ iocunde lepideqȝ fictum dictabat.

Iam tonsiles tapetes ebri fuco:
Quos concha purpura imbuens uenenauit.

❡Quid uocabulum iure manu consertum significet. Cap. ix.

e X iure manu cõsertũ: uerba sunt ex antiqs actiõibus. quæ cũ lege agitur & uindictæ cõtẽt̃: dici nũc quoqȝ apud ꝑtorẽ solẽt. Rogaui ego Romæ grã

maticũ celebri hoĩem fama & multo noĩe: quid hæc uerba essent. Tũ ille me despiciẽs aut terras inq̃t adolescẽs: aut ludis. Rẽ. n. doceo grãmaticã nõ ius rñdeo. Siquid igit̃ ex Virgilio Plauto Ennio quærere habes: quæras licet ex Ennio ego inq̃ est magister quod quero. Ennius. n. uerbis hisce usus est. Cumq́ ille demiratus aliena hæc eẽ a poetis: & haud usquã inueniri in carminibus Ennii diceret tum ego hos uersus ex octauo annali absentis dixi. Nam forte eos tanquã insigniter præter alios factos meminerã.

Pellitur e medio sapientia ui geritur res.
Spernitur orator bonus: horridis miles amatur.
Haud doctis dictis certantes: nec maledictis.
Miscent inter sese inimicitias agitantes.
Non ex iure manu consertum: sed magis errore
Res repetunt: regnumq́ petunt: uadunt solida ui.

Quum hos uersus ennianos dixissem. Credo inquit grãmaticus iã tibi. Sed tu uelim credas mihi. Q. Ennium didicisse hoc nõ ex poetici litteris: sed ex iuris aliquo perito: Eas igitur tu quoq́ inquit & discas unde Ennius didicit. Vsus cõsilio sum magistri: q̃d docere me debuerat: a quo discerẽ p̃ter mõstrãtis. Itaq́ id quod ex iure cõsultis: ex libris quoq́ eoꝝ didici inserendũ his cõmentariis existimaui. qm̃ in medio rerũ & hominũ uitã qui colunt: ignorare non oportet uerba actionũ ciuilium celebriora manũ cõserere. Nã de qua re disceptabatur in iure præsenti: siue ager: siue quid aliud ẽ cũ aduersario simul manu prehendere. In ea re oĩbus uerbis indicare: idest uindicia correptio manus in re atq́ in loco præsenti apud prætorem: ex. xii. tabulis fiebat. In q̃bus ita scriptũ est. Sicui in iure manũ cõserunt. Sed postquã p̃tores ꝓpagatis italiæ finibus datis iurisditionibus negociis occupati: pacisci uindiciaꝝ dicendaꝝ cã lõginquas res grauabant̃: institutũ est cõtra. xii. tabulas tacito sensu: ut litigãtes nõ ex iure apud prætorem manũ cõsererent: sed ex iure manu cõsertũ uocarẽt. Idest alter alterum ex iure ad conserendã manũ in rẽ de qua ageretur uocaret. Atq́ ꝑfecto simul in agrum de quo litigabat̃: tertiæ aliquid ex eo uti unam glebã in ius in urbẽ ad prætorẽ deferrent: & in ea gleba tanquã in toto agro uindicarent. Iccirco Ennius significare uolens bellũ: non p̃torem solitum est legitimus actionibus neq́ ex iure manu cõsertum: sed bello ferroq́: & uera ui atq́ solida: quod uidetur dixisse conferens uim illam ciuilẽ & festucariã: quæ uerbo diceretur non quæ manu fieret cum ui bellica & cruenta. ex iure manu cõsertum

¶ Quid sit sculnæ uerbum positum apud. M. Varronem. Cap. x.

Lauinii liber est non incuriose factus. Is inscriptus est de uerbis sordidis. In eo scripsit sculnã uulgo dici quasi sequulnã: quẽ qui elegantius inquit loquunt̃ sequ strẽ appellant. Vtrũq́ uocabulũ a sequendo factũ est: q́ eius qui electus sit: utraq́ pars fidẽ sequat̃. Sculnã aũt scriptũ esse in historico. M. Varronis qui inscribitur Catus. Idem Lauinius in eodẽ libro admonet. Sed quod apud seq̃strem depositum erat: sequestro positum per aduerbium dicebatur. Cato in Ptolemæo cont a Turmũ Per deum ĩmotalem nolite uos sequestro ponere. Sculna Seq̃stes.

¶ Auctoritas tanq̃ p̃fationis admonitio ĩ opis toti9 sũma: de noctiũ ordie. Cap. xi.

u T qui iocũdiora alia reqri q̃unt. Ipse ãt ad hoc scripsi ut liberis quoq́ meis paratæ istiusmodi remissiões eẽnt: qñ aius eoꝝ iterstitione aliqua negociorũ data laxari ĩdulgeriq́ potuisset. Vsi aũt sumus ordine reꝝ fortuito quẽ antea ĩ excerpẽdo feceram9. Nã p̃inde ut librũ queq̃ ĩ manus ceperã: seu græcũ: seu

latinū: uel q̄d memoratu dignū audierā: itaq̄ libitū erat: cuius generis cūq̄ erat: indistincte atq̄ ꝓmiscue annotabā: eaq̄ mihi ad subsidiū memoriæ quasi quoddā litteratū pœnus recondebā. Vt qñ usus uenisset: aut rei: aut uerbi: cuius me forte repens oblíuio tenuisset: & libri ex q̄bus ea sumpserā: non adessent: facile inde nobis inuētu atq̄ depromptu foret. Facta igit̄ ē in his quoq̄ cōmentariis eadē rer̄ disparilitas: quæ fuit in illis annotationibus pristinis: quas breuiter & indigeste & incondite annotationibus tractationibus lectionibusq̄ uariis feceramus. Sed q̄m longinquis per hyemē noctibus in agro (sicuti dixi) terræ atticæ cōmētationes hasce ludere: ac facere exorsi sumus: iccirco ea inscripsimus noctiū esse atticar̄: nihil imitati festiuitates inscriptionum: quas pleriq̄ alii utriusq̄ linguę scriptores: in id genus libris fecerunt. Nam quia uiam & miscellā: & quasi confusaneam doctrinā conquisiuerant: eo titulos quoq̄ ad eam sniam exquisitissimos indiderunt. Nāq̄ alii musar̄ inscripserunt: alii siluar̄. Ille κηριον. i. fauum. Alius κέρασ ἀμάλθειασ. i. copiæ cornu. Quidā lectionis suæ. Alius antiquar̄ lectionū. Atq̄ alius πινακιδιον. i. catinulum: & item alius εγχειριδιον. i. pugionē aut tabellā. Sunt ēt q̄ pandectas. i. oium receptacula inscripserunt. Sūt aūt qui διατριβασ. i. exercitationes & studia sunt: adeo qui de disciplina & de regia philosophia: & de natura humana: & epistolicar̄ quæstionum. Est qui memoriales titulos fecerit. Est qui studiosorum: & de rediculis: &

Est qui historiæ naturalis. Est Est præterea qui pratū. Est idē qui

Est q̄ scripsit. Sūt itē multi q̄ cōiectanea. Neq̄ itē desūt: q̄ idices libris suis fecerūt: aut epistolar̄ moraliū: aut epistolicar̄ q̄stionū aut cōfusar̄. Et q̄dā alia iscripta nimis lepida: multasq̄ ꝓrsus cocinnitates redolētia: nos uero ut cœptus nr̄ est icuriose: & imediate: ac ꝓpe ēt subrustice: ex ipso loco ac tp̄e hybernar̄ uigiliar̄: atticas noctes iscripsimus: tm̄ cæteris oibus: i ipsius quoq̄ scriptionis laude cedētes quātū cessimus i cura & elegātia scriptiōis. Sed ne cōsiliū q̄dē i excerpēdis: notādisq̄ reb⁹ idē mihi q̄d plerisq̄ illis fuit. Nāq̄ illi oēs & eor̄ maxime græci multa & uaria lectitātes: i q̄ res cūq̄ iciderāt: alba ut dicit̄ linea sine cura discrimis: solā copiā sectati conuertebāt: q̄bus i legendis ante aius senio aut tedio lāguebit: q̄ unū alterūue repperit q̄d sit aut uolūtati legere aut cultui legisse: aut usui mēinisse. Ego uero quū illud heracliti ephesii uiri sūme nobilis uerbū cordi haberē: q̄d ꝓfecto ita ē. Ipse q̄dē uoluēdis trāseūdisq̄ multis admodū uoluminibus p̄ oīa sp̄ negocior̄ iterualla. i q̄bus furari ociū potui exercitus defessusq̄ sum. Sed modica ex iis eaq̄ sola accepi: q̄ aut ingenia prompta expeditaq̄ ad honestæ eruditionis cupidinem: utiliumq̄ artiū cōtēplationē celeri faciliq̄ cōpēdio ducarent: aut homines aliis iam uitæ negociis occupatos: a turpi certe agrestiq̄ rer̄ atq̄ uerbor̄ impitia uindicarēt. Quæ erunt aūt i his cōmētariis pauca quædā scrupulosa: & anxia: uel ex grāmatica: uel ex dialectica: uel etiā ex geometria: quęq̄ erūt itē pacula remotiora sup̄ augurio: & iure pontificio: nō oportet ea defugere: quasi aut cognitu nō utilia: aut p̄ceptu difficilia. Nō enim fecimus altos nimis: & obscuros in his rebus q̄stionū sinus: sed primitias quasdā: & q̄si libamētia ingenuar̄ artiū dedimus: q̄ uir̄ ciuiliter eruditū neq̄ audisse unquā: neq̄ attigisse: si nō utile haud quidē certe idecor̄ ab his igit̄ sicui forte nōnūquā tēpus uoluptasq̄ erit lucubrātiunculas istas cognoscere petitū ipetratūq̄ uolumus: ut i legēdo quæ pridē scierint: nō aspnent̄ quasi nota iuulgataq̄. Nā & q̄d tā remotū i lr̄is ē: quin id tn̄ cōplusculi sciāt. Et satis hoc blādū ē: nō eē hęc neq̄ i scholis decātata: neq̄ i

cõmentariis protrita. Quæ porro noua sibi ignotaq; offenderint: æquum esse puto: ut sine uano obtectu considerent: ac minutæ istæ admonitiões pauxillulæ nequaq̃ tñ sint: uel ad alendũ studiũ honestæ uel ad oblectandũ frigidæ fouendũq; animũ. Sed eius seminis generisq; sint: ex quo facile adolescant aut ingenia hominũ uegetiora: aut memoria adminiculatior: aut oratio solertior: aut sermo incorruptior: aut delectatior motio: aut in ludo liberalior. Quæ autem parum plana uidebuntur aut min9 plena instructaq;: patimus inquam ut ea non docendi magis quam admonendi gr͂a scripta existiment: & quasi demonstratione uestigiorũ contenti persequantur ea post: si libebit: uel libris repertis: uel magistris. Quæ uero putauerint reprehendẽda iis si audebunt: succenseant: unde ea nos accepimus. Sed.n. quæ aliter apud alium scripta legerint: ne iam statim tpe obstrepant: sed tractiões rerum: & auctoritates hominum pensitent: quos illi: quosq; nos secuti sumus. Erit autem id longe optimum: ut qui in lectitando: scribendo cõmentando: nunquam uoluptates: nunq̃ labores cœperunt: nullas hoc genus uigilias uigilarunt: neq; ullis inter eiusdem musæ æmulos certationibus: disceptationibusq; elimati sunt: sed intemperiarum negociorumq; plebi sunt: habeane percontando: scribendo a noctibus his procul: atq; alia sibi oblectamenta querant. uetus adagium est. Nihil cum fidibus graculo. nihil cum amaricino sui. At qui ẽt quo sit quorundam maledoctorum hominum seuitas: & inuidentia irritatior: mutuabor ex Aristophãis coronopesta pauca. Et quam ille hõ festiuissimus fabulæ suæ spectandæ legem dedit eandem ego cõmentariis his legendis dabo ut ea ne attingat: ne ue adeat profestum & ꝓfanum uulgus a ludo musico diuersum. Versus legis datæ hi sunt. Volumina cõmentariorum ad hunc diem. xx. iam facta sunt. Quã tum aũt uitæ mihi deinceps deum uoluntate erit: quantum a cura publica: & a re familiari: procurandoq; cultu liberoꝝ meorum dabitur ea oĩa successiua & subsecũdaria tempora ad colligendas huiuscemodi memoriaꝝ disceptiunculas conferam. Progredietur igitur numerus lib. oꝝ diis bene iuuantibus cum ipsius uitæ q̃tuli quiq; fuerint progressibus. Neq; longiora mihi dari spatia uiuendi uolo. q̃ dum ero ad hanc quoq; facultatem scribendi cõmentandiq; idoneus. Capita rerum q̃ cuiq; commentario insunt exposuimus hic uniuersa: ut iam statim declaretur quid quod in libro quæri inueniriq; possit.

Registrum

A B C D E F G H I K L M N O P Q

Omnes sunt quaterni præter A qui est quinternus & Q qui est ternus.

¶Impressum Venetijs a Philippo Picio Mãtuano. Anno domini. M.ccccc. die. xv. mensis Iulij. Augustino Barbadico Serenissimo Venetiarum Duce.

jacob

vnd bint in u
daz ter phylet
vns wart er u
Jacob sprach z
vmugenes gar
vnd vnser zu
daz wir teman
vnd wider sine
n den gelouba
von eigenlicher
mit gotes helfe
nach gantzen w
so mac er wol
vnd an gote w
Als do ismaq
wie ein kr
vnd eines selb
mit aller wer
vnd im ir h
er sach wol w
n sime erste
da bi vedacht
wie iacob m
n hette gar d
etwaz dacht
vn im gar w
vnd mine kin
als er den we
n sime her z
e iacobu h
vnd sprach n
oech saltu m
als ich wol w
n tuwele zorn
so ualsch vnd
t daz ich mu
e diner hute
des saltu dur
ein zeichen u
da mite ich w
iacob gutlich
zu eime sch
Segen alles t

Libro sexto
Finis
[illegible] assignat [illegible]
[illegible] pariunda [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Libro XVI° seu XCVII°
Nota [illegible] inter colonias
et municipia

[illegible]
Mons Vaticanus
Historia de Arione
et delphino

Mithridates [illegible]
linguarum [illegible]
Libro XVII°
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Libro XVIII°
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Libro septimo
De delphinorum [illegible]
amore [illegible]
[illegible]

[illegible] libro [illegible]
[illegible]

[illegible]

Libro IX
Historia de [illegible]
Libro X
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
De Manlio [illegible]
[illegible]
Libro X
De flamine diali

De [illegible]
romanis
Libro XI
De [illegible]
Libro XII
De [illegible]
Libro XIII
De Theophrasto philosopho
[illegible] historia

Libro XIIII
De [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
plebiscitum
Libro XV
[illegible]
bellum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] manipulos

Libro XVI
De capite [illegible]

XVI

Konserwacja oprawy
1990 r. – BJ

